Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

1.6.403

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ARCHANGELI MERCENARII A MONTE SANCTO

DILVCIDATIONES OBSCVRIORVM
locorum & quæstionum Philosophiæ Naturalis Aristotelis,
extrema ipsius recognitione emendatæ.

ADDITAE SVNT DISPVTATIONES
de Putredine contra Tomam Erastum,
Et Indices necessarij.

TERTIA EDITIO
CVM PRIVILEGIO.

VENETIIS,
Apud Paulum Meietum Bibliopolam Patauinum.
M D LXXXVIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

AD ILLVSTRISSMVM ET REVERENDMVM

D. D. COSTANTIVM SARNANVM S. R. E. Cardinalem Ampliſs.

QVOD præclaro excellentiq; ingenio viri, ſummũ quoddã ac plane diuinum iudicarũt, id ego ſemper probaui maxime, & vt aſſequerer conatus ſum; in ijs nempè, quæ ad ingenuarum artiũ liberaliumque diſciplinarum cognitionem attinent, non modo præſentibus, ſed quantum fieri poteſt, ipſi etiam poſteritati conſulere. Quamquam enim nullus inde fructus, nulla emanaret vtilitas (quod tamen ſi quis aſſerere auſus fuerit, eũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ratio, & veritas ipſa refellet) hoc vno certè, eoque non vulgari præmio contenti eſſe deberemus, ab honeſtis laboribus, egregijsque actionibus eam gloriam proficiſci, quæ perpetuo in poſteritatis memoria ac prædicatione ſeruatur. In hoc itaque iuuandæ poſteritatis conſilio ipſe quotidie perſeuerans, cum multos clarorum virorũ libros nõ amplius editos multos ẽt quaſi e tenebris erutos in lucem reuocarem, inciderunt mihi in manus Dilucidationes Archãgeli Mercenarij Philoſophi præſtantiſſimi a me olim excuſſæ, in quibus denuo excudendis, nouoque alio ordine diſponendis, ſi operam induſtriamque meam contuliſſem, plurimum me Philoſophiæ ſtudioſis prodeſſe poſſe clare perſpexi, Deſiderium hoc meum res ipſa tandem conſecuta eſt, eas enim iterum prælo ſubiectas emittere, tibique Cardinalis Illuſtriſſ. dicare cõſtitui, tum vt opus hoc per ſe quidem dilucidũ Illuſtriſsimo nomine tuo dilucidius redderetur, tum etiam vt tibi de iſta, qua te nuper extulit Sanctiſſimus Pontifex altiſſima Cardinalatus dignitate, maiore qua poſſem animi mei ſignificatione gratularer. Quod quidem antea facere, ob eximia innumeraque tua in me bene

ficia, & debui,& optaui; ſed cum te tantum virum, naturali quodam pudore deterritus, meis litteris petere non auderem, in hoc vſque tempus, hanc peropportunã nactus occaſionem, diſtuli vel inuitus. Veram itaque licet ſeram hanc meam gratulationem tenui hoc munere tibi, vir Illuſtriſs. declaratam tamquam meæ in te obſeruantiæ pignus ac monimentum accipere ne dedigneris: eam tamen ita accipias rogo, vt multo maiorem putes obſeruantiam, beneuolentiamque in te meam, quàm a me vmquã exprimi, ac declarari vllo vel verbo, vel officio poſſit. Vale.

AD

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

AD LECTOREM.

EN tibi studiose Lector, duos illos Archangeli Mercenarij Dilucidationum libros, illustres quidem ex se ipsis, illustriores tamen aliquo pacto commodioresque redditos, cum ex ijs omnibus, quæ in duobus illis libris sparsim ac nullo pœne ordine disposita erant, nouo quodam ac meliori ordine digestis, opus vnum quasi vnum corpus ex varijs membris compactum sit. Equidem vehementer optabam, vt perfectissimo illo ordine, quo Aristoteles ipse in Philosophia hæc pertractauit, eadem in ijsdem libris disponerentur; sed desiderium hoc meum ad exitum perducere minime potui: nam, vt tu quoque uidere poteris, multa erant ab ipso authore diuerso quodam ordine ita inuicem connexa atque

con

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

IV

coniuncta, vt qui ea seiungere, proprijsque locis ponere voluisset, multa ei necessario addenda, multa etiam subtrahenda fuissent, quod quidem ob authoris reuerentiam nullo modo faciendum duxi. Tu itaque, si non rem ipsam, meum saltem tui in studijs iuuandi desiderium, quod maximum est, læto animo vt accipias, etiam atque etiam rogo.

BOR-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

BORGARVTIVS A BORGARVTIIS.

LECTORI.

SVperioribus editionibus, præsens volumẽ fuerat in duos Tomos distinctum: & eorum vtrique suus index inseruiebat. Nunc verò quoniam doctiorum in re philosophica virorum, tale fuit consilium, in vnum Tomum tantùm redactum fuit. Et, quoniam non leue nobis negocium futurum putauimus, si Indices etiam in vnum redigeremus, & frustra talis labor nobis esset insumptus: idcirco, prout iam digestos eos adinuenimus, sic duximus relinquendos. Tu ergo, cùm aliquod scitu dignum assequi velis, ad ipsorum Indicum ordinem & numeros te conferas, ex quibus animo tuo abundè satisfactum facilè comperies.

CAPITA

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

CAPITA QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR.

SVBSTANTIA non ſuſcipit magis & minus. pag. 1
Sunt autem nobis primo nota confuſa magis. pag. 11
Mixta principium habent intrin ſecum actiuum alterationis & interitus. pag. 303
Formæ naturales abſque materia intelligi non poſſunt. pag. 44
Corporis ſimplicis ſimplex eſt motus, & econtra. pag. 117
Quid ſit motus ſimplex. p. 119
Qua uia ueritas illius propoſitionis, ſimplicis corporis, ſimplex eſt motus, demonſtretur. pag. 120
Vnius corporis ſimplicis unus tãtum eſt motus ſecundum naturam. pag. 122
Forma eſt ſubiectum uniuerſalitatis. pag. 11
Mundus ex forma conſtat & materia. pag. 50
Per quid forma materialis eſt numero una. pag. 52
Qua uia probatur corpora naturalia eſſe compoſita ex materia & forma. pag. 55
An materia cęli ſit eiuſdem naturę cum materia inferiorum. pag. 78
An materia cœli potentia ſit, an actu. pag. 87
Quæ ſit cœleſtis corporis forma. pag. 93
An intelligentia ſit forma dans eſſe corpori cęleſti. pag. 100
Poſſibile ex ſe ab alio perpetuari non poteſt. pag. 129
Ex intelligentia & orbe fit magis vnum quam ex materia & forma. 113
Mutatio ſecundum totum nullo ſenſibili remanente ut ſubiecto eodem generatio & corruptio eſt. pag. 148
An definitio generationis & corruptionis 1. de gen. tradita cõueniat generationi, & corruptioni cuiuslibet ſubſtantiæ generabilis. pag. 149
Definitionis generationis & interitus exacta explicatio. pag. 154.
Primæ qualitates ſunt principia elementorum. pag. 230
Cur ſingulis elementis duæ a natura accomodatæ ſint qualitates. pag. 197
Ex duobus elementis tertium generatur. pag. 220
An cum ex duobus elemẽtis tertium generatur, corrupta una qualitate altera generetur. pag. 214
Primarũ qualitatũ duæ ſunt agẽtes

b

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tes, & duæ patientes. pag. 239
Calidum est quod congregat homogenea, & disgregat etherogenea. pag. 249
Generatio simplex & naturalis est mutatio ab his uirtutibus &c. pag. 256
Quomodo frigiditas actiuè in generatione concurrat. p. 265
Simplici generationi contrariũ maximè commune putredo est. pag. 268
Omnis secundum naturam corruptio in putredinem uia est. pag. 272
Putredo est corruptio secundum naturam, combustio uerò uiolenta. pag. 274
Putredo propriè dicitur in his quę secundum partem corrũpuntur. pag. 279
Putredo est corruptio propriæ & naturalis caliditatis in unoquoque humido ab aliena caliditate, hæc autem ambientis est. pag. 283
Quid sit putredo secundum Galenum. pag. 292
De modo putredinis. p. 298
Putredo est communis passio externæ caliditatis & internæ frigiditatis. pag. 299
An externa caliditas, & interna frigiditas eodem modo in putredine effectrices causæ sint. pag. 301
Dilucidatio rationum Aristotelis primo de partibus animalium. cap. 1. pag. 372
Quomodo prima ratio necessaria t. pag. 351
Dilucidatio secundæ rationis. pag. 336
Dilucidatio tertiæ rationis. pag. 340
Actus duplex est, primus, & secundus. pag. 342
Nutrimentum quando actu nutrit, & actu nutrimentum est. pag. 375
Dilucidatio quarti textus, tertij libri de anima. pag. 376
Intellectus omnia intelligit. pag. 417
Omne recipiens debet esse denudatum à natura recepti. p. 420
An demonstratio Auerrois in Com. 4. tertij de anima intellectus immortalitatem concludat. pag. 427
Vndè rationabile est intellectum non esse corpori mixtum. pag. 429
In omni intelligentia, quæ intelligit aliud reperitur aliquid simile materiæ, & aliquid simile formæ. pag. 459
In prima forma essentia eius est quiditas eius, in alijs uerò essentia à quiditate quoquomodo diuersa est. pag. 462
An in substantijs à materia separatis realis compositio reperiatur. pag. 463
Omne compositum est nouum, & possibile. pag. 468

In

In anima duas differentias inesse oportet, quarum altera est omnia fieri, altera uerò omnia facere. pag.439
Propter quid necessarium est dari intellectum agentem. p.442
Quæ sit operatio intellectus agẽtis. pag.444
De modo operandi intellectus agentis. pag.446
Intellectus agens impossibilis, separabilis, & immixtus est, substantia actu. pag.450
Dilucidatio textus 24. tertij libri de anima. pag. 453
Actus est qui separat & distinguit. pag.64
An secluso quolibet accidente substantia materialis sit singularis & inuidua. pag.67
De principio indiuiduationis substantiarum materialium. pag. 507
De principio indiuiduationis substantiarum immaterialium. p.531

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

RERVM NOTABILIVM QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR.

INDEX LOCVPLETISSIMUS.

AVERROIS rationes quibus probat elementorum formas intendi & remitti. pag. 220
Arist. in prædicamentis assignat proprietates substantiæ, quæ est genus generalissimum. pag. 221
Ad rationem motus non sufficit successio, sed requiruntur subiectum in actu, & termini positiui pag. 223
Aristotelis consequentia contra Emped. si eleměta in mixto integra manerent secũdum substantiam mixtio esset iuxta positio, quomodo ualeat. p. 227
An quælibet forma substantialis det esse simpliciter pag. 228
Ad remissionem primarum qualitatum non remittuntur formæ elementorum. pag. 228
Animata adęquatum principium actiuum naturalis interitus intrinsecus habent pag. 305
Animata si in uacuo ponerentur naturali interitu corrumperentur pag. 305
Abstractio formæ naturalis a materia non est mathematica pag. 45
Actio & passio à diuersis naturis proficiscuntur. pag. 97
Aristoteles in secundo de gener. absoluit quod tertio libro de cęlo inchoatum reliquerat pag. 159
Ad elementi rationem constituendam duo solum concurrunt materia, & primæ qualitates pag. 213
Aer sui natura calidus est contra stoycos. pag. 216
Aristoteles in pertractando de generatione eam legem seruauit, quam statuit primo phis. 4 pag. 265
Actiuæ qualitates secũdum geometricam proportionem passiuis dominari debet pag. 220
Animalium naturalis interitus senectus est, & impotentia respirandi, stirpium auansis, mixtorum autem putredo p. 281
Argenterius temerè Arist. redarguit

guit quod quarto meteo. non omnes mixtorũ corruptionis modos explicarit. pag. 291
Argenterius temerè Arist. redarguit, quòd putredinis differentias non assignarit pag. 292
Argenterius quid sit putredo secundum partem non intellexit pag. 292
Aristoteles ab Argenterio defenditur circa putredinis definitionem pag. 294
Alberti, Buccafer. & aliorum de modo putredinis sententia pag. 296
Argenterius temere Arist. redarguit, quòd putredinis modũ non explicarit pag. 299
An dubitatio ab Arist. mota primo de par. sit de anima simpliciter, an de anima animalium tantum. pag. 327
Arist. primo de part. intellectum humanum a naturali considerationе seiungit. pag. 339
Actus primus, & secundus substantia est pag. 343
Animal nutritur quousque uiuit pag. 344
Aliud est immixtionis genus quod demonstratur ab Arist. de intellectu in tex. 4. & aliud quod demonstratur in tex. 6. tertij de anima pag. 430
Anima intellectiua de Arist. sententia est æterna & immortalis. pag. 434
Anima intellectiua cæteris substantijs separatis compositior est, & quomodo. pag. 467
Actio immanens quid sit p. 442
Auerrois consequentia quomodo intelligenda est, si darentur uniuersalia extra animam, non opus esset intellectu agente pag. 446
Abstrahere quid sit. pag. 447

B

BVccaf. & Argenterius putredinis differentias confundunt. pag. 296

C

CVr elementa ab intrinseco non corrumpuntur. p. 306
Cur formæ naturales à materia abstrahi non possunt. pag. 46
Corpus simplex quid sit. p. 118
Corpus mixtum quomodo plures habet naturas mouentes pag. 118
Cęlum esse corpus simplex quo modo intelligatur. pag. 120
Corporis mixti motum mixtum esse quomodo ostẽdatur. p. 120
Corporis mixti pôt esse motus simplex & quomodo. pag. 121
Cęlũ non est mundi forma p. 51
Cõpositio ex materia & forma in corruptibilibus p mutationẽ primo phis. cognita fuit p. 52
Cęlum compositum esse ex materia & forma octauo phis. explicatur. pag. 53
Cęlum

Cęlum seclusa intelligentia non agit in hæc inferiora. pag. 98
Causalitas causæ supponit semper causalitatem causæ externæ. pag. 108
Compositionis gradus triplex est. pag. 115
Cur Aristoteles tertio de cęlo nō persoluit inchoatam dubitationem de modo generationis elementorum. pag. 152
Calor ignis & mixti reipsa nō distinguntur. pag. 199. & 271
Calor & frigus humiditatem in mixtis tantum absumunt, uario tamen modo pag. 215
Cur singula elementa duas habēt qualitates pag. 216
Calor & frigus quomodo agunt in humidum & siccum cum non sint contraria. pag. 260
Caloris præcipua operatio quandoque est calefacere, quandoque uerò congregare, & terminare. pag. 260
Caloris definitio tradita quarto meteo. est conuenienter tradita. pag. 261
Caloris definitio malè exposita ab Alb. & Zim. & Buc. p. 262
Calor quomodo substātiam producit pag. 272
Calor & frigus quomodo in quolibet mixto prædominentur. pag. 273
Cur putredo sit naturalis, & combustio uiolenta. pag. 285
Cur in definitione putredinis Arist. præmisit calorem propriū naturali, ī definitione uerò coctionis naturalem proprio, pag. 288
Calor quot modis deficit & corrumpitur. pag. 298
Cur putredo non fiat à frigidita te externa sicut interna p. 302
Corpus organicum quid sit. pag. 343
Cur æqualiter calida non sentimus pag. 419
Cogitatiua re non distinguitur ab imaginatiua pag. 68

D

Difformitas partium non est necessaria ad corruptionem intrinsecam pag. 306
Deus Opt. nec alia forma abstracta est mundi forma pag. 51
Deus quomodo dicitur forma intelligentiarum, & intellectus nostri. pag. 51
Demonstrare corpora naturalia esse cōposita ex materia & forma ad naturalē attinet. pag. 57
Demōstrationes naturam medij insequuntur. pag. 57
Demonstrationis Aristot. octauo phis. contex. 79. diligens animaduersio pag. 86
Distinctio de forma informante educta, & non educta de materia inanis est pag. 104
Definitio formæ tradita secundo phis. competit solum formæ mortali pag. 100
Diuersus est ordo materię, formę

& acci-

& accidentium in diuinis, & mortalibus corporibus p. 116
Definitio tradita primo de gen. 23. non est generationis tantum, sed generationis & corruptionis simul pag. 111
Definitio generationis & corruptionis ibidem tradita cõmunis est generationi & corruptioni elementorum & mixtorum pag. 150
Definitionis generationis mixtorum præire debet definitionẽ generationis animatorũ 165
Definitionis generationis mixtorum traditæ. 4. mete. diligens intetpretatio pag. 268
De modo putredinis opinio propria. pag. 299
Demonstratio Auerrois com. 4. tertij de anima intellectus immortalitatem non concludit. pag. 428
Definitio intellectus Agentis tradita tertio de anima nõ est metaphisica, sed naturalis p. 452
Demonstratio qua probatur impartibilitas in contex. 41. 12. met. & 79. octaui phis. non est de primo motore simpliciter, sed de aggregato ex omnibus intelligentijs pag. 526

E

Elementa formaliter manent in mixto secundũ substãtiã integra, & perfecta pag. 225
Esse simpliciter ab ultima forma proficiscitur pag. 228
Expositio uera textus decimi octaui met. pag. 229
Ex contrarietate Arist. numerum principiorom determinauit, & materiam introduxit p. 10
Ex motus simplicitate Arist. cęli simplicitatem demonstrauit pag. 120
Ex abstracto & abstracto fit magis unum quàm ex intelligentia & orbe, & ex his magis, quam ex materia & forma, & ratio pag. 155
Elementa in generatione mixtorum manent ut subiectum pagina 158
Elementornm differentiæ a pluribus ducuntur fontibus p. 230
Elementa pręter primas qualitates propriam formam substantialem habent pag. 211
Elementa ut elementa sunt, non sunt in coordinatione substantiæ, sed accidentis pag. 214
Ex duobus eiementis symbolum habentibus tertium generari non potest pag. 239
Ex duobus elementis quomodo tertium generatur, & a quo pag. 242
Ex duobus elementis cum tertiũ generatur, corrupta una qualitate altera ei opposita generatur pag. 245
Elemẽta omnia putrescunt excepto igne & ratio pag. 246
Ex quo nutriuntur animalia per hiemem in latebris degentia,

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

cum nutrimentum non assumant pag.343
Explicatio definitionis intellectus Agentis pag.452

F

Formę substantiales elementorum intēduntur & remittuntur Auerrois opinio pag.220
Formæ substantiales non ex ęquo recipiuntur in materia prima pag.226
Forma quo perfectior, eò magis materiam actuatam expostulat pag.226
Formas omnes habere idem subiectum proximum quomodo intelligatur, ibid.
Frigiditas interna in putredine concurrit in genere causæ efficientis. pag.304.& 301
Formæ naturales sunt minus abstractæ quàm mathematicæ pag.35
Forma materialis tantum plurificabilis est pag.48
Forma ex se, & ab intrinseco plurificabilis est. pag. 48
Forma est una numero per aliquod diuersum à sua essentia pag.54
Forma abstracta non est uerè natura, sed secundum quandam analogiam p.95.& 338
Forma mortalis tantum materiæ p informationē unitur p.110
Facilius & difficilius, uelocius & tardius in generatione elementorum penes quid accipiantur pag.246
Frigiditatis usus in generatione pag.275
Frigiditas non ingreditur opus Naturæ, quomodo intelligitur pag.275
Forma est magis Natura q̃ materia pag.327
Forma est causa distinctionis specificæ pag.65
Forma est causa numeralis distinctionis materia in genere causæ finalis pag.66

G

Genus generalissimum prædicamenti substantię est corpus generabile, & corruptibile p.221
Generatio fit de non subiecto in subiectum, ut in terminos primos pag.22
Generatio substantialis non fit successiuè, sed in instāti p.225
Grauitas & leuitas sunt formæ substantiales elemētorum, Auerrois opinio pag.199
Generatio inter elementa symbola facilis est, inter non symbola difficilis, tertii verò ex duobus inter utramque media est, pag.246
Galeni error quomodo duæ qualitates sunt agentes & duæ patientes pag.257
Generatio definita 4. meteo. est mixtorum perfectorum tantum ut mixta sunt pag.264

Generatio

Generatio mixtorum animatorũ ut animata sunt definita fuit in lib. de morte & uita pag. 264
Generatio & putredo penes tria opponuntur. pag. 280

H

HVmidi dissolutio in putredine non habet causam positiuam, sed priuatiuam tantum, pag. 297
Habens aliquam naturam realiter, & intentionaliter eandem secundum speciem & realiter, & intentionaliter recipere potest pag. 421

I

IN tex. 2. & 3. primi phis. Arist. non agit de ordine doctrinæ, sed de uia doctrinæ pag. 7
Inferiores spherę duplicem motum habent p. 123
In omni genere causæ gradus reperiuntur pag. 84
In cęlo nõ reperiuntur sensus neque propter melius animæ, neque pp melius corporis p. 97
In cęlo propter intelligẽtiã nulla alia forma adinuenitur p. 98
In libris de anima cõsideratur solum Anima corporis generabilis, & corruptibilis pag. 105
Intelligentia non est forma dans esse cęlo pag. 109
In mutatione substantiali nõ manere idem subiectum sensibile quomodo intelligitur p. 235
In his quę uniuoce dicũtur quod uni est accidens, alteri substantia esse non potest pag. 199
Igni, aeri, aquæ, & terræ accidit elementa esse pag. 210
In corruptione quis ordo p. 213
In generatione mixtorũ duæ qualitates sunt agentes, duæ uerò patientes pag. 271
Idem contrariorum effectuũ causa esse potest pag. 274
In corruptione animalis nulla forma substantialis de nouo generatur pag. 275
Ignis cur non putrescit pag. 290
In putredine alia est diminutio caloris naturalis facta a calore ambientis, & alia facta à frigiditate interna pag. 293
In putredine calorem naturalem dissolui ad humidi dissolutionẽ, cõmunis error. p. 298
In putredine multę mutationes concurrunt, una tamen mutatio est pag. 299
In putredine externa caliditas est causa per accidẽs, interna uerò frigiditas est causa p se p. 302
Intellectus quomodo à naturali cõsideratur, & quõ non p. 331
Intellectus non est principiũ proximũ motus in homine p. 338
Intellectum esse de genere uirtutum passiuarum qua uia probatur pag. 577
Intellectus omnia intelligit, quo modo intelligitur pag. 418
Intellectus substantias separatas quiditatiuè minimè intelligit pag. 419

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Intellectus sine phantasmate intelligere nequit pag.420
Intellectus possibilis non est potentia de secunda specie qualitatis. pag.429
In intelligētijs citra primā reperitur compositio ex priuatiuo & positiuo pag.460
In intelligētijs reperitur compositio ex positiuo & positiuo secundum esse intentionale pag.460
In substantijs separatis nulla realis cōpositio reperitur. p. 465
Intellectus possibilis & agens nō sunt duæ partes substantiales animam intellectiuam componētes, sed sunt modi, & gradus animę intellectiuæ pag.466
Intellectus Agens non solum est necessarius propter formas materiales, sed etiam propter substantias separatas pag.445
Intellectus Agens quomodo formam abstrahit a materiæ conditionibus pag.447
Indiuidua seclusis accidentibus non amplius indiuidua sunt pag.68
Indiuiduum quare dicitur indiduum, pag.521

L

Lumen non facit potentia calores actu colores secūdum esse reale. pag.444

M

Mixta partim ab intrinseco principio actiuo, partim ab intrinseco naturali interitu corrumpuntur. pag.301
Modus quo animata naturali interitu corrumpuntur. pag.301
Mixtorum intereundi modum Aristoteles quarto meteo. considerauit. pag.301
Mixta inanimata si in uacuo ponerentur, non corrumperentur, & eius ratio pag.302
Motus simplex quid sit. pag.119
Motus simplicitas undè oriatur. pag. 119
Motus mixtus quid sit, & undè oriatur. pag.119
Motus aeris a loco ignis deorsū ad locum proprium, & a loco aquæ deorsum ad eundem locum non sunt specie differentes. pag.123
Motus ad diuersos terminos secundum speciem non semper diuersi sunt secundum speciē. pag.125
Materia est cā pluralitatis, quomodo intelligitur pag.48
Mundi materia quæ sit pag.50
Mundi forma est ordo, aut figura sphærica. pag.52
Materia non est una numero per formam substantialē, sed econtra. pag.54
Motus ut à metafisico considera tur medium esse nequit ad de

mon.

monstrandum corpotum compositionem pag. 59
Materia cęli est alterius rationis a materia inferiorum secundũ Arist. pag. 83
Materia cęli & inferiorum seipsis distinguntur. pag. 83
Materia cœli ex motu locali cognita fuit. pag. 99
Materia cęli sui natura actu est. pag. 91
Materia cęli & inferiorum per analogiam cognoscuntur, differenter tamen pag. 99
Modus generationis elementorũ explicari non poterat, non cognita natura generationis in communi in primo lib. p. 151
Mutatio substãtialis & penes terminum, & penes subiectum ab alteratione seiungitur pag. 231
Mixta duobus tãtum modis corrumpi possunt, putredine, s. & combustione pag. 285
Mors naturalis animalium non fit ab extetno, neque per actionem internæ qualitatis in alterã. pag. 290
Mixta minus per hiemem, quàm per ęstatem putrescunt. p. 290
Materia est causa passionis p. 294
Materia est causa distinctionis in formis, & compositis pag. 65
Materia totius quam effinxit Scotus secundum Arist. non datur. pag. 511
Materia quò ad esse rei per se causalitatem non habet. pag. 525
Materia signata est pręcipua indiuiduationis causa, forma uerò secundaria pag. 525

N

NAtura accidentalis secundũ esse specificum non suscipit magis & minus. pag. 221
Non omnia accidentia intenduntur, & remittuntur. pag. 222
Nulla forma substantialis intenditur, & remittitur. pag. 223
Non omnis transmutatio aduenienS enti in actu est alteratio pag. 224
Non quilibet motus sursum & deorsum oppositi sunt. p. 124
Non omnis corruptio secundũ naturã caloris naturalis in humido, putredo est. pag. 281
Non quodlibet principiũ intrinsecũ motus est Natura. p. 338
Natura secundo phis. definita Animam includit. pag. 339
Nutrimentum actu nutrimentũ est, cum simile factum est, etiã de Hippocratis, & Galeni sententia. pag. 375
Noctua interdiu uidet pag. 419
Non sunt diuersę rationes indiuiduandi formam & compositum. pag. 412
Numeralis indiuiduorum differentia reducitur ad aliqua primo diuersa, & quæ sint. p. 413

O

OPeratio formæ substantialis non intenditur & remitti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tur ratione formæ, sed ratione instrumenti pag. 225
Oppositio in motu non desumitur à termino a quo, sed a termino ad quem pag. 124
Omnis potentia ad esse est potentia contradictionis & ad non esse pag. 87
Omnis forma dans esse rei, dat vnitatem, operationem, & motum. pag. 95
Omnis forma abstracta à materia per essentiam, est intellectus. pag. 95
Omnis forma recepta in materia, in potentia de materia, educta est. pag. 104
Oẽ cõpositũ habet Agẽs. p. 108
Oleum nõ congelatur, sed incrassatur. pag. 217
Oleum celeriter crassescit non quà frigidum, sed quà crassũ, & viscosum est. pag. 217
Oẽ agens cõmunicans in materia cum passo in agẽdo, per eandẽ qualitatem repatitur pag. 241
Ordo in substãtijs separatis 466
Omne compositum est nouum & possibile quomodo intelligitur pag. 471
Omnis abstractio fit ab intellectu agente pag. 449

P

Propositio illa quarti tex. primi phis. Vnde ab vniuersalibus & c. est de ordine doctrinæ. pag. 8
Pomponatius rationem putredinis non intellexit 303
Penes quid naturalis, & metaficus distinguantur. pag. 269
Propositio illa, omne possibile ab intrinseco est possibile ab extrinseco, quo principio innitatur. pag. 81
Potentia intrinsecè spectat ad motum. pag. 92
Propositio illa quicquid est sensibile, est sensibile per materiã, qũo intelligitur. pag. 99
Potentia logica non dicit aliquid reale. pag. 112
Possibile ex se neque in substantijs, neque in accidentibus ab alio perpetuari põt. pag. 113
Præcipua Aristotelis intentio in libris de ortu & interitu, est agere de generatione, & modo generationis elementorum p. 151
Primæ qualitates in libro de Cœlo considerari non potuerunt, & causa pag. 153
Primæ qualitates nõ sunt formæ substãtiales elemẽtorũ. p. 236
Primæ qualitates sunt principia elementorũ ut materia p. 237
Primæ qualitates esse principia elementorum in genere causæ formalis, quomodo intelligitur. pag. 237
Primarum qualitatum duę sunt operationes pag. 247
Primæ qualitates omnes sunt patiẽtes, & se ut materia habent, pag. 247

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

primæ qualitates omnes ſunt agẽtes,& patientes. pag. 248
primarum qualitatum duæ ſunt agẽtes,& duæ patiẽtes p. 248
primæ qualitates quarto meteo. conſiderantur in ordine ad generationem, & alias mixtorũ paſſiones pag. 249
Putredo eſt cõtrarium cõisſimũ generationi mixtorũ nõ aũt cõbuſtio, neque quòd commune eſt putredini & combuſtioni, contra Arg. pag. 279
putredo nõ eſt diſſolutio omniũ elementorum. pag. 279
putredo nõ eſt finis & terminus in quem ſecundum naturam deſinunt animantia pag. 281
putredo ſecundum partem quid ſit, uera expoſitio pag. 286
putredo elementorũ diuerſa eſt a putredine mixtorum p. 287
putredinis definitio 4. mete. qua uia inuenta eſt. pag. 288
putredinis definitio eſt cauſalis. pag. 289
putredinis definitio cur ab Ariſt. tradita non eſt uel per dominium humidi, uel per diſſolutionem humidi à ſicco. p. 289
putredo nõ eſt caloris naturalis ĩtenſio, ſed diminutio. p. 290
putredinis definitio tres cõtinet cauſas pag. 292
putredinis definitio ab Ariſt. tradita ab ea quæ a Gal. xi. meth. tradita fuit, quomodo diſtinguitur pag. 292
putredo quonam pacto à combuſtione diſtinguitur p. 298
putredo de qua Ariſt. agit nõ fit a frigiditate externa, pag. 297
prima ratio Ariſt. primo de part. neceſſaria eſt, & q̃uo pag. 332
propoſitio illa, omne recipiens eſt denudatum a natura recepti, uera eſt & in receptione reali, & ſpiritali. pag. 426
potentia de ſecunda ſpecie qualitatis nil aliud eſt, niſi facilitas & promptitudo ad agendum, & patiendum pag. 434

Q

QVid per confuſa intelligat Ariſ. primo phiſ. tex. 3. p. 9
Quomodo ex diuiſione confuſorũ principia innoteſcant p. 10
Quarto libro met. agitur de mixtis ut mixta ſunt. pag. 306
Quomodo formæ naturales abſque materia intelligi poſſunt, & quomodo non pag. 45
Quomodo ex motus ſimplicitate cęlum eſſe corpus ſimplex inferri poteſt, ſi motus ſimplex põt eſſe corporis mixti. p. 122
Quæ conſiderata ſunt in primo de gener. ea conſiderata ſunt propter ea quæ conſiderantur in ſecundo pag. 160
Qua uia, & ratione definitio generationis tradita 4. meteo. inuenta eſt. pag. 265
Quid ſit generatio ſimplex, & naturalis pag. 266
Quid noĩe caloris ꝓprij & naturalis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ralis intelligit in definitione putredinis pag. 289
Quid per ambiẽtis caliditatem, à qua putredo efficitur, Arist. intelligat pag 291
Quæ putredinis differentia ad philosophum attinet p. 298
Quomodo naturę definitio intelligenda est pag. 338
Qua uia Arist. humanę mẽtis ęternitatẽ demõstrauit. p. 437
Quomodo intelligitur illa consequentia, si Anima non habet opus proprium, ergo est à corpore inseparabilis. pag. 437
Qua uia 3. de Anima Arist. demonstrauit necessitatem intellectus Agentis pag. 439
Quæ sit causa necessitatis intellectus Agentis pag. 443
Quæ sit operatio, & modus operandi eiusdem pag. 444
Quomodo Agens ad indiuiduationem concurrit pag. 528
Quomodo materiæ dispositiones sint de intrinseca ratione indiuidui, & qũo non p. 530

R

Ratio diui Thomæ contra Auer. formas elemẽtorum non intendi, neque remitti nihil concludit. pag. 223
Ratio formæ pariter & Agentis in quo consistat pag. 110
Rõnes ideales in intellectu humano secundũ Arist. minimè reperiuntur, cõtra Simp. 379
Receptiuum coloris sine colore esse debet. 424
Recipiens in triplici differentia est. pag. 424

S

SI senex acciperet oculũm iuuenis uideret ut iuuenis p. 224
Species rerum sunt sicut numeri pag. 224.
Species non æqualiter distant à primo principio pag. 225
Subiectum generationis potẽtia est, qũo intelligitur. pag. 226
Simplitius corporis simplicis definitionem non rectè exposuit pag. 117
Si esset uirtus in magnitudine, quæ haberet potentiam infinitam, moueret in instanti, non autem si esset extrà magnitudinem: qũo intelligitur p. 87
Symbola qualitas eadem numero manet in genito & corrupto pag. 236
Sicut in generatione mixtorum tria reperiuntur, ità in putredine, & naturali mixtorum interitu. pag. 10
Sensus non est impassibilis secundum totam latitudinem sui obiecti. pag. 577
Simplicius super tertium de anima cautè legendus. pag. 380
Sensus tactus non est denudatus à tota latitudine primarum qualitatum, sed ab earum excessibus. pag 419
Substãtia abstracta alia uia quàm uia mot⁹ demõstrari põt. 437

Species

Species impressæ & subiectiuè existentes in intellectu non dantur pag.450
Species quomodo athoma indiuisibilis esse dicitur prg.521
Substantia separata seipsa,& ab intrinseco indiuidua est p.536

T

TExtus quartus tertij de aĩa ab Auer.malè exposit⁹.377
Tertium, caput secũdi de gener. animal.ab Alexandro,eiusq; sectatorib. male expositũ p.435
Terminus actionis intellectus Agent.s quis sit. pag.449

V

VNa forma substantialis est maioris perfectionis quàm alia. pag.224
Vnitas definitionis ab ultima differentia proficiscitur.pag.228
Vltima forma terminus est, & actus formarum pręcedentium. pag.228
Veritas illius propositionis, simplicis corporis simplex est motus non ex definitione motus, sed ex definitione corporis simplicis demonstratur.p.120
Vnde pendeat veritas illius propositionis,unius corporis simplicis,unius tantũ est motus secundum naturam. pag 122
Vnus motus simplex secundum naturã diuersis secundũ speciẽ conuenire potest. 10.Gra.opinio reijcitur. pag.124
Vbi materia ibi contrarium.p.81
Vnitas generis ex materia sumitur pag.81
Vnio formæ informantis cum materia fieri neqnit absque potentia. pagi102
Vnum pluralitatis, & diuisionis priuationem dicit. pag.115
Vera expõ cont.24.primi de gener. pag.159
Vermes qui in putredine oriuntur, à quo generantur. p.268
Vera expõ tex.quarti,tertij de anima pag.378
Vnde deducatur conclusio textus sexti,tertii de anima.p.429
Vniuersale sequitur actum intelligendi,contra com. pag.450
Vnum numero quod definitur 5. me. 12. nõ est unũ numero per accidens,sed per se.p.519
Vnum numero definitur per materiam ut per cãm. pag.519
Vnitas numeralis, & diuersitas numeralis non ad diuersa referuntur principia,sed ad unum tantum. pag.520
Vltima materia quid sit pag. 526
Vñ oriat̃ priuatio, & potẽtia ad formam pag.526
Vnitas formalis substantiarum separatarum est formalis,quę eadẽ est cũ unitate entis, & principium numeri transcendentis. pag.536
Vnitas numeralis substantiarum materialiũ est unitas materialis, & principium numeri materialis. pag.536

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

INDEX THEOREMATVM

QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

Ex lib. de physico auditu,

VBI corpus naturale definitur, & quid sit. pag. 1.
Quæ sunt præter primam materiam, & ultimam formam, sunt materiæ compositæ, & formæ compositæ. pag. 59
Quæ sint materiæ,& formæ compositæ. pag. 61
Ab uniuersalibus ad singularia progredi oportet. pag. 11
Doctrinæ ordo vndè sumatur. pag. 13
Cęlum ut causa efficiens minus uniuersalis ubi consideratur. pag. 15
Dilucidatio tex. 50. primi phys. in quo hæc duo explicantur. pag. 17
In substantia una contrarietas reperitur, oportet in principia semper manere. pag. 19
In substantia una contrarietas reperitur. pag. 22
De methodo inueniendi materiam primam. pag. 25
De methodo inueniendi naturā eiusdem. pag. 28
Materia non est Quid, nec Quale, nec quantum, &c. pag. 30
Materia est substātia in potentia. pag. 32
An potentia sit de essentia materiæ, quęve potentia ponitur in definitione materiæ. pag. 36
Quomodo materia ratione priuationis intereat, & oriatur, & cur potius ratione priuationis, quam ratione formæ oriri, & interire dicatur, ex contex. 82 primi phys. pag. 41
Priuatio est quodammodo forma. pag. 42

Ex Lib. de Cęlo.

Cęleste corpus animatum est, pag. 69
An sit animatum anima uegetali pag. 70
An sit animatum anima sentiente. pag. 71
Qua methodo compertum sit animatum esse anima intelligēte pag. 77
Motus circularis competit cœlo secundum naturam. pag. 126

Ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Ex libris de ortu, & interitu.

GEneratio unius eſt corruptio alterius, & econtra. pag. 134
Quomodo materia huius connexionis cauſa ſit.
Quis ordo ſit inter generationẽ vnius, & corruptionem alterius. pag. 142
De naturę ordine in ortu, rerumque naturaliũ interitu. p. 144
Simile non agit in ſimile, neque à ſibi ſimili patitur. pag. 161
An in actione ſpiritali ſimile agat in ſimile. pag. 170
An inter æqualia actio reperiatur. pag. 173
Mixtio eſt miſcibilium alteratorum unio, & unde deducatur. pag. 176
Quomodo mixtio à generatione mixtorum diſtinguatur. pag. 180
Ex definitione mixtionis quomodo elementa manẽt in mixto. pag. 182
An elementorum qualitates in mixto reperiantur in ſummo, aut repreſſe. pag. 188
An elementorum qualitates æquali gradu, põderiſque ęqualitate reperiãtur in mixto. 192
An ſingulis elementis ambæ qualitates ſint in ſummo, aut una in ſummo, altera uerò remiſſa ex contex. 23. 2. lib. pag. 197
Qua methodo compertum ſit, ignem, aerem, aquam & terram compoſita eſſe ex materia & forma corpora ſimplicia, & elementa. pag. 217

Ex quarto Libro meteorum.

QVomodo ſingulis elemẽtis ambę qualitates accommodate ſint pag. 200
In his, quæ putreſcunt, animalia generantur. pag. 308
An genita ex putri materia à calore Solis uel mixti putreſcentis producantur. pag. 311
Cũ ex putreſcente cadauere non mixtum inanimatum, aut planta, ſed animal generatur. p. 315
An orta ex putri, & ex ſemine ſint eiuſdem ſpeciei. pag. 316
Concoctio eſt perfectio a calore naturali, & proprio ex oppoſitis paſſiui pag. 320
Modus quo concoctio a calore fiat, & cur potius calor quam frigus cõcoctionis author ſit. pag. 323
Calor terminat, & condenſat. pag. 253

Ex Libris de anima.

ANima eſt actus primus corporis naturalis potentia uitam habentis. pag. 346
Quomodo anima cęli, & formæ elementorum corporis ſimila-

 ris

ris formæ ſint. p.348
Anima eſt non ſolum actus primus, ſed etiam ſecūdus. p. 352
Quo diſcrimine diſtinguatur prior animæ definitio à ſecunda. pag.357
De differentijs & animę ſpeciebus. pag.360
An uirtus uitalis a uegetali diſtinguatur. pag.362
Quid animæ ſpecies inter ſe diſtinguantur pag.365
De diſſimili animæ ſpecierum cōditione. pag. 366
Cur anima rationalis non ſolum cognoſcens, ſed etiam intelligens ſit. pag.438
Animantia nutriūtur quouſque uiuunt. pag.367
De effectrice nutritionis cauſa. pag.369
An in uiuentibus nutritio ſemper fiat. pag.371
Quæ, & quot uegetalis animæ opera ſint pag. 381
Vnde trium uegetalis animę operum neceſſitas deſumantur. pag.384
Inter uegetalis animæ operationes quis ordo reperitur. p. 386
An Altrix, Auctrix, & generatrix inter ſe eſſentialiter diſtinguantur, & ab anima uegetali. pag.389
Vbi ſenſus, ibi dolor, & lætitia: ubi autem hæc, ibi neceſſario appetitus reperitur. pag. 396
Ad quam facultatem pertineat dolor. Pag.399
Fames eſt appetitus calidi, & ſicci. pag.405
Quæ, & quot ad famem concurrunt, & in quibus reperitur fames. pag.410
Excellens ſenſibile corrumpit ſēſum. pag.414

Ex 2. Libro de animal. ortu Cap. 3.

In animalibus imperfectis ſolum reperitur ſēſus tactus, & cum hoc etiam imaginatiua. pag.473
An calor innatus ſit anima, aut animę inſtrumentum. p.475
An calor innatus ſit eiuſdem naturæ cum calore elementari. pag.482
De innati caloris interitu. p.493
An morbis remedia ſecundū gradum æqualia ſint adhibenda, ex Galeno. pag.495
Quid reſiſtentia ſit, & in quo genere reponatur. pag. 500
Qua methodo cōpertum ſit in igne, præter calorem, ſiccitatē reperiri. pag. 503
An dentur materia totius, & forma totius. pag. 539
An in ſubſtantijs ſeparatis excepta prima materia totius reperiatur. pag.

XIV

INDEX COPIOSVS RERVM NOTABILIVM,

QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

A

A MAGIS uniuersalibus, ad minus uniuersalia progrediendum est, quoniam notiora sunt. pag. 14
Actus est ratio intelligendi, & cognoscendi. 34
Appetitus materię quid sit. 38
Astra ex uaporibus non aluntur. 70
Anima uegetalis, & sentiens quomodo in cęlo reperiuntur. 74
Aristotelis cõtextus 60. tertij de anima animaduersio. 76
Animam cœli intellectum esse qua methodo cõpertũ est. 77
Accidente forma posteriore priores formæ, non corrumpuntur 139
Accidens commune genito, & corrupto à materia non separatur. 145
Actus & formę in materia disposita recipiuntur. 146
Aggregatum per accidens id quod est per se, quomodo antecedit. 146
Actio, & passio naturalis fit inter passibiles qualitates. 161
Actio spiritalis quid sit. ibidem
Ad actionem & passionem dissimilitudò, & contrarietas secũdum speciem necessaria est. 163
Aristotelis consequentia primo de gener, contex. 48. si simile ageret in simile, idem ageret in seipsum, quomodo intelligitur. ibidem
Actio non solum à maiori, sed ab ęquali, & à minori proficiscitur. 175
Agens in corruptione prius qualitates, quàm formam substantialem attingit, 186
Animata naturali interitu per actionem primarum qualita-

ſum non corrumpũntur contra Auer. 193
Altera qualitas in elementis non eſt remiſſa ex natura elementi, neque ex admixtione contrarij. 203
Aqua potentior eſt ad humectandum, quàm aer, & cauſa. 206
Agens propter diſtantiam, effectum contrarium non producit. 209
Animalia quæ ex putri materia oriuntur duorum generum ſunt. 311
Accidens vi propria ſubſtantiam producere non poteſt. 311
Agens ſeparatum materiam trãſmutare non poteſt. 312
Ariſtoteles alium de nouo productionis modum non cognouit niſi per motum. ibidem
Actio fit per contactum. ibid.
Alimentum concoctum quomodo perfectum dicatur. 321
Aſſatio fit à calido ſicco externo. 322
Ad concoctionem licet plures motus concurrant, unus tamen motus eſt 324
Anima cęli in ſciẽtia naturali ubi ab Ariſtot. conſideratur. 349
Animam ſubſtantiam, eſſe qua uia probatur. 351
anima non ſolum eſt actus primus, ſed etiam ſecundus. 353
anima non per materiam, ſed per compoſitum definitur. 354
animalia ſunt magis organica quàm plantę, & cauſa. 356
anima eſt principium quo primo uiuimus, ſentimus, & intelligimus, quomodo intelligitur. 359
animæ ſpecies ſeipſis diſtinguuntur. 365
anima ſentiens cur ſit cognoſcẽs, & non intelligens. 366
anima uegetalis licet ſine cognitione operetur, rationem animæ non ſubterfugit. 370
animalia uel interno uel externo alimento ſemper aluntur. 380
an omnis uiuentium generatio uegetalis animæ opus ſit. 382
anima uegetalis quomodo in ſemine continetur. 383
alimentum animæ uegetalis operibus, ut materia inſeruit. 384
altrix, auctrix, ex generatrix, re non diſtinguuntur. 391
ad animæ ſpecies cognoſcendas duplex ab Ariſtotel. proponitur ordo. 392
accidens uariabile medio accidẽte uariabili ſubſtantię ineſſe, poteſt contra Egid. ibid.
anima ſenſationes efficiens cauſa eſt. 397
ad dolorem duo eiuſdem uirtutis ſentientis actus cõcurrunt. ibidem
appetitus non cognoſcit. 402
alia eſt operatio ſenſus ut ſenſus, & alia ut appetitus. 403

Ariſt.

Aristotelis ratio 2. de anima contex.41.non est demonstratiua. 476
Aristoteles & Plato circa innati caloris naturã non dissentiunt contra altimarum. 487
actio absque contrarietate fieri nequit. 489

B

Beati Thomæ sententia circa definitionem mixtionis reijcitur. 177
Beati Thomæ sententia in igne solum ambas qualitates ĩ summo adinueniri, ut falsa reijcitur. 208

C

Corpus naturalem in naturali scientia subiectum est. 1
Corpus naturale primo cęli non definitur, contra Auer. ibid.
Corpus est quod omni ex parte diuisibile est. 2
Cur Aristoteles primo cę. post contex.primum, posuit definitionem continui. 3
Cur corporis definitio primo cæli tradita fuit. ibid.
Corpus simplex primo cæli contex.7.definitur. 3
Corpus naturale 2.physi.contex. primo & 4.definitur, & causa. ibid.
Corpus naturale illud est quod internum habet principium motus & quietis. ibid.
Cęleste corpus localis motus tantum principium habet. ibid.
Corporis naturalis definitio, & mortalibus, & ęternis communis est, analogiceque prædicatur. 5
Cęlestia corpora 2.phisi. contex. primo inter elementa ab Ari. dinumerata suut, & causa. 6
Corpus naturale habere principium motus, & quietis, quomodo intelligitur. ibid.
Cælum ut causa efficiens in libris de cęlo non consideratur, sed in secuudo de gener. 15
Communis error circa materiæ definitionem traditam 7. metaf.cont.8. 24
Cur materia oriri & interire dicatur ratione priuationis, non autem ratione formæ. 42
Corpus animatum quod diuersas operationes habet, organicum est. 69
Corpus simplex sensum habere non potest, & causa, 72
Cęlo neque ratione corporis, neque rarione animæ sensus necessarij sunt. ibid.
Cælum & stirpes extremæ mundi partes dicuntur, & causa. 74
Celum animatum esse qua methodo compertum est. 77
Causa cur generatio uniu: sit corruptio alterius, & econtra. 135
Cur quantitas nunquàm à materia diuellatur, qualitates uerò
econ-

econtra. 136
Contraria genere ſimilia ſunt, ſpecie uerò diuerſa. 163
Calidum in ſibi ſimile calidum ſublata frigiditate agere non poteſt. 167
Caput primum ſecundi de partibus anim. explicatur. 187
Cur uirtutes elementorum in mixto remanere ab Ariſt. dicãtur. 188
Contextus decimi quarti meteororum vera expoſitio. 208
Cum graduum æqualitate viriũ inæqualitas conſiſtit. ibid.
Corrumpens rei corrumpendæ dominari debet. ibid.
Calor mixti putreſcentis animalium, quæ in putredine oriuntur effectrix cauſa eſt. 308
Calor naturalis mixti in putredine non ſimpliciter corrumpitur. 309
Cauſa uniuerſalis effectus particularis cauſa eſſe non poteſt. 311
Cur ex putri materia modo leuiora, modo teſtacea animalia oriuntur. 314
Cur ex putreſcente cadauere, nõ unum, ſed plura animalia oriuntur. 316
Cur in mixti interitu per combuſtionem animalia non oriuntur, ſicut in putredine. ibid.
Concoctio quomodo fiat ex oppoſitis paſſiuis. 322
Concoctio quomodo à generatione mixtorum, & à congelatione diſtinguatur. 254
Calor quot modis terminat, & condenſat. 255
Cur tantum ſint tres animæ ſpecies, & non plures. 361
cur motus ſecundum locũ quartam animę ſpeciemnon conſtituit. ibid.
concoctio non eſt alimenti conuerſio in uiuẽtis ſubſtantiam, contra Horatium Aug. 368
continuæ nutritionis in uiuentibus neceſſitas non deſumitur ex uita, contra recentiores. 372
calor maius robur ad auctionẽ, quàm ad nutritionem requirit. 373
cur uegetalis animæ operationes tres ſint, & non plures. 384
calor innatus ex continua alimẽti appoſitione langueſcit. 476
calor non agit ſecundum contraria loca. 477
calor innatus non cuiuslibet animæ inſtrumentum eſt. 480
calor innatus quomodo ab anima ad agẽdum mouetur. 480
calor innatus & materiæ, & agentis rationem habet. ibid.
calor innatus nexus, & copula Animæ cum corpore dicitur. 481
calor innatus eſt eiuſdem naturæ cum calore elemẽtari. 486
calor innatus quid ſit. 487

calidum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

calidum naturale ſanguis, & ſemen à Galeno appellatur. ibid.
calores omnes ſunt eiuſdem ſpeciei. ibid.
calorem in ſemine exiſtentem, nec ignem eſſe, nec ab igne originem ducere, quomodo intelligitur. 490
calor influẽs, quid ſit, & cur innatus dicatur. 491
calor influentis neceſſitas. ibid.
calor innatus in uiuentibus pluribus modis corrumpitur, in inanimatis autem uno tãtum modo ſecundum eſſe corrumpitur. 494
calor, & frigus in elementis non exiccant. 504
D
DOctrinæ ordo non ex rerũ ordine, ſed ex noſtra cognitione deſumitur. 13
Doctrinæ ordo interdum cũ naturæ ordine conuenit, interdũ uerò contrarius eſt. 15
Deus, & materia prima in rerum uniuerſitate duo extrema ſunt 29
Diuerſus uſus quantitatis, & qualitatis in materia. 144
Diſpoſitiones quæ in materia ante formam ſubſtãtialem introducuntur, accedente forma nõ corrumpuntur. contra D. Th. ibidem
Duodecimus liber metafiſicæ ab octauo libro phiſ. quomodo diſtinguitur. 350
Diuerſę materiæ, quomodo diuerſas arguunt formas. 354
Diuerſitas motus ſecundum ſpeciem, ex terminorum diuerſitate deſumitur. 390
Dolor propriè in ſenſu tactus reperitur. 396
Dolor eſt triſtis ſenſatio à tangibilibus qualitatibus facta. ib.
Dolor triſtis ſenſatio dicitur, non propter diuerſitatem uirtutũ, ſed propter diuerſitatem operationum eiuſdem uirtutis. ib.
Dolor formaliter actio eſt. 397
Dolor abſque immutatione reali fieri non poteſt. 399
Dolor cauſaliter paſſio eſt. ibid.
Dolor non ſentitur. ibidem
Dolor ſenſus interioris paſſio nõ eſt. 402
Dolor ſenſus, & appetitus ordinẽ inter ſe habent. 403
Diſputatio inter archangelum, & Horatium unde orta.
E
ELementa materia proxima mixtorum ſunt materięque compoſitæ. 61
Efficiens cauſa circularis motus non eſt Natura. 127
Æternitatis generationis, quæ cauſa ſit. 135
Extenſio ex quantitate proficiſcitur. 136
Ex miſcibilium conditionibus Ariſtoteles mixtionis definitionem deduxit. 176
Elementa compoſitionis, & alteratio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

rationis materia ſunt. 179
Elementa actu in mixto,& ſecundum ſubſtantiam manēt. 185
Elementa in mixto ſecundū qualitates ſolùm remiſſa ſūt. 188
Elementorum qualitates in mixto non manent in gradu ſummo,contra Fernelium. 191
Elementa in uiuente quomodo ab Anima continentur, ne diuellantur. 192
Elementa in mixtione æqualem potentiam habere nō poſſunt. 194
Elementorum qualitates in mixto ęquali gradu, ſolùm in tranſitu reperiri poſſunt. 195
Aequale ad pondus non reperitur, & cauſa. ibid.
Elementa ex materia, & forma compoſita eſſe duplici uia cōpertum eſt. 217
Elementa ſimplici corpora eſſe ex motu locali cōpertum eſt. ibidem
Elemēta quomodo corpora ſimplicia ſint. ibidem
Elementum eſt id ex quo fit aliquid, cum inſit indiuiſibile ſecundum ſpeciem. 219
Elementa ambas qualitates habent in ſummo. 206
Elementa etiam ſi ambas qualitates habeāt in ſummo,non propterea parem agendi potentiā habent. 208
Efficiens,aut uniuocum,aut æquiuocum eſt. 311
Eſſe principium operandi abſolutio eſt unionis animę cum corpore. 346

F

Formæ compoſitę quę ſint. 61
Formarum ſpecies ex natura generis,& differentiæ compoſitę ſunt 63
Forma communis, & uniuerſalis ſimplex eſt, & cauſa. ibid.
Forma ſubſtantialis non eſt in ſubiecto. 29
Forma ſubſtantialis immediatè materiæ uniri non poteſt, contra D.Th. 146
Forma ſubſtantialis, quomodo per accidens generatur ad generationem compoſiti, cū ſit prior compoſito. 148
Forma ſubſtantialis primarū qualitatum menſuram in quadam latitudine ſibi præſcribit. 167
Finis non agit, niſi metaphoricè. 184
Frigidis anni temporibus, & locis corpora difficilè putreſcūt 208
Frigus quomodo ad concoctionem concurrit. 324
Forma partis ſolùm eſt quiditas rei. 541

G

Generatio eſt natura, quoniam eſt uia in naturā. 43
Generatio unius eſt corruptio alterius,in quo ſenſu intelligatur. 135

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Generatio unius est corruptio alterius, in elementis, & mixtis, immediateque contra Vgonem, & Scotum. 139
Generatio vnius est corruptio alterius uniuersaliter in accidentibus ueritatem non habet, & causa. 141
Generatio ùnius non est prior tempore corruptione alterius. 143
Generans in generatione nudã materię essentiam non attingit, contra D.T. 146
Generatio mixtorum à mixtione distinguitur, & quomodo. 61
Generans non corrumpit, nisi ea, quę suę actioni formæque generandæ impedimẽto sunt 220
Generare Animę uegetalis opus esse qua methodo compertũ est. 382
Generatione uiuentia diuinum esse ęternitatẽque consequuntur. 385
Generatio nutritione, & auctione prçstantior est. 386
Generatio nutritionis, & auctionis finis est. ibidem
Generatio est ueluti nutritio speciei. 388
Genus forma est, non autem materia, uel compositum.

H

Homo, & risibilitas simul tẽpore generantur. 143
Humidum est, quod proprio termino difficile terminatur. 201
Humidũ aeris magis fluxubile ẽ quã humidũ aquę & cã. 208
Humidum absque sicco concoqui non potest. 323
Hipocratis dictum quomodo intelligitur, quicunque aliqua parte dolent, & dolorem non sentiunt, &c. 399
Horatij Augenij pro Galeno defensio nulla. 497
Horatij Augenij opinio de resistentia reijcitur. 503

I

IN cœlesti corpore secundum eius uniuersitatem, & polos uera quies non est. 5
In substantia quomodo contrarietas reperitur. 24
Intellectus absque phantasmate nihil intelligere potest. 72
Imaginatio est motus factus à sensu. 73
In cęlo non reperiũtur sẽsus. ibi.
Intellectus absque sensu in æternis reperiri potest. 76
In corruptione substantiali primo qualitates 2. forma 3. compositum corrumpitur. 147
Ignis citra summum gradum caloris consistere potest. 166
In extinctione minoris flammæ a maiori, quomodo actio est inter contraria. 168
In putredine calor externus primo non agit in calorem internum. 170

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

In actione naturali subiectum si similem, aut neque similem, neque contrariam habeat qualitatem ab agente non patitur. 172
In actione spiritali subiectum si similem, aut neque similem, neque contrariam habeat qualitatem ab obiecto patitur. ibid.
In mixtione omnes qualitates agunt, & patiuntur. 180
In generatione mixtorum quis ordo reperitur. 182
Impossibile est formam substantialem corrumpi, & qualitates seruari. 186
In uiuente licet æquale ad pondus reperiatur, adhuc ab intrinseco corrumpi potest, contra Auer. 193
Idem est agens disponens materiam, & introducens formam. 312
In ęternis forma quo pręstantior est, eò pauciores habet operationes, in mortalibus econtra. 349
In animæ definitione potentia uitam habens, & organicum simul poni non debent. 355
Ignis quomodo dicatur nutriri. 364
Intellectus si esset mortalis, non esset intellectus. 428
in uiuentibus nutritio, auctio, & generatio necessaria sunt, & causa. 384
In animalibus imperfectis dolor, & lætitia reperiuntur. 401
In fame quæ, & quot concurrunt. 407
In pueris nondum natis, animalibusque imperfectis fames reperitur. 408
In animalibus imperfectis solum sensus tactus reperitur. 410
Imaginatiua imperfecta non distinguitur à sensu tactus. 412
In putredine naturalis calor ab externa frigiditate non corrumpitur. 494
In uiuentibus pręter calorem elementarem alius calor non reperitur. 496
In concretis cum materia aliud est quiditas, & aliud habens quiditatem.

M

Mundus quare perfectus est. 2
Motus est tanquam vita natura constantium. 6
Materia composita elemẽtorum est materia prima proprijs dispositionibus affecta. 62
Magis vniuersalia minus vniuersalium principia sunt. 12
Methodus analogiæ non confert ad cognoscendum si est materiæ. 25
Materiã esse qua methodo, quotuę medijs compertum est. 30

Materiam

Materiam Protheum appellauit antiquitas, & causa. 28
Materia secundum se, neque forma, neque formatum est, neque priuationes horum. 24
Materiam negationem cognosci, quomodo intelligitur. ibid.
Materiam esse substantiam in potentia, qua methodo compertum est. 32
Materia per se cognoscibilis non est. ibid.
Materia quomodo per analogiã artefactorum cognoscitur. 34
Materię natura solùm uia analogiæ cognoscitur. ibid.
Materia quomodo in potentia esse dicatur. 35
Materia est hoc aliquid per formam. ibid.
Methodus cognoscendi an potẽtia sit de essentia materiæ. 36
Materia quomodo per potẽtiam constituitur. 40
Materia ratione priuationis oritur, & interit. 41
Motus circularis partium diuersitatem non exposcit. 69
Materia cæli unde ad motum circularem propensionem habet. 127
Motus circularis non distinguitur à uoluntario. 127
Motus circularis naturalis est, tùm ex parte mouentis, tùm ex parte mobilis. ibid.
Motus violentus quid sit. ibid.
Materia transmutari non potest, nisi extensa sit. 136
Materia ad hãc, & illam formam per quid determinata efficitur. ibid.
Mixtionis ratio non in unione consistit. 178
Mixtio omnium elementorum vnio est. 180
Mixto proxima dispositio non est ad generationem mixti, contra Com. 182
Motus in quolibet instanti terminari potest. 196
Materia concoctionis humidum est. 322
Mors naturalis fit propter impotentiam respirandi. 492
Moueri à seipso aĩatorũ est. 362
Morbis non solum paria, & inferiora, sed etiam superiora adhibenda sunt remedia. 489
Materia, & forma relatiua sunt. 539
Materia totius, & forma totius ex Aristotelis sententia non dantur. 542

N

NAtura determinatur ad unum. 4
Natura non est actus corporis phisici organici, quomodo intelligitur. ibid.
Natura non est principium passiuum motus tantum. 5
Neque priuatio, neque forma sunt de essentia materiæ. 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Non eadem methodo si est, & quid est materiæ compertum est. 33
Non omne corpus animatum organicum est. 69
Nutritio absque organo primisuè qualitatibus expleri non potest. 70
Naturalis motus ratio q̃ sit. 128
Non omnis motus ab extrinseco uiolentus est. ibid.
Non est idem ignẽ, & elementum esse. 219
Non semper maior agendi potentia multitudinem graduum insequitur. 207
Natura ab extremo ad extremũ non progreditur absque medio. 315
Non quodlibet fit ex quolibet, sed ex determinata Materia, & priuatione. 318
Natura spiritaliter recipiens, cognoscens est. 366
Nutritio est partis deperditæ in uiuentibus restauratio. 367
Nutritio non est formaliter alimenti conuersio. ibid.
Nutritio secundum Stoicos à natura infrà animam proficiscitur. 369
Nutritio, & auctio secundum cõtraria loca fiunt. 370
Nutritio, & auctio cur naturales operationes à Galeno appellantur. ibid.
Nutritio etiam si per aliquod tẽpus deficeret, adhuc vita persisteret. 373
Nutritionis continuæ necessitas undè sumatur, contra consent. 374
Nutritio, & auctio secundum diuersam rationem, una est nobilior altera. 388
Natura est substantia respectum includens ad motum. 394
Non omnes operationes specie distinctę, arguunt formas specie distinctas. ibid.
Nutrire, augere, & generare sunt operationes se inuicem consequentes. ibid.
Natura calore utitur ut materia, & agente, Ars uerò ut agente tantum. 481
Natura supra uires qualitatum non agit. 500
Numerus oritur ex diuisione continui.

O

ORdo doctrinę, & uia doctrinæ, quomodo distinguuntur. 12
Oportet principia semper manere, quomodo intelligitur. 21
Ordo inter generationem unius, & corruptionẽ alterius. 142
Ordo in rerum naturalium ortu, & interitu, quis sit. 136
Orta ex putri, & à calore mixti putrescentis generantur. 313
Omne quòd generatur à sibi simili generatur, quõ intelligitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tur. 314

Omne quod incipit de nouo, incipit per motum. ibidem

Orta ex putri, & ex semine non sunt eiusdem speciei. 320

Ordo inter uegetalis animæ operationes, quis sit. 395

P

PAssionum cognitio subiecti notitiam præsupponit. 31

Propositio illa ab uniuersis ad singula progredi oportet, de ordine doctrinæ intelligitur. 12

Principium doctrinæ nō semper est principium rei, sed undè, quò quis facilè potest addiscere. 15

Præter Aristotelis media quibus materiam esse ostenditur, quartum ab authore adijcitur. 30

Priuatio, & forma, quomodo subiectum transmutant. 28

Potentia alia essentialis, alia uerò accidentalis in materia reperitur.

Priuatio, quomodo corrūpitur, cum sit non ens. 39

Platonis locus in Thimeo, quomodo intelligitur, cęlo anima, animę verò mens coniuncta est. 75

Propositio illa, generatio unius est corruptio alterius, cur ab Arist. allata fuit.

politicus cū sese morti exponit, mortem primo non intendit 134

primum non esse formæ corrumpendæ, est primum esse formæ generandæ. ibidem

perfectæ definitionis munus, quod est. 182

prima compositio ex elementis, uel ex uirtutibus elementorū, quæ sit. 187

propositio illa Arist. 2. de gener. 48. elemēta in mixto in excellentijs corrumpuntur, non de uiribus, sed de gradibus intelligitur, contra Fernelium. 190

prior animæ definitio per secundam, ut per causam demōstratur. contra D. Th. 346

perfectum est, quod tale, quale ipsum est procreare potest. 387

potentiæ Animæ qualitates non sunt de secunda specie qualitatis, contra D. Th. 392

potentia actiua est principium transmutandi alterum. 394

potentiæ distinguūtur per actus, quomodo intelligitur. 395

passio, quę dolorem antecedit spiritalis est. ibidem

partes definitionis formæ sunt.

Q

QVæ sensum effugiunt negatione potius, quàm affirmatione cognoscuntur. 29

Qua methodo compertum est, materiam, neque formam, neque

que priuationem essentialiter includere. 31
Quæ potentia ponitur in definitione materię. 39
Qualitatum oppositio non secũdum formam, sed penes distantiam graduum attẽditur. 191
Qua methodo compertum est, ignem, aerem, aquam, & terrã, elementa esse. 219
Qualitas, quæ in elemento superiore præcipua est, in elemẽto proximè inferiore minus præcipua est. 207
Quod optimo, & perfectissimo propinquius est, perfectius existit. 388
Qua methodo ostenditur nutritionem, & auctionem esse animæ opera, & uitæ gradus. 477

R

Respiratio caloris innati conseruationi maximè necessaria est. 492
Ratio, cur agentis actio soluatur, est, quoniam agens in agendo repatitur. 500
Resistentia quid sit, & in quo genere ponitur. 502
Resistentia ab actione reipsa non distinguitur, sed solum ratione finis. ibidem

S

Stirpium partes ex similitudine ad partes animalium cognoscuntur. 14
Substantiam non esse contrariam substantię, qua methodo compertum est. 23
Substantiæ in communi proprietas est, non esse in subiecto. 29
Sensus absque organo consistere non potest. 72
Sensus, tum ratione corporis, tũ ratione animæ tributi sunt. ib.
Sibi simile generare aliquam imperfectionem dicit. 75
Sola intelligentia satis est ad motum circularem æternum. 77
Similia secundum formam tantum inter se agere, & pati non possunt. 165
Simile patitur a simili ex accidẽti. 170
Si elementa ęqualem potentiam haberent, inter ipsa actio, & passio fieri posset, non tamen mixtio, & causa. 175
Similium mixtio esse nõ potest, & causa. 180
Symbola qualitas eadem numero manet in genito, quæ fuit in corrupto. 205
Siccitas calorem exacuit, humidũ uerò calorem obtũdit. 207
Sensus abstrahit à materia, nõ tamen à conditionibus materię. 167
Substantia immediatum agendi principium esse potest. 395
Sentire non est formaliter pati. 399
Sensibile positum supra sensum non

non sentitur. ibid.
Sensus communis necessitas quę sit. 402
Sensus externi non solùm obiectum, ut sensibile, sed ut delectabile, & contristans cognoscunt. 403
Sensus, & appetitus re nõ distinguuntur. ibidem
Spiritus non multiplicantur contra medicos. 479
Sensus calore indiger ex parte organi. 480
Semen est excrementum utile ultimi alimenti. 482

T

TRactatio de animalib⁹ prior est ea, quæ de plantis, & causa. 13
Terminus ad quem corruptionis est terminus a quõ generationis. 138
Tota latitudo simul acquiri non potest. 146
Terra quæ in mixti putredine relinquitur, non est recenter genita. 185
Transitus primarum qualitatum in mixto terminari nõ potest, & causa. 198
Totũ est pręstantius parte. 387

V

VErus intellectus definitionis mixtionis explicatur. 176
Virtus unita fortior est seipsa dispersa. 206
Virtus uitalis à uegetali minimè distinguitur. 364
Vis alterandi solùm primis qualitatibus competit. 498

CAPITA.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

CAPITA,

QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR.

DE methodo inueniē di naturam putredinis, & an mixtorum generatio mixtio sit contra Erastum. Cap. 2. pag. 554
Ex definitione generationis, quo modo primarum qualitatum duæ sunt agentes, duæ uerò patientes, nec non de usu frigiditatis in generatione mixtorū, contra Erastum. Cap. 3. p. 558
Putredo est passiuarum qualitatum dominium, supra agentes propter Ambiens. C. 4. p. 561
An hæc putredinis definitio a posteriore distinguatur, contra Erastum. Cap. 5. pag. 563
priorem putredinis definitionē neque re neque sensu differre, concluditur. Cap. 6. pag. 566
putredo, corruptio est caloris proprij & naturalis in unoquoq; humido &c. Cap. 7. pag. 571
Corruptio caloris in putredine ab externa fit Ambientis caliditate, & quæ huiusmodi caliditas sit, & quomodo inuenta. Cap. 8. pag. 576
An præter externam Ambientis caliditatem alia sit effectrix putredinis causa, & quæ sit, & quomodo inuenta. C. 9. p. 578
Quid sit putredo secundum partē, quibus uè conueniat, quid uè sit humorum putredo explicatur. Cap. 10. pag. 584
De modo naturalis putredinis quæ mixtorū generationi opponitur contra Erastum. Cap. 11. pag. 589
De modo putredinis opinio propria. Cap. 12. pag. 592
De ordine qui in putredine à natura seruatur. Cap. 13. p. 594
De putredinis speciebus, deq; differentijs quibus inuicem distinguuntur contra Erastum. Cap. 14. pag. 596

CAPITA

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

CAPITA,

QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR.

AN, putredinis definitio sit, finis, & ternus corruptionis naturalis. Cap.1. pag. 602
An, Mixtio, à generatione mixtorum distinguatur. Cap.2. pag. 605
An, Qualitates primæ, quò ad priores, posterioresque operationes omnes agentes patientesque sint. Cap.3. pag. 613
De frigiditatis usu in generatione mixtorum. Cap.4. pag. 620
An, prior putredinis definitio à posteriore distinguatur. Cap.5. pag. 623
An, elementa in generatione mixtorum perfectiora reddantur. Cap.6. pag. 629
Putredo, corruptio est caloris naturalis in humido. Cap.7. pag. 635
Quid, nomine Ambientis ab Arist. intelligatur. C.8. pag. 636
An, in putredine calor intendatur, aut remittatur. C.9. p. 645
Quomodo mixti calor, à calore Ambiētis patiat. C.10. p. 666
An, externa frigiditas effectrix putredinis causa sit. Cap.11. pag. 676
An, interna frigiditas effectrix efficientiam habeat. C.12. p. 682
An, obstructio putredinis causa sit. Cap.13. pag. 686

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

INDEX RERVM NOTABILIVM,

QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

A

AB externa frigiditate obstructio, morbificæque putredines oriuntur. p. 656

An omne quod putrescit calidius reddatur. pag. 641

Aristoteles elementorum putredinem 4. meteo. ex euentu considerat. pag. 624

Aptitudinem cum potentia turpiter confundit Erastus. p. 681

Ab externo ambientis calore, internus mixti calor non augetur, sed imminuitur pag. 677

B.

BVccaferri expositio circa naturam caloris proprij in definitione putredinis reiicitur. 657

C.

COntactus in mixtione elementorum quæ unio sit. pag. 609

Cur Arist. pri. de ortu, prius de contactu, secundo de actione & passione, tandem de mixtione pertractauit. ibid.

Cum simultate temporis Naturę ordo adinuenitur ibid.

Concoctio à calore, non secundum rationem calefacientis, sed terminantis efficitur. 611

Calor non terminat in elementis, sed in mixtis tantum. pag. 616

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

616
Calor,& frigus inuicem non terminantur, contra Erastum. ibid.
Calor,& frigus quomodo termi nant. ibid.
Calor secūdum diuersas facultates quomodo calefacit, & ternat. pag.617
Calefacere,& terminare separari possunt. ibid.
Cur quarto Meteo. Ari.calidum, & frigidum per terminare non autem per calefacere definiuit ibid.
Calor mixti in putredine non intenditur,sed imminuitur, contra Erastum. 634
Contraria, similia genere sunt, dissimilia uerò forma, & specie. 644
Caro calida in nutritione quomodo in sanguinem calidum agit,cum actio sit inter contraria. ibid.
calor externus quomodo calorem internum ad se trahat. pag.645
cur,capilli si tecti fuerint, ocyus canescant,quàm si perflabiles maneant. pag.654
caliditas propria, quæ in definitione pntredinis, & coctionis ponitur,patibilis qualitas est, accidensque commune contra Erastum,quomodouè propria sit,explicatur. pag.654
caliditas mixti in putredine,cum continuè intereat, quomodo Naturalis dicitur. pag.660
cur in animatorum interitu non fiat non fiat dissolutio in pulueres,& terram,sicut in putredine. 665
corruptio secundum partem, accidentium mutatio est. p.671

D.

DVæ tantum sunt putredinis species,mixtorum una,quç naturalis est, Altera uiolenta, quæ elementorum est. p.603
Dissolutio in elementa in putredine animalium ortum non prohibet contra Erastum. ibid.
Definitio non solum Quia, sed etiam prpter explicare debet. 604
Definitio illa,[putredo est dominium passiuarum supra Agentes;]quam dereliquit Erastus, uera est putredinis naturalis definitio. 605
Diuersa est unio elementorum in mixtione,& in generatione mixtorum. 607
Duo hæc non pugnant, generatio est mutatio secundum totum,& in generatiune elementa,eorumque quatalitates manent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

nent. 611
Definirio alteri à definito conuenire non debet. pag. 614
Duæ tantum sunt mixrorum inanimorum corruptionis species. putredo naturalis & combustio, contra Erastum. p. 632
Definio Galeni eadem est, cum putredinis definitione. 4. meteo. tradita, & utraque naturalis est. 661
Dissolutio elementorum ex quo dependeat. 665

E

ERastus in probando mixtionem differre à generatione mixtorum petit principium. 611
Erastus in disputatione de Putredine definitionis leges ignorate uidetur. pag. 615
Erastus ueram putredinis definitionem reliquit, sententiamque suam in deteriorem mutauit. 625
Ex putrescentibus carnibus, & fructibus quando animalia innascantur. 626
Ex solutis in putredine elementis nihil, generari potest, ibid.
Externa frigiditas putredinis causa non est, & ratio. pag. 646
Externa frigiditate uentres & corpora calidiora redduntur. ibid.
Erasti concilium ad saluandum putredinem ex obstructione fieri, & per caloris egressum, inane est. pag. 655
Erasti inconstantia circa caliditatem propriam, quæ ponitur in definitione putredinis, cum modo substantiam, modo qualitatem primę specie affirmet.
Elementorum putredo transitus est à simplici ad mixtum, putredo uero mixtorum transitus est à mixto ad esse simplex. pag. 678
Ex cadauere putrescente non ut ex materia, sed ut ex termino à quo animalia generantur, pag. 675

F

FInis, & terminus corruptionis naturalis, putredinis naturalis) definitio non est, contra Erastum. pag. 603
Frigus, quare patiens ab Arist. 4. meteo. dicatur, contra Erastum. pag. 619
Frigus in generatione mixtorum non concurrit ut excessum caloris remittat, contra Erastum, & communem sententiam. pag. 621
Frigus quomodo Agens generansque per accideus 4. meteo.

ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ab Arist. dicatur. ibid.
Finis aliorum optimum esse debet. pag. 623
Forma, præfinitam quantitatem, certamque primarum qualitatum mensuram ad sui generationem, & conseruationem exposcit. pag. 659

G

GEnerationis mixtorum definitio uia, & methodus est ad putredinis naturam intelligendam. pag. 604
Generatio mixtorum à mixtione rei psa distinguitur, contra Erastum. 606
Generationis definitio primo de ortu ab Arist. tradita, generatione elementorum, & mixtorum communis est. pag. 611
Generatio substantialis quomodo sit mutatio secundum totum. ibid.

H

HVmidum, & siccum per terminari solùm definiuntur. pag. 616
Humidum, & siccum absque actione seinuicem terminant. pag. 619
Humidum, & siccum in calidum & frigidum minimè agunt, contra Erastum. ibid.
Humidum Aquæ, & siccum terræ, generationi mixtorum, cur magis idonea ab Arist. dicantur, quàm humidum Aeris, & siccum ignis pag. 621
Humidi defectus in putredine caloris naturalis inopiam præsuponit. 635

I.

IN generatione mixtorum in passiuis tantum, in mixtione uerò in omnibus qualitatibus temperamentum efficitur. pag. 609
In quo ratio concoctionis consistat. 611
In rebus arte compositis, compositio ipsarum ueluti forma est. 613
In putredine patientes qualitates agentibus dominari propter Ambiens, quomodo intelligatur. 619
In mixtorum interitu elementa ad suam naturam reuertuntur, perfectioraque redduntnr, contra Erastum. pag. 627
In putredine mixtum in naturam corrumpentis non uertitur, sicut in cõbustione. pag. 634
In putredinis definitione per unumquodque Humidum, Ae

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ris, & Aquæ dũtaxat humidam, contrà quosdam recentiores medicos, ab Arist. intelligitur. 635
In putredinis definitione, nomine Ambientis, Aeris & Aquæ, calor solum ab Arist. intelligitur contra Erastum, & medicos. pag. 636
In mixto ut mixtum est, aeres, fuliginosique uapores non insunt. ibid.
Interna mixti frigiditas effectrix putredinis causa est. pag.
Interna frigiditas in definitione putredinis, non pro remisso calore accipitur, sed pro frigiditate reali calori opposita cõtra Erastum p. 648
Idem calor ex putrescente re diuersa secundum speciem animantia producere potest, & quomodo. 660
Ignis inter elementa cur non putrescit. p. 674

M

Mixtio fit per actionem vnius qualitatis in oppositam, mixtorum uerò generatio per actionem duarum agẽtium, in duas patientes. p. 606
Mixtionis ratio in quo consistat. pag. 608
Mixtorum generatio per concoctionem efficitur. pag. 611
Motus secundum locum nihil abijcit a substantia rei. p. 628
Motus naturalis & uiolentus nõ solũ penes internam, & externam causam distinguntur. pag. 630
Morbosa putredo nõ est affectio mixti ut mixtum est. pag. 661
Materia in generatione rerũ non corrumpitur, sed alteratur tã tum, contra Erastum. pag. 675
Mixtorum inanimorum, atque uiuentium dissimilis est intereundi modus. pag. 682

N

Non omnis naturalis putredo finis est naturalis interitus animatorum. pag. 604
Naturæ scopus in generatione mixtorum. pag. 609
Natura simul permiscet, & terminat, quomodo intelligitur. ib.

O

Oratio, que opus suum non præstat, oratio dici nequit pag. 603
Omne corruptibile necessariò corrumpetur. pag. 634
Obstructio nõ est putredinis causa, contra Erastum. pag. 653
Obstructio, modum putredinis

ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ab Arist. assignatum, euertit. pag. 654

P

PVtredo secundum partem in elementa non dissoluit. sicut putredo que mixtorum affectio est. pag. 603
Primarum qualitatum duę tantum sunt Agentes, duæ uerò patientes. pag. 616
Putredo est communis effectus externæ caliditatis, & internæ frigiditatis. pag. 648
Propositio illa, que ponitur in definitione putredinis, (defectus caloris, frigus est,) in quo sensu intelligitur. ibid.
Putredo, affectio est excontrarijs quoquomodo composita. pag. 649
Propositio illa, (putredo est naturalis caloris corruptio) in quo sensu intelligenda est. pag. 657
Putredo, à quo ad finem perducatur, uel ab externa caliditate, uel ab interna frigiditate. pag. 657
Propositio, ista, (omnis putredo totam rei substantiam corrumpens, est naturalis,) quomodo intelligitur. pag. 664
Putredo secundum partem eadē non est, cum ea que est corruptio caloris in humido. pag. 667
Putredo secundum partem uiolenter competite lementis. ib.
Putredo secundum partem quid sit. ibidem
Putredo secundum partem, Quomodo propire uocatur putredo. pag. 671

Q

QVomodo calor calefaciēdo terminat. pag. 616
Quomodo media extremis opponuntur. pag. 645
Quomodo calor mixti in putredine à calore Ambientis patiatur, cum similes sint. p. 645
Quarto libro meteo. de affectionibus mixtorum Aristoteles agit, prout a primis qualitatibus proficiscuntur, ut duæ agentes, duæ uerò patientes sunt. pag. 649
Quomodo id quod pluribus cōmune est, proprium efficitur. pag. 658
Quomodo à calore mixti in putredine, qui interit, animalia producuntur. pag. 659
quid sit generatio uiuentium, & quomodo a mixtorum generatione distinguatur, pag. 166

Ter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

T

Terminatio humidi cùm sicco ad mixti productionẽ proxima dispositio est. pag. 609
Terminatio quædam exiccatio est. pag.619
Terra à quo putrescat. p.638
Tepidum cum in summè calidũ agit, non vt dissimile gradu, sed vt dissimile secũdum speciem agit. 644
Terra, quæ cernitur in mixtorũ interitu, non recenter genita est, sed ea est, quæ præerat in mixto. 666
Tarditas & velocitas in motu, naturalis, violentique motus causæ non sunt. 679

FINIS TABVLA.

ARCHANGELI MERCENARII A MONTE SANCTO

MVLTORVM ARISTOTELIS, & quorundam Auerrois difficilium locorum dilucidationes.

Vbi corpus naturale definitũr.

QVONIAM cuiuſque artis, & ſcientiæ intereſt ſubiectam, quam tractat materiam omnino cognitam, & perſpectam habere; ea propter cum in naturali ſcientia corpus naturale ſubiectum ſit, eius natura, & eſſentia primum cognoſcenda eſt: cęterum quia non ſatis conſtat, vbi ab Ariſtotele, in naturali philoſophia definitum fuerit, quæue eius eſſentia ſit, idcirco id explicare operæ prætium eſſe dijudicaui. Putauit Auerroes vt legitur 2.phyſ.com.3. corpus naturale primo cæli cont.3.ab Ariſt.definitum fuiſſe.cũ inquit, corpus eſt omni ex parte diuiſibile, atque librũ illum primum eſſe, in quo Ariſtoteles de corpore naturali, deque ſubiecto naturalis ſcientiæ tractare incæperit, hinc deduxit corpus naturale in libris de phyſico auditu minimè ſubiectũ eſſe, cum in his libris eius eſſentia non explicetnr, ſed hac in re Auerroes deceptus eſt. & parũ accuratè definitio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

nem illam animaduertisse videtur. siquidem illa corporis definitio primo cęli ab Aristotele tradita; non est corporis naturalis definitio, tum quia essentiam, & naturam eius non explicat, sed solum diuisibilitatem secundum omnem dimensionem: quoniam ait. Corpus est quòd omni ex parte diuisibile est, hæc autem non est corporis naturalis substantia, quoniam substantia eius in diuisibilitate, & accidente posita non est, tùm quia definitio hæc non ex proprijs, sed ex communibus tradita esset, quoniam vndequaque diuisibile esse competit etiam corpori de genere quantitatis, quod secundum omnem dimensionē diuisibile est, vtpotè longitudinem, latitudinem, & profunditatem; itaque aut definitio illa non est corporis naturalis, aut vitiosa est, & contra leges definitionis tradita, cum definitio, sit latior, & fusior definito, cum autem secundum minimè dici possit, ipseque Auerroes de Aristotele enunciare maximè abhorreret, primum itaque afferendum est, definitionem illam corporis naturalis non esse, sed definitio illa corporis est de prædicamento quantitatis, quod sanè ex complexu trium dimensionum consurgit, quod ex eo loco satis patere potest, siquidem ibi ab Aristotele corpus definitur, quod à linea, & superficie contra distinguitur. nam inquit, magnitudinis, alia ad vnū diuisibilis est, vt linea, alia verò ad duo vt longitudinem, et latitudinē veluti superficies, alia verò ad tria sicuti corpus, quod secundum omnem dimensionem diuisibile est, ac proinde perfectum, quamobrem corpus definitur quod species quantitatis est, à linea, & superficie distincta, & propterea Philosophus cum huius corporis naturam explicaturus esset, anteà in contex. secundo continuum definiuit, quod ad lineam, superficiem, & corpus commune est, dicens continuum est, quod diuisibile est, in semper diuisibilia, corpus verò, quod magnitudinis continuæ altera species est, omni ex parte diuisibile est. Huius autem corporis definitio eo loci ab Aristotele allata fuit, ad ostendendum vniuersi perfectionem, decreuerat enim Aristoteles primo illo capite mundum perfectum esse ea ratione, quà, corpus est, explicare, ad id autem ostendendum corporis perfectionem ostendere operæ prætium erat. quod sanè ex corporis definitione explicatum fuit, nam cum corpus secundum omnem dimensionem diuisibile sit, perfectum est. omne enim totum. & perfectum idem sunt, hinc posta ab ipso constitutum fuit, vniuersum quà corpus est, perfectum esse, tametsi ratione qua ambitu suo omnia etiam continet & à nullo continetur, perfectum quoque dicatur; ex quibus iam satis patere arbitror corpus naturale in vniuersum primo cęli minimè definitum fuisse. fateor quidem in eo libro contextu 7. corpus naturale simplex, quod

naturalis corporis species est, Aristotelem definiuisse, cuius definitio priore diluid. libro explicata fuit; sed inquies vbi ergo corpus naturale in vniuersum ab Aristot. definitum fuit, porrò corpus naturale 2. Physicorum cont. primo, & quarto definitum est, etenim contextu primo posita eorum, quæ fiunt diuisione in ea, quæ natura sunt, & ob alias causas, vt arte ijsque dinumeratis quæ à natura esse dicuntur corpus naturale diffinit eãdemque diffinitionem affert in tex. 4. cuius sanè definitio eo libro apposite tradita fuit, nec vllo pacto ad librum de cęlo differenda erat, nam cum in libris Phys. de communibus passionibus corporis naturalis tractandum esset, vt de motu in tertio libro, deque alijs affectionibus, quarum cognitio ex subiecti cognitione dependet; ea propter in libris Physicorum ante tertium librum naturalis corporis essentiã explicatum esse oportuit, quod Aristoteles animaduertẽs antequàm ad tertium librum peruentum esset, in secundo libro corpus naturale summo cõsilio definiuit, quam necessitatẽ si quandoque Auerroes animo euoluisset, profectò nõ enunciasset in libris de cęlo corpus naturale definitum fuisset. tunc. n. passionum naturalis corporis notitia, de quibus agitur, in libris Physicorum haberetur nõ cognita natura, & essentia corporis naturalis, quod illarum subiectum est, quod quantum à veritate abhorreat, nemo est, qui non intelligat cuius definitionem sequenti capite explicabo.

Quid sit corpus naturale.

CORPVS naturale est, quod habet internum principium motus, & quietis hoc quidem secundum locum illud secundum augumentum; aliud vero secundum alterationem. quą sanè disiunctiua vsus est Aristoteles, vt significaret non quodlibet corpus naturale cuiuslibet motus internum principium habere, sed hoc illius. illud verò aliorum motum. etenim cęleste corpus motus localis tantum internum principium habet. Elementa verò alterationis, & localis motus, stirpes, incrementi, & alterationis. animalia verò omniũ istorum internũ principium habent. an verò principium, quod in hac definitione accipitur commune sit actiuo, & passiuo, non ita perspicuum est, putauit Simplicius pro principio passiuo tãtum capi, ac proinde naturam, cuius definitio ex hac definitione deducitur passiuum motus principium tantum esse, quæ sententia nullo pacto probanda est. siquidem Phy. cont. 1. illius 2. libr. facta eorum, quæ sunt partitione in ea, quæ natura constant, & quæ artificio fiunt, partitur. quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

natura fiunt in simplicia corpora stirpes, & animalia, iam verò stirpes, & animalia principium actiuum motus habent; igitur quæ natura constant; non solum passiuum, sed etiam actiuum principium motus habent. locum hunc Simplicius animaduertisse visus est, huncue in modum respondere Aristotelem eo loci stirpes et animalia inter ea, quæ natura constat, vt animata sunt nequaquam numerasse. quoniam secundum rationem hac non per naturam, sed per animam sunt, sed quatenus naturam, quæ infra animam est, intra se tenent, per quam naturalia dicuntur, principiumque passiuum motus solum habent, sed hæc solutio non consistit, quoniam cũ Phylos. stirpes, & animalia inter natura constantia dinumerasset, illa ita diffinit. Natura constantia ea sunt; quæ internum principium motus habent, & secundũ locũ, & secundum incrementum cuiusmodi sunt stirpes, et animalia: ex quibus verbis huiusmodi ratio depromitur, stirpes, & animalia inter natura constantia ita ab Arist. dinumerantur, vt internum augmenmentationis principium habent, iam verò stirpes, & animalia internum habent principium motus augumenti, vt animata sunt, non autẽ vt naturam infra animam in se continent quoniam nulla virtus, aut natura infra animã incrementi principium est, vt testatum reliquit Phil. 2. de anima cõt. 14. & 41. igitur stirpes, et animalia, vt animata sunt, naturalia dicuntur, & ab Arist. eodẽ modo inter natura constantia diunmerantur, & cũ internum actuum principium motus habeant: igitur principium quod in hac diffinitione accipitur non pro passiuo tantũ, sed pro actiuo, & passiuo accipitur. Hinc duo aduersus simpliciũm eliciũtur: primum est sub naturę definitione 2. phys. tradita animã contineri, nam cum corpus naturale sit quod internum principium habet motus localis, incremẽti, et alterationis, & ex hac definitione postea naturæ definitionẽ deducat inquiẽs: igitur natura est principium motus localis, & incrementi, principium verò incremẽti anima sit. igitur sub naturæ diffinitione, et sub natura definita anima cõtinetur. cęterũ nõ quęlibet anima cõtinetur, nec quęlibet propriè natura dicitur, sed solũ q̃ mortalis est, et ex materię gremio traducitur vt 2. Phys. cõtex. 12. & primo de animaliũ partibus cap. 1. ab Arist. proditum est. illę vero propositiones quæ adduci solẽt, vtpotè naturã determinari ad vnũ tantũ, insuper naturam nõ esse actũ corporis naturalis organici, nõ de natura vniuersè sumpta intelligi debent, quæ de animatorũ inanimatorũque formis enunciatur, sed de natura preßius sumpta, prout dicitur de forma inanimatorum, quæ est altera species, & naturæ gradus. hæc enim infra animam est, cui tanquàm ministra inseruit, et famulatur, vt non iniuria auctor ille de causis animam naturæ ita acceptæ Orizonitẽ appellarit, sicuti

intel-

intelligētia, & naturæ, & animę Orizon nuncupatur; alterum verò quod aduersus Simplicium colligitur est, naturam non eße principium paßiuum motus tātum. nam cum sub naturæ nomine, eiusque definitione anima contineatur, quæ in viuente corpore agens causa motus est, profectò natura agens causa motus erit in eo, in quo est, quod ex eodem 2. Phis. cont. 86. etiā patere potest vbi Phil. inquit qđ si ars nauis factiua eßet, in ligno ageret sicuti, et natura agit in eo, in quo est: quibus verbis apertissimè ostēdit naturam motus causam agentem esse in eo, in quo est, & penes id ab arte distingui. quoniā ars est causa efficiēs externa. natura verò causa efficiens interna. Quamobrem natura nō solum est principiū passiuū motus, sed etiā actiuū; huiusmodi autem naturalis corporis definitio, & mortalia, & cęlestia corpora ambitu suo complectitur. quoniā huiusmodi definitio omnibus his corporibus naturalis communis est, quę ab his corporibus contra distincti sunt, quæ arte confecta elaborataue sunt, penes hoc enim contex. philos. inter naturalia, et artefacta differentiam assignauit. Quoniam naturalia sunt, quę internum principium motus habent, arte facta verò secūdū quod huiusmodi sunt internum principium motus non habent, itaque definitio hæc corpori naturali cōpetit in vniuersum siue mortale sit, siue ęternum, quod à corpore artificioso contradistinctū est: attamen definitio hęc vniuoca non est, sed vt aut aiunt analoga vel ab vno, & ad vnum. siquidē æterno, et corruptibili nihil commune esse potest vt. 10. metaf. contex. 20. proditum est vbi legitur corruptibile, & incorruptibile nedum specie, sed etiam genere differre: tametsi latinorum plurimi non de genere logico, sed physico auctoritatem illam interpretantur, quod falsum esse alibi ostēsum fuit, cęterum tria sunt, quę ex aduerso probare videntur definitionem hāc celestibus corporibus communem non esse primum est. quoniam definitio ibi tradita illorum esse videtur, quæ contex. illo ab Arist. dinumerata fuere. Hæc autem solum mortalia corpora sunt, vt stirpes animalia, & elemēta inter hæc autem cælestia corpora minimè dinumerata fuerūt. igitur definitio hæc mortalibus corporibus solum communis erit. alterum est, quoniam corpus naturale principium internū motus habet, quod est natura. iam verò in cęlesti corpore internum principiū motus nō est natura: si quidem intelligentia, quæ motus cęli efficiens causa est, natura dici non potest cū sit forma à materia separata postremò illud difficultatem facit: quoniā corpus naturale illud est, quod internum principium habet motus, & quietis. iam verò in cęlo non reperitur quies, cum perpetuo, perenniq; motu moueatur. Sed hæc facile dissolui possunt, & ad primū dicimus eo loci cęlestia et corpora tacitè dinumerata fuisse, atque inter elemēta ab Aristotele

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

relata, quod ea ratione factũ fuit: quoniã cum hactenus probatum minimè fuisset cęlum esse corpus quintum alteriusque naturę ab elementis, quod primo cęli statuendum erat, ea propter cęlestis corporis seorsum ab elemẽtis mentionem non fecit, sed ipsum vt eiusdem naturæ cum elementis in elementorum serie collocauit. Ad secundum autẽ minor propositio negatur, & ad probationem dicimus in cęleste corpore duplex principium motus adinueniri agens scilicet, & patiens. agens quidem intelligentia est quę licet naturæ nomen verè promereri nõ possit, cum à concretione materiæ soluta sit. secundum quandã analogiã tamen natura dici potest. Principium verò passiuum cęlo inexistens materia est, quæ verè est natura non tamẽ vniuocè cum natura inferiorum. itaque in cęlo vtrunque principium natura est, agens quidẽ secundum analogiã, patiens verò secundnm propriã rationẽ naturæ, et hoc satis est, immortalibus verò corporibus vtrunque principium internum motus, & agens, & patiens verè natura est, siquidẽ effectrix causæ motus in his forma materialis est, quæ ex Aristote. verè natura dicitur. Ad vltimum quidem solutio, quæ à Simplicio affertur mihi nullo pacto probatur: cum inquit in cęlo quietem adinueniri, & secundum polos, et secundũ eius vniuersitatem, siquidẽ hęc methaphorica quies est & immobilitas potius, quàm quies dicenda est. etenim huiusmodi quies secundum polos, cęlique vniuersitatem aptitudinem non dicit ad motum neque finis motus est. Aristotel. verò de quiete propriè dicta, & quę finis motus naturalis est intelligit, ea propter dubitationem secus soluendam puto, quod cum definitio ista de cęlestibus mortalibusque corporibus analogicè prædicetur, opus non est secundum omnes partes vtrisque communẽ esse, sed satis est, ut secundum pręcipuas commune sit. sicuti motus est, qui est veluti vita omnium natura constantium, et proinde licet in cęlesti corpore quies non reperiatur, adhuc definitio ista ei communis est, & vniuersalitas definitionis saluari potest et si literã Arist. dilacerare non arbitreris dicere etiam poteris, vt quibusdam etiam placuit, dictionem illam (et) disiunctiuè intelligendã esse, vt sensus sit, corpus naturale illud est, quod habet principium motus & quietis, & hìc terminum habeant, quæ de naturali corpore explicanda proposita fuerunt.

Sunt autem primo nobis nota, confusa magis, ex quibus fiunt nota principia, & elementa diuidentibus ea.

EXTAT contextus tertius primi libri Phisic. in quo philosophus declarat quæ sint nobis primo nota, & manifesta, nam

cum

ab Arist. factum fuerit, et eo magis, quod cō consueuit accipere singulare pro causa, & principio, sed potius, pro effectu, ut patet primo Post. cōtex. 12. vbi accipit vniuersalem pro causa propria, q̄ vniuersale ꝓprium uni ab Auer. ibi appellatur, quia ibi accipit uniuersale pro eo ex quo efficitur Demōstratio perfecta: hoc autē nō est, nisi causa propria, et cum per singulare intelligat, id quod cōtra distinguitur ab uninersali, quod est causa, illud autem est effectus, itaque accipit singulare pro effectu, qui cum sit proximior sensibus iure dicitur notior quo ad nos. Concludamus ergo, quòd illa propositio est conclusio quæ elicitur ex alio syllogismo, qui formari potest accipiendo illam maiorem positam in tex. 2. in hunc modum, cum innata sit nobis uia, vt ꝓcedamus à notioribus nobis, magis autē uniuersalia sint notiora nobis, quàm minus uniuersalia, unde a magis uniuersalibus ad minus vniuersalia oportet procedere, qua propter non debemus esse contenti vnico syllogismo, vt facit Diuus Tho. sed duo syllogismi fieri debēt, vnus qui attinet ad uiam doctrinæ in quo fit cōparatio à confusis ad principia, & elementa, qui formatur ab Arist. in 2. & 3. contex. alter uerò qui attinet ad ordinem doctrinæ, qui accipitur ex illa maiore, & relicta comparatione inter confusa, & principia, sed facta comparatione inter magis vniuersalia, & minus vniuersalia, sequitur illa conclusio, quæ ponitur in tex. 4. quæ sanè est de ordine doctrinæ non solum penes principia, sed penes res naturales, & accidentia. Cæterum inquisitione dignum uidetur, quid per confusa intelligat Aristo. qua in re varia est apud interpretes sentētia, D. Tho. in sua de ordine doctrinę opinione persistens per confusa exponit magis vniuersalia à quib. ꝓcedēdum est ad minus vniuersalia; sed opinio ista, ut diximus falsa est, quia Arist. nō comparat magis vniuersalia ad minus vniuersalia, sed ad principia, & elemēta. Alij verò dixerunt ꝑ confusa intelligere q̄stiones quasdā communes, à q̄bus auspicatur, vtrū principia sint vnum, vel plura: si plura vtrū finita, vel infinita: hæc .n. sunt q̄ circa principia primum sunt determinādа; quæ confusa sunt eo, ꝙ nulla eorum pars certò distincteq; percipiatur. cæterum nec ista opinio uera est, quoniā quæstio hæc communis, q̄ circa principia primum ꝓponitur non est mediū ad cognoscendum principia, & elementa. Sed est problema ad alteram partē determinādum, unde in cont. 50. repetita illa communi quæstione, ꝓbat, quòd non sint vnum, & quod non sint infinita, concludit tādem quòd sint tria, sed confusa non sunt problema, et conclusio determināda, sed medium ad cognoscēdum, et determinādum quæ circa principia sunt, nā inquit, sunt nobis primo nota confusa magis, ex quibus fiunt nota principia, igitur per confusa non possunt intelligi communes illę q̄stiones. Non defuerunt alij q̄

dixe-

cum in text. primo de rerum naturalium principijs agere instituisset, & in text. 2. modum declarans deueniendi in cognitionem principiorum statuisset à notioribus nobis incipiendum fore, in contex. 3. quæ sint hæc notiora nobis à quibus incipiendum est, declarat, nec non & modum quo ex his fiunt nota principia, dicens, Sunt autem nobis primo nota confusa magis, ex quibus nota fiunt principia, diuidentibus illa, hoc est per diuisionem illorum quæ sunt confusa, ità quòd ex contex. 2. & 3. talis discursus erigi potest. innata est nobis via vt procedamus à notioribus nobis ad nota natura, confusa magis sunt nobis primo nota, ex quibus fiunt nota principia: cõclusio q̃ sequitur est ista, Igitur à cõfusis ad principia ꝓcedẽdum est, qui sanè discursus non est de ordine doctrinę in pertractando de principijs, ità ꝙ à principijs magis cõibus ad minus cõia sit ꝓcedẽdum, ut censuit D. Th. quia Aris. nõ cõparat magis vniuersalia, ad minus vniuersalia. sed cõfusa ad principia et elemẽta, nisi fortè dicere voluerit quod per principia & elemẽta intelligit minus vniuersalia, sed tũc incidet in aliud incõmodum, quòd minus vniuersalia principia sint magis uniuersaliũ, qđ dici minimè potest, cum potius econtra magis vniuersalia sint, & dici debeãt principia minus vniuersalium. prętereà si discursus Arist. esset de ordine doctrinę, tunc Aris. nõ declarasset viam doctrinæ, et modũ deueniẽdi in cognitionẽ principiorum, qđ tamẽ apprimẽ neceßariũ erat: nã cum demõstrasset scopũ in primo tex. videlicet de principijs agendum fore, necessarium erat ostẽdere viã, & modum quo scopum, et principiorum notitiam cõsequi valeremus, alioquin persimilis fuisset illi, qui scopũ alicui ostẽdit: viã autẽ qua scopum cõsequi possit, nõ ostẽdit, cõsequẽtia cõspicua est, quia si in 2. & 3. & 4. cõtex. Arist. sequitur de ordine doctrinæ, cum in alijs textibus non doceat viã doctrinæ, igitur illam silentio præteriuit, quamobrem cum Simp. ex Auer. dicẽdum est, ꝙ huiusmodi discursus est de via doctrinæ, & de modo deueniẽdi in cognitionẽ principiorũ, ex quo sequitur, qđ illa ꝓpositio quæ infertur in tex. 4 vnde ab vniuersalibus in singularia oportet ꝓdedere, non est conclusio huius discursus, qđ satis cõspicuũ erit, si discursum in manũ accipiamus: innata, inqt, est nobis via, vt procedamus à notioribus nobis ad nota natura, sed confusa magis sunt nobis primo nota, ex quibus fiunt nota principia ex elementa, ex hoc non sequitur, igitur à magis vniuersalibus ad minus vniuersalia oportet procedere, sed sequitur, igitur à cõfusis ad principia & elemẽta ꝓcedẽdum est, nisi dicere velimus, vt imperiti quidã recẽtiores dicunt, ꝙ Arist. per singularia intelligit principia, ita quòd nomẽ principij, quod accepit in minore in tex. 3. mutauit in nomẽ singularis in cõclusione, quod non video qua ratione id

ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

dixerunt per cõfusa intelligere omnia cõfusa, siue sint principia, siue res naturales, siue q̃stiones communes. Sed hæc opinio etiam falsa est, quia licèt verum sit, quòd omnia cõfusa sint nobis primo nota, nõ tamẽ est ad Aristotelem, quia Arist. perstringit confusa ad cognitionẽ principiorũ: ita ut per confusa intelligat ea ex q̃bus fiunt nota principia: iam verò hæc principijs magis cõfusis, & magis uniuersalib. accomodari non possunt, quia tunc idẽ esset medium, & quæsitũ: minus accomodari potest quæstionibus cõmunibus, quia hæ nõ sunt media ex quibus principia cognoscuntur, sed potius ea q̃ de principijs concluduntur per confusa tanquam per mediũ, ea propter Them. Simpl. et Com. dixerũt Aristotelem per cõfusa intelligere cõposita, quorum opinio licet probabilior sit, mihi tamẽ nõ omnino probatur, q̃a nõ correspondet processui Aristotelis, siq̃dem Arist. ex ꝓpria sententia numerum principiorũ determinaturus nõ accipit pro medio cõposita naturalia, sed quasdã ꝓpositiones communes, vt ꝙ principia sint cõtraria, et ex hoc fundamẽto iacto probauit in 50. Tex. quòd principia non sint vnum, neq; infinita. accepit et aliã propositionem, quòd nullum contrarium recipit alterum contrarium, & ex hoc ꝓbauit necessitatẽ materię, et numerum ternarium principiorum similiter in contex. 57. cum proposuisset dubitationẽ illam, Nunquid principia vere dicẽda essent duo, vel tria, non ꝓposuit pro medio ad hoc cognoscẽdum composita naturalia, sed generationẽ cõmuni, atque confusã dicẽs, Sic igitur de omni generatione aggrediẽtes dicamus.

Dilucidatio.

SED *cum iã satis circa aliorum dicta versati simus, nunc germanam Aristotelis sententiam afferamus, quæ vt conspicua fiat, oportet, vt processum Aristotelis consideremus, nam cum per confusa intelligat ea, ex quibus fiunt nota principia, videamus ex quibus fiunt nota principia: ita enim manifestum fiet, quid per confusa intelligat, cum Aristotel. absoluto prohemio, in text. 6. de principiorum numero agere incepisset, et de re hac superque satis priscorum philosophorum opiniones examinasset, reliquum erat, ut de numero principiorum propriã afferat sententiam: verum quia id satis commode efficere non poterat, nisi ex aliquo fundamento prius iacto, ea propter in contex. 41. iecit illud fundamentum huic proposito maximè inseruiens Principia sunt contraria, quo quidem iacto fundamẽto in contex. 50. probauit principia non esse vnum, quia contraria, & ex contrarietate etiam probauit principia non esse infinita: erant igitur plura & finita, vt autem cognosceret an essent duo tantum,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tum, vel plura duobus, accipit aliud principium in cõtex. 51. quod est. Nullum contrarium recipit alterum contrarium, & ex hoc deduxit necessitatem materiæ, & trinitatem principiorum; etenim cum principia sint contraria, & unum contrarium alterum recipere minime possit, tertium igitur principium necessarium est, quod vtriq; uicissim subijciatur. similiter Arist. 12. Met. contex. 6. ostensurus materiæ necessitatem accepit quasdam propositiones communes, quarum altera est, quòd omnis transmutatio est inter contraria: reliqua verò quòd nullum contrarium recipit alterum contrarium, & ex his deduxit materiæ necessitatem dicens, igitur, præter principia contraria necessariũ est tertium principiũ, hoc aũt est materia. in super cum in cont. 57. primi Phys. mouisset adhuc difficultatem de numero principiorum nunquid dicenda essent duo, vel tria propter priuationẽ, & materiã, & proponens mediũ dissoluendi difficultatẽ, ꝓposuit generationẽ in cõi: cum ergo q̃ritur, quid per confusa intelligat Arist. dicamus sic. per confusa intelligit, & ex quibus fiunt nota, & q̃ sunt circa principia, sed ea ex quibus in progressu fiunt nota principia quot sint, & quæ sint, sunt propositiones comunes, & generatio in communi. igitur per confusa nil aliud intelligit, nisi propositiones illas communes, & generationem in communi, quę cum vniuersalia sint, & indistincta cõfusa sunt. Sed quomõ ex his cõfusis fiant nota principia, subdit in fine textus dicens, Diuidentibus ipsa, hoc est per diuisionem confusorum, quod ut manifestum fiat, pariter Aristotelis processum perpendamus. nam cum accepisset hãc propositionem communem, quę est quoddam confusum, principia sunt contraria, diuisit eam in unumquodque genus eorum, quæ fiunt, ut in genus accidentium; nam in genere accidentium principia sunt contraria; album. n. fit ex non albo, et ita in alijs accidentibus diuisit illam in genus substantiarum, principia enim substantiæ sunt contraria, homo enim fit ex non homine, & vniuersaliter consonans ex inconsonanti: diuisit & illam in genus artefactorum, quia & horum principia sunt contraria, ex qua diuisione cognoscuntur principia & elementa, nam ex hac diuisione cognoscitur, quòd principia uniuersaliter non sunt unum, quia si hoc confusum verificatur de principijs accidentium. substantiarum, & artefactorum. igitur uniuersaliter principia non sunt unum, quòd si non fieret ista diuisio confusi in suas species, posset quispiam suspicari, quòd hoc confusum, Principia sunt contraria uerificaretur solum respectu aliquorum, vtpotè uel substantiarũ, uel accidentiũ, & ita uerificaretur, ꝙ solũ respectu aliquorũ principia nõ sunt unũ, sed nõ vniuersaliter, quia nõ respectu oĩum principia sunt contraria, vt ergo uerificaretur uniuersaliter, ꝙ principia non sunt unum,

opus

opus fuit diuidere uniuersaliter illud confusum, & in accidentibus, & in substantijs, & artefactis. Similiter per diuisionem illius confusi, Contrarium recipit aliud contrarium, ostenditur, quòd præter contraria vniuersaliter necessarium est subiectum, et materia, quòd si illud confusum non diuideretur in suas species, & de qualibet uerificaretur, non posset concludi uniuersaliter, quòd pręter contraria necessaria est materia, & ita non posset concludi uniuersaliter trinitas principiorum, & ideò Aristot. in cont tex. 51. diuisit illud confusum in suas species, dicens, Raritas non recipit densitatem, neque concordia discordiam, & quasi faciens diuisionem uniuersaliter inquit, similiter autem & alia quæcunque contrarietas, præterea philosophus in 57. cum proposuisset procedere à generatione in communi, et ità ab hoc confuso. in contex. 58. diuidit generationem in simplicem, & compositam: & volens ostendere necessitatem materiæ ex generationi communi, et confusa: diuidit generationem in communi, in contex. 62. et 63. in suas species, videlicet in generationem accidentium, substantiarum, & artefactorum, & horum generationem in omnes modos quibus artificialia fieri solent, & ex hac confusi diuisione concludit in generatione vniuersaliter materiam necessariam esse, quòd si illud confusum, et generationem in communi non diuisisset in suas species, non potuißet ostēdere necessitatem materiæ in generatione vniuersaliter, quia aliquis suspicari potuisset in aliqua generatione materiā necessariam nō esse, & ideò cōfusorū diuisio necessaria erat, & propterea Arist. in præsenti contex. iurè dixit, sunt nobis primo nota confusa magis, ex quibus fiunt nota principia, per diuisionem illorum confusorum.

Ab vniuersalibus ad singularia progredi oportet.

SCRIBITVR *propositio ista ab Aristotele primo de physico auditu contex. 4. quæ ob eam rationem ibi allata fuit, vt in pertractandis principijs rebusque naturalibus doctrinę ordinem explicaret, nam cum in tex. 1. institutum, intentionemque suam statuisset de principijs rerum naturalium differendum esse, viamq; & methodum inuestigandi principia in contex. 2. edocuisset; reliquum erat doctrinæ ordinem in pertractādis principijs decernere. nam cum principiorum alia magis communia, alia verò minus communia sint, à quibusdam auspicandum foret declarare, operæ prætium erat; quam legem, & ordinem in hoc theoremate statuit, cum inquit ab vniuersalibus, & singula ꝓgredi oportere vnde ab Aristotelis instatuto, quàm maximè abhorrent recentiores nonnulli, qui propositionem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

hanc non ad ordinem, sed ad viam doctrinæ attinere arbitrantur, atque cõclusionem esse illius syllogismi, qui secundò, & tertio context. ab Aristotele conficitur. siquidem via doctrinæ, et ordo doctrinæ hoc inter se discrimine distant, quòd via doctrinę processus est demonstratiuus à causa ad effectum, vel è contra cum illatione vnius ad alterum: doctrinę autem ordo processus demonstratiuus non est inter causam, & effectum; sed dispositio quædam est inter scibilia, quæ in scientia cõsiderantur, prout vnum priùs, alterumùe posterius considerari debet. iam verò in hac propositione comparatio non fit inter causam, & effectum, sed inter magis & minus vniuersale igitur propositio hæc de via doctrinæ haud intelligi potest, ad quod si propositio hæc de via doctrinæ, vt aiunt, intelligenda esset, redarguendus profectò Aristoteles esset, qui suam intentionem explicasset, doctrinęque viam, & methodum: ordinem verò doctrinæ in pertractandis principijs minimè declarasset, quod tamen maximè opportunum erat; neque illud verum est, propositionem istam illius syllogismi conclusionem esse, qui in 2. et 3. cõtext. ab Aristotele astruitur, quod ex ipso Aristotelis discursu patere potest, qui ità se habet, insita est nobis via à notioribus ad minus nota nobis, sed confusa magis sunt notiora nobis ex quibus fiunt nota principia, vt ait in contex. 3. conclusio quæ, ex his sequitur est ista, vnde ab vniuersalibus, et confusis ad principia progredi oportet, non autem ista, vnde ab vniuersalibus ad singularia procedendum, siquidem termini in præmissis, & cõclusione variari non debent nec inter præmissas, & cõclusionẽ diuersa comparatio fieri debet: iam verò in minore conclusione termini, & comparatio variantur: quoniam in minore comparatio fit inter confusa principia, in hac autem propositione inter magis, & minus vniuersale cõparatio fit. quamobrem fatuũ est asserere propositionem istam illius syllogismi conclusionem esse, ac proinde de via doctrinæ intelligendam esse, sed cum de ordine doctrinæ intelligatur, & in hac propositione ponatur illa dictio (Unde) quæ illationis signum latere non oportet, vnde propositio deducatur Ioan. Grammat. & Diu. Thom. qui arbitrati sunt Aristotelem in 2. & 3. contex. de doctrinæ ordine loqui dixerunt, propositionem hãc ex illis præmissis in hunc modũ deduci. Innata est nobis via, vt à notioribus ad minus nota progrediamur, sed confusa magis, vt potè principia magis vniuersalia notiora sunt, quàm minus vniuersalia, igitur à magis vniuersalibus ad minus vniuersalia progredi oportet, sed hi à veritate recedunt, siquidem syllogismus ab Aristote. factus in contextu secundo, & tertio de ordine doctrinæ haud intelligi potest, quoniam inquit, insita est nobis via, vt à notioribus nobis progrediamur, confusa magis, ex quibus nota fiunt prin-

principia;sunt notiora nobis,iam verò si in hac propositione comparatio fit inter principia magis, & minus vniuersalia, tunc minus vniuersalia principia erunt, & elementa magis vniuersalium, quod falsum est, cum e contra res se se habeat. quoniam magis vniuersalia minus vniuersalium principia sunt. Præterea si de ordine doctrinæ totus syllogismus intelligeretur, philosophus viam, & methodum inuestigandi principia, de quibus agẽdum proposuit silentio præterijsset, quæ summopere necessariæ erat. nam cum principia, de quibus contextu primo tractare instituit, secreta, atque occulta sint aliqua via, & methodo peruestiganda erant. operę pretium itaque erat Aristotelem hanc methodum edocere: frustra enim quis aliquem finem proponit, nisi etiam media declaret, quibus finis ille consequi possit: ea propter resolutè dicendum est propositionem hãc conclusionem non esse syllogismi facti in secundo; & 3. context. sed ex alio syllogismo deduci, qui hoc pacto constitui potest maiorem illam propositionem accipiendo positam in contex. 2. Cum insita sit nobis via vt à notioribus nobis progrediamur: confusa autem, & magis vniuersalia sint nobis conspicua magis, quàm minus vniuersalia, quare à magis vniuersali ad minus vniuersalia progredi oportet. Quapropter vnico syllogismo contenti esse non debemus, vt facit Diuus Thom. sed duo syllogismi fieri debent, vnus, qui spectat ad viam doctrinæ, in quo à confusis ad principia comparatio fit, qui in secundo & tertio contextu ab Aristote. conficitur; alter verò, qui ad doctrinæ ordinem spectat, qui ex illa maiori accipitur in text. secundo, & relicta comparatione inter confusa, & principia, sed comparatione facta inter magis, & minus vniuersalia ista conclusio deducitur, vnde à magis vniuersalibus ad minus vniuersalia progredi oportet, sed huius ordinis ratio vnde sumatur considerandum est.

Doctrinæ ordo vnde sumatur.

HAC in re mihi certè immorandum non esset, nisi quorundam recentiorum extaret opinio, qui arbitrati sunt doctrinæ ordinem non ex nostra cognitione, sed ex naturali rerum ordine desummi, quæ in scientia considerantur, ita vt eo ipso ordine tractentur, quo se inuicem consequuntur, vt quæ priora sunt, prius, quæ verò posteriora sunt, posteriore quoque considerentur loco, atque inter viam doctrinæ, & ordinem doctrinæ, id discriminis esse aiunt: quod via doctrinæ nostram respicit cognitionem, quoniam cum vnum declarandi alterum gratia sit, a notis ad ignota progredi debet, doctrinę autem ordo non quidem cognitionem nostram,

sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

sed rerum tractandarum ordinem respicit. quamobrem cum in scientia à magis vniuersalibus ad minus vniuersalia progredimur, id non fit, quoniã magis vniuersalia notiora sint; sed quoniam minus uniuersalibus priora sunt, & in hoc Auerroem reprahendunt, qui huius ordinis rationem assignans, quare à magis vniuersalibus auspicandum est, eam esse inquit, quoniam minus vniuersalib. notiora sunt, ac proinde huius ordinis causam ad cognitionem nostram, non autem ad naturalem rerum ordinem refert: sed horum sententia ab Aristote. apertissimè dissentit: siquidem præsens propositio, vt nuper ostensum fuit, ad doctrinæ ordinem spectat: tamen Philosophus eam ex nostra cognitione deducit: nam inquit, ideò à magis vniuersalibus ad minus vniuersallia procedẽdum esse, quoniam notiora sunt: quod probat in eodem contex. 4. prgterea, si doctrinæ ordo in naturali rerum ordine consistit: igitur inpertractando de animalibus, & plantis, prius de plantis quàm de animalibus ab Aristote. oratio habenda erat, cum plãtæ animalibus priores, et communiores sint; quod tamen ab Aristote. factum non videmus, vt ipse memoriæ prodidit libro de longitu. & breuita. vitæ, vbi ait, cum de animalibus habita erit oratio, differendũ erit de plantis, tuncùe finis erit scientiæ naturalis. nam licet plantæ animalibus priores sint: quoniam tamen animalium partes, quàm quę stirpium sunt euidentiores, magisue conspicuæ sunt, cum stirpium partes ex proportione, & similitudine ad animalium partes dignoscantur. vt 2. de Anima legitur cõtex. 6. ea propter prius de animalibus, quàm de plantis Aristote. petractauit, iccirco multò veriùs, & ad Arictotelem magis dicendum est doctrinæ ordinem non ex naturali tractandarum rerum ordine, sed ex nostra cognitione desumi, ac proinde à magis vniuersalibus inchoandum fore, quoniam nobis sunt, & conspicua magis: vt rectè sentit Auerroes, illud benè verum est, interdum doctrinæ ordinem, nostræque facilioris cognitionis cum ordine rerum coire, vt cum à magis vniuersalibus ad minus vniuersalia progredimur, hic enim ordo iuxta rerũ ordinem incedit, enimuerò magis vniuersalia, minus vniuersalibus priora sunt. Verũ scientia non rerum ordinem, sed faciliorem nostram cognitionem respicit, nec ab illis inchoandum esse putat, quia priora, sed quia notiora facilioraque sunt, sicut etiam primo de moribus Aristoteles indicauit capite 4. vbi sic inquit: enimuerò semper à notis incipiendum est, hinc concludit in scientia morali à notis auspicandum esse certum est autem quòd incipit ab ordine, non autem à methodo, & à via doctrinæ, vt eo loco facilè patet; interdum verò doctrinæ ordo rerum ordini cantrarius est, vt cum vsu venit minus vniuersale magis vniuersali notius esse: tunc enim à minus vniuersali ad magis vniuersale progre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

gredimur, quod sanè memoriæ prodidit Aristoteles 5. metaf. context. primo, vbi inquit. Principium doctrinæ non semper est principium rei: sed vnde quo quis facilè addiscere potest. Quibus verbis ostendit doctrinæ ordinem quandoque coire cum ordine rerum; interdum verò nequaquam: quinimmo contrarium esse, & inde auspicari, vnde quis facilius addiscere possit sicuti Aristotelem fecisse comperimus in pertractando de animalibus, & plantis. nam licet plantæ animalibus priores, communiores sue sint; quia tamen animalia cognitu faciliora sunt, quàm stirpes, proinde Aristoteles prius de animalibus, quàm de stirpibus pertractauit: qui sanè ordo rerum ordini contrarius est, quamuis nostræ cognitioni sit maximè accommodatus, ad quam scientia oculos habet, quo fit vt hæc propositio, non semper, sed vt in plurimis intelligenda sit, cum interdum à minus vniuersalibus ad magis vniuersalia scientia progrediatur, vt stirpium, animaliumque argumento nuper ostensum fuit.

Dubitationis solutio, qua explicatur, vbi cœlum, ut causa efficiens minus uniuersalis consideretur.

CAETERVM hac in re quædam oboritur difficultas nón aspernanda: nam si in pertractandis principijs à magis communibus ad minus communia progredi oportet, igitur in naturali scientia de principijs communioribus, & minus communibus disserendum est, sed cum in genere causæ efficientis detur efficiens magis, et minus commune, sicuti cælum est, dubium quidem est, vbi Arist. de cælo, vt est causa efficiens pertractauit. Porrò disserendo de materia, de prima materia disseruit, quæ communissimum est omnium subiectum, mox de elementis, quæ sunt materia minus vniuersalis, tandem de materia proxima pariter, & in disserendo de forma idem egit, sed vbinam de cælo, vt est causa efficiens minus vniuersalis pertractarit, non satis perspectum est. Superiori ætate doctissimi quidem Philosophi dixerunt, cælum, vt causa effectrix minus vniuersalis istorum inferiorum in libris de cælo considerari, hinc luculenter quidem, sed minus verè libros de cælo connectebant cum libris de physico auditu; cum enim (aiebant) Aristoteles in libris de physico auditu egisset de efficiente magis vniuersali, atque de mouente æterno in octauo libro, qui rerum naturalium efficiens causa est maxime vniuersalis, reliquum erat de efficiente minus vniuersali pertractare, hoc autem cum cælum sit, propterea post libros de physico auditu, de cælo pertractare aggressus fuit. Sed horum sententia falsa est; siquidem cæleste corpus in libris de cælo non consideratur in habitudine

ne ad hæc inferiora, sed secundum propriam eius naturam, vt cuius legenti patet primum, & secundum librum de cęlo, in quibus ostenditur solum simplex corpus esse, alteriusque naturæ ab elementis, neque graue, neque leue, ingenitumùe, & incorruptibile esse, sphæricamque figuram habere, igitur in his libris cęlum non consideratur, vt causa efficiens istorum inferiorum. nam ratio causæ, vt causa est in habitudine, consistit ad suum effectum. igitur secundum habitudinem istam considerari debet. implicat enim aliquid, vt causam considerari absque habitudine ad suum effectum, cum ergo cęlum in illis libris in habitudine ad ista inferiora, vt suos effectus minimè consideretur. igitur vt causa efficiens eisdem libris minimè tractatur, enimuerò si coelum in his libris Aristoteles ita tractaret, declarare debuisset quorum sit causa quomodoùe causa sit, quod in eo loco minimè factum est, pręterea id euidenter ex Aristotele ostenditur primo de ortu, & interitu contex. 14. vbi ęternitatis generationis causam quęrens (inquit) quòd cum duplex huius rei causa quęri possit, efficiēs vna, et altera materialis, non quęritur (inquit) causa efficiēs: nam hęc cum duplex sit, altera semper mouens immobilis, altera verò mouens semper mobilis, de mouente semper immobili dictum fuit in libris de motu vt in libris phisicorum: de efficiente verò semper mobili posterius dicendum est. Hæc Aristoteles. Certum est autem, efficiens semper mobile cęlum esse; igitur de cęlo, vt est efficiens causa generationis horum inferiorum post librum primum de generatione differendum proponit, igitur ante librum de generatione, atque ipsi in libris de coelo ipsum sub ratione causę efficientis minimè considerauit, enimuerò si in his libris ità coelum tractasset, profecto dixisset se de efficiente semper mobili superius tractasse: sicut dixit de efficiente semper immobili se superius orationem habuisse. ea propter secus dicendum est, & pro resolutione aduertendum, cęlum pluribus modis considerari posse; vno modo, vt semper mobile, & in ordine ad motorem æternum, à quo perpetuo mouetur; alio modo secundum propriam eius naturam, postremo in ordine ad hęc inferiora, & vt ipsorum causa est primo quidem modo in octauo libro physicorum cęlum consideratur; secundo autem modo in libris de cęlo, vt Aristoteles ipse declarauit tertio cęli contex. 1. his verbis, de primo quidem elemento, & quale quid est natura ingenitum, incorruptibileque esse, iam satis dictum est. Nomine quidem primi elementi cęlum intelligens, de quo habita erat oratio; dicitur autem cęlum elemētum respectu vniuersi ad cuius constitutionem vnà cum cęteris elementis concurrit. Tertio autem modo cōsideratur coelum in secundo de ortu, & interitu, vbi Phylosophus declarat cęlum gene

rationis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

vationis,& interitus istorum inferiorum causam esse,& ob id in primo libro contex.14.de efficiente causa ęternitatis generationis, & corruptionis posteriùs, vtpotè in 2. libro se dicturum proponit; quem sanè locum cum prioris ętatis Phylosophi non animaduerterint, ex eo nodo se se explicare non potuerunt. Quamobrem Aristoteles in pertractandis rerum naturalium principijs,eam legem,eumque ordinem seruauit, quem in hoc theoremate decreuit:hęc satis.

Expositio textus 50.primi Physicorum.

Tex. Consequens autem est dicere ut duo,aut tria,aut plura sint.Vnum enim impossibile est, quoniam non unum contraria.&c.

CVM iam satis Arist.in proęmio primi phys.præfatus esset, intentionem suam,viamque inuestigandi principia,atque doctrinæ ordinem patefaciens,in contex.6.rerum naturalium principia,quę sint peruestigare incepit. Qua in re tractanda(vt sui moris est) varias, ac dissidentes priscorum sapiẽtum de numero principiorum opiniones recensuit. Quas cum diligentius expendisset, easque vt vero minus consentientes reiecisset: reliquum esse videbatur, vt ipse suam de numero principiorum sententiam pronunciaret. sed quoniam tota huiusce rei resolutio ex hac radice, & fundamento pẽdere videbatur, videlicet(principia sunt cõtraria)iccircò in contex.41. Phylosophus imprimis huius fundamenti veritatem tùm sapientum consensu,tùm ratione probauit.Quo fundamento probè fixo,& constituto numerum principiorum secundum propriam sententiam inquirere aggressus est, & in contex.hoc 50.principia neque vnum esse,neque infinita ostendit,remouens,primum extrema,quæ in numero sunt,vt vnum,et infinita: quod etiam Aristotelem peregisse comperimus quarto libro de cęlo, vbi numerum elementorum inquirens primum,neque vnum,neque infinita esse elementa probauit.Imprimis autem in hoc contex. suam ponit intentionem.probat secundo principia non esse vnum, postremo non esse multitudine infinita.intentionem quidem ponit his verbis (consequens autem est dicere an duo,aut tria sint &c.) Quæ verba cũ superiore capite huiusmodi connexionem habent, cum satis firmata superius fuerit propositio illa, quod principia sunt contraria,quæ radix erat ad numerum principiorum constituendum:nunc cõsequens est scrutari,an principia sint duo, aut tria,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

vel plura, & quasi rationem reddens cur inquirere non proposuerit, an principia sint, vnum (inquit). Quoniam impossibile est principia vnum esse, quod non ita impossibile esse videtur. Principia esse duo, vel tria, propterea proponitur hoc, & non illud. Quod vero nullo pacto fieri possit, principia vnum esse, hac ratione ostendit, contraria non sunt vnum, quoniam contrarietas in vno seruari non potest, cum nihil sibi aduersum, aut cõtrarium sit, principia sunt contraria; igitur principia non sunt vnum; ratio ista, quæ ex contrarietate ad destruendum vnitatem principiorum desumpta est, transmutationi tacitè innititur, ac proinde naturalis est. Enimuerò minor illa propositio, videlicet, principia sunt contraria via trãsmutationis inductione facta in omnibus, quæ oriuntur, & occidunt, superius in contex. 43. & sequentibus inuenta fuit. Vnitate principiorum sublata, alterum extremum principia .s. nõ esse infinita probare aggreditur. Idq́ue quatuor rationibus ostendit, quarum prima ita se habet: si principia essent infinita, nihil esset scibile, statimque rerum naturalium collaberetur scientia; quæ sanè consecutio ex duabus propositionibus deducitur; prima est, quoniam infinitum, vt infinitum ignotum est. Quæ superius contex. 35. contra Anaxagoram accepta fuit. Altera est, naturalium rerum scientiam per principia, & causas haberi vt primo Physicorum contex. 1. statutum fuit. Iam verò si principia essent infinita; igitur essent ignota, sed ignoratis principijs, quę ex principijs pendent, ignorari etiam necesse est. Quare posita principiorum infinitate rerum naturalium rueret scientia. Ex qua ratione illud colligitur ad exactam, perfectamque cognitionem simpliciter rerum naturalium, opus esse causas oẽs cognoscere, ex quibus dependent. Secus Aristotelis ratio nullum haberet momentum; nam si ad perfectam cognitionem simpliciter satis esset, non omnia, sed quędam principia cognoscere; tunc etiam si principia infinita essent, non propterea rerum naturalium perfecta rueret scientia. quoniam necessarium non esset; omnia principia cognoscere, sed satis esset quędam cognoscere, ex quibus perfecta cognitio haberi posset, si itaque Aristotelis ratio necessitatem habere debet, absolutam rerum naturalium cognitionem principiorum omnium notitiam exposcere dicendum est; siquidem ad perfectam cognitionem in genere & secundum quid, vel unum, uel plura cognoscere principia satis est, sicuti est cognitio, quę per definitionem habetur, in qua materia, & forma solum ponuntur.

Secun-

Secundæ rationis explicatio.

Tex. In omni genere uno, eſt una contrarietas: ſubſtantia autem unum quoddam genus eſt &c.

VTITVR Ariſtoteles altera ratione ad probandum principia non eſſe infinita, quę huiuſmodi eſt: in omni genere eſt vna contrarietas, ſubſtantia eſt vnum genus: igitur in ſubſtantia eſt vna contrarietas. cęterum hæc Ariſtotelis ratio propoſitũ concludere non videtur: ſiquidẽ Ariſtotelis cõſilium eò tendit, vt probet principia non eſſe infinita, ratio autem concludit in ſubſtantia vnam primam contrarietatem adinueniri. profectò non ità ieiunè ratio hęc intelligi debet; ſed nonnulla adhibenda ſunt, ex quibus totum connexum aſtruitur, ex quo Ariſtoteles propoſitum ſuum aſſequitur: totum autem connexum, ità ſe habet. in omni genere eſt vna prima contrarietas, ſubſtantia eſt vnum quoddam genus, igitur in ſubſtantia, eſt vna prima contrarietas; ſed vna prima contrarietas, eſt inter duo prima contraria: igitur in ſubſtantia ſunt duo prima contraria, at ex context. 42. prima contraria ſunt principia; igitur in ſubſtantia ſunt duo principia, & per conſequens finita. Dubitant Gręci circa terminos huius rationis, quid nomine generis, quid nomine contrarietatis, atque ſubſtantię, intelligat Ariſtoteles, & licet Simplicius hac in re longiore vtatur oratione, ego ne minima quaque in re lectoris animum detineam, quæ ſit Ariſtotelis ſententia breuiter explicabo. Porrò nomine generis materiam non intelligit, vt Ammonio viſum eſt: quoniam adhuc an præter principia contraria detur materia oſtenſum non eſt, ſed inferius demonſtrabitur, ſed nomine generis prædicamentum intelligi debet: nomine uerò contrarietatis, nõ ea intelligenda eſt, quę inter differẽtias genus diuidentes reperitur, et quę inter exceſſum eſt, et defectum, vt placuit Siriano: ſed cõtrarietas priuationis, & formę intelligi debet. nã licèt veriſſimũ ſit, in quolibet genere contrarietatẽ ſecundum exceſſum, & defectũ, ſecũdum uè contrarias differentias reperiri: hoc tamen in loco non ità ab Ariſ. accipitur, ſiquidẽ de ea contrarietate intelligit, quę inter prima cõtraria ſunt, adinuenitur. iam uerò exceſſus, et defectus, differẽtięque diuidentes genus, principia ſubſtantiæ, alteriusque prædicamenti nõ ſunt. ſed priuatio, et forma, igitur nomine cõtrarietatis ea, quæ eſt priuationis, & formę ab Ariſ. intelligitur. nomine uerò ſubſtantię, nõ tota natura tranſmutabilis commu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

nis ſubſtantiæ, & accidentibus intelligi debet. vt Simplicio placet. ſed ſub nantia, quæ ab alijs accidentibus cõtradiſtinguitur, quod ex ea ratione pro bari poteſt, qua philoſophus inferiùs in contex. 52. probauit principia non eſſe contraria, quæ ità ſe habet. Subſtantia non eſt contraria ſubſtantiæ, principia ſubſtantiæ, ſunt ſubſtantiæ: quoniam ex non ſubſtantia nullo pa cto ſubſtantia fieri poteſt. igitur principia ſubſtantiæ non ſunt cõtraria. cer tum eſt autem in hoc diſcurſu Ariſ de principijs illius ſubſtantiæ intellige re, quæ ab accidentibus contradiſtincta eſt. quoniam inquit, ex non ſubſtan tia, & ex accidentibus fieri nequit: & cum eodem modo ſubſtantia capia tur in cont. 50. & 52. quoniam de eadem ſubſtantia iſtę propoſitiones ve rificantur, principia ſubſtantiæ non ſunt contraria, & principia ſubſtantiæ non ſunt infinita. ſicut igitur in ratione allata in cont. 52. ſubſtantia accipi tur, vt genus eſt, ab alijs accidentibus contradiſtinctum. ità & in hac rõne ab Ariſt. capi dicendum eſt, ſed circa eandem rationem, quædam alia oc currunt, quæ maius negocium faciunt: primum eſt, An hęc ratio ſit natu ralis. nam cùm tranſmutationi non innitatur, ſed ſolùm ratione contrarie tatis in quolibet genere adinuentę naturalis eſſe nõ videtur. Alterum eſt, quoniam Ariſt. ignotum per ignotum probare videtur. enimuerò probat in ſubſtantia vnam contrarietatem adinueniri, quoniam in omni genere v na contrarietas reperitur. hoc autem dubium, atque occultum eſt. neq; ab ipſo probatum, quare ratio non ex euidentibus, ſed ex ignotis procedere videtur. ſuſpecta quoque videtur eſſe concluſio, cum inquit, in ſubſtantia cõ trarietatem reperiri, cùm alibi non ſemel a ſubſtantia contrarietatem re legauerit, Soluimus iſta, & ad primum dicimus rationem hanc naturalem eſſe, atque tranſmutationi innixam. ſiquidem ratio hæc probat in ſubſtãtia contrarietatem, eſſe innixã huic propoſitioni tanquàm medio. quoniam in omni genere vna contrarietas reperitur. hæc autem propoſitio tranſmuta tioni innititur, & via tranſmutationis inuenta fuit, in cont. 43. & 44. eiuſ dem libri in ſubſtantijs, & accidentibus Ariſt. probauit omne quod oritur ex ſuo præfinito contrario oriri, ac proinde in genere ſubſtantiæ, & acci dentium in omnique genere contrarium reperiri, & propterea rõ iſta ve luti tranſmutatio ſuffulta naturalis cenſenda eſt, ad ſecundum autem Ari. non ex ignotis, ſed euidentibus notiſve concluſionem illam demonſtrare. Nam cum pro medio maiorem illam propoſitionem accipiat in omni ge nere unam contrarietatem reperiri, illam vt notam, & ſuperius ab ipſo o ſtenſam accepit. Nam (vt nuper dictum eſt) cum in cont. 43. & 44. indu ctiua ratione oſtendiſſet in ſubſtantijs, & accidentibus, omne quod fit ex præfinito contrario fieri, & oriri, conſequenter oſtendit in ſubſtantijs, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tur.quamobrē Alexād.expō Aris. nullo pacto accomodari pōt.ea pp Simplicius, & Io.gram.Ammonij præceptoris sententiam in secuti, dixerunt, principia semper manere, hoc est in omni generatione adinueniri ità, vt illa dictio [semper] non temporis æternitatem, sed transmutationis vniuersalitatem significet. & quoniam non omnia contraria in omni generatione reperiuntur: non enim dulce, & amarum: album, nigrum in generatione ignis, & aquæ inueniuntur: ob id non omnia contraria sunt principia: sed licet expositio hæc, probabiliter sit, & à plerisque recepta: tamen nec hæc ipsa verbis Aristotelis accomodari potest. siquidem Aristoteles probans, quare non omnia contraria semper maneant: non eam rationem assignauit: quoniam, non in omni generatione reperiuntur, sed quoniam per multa sunt, quæ ex alijs oriuntur, & fiunt: quamobrem dicendum est, huius propositionis germanum intellectum esse, oportere principia semper manere, in ratione principij ita, vt ex alijs minimè fiant: quod sanè ex Aristotelis discursu facilè ostendi potest. nam ita ratiocinatur: oportet principia semper manere, non omnia contraria semper manent: quoniam contrariorum multa sunt, quæ ex alijs fiunt: igitur non omnia contraria sunt principia. iā verò sicut semper manere negatur de multis contrarijs in minore ꝓpositione, ita affirmatur de principijs in maiore, sed in minore de cōtrarijs negatur semper manere: quoniā nō oīa sunt prima, sed multa sunt, quæ ex alijs fiunt, vt dulce, & amarum; album, & nigrum; & id genus alia, ergo in maiore de principijs affirmato, vt semper maneant in ratione principij ita, vt ex alijs minime fiant: quibus uerbis illud idem dicere voluit, quod antea asseruit in contex.42.cum inquit, quod principia nō fiunt ex alijs, sed ex ipsis omnia fiunt, quem propositionis sensum præ cæteris Auerroes assecutus fuit.

In substantia vna contrarietas reperitur.

FVIT hæc conclusio secundæ rationis allatę in contextu nuper exposito, quę vt clara conspicuaque reddatur, breuiter à nobis dilucidanda est. illud autem quod circa eam difficultatem facit, est: quoniam Phylosophus inferius in contex.52. & in libro categoriarum, nec non 5. Physicorum contex.10. asseruit in substantia contrarietatem non reperiri, quo fit, vt Aristoteles sibi repugnantia dicere videatur: cui sanè dubitationi hac distinctione occurrendum est: in substantia duplicem contrarietatem excogitare posse alteram priuatiuam quæ est inter priuationem, & formam, reliquam verò positiuam, quę est inter formas substantiales inter se pugnā

tes,

accidentibus, atque ità in quouis genere contrarietatem reperiri. Quamobrem ad illam conclusionem ostendendam maiorem illam propositionẽ, ut notã atque ostensam, accepit: ex quo sequitur hoc theorema, videlicet (in substãtia contrarium reperitur) via transmutationis tanquàm ex radice demonstrari posse, Aristoteleque comparatum esse. Quomodo autem postremę dubitationi occurrendum sit, quoniam longiorem orationem ex posuit, post explicationem contextus declarabitur. Interim tertiam rationem perpendo, quę ita se habet: quotiescunque aliquid commode fieri potest semper finitum infinito prẹferi debet, non enim absque necessitate entia multiplicanda sunt; nam sicut in arte quotiescunque aliquid vnico instrumento moliri potest, Ars pluribus minimè vtitur, ita se habet in natura, quã ars studet imitari inquantũ põt. iã verò rerum naturaliũ generatio per principia finita probè seruari põt. Melius est igitur ponere principia finita quàm infinita; rerum autem naturalium ortum ex principijs finitis aptè seruari posse ipsa rei euidentia ostendit: nam si cuiuslibet rei naturalis generationem percuras, duo sufficiunt termini, vt terminus à quo, et ad quem, & vnum subiectum. Tandem ad eandem conclusionem probãdam hac vtitur ratione, oportet principia semper manere, non omnia contraria semper manent; quoniam contrariorum permulta sunt, quæ ex alijs pendent, vt dulce, & amarum; rarum, & densum: igitur non omnia contraria sunt principia: igitur quædam, & per consequens finita. ex quibus omnibus rationibus extrema sublata sunt, ostensumque est principia nõ vnum esse, nec infinita, sed quid intelligat Phylosophus (cum inquit) principia semper manere, considerandum est.

Oportet principia semper manere.

PVtauit Alexander authore Simplicio, in expositione huius contextus propositionem hanc, principia semper manere, in hoc sensu intelligendam esse, vt principia ęterna sint, ita vt illa dictio [semper] temporis ęternitatem significet, quæ sanè expositio consistere nequit, quoniam, aut intelligit principia ęterna esse, secundum numerum, aut secundum speciem; non primò, quoniam principia contraria, de quibus hoc in loco sermo est, vt priuatio, & forma secundum numerum ęterna non sunt. enimuero hęc priuatio, & hæc forma quandoque intereunt: si verò secundum speciem dicatur, cum omnia contraria secundum speciem æterna sint, igitur omnia contraria erunt principia: quod tamen Aristoteles hoc ipso contex. inficiatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tes, atque contrarias; porrò in ſubſtantia contrarietas ſecundum priuatio nem & formam adinuenitur: nam cum priuatio, et forma generationi ſub ſtantiæ principia ſint, in genere ſubſtantię neceſſariò reperiri debent, & de hoc contrarietatis genere in hac propoſitione Ariſtotelis intellexit. Neque vlla quidem de hac eſt apud eius interpretes controuerſia, an verò in ſubſtantia oppoſitio contraria ſecundum formas ſubſtantiales reperiatur, non ſatis cõſpicuum eſt: puto autem ego id contrarietatis genus in ſubſtantia minimè reperiri, quod ex Ariſtotele primum 5. phyſicorum con tex. 10. probari poteſt, vbi in formis ſubſtantialibus ideò motum propriè dictum haud reperiri poſſe oſtẽdit; quoniã in formis ſubſtantialib. contrarietas non reperitur, quam ſanè motus requirit, quippè qui fit de contrario poſitiuo in contrarium poſitiuum. Quod ſi inter formas ſubſtantiales oppoſitio cõtraria reperiretur; ſtatim fundamentũ corrueret, quod ab Ariſtotele aſſummitur, quod etiam 2. de ortu, & interitu con tex. 24. ex eodem confirmari poteſt, vbi declarans quonam pacto quatuor elementa inter ſe opponãtur (inquit) Ignem aquę, & aerem terrę aduerſari: quoniam contrarijs qualitatibus affecta ſunt. Ignis enim quia calidus, & ſiccus eſt, aquę opponitur, quę frigida, & humida eſt. itaque contrarietas, quę inter ignem, & aquam, cæteraque elementa reperitur, non ad formas eorum ſubſtantiales, ſed ad qualitates ab Ariſtotele refertur, quod etiam eodem libro con tex. 49. Ariſtoteles ſignificare voluit, cum (inquit) Ignem aquæ, aeremque terrę, ſe ſe opponere, vt contingit ſubſtantiam ſubſtantiæ contrariam eſſe, id autẽ contingere ſuperius declarauit, non ratione ſubſtantiæ, ſed ratione qualitatum, quibus omnibus adijci quoque poteſt Ariſtotelis auctoritas libro de ſenſu, & ſenſili; vbi rationem reddens, quare ignis non agit, vt ignis, & ſubſtantia eſt, ratio (inquit) eſt: quoniam igni, vt ignis eſt, nihil eſt contrarium: actio verò ratione contrarietatis efficitur, ſed agit vt calidus eſt, quoniam vt calidus ſibi contrarium frigus habet, ex quibus omnibus iam ſatis patere arbitror ex Ariſtotel. decreto, in ſubſtan tia oppoſitionem contrariam ſecundum formas ſubſtantiales non reperiri, & hunc in modum categoriarum libro Ariſtoteles intellexit, cum à ſubſtantia contrarietatem denegauit. Tametſi, quandoque ad materiam quoque reſpiciens à ſubſtantia contrarietatem reiecerit, vt primo phyſ. cõ tex. 42. quod ut ſtudioſi intelligant monitos eſſe velim, quod cùm phyloſophus in contex. 41. & ſequentibus oſtendiſſet in ſubſtantia principia con traria, vt priuationem, & formam reperiri; vt oſtenderet pręter principia contraria in generatione ſubſtantiæ ſubiectum neceſſariò adinueniri ar tificioſa, et ingenioſa quadã vtens methodo in contex. 52. probauit principia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

pia ſubſtantiæ nō eſſe contraria, in vltima parte illius contextus hoc vſus. argumento; ſubſtantia non eſt contraria ſubſtantiæ, principia ſubſtantiæ ſunt ſubſtantiæ; quoniam ex non ſubſtantia nullo pacto ſubſtantia fieri poteſt; igitur principia ſubſtantiæ non ſunt contraria. Cum autem hæ duæ propoſitiones de eiſdem principijs verificari non poſſint; quoniam impoſſibile eſt eadem principia eſſe contraria, & non contraria; itaque de diuerſis principijs veritatem habent. Quamobrem aliqua principia ſubſtantiæ ſunt contraria, & aliqua non ſunt contraria; igitur præter principia contraria tertium quoddam principium reperitur, quod nulli eſt contrarium, quod materia & ſubiectum eſt. Quod ſatis apertè Ariſtoteles ipſe deduxit in contextu 53. dicens (Quocirca ſiquis veram putabit rationem priorem, ſcilicet probantem principia eſſe contraria) & hanc ſcilicet probantem non eſſe contrariam ſubijci quandam tertiam naturam, & ſubiectum oportet. cum autem concluſio hæc, videlicet. Principia ſubſtantiæ non eſſe contraria ex illa maiore propoſitione deducatur, quoniam ſubſtantia non eſt ſubſtantiæ contraria, ſicuti concluſio intelligitur ſecundum materiam, ità & illa maior, vtpotè ſubſtantiam non eſſe contrariam ſubſtantiæ ſecundum materiam intelligi debet. ex quibus nemo eſt, qui modo non ſatis facile intelligere poſſit verum intellectum illarum duarum propoſitionum, quæ inter ſe pugnare videbantur. Illa enim propoſitio in ſubſtantia nulla contrarietas reperitur, quæ in contextu 50. ſcribitur, ſecundum priuationem, & formam intelligitur. Altera verò, quæ in contextu 52. ponitur, vtpotè ſubſtantiam ſubſtantiæ non opponi, ſecundum materiam intelligi debet. ſed hac in re illud minimè reticendum eſt, quod non ita ab alijs animaduerſum eſt, qua via maior illa propoſitio, vtpotè ſubſtantiam ſubſtantię contrariam non eſſe, inuenta ſit. porrò hac methodo huiuſmodi propoſitio inuenta fuit. nam cum unum contrarium quippiam non generet ex ſuo contrario: ſiquidem calor ex frigore calorē non producit, & ità de alijs, ſubſtantia uerò ex alia ſubſtantia aliquid generet. homo enim ex alia ſubſtantia hominem generat, & ignis ex alia ſubſtantia ignem producit, igitur ſubſtantia nō eſt alteri ſubſtantiæ contraria; quam rationem in contextu 51. eiuſdem primi libri Ariſtoteles indicauit, cum inquit, non enim concordia ex diſcordia aliquid facit, neque rarum ex denſo. quod ſi aliquando Ariſtoteles inter formas ſubſtantiales ſpecificaſue differentias oppoſitionem cōtrariam admittere uidetur id ſecundum communem rationem contrarietatis, ut ſecundum perfectum, & imperfectū, intelligi debet. Nam cùm formę ſubſtantiales quæ alterius ſunt ſpeciei ità ſe ſe habeant, quod una ſemper eſt altera perfecta magis ratione huius

diſtan-

Materia ſecundum ſe, neque quid, neque quale, neque ullum aliorum prædicamentorum eſt, neque priuationes horum, ſed omnia iſta ex accidenti.

IN qua explicanda definitione communem quendam errorem primo reÿciam, mox definitionis ſenſum aperiam, tertio, methodum, qua definitionem hanc Ariſtoteles inuenerit explicabo. Quò ad primum communiter exponentes definitionem hanc ita legunt, atque enunciant. Materia neque quid, neque quale, neque vllum aliorum prædicamentorum eſt, ſed potentia omnia, quare ſanè negligentiam hac in parte non poſſum non ſatis admirari, cum particula illa, (ſed potentia omnia) ab Ariſtotele nō ponatur, ut legentibus context. illum facilè patet, neque etiam poni poſſit; quoniam philoſophus inquit, materia ſecundum ſe non eſt quid, nec ullum aliorum prædicamentorum igitur relationem excludit, & ex conſequenti potentiam, quæ relatio eſt, & reſpectus ad formam, dicere igitur non poteſt, (ſed potentia omnia) quoniam tunc de materia relationē affirmaret, quam tamen in eadem definitione excluſit, atque eiecit. Prӕterea, ſi definitio hæc, vt communis eſt, omnium conſenſus, per negationem tradita ē: igitur particula hæc (ſed potentia omnia eſt) minimè poni poteſt. Quoniā non per negationem, ſed per affirmationem, differentiamque poſitiuam allata eßet, & hӕc de primo. Cum autem Philoſophus inquit, materiā ſecundum ſe non eſſe quid, non arbitretur quiſpiam intelligere Ariſtotelem materiā non eße ſubſtantiam, quoniam eo loco ſtatuit materiam ſubſtantiam eſſe, ſed ſenſus huius definitionis hic eſt. Materiam eßentialiter non includere aliquem actum, aut formam ſiue ſubſtantialem, ſiue accidentalem, neque priuationes formarum, ita ut materia ſubſtantia quædam ſit, quæ ſecundū ſe, ideſt, eßentialiter neque forma eſt, neque formatum, neque priuationes horum, ſed ſubſtantia, cui hæc omnia, vtpotè formæ, earumque priuationes inſunt ex accidenti, & extra cui quidditatem, & hoc eſt quod ſignificant Ariſtoteles 10. metaf. contex. 24. cum dixit, materiam negatione cognoſci; videlicet quò ad propriam, abſolutamque ipſius quidditatem cum conceptu proprio, & abſoluto percipi non poſſit, vnde ex hac definitione perperam recentiores nonnulli colligere voluerunt in materia formam illam corpus de prædicamento ſubſtantiæ adinueniri, cum Ariſtoteles in hac definitione non intelligat in materia, aut formam, aut formæ priuationē non reperiri, ſed a materia, & formam, & formæ priuationem abÿciat, quæ de eſſentia, & de quidditate materiæ ſit. Inquit enim, Materia ſecundum ſe,

distantię secundum maiorem , & minorem perfectionem aliqua contrarietas inter ipsas oriri videtur; enimuerò contrarietas quædam distantia est. Vel contrarietas inter formas substantiales ad qualitates referenda est, vt antea ex Aristotele statutum fuit, quod etiam animaduertit Auerroes 5.physicorum commen.10.contra Alexandrum,& hæc satis.

De methodo inueniendi materiam primam.

INTER *rerum naturalium principia materiam Aristoteles introduxit,eamque pręter priuationem,& formam maximè opportunam esse demonstrauit.Qua autem methodo,& via ab ipso inuenta fuerit, inuenirique possit,cum non satis constet ea propter , vt id conspicuum fiat methodum hanc explicare decreui. Beatus Thomas suorum opusculorum libro opusculo 32.cum Aristotelis sententiam perlegisset , primo physicorum contex.69.vbi inquit subiectam materiam cognosci per analogiam, vt ipse interpretatur ad formam;asseruit methodum inueniēdi materiam primam esse per Analogiam ad formam.Qua in re ab Aristotele maximè abhorret.Primò.n.methodum,& viam cōfundit inueniēdi materiā quò ad qd est,et quo ad si est,enimuerò methodus per analogiā nō est methodus inueniēdi materiā quò ad si est,sed tantū quò ad quid est:siquidem Phylo.cū textu illo 69. statuisset materiā secundum analogiam scibilem esse ex hac materiæ primæ naturam deduxit, inquiens materiam suaptè natura substantiam quandam informem esse,in potentiaque ad omnes formas .* Præterea *methodus per analogiam supponit materiam esse , quod ex Aristotelis discursu loco citato satis conspicuum est,vbi ita ratiocinatur sicuti se habet æs ad statuam, ità materia prima ad res naturales.Iam verò discursus iste materiam esse præsupponit: quoniam inquit,ita se se habere materiam ad res naturales,sicuti materiam artefactorum ad res artificiosas. Quamobrem methodus analogię non facit ad probandum ipsam esse , sed ad ipsius naturā inquirendā deficit præterea unà cum Auerroe, cū Analogiam,qua Aristoteles inquit subiectam materiam cognosci habitudinem ad formam interpretatur , cùm tamen per analogiam proportionem ad materiam artefactorum intelligat.Declarans enim Aristoteles , quomodo per analogiam materia cognoscatur , inquit , Sicuti se habet ęs ad statuam & lignum ad lectum, ità materia rerum naturalium ad res naturales . Iam verò illa informis est, potentiaque ad formas artificiosas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

riam vnum alterum transmutare dicitur, vno modo efficienter, vt cum ignis in lignum calorem producit, effectiuè lignum transmutare dicitur, prout ipsum alterat, caloremque producit. alio modo formaliter, vt calor in ligno receptus ipsum formaliter transmutat, prout efficit, vt lignũ sit formaliter calidum, taleque denominetur; cum antea neque calidum esset, neque denominaretur: nam sicuti transmutari est nunc aliter sese habere, quàm prius, ità aliquid transmutare dicitur, quod efficit, vt aliquid nunc aliter sese formaliter habeat, quàm prius; iam verò priuatio & forma subiectum ipsum transmutant non quidem effectiuè, quoniam hoc agentis munus est, sed formaliter, prout priuatio existens in materia ipsam denominat priuatam, efficitque, vt nunc aliter sese habeat, quàm prius: simili quoque modo forma materiam; ex qua educitur, transmutat. & proinde non sequitur priuationem, & formam principia agentia esse, cum subiectum in quo recipiuntur non efficienter., sed formaliter tantum transmutent, vt dictum est. Nunc ad aliam viam me conuerto: enimuerò Aristoteles secundo ex non contrarietate principiorum materiam introduxit. cum enim superius ostendisset principia generationis esse contraria, atque propterea cum vnum alterum sustinere non possit subiectum necessarium esse in contex. 52. principia non esse contraria demonstrauit; vt ex hoc materia quoque necessitatem deduceret, sicut ipsemet declarauit in contex. 53. Nam cum hæ duæ propositiones, videlicet principia sunt contraria, principiaque non sunt contraria de eisdem verificari non possint: quoniam fieri nequit eadem principia esse contraria, & non contraria: igitur de diuersis principijs veritatis locum habent; quamobrem aliqua principia sunt contraria, & aliqua non sunt contraria, quò fit vt præter principia contraria tertium quoddam subiectum esse oporteat, quod nulli sit contrarium, & hoc pacto, quod etiam animaduerterit Simplicius mira quadam arte, ingeniove quodam modo principijs contrarijs subiectum adiecit. Tertio Aristoteles via inductionis, & veluti fides sensuum in omnibus, quæ oriuntur, & occidunt eodem primo physic. contex. 62. & 63. materiam demonstrauit. quia enim rationis certitudo in hoc consistit, vt his concordet, quæ sensibus obuia sunt, ut 8. physicorum contex. 22. ab Aristotele scribitur, illaque ratio firmior, certaque magis esse dicitur, cui plures sensus consentiunt. vt declarauit Auerroes primo cęli cõmen. 22. ea propter Aristoteles, vt ostenderet rationes superius allatas, quibus materiam introduxit veras esse sensibusque consentire: idipsum inductione in accidentibus substantijs, arteque confectis, comprobare decreuit. Enimuerò accidentia, cum per ipsa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

consistere non possint, subiecto egent, ex quo oriantur, cuive innitantur. In generatione quin etiam substantiarum materiam adinueniri sensus ipsi apertissimam fidem faciunt. Nam stirpes, & animalia, quæ ex propagatione oriuntur ex semine, vt ex subiecto procreari conspicimus, quod in ijs, quæ artificio fiunt, spectamus, siue compositione, siue transfiguratione, siue ablatione, vt ex lapide Mercurius generetur; vnde sicut philosophus eo libro cont. 43. & sequentibus in accidentibus substantijs, arteque elaboratis inductione ostendit, omne, quod oritur, ex præfinito quodam contrario oriri, & in contrarium corrumpi; ac proinde in qua vis generatione principia contraria reperiri, ita inductiua ratione quæcunque fiunt ex subiecta materia, ac proinde in qua vis generatione materiam adinueniri, demonstrauit, & hæc media sunt quibus Aristoteles materiam adinuenit, & rerum ordinem introduxit. quibus mea sententia hoc etiam adhiberi facilè posset. Nam cum corpora naturalia duo habeant, vnum sanè, quod sunt, existentiamque habent: alterum verò, quod alteri non inhærent, quinimmò ipsis per multa inhærent, & innituntur: igitur naturalia corpora aliquid habere debent per quod alteri non inhæreant, & per ipsum corporibus naturalibus cætera inhæreant, cum autem id forma esse non possit: quoniam forma, cum actus sit, in naturali corpore ratio subiecti esse non potest, cum actui, vt actus est, subiecti ratio non conueniat, ac proinde naturali corpori subiecti rationem largiri non potest, vt cæteris subijciatur, hoc itaque materia erit, per quam naturale corpus alteri non inhæret, & per ipsam subiectum est, cui per multa alia inhærent, & hæc de inuentione materiæ primæ dicta sint.

De natura, & essentia materiæ primæ, & de methodo inueniendi eam.

QVoniam post problema si est. Quid res ipsa sit, considerandum consequitur ea propter cum hactenus ostensum sit materiam esse, quave methodo inuenta fuerit. Nunc eius natura cognoscenda, atque exploranda est. in qua sanè disquirenda quod arduum, maximeque difficile est, vt non iniuria ipsam Protheum appellarit Antiquitas, à suppresso genere auspicabor. enimuerò cum anteà decretum fuerit, materiam in rerum vniuersitate adinueniri, cuiusq; necessitatem esse, vt subiectum, formarumque domicilium sit; procul dubio materia est. ens enim quod nihil est, aliorum subiectum esse non potest. cum autem ens in substantiam, &

tiam, & accidens distribuatur, materiam aut substantiam, aut accidens esse necesse est. porrò accidens esse nequit, siquidem accidens aliorum subiectum esse non potest, cum potius ipsum alteri, vt subiecto inhæreat; materia itaque substantia erit; quod si contra hoc aliquis hæsitabit; quoniam de ratione substantiæ est per se existere, cum autem materia per se non existat: igitur substantia non erit, dicimus, de ratione substantiæ in communi non esse per se existere, quoniam omnibus substantiæ speciebus, vt materiæ, & formæ minimè conuenit, sed solùm substantiæ compositæ proprietas est, neque per eandem rationem de ratione substantiæ in communi est subijci, siquidem non competit formæ, sed ratio substantiæ in vniuersum est non esse in subiecto penes, quod ab accidente distinguitur, cuius proprium est in subiecto esse. licet ergo materia per se non existat, quoniam tamen in subiecto non est, substantiæ rationem subit. Sed statim oboritur dubitatio, quoniam si de ratione substantiæ est, non esse in subiecto; igitur forma substantialis, cùm in subiecto sit, substantia non erit; nodus iste dissoluitur ex Aristote. libro cathegoriarum capite de substantia. Vbi describens esse in subiecto inquit, illud propriè in subiecto esse, quod est in alio; parsque alterius non est; licet ergo forma substantialis in materia sit, non tamen vt in subiecto est, quoniam pars est ipsius substantiæ. Vnde luculenter Alexander primo naturalium q. cap. 8. & Io. Gramm. 2. de anima super contex 4. esse accidentium ab esse formæ distinxerunt, dicentes, accidentia propriè in subiecto esse; formam verò substantialem verius esse in materia, quã in subiecto: quoniam forma substantialis pars alterius est, neque à materia recipit eße, sed ei potius eße impartitur, vt itaque eo reuertatur, vnde effluxit oratio, materia est ens, quod substantia est. Sed quoniam hæc formæ, & composito etiam communia sunt, quænam substantia sit, quæve sit propria eius essentia, inquirendum est. Sed licet penitiori mentis indagine propriam eius essentiam perscrutemur: attamen vsque adeo delitescit, vt ab intellectu percipi minime possit, ita vt potiùs quid non sit, quàm quid ipsa sit intelligatur. Quò fit vt potiùs per negationem, quàm per affirmationem definiri debeat. Enimuerò quæ sensus nostros effugiunt, eorumque eßentia maximè recondita est, negatione describi solent, sicuti Deus optimus, & materia prima, quæ in tota amplitudine entis duo extrema sunt, quod sanè Arist. animaduertens septimo metaf. contex. 8. Materiam primam per negationem ita descripsit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

igitur & materia rerum naturalium substantia quædam informis est, potentiaque ad formas naturales recipiendas. Quamobrem per analogiam non habitudo ad formam, sed ad materiam arteficiosam ab Aristotele intelligitur.

Dilucidatio.

EA propter secus dicendum est. Materiam ex contrarietate in transmutatione existentem ab Aristotele inuentam esse. Quæ radix, præcipuumque fundamentum fuit ad constituendam numerum principiorum, materiamque introducendam, in hunc modum. Omnis transmutatio fit inter contraria, omneque, quod oritur ex præfinito quodam contrario oritur, sed vnum contrarium, neque recipit, neque alterum contrarium transmutat: vtpotè quæ mutuò se perdant, atque expellant, sed ambo tertium quoddam transmutant; igitur in generatione sola contraria non satis sunt; sed præter ipsa in rerum naturalium ortu tertium quoddam reperiri oportet, quod contraria vicissim recipiat, & ex eo alterum generetur. qua methodo primo physicorum contex. 51. Aristoteles vsus est. Quam etiam 12. metaf contex. 6. ad memoriam reuocauit. Vbi ex tribus illis propositionibus materiam sic introduxit. Omnis substantia naturalis transmutabilis est. Omnisve transmutatio est de contrario in contrarium. Nullum contrarium sustinet alterum, aut ex ipso aliquid facit. Igitur in transmutatione rerum, subiectum adinueniri oportet, quod contrarijs subijciatur. Sed circa Aristotelis rationem, qua primo phys. vtitur, ea se offert dubitatio: siquidē Aristotelis videtur velle prima contraria, scilicet priuationem, & formam esse formas agentes. Nam contex. illo 51. ità ratiocinatur. generatio est inter prima contraria, vt priuationem & formam, quæ sunt termini primi generationis, sed vnum contrarium (inquit) alterum non transmutat. sed vtraque quoddā tertium vtpotè subiectum transmutant. igitur præter principia contraria in generatione subiectum adinuenitur, quo sanè discursu statuit priuationem, & formam subiectum transmutare, ac proinde formas agentes esse: quod sanè à veritate abhorret, cùm priuatio, quæ est non ens, neque forma, quæ de materię gremio educitur in materiam non agant nec ipsam transmutent; sed agens illud est, quod materiam transmutat ex ea, quę formam traducit; cui obiectioni ita est occurrendum. Generationem inter priuationem, & formam esse, quæ cum contraria sint, vnum alienum non sustinet, neque transmutat, sed ambo subiectum transmutant. Cæterum bifariam

ſe, neque quid, neque quale eſt, neque priuationes horum, ſed omnia hæc inſunt ei ex accidenti; ſed illud certè ſumma animaduerſione dignum eſt. Qua methodo ab Ariſtotele compertum eſt, materiam eſſentialiter, neq; formas, neque formarum priuationes includere, ſed ex accidenti, cum id non arbitratu ſuo, ſed aliqua ratione dixiſſe cenſendum ſit. Porrò ex vſu materiæ primæ id Ariſtoteles cognouit, quem primo phyſ. declarauit, enimuero propter hunc vſum in rerum vniuerſitate materiam neceſſariam eſſe oſtenſum fuit, vt contrariorum, priuationis ſcilicet, & formas eſſet receptiua. Nam cum in rerum naturalium ortu vnum contrariorum alterũ recipere minimè poſſit, ſubiectum quoddam adinueniri neceſſarium fuit, quod modo vnum, modo alterum ſuſtineret, iamverò ſi forma eſſet de eſſentia materiæ, priuationem ſibi oppoſitam recipere non poſſet. quoniam cũ ſubiectum aliquid eſſentialiter includit, eius oppoſitum recipere minimè poteſt. Homo enim quoniam rationale, riſibileque eſſentialiter includit, nec vnius, nec alterius oppoſitum admittere valet, & eadem ratione ſi priuationem eſſentialiter includeret, formam recipere non poſſet. Cum itaque materia indifferenter, & formam, & priuationem recipiat, hinc ſtatim conſequitur, materiam neque formam, neque eius priuationẽ eſſentialiter includere, ſed ambo ex accidenti. Sed unum in hac definitione difficultatem facere videtur. Nam ſi materia, neque formam, neque formæ negationem includit; non igitur de quolibet eſt affirmatio, vel negatio uera, quod sanè axioma a ſapientibus receptum eſt; quod ſi veritatis locum habere debet, materiam, aut formam, aut formæ negationem habere operæ pretium eſt, quod etiam conſentaneum rationi eſſe videtur. nam ſi formã non hẽt, igitur forma caret; ſed carẽtia formæ negatio ẽ, itaque ſi formam non habet, neceſſariò formæ negationem includit; quod etiam græci interpretes aſſeruerunt, arbitrati in materia formæ negationem adinueniri, pro reſolutione animaduertendum eſt. Materiam duobus modis formam, eiusque negationem includere poſſe: vno modo ſecundum exiſtentiam: alio modo eſſentialiter, ità vt forma, & eius priuatio ſint de eſſentia materiæ primæ: primo quidem modo, materia vel vnum, vel alterum neceſſariò includit, quoniam in materia, aut forma exiſtit, aut eius negatio, nec ab vno, vel altero vindicari, aut liberari poteſt. Nam cum contradictoria in entibus diuidant uerum & falſum, nec inter ipſa vllo pacto medium reperiatur, verum eſt dicere, materiam ſecundum eſſe aut formam, aut formæ negationem habere, quod ſanè in vltimis verbis definitionis Ariſtoteles indicare viſus eſt, cum inquit (ſed omnia hæc insunt ex accidenti) vult equidem in materia formam aut formæ priuationem adinueniri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

niri. Sed ex accidenti, & hoc pacto Græci interpretes intellexerunt, asserentes in materia si in se, & vt est ens quoddam absolutum spectetur, formarum negationem reperi, si verò secundo modo consideretur, materia neque formam, neque formarum negationem includit, et vtrunque verè dicitur, quoniam neque forma, neque negatio formæ sunt de essentia, et de quiditate materiæ, sicut & numerus, licet secundum esse aut par, aut impar necessariò includat; tamen essentialiter nec vnum, nec alterum admittit, verumque est asserere numerum nec parem, neque imparem esse: quoniam nec vnum, nec alterum est de essentia numeri. neque ponuntur in definitione ipsius, pariter animal secundum esse aut sanum, aut non sanum est: essentialiter tamen neque sanum est, neque non sanum. quoniam neutrum est de essentia animalis, ità materia secundum esse, vel formam. vel formæ negationem habet: essentialiter verò nec vnum, nec alterum includit, & vtrunque de ipsa verificatur, neque hoc pacto cōtradictoria sunt: si quidem cum contradictorijs aliquis modus adijcitur non amplius contradictoria sunt. et inter ipsa medium reperitur. & hunc in modum Aristoteles in hac definitione intellexerit, vt eius verba apertissimè ostendunt: non enim absolutè dixit, materia non est quid, neque quale, neque negationes horum, sed dixit, materia secundum se, id est, essentialiter, neque formam habet, neque formæ negationem, sed omnia hæc insunt ex accidenti. Sed quoniam rationi consentaneum esse videbatur, materiam affirmatione definire, saltem per aliquam differentiam, quę eius essentiam exprimeret aut circunscriberet, ea propter philosophus materiam affirmatione ità definiuit.

Materia est substantia in potentia.

QVONIAM *turpe admodum, absurdumque esse videbatur negatiuæ primę materiæ definitioni acquiescere, in eaque persistere, nisi quædam alia per affirmationem excogitaretur, quę aliquo pacto materiæ essentiam atque naturam explicaret; ea propter Aristoteles hanc aliā per affirmationem adduxit, quæ nobis expendenda suscipitur: quæ tametsi pluribus scribatur locis, duobus tamen apud Aristotelem legitur, vt octauo metaf. contex. 3. & 2. de anima contex. 2. in qua explicanda dicam primo, qua methodo huiusmodi definitio inuenta fuit. Secundo, quomodo intelligatur. Quò ad primum definitio hæc per analogiam, similitudinemque ad materiam artefactorum primo phys. contex. 69. ab Arist. inuenta fuit; vbi materię primæ naturam iudagaturus, methodum: qua percipi posset his verbis explicauit. Subiecta quidem natura scibilis est secūdum analogiam,*

non quidem ad formam vt Auer. & B. Thomas falsò exposuerunt: sed ad materiam artefactorum, hoc autem declarans, inquit, sicut se habet materia artefactorum; vt æs ad statuam, & lignum ad lectulum, ità se se habet materia rerum naturalium ad formas naturales, iam verò materia artefactorum prius quam formas suscipiat, in formis est, uacuaque ab omni forma artificiosa, in potentiam tamen ad illas, ergo & materia rerum naturalium substantia quædam in formis est, in potentiaque ad omnem formam. quem cognitionis modum adulterum, illegitimumque Plato nuncupauit in Thimeo, vtpotè qui non per propriam similitudinem, & imaginem, quæ de vultu, eiusque facie, vt ait Themistius, eliciatur, sed per alterius similitudinem habeatur, probè tamen huiusmodi analogia intelligenda est. Non enim omni ex parte inter vtranque materiam similitudo, & analogia existit; sed similitudo in hoc est constituta, quòd sicuti materia artefactorum vacua est ab omni forma artificiali, in potentiaque est ad illam suscipiendam, ita rerum naturalium materia vacua est ab omni forma naturali, & in potentia ad illam. penes aliud autem est dissimilitudo, quoniam artefactorum materia est quid completum, & aliquid existens in actu, vt lignum & cæra, sed rerum naturalium materia non est ens completum, nec existens in actu, cum omni careat forma, per quā est hoc aliquid, & actu existit. Hinc facilè intelligi potest, rectè à nobis antea decretum fuisse, nō eandem methodum esse, qua inuenitur materiam esse, quaùe eius essentia, & natura cognoscitur. Illud enim via transmutationis, & contrarietatis in ea existentis compertum est. Natura verò, & essentia materiæ via analogiæ inuenta est, quæ sanè similitudo, & analogia quàm maximè animo repetenda est, atque præ oculis habenda; cum potissimum medium sit, quo mentis aciem ad materiæ essentiam ducere, ac penetrare valemus. Ex quo illud etiam apertè colligitur, materiam non per se, sed per aliud tantum intelligi posse. siquidem Aristoteles materiæ natu ram indagaturus, methodum declarans, qua percipi possit in contextu 69. statuit subiectam materiam scibilem esse per analogiam ad aliud. Nec vlla ad hoc est Scoti responsio, quòd licet Aristoteles dixerit, materiam per comparationem ad aliud scibilem esse, non propterea exclusit, quin etiam per se intelligi queat. siquidem materia conceptu proprio intelligi non potest, nisi vt potentia est. & licet conceptu quodam absoluto intelligi possit, videlicet, vt substantia, & ens est, tamen nullus istorum materiæ proprius est, cum huiusmodi prædicata etiam alijs communia sint. proprius autem materiæ conceptus, quo eius propria exprimitur essentia, quoùe à cæteris distinguitur; est esse in potentia. Iam verò materiam esse

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

substantiam in potentia intelligi nequit, nisi per analogiam ad aliud vt potè ad materiam artefactorum, vt ab Aristotele compertum fuit. Qua methodo sublata non derelinquitur certè alia via, qua propria materiæ essentia inueniri queat, neque alia præter hanc viam Analogiæ ab Aristotele declarata est. quamobrem materia non per se, sed per aliud tantum intelligi potest, quod etiã Aristotelis authoritate confirmari potest 9. metaf. con text. 20. vbi probat actum potentia nobiliorem esse ex hoc, quod res non sciuntur, dum potentia sunt, sed solum cum actu existunt; vnde concludens inquit. Quare palam est, quòd potentia, entia ad actum redacta intelligun tur, causa verò quoniam actus, & forma intelligendi ratio est. Cum itaque materia suapte natura pura potentia sit, vacuaque ab omni forma intelligendi ratione caret, ac proindè per se intelligi nequit; & si mente percipitur illud fit per aliud: quod actu est, nempè per similitudinem ad materiam artificiosam. Sed illud reticendum non est, quonam pacto materia per hanc similitudinem cognoscatur. Porrò putandum non est, materiam percipi ab intellectu per similitudinem artefactorum, itá vt per phantasma, imaginemque materiæ artificiosæ, vt potè ceræ rerum naturalium materia intellectui repræsentetur. Quoniam cum phantasma non repræsentet nisi illud, cuius est phantasma, proculdubio phantasma ceræ, & cuiusuis alterius materiæ artificiosæ non materiam primam, sed solùm ceram, artificiosamque materiam repræsentabit, sed ratiocinatione hunc in modum percipitur. Nam ex sensibus artificiosæ materiæ imagine ad intellectum delata, cognitaque ipsius natura, intellectus huic rerum naturalium materiam comparat, iudicatùe materiam primam, materiæ artificiosæ persimilem esse, quod sicuti materia artificiosa in formis, puraque potentia est, ad omnem formam artificiosam, itá & materia prima in formis substantia sit, puraque potentia ad omnem formam naturalem suscipiendam, assumitque proportionem illam, quòd sicuti se se habet materia artefactorum, itá se habet materia rerum naturalium. Sed vt ad radices rem ipsam resoluamus declarare oportet, quonam pacto hæc analogia necessaria est, quoùe modo Aristoteles nouit, quod sicuti se habet materia artefactorum, itá se se habet materia prima, huius analogiæ necessitas in hoc consistit, indeque Aristoteles nouit, quoniam sicuti artefactorum materia ex hoc, quod in varias mutatur figuras, nullam sibi præscribit, sed potentia est, vt ex ipsa omnes effingantur, itá proculdubio se se habebit materia prima, quæ cum in varias, infinitasque mutetur formas nullam sibi formam præscribet, sed potentia erit ad omnem suscipiendam, & hunc in modum huius analogiæ necessitas demonstratur, quod sicuti se habet materia artefactorum,

itá

ita se habet materia rerum naturalium, & hæc de methodo inueniēdi materiam esse substantiam in potentia.

Huius definitionis explicatio.

PORRO *definitio hęc non ità ample intelligēda est, vt materia ad seipsā in potētia esse dicatur, ità vt materia sit potētia materia; quoniā est ens reale extra suas causas, & substantia quędā in actu, sed potētia esse dicitur ad ipsas formas, nō secus ac materia artefactorū, quæ est ens. et substantia quædam actu. dicitur autem esse in potentia ad figuram, & formam artificiosam. quò fit, vt huiusmodi potentia non omnem actum excludat; quoniam non excludit actum entis, gradumque substantiæ, sed solùm actum formæ existendique gradum excludit; quoniam licet materia ens actu sit; non tamen est hoc aliquid, nec per se ipsam existit, sed potentia est, vt fiat hoc aliquid, actuque existat beneficio formæ. & licet nonnulla sint Aristotelis loca, quæ probare videntur, materiam secundum se hoc aliquid esse, & ens completum, sicut 12. metaf. contextu 14. vbi inquit, quòd materia est hoc aliquid, vt videtur] & primo phys. contextu 66. vbi comparans materiam priuationi, inquit, materiam esse magis hoc aliquid, quàm sit priuatio. quibus etiam accedit Themistij authoritas primo physi. in digressione de potentia materiæ pariter, & Auerrois primo cap. de substantia orbis. dicentium, materiam esse aliquid per se existens. Hęc tamen facilem explicationem habent, & ad primam Aristoteles authoritatem dicimus. Ipsum non intelligere materiam esse vere hoc aliquid, & actu per se existentem: siquidem 2. de anima contextu 2. definiens materiam inquit, materia secundum se non est hoc aliquid, sed potentia, & ens quoddam incompletum. est autem hoc aliquid per formam, sed phylosophus intelligit, quòd materia sit hoc aliquid, vt videtur, idest, secundum apparentiam; quoniam quo ad apparentiam, ipsa nil aliud esse videtur, quàm ipsum compositum. imperitioresque homines nil aliud in animalibus materiam esse arbitrantur, quàm ipsorum partes. vt manus Brachia, & consimilia: tamen, & si re uera non sit cōpositum, sed subiectum, & quoddam ens incompletum, ex quo compositum generatur. pariter primo libro physico. non intelligit ipsam esse verè hoc aliquid, sed respectu priuationis: quia enim materia naturam positiuam permanentemque habet, priuatio verò nequaquam: propterea magis hoc aliquid videtur esse materia, quàm priuatio. cùm autem Themistius, & Auerroes dicunt, materiam esse aliquid per se existens, non intelligunt ipsam per se actum existendi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

stendi habere. absque forma, sed intelligunt esse aliquid, quod ex se est formaliter ens, & substantia cui potestas inest, & habilitas ad formam recipiendam, tametsi ad Auerrois authoritatem primo capit. de substan. orbis, verius dicendum sit, ipsum intellexisse materiam esse aliquod ens absolutum, & alteri non relatum. Nam cum dixisset materiam substantiari per posse, discrimē ponit inter posse, & materiam dicens: differunt autem hæc inter se, quoniam materia est vnum existentium per se, posse verò est ens ad alterum: accipit ergo per se existens, vt contra distinguitur ab eo, quod ad alterum refertur, ergo intelligit materiam esse, quid per se existens, prout est quoddam ens absolutum; non autem, quod ex se actum habeat existendi, sed respectu huius potentia est. an vero potentia, quæ ponitur in materiæ definitione sit eius essentia, an eius proprietas, & accidens, quæue potentia hæc sit sequenti cap. declarabitur.

An potentia sit de essentia materiæ.

Quoniam materiæ primæ definitio superiore capite allata perfectè intelligi nequit, nisi quomodo materia ad potentiam sese habeat, explicetur, an scilicet potentia sit de essentia materię, idcircò operæpretium me facturum existimaui, si huius problematis veritatem explicarem, ex cuius sanè explicatione statim conspicuum fiet, an potentia, quæ in definitione materiæ ab Aristotele posita est, vt eius essentia ponatur, an vt accidens, & proprietas eius, in qua dubitatione tractanda dubitationis sensum primum aperiam, mox methodum qua propositæ dubitationis veritas haberi possit, explicabo: tandem dubitationem dilucidabo. Quò ad primum animaduertendum est, materiam bifariam considerari posse: vno modo vt ens est quoddam absolutum, & substantia quædā actu: alio modo vt refertur ad formam, & subiectum est quoddam transmutabile. iam verò proposita dubitatio nō est de materia secundo modo accepta: quoniam certum est, hoc pacto potentiam esse de essentia materiæ. siquidem materia ad formam non refertur, nisi per potentiam, per eandemque constituitur secundum naturam transmutabilem, quàm sanè rationē Themistio secundam materiæ notionem appellare placuit. Sed dubitatio est de materia secundum seipsam, & secundum propriam essentiam considerata. Methodus autem aptißima, qua huius dubitationis veritatem assequi valemus, ea est, quam nos docuit Aristoteles 1. phys. context. 69. quæ est per analogiam ad materiam artefactorum, ibi enim ex eo quòd artefactorum materia priusquam recipiat formas artificiosas informis est, in poten

tiaque ad formas artificiosas, concludit rerum naturalium materiam informem quandam substantiam esse, & in potentia, quamobrem sicut arte actorum materiam ad potentiam esse habet, ità & rerum naturalium materia ad potentiam sese habebit, porrò artefactorum materia, vt cera, aut alia quædam huic persimilis, ità sese habet, quòd primum est quid ens absolutum, & substantia quædam actu relationem non includens, ad formam artificiosam, mox ceram insequitur potentia, & habilitas quædam ad formam artificiosam, prout ex ea artificialia effingi, & efformari possunt, quę sanè potentia communis est, & indeterminata, quoniam non hanc, & illam respicit figuram, vt Cæsaris, aut equi, sed communem, & confusam, eademve stabilis, & fixa est, neque à cæra vnquam diuellitur. nam & si aliqua figura exornetur, non propterea huiusmodi potentia desinit, sed in cæra adhuc asseruatur, quoniam semper potentiam, & habilitatem, vt ex ipsa artificialia effingantur, ità, vt à natura ceræ quasi emergens ipsam cõtinuè comitetur. Verum, quia cera non solum figuram communem respicit, sed etiam particularem, ad quam ab artifice ad actum deducitur, idcircò pręter potentiam illam communem in ipsa alia particularis potẽtia reperitur, quæ sicuti de nouo oritur, ita etiam hac, & illa particulari adueniente forma, desinit, & corrumpitur, & licet vtraque potentia in cæra accidens sit, prior tamen, & quę communis est, magis tamen intima, & eßentialis est; tum quia a natura cæræ innascitur, tum quia ab ipsa nunquam diuellitur; particularis verò magis accidentalis est, tum quia ab eius essentia non fluit, tùm quia ab ipsa separatur. Quamobrem in materia artefactorum hæc tria hoc ordine sese consequuntur. primo enim est cæra, & alia artefactorum materia, vt est quoddam ens absolutum, & substantia nullum includens respectum: secundo est communis potentia ad formam communem: tertio particularis potentia, quæ interit, & ab ipsa materia separatur. Non secus res ipsa in rerum naturalium materia sese habet, vt ab Arist. 1. physic. contex. 69. decretum fuit, vbi inquit, ita sese habere materiam rerum naturalium, sicuti se habet materia artefactorũ. Primò enim est materia, vt ens quoddam absolutum, & ex se substantia quędam nullam includens potentiam, & respectum. quod satis luculenter Lucidus interpres Themistius declarauit 1 physic. in digress. de potentia materiæ, vbi hæc scribit; esse materiæ non est eße potentiæ, sed ipsa prius secundum se aliquid est, deinde fit aliorum materia, vt ad hæc potentiam habet, materiæ essentiam deinceps potentia quædam communis insequitur, ad formam communem, & confusam, quæ intima est, & essentialis materiæ proprietas ab eius essentia emergens; vt ex Aristo. colligitur 1. physic.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

physic. contex. 81. ubi inquit, materiam sua ipsius natura formam appetere, vt quoddam optimum, atque diuinum. iam verò si materia ex sui natura appetit formam, igitur appetitus materiæ ad formam ex propria natura materiæ inest: sed cum huiusmodi appetitus nil aliud sit, nisi ordo, & potentia materię ad formam veluti entis incompleti; igitur potentia hæc ex ipsa materię natura exoritur, immediateque in essentia materię figitur stabilisque materiæ perpetuò inhæret. Quod sane Aristo. 5. metaf. cap. de natura declarauit, vbi sic inquit, fit autem ex aliquo immobili existente secundum potentiam. Quod etiam indicauit 1. physic. contex. 82. inquiens: materiam ex accidenti oriri, & interire ratione priuationis, quæ in materia oritur, & interit: secundum potentiam verò ingenitam, & incorruptibilem esse: quibus uerbis, quæ alioquin expendenda sunt, apertissimè indicat in materia potentiam corruptibilem, & potētiam quandam æternam, & permanētem ab illa diuersam, reperiri. Nam cum priuatio in materia, vt inquit, de nouo oriatur, & intereat, ratione cuius materia oriri, & interire dicitur, priuatio verò necessariò potentiam includat; igitur in materia potentia reperitur, quæ de nouo oritur, & interit, & cum secundum potentiam ingenerabilis incorruptibilisque dicatur, igitur in materia præter illam alia potentia reperitur permanens, & ęterna, secundum quam nec oriri, nec interire dicitur: hęc autem potentia communis est, quæ ab eius essentia emergit. Vnde summa cum ratione, vt arbitror dixit, materiam secundum potentiam ingenerabilem, & incorruptibilem esse, non autem secundum substantiam. primò, vt ostenderet in materia potentiam quandam æternam, & immutabilem reperiri à priuatione diuersam: secundo, vt ostenderet materiæ essentiam per potentiam hanc communem, et æternam exprimi, nō autem per potentiam particularem, quæ à materia diuellitur, atque recedit. ex quibus satis liquido constat, pręter potentiam illam communem, & indeterminatam, in materia potentiā quandam particularem, & determinatam respectu huius, & illius formę, quę priuationem includit, quę duo potentiarum genera, licèt penes id inter se conueniant, quod neutra est de materiæ essentia: sed materiæ proprietas et accidens, tamen inter se satis amplo discrimine seiunguntur: Communis enim potentia fixa est in materia semper, & immutabilis, nec accessu formæ interit: particularis verò corrumpitur, accessuque formę desinit, cum forma iam genita non amplius materia ad illam potentia sit: præterea communis potentia ab essentia materiæ emergit, immediatèque in materia figitur: particularis verò ex materię dispositionibus oritur, ex quibus materia peculiarem determinatamque potentiam ad hanc, & illam formam

mam nanciſcitur, quò fit, vt communis potentia intima ſit.eſſentialisque materiæ proprietas:particularis uerò extrinſeca & accidentalis, ac proindè quæ communis eſt,materiæ eſſentiam,atque naturam exprimat: particularis verò nequaquam.quam veritatem nouit Alexander 2.Natural. quæſt.cap.7.cum inquit,materiæ potentiam aliquam eſſentialem,aliquam vero accidentalem eſſe.

Dilucidatio,& problematis reſolutio.

EX qua ſanè methodo ab Ariſt. propoſita, & iam ſatis à nobis explicata problematis ueritas facile intelligi poteſt,& pro reſolutione has ponimus enunciationes,prima eſt.potentia quæcunque illa ſit, non eſt de eſſentia materiæ;ita vt ipſam conſtituat, eique conueniat in primo modo dicendi per ſe,ſed accidens eſt ei ſuperadditum,quæ concluſio ex analogia materię artificialis,qua, vt methodo ad naturam materię innuirendã primo phyſic.contex.69.vſus eſt Ariſt.demonſtratur. Nam ſi ita rerum naturalium materia ſeſe habet,ſicuti materia artefactorum, cum hæc ita ſe habeat,quòd potentiam eſſentialiter non includit,ita vt potentia ſit de eſſentia ceræ,aut æris,ſed prius,ens, quoddam abſolutum eſt, cui poſtea accidit potentia,& habilitas ad formam. igitur & rerum naturalium materia potentiam eſſentialiter nõ includit,ſed quoddam ens abſolutum eſt, & ſubſtantia quædam actu,ad quam poſterius habilitas, & potentia, ad formã conſequitur.Quæ ſanè methodus ad hanc veritatem oſtendendã maximam efficaciã habet, cum ex hac methodo Ariſ.materiæ naturam demonſtrare uoluerit,quam qui non animaduertunt varijs ambagibus implicari coguntur,quæ cõcluſio etiam ex Ariſt.ipſo confirmari poteſt 7.metaphy.cont.8.ubi inquit materiam ſecundum ſe non eſſe quid, neque quale, aut quantum,nec vllum aliorum prædicamentorũ,ſed omnia iſta materiæ ineſſe ex accidenti,iã verò ſi materia alicuius prædicamenti formã eſſentialiter non includit, ſed quamlibet ex accidenti.igitur reſolutionem eſſentialiter non includit, & ex conſequenti,neque potentiam, cum omnis potentia reſpectus,& relatio ſit.Quamobrem potentia de eſſentia materiæ non eſt,ſed accidens,& proprietas eius.quod etiam comprobauit Auerroes primo phyſi.com.70.in hũc modum,relatio non eſt de eſſentia rei abſolutæ. potentia relatio eſt, reſpectusque ad formam:igitur potentia non eſt de eſſentia materiæ,quæ ſubſtantia eſt,& quid abſolutum; ſecus materia in prædicamento relationis reponeretur,cum vnumquodque in eo prędica-

dica-

dicamento locetur, in quo sua ratio formalis adinuenitur, quamuis secunda ratio, qua ibidem vtitur infirma sit, cum inquit, si potentia esset de essentia materiæ, cum potentia aduentu formæ corrumpatur, igitur & materia corrumperetur. quoniam ratio hæc de potentia particulari; & determinata respectu huius, & illius formæ solùm concludit: non autem de potentia communi & indeterminata. quoniam hæc immutabilis est, & permanens in materia etiam ipsarum formarum accessu. Sed licet nec altera potentia sit de materiæ essentia, sed accidens ipsius: tamen potentia, quæ communis magis intima, & essentialis est materiæ, quàm particularis, vt anteà dictum fuit. Quomodo fit, vt potentia, quę ponitur in definitione materiæ potentia communis sit, quęue immutabilis est, permanensque in materia: hæc enim est, quæ materiæ essentiam exprimit, & declarat. secunda enunciatio est, Si materia, vt ad formam refertur, & subiectum, ex quo res fiunt, consideretur, potentia est de essentia materiæ, ipsamque constituit. Nam cum materia ad formam non refertur nisi per potentiam, neque subiectum sit ex aliquo aliquid fit, nisi transmutetur, transmutari autem minimè possit nisi potentia sit: quoniam motus actus est entis in potẽtia, vt potentia est, ea propter potentia est de essentia materiæ, ipsamque constituit secundum rationem subiecti, & secundum esse transmutabile, non secus, ac paternitas, quæ licet non sit de essentia Socratis, est tamen de essentia Socratis vt pater. siquidem sublata paternitate non ampliùs manet ratio patris, ità potentia licet non sit de essentia materiæ, vt substantia est, attamen de essentia materiæ est, vt refertur ad formam, & secundum rationem subiecti, porrò sublata potentia non amplius ad formam refertur, nec ampliùs subiecti transmutabilis rationem habet; hinc varia Græcorum & Auerrois dicta, qui sibi ipsis hac in re non satis constare videntur, facilè concliari possunt: cum enim aiunt potentiam accidẽs esse materiæ superadditum, secundum primæ conclusionis sensum intelligunt: cum autem dicunt, materiam, eiusque essentiam in potentia consistere, intelligunt sanè vel prout potẽtia materiæ essentiam declarat, proprięque eius essentiæ uicem gerit. Accidentia enim propria, quæ loco latentis differentię substantialis ponuntur, de rei essentia dici solent, vel intelligũt, vt materia est formarum receptiua, subiectumque transmutabile. ratio enim recipientis, subiectique transmutabilis in potentia consistit, in quo etiam sensu locutus est Auerroes 1. cap. de substan. orbis, cùm inquit, materiam substantiari per potentiam, hancque differentiã eius substantialem eße, sicut sequentibus verbis seipsum declarat, inquiens, & hæc potentia, qua substantiatur materia, differt à natura materiæ, quoniam potentia est

ens

ens ad alterum, materia verò ens absolutum est, relatiuum verò essentia rei absolutæ esse non potest. vt ipsemet memoriæ prodidit 1. physic. com. 70. & hæc satis.

Corrumpitur autem, & fit est autem vt sic, est autem, vt non, prout enim est id, in quo aliquid secundum se corrumpitur, quod enim corrumpitur in hac priuatio.

Quomodo materia oriatur, & intereat, curue potius ratione priuationis, quàm ratione formę corrumpi dicatur.

QVONIAM eiusdem scientiæ est non solum rei naturam, sed etiam eiusdem proprietates contemplari; ea propter cũ anteà materiæ naturam explicasset, in contex. 82. 1. physi. in quo hæc sententia scribitur, materiam secundum substantiam ingenitam, & incorruptibilem esse; declarare instituit. Sed quoniam materia aliquo pacto oriri, & interire dicitur; ea propter his verbis, quæ in hoc theoremate allata sunt, quomodo oriatur, & intereat declarauit, inquiens: quòd tametsi materia secundum substantiam ingenita, & incorruptibilis sit: tamen ex accidenti ratione priuationis, quæ secundum se oritur, & corrumpitur, materia oriri, & interire dicitur: non quia dum priuatio oritur & desinit, materia aliquid secundum substantiam patiatur: sed eatenus materia generari, & corrumpi dicitur, prout est subiectum, in quo priuatio existit, quæ secundum se corrumpitur: Vnde verborum Aristotelis is sensus est. Materia vno modo oritur, & interit: alio vero modo nequaquam, vtpotè secundum potentiam, & substantiam, vt inferius declarat: oritur autem, & interit, prout est subiectum, in quo aliquid existit, secũdum se corrumpitur. quod enim in hoc subiecto corrumpitur, priuatio est. Sed circa hanc Aristotelis sententiam duo consideranda occurrunt: primum est, cum in materia non solùm priuatio oriatur, & intereat, sed etiam forma, quæ verius oriri, & interire dicitur, cum forma sit ens. priuatio verò non ens, cur Aristoteles non dixit, materiam oriri, & interire ratione formæ, quæ in materia oritur, & interit. Sed dixit ipsam oriri, & interire ratione priuationis, quæ sanè dubitatio perpulchra est, & minimè aspernanda. Alterum est, quonam pacto priuatio secũdum se oritur, & corrumpitur, cum priuatio sit non ens: quod sanè neque gene-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

rari, neque corrumpi potest cum generatio transitus sit de non esse, ad esse: corruptio verò ab esse ad non esse, soluimus ista, & ad primum dicimus, summo consilio Aristotelem non dixiße, materiam oriri, & interire ratione formæ: licet forma in materia oriatur, & intereat. quoniam cum forma oritur in materia, dici profectò non potest materiam oriri. sed potius ad formæ generationem materia corrumpi dicitur. siquidem natura materiæ est vt sit potētia, cum vero forma in materia oritur, materia actu fit, ac proinde materia à sua natura recedere, & corrūpi videtur, quamobrē cum accessu formæ materia potius à suo statu, naturaque recedere, quàm generari videatur, ea propter Aristoteles non dixit materiam generari, cum in materia forma generatur: pariter dici non potest, cum forma in materia corrumpitur, materiam ipsam corrumpi, cum potius ad formæ interitum, materia oriri, & ad suam naturam reuerti uideatur. Nam, vt paulò ante dictum est, cum natura materiæ potentia sit, cum forma ipsa corrumpitur, materia desinit esse actu, & efficitur in potentia. igitur ad interitum formæ materia potius oriri quàm interire dicitur, & ob id Aristoteles non dixit materiā oriri, & interire ratione formæ, tametsi forma in materia oriatur, atq; intereat. Sed dixit isthæc materiam pati ratione priuationis. nam cum priuatio potentiam annexam habeat, cū priuatio in materia oritur, materia potentia fieri dicitur, ac propterea generari. pariter cū priuatio desinit, materia interire dicitur. quoniam cum priuatio desinit, potentia esse desinit, qua recedente status, & materiæ conditio recedere videtur, quo fit, vt prudenter ab Aristotele dictum sit, materiam oriri, & interire ratione priuationis. Neq; arduum est secūdum dubitationem persoluere; nā aliquid oriri, & interire bif. intelligi potest, vno modo propriè, & secundum esse, alio modo secundum denominationem, iam verò, priuatio cum sit non ens, formæq; absentia non interit, & oritur secundū esse, quoniā id solum competit enti reali, cum corruptio transitus sit ab eße, ad non esse, sed oriri, & interire dicitur secundum denominationem, prout sui præsentia materiam priuatam denominat, ipsaq; recedente non amplius materia priuata dicitur, & hunc in modum priuationem corrumpi Arist. intellexit.

Priuatio quodam modo forma est.

S*Cribitur propositio ista 2. phys. contex. 15. vbi cum philosophus pluribus rationibus ostendisset naturam de forma enunciari, statuit priuationem, quin etiam naturam esse; siquidē priuatio quodammodo forma est*

sed

ſed quid nomine priuationis intelligat, non ſatis perſpicuũ eſt. Simplicius, & Auerroes propoſitionem hanc exponẽtes, duplicem expoſitionem tradiderunt, prima eſt, nomine priuationis Ariſtotelem priuationem in materia prima exiſtentem intelligere, quæ terminus à quo generationis exiſtit, quæ ſanè eſt veluti ſpecies, & forma materię. prout ipſam denominat, & quoquo modo afficit. Sed hęc expoſitio falſa eſt: ſiquidem nomine priuationis ea intelligitur, quæ eſt altera ſpecies formæ, & naturæ, quæ inibi ab Ariſt. diuiſa fuit. Nã inquit, forma, & natura duplex eſt, iam verò forma, & natura, quę diuiſa fuit, eſt forma, & natura realis, & poſitiua, quod ex eo patet; quoniam cum in contex. 14. Ariſt. dixiſſet generationem dici naturam: quoniam uia eſt ad naturam, & formã: ſubinde formã, & naturam diuiſit in priuationem, & formam. diuiditur itaq; forma, & natura ad quam generatio via eſt; ſed hæc eſt forma realis, & poſitiua; igitur & priuatio, quæ eſt ſpecies huius, eſt forma realis, & poſitiua, cum realis generis ſpecies, reales quinetiã eſſe debeãt; quod ſanè fortaſſe animaduertentes, & ipſi ſecundã expoſitionẽ tradiderunt, nomine priuationis formam realẽ imperfectã Ariſt. intelligere. enimuerò formæ diuerſarũ ſpecierum ità ſe habent, quòd æqualis perfectionis eſſe nõ poſſunt; ſed vna ſemper eſt altera perfecta magis. vt ex Ariſt. colligitur 8. metaf. contex. 10. vbi habet, quòd ſpecies rerũ ſunt ſicuti numeri, nec non primo cęli contex. 100. vbi inquit, quòd à primo ente impartitum eſt eſſe omnibus, his quidẽ clariùs, his verò obſcuriùs, & quoniã id, quod perfectius eſt, vt habitus, et forma ſe ſe habet, imperfectius verò vt priuatio. vt ex Ariſt. habetur primo de generat. cõtex. 18. vbi cõparãs terrã, & ignẽ inter ſe; & frigidũ, & calidum; ignẽ, & calidũ, habitus, & entia appellauit, frigidum autẽ, & terrã vtpotè quę imperfectiora ſunt, priuationẽ, & nõ entia. quod etiã declarauit Auer. 8. Metaf. com. 10. vbi albũ habitum, nigrũ verò vt imperfectius priuationẽ appellauit, ea propter philoſophus, cum naturã, & formam, ad quam generatio via eſt, diuiſiſſet in formam perfectiorem & imperfectiorem, illã nomine formæ, hãc verò vt imperfectiorẽ nomine priuationis nũcupauit, & propterea hanc non abſolutè formã vocauit, ſed quodã modo, cũ aliquo pacto deficiat à dignitate formæ, ità vt totũ Ariſto. cõnexum huiuſmodi ſit, generatio dicitur natura, quoniã via eſt in naturã, & formam; hęc autem duplex eſt, vna, quæ forma perfecta eſt, altera verò imperfecta, quæ priuatio nuncupatur, & hæc quidem germana eſt huius propoſitionis expoſitio, ex quo ſequitur, ex hac propoſitione in qua maximã vim fecit ſuperiori ætate Marcus Antonius Genua, minimè colligi poſſe, in materia prima, formam illã corporis de prædicamento ſubſtantię adinueniri: ſi qui

dẽ forma hæc corporis, si in materia reperiretur, esset terminus, à quo generationis, priuatio verò, & forma hæc imperfecta, de qua in hac propositione loquitur Arist. est terminus ad quem generationis: quod ex eius processu facilè patet. Nam inquit, generatio dicitur natura, quoniam est via in naturam. Natura verò, & forma duplex est, altera quidem quæ priuatio est, & alia. s. quæ absolutè forma nuncupatur. Accipitur itaque priuatio, & forma imperfecta, vt spẽs est naturæ ad quam generatio via est, sed hæc est terminus, ad quem generationis: igitur & priuatio, quæ in hac propositione accipitur, est terminus ad quem generationis, & ex consequenti forma illa corporis materiæ coęterna esse non potest.

Formæ naturales absque materia, & motu intelligi minime possunt.

PRopositio est Aristotelis 1. Phis. contex. 19. vbi ponit differentiam inter formas Mathematicas, & naturales, quia formæ Mathematicæ sine materia, et motu intelligi posũt, formæ autem naturales nequaquam: & ex hoc deducit, quòd formæ naturales à materia separatæ in rerum natura reperiri minimè possunt, vnde inquit, latet autem hoc facientes aut dicẽtes Ideas. Physica enim abstrahunt, cum minus Mathematicis abstracta sint. fiet autem hoc manifestum si quis tentauerit vtrorumque dicere terminos. Cęterum propositio ista difficultatem habet, quia, vt ipsemet inquit, in cont. 12. eiusdẽ libri, forma licet à materia inseparabilis sit secundũ esse, separabilis tamen est secundũ rõnẽ: quinimmo de ipsius sententia naturalis formæ nõ solum secundum rõnem, sed ẽt vt à materia abstractæ sunt secundũ esse intelligi possunt. siquidẽ sub hac rõne à Metaphisico cõsiderantur, vt est Arist. sententia 6. Met. 2. vbi inquit, quòd naturalis, Mathematicus, & Metaphis. penes hoc distinguntur, quia naturalis formas considerat vt sunt in materia secundum esse & secundum rationem Mathematicus vt abstractę sunt secundum rõnem tantũ. Metaphis. formas perpẽdit vt abstractæ sunt à materia & secundum esse, & secundum rationem, itaque naturales formæ à materia abstrahi possunt. Zimara difficultatatem istam consideràs, in Theorematibus & in tabula, inquit, quod formę naturales bif. cõsiderari possunt, vno modò secundum considerationem naturalẽ, alio modo secundum abstractionem Mathematicã: tunc inquit, quòd si primo modo considerentur absque materia intelligi non possunt, quia naturalis formas ipsas in ordine ad materiam semper considerat: si verò secundo modo, intelligi vtique possunt, & secundum hanc Mathematicam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ticam abstractionem naturalis Philosophus, inquit, aliquando considerat formam sine materia, sed parcat mihi uir iste hac in re sicut in alijs pingui Minerua philosophatus est: nam si hæc sententia esset vera, sequeretur quòd formæ naturales non essent minus abstractæ quàm formæ Mathematicæ, vt inquit Philosophus contex. illo 19. Probatur consequentia, quia si formæ naturales secundum considerationem naturalem à materia abstrahi non possunt, secundum Mathematicam verò abstractionem intelligi possunt, cũ etiam formæ Mathematicæ similiter sese habeant, quia secundum considerationem naturalem à materia abstrahi non possunt, vt inquit Philosophus eodem 2. libro contex. 18. vbi ponit differentiam inter mathematicum, et naturalem penes considerandi modum. Secundum Mathematicam verò abstractionem absq; materia intelligi possunt, igitur formæ naturales non sunt minus abstractę quàm formæ Mathematicę, sed in æquali sũt abstractionis gradu. præterea vt ibi inquit Philosophus, formę naturales se habẽt sicuti simum: sed simum, vt simum nullo modo sine materia intelligi potest; igitur neque formę naturales vt tales formę sũt à materia abstrahi possunt.

Dilucidatio.

MEa itaque sententia aliter dicendum est, quod formę naturales bif. considerari possunt: vno modo secundum rationem speciei, & vt tales formę sunt exem. gr. vt forma Bouis, & Leonis: alio modo sub ratione generis inquantum forma & quiditas, tunc dicendum est, quòd si formæ naturales primo modo considerentur absque materia intelligi minime possunt, & hoc modo intelligit Philosophus in hac propositione, & hoc pacto saluatur differentia inter formas Mathematicas & naturales ab Aristotele assignata, quia formæ Mathematicæ, vt tales formæ sunt, vt linea inquantum linea, & superficies ut superficies à materia abstrahi possunt, sub qua ratione à Mathematico considerantur: formæ verò naturales sub ratione species, & vt tales formæ sunt, à materia abstrahi minime possũt, & hoc modo etiam intellexit Auer. 7. Met. 39. vbi tandem habet sententiam, & primo de Anima 16. hinc Aristoteles inferre potuit, quòd formæ naturales non possunt reperiri a materia separatæ secundum esse, quia si inquantum tales formę secundum rationem a materia abstrahi minime possunt, igitur multo minus scd̃m esse: Sed dices, quare formæ Mathematicæ, vt tales formæ a materia scd̃m rõnem abstrahi possunt, formę verò naturales

turales

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

turales nequaquã huius rei causa ab Auer. assignatur, 3. de Anima. Com. 11. vbi inquit, quòd ideò formæ Mathematicæ à materia abstrahi possunt, quia sunt à materia remotæ, & quod à materia remotum fuerit secundum rationem abstrahi potest. licet non habeat esse nisi in materia: formę verò naturales à materia nequaquam abstrahi possunt, quia sunt propinquę materię, quibus verbis nil aliud voluit Auer. nisi quòd formæ Mathematicæ ideò à materia abstrahi possunt, quia proprium & determinatum subiectum non habent, & quod huiusmodi est, à materia quodammodo remotum esse videtur: formæ verò naturales ideò sine materia intelligi non possunt, quia propriam & determinatam materiam habent, & forma quæ huiusmodi est, videtur esse magis propinqua materię, quam rationem quoque sed clarioribus verbis adduxit B.D. in eodem 3. de Anima in expositione contex. 10. Si verò consideretur forma naturalis sub ratione generis, in quantum forma, & quiditas est, hoc modo vt abstracta à materia secundum esse, & secundum rationem intelligi potest. & ratio est, quia non est de ratione formæ in quantum forma, & quiditas est, vt sit coniuncta materiæ secundum esse, & secundum rationem, quia si hoc esset de ratione formæ vt forma, & quiditas, cum ratio formæ, & quiditatis conueniat formæ abstractæ, igitur esset de ratione formæ abstractæ vt esset coniuncta materię secundum esse, & secundum rationem, quod minimè dici potest: deducitur, quia competit alicui, secundum aliquam rationem competit omnibus quæ rationem illam participant, quamobrem forma naturalis sub ratione generis, & inquantum forma neque secundum esse, neq; secundum rationem materiam concernit, & propterea vt vtroque modo abstracta intelligi potest, & hoc est quod voluit Philosophus 3. de Anima contex. 11. vbi inquit, sicut res separabiles sunt à materia, ità & quæ circa intellectum sunt, quicquid dixerit Io. Gram. in expositione illius loci, & quoniam forma naturalis sub hac ratione à Metafisico consideratur vt forma & quiditas est. ea propter vt abstracta est à materia & secundum esse, & secundum rationem ab eodem consideratur. vnde talis abstractio formæ naturalis à materia non est abstractio Mathematica, vt dicit Zim. quia abstractio Mathematica est secundum rationem speciei, quæ non competit formæ naturali, sed est abstractio Metafisica, & secundum rationem generis: quæ sanè determinatio si bene consideremus ex ipsomet Aristo. colligi potest contex. illo 19. vbi sic inquit, Forma naturalis se habet sicuti simitas, iam verò simitas ita se habet, quod sub ratione speciei vt simitas est non potest intelligi absque materia, & absque naso, sed sub ratione generis inquantum curuitas est, quæ est genus simitatis sine materia intelligi

telligi

telligi potest.cum dicitur curuitas est depressio superficiei, igitur & forma naturalis sub ratione speciei non potest abstrahi à materia, sub ratione verò generis abstrahi potest,quia vt sic se habet vt curuum.& iuxta hunc secundum sensum concludunt dubitationes allatę aduersus propositum Theorema.

Forma est subiectum vniuersalitatis,& iste est intellectus cuiuslibet formæ.

SCribitur propositio ista formaliter ab Auer. primo Cæ. 92.quam ab Arist. accepit in eodem loco vbi philosophus dubitans contra mundi vnitatem ab ipso determinatam,probansque aut plures esse, aut possibile plures esse,huiusmodi ratione vsus est.Quæ formam habent, aut actu plura sunt,aut esse possunt, Mundus formam habet, Mundus igitur aut actu plurificatus est,aut plurificari potest:quam rationem persoluens philosophus concedit mundum plurificabilem esse ratione formæ, & consequenter formam plurificabilem esse,& subiectum(vt inquit Auer.) vniuersalitatis & pluritatis.quam propositiouem licet etiam Zimara in Theo. dilucidare voluerit:quia tamen ipsam exactè(vt opus erat) non explicauit, eam dilucidare decreui,hoc enim artis ingenium est, vt inquit Hip. aut nõ inuenta inuenire,aut imperfecta perficere,in qua propositione dilucidanda,duo consideranda sunt,vnum ex parte subiecti,alterum uerò ex parte prædicati:ex parte quidem subiecti,pro quo accipiatur forma in hac propositione,an pro forma vniuersaliter siue materialis sit,siue à materia separata,an pro forma materiali tantum:ex parte verò prædicati, an forma sit plurificabilis ab intrinseco,an ab extrinseco,quò ad primum resolutè dicendum,quod forma in hac propositione accipitur pro forma materiali tantum, quod patet ex uerbis Aristotelis in contex. vbi sic inquit, Quorumcumque substantia est in materia plura & infinita sunt, aut esse possunt, loquitur ergo Philosophus de forma quæ materiæ concreta est. prætereà probatur ex ratione Philosophi 12. Met 49. vbi probans non esse plures primos motores,ita ratiocinatur,Si essent plures primi motores,essent materiales,quia quæ sunt specie vnum,& numero plura materiam habent ,primus motor non est materialis, est enim actus purus , & catelechia;igitur non est plurificatus. in qua ratione accipit Philosophus illud principium,quòd forma plurificabilis secundum numerum materialis est.& licet ratio ista sit de primo motore simpliciter. attamen concludit etiam de alijs intelligentijs,quia medium quo concludit primum motorem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

rem plurificari non posse, quod est abstractum esse, & carere materia. competit etiam cæteris intelligentijs. quam rationem accuratius tandem considerans Scotus, vidensque rationem de materia illa totius quam sibi effinxit intelligi minimè posse, sed de materia partis, & proinde cæteris intelligentijs communem esse. secundo Sent. lib. dist. 3. q. 8. negauit illud principium, nempè quæ sunt numero plura, materialia sunt. clamauitque dicens rationabilius est Theologo à Philosopho in principio propter quod tenet aliquam conclusionem, consequenter discordare in conclusione, quàm errare cum eo, hæc Scotus. quamobrem secundum Aristotelis dogmata dicendum est, quòd forma materialis solum plurificabilis est, & consequenter forma quę in hac propositione pro subiecto accipitur supponit pro forma materiali tantum, sed quàm primum dicitò Auerroes videtur intelligere de forma vniuersaliter, quoniam inquit, & hic est intellectus cuiuslibet formę, quòd videlicet plurificabilis sit. respondetur, quòd Auer. intelligit de forma materiali tantum, quoniam propositio Auerrois non secus intelligi debet ac propositio Aristotelis, quam ipse interpretatur, quod ex eo etiam confirmari potest, quoniam ipse nullo pacto admittit formam abstractam plurificari posse, vt patet ex his quæ habet 3. de Anima Com. 5. vbi inquit, quòd cum intellectus sit forma abstracta, & immaterialis plurificari nequit, quare vnà cum Arist. vult Auerroes, quòd forma in hac propositione accipiatur pro forma materiali tantum, & tunc sensus erit, Forma materialis plurificabilis est, & hic est intellectus cuiuslibet formæ materialis: Nunc secundum consideremus, quæ res vt conspicua, & manifesta fiat distinctione opus est. nam pluralitas bif. considerari potest, vno modo secundum aptitudinem, alio modo secundum actum. Si primo modo consideretur sit ista enunciatio forma materialis ex se, & ab intrinseco plurificabilis est, & pluralitas ita accepta competit formæ in secundo modo dicendi per se tanquam propria passio ipsius, quæ conclusio ex Arist. probatur in contex. 93. vbi persoluens rationem factam contra mundi vnitatem, inquit, quòd mundus plurificabilis est ratione formæ, sed actu plurificari non potest, quia mundi forma vniuersam occupat materiam. concedit igitur, quòd mundus, & quodlibet aliud corpus, in quo alia est ratio formæ vt formæ, & alia vt in materia plurificabile sit ratione formæ, igitur forma ex se, & ab intrinseco plurificabilis est. adde quòd in contex. 92. inquit, quòd etiamsi in rerum natura vnus tantum numero circulus reperiretur, adhuc in eo aliud esset circulus, & aliud hic circulus. & circulus, inquit, forma est per seipsam sumpta, hic verò circulus forma est mixta cum materia. quibus sanè verbis ostendit quòd ablata actuali

pluralitate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

pluralitate circulorum adhuc remanet natura communis vt pote circulus, qui forma est per seipsam sumpta, tunc sic arguitur, Natura communis est apta nata de pluribus prædicari, & in pluribus esse: forma per seipsam sumpta est natura communis, quoniam inquit, circulus est forma per seipsam sumpta, & in hoc contradistinguitur à seipsa vt mixta cum materia, quoniam vt sic singularis, & incommunicabilis est. igitur forma materialis de se est apta nata de pluribus prædicari, & in pluribus reperiri. Secunda enunciatio huiusmodi est, si pluralitas consideretur quo ad actum forma non est plurificabilis ab intrinseco, sed ab extrinseco vtpotè per materiam, licet enim forma de se sit apta nata plurificari, ista tamen aptitudo non reducitur ad actum pluralitatis nisi per materiam: conclusio ista probatur ex contex. illo 91. vbi inquit, quòd licet mundus plurificabilis sit ratione formæ, tamen non est actu plurificatus, neque plurificari potest, quoniam mundi forma non occupat partem materiæ, sed vniuersam materiam, itaque mundi forma non plurificatur actu ob defectum pluralitatis materiæ. & similiter in contex. 94. solutionem datam duobus illustrans exemplis hominis & simitatis, inquit, quòd si ex omnibus carnibus fieret vna caro numero tantum, tunc esset vna caro numero tantum, & non plures: sunt autem numero plures, quia plures sunt materię vt carnes, & ossa, quare actualis pluralitas inest formæ propter actualem materiæ pluralitatem, qua ablata tollitur actualis pluralitas in forma, vnde Auer. 7. met. com. 28. inquit, quòd multiplicatio formarum in eadem specie ab vno generãte prouenit ob multitudinem materierum, in quas agit, & in hoc sensu intelligi debent omnes Aristotelis, & Auerrois authoritates, in quibus aiunt, quòd materia est causa pluralitatis formarum, videlicet quo ad actum. cæterum animaduerte quòd licet materia sit causa actualis pluralitatis in forma, attamen forma est etiam causa actualis pluralitatis materiæ, & hoc in genere causæ finalis, nam vt habetur secundo phis. 91. forma est finis materiæ. sicut ergo finis est causa omnium ordinatorum in finem, illisque necessitatem imponit vt disponantur secundum existentiam finis, ita forma imponit necessitatem materiæ, quoniam ergo forma materialis est apta nata plurificari, operæ precium fuit materiam actu plurificari, atque in partes diuidi, vt ex diuisione, & pluralitate materiæ aptitudo illa formæ reduceretur ad actum pluralitatis: & propterea forma dicitur esse radix, & fundamentum pluralitatis, quoniam pluralitas, & diuisio materiæ originem habet à forma tanquam à causa finali, & ita materia est causa pluralitatis in forma, hæc vero est causa pluralitatis in materia, neque est inconueniens vt causæ sint sibi inuicem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

causæ, vt habet Arist. 2. Phis. 30. illud tamen animaduerte, quòd cum dicitur materiam esse causam actualis pluralitatis in forma, non accipitur materia præcisè, & secundum se, sed vt quantitate affecta, siquidem materia non potest esse causa pluralitatis nisi sit in partes diuisa, sed in partes diuidi minime potest, nisi per quantitatem, vt sententia fuit Aristo. 5. Met. 18. & Auer. primò cap. de sub. orbis: igitur materia vt quantitate affecta est veluti causa formalis actualitatis pluralitatis in forma, & hæc de propositione ista. sed quoniam in eodem contex. ex quo hæc propositio desumpta est, desumitur etiam mundum formam habere, ideò quæ sit mundi forma sequenti capite explicabitur.

Mundus ex forma constat & materia.

MVndum ex forma constare & materia statuit Aristoteles primo Cę. contex. 93. quæ autem sit mundi materia declarauit ipse in contex 95. & 97. dicēs, necesse est ex omni naturali, & sensibili constare corpore, & per consequens ex vniuersa materia, propterea quia extrà mundum nullum est corpus, neque esse potest, vult ergo mundi materiam esse omne corpus sensibile, & naturale, & præsertim quinque corpora simplicia vt cęlum, & elementa, sed quæ sit mundi forma ab ipso declaratum minimè fuit, & propterea non paruam eius interpretum animis ambiguitatem iniecit Auerroes in Com. 95. cęlum mundi formam esse asseruit, sed animaduerte modum loquendi Auerrois, quia non dixit absolutè cęlum esse mundi formā, sed quasi formā, nec elementa absolutè materiā, sed quasi materiā: etenim cum Cęlum non sit forma informans elementa, non dicitur verè forma, sed quasi forma, sed hęc Auerrois sententia in se vtiq; vera est, quia elementa respectu Cęli habent rationem materiæ, & Cęlum respectu elementorum habet rationem formę, quia vt ipsemet scribit 3. de Anima 36 quotiescunq; sunt aliqua quę ad vnius constitutionem concurrunt, & vnum est perfectius altero, cōtinens & cōseruans: alterum verò sit imperfectius, & contentum, id quod est perfectius, & cōtinēs habet rationem formæ, imperfectum verò & contentum habet rationem materiæ. iam uerò Cęlum, & elementa ità se habent, quòd Cęlum est perfectius elementis, ipsaque continet, & conseruat: igitur Cælum habet rationem formæ, elementa verò rationem materiæ. Non tamen Auerrois sententia est ad Aristotelem in eo loco, quia Cęlum est materia mundi, vt materia contradistinguitur à forma, igitur Cęlum non est mundi forma. probatur assumptum ex contex. 97. vbi Philosophus inquit, quòd mundus con

stat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ſtat ex omni corpore naturali, & ſenſibili, & ex hoc probat mundum ex vniuerſa conſtare materia, Cęlum eſt corpus ſenſibile, & naturale; Cęlum igitur eſt materia, & non forma mundi. præterea forma mundi de qua loquitur Ariſt. ibi eſt illa cui non repugnat plurificari in plura numero: inquit enim, mūdus plurificabilis eſt ratione formę, ſed non plurificatur actu, quoniam mundi forma vniuerſam occupat materiam, ſed Cęlo repugnat plurificari in plura numero, igitur Cęlum non eſt forma mundi. Ex altera parte Sueſſanus voluit, quòd Deus optimus ſit forma mundi, quod ea ratione perſuadet, quoniam Deus eſt primum agens, primus finis, & prima forma, ſed non dicitur prima forma niſi reſpectu mundi, cæterum illud animaduertit, quòd hæc prima biſ. conſiderari poteſt, vno modo, ſecundum eſſe intentionale, alio modo ſecundum eſſe reale: ſi primo modo cōſideretur, ſic dicitur forma intelligentiarum, et intellectus noſtri: ſi verò ſecundo modo ſic dicitur mundi forma. Sed & Sueſſani ſententia in ſe quidem vera eſt, quoniam Deus opt. dicitur eſſe forma & reſpectu intelligentiarum, & reſpectu mundi, nam ſecundum intentionale prout eſt obiectum intelligibile dicitur eſſe forma intelligentiarum, & intellectus noſtri: dicitur autem forma mundi, inquantum eſt agens conſeruans ipſum, hoc enim rationem formæ habet, attamen Deus opt. non eſt forma mundi, de qua loquitur ibi Philoſophus, quia vt dicebamus aduerſus Auer. quia forma mundi de qua loquitur Philoſophus eſt cui non repugnat in plura numero plurificari, Deus autem non eſt huiuſmodi, quare non poteſt dici forma mundi. adde, quòd forma mundi de qua loquitur Philoſophus eſt forma materialis cuius eſſe quod habet ſecundum ſe eſt aliud ab eſſe quod habet vt mixta cum materia, ſed Deus optimus non eſt forma materialis; nec eius eſſe ſecundum ſe variatur, & cōtrahitur ab eſſe in materia, itaque Deus opt. de Ariſtotelis ſententia mundi forma dici non poteſt. ex quibus etiam rationibus oſtenditur mundi formam non eße colchodeam, aut virtutem aliquam abſtractam, & immaterialem, quid ergo dicendum?

Dilucidatio.

PRO reſolutione dicimus, quòd mundi forma de Ariſtotelis ſententia eſt forma materialis cui non repugnat plurificari, & cuius eſſe contrahitur vt eſt in materia: ſecundo dicimus, quòd Mundus non eſt compoſitus per ſe vnum vnitate aliqua eſſētiali, quia compoſitum per ſe unū requirit materiam vnam, quæ in potentia eſt, ex qua fit vnum per ſe cū forma dante eſſe, vt inquit Philoſophus 8. Met. 15. iam verò mundus non cō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

stat ex vera materia quæ sit in potentia, quia eius materia, vt inquit ipse, sunt omnia corpora naturalia, & sensibilia. Sed mundus dicitur vnus vnitate aggregationis, & ordinis, prout componitur ex pluribus ad vnum primum ordinem habentibus, ex quo sequitur quòd mundus non habet vnam formam substantialem à qua dici possit compositum per se vnum. quę nam ergo erit ista forma materialis quæ est mundi forma, cum non sit forma substantialis? Respondetur, quòd est forma accidentalis, & ista à nonnullis dicitur esse ordo, & non immeritò, quia si omnia corpora naturalia reperirentur, nullumque ordinem haberent, ita vt ignis poneretur in medio, & terra sursum, non esset mundus, quare ordo corporum naturalium mundum componentium mundi forma dici potest. Nos autem dicimus, quòd figura spherica est mundi forma, de qua verificatur quòd plurificabilis sit, & quòd aliud est esse secundum se ab eo quod habet in materia, ita vt Mūdus ex materia & forma, ita definiri queat, Mundus est corpus compositum ex omnibus corporibus sensibilibus & naturalibus, spherica figura contentum: corpora enim naturalia sunt materia, sphericitas autem forma, quod si quis dicat, vt dicunt quidam imperiti moderni Aristotelem per mundi formam intelligere formam substantialem, non quidem mundi propriam à qua habeat esse, sed omnes formas substantiales corporum naturalium, ex quibus componitur mundus, id omnino reijciendum est, quia ea attributa quæ ab Arist. attribuuntur formæ mundi, vt quòd ei non repugnet plurificari in plura numero, & quòd eius esse contrahatur, & diminuatur ex eo quod est mixta cum materia, non conueniunt formis omnium corporum naturalium, & sensibilium, ex quibus mundus componitur: licet enim formis corruptibilium illa attributa conueniant, de formis tamē corporum cælestium verificari non possunt, quia cum abstractę sint, neque secundum numerum plurificari possunt, neque per esse in materia contrahuntur, igitur forma mundi non accipitur pro omnibus formis corporum naturalium, ex quibus mundus ipse componitur, & hęc satis.

Per quid forma materialis sit vna numero.

C*VM superius per quid forma materialis plurificabilis sit explicatum fuerit, non erit ab re hoc in loco per quid sit vna numero dilucidemus. Zimara huius fuit sententiæ, quòd forma materialis est vna numero seipsa, nec suæ vnitatis alia assignanda causa est à suamet essentia. quā sententiam primo probauit ex Aristotelis authoritate 8. Met. vltimo, vbi habet, quòd simplicia seipsis sunt formaliter vnum, & ens, nec alia in eis est inquirenda causa à propria eorum natura: secundo eam confirmauit ex*

uit ex Auerrois authoritate 3. Phis. 68. vbi inquit, omnis res est vna per suam formam, forma verò est indiuisibilis, hoc est vna per se. potest etiam hac ratione confirmari, forma duplex habet esse extra animam, & in anima. primum quidem habet ex se formaliter non ab alio nisi effectiuè, quoniam de potentia ad actum educi non potest nisi beneficio agētis, alterum verò habet ab anima: et quoniam vnitas numeralis conuenit formæ vt habet esse reale, & extra animam, quoniam omne quod extra animam vnū numero est, idcirco sicut non est assignare causam quare sit ens reale, ita non est assignare causam diuersam à sua essentia quare sit vna, & quia vniuersalitas competit ei vt in Anima, ideo à quo habet vt sit in Anima, ab eodem habet vt sit vniuersalis. itaque quærenda est causa per quam sit vniuersalis, et assignatur intellectus: nō est autē quærēda aliqua causa quare forma sit numero vna alia à sua essentia. Sed ista opinio falsa est, qa vt patet ex Aristo. primo Cę. 93 & 94. forma est vna numero, quia materia est vna: si enim inquit ex omnibus carnibus fieret vna tantum numero caro, vna tantum eßet numero forma & non plures, & ista ratio sumpta à materia est per causam, ut notauit Auerro. in Cōment. 95. igitur forma non est una numero seipsa, sed per causam extrinsecam. quòd si forma esset una numero seipsa, tunc Philosophus assignans unitatis numeralis formæ materiam pro causa assignasset, non causam pro causa. præterea forma materialis ex se communicabilis est in plura numero, igitur ex seipsa non potest esse numero una: antecedens patet ex superioribus, probatur consequentia, quia uni et eidem naturæ opposita per se conuenire non possunt. sed esse communicabile, & esse unum numero sunt opposita, quoniam esse unum numero est esse incommunicabile in plura, igitur formæ per se conuenire non possunt: cum igitur forma ex seipsa communicabilis sit, ergo ex seipsa non potest esse numero una, & incommunicabilis. sed uide quid respondeat uir iste. inquit enim, quòd forma communis est ex se communicabilis in plura, & hæc non est ex se una numero, sed forma singularis dicitur esse ex se una numero, & propterea non sequitur quod uni & eidem per se conueniant opposita. Sed hæc figmenta sunt, & mere nugæ. nam quæso per quid forma communis contrahitur ad esse singulare, aut ex seipsa, aut per aliquod additum suæ naturæ? non primo, quoniam idem non potest eße contrahens & contrahibile, diuidens & diuisum: ergo contrahetur per aliquod additum suæ naturæ, quod etiam Aristotelis verba confirmant primo cę. 92. dicentis, quòd cum duplex sit ratio formæ, alia quidem formæ vt forma, alia verò formæ vt in materia est, forma non redditur singularis & incommunicabilis per rationem formæ, quia per

rationem

rationem formæ communicabilis est in plura, & per eandem rationem non potest contrahi ad oppositum, sed redditur singularis, vt in materia; vnde inquit, differunt circulus, & hic circulus, quoniam circulus forma est, hic autem circulus forma est cum materia: iam verò per quid forma redditur incommunicabilis, & singularis per idem redditur vna numero. atqui singularis redditur nõ ex se, sed per aliquod diuersum à sua natura, igitur non ex se, sed per aliquod diuersum redditur vna numero, & in hoc immorari superfluum est.

Dilúcidatio.

PAtefaciam ego sententiam meam his conclusionibus, quarum prima est, si loquamur de vnitate entis quæ eadem est cum essentia rei, & ut inquit Auer. 3. disp. in Algaz. fol. 14. dubij non dicit supra rei essentiam aliquod additum, sicut dicit albedo in ente, sed priuationem diuisionis in entitate tantum, forma seipsa est vna, & non per aliquod additum suę naturæ, quia sicut seipsa, & non alio est formaliter ens, ita etiam seipsa est formaliter vna, nec huius vnitatis alia est assignanda causa, quàm suamet essentia. Altera conclusio, si loquamur de vnitate numerali quæ ab illa maximè diuersa est, quia hæc accidens est, & supra rem addit dispositionẽ accidentalem, vtpotè in diuisionem & diuisionem accidentalem, forma non est vna numero seipsa, sed per aliquod diuersum à sua essentia, vt per materiam non quidem præcisè sumptam, sed quatenus signata est, dispositionibusq́ue affecta, vnde seclusa materia signata forma non manet amplius vna unitate numerali, sed tantum vnitate entis, & ideo quęrenda est causa vnitatis numeralis ipsius, & assignatur materia, licet modo aliquo concurrat etiam respectus ad agens, non tamen est quærenda causa vnitatis entis alia à sua essentia: hinc te colligere velim communem illam propositionem falsam esse, quam plurimi comprobant Philosophi, quod materia est vna numero positiuè per formam substantialem dantem sibi vnitatem numeralem, cum potius res econtra sese habeat, quòd forma substantialis est vna numero per materiam signatam, & in illo priori quo materia formam substantialem antecedit proprijs dispositionibus affecta, est singularis, & indiuidua, siquidem mediantibus illis ante aduentum formæ, communis materiæ gradum egressa est, quibus ita constitutis, obiecta in oppositum facilè diluuntur: & ad primum dicimus, quòd Arist. 8. meth. vltimo intelligit de vnitate entis, quia sicut simplicia seipsis sunt formaliter entia, ita etiam seipsis sunt formaliter vnum ea vnitate quæ consequitur

sequitur ad essentiam rei: composita vero quoniam habent causam suæ substantiæ, habent quoque causam suæ vnitatis. ad Auerrois authoritatem dicimus, quòd si Auerroes intelligit de vnitate entis, conceditur, nec officit nostræ sententiæ: si verò intelligit de vnitate numerali à vero peripatetico inficianda est. Ad rationem autem ita respondetur, quòd ista vniuersalitas, communicabilitas, vnitas entis, & vnitas numeralis, vel singularitas non eodem modo sese habent ad ipsam formam, quoniam vniuersalitas non competit ipsi formæ secundum esse reale extra animam, sed per intellectum, vt habetur tertio de Anima 18. qui abstrahens formam à conditionibus materiæ quod nil aliud est nisi intelligere formam non intelligendo materiæ conditiones, reddit ipsam vniuersalem, ipsamque hoc modo perinde ac lumen irradiat, & materiæ conditiones, quæ perinde ac tenebræ impedimento erant, quo minus intelligeretur, depellit ut suo loco declarabitur: communicabilitas autem vnitas entis, & vnitas numeralis conueniunt formæ secundum esse extra animam, sed diuersimodè. quoniam communicabilitas in plura, & vnitas entis conueniunt ipsi formæ ex se, vnitas autem numeralis non conuenit formæ ex se, vel per aliquod contrahens ipsam, tunc ad argumentum dicimus quòd cum vniuersalitas non conueniat formæ nisi per intellectum, ideò quærenda est causa huius, & assignatur intellectus: communicabilitas autem & vnitas entis conueniunt formæ ex se, & ideo non est quærenda causa horum alia ab essentia formæ. Vnitas autem numeralis & singularitas licet conueniant formæ secundum esse extra animam, non tamen conueniunt ei ex se, sed per aliquod extrinsecum, vnde non valet vnitas numeralis conuenit formæ vt habet esse extra animam, igitur ex se. quoniam non omne quod conuenit re secundum esse extra animam conuenit ei ex se, sed aliqua ex se, aliqua uerò per aliquod extrinsecum.

Qua uia probetur corpora naturalia composita esse ex materia, & forma.

CVm superius declaratum fuerit qua via corpora simplicia esse, pariterque ex pluribus corporibus mixta dignoscatur, nunc qua via corporum naturalium compositio ex materia, & forma cognita sit, considerandum est. quod sanè declarantes dicimus, quod corporum naturalium compositio ex materia, & forma per mutationem, & motum ab Aristotel. cognita fuit. Verum quia corpora naturalia duum generum sunt, alia enim sunt corruptibilia, & caduca, alia verò sempiterna, vt cæle-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ſtia corpora, huiuſmodi compoſitio in vtriſque non per eandem ſpeciem motus cognita fuit: in corruptibilibus enim per mutationem in ſubſtantia cognita fuit. in corporibus autem cæleſtibus per motum localem, vt etiam teſtatum reliquit Auer. ſub initium primi cap. de ſub. orb. vbi ita inquit, Determinatum eſt enim corpus celeſte componi ex duabus naturis, ſicut generabilia, et corruptibilia, ſed tamen in iſtis declaratum eſt has duas naturas eſſe per generationem, in celeſtibus verò per motum localem. Ceterum illud conſiderandum eſt, vbi, & quomodo per mutationem in ſubſtantia corporum corruptibilium compoſitio inuenta eſt, & vbi, & quomodo corporum celeſtium per motum localem. porrò corporum corruptibilium compoſitio ex materia et forma ab Ariſt. primo phiſ cognita fuit, modus autem ille fuit: demonſtraturus enim Ariſtoteles numerum principiorum in contex. 41 illam enunciationem accepit, quòd principia eorũ quæ fiunt ſunt contraria, quam ſanè & communi priſcorum conſenſu, & ratione comprobauit. verum quia vnum contrarium alterum contrarium recipere minimè poteſt, in contex. 51. præter principia contraria tertium dari oportere probauit quod recipiat contraria, hoc autem materia eſt, quamobrem tria erunt principia duo contra, & vnum ſubiectum quod ſubijcitur contrarijs. Ex qua via illud ẽt demonſtratur theorema, ꝙ omne corpus naturale fit, & generatur interuentu materiæ formæ, & priuationis, quia ſi in omni mutatione principia contraria reperiuntur vt priuatio, & forma, et prꝗter hęc quia vnum reliquum recipere minimè poteſt. requiritur etiam materia, igitur omne corpus naturale generatur interuẽtu priuationis, formæ, & materiæ: ſed quoniam accedente forma priuatio corrumpitur, cum ſimul ſtare non ualeant, & materia manet, quæ in ſui gremio aduenientem ſuſcipit formam, igitur in omni corpore naturali quod generatur manent materia, & forma, & conſequenter corpus naturale componitur ex materia, & forma: vnde corporum corruptibilium compoſitio ex his propoſitionibus deducitur. prima eſt, quòd in omni mutatione principia contraria reperiuntur, vt priuatio, & forma: ſecunda eſt, quòd vnum contrarium non recipit alterum cõtrarium, & ex hac deducitur materia: tertia, quòd accedente forma priuatio corrumpitur, & materia manet recipiens formam, hinc deducitur in omni corpore naturali quod generatur manere materiam & formam, & per conſequens componi ex materia, & forma. hinc ſequitur, quod talium corporum compoſitio ex materia, & forma præſupponit cognitionem, & inuentionem principiorum, atque cognitio principiorum naturalium neceſſaria eſt ei qui corpora naturalia compoſita eſſe ex materia, & forma cogniturus eſt. & proinde Philoſophus primo

mo Phis.contex.64.post principiorum inuentionem collegit corpus natu rale quod generatur compositum esse, dicens, quare ex dictis manifestum est omne quod sit semper compositum esse, unde Theophrasti sententia re ijcienda est, qui principia rerum naturalium probauit ex eo, quòd corpo ra naturalia composita sunt, cum tamen res econtra se habeat, quòd ex in uentione, & notitia principiorum corpora naturalia composita esse osten datur. nunc verò secundum explicemus, vbi, & quomodo per motum loca lem cæleste corpus ex materia & forma compositum esse ab Aristotele ostēsum fuit. dicimus autem ad hoc, id in octauo Phisicorum libro ab Ari stotele hunc in moduum ostensum fuisset, Omne quod mouetur ex se com positum est ex duabus naturis, quarum altera est mouens, & altera mo ta. cęleste corpus ex se mouetur, igitur ex duabus naturis, quarum altera est mouēs, et altera mota compositum est. sed pars mota materia est, pars mouens est forma, igitur cæleste corpus cōpositum est ex materia, & for ma. minor propositio eodem loco demonstrata fuit, maior autem proposi tio ex his, quæ dicta sunt in eodem libro probatur, vbi dictum est, quòd omne quod mouetur motorem habet, neque idem secundum idem potest es se mouens & motum, quia omne quod mouetur vt potentia est, mouetur: motus enim est actus entis in potentia, & omne quod mouet inquantum est actu mouet. iam verò eidem secundum idem actu & potentia esse non potest, quia oppositæ rationes & differentiæ vni & eidem conuenire non possunt. igitur idem secundum idem nō potest esse mouens, & motum. ita que cæleste corpus cum ex se moueatur secundum idem non poterit esse mouens & motum, quapropter ex duabus naturis, quarum altera mouens est, & forma: & altera mota est, & materia compositum esse necesse est. quo discursu vsus etiam est Auerro. sub initium primi cap. de subst. orb. quo in loco de naturis ex quibus cæleste corpus componitur, pertractatu rus anteà (vt par erat) cæleste corpus ex duabus naturis tanquam ex materia & forma compositum esse ostendit: quamobrem corpora natura lia composita esse ex materia & forma per mutationem & motum osten ditur, corruptibilia quidem per mutationem in substantia, cælestia vero per motum localem. ex quibus illud consequitur, quod aduersus Auicennā demōstrauit Auerroes primo Phis. comm. vltimo, et cum eo tenuit Simp. eodem libro com. primo, quòd demonstrare corpora naturalia composita esse ex materia & forma, nō ad Metaphisicū attinet, sed ad Philosophum naturalem, quia cum corpora naturalia composita esse per motum demon stretur, motus autem sit medium naturale, igitur spectat ad Philosophum naturalem. Scientia enim & Demonstratio medij naturam insequuntur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

vt plerisque in locis declarauit Arist. & præsertim primo rethor. cap. 2. sub finem, vbi format consequentiam istam, si rethorica demonstraret aliquam conclusionem rethoricam per medium poeticum, aut naturale, non erit amplius rethorica, sed illa per cuius medium demonstrat, aut poetica, aut naturalis: quæ consequentia ex eo necessitatem hēt quia scientia sequitur naturam medij, & scientia, & demonstratio tales esse dicuntur quale est medium, & ideò valet Aristotelis consequentia, si rethorica demonstraret aliquam conclusionē rethoricam per medium alterius scientiæ, non erit amplius rethorica, sed illa per cuius medium demonstrat. quem Aristotelis locum cupio vt diligenter obseruent studiosi propter quorundam modernorum ignauiam, qui dicere nō erubescunt, quòd aliqua demonstratio probat aliquam per medium naturale, non tamen demonstratio illa est naturalis, nec attinet ad naturalem, sed demonstratio illa insequitur naturam problematis, & quęsiti, sicut est de demonstratione illa qua probatur genus abstractorum esse per motum æternum: hęc enim, inquiunt, procedit per medium naturale nempè per motum, non tamē demōstratio est naturalis, sed metaphisica rōne quæsiti quod demonstratur, hoc autem est abstractum esse, quod quidem est secundum ipsos quæsitum metaphisicum, non autem naturale. quorum quidem sententia ridicula est; nā si hoc verum esset, Aristotelis ratio statim collaberetur. nam dum inquit, si rethorica demonstraret aliquam conclusionem rethoricam per principia & media alterius scientiæ, vtpote per medium naturale, non erit amplius rethorica, sed illa per cuius media demonstrabit: negabitur consequētia, quia dicam, quòd licet rethorica demonstret aliquam conclusionem rethoricam per medium alterius scientiæ, vt per medium naturale, non erit naturalis, sed erit rethorica ratione quæsiti, & conclusionis quæ demonstratur quæ rethorica est. Sicut dicunt boni isti philosophi quod scientia illa quæ demonstrat genus abstractorum esse per medium naturale, non est naturalis, sed est metaphisica ratione illius quod demonstratur, quod est abstractum esse, quod de ipsorum sententia est quæsitum metaphisicum: si ergo Aristotelis ratio consistere debet, dicendū est, & à quouis resolutè tenendum, quòd demonstratio semper insequitur naturam medij. cum ergo corporum naturalium compositio demonstretur per mediū naturale, huiusmodi demonstratio erit naturalis, & per consequens id attinebit ad Philosophum naturalē. Sed fortè ad hoc dicent alij, quòd corporum compositio demonstratur per mutationem, & motum, sed hoc non solum est medium naturale, sed etiam est medium metaphisicum, quoniam motus à Metafisico quoque consideratur, & proinde talis compositio à

metaphisico

metaphisico ēt demonstrari potest. minus à vero declinant isti quàm alij, sed nec horū sententia satisfacit, quia tametsi motus à metafisico consideretur, tamen vt à metaphisico cōsideratur medium esse nō potest per quod corporum naturalium compositio demonstrari queat. probatur, quia metafisicus considerat ens inquantum ens, & omnia sub ratione vniuersali, vt legitur quarto Met. & sexto vtrobiq; contex. primo. igitur considerat motum vt ens est, & sub ratione vniuersali, omnia enim sub eadem ratione formali in eadē scientia considerantur: iā verò motus per rationē formalē entis vt ens quod est obiectum metaf. non potest intellectus duci in notitiā huius conclusionis, vtpote compositionis ex materia & forma, igitur motus vt à metafisico consideratur, mediū esse nequit ad demonstrandum cōclusionem istam. probatur minor, quia ratio entis communis est simplicibus & compositis, igitur mediū esse non potest ad probandum rerum compositionem: adde quòd non solū motus, sed vnumquodq; aliud quod à Metafisico consideratur, quod participat rationem entis medium esse posset ad probandū corpora naturalia composita esse ex materia & forma, quod tamen communiter inficiantur. concluditur ergo, quòd corpora naturalia cōposita esse ex materia & forma demonstratur per mutationem & motū inquantum medium naturale, & per consequens hanc conclusionem probare solum attinet ad Philosophum naturalem, quod erat probandum.

Quæcunquè sunt præter materiam primam, & vltimam formam sunt materiæ compositæ, & formæ compositæ.

TAmetsi propositum meum non sit Auerrois dicta perpendere, quia tamen sententia hæc, quæ primo physi. ab ipso scribitur cōmentario primo animaduersione digna est neque silentio inuoluēda. pręcipuè quoad secundam eius partem, eam explicandam lubenter suscepi, in qua sanè explicanda duo considerabo, primo quidem quid per materiam primam, vltimamq; formam intelligatur. secundo quæ sint materiæ compositę, & formæ compositæ, quoad primum, quid per materiā primam intelligatur vsq; adeò perspectum est vt explicatione non egeat, sed quid per vltimam formam ipse intelligat dubium est & apud eius interpretes satis controuersum, vt autem huius rei verus intellectus habeatur, aliorumq; patet error primum verba ipsius Auerrois propono quæ huiusmodi sunt[& intēdit ut mihi uidetur causas existentes in re primas nō cōpositas, & sunt prima materia, & ultima forma, quæ enim sunt præter primā materiā, et vltimam formam cuiuslibet rerum naturalium sunt materię compositę,

& formæ compositę]ex quibus verbis vnusquisq; facile intelligere potest Ioannem bacc. grauiter hallucinari,qui per vltimam formam Deum opt. Auerroem intelligere arbitratur.cum tamen Auerroes per primam materiam,& vltimam formam causas simplices in qualibet re naturali existentes intelligat.certum autem est Deum opt. rerum naturalium internā causam non esse,sed externam:itaque nomine vltimæ formæ Deus opt.intelligi nequit ex quibus etiam verbis liquidò constat neque Zimarem Auerroem intellexisse:quippe qui in tabula dictione (quæcunque)per vltimam formam Auerroem formam mixti intelligere arbitratur.nam (sicut inquit)per primam materiam compositione primam intelligit:ita per vltimam formam postremam vltimamque compositionē intelligit, quæ simplex dicitur,quoniam solum formę rationem habet, non autem materiæ,cum posteriorem formam non habeat,ad quam ordinetur respectu cuius materia dici possit. subtilis quippe expositio hæc est, sed ab Auerroe maximè aliena siquidem per vltimam formam eam intelligit, quæ in qualibet re naturali adinuenitur, & a qua vna cum prima materia naturalis scientia auspicatur.iam verò proxima forma mixti nec in quavis re naturali adinuenitur, quia elementis non inest, nec ab ipsa naturalis scientia exorditur,quinimmò doctrinę ordine postrema est,ad quam naturalis sciētia progreditur. Quare per vltimam formam mixti forma ab Auerroe minimè intelligitur,neque Auerrois mentem assecuti sunt illi,qui per vltimam formam Auerroem elementorum formā intelligere arbitrati sunt, quæ vltima est in resolutione, siquidem Auerroes per vltimam formam intelligit eam,à qua in naturali philosophia auspicandum est. Certum est autem,quod in pertractandis rerum naturalium principijs naturalis scientia à formis elementorum non auspicatur, non enim Aristoteles in libris de physico auditu,qui primi, & vniuersales sunt,à forma elementorum exorditur. itaque per vltimam formam neque elementorum forma ab Auerroe intelligitur:ea propter verius dicendum est Auerroem per vltimam formam nil aliud intelligere nisi formam communem, & vniuersalem,quoniam[sicuti per materiam primam eam intelligit,quæ rerum naturalium commune subiectum est, ita per vltimam formam vniuersalem formam communi materiæ correspondentem intelligit,nec arbitretur aliquis per formam communem formam illam quam corporeitatis vocant de prædicamento substantiæ materiam coeternam me intelligere. siquidē hanc minimè probo.quinimò vt nulli vsui accommodatam penitus reijcio, sed per formam communem eam intelligo, quæ omnibus formarum speciebus commune genus existit, quod ope intellectus ab omnibus formis

abstra-

abstrahitur, sicuti natura communis animalis ab omnibus speciebus animalis, & de hac forma communi verba commentatoris veritatem habēt. enimuerò forma communis causa intrinseca est, & in quauis substantia naturali adinuenitur, atque ab ea naturalis scientia exorditur. in libris enim physicorum sicuti communis materia definitur ità & forma communis secundo Physicorum contex. 28. definitur, cum inquit forma est, quòd quid est, quæ sanè forma, & elementis & mixtis communis est. Hæc autem communis forma vltima dicitur in resolutione, quoniam omnes aliæ species formæ in communem formam resoluuntur, communis autem forma in vlteriorem formæ gradū resolui non potest, & ideo simplex forma ab Auerroe nuncupatur, sicuti & materia prima simplex dicitur, quoniam cętera vt semen, & elementa in materiam primam resoluuntur. Hęc autem in aliam materiam resolui non potest, & hæc de primo, nunc ad secundam Theorematis partem deuenio.

Quæ sint materiæ compositæ & formæ compositę.

SEcunda hæc pars magis dubia, & perdifficilis est. nam licet in quibusdam satis conspicuum sit, materiam compositam esse materiam secundam, quæ aggregatum quoddam est ex materia & forma, vt elementa, quę mixtorum materia proxima sunt, quæue materiæ compositæ dicuntur: quoniam materiæ & formæ compositionem includunt, nec non, & semen, quod materia proxima est ipsorum animantium: dubium tamen est, quę sit materia composita in elementis; cum in his solum materia prima, vnicaue & simplex forma reperiatur, nec dici potest, in his materiam compositam non reperiri, cum id veritati, & Auerroi maximè aduersetur. qui inquit in qualibet re naturali materiam compositam, formamue cōpositam adinueniri, ac proindè non solùm in mixtis, sed etiam elementis materiam compositam inesse, ea propter dicendum est, etiam in elementis materiam compositam reperiri: sed vt res ista perspicua fiat, animaduertendum est, materiam compositam eam esse, quæ à materia prima contradistinguitur; quoniam Auerroes inquit, quæ sunt præter primam materiam sunt materiæ compositæ, iam verò materia prima communis materia est, indifferensque ad omnes formas. igitur materia composita, materia proxima, & propria rerum naturalium est. cęterum materia propinqua bif. composita dici potest, vno modo ex materia, & forma substantiali, proprijsque dispositionibus, alio modo ex materia prima, & proprijs dispositionibus tantum, quibus materia prima cohibetur, propriaque efficitur

ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ad hanc, & illam formam suscipiendam, primo quidē modo in mixtis adinuenitur, nam quatuor elementa, quę mixtorum proxima materia sunt cōposita sunt ex materia, & forma substantiali, proprijsq; dispositionibus quibus propria fit huius, & illius mixti materia. secundo autem modo in elementis reperitur, enimuerò materia prima propijs dispositionibus affecta quæ propinqua est elementorum materia composita est ex materia prima proprijsque dispositionibus vnicuique elemento conuenientibus, & huiusmodi aggregatum materia composita dicitur: ex aduerso autem materia prima vt indifferens est, omnibusue formis communis: quoniam neque formam substantialem vllam includit, aut dispositionem propriā simplex materia appellatur. nunc autem quę sint formæ compositæ, & quomodo explicandū est. Zimara loco superius citato formas compositas esse inquit formas omnes præcedentes vltimam mixti formam: nam sicuti proxima forma mixti vltima forma, simplexue ab Auerroe nuncupatur, ita formæ omnes pręter vltimam mixti formam compositæ formę dici debēt, sicuti sunt formæ elementorum respectu animæ vegetalis, & hæc respectu animæ sentientis: priores autem formæ respectu posterioris compositæ quidem dicuntur non quidem re: quoniam omnes simplices sunt, sed secundum denominationem: quia scilicet duplicem respectum habent. Nam respectu materię, cuius sunt perfectiones. actus, & formæ dicuntur: respectu autē formæ posterioris materiæ appellantur: enimuerò hic naturæ ordo est, vt perfectiora uicem formæ, imperfectiora vero materiæ vicem gerant: quoniam itaq; huiusmodi formæ duplicem respectum habent, proinde cōpositæ dicuntur, vltima verò forma mixti. quoniam vnum tantum respectum habet, vtpotè ad materiam, pręcedentesq; formas: ad posteriorē autem formam ordinē non habet, respectu cuius materia dici possit: proinde simplex forma dicitur. Hæc Zimara subtilis porrò, ut inquit ipse, sua est hæc expositio: sed Auerroi minimè consentanea. nam per formas compositas illæ intelligendę sunt, quę ab vltima forma contradistinguuntur: quoniam Auerroes ait quæcunq; sunt præter vltimā formam compositę formæ sunt. iam verò, vt superius ostensum fuit per vltimā formam proxima mixti forma non intelligitur. igitur per formas compositas formæ præcedentes mixti formā intelligi minimè possint. iccircò quidā alij Auerrois interpretes arbitrati sunt per formas cōpositas omnes alias, quæ elemētorum formas insequuntur intelligendas esse: sicuti sunt formæ mixtorum. nā sicut, inquiunt, per vltimā formam elementorum formas intelligit, quæ vltimæ in resolutione sunt, ità per formas cōpositas mixtorum formę ab ipso intelliguntur, quæ sanè respectu formarum elementorum compositæ

dicuntur

dicuntur non quidem re, sed vt loquuntur ipsi, ex præsuppositione, quia scilicet mixtorum formæ elementorum formas præsupponunt, & hac de causa compositæ quodammodo dici possunt; sed ne ista expositio recta est, & eadem ratione reijcitur, qua Zimaræ sententia reiecta fuit. siquidem per formas compositas illæ intelligi debent, quæ ab vltima forma contra distinctæ sunt: iam verò per vltimam formam elementorum formæ ab Auerroe non intelliguntur. igitur per formas compositas posteriores mixtorum formæ intelligi non possunt. quamobrem mea sententia multo verius secundum Auerroem dicendum est, quod etiam Aristoteli maximè consonum est per formas compositas omnes formarum species intelligendas esse. nam sicuti Auerroes per vltimam formam communem, vniuersalemque intelligit, ita per formas compositas, quæ ab illa contra distinctæ sunt omnes formarum species intelligi debent, vt sunt elementorum formæ inanimatorumque, & animantium omnium, quę compositę dicuntur, non quidem realiter: quia quælibet simplex est, sed secundum rationem. siquidem omnes formarum species sub ratione formæ, tanquā sub communi quadam natura conueniunt. enimuerò forma ignis forma est, similiterque forma hominis, aliorumque animantium: sed quoniam formarum species inter se discretę sunt, vt forma ignis à forma aquæ, & forma hominis à forma equi, ea propter ex natura generis, in quo conueniunt, & natura differentiæ constare dicuntur. quoniam verò Natura generis à specie re ipsa non differt, neque differentiæ, quibus discretæ sunt ab essentia huius, & illius formæ re ipsa distinguuntur, cum non per aliquod additum ab earum essentia distinguantur: sed ex seipsis, internaque earum natura, vt octauo metaf. contex. vltimo Aristo. declarauit, iccirco huiusmodi formæ secundum rationem, vt ex ratione generis, & differentiæ compositæ dicuntur. forma verò communis, quæ vltima ab Auerroe nuncupatur; quoniam vlteriorem, communioremque formam non habet, in quam resoluatur; ob id simplex esse dicitur, & hæc germana est Auerrois sententia Aristoteli maximè consentanea, & hęc satis.

Actus

Actus est qui separat, & qui distinguit.

Locus est Aristotelis 7. Met. 49. à plurimis malè intellectus, arbitrati sunt enim propositionem intelligi tam de distinctione numerali, quàm specifica: si quidem voluerunt indiuidua eiusdem speciei per substantialem formam distingui, & hinc deduxerunt indiuidua per formam quò ad esse singulare, & indiuiduum constitui. sed horum sententia quò ad distinctionem numeralem ab Arist. recedit, quòd ex ipsomet Arist. probatur, & in primis ex 7. Met. 28. vbi ponit conclusionem cum ratione dicens, Socrates & Callias propter materiam distinguuntur, quoniam forma non diuiditur. perpendo rationem hanc ab Arist. quòd ideò Socrates & Callias propter materiam differunt, quoniam forma non diuiditur: aut enim intelligit quòd forma non diuiditur in plura, & diuersa secundum speciem, vt multi exponunt, aut quòd non diuiditur in plura & diuersa numero: primum quidem dici non potest, quoniam ex hoc quòd forma specifica in plura & diuersa secundum speciem non potest, haud inferri potest, quòd Socrates & Callias propter materiam distinguntur, quia dicam, quòd licet forma indiuidua sit in plures secundum speciem, est tamen diuidua in plura & diuersa numero, & proindè Socr. & Callias non sunt diuersi propter materiam, sed propter formam, quæ in plura numero diuidua est: ergo intelligi debet secundo modo, quòd scilicet ex se indiuidua sit in plura numero, & tunc aut intelligitur secundum aptitudinem, aut secũdum actum: non primo, quoniam forma materialis ex se communicabilis est vt vnà cum Aristo. testatum reliquit Auer. primo Cę. 92. intelligitur ergo secũdo modo, videlicet quòd forma specifica secundum actum ex se in plura numero indiuidua est, & non diuiditur nisi per materiæ diuersitatẽ, vndè postea ex hoc infertur, igitur Socrates & Callias non distinguntur numero propter formam, sed propter materiam: nam si essent differentes propter formam, necessariò formæ essent diuersæ, atque diuisę, sed non sunt actu diuisæ, neque diuersæ nisi propter materiam. igitur indiuidua eiusdem speciei non sunt diuersa propter formam, sed propter materiam, & hic est verus huius rationis sensus, quem præ cæteris assecutus fuit Aphr. Alexander primo de Anima cap. de intellectu in habitu, vbi hæc scribit ad verbum, Quippè singularium hominum differentia à materia proficiscitur. & reddens rationem inquit: formę enim per quas sunt homines nullam inter se differentiam habere cernuntur, sed vult dicere per materiam habent: vult ergo Alexand. quòd diuersitas numeralis compositorum, &

formarum

formarum ad materiam reducatur. prę terea eundem quoque Aristotelem adduco decimo Met. 23. vbi inquit, quòd ideò aliqua differunt specie, quia eorum differentia sumitur à forma: aliqua verò non differunt specie, sed numero, quia eorum differentia sumitur à materia, & ex hoc subindè declarauit, quod masculus, & fęmina non distinguuntur specie, sed numero, quoniam eorum differentia sumitur à materia. eandem quoque sententiam habet Arist. primo Cęl 94. vbi apertissimè inquit, quòd formæ sunt plures, et numero diuersæ, quia materiæ sunt diuersæ, & ablata materierum diuersitate, tolleretur diuersitas numeralis formarum, & compositorum, & tandem vbicumque Philosophus loquitur de diuersitate numerali siuè formarum, siuè compositorum, semper assignat materiam pro causa, & nunquã formam, nec profectò assignare potuit, & ratio ea est, si Aristotelis fundamentum attingere velimus, quia cum differentia ex diuisione causetur, diuisio verò alia sit essentialis secundum quòd vna forma diuiditur contra formam, vt albedo contra nigredinem, & talis diuisio facit differentiam essentialem, & quiditatiuam: alia verò sit diuisio numeralis, quę quidem diuisio ex hoc est, quia ipsa quiditas diuiditur, & numeratur infra se, non contra aliam quiditatem, cum autem quiditas ipsa de se sit vna, & indiuisa, oportet quòd si numeratur, ipsa numeretur per aliquod additum formæ, & quiditati, & ità diuisio, & differentia numeralis necessariò est per aliquod additum quiditati, hoc autem materia est: igitur differentia numeralis à materia proficiscitur.

Dilucidatio.

PRAESENS itaque propositio intelligitur solum de distinctione specifica: huius enim radix & causa actus est, & forma substantialis: sed animaduerte, quod intelligitur in compositis, & differentibus: hæc enim, vt inquit Philosophus. 10. Met. 12. per aliud distinguuntur, in his autem quæ sunt primo diuersa, vt sunt simplicia propositio minimè intelligitur, quoniam simplicia seipsis, & non per alium actum essentialiter distinguntur, sicut sunt materia, & forma, & similiter duæ formæ specie distinctæ. Sed vt res ista fiat vndequaque conspicua, animaduertant studiosi, quod quidem à paucis explicatum est, actus, & forma substantialis est radix & origo distinctionis specificæ compositorum: hæc enim per formas specie distinguntur, & propriè differentia nũcupãtur: formæ verò secundum speciem diuersæ seipsis. & ab intrinseco distinctæ sunt, & potius dicuntur primo diuersæ, quàm differentes: materiæ enim diuersas secundum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

dum speciem formas habentes, non sunt causa diuersitatis specificæ ipsarum formarum, sed signum, vt benè dixit Auer. octauo Phisi. 46. Materia verò signata est prima, & principalis causa diuersitatis numeralis, dico quidem signata, quoniam materia præcisè, & secundum se sumpta non est causa distinctionis, sed vt signata est, vtpote quantitate cæterisque dispositionibus affecta: per hanc enim composita, pariter & formæ numero distinguntur. Materiæ verò signatæ seipsis distinguntur. & potius primo diuersæ quàm differentes dici debent. vnde quia distinctio specifica à forma proficiscitur, distinctio verò numeralis à materia signata, illa formalis; hæc verò materialis distinctio nuncupatur, & hunc in modum hæ duæ naturæ sibi hæreditatē diuiserūt. Sed circa dicta pulchra occurrit dubitatio, quia falsum eße videtur, ꝙ materia sit cā diuersitatis numeralis in forma, quia sicut materia est propter formam, & non forma propter materiam, vt inquit Aristotel. secundo Phisico. 91. ita diuersitas materiæ videtur esse propter diuersitatem formæ, non autem diuersitas formę propter diuersitatem materiæ, quod etiam dicere visus est Auer. 2. de Anima 60. vbi inquit, quod melius est existimare diuersitatem formæ causam esse diuersitatis materiæ, quàm econtra: Zimara quoniam nesciuit sese ab hoc laqueo explicare, ob id voluit distinctionem numeralem præcipuè magis conuenire composito per formam, quàm per materiam: ego verò instantiam ita persoluendam existimo, quòd sicuti materia est propter formam, tanquam propter finem, ita diuersitas materiæ est propter diuersitatem formæ tanquam propter finem: forma enim cum sit id cuius gratia, & finis ad quem ordinatur materia imponit necessitatem materiæ, vt secundum exigentiam formæ disponatur, conditionemque recipiat. cum autem forma sit apta nata plurificari, operęprecium fuit materiam ipsam plurificari, et in diuersas partes diuidi, ex cuius diuersitate aptitudo formæ ad multitudinem & diuersitatem numeralem ad actum deducitur, vnde forma dicitur esse causa diuersitatis numeralis materiæ in genere causæ finalis: materia vero signata prout est in partes diuisa est tanquam ratio formalis diuersitatis numeralis in forma, sicut à simili forma dicitur esse causa extensionis materiæ, non quia ipsi materiæ extensionem tribuat, quia hoc materia inest beneficio quantitatis, sed in genere causæ finalis: quia enim forma materialis est apta nata extendi, operæprecium fuit materiā ipsam extendi, qua ità per quantitatem extensa, formam substantialem eductam ex ea ad actum extensionis deducit: & hæc est vera argumenti solutio, & si hoc pacto intellexit Auer. bene dixit, sin minus ab Aristotele dissentit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

An secluso quolibet accidente substantia materialis sit singularis, & indiuidua.

PVTAVIT Zimara dari indiuiduum signatum substantiæ secluso quolibet accidente, in hoc vt opinor ab Auer. deceptus secundo de anima Commen. 63. vbi declarans diuersum apprehendendi modum singularis substantiæ ab imaginatiua, & cogitatiua, inquit, quod imaginatiua singularem substãtiam apprehendit coniunctam cum sensibilibus communibus, & proprijs: cogitatiua vero eandem singularem substantiam cognoscit vt separata & spoliata est à sensibilibus communibus, & proprijs, quod etiam repetiuit tertio de Anima 6. dicens, declaratum est enim illic, quòd virtus cogitatiua non est nisi virtus quæ distinguit intentionem rei sensibilis à suo idolo imaginato, quibus locis patet Auerroem voluisse, quod substantia sit singularis & indiuidua secluso quolibet accidente, cum cogitatiua adhuc singularem substantiam cognoscat semotis sensibilibus communibus & proprijs: nam si voluisset substantiam non esse singularem nisi vt coniuncta est cum accidentibus, tunc species substantiæ non representaret indiuiduum nisi coniuncta cum speciebus accidentium, & ità periret operatio cogitatiuæ ab ipso assignata: quod fortè videns Zimara nec illud magis considerans propter Auerrois maiestatem illud recepit atque probauit, sed opinio ista falsa est, nam accipio indiuiduum signatum substantiæ compositum ex materia & forma secluso quolibet accidente, & quæro aut hæc forma occupat totam materiam, aut partem materiæ: non primum, quoniam nullum aliud esset indiuiduum sub eadem specie, vt deducitur ex primo Cæli context. 93. & 94. si secundum, cum materia non habeat, nec intelligi queat habere diuisionem in partes nisi per quantitatem, vt habetur quinto Met. contex. 18. & ex Auerro. primo cap. de substan. orb. vbi inquit, si materia non haberet quantitatem, non esset in partes diuisa, & proindè eodem tempore diuersas formas habere non posset. igitur indiuiduum signatum necessario includit quantitatem & accidens: itaque est repugnantia dicere indiuiduum signatum & ab accidentibus separatum. prętereà multitudo aut est rerum differentium secũdum formam, aut secũdum quantitatem, vt inquit Auerro. primo Phisicorum 6. & habetur etiã ex Aristo. tertio Met. 11. iam verò diuersitas & multitudo indiuiduorum hoc modo consideratorum aut est multitudo rerum differentium secundum formam, aut secundum quantitatem: porrò al

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

terum duorum fateri oportet, secus diuisio esset insufficiens: non potest esse multitudo rerum differentium secundum formam, quoniam hæc est multitudo specierum, vt Arist. & Auerro. dicunt citatis locis, igitur erit multitudo rerum differentium secundum quantitatem, ergo vniuersaliter indiuidua signata includunt quantitatem, & accidentia. quod etiam confirmatur ex Aristot. secundo Post. 20. vbi inquit, quòd sub eadem specie multæ sunt differentiæ, sed non secundum substantiam, neque per se, quem locum exponens lucidus interpres Themistius, sic inquit, Primum id non necesse est, omnes differentias sciri, propterea quòd ab accidentibus infinitæ trahi possunt, quibus res sub eadem specie comprehensæ inuicem discernuntur: igitur omnia indiuidua signata sub eadem specie contenta, accidentia secum tenent: alioquin per se & secundum substantiam sub eadem specie distinguerentur. quam veritatem cognouerunt græci interpretes, & in primis Aphrodiseus Alex. primo lib. suæ Pharaphr. de Anima cap. de intellectu in habitu, vbi hæc habet, porrò abdicatis materiæ appendicijs & accidentibus non amplius singularem, sed communem hominem intuemur. similiter Porphirius in lib. Prædicab. ca. de specie, nec non Simp & Ammo. in libro prædicam. concludendum itaque est, quòd indiuidua tam diu indiuidua sunt, quàm diu accidentibus coniuncta sunt, seclusis autem accidentibus non amplius indiuidua sunt, sed vniuersalia, vndè illa Auerrois sententia minimè probanda est, quòd cogitatiua singularem substantiam cognoscat semotis sensibilibus communibus, & proprijs, quoniam semotis sensibilibus materiæque conditionibus non amplius natura illa remanet singularis, sed vniuersalis, quæ non amplius iudicio subijcitur cogitatiuæ, sed intellectus cuius proprium est separare intentionem ab idolo imaginato, quòd falsò ab Auerro. cogitatiuæ ascribitur. Sed cogitatiua duntaxat substantiam cognoscit, quæ cum accidentibus & materiæ conditionibus coniuncta est: neque illud verum est, quòd cogitatiua distinguatur à phantasia, quoniam in secundo de Anima, à contex. 150. vsque ad 160. vbi disiungit intellectum à sensu, deinde phantasiam ab intellectu: tertio autẽ ostendit qua ratione diuersa sint phantasia à sensu nullam differentiam ponat inter phantasiam & cogitatiuam, cum tamen eo loco earum animæ potentiarum, quæ similiores inter se esse videntur, diligenter varietatem ac discrimen inquirat. Adde quòd si cogitatiua distinguitur à phantasia mediaque est inter phantasiam & intellectum, tunc Aristoteles absoluto sermone de phantasia ad cogitatiuam transire debebat, eiusque naturam declarare. quod tamen non facit, sed habita doctrina de phantasia, statim de intellectu disputationem aggreditur, non itaque secundum Philoso-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

losophum cogitatiua à phantasia re ipsa disiungitur, diuersumque habet opus, vt putauit Auerro. & hæc satis.

Cœleste corpus animatum est.

SCribitur propositio hæc ab Ari. 2. cæ. cōt. 13. in cuius explicatione tria consideranda sunt: primum. An cęlum sit animatum: Secundum, qua anima sit animatum: postremum, qua methodo, et uia compertum sit, cęlum animatum esse. Circa primum duo sunt, quæ probare videntur cęlum animatum non esse; primum est. quoniam animatum omne est corpus organicum: siquidem anima, vt 2. de anima cont. 6. docuit Arist. est actus corpori organici, iam verò cęlum organicum non est, vt in explicatione de finitionis animæ inferius probabitur: igitur cęlum animatum non est. Alterum fundamentum ab Aristo. desumitur 2. de anima cont. 3. vbi allata corporis naturalis diuisione in corpus viuens, & non viuens, corpus viuēs describens illud inquit, esse, quod ab interna ui nutritur, & augetur. iam verò cęleste corpus non nutritur, neque augetur: igitur non est corpus viuens, neq; animatum, neq; dici pōt, eo loco naturale corpus in viuens, & non viuens Aris. diuidere, quod generabile est. siquidem ibi corpus naturale diuidit, quod à corpore artificioso contradistinguitur; hoc aūt naturale corpus est cōe generabili, & æterno; igitur sub hac partitione cęlum ēt cōtinetur. cum aūt sub naturali corpore viuente, non contineatur, sub altero igitur cōtinebitur membro, quod est corpus non uiuens, & animatū, cæterum hæc, quæ hanc Aristotelis sententiam demoliri videntur; facilè dissolui possunt, & ad primum, qui tuentur cęlum organi cum esse, facilè ex hoc nodo sese explicarent. cæterum quia id à veritate, & ab Aristotele abhorret, ea propter difficultati secus est occurrendum: dicimus autem non omne corpus animatum organicum esse: siquidem nonnulla reperiuntur corpora, quę animata sunt, & tamen organica non sunt, sicuti cęlum est. quod quidem simplex est, & homogeneum, vt primo cę. contextu 8. ab Aristotele decretum fuit. nam cū simplici motu circulari moueatur, quippè qui partium varietatem non exposcit, cum corporis Simplicitate absolui potest. vt elementorum exemplo satis patere potest. quò fit, vt corpus animatum, vt animatum est, organicum non sit. sed quod diuersas habet operationes, quę per eandem exerceri non possunt. corpus itaque animatū aliud simplex, & homogeneum est, aliud verò organicum, partiumque diuersitatem habens, vt corpus animatum caducum, et mortale. Ad aliud autem. obiectum respondetur, cęleste corpus sub viuente corpore non contineri,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tineri, quod 2. de anima contextu 3. ab Aristotele definitur: siquidem eo loco corpus viuens non definitur in communi ad omnes vitæ gradus, vt nutriri, sentire, intelligere, & moueri secundum locum. Sed pressius ad vnum vitæ gradum tantum. vtpotè ad gradum nutritionis, & incrementi. qui primus est vitæ gradus. Sed potius sub altero membro illius diuisionis continetur, videlicet sub corpore non viuente, prout corpus non viuens à corpore viuente contradistinguitur, quod gradu nutritionis viuit. vt eo loco ab Aristotele accipitur. tametsi cęleste corpus sub corpore viuente contineatur, in communi, quod ad omnes vitæ gradus commune est.

An anima uegetali Coelum animatum sit.

QVOD *hac in re difficultatem facit, illud est. quoniam cum tres sint animæ species, Vegetalis, sentiens, & intellectiua, dubium est, qua animæ specie animatum sit. Porrò vegetali anima cęlum animatum non est, quod ea ratione ostendi potest. vbi vegetalis animæ operatio non reperitur, ibi vegetalis animæ adesse non potest: formæ enim ex operibus innotescunt, qua etiam methodo Aristoteles sentientem animam in stirpibus non reperiri posse demonstrauit, cum in illis nulla sentientis animæ operatio reperiatur: iam verò in cęlesti corpore vegetalis animæ operatio non reperitur, igitur neque animæ vegetalis, minoris propositionis veritas ex eo patet, quoniam inter cæteras vegetalis animæ operationes, & quæ aliarum est fundamentum, nutritio est, iam verò in cęlesti corpore nutritio non reperitur. siquidem nutritio non ob aliam causam viuentibus à natura tributa est, nisi vt instauretur quod assiduo fluore in eis dissoluitur, in cęlesti aut corpore nihil quicquam dissoluitur, cum ab alteratione, & ab interitu, vt primo cęli contextu 20. statutum fuit, sit liberum & immune, huiusque rei prætenta sæcula certissimam fidem faciunt. cum nulla hominum ætas viderit, obseruauerit in cęlo aliquid consumptum, aut senio imminutum esse; igitur in cęlo nihil rependi, aut instaurari debet, & ex consequenti neque cęlum nutriri oportet, præterea nutritio absque instrumento corporeo primarumque qualitatum, & præsertim caloris naturales beneficio administrari potest; iam vero in cęlesti corpore membra, instrumentaque nutritioni, excrementisque delegata, primæue qualitates non reperiuntur, quod etiam his verbis Plato docuit in Thimeo inquiens, cum cęlestia corpora non alantur, membris opus non fuit, quibus noua alimenta susciperent, aut decocti alimenti excrementa emitterent. Itaque in cęlesti corpore nō reperitur nutritio, & ex consequenti neque aīa vegetalis,*

lis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

lis, quæ huius functionis effectrix causa est. Vnde ad fabulas Orfei, Hesiodique sententia reijcienda est dicentium solem & astra ex humoribus ab Oceano mari in altum delatis nutriri. quòd si vapores ab aquis in sublimē locum attolluntur, non propter hunc finem attolluntur, vt illa ex his enutriantur, sed ex materiæ necessitate propter actionem solis, vnde postea à frigore mediæ regionis aeris in aquam, & niuem conuersi, inferius relabuntur. Sed cum anima vegetali cęlum animatum non sit, an anima sentiente animatum sit, nunc considerandum est.

An sentiente anima cęlum animatum sit.

HAc in re apud philosophos non eadem fuit opinio. putauit Ioannes Grammaticus, vt ab ipso scribitur 2. de anima super contex. 15. in cęlo sensus adinueniri, tametsi multò præstantiores his, qui in mortalibus reperiuntur, ac proinde sentiente anima cęlum animatum esse: cuius etiam sententiæ fuit inter Arabes Auicennas; quamuis aliquo pacto inter se dissentiant. Auicennas enim vim sentientem internam tantum, vtpotè imaginatiuam cęlo accommodauit, Ioannes Grammaticus sensus etiam externos cęlo inesse existimauit. Quorum sententia his rationibus suffulta est, quarum prima ea est. quicquid perfectionis in inferioribus respicitur, id à superioribus corporibus remoueri non debet: iam verò sensus perfectio quædam est, cum actus, & forma sit; igitur cū in inferioribus reperiatur, in superioribus quoque corporibus necessario reperiri debet, quod etiam Auicennas hac ratione confirmauit, in cęlesti corpore plures reuolutiones reperiuntur, quæ singulis diebus fiunt, quæ ab agente per cognitionem proficiscuntur. Iam verò huiusmodi agens aut intelligentia est, & forma abiuncta à materia, aut sensitiua, nō primo, quoniam intelligentia non cognoscit particularia; erit igitur sensitiua: quare cęleste corpus anima sentiente animatum erit. quorum sententiæ Platonis verba in Thimeo fauere videntur, quæ huiusmodi sunt, in cęlesti corpore anima corpori coniuncta est, animæ verò mens, iam verò nomine animæ, aut mentem intelligit, aut sensitiuam, non primo: quoniam tunc mens menti iuncta esset: igitur nomine animæ sensitiuam intelligit. quarè præter mentē sentientem animam cęlo Plato etiam accōmodare videtur, qui sanè locus in causa fuit, vt Plotinus sexto quartæ Enneadis libro, ac plerique alij ex Platonis sententia in cęlesti corpore sentientem animā reperiri existimarint, quibus etiam fauet Arist. authoritas 3. de anima contex. 60. vbi sic inquit, non potest autem corpus non mansiuum, vel mobile intellectum habere absque sensu. generabile autem,

autem,at neque ingenerabile:propter quid enim habebit? hęc Aristo.quibus verbis asserere videtur,quodlibet corpus, siue generabile, siue ingenerabile habens intellectum,habere quin etiam sensum,ac proinde cęlũ,quod ingenerabile est,intellectumque habet,sensu quoque præditum esse.sed hæc primò quamuis his innitatur rationibus, & authoritatibus à veritate abhorret,quod tum ex sententia Platonis & Aristot. cum ex ipsa in natura apertissimè demonstrabo.etenim Plato in Thimeo ita scribit: cęlum neque oculis,neque visu egebat,quia nihil erat,quod à se separatim,aut cerni deberet,nec auribus,audituque egebat , quia nihil erat,quod à se audiri deberet, quod Platonis argumentum ab obiecto desumitur. Nam cum potẽtia absque obiecto esse non possit,alioquin frustra esset,& perpetuò ociosa , eapropter si in cęlesti corpore sensus reperiuntur , profectò & ipsorum propria essent obiecta.cum autem neque visibile obiectum, aut auditile aliqđ sit,quod ab ipsis aut spectari,aut audiri possit,aut debeat, eapropter neq; in cęlesti corpore sensus reperiri possunt, neque Aristotelem, cęlo sensus accommodasse ita probari potest.Nam secundo de anima contex. 128. numerum sensuum ex numero organorum ostendens,ita ratiocinatur: si sextus sensus reperiretur, profectò aliud organum reperiri operępretium esset, quoniam sensus absque organo consistere nequit , sed non adest aliud organum ; igitur neque præter quinque sensus externos alius sensus adinuenitur,vnde ex carentia organi carentiam sexti sensus Arist. demonstrauit.iam verò in cęlesti corpore organum sensus,vtpotè oculus,& aures & consimilia non reperiuntur , igitur neque sensus illius in cęlo adinuenitur. Insuper id ex eodem Arist.3.de anima contex.62.probari potest, vbi ita ratiocinatur,si animal sensum habet,eius corpus,aut simplex est,aut mixtum. si simplex corpus fuerit,sensum non habebit;siquidem sensus ex temperata mixtione elementorum exoritur, hinc huiusmodi argumentum depromi potest. Cęlum simplex corpus est;igitur sensum non habet, quod si cum corporis simplicitate sensus existere potest,statim Arist.consequentia collaberetur, id tandem ex ipsa rei natura probari potest.nam sensus propter aliquem finem animalibus à natura tributi sunt;aut enim ratione corporis tributi sunt,sicut animalibus brutis, quæ beneficio sensuum salutaria amplexantur,nocuaque aufugiunt,seque ab illis , quæ iniuriam, atque interitum ipsis inferre possunt,commodè tueri queunt : aut ratione corporis,& animæ tributi sunt,sicut etiam ab Arist. 3.de anima contex.61.memoriæ proditum est,vt hominibus ipsis, in quibus cum intellectus absque phantasmatum , sensuumque ministerio nihil quicq; intelligere possit sibi sensus impartiri operæpretium fuit.cum autem cęleste corpus inalterabile,incor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

le, incorruptibile ve sit, nec vllum ei incommodum accidere possit, neq; intelligentia, quæ cęlo insidet, ope sensuum, aut phantasmatum intelligat: igitur neque ob salutem corporis, neq; in gratiam animæ sensus cęlesti corpori accommodari debent: neque dici potest, vel quibusdam placuit, ob excellentiam, & dignitatem sensus in cęlo ponendos esse, cum multò præstantius sit vi sentiēte præditū esse, quàm ea carere, quoniam & stirpibus, metallis, & cadaueribus pariter sensus ob excellentiam, & dignitatē, quemadmodum & cęlo inesse deberent. Quòd autem nulla vis sentiens interna, vt imaginatiua insit cęlo, vt placuit Auicennæ, ita probatur. Nam huiusmodi virtus aut est corruptibilis, aut æterna, non primum. quoniam cęlum corruptibile esset. si æterna igitur abstracta, & immaterialis, igitur intellectus, siquidem omni forma à concretione materiæ abiuncta secundum esse intelligens est, vt 3. de anima docuit Arist. contex. 15. & 16. sicut è conuerso, omnis forma, quæ materiæ concreta est, solum intelligibilis est, non autem intelligens, quare huiusmodi virtus non sensitiua, sed intellectus erit. præterea phātasia, vt scribit Arist. 2. de anima cōtex. 160. est motus factus à sensu vtpotè externo. iam verò in cęlesti corpore externi sensus non reperiuntur, vt anteà probatum fuit, igitur neque phantasia, & sensus internus, quod si quispiam dixerit, eo loci Arist. phantasiam mortalium tantum definiuiße, tunc quærendum est, vbi nam phantasia in communi, aut quæ cęlestis corporis propria est, ab Arist. definita fuit, de hac enim habenda erat oratio, & magis, cum perfectioris corporis sit. cum igitur sub ea definitione non contineatur, nec vsque alibi de ea Arist. pertractauit, aut igitur phantasia, quæ cęlestis corporis propria est, admittenda non est, aut negligentiæ crimine Arist. maximè accusandus esset, vtpotè qui eam silentio præterijsset, quid igitur dicendum?

Dilucidatio.

Porro sicuti in cęlesti corpore vegetalis anima non reperitur, ita neque sentiens aut externa; aut interna adinuenitur, tùm quia cęlum simplex est, tùm quia in cęlo nulla est sensuum opportunitas, neq; ex parte corporis, neque ex parte animæ, vt antea ostensum fuit, cui veritati ante Auerroem subscripsit lucidus interpres Themistius. 3. de anima capi. 3. his verbis: extremis mundi partibus sensus à natura denegati fuerūt. extremas mundi partes, cælum, & plantas intelligo, quamuis non eadem ratione vtrique defuerint: cælo quidem præ nobilitate, quia eminentiore ordine habebatur; quàm vt ad hunc vsum descenderet: plantis verò præ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

naturæ craſſamento, & ignobilitate, quæ Themiſtij ſententia, vt conſpicua fiat, illud accipiendum eſt, quod 3. de anima ab Ariſt. ſcribitur ſenſum ex attemperatione elementorum, Symmetriaque primarum qualitatū oriri, quod etiam veritas ipſa oſtendit, nam cum ſenſus à vehementi ſenſibili labefactetur, ſenſus intemperata quodam proportione primarum qualitatū conſiſtere videtur. qua quidem ſublata ſenſus quoque collabitur, ex quo ſequitur, cum corporis ſimplicitate ſenſus conſiſtere minimè poſſe, quod etiam 3. de anima contex. 62. Ariſt. confirmauit, vbi ſic inquit, ſi ſenſum habet, corpus aut ſimplex, aut mixtum eſt, ſi ſimplex, ſenſum quidem non habet, neque cum immoderata elementorum mixtione ſenſus conſidere valet. Nam cum in mediocritate primarum qualitatum ſenſus conſiſtat: igitur vbi hęc non reperitur, neque ſenſus adeſſe poteſt: cum autem cęleſte corpus ſimplex ſit, & non mixtum, vt primo cęli contextu 8. ſtatutum fuit, ei ſenſus ineſſe nō poſſunt; ſtirpes verò, quoniam nimis terrenæ ſunt, mediocritatemve primarum qualitatum non habent, ſicut oſſa in animalibus, ea propter ſtirpes ſenſus à natura promereri non potuerunt, vnde diuinè dixit Themiſtius: non eadem ratione extremis mundi partibus, vt cęlo, & plantis ſenſus denegatos fuiſſe, plantis quidem præ naturæ craſſamento, hoc eſt intemperata elementorum mixtione: cęlo verò tum propter corporis ſimplicitatem, tum quia ab alteratione, & ab interitu liberum eſt, atque immune, cęlum autem & ſtirpes extremæ Mundi partes dicuntur. quoniam viuentia in triplici gradu reperiuntur: duo enim extrema ſunt, vt cęlum & ſtirpes, alia verò intermedia, vt animalia, cęlum quidem, & ſtirpes extremæ mundi partes dicuntur. quoniā extremas animæ ſpecies continent: cęlum quidem intellectum tantum, ſtirpes verò animam vegetalem tantum, animalia verò intermedia ſunt, quoniam præter vegetalem, ſentiente quinetiam anima, quæ media animæ ſpecies eſt, prædita ſunt. Sed hac in re illud eſt animaduertendum, quòd hic vegetalis, & ſenſitiua in cęleſti corpore formaliter non reperiantur; cauſaliter tamen, & virtute continentur. virtute autem ab aliquo contineri nil aliud eſt, niſi ab eo produci poſſe. cum autem cęleſte corpus vim habeat, & poteſtatem ſtirpes, & animalia producendi, quæ vegetali, ſentienteque anima formata ſunt, vegetalem, ſentientēque animam producendi vim habere dicitur, ac proindè ipſas virtute, & eminenter continere, ſicut & Deus optimus, & ſenſum, & cętera omnia eodem modo continere dicitur. vt 12. Metaf. com. 18. declarauit Auerr. ingens, formæ potentia continentur in materia prima, actu verò videlicet virtuali, & eminēti in primo motore. quem ſenſum ſi habuiſſet Ioānes Grammaticus, à veritate quidem non receſſiſſet, ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ſet, ſed quoniam eius verba loco citato animam potius, quàm modum præ ſe ferre videntur, idcircò vim ſentientem formaliter cęlo accommodaſſe videtur, ſicut etiam recentiores non nulli exiſtimarunt, quibus ita conſtitutis, nunc obiectis eſt occurrendum, & ad primum quidem dicamus. maiorem illam ita intelligendam eſſe, quòd illud, quod dicit perfectionem ſimpliciter ſi in inferioribus reperitur, à ſuperioribus remoueri non debet; iam verò ſenſus, licet profectiorem dicant; quoniam actus, & formæ ſunt; quia tamen annexã imperfectionem habent connotantque interitum reſpectu corporis, cuius ſunt virtutes ſiquidem vt anteà dictum fuit animalibus accommodati ſunt ſenſus, ab ea alteratione, & ab interitu ſeſe tueri poſſint. ea propter cęleſti corpori ſenſus accommodari non debent. ſicuti etiam ſibi ſimile procreare perfectionem dicit. quoniam tamen imperfectionem connotat. ſiquidem ſibi ſimile generare corruptibile eſſe præſupponit. ea propter licet huiuſmodi proprietas in inferioribus reperiatur, non tamen in ſuperioribus adinuenitur. Nec Auicennæ ratio quicquam efficit, primò enim ratio hæc ſeipſam deſtruit, quoniam imaginatiua non cognoſcit cum præſentia obiecti ſenſibilis, ſed in eius abſentia propter motum factũ à ſenſu externo; ſi itaque imaginatiua, quæ cęlo ineſt particulares præſentesque cęli reuolutiones cognoſcit, non itaq; imaginatiua eſſe poteſt. præterea ratio nullum momentum habet. nam licet in cęleſti corpore particulares reuolutiones reperiantur, quæ ſingulis diebus fiunt, ab agenteque per cognitionem proficiſcantur; illæ tamen ſub ratione particulari cognoſci nõ debent, & ratio ea eſt. quoniam particulares motus in inferioribus ideò cognoſci debent, quoniam impediri, multaque eis incõmoda occurrere poſſunt; vnde vt illa euitentur, in particulari cognoſci debent. cum autem motui cęleſtis corporis, neque iniuriæ, neque impedimenta aliqua occurrere poſſint; idcircò opus non eſt, vt ſub ratione particulari cognoſcatur; ſed ſatis eſt, vt ſecundum naturam motus tãtum ab intelligentia percipiatur, quæ cum motum intendat, ipſum vt opus proprium cognoſcere debet, neque Platonis locus in Thimeo, ſi rectè expendatur, noſtrę aduerſatur ſententiæ, cum inquit; corpori cęleſti animam coniunctam eſſe, Animæ verò mentem ſiquidem nomine mentis, & animæ non duo re diſtincta intelligit, ſed vnam & eandem animam, vtpotè intelligentiam, quæ prout duas habet operationes, vnam internam, vt intelligere, alteram verò externam, vt mouere ſecundum locum, ita duo ſortitur nomina; prout enim intelligit, intellectus dicitur ſiue mens, prout verò mouet ſecundum locum, animæ nomen, & rationem ſortitur, cuius rei ea cauſa eſt. quoniam animæ ratio in hoc conſtituta eſt, vt ſit corporis actus, corporive viam largiatur. quoniam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

autem intelligentia prout cęlum mouet corporis actus est, quoniam moue re nequit, nisi corpori iuxta & coniuncta sit, cum motus absque corporis ministerio fieri non possit, orbique vitam largiatur, cum motus circularis cęlestis corporis vita sit: ea propter intelligentia prout mouet, animę rationem subit, quoniam verò vt intelligit actus corporis non est, cum ad hoc, vt intelligat, corpus non expostulet, nec intelligere corpori largiatur, ea propter secundum operationem hanc non animæ, sed mentis, & intellectus tantum rationem habet, summoque consilio ab eodem dictum est, corpori animam, mentem verò non corpori, sed animæ iunctam eße. quoniam cum animæ rationem habeat, vt mouet secundum locum, mouere autem minimè possit, nisi vt corpori vnita est. idcircò vt anima corpori coniuncta esse dicitur: quoniam verò vt mens intelligit, & contemplatur, intelligere uerò medio corpore non fiat, idcirco vt mens corpori coniuncta non est, sed mens animæ coniuncta esse dicitur; quoniam cum cęlum moue re non possit, nisi intelligat, mouere autem animæ attribuatur, intelligere verò menti, ea propter mentem animæ coniunctam esse oportet; hoc est, forma cęli vim mouendi animęque habere non potest, nisi præcedat, eique iungatur vis intelligendi, ità vt hoc ordine hæc tria in cęlesti corpore sese consequantur, primò enim mens est, & ratio intelligendi; secundò, ratio animæ, & vis mouendi; postremo, corpus, quod in orbem mouetur, & hoc pacto cęlum corpore, & anima, menteque constare dicitur, corporique animam, animæ vero mentem coniunctam esse, & hæc ni fallor, fuit germana Platonis sententia eo loci; nunc Aris. conte. perpendo 3. lib. de ani. qui ob variam lectionem, aliquam difficultatem facere videtur. Nam illum Plutarchus, referente Simplicio, ita legit, nullum corpus non manens intellectum habere potest absque sensu, generabile quidem, at neque ingenerabile, propte quid enim non habebit? aut enim hoc erit propter melius animæ, aut corporis: at propter neutrum horum est. Alex. autem, & Themistius affirmatiue ità legunt. Corpus non manens intellectum habens sensum qui etiam habet, generabile quidem, at neque ingenerabile, hoc est non *autem corpus ingenerabile, propter quid enim habebit, aut enim propter melius animę aut corporis illum habebit, lectio quidem Plutarchi stare nō potest: primò quidem ex Aris. in eo contex. quoniam verba illa hoc pacto legi non possunt corpori ingenerabili, vt cęlum est, sensus inesse possunt, tum propter animę, cum propter melius corporis. nō primò, quoniam intelligentia ministerio sensuum, & phantasmatum non intelligit. neque secundò, quoniam cum cęlum, & ingenerabile corpus inalterabile, incorruptibileque sit, nullam salutem, nullamùe vtilitatem ei afferre possunt. secun-*

dò

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

dò id ex contex. seq. confirmari potest, vbi Philosophus inquit, corpus simplex sensum habere nō posse, cum sensus ex temperata elementorum mixtione oriatur, quapropter cum Alexandro, & Themistio contextus ita legi debet: nullum corpus mobile intellectum absque sensu habere potest. generabile quidem, at neque ingenerabile, hoc est. corpus autem ingenerabile non ita se habet: propter quid enim habebit, quasi dicat nulla profectò huius necessitas, neque propter melius animæ, neque propter melius corporis. cui sanè expositioni ipsemet Arist. consentire videtur secundo de anima contex. 15. vbi sic inquit, separari quidem hoc ab alijs possibile est, alia autem ab hoc impossibile in mortalibus. his verbis ostendens, in mortalibus perfectiores animæ species, intellectumque sine sensu constituere non posse; in ęternis autem secus sese habere intellectum quidem absque sensu constituere posse, & propterea 3. de ani. dicere non potest. corpus ingenerabile intellectum absque sensu consistere non posse, quoniam statim exclusiua illa collaberetur, quam ponit Arist. 2. de anima contex. 15. Sed cum neque sentiente anima cęlum præditum sit, modò an anima intelligente animatum sit, considerandum est.

An anima intelligente cœlum animatum sit.

Porro cęlum animatum esse hac ratione ostendi potest. Omne, quod à seipso mouetur, animatum est, vt testatum reliquit Arist. octauo phy. contex. 29 vbi inquit, moueri à seipso propriè animatorum esse, quod à Platone accepit in decimo de legibus, vnde huiusmodi motus secundum locum, 2. de anima contex. 13. inter gradus, & species vitæ ab Arist. dinumeratur: iam verò cęleste corpus à seipso in orbem mouetur, vt eodem octauo phy. ab eodem Arist. scriptum est, itaque cęleste corpus animatum est; sed cum neque vegetali, neque sentiente anima sit animatum, erit igitur animatum ânima intelligente, quod etiam hac ratione ostendi potest. nam cum cęlum anima tamquā forma præditum sit, hæc autem æterna sit, tum quia cęlum æternum est, tum quia æterni motus causa est, erit igitur abstracta, & immaterialis: quoniā verò forma abstracta à materia secundum eße, intellectus est, vt 3. de anima docet Aris. contex. 16. igitur huiusmodi anima, qua cęlum est animatum, intellectus erit, & hæc est methodus, qua Deum optimum, æternasque sphærarum cęlestium motrices substantias intelligentes esse compertum est; quoniā à concretione materiæ liberæ, & separatæ sunt. cui veritati subscribitur etiā Auer. 12. Met. com. 38. ubi sic inquit: cęlum de virtutibus animæ non habet nisi intelle-

ctum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ctum, & appetitum, sola autem hæc animæ species, quæ intelligentia est, in cęlesti corpore satis est, neque vlla alia requiritur forma, aut anima, neque ex parte materiæ, ita vt materiam reddat in actu, neque ex parte inclinationis, ita vt materiæ propensionem tribuit ad circularem motum, tum quia materia cęli suapte natura ad circularem motum propensa est, tum quia aptitudo ad motum non est ex parte formæ substantialis, neque necessaria est ex parte motus circularis, si quidem sola intelligentia satis est ad producendum motum circularem æternum, quomodo verò intelligentia vniatur cęlo, an vt forma, vel vt motor priore nostrarum Dilucidationum libro iam satis declaratum fuit, & hic finem habeant, quæ circa huius problematis explicationem proposita fuerunt.

An materia cœli sit eiusdem naturæ cum materia inferiorum.

Cum cęleste corpus ex materia & forma concretum sit, primò considerandum occurrit, an eius materia sit eiusdem naturæ cum materia inferiorum. qua in re non est eadem apud omnes opinio, ex Græcis Io. Grammat. Auicennas primo libro suæ suffic. cap. 4. ex Latinis Egidius in proprio quæsito de materia cęli concordes asseruerunt materiam cœli eandem habere naturam cum materia inferiorum, quam sententiam pluribus persuadere conati sunt, & primo sic. In pura potentia nulla reperitur distinctio, quoniā actus est qui causa distinctionis existit, ex 7. met. cōtex. 49. Sed materiæ cęli, & inferiorum sunt pura potentia, igitur in eis secundum essentiam nulla reperitur distinctio, probatur minor ex Auer. 2. cę. cō. 3. vbi ait, quòd ex materia & cęlesti forma fit magis vnum quàm ex materia & forma inferiorum, igitur ex materia & cęlesti forma fit vnum per se, atqui vnum per se fit, quia forma est actus, & materia potentia, vt scribit Arist. 8. met. contex. 15. igitur materia cęli potētia est, præterea si materia cęli & inferiorum essent alterius rationis, igitur hæ duæ naturæ non æqualiter distarent à primo ente. deducitur consequentia, quoniam ex 8. Met. 10. species rerum sunt sicuti numeri, sicut igitur numeri non æqualiter distant ab vnitate, ita species entium non æqualiter distant à primo, si ergo hæ duæ materiæ diuersam habent naturā, ergo altera erit perfectior, & primo enti, propinquior, id autem dici non potest, quoniam tunc altera ipsarum actus magis particeps erit, et ita non erit pura potentia, quod falsum esse supra ostensum fuit. cum igitur ambæ pura potentia sint, igitur ambæ æqualiter distabunt à primo, & æqualis erunt perfectionis, & per consequens eiusdem naturæ, & rationis. tertio arguit Egidius hoc pacto,

materia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

materia, vt testatum reliquit Auerr. primo de phis. auditu commẽ. 70. est quid medium inter ens & nihil. igitur in ea non reperiuntur gradus. deducitur consequentia, quia si materia gradus haberet, hoc esset, vel vt comparatur ad ens, vel vt comparatur ad nihil, hoc est, vel quia altera materia magis particeps esset entitatis quàm reliqua, vel quia altera tenderet magis ad nihil quàm reliqua: si primum dicatur, tunc illa quæ sic ponitur esse materia, non erit materia, quia non erit media inter ens, & nihil, sed inter ens & materiam: si verò dicatur secundum, nec illa erit materia, quia non erit media inter ens & nihil, sed inter materiam cęli & nihil. prætere a si essent alterius rationis non essent naturæ simplices, sed compositæ. deducitur, quoniam quæ differunt, per aliquam differentiam differunt, igitur compositionem habebunt differentiæ per quam differunt. insuper, quę inuicem secundum magnitudinem comparãtur communicant in materia, vt legitur 2. de gener. contex. 37. cęlum & inferiora secundum magnitudinem comparantur: dicimus enim solem maiorem esse tota terra. igitur communem habent materiam. ratio ista adijcitur, omne corpus corruptibile, Cęlum corpus est. igitur corruptibile, igitur materiam habet eiusdem naturæ cum materia inferiorum: probatur maior ex demonstratione Aristotelis 8. phis. contex. 79. quæ huiusmodi est: nullum corpus, aut virtus in corpore potentiam habet infinitam, primus motor habet potentiam infinitã, igitur primus motor non est corpus, neque in corpore, virtus, tunc quæritur, pro quo supponit corpus in maiore propositione, aut enim supponit vniuersaliter, aut non. si primo, habetur propositum. si secundo, igitur Aris. non probauit primum motorem non esse corpus vniuersaliter, sed indefinitè. igitur non potuit inferre indiuisibilem & impartibilem esse. si igitur inferre debet primum motorem impartibilem esse, necessariò corpus vniuersaliter accipi debet, quamobrem nullum corpus habet potentiam infinitam. cum autem cęlum corpus sit, potentiam igitur non habet infinitam. caducum itaque erit, & per cõsequens cum sublunaribus communem materiam habebit. qua ratione vsum fuisse Ioan. Grammaticum ad probandum cęlum corruptibile esse testatur Auerr. 8. phis. com. 79. hæc sunt ex quibus probant materiam cęli, & inferiorum eandem habere naturã, sed istorum virorum opinio ab Aristotelis sententia penitus dissentit. nam si cęlum materiam haberet eiusdem naturæ cum materia inferiorum, cęlum non secus ac inferiora corruptibile esset, quod falsum esse primo cæli 20. Aristoteles demonstrauit: consequentia est ipsius Philosophi loco citato, pariter cõsequentia est Auerrois, qui vbique hanc consequentiam format. fuit etiam Alexandri Aphrodisei primo quæst. natural. cap. 15. & Simplicij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

plicij 8.phis.contra Io.Gram.nam cum materia sit causa per quam res po test esse & non esse, vt habet Arist.2.de gener.51. si hæc in celesti corpore reperiretur, igitur in eo reperiretur causa per quam posset non esse. cæterum huic rationi satisfaciūt interpretes isti, vario tamē modo. Io.Grammaticus recepit totum argumentum, concessitque cęleste corpus sui natura corruptibile esse, cùm internum habeat corruptionis principium, quod si æternum est, id habet à voluntate primi mouentis. Sed responsio ista Aristotel. apertissimè contradicit, nam vt demonstratum est ab Arist. primo cęli possibile ex se ab alio perpetuari non potest, quoniam tunc natura contingens in necessarium commutaretur, quod etiam nos fusius proprio capite demonstrauimus, ad quem locum lectorem reijcimus. prætereà Philosophus 1.cęli 20.causam assignans quare cęlum sit ęternum, inquit, cęlum ęternum est, quoniam caret materia, quòd si cęleste corpus à primo motore æternitatem habet, tūc causa referēda erat in primum motorem, non in carentiam materiæ: secus uero causam pro causa assignasset. adde quòd Aristoteles falso principio vsus esset, cum inquit, cęlum ęternum est quoniam caret materia. aliquis enim dicere posset hoc principium falsum est, quoniam secundum Io.Gra. cęlum materiam habet. ea propter Aegidius alio modo rationem persoluere nixus est, illud in primis animaduertens, quod materia non est corruptionis causa nisi merito contrarietatis repertæ in formis: ex qua contrarietate oritur priuatio in materia: hoc stante sic respondet, quod licet cęlum communem habeat materiam cum inferioribus, non propterea cęlum corruptibile est, quoniam eius forma non habet contrarium, & ob id non ponit in materia priuationem, & potentiam ad aliam formam, vndè causa incorruptibilitatis Cęli non est carentia materiæ, sed carentia contrarij. sed & hæc Aegidij responsio ab Arist. aliena est, nam cum inquit quòd materia non est corruptionis causa nisi ratione contrarij, id Aristoteli aduersatur primo cęli 20. vbi inquit, quòd omne quod corrumpitur ex subiecto, & contrario corrumpitur: igitur non solum contrarium, sed etiam materia ex se corruptionis causa est. secus si materia solum ratione contrarij corruptionis causa esset, falso Philosophus vt distinctam corruptionis causam materiam assignasset, à quo accepit Auer. primo de sub.orb. vbi sic inquit, causa corruptionis entium est contrarietas existens in formis, & commune subiectum, quod nullam propriam formam habet. itaque secundum Arist. materia non solum ratione contrarij, sed etiam ex se corruptionis causa est. illud insuper falsum est, quod addit, quòd licet Cęlum communem cum inferioribus habeat materiam, non tamen habet formam habentem contrarium. non legit vir

iste

iste Aristotelem in libro de lõg. & breu. vitæ, vbi inquit, quòd vbi materia, ibi de necessitate contrarium, quem sequutus est Auerroes primo Cęli Com. 95. vbi ità ratiocinatur, si cælestia corpora materiam haberent eiusdem scilicet naturæ cum inferioribus, ergo haberent contrarium, quæ hipotetica ex ea necessitatem habet, quoniam vbi materia ibi contrarietas. pariter Com. primo Phis. Com. 79. format consequentiam istam, si cęlestia veram materiam haberent, ergo haberent annexam priuationem, quoniam impossibile est materiam à priuatione seiungi & à contrarietate, vnde illa affirmatiuè, & negatiuè inuicem conuertuntur, vbi non est commune subiectum, ibi non est contrarietas, & versa vice, vbi non est contrarietas, ibi non est commune subiectum. vt etiam declarauit Auerr. primo de sub. orb. inquiens, si aliqua corpora simplicia sunt, quorum formæ careant contrarijs non sunt corruptibiles, nec habent commune subiectum. pariter affirmatiuè se consequuntur, vbi contrarietas ibi commune subiectum, quoniam contraria commune subiectum expostulant, vt habetur primo Phis. contex. 51. & vbi materia, & commune subiectum, ibi contrarietas, vt patet ex libro illo de long. & breu. vitæ. quo fundamento innititur illa Auerrois propositio Commen. 124. omne possibile ab intrinseco est possibile ab extrinseco, quoniam vbi materia ibi contrarium, ideo si possibile est ab intrinseco per materiam, est possibile ab extrinseco per contrarium. nec illud admitti potest quod etiam addit, quòd causa quare cęlum incorruptibile sit non est carentia aut diuersitas materiæ, sed carentia contrarij, quoniam Philosophus primo Cęli 20. reddens causam quare Cęlum est incorruptibile inquit, quoniam caret contrario, & materia: igitur non solum carentia contrarij est causa incorruptibilitatis Cęli, sed etiam carentia materiæ: quòd si solum carentia contrarij causa esset, si igitur Philosophus temerè præter carentiam contrarij, carentiam quoque materiæ assignasset, ex quibus iam satis patere arbitror Aegidij responsionem nullo pacto peripateticam esse: consistit ergo argumentum in robore suo, quòd si Cęlum cum inferioribus communem habeat materiam, quòd instar inferiorum corruptibile erit, quod fuit præcipuum fundamentum, quo non solum Auerr. Alexan. & Simplicius innixi sunt, verum etiam Aristoteles loco citato. præterea vnitas generis & differentia ex materia sunt, vt habet Arist. 10. Met. 12. tunc sic arguitur, quæ non habent vnitatem generis, non habent vnitatem materiæ, Cælum & inferiora non habent vnitatem generis, quoniã ex 10. Met. contex. 26 corruptibile & incorruptibile genere distinguuntur, igitur Cælum & inferiora non habẽt vnitatem materiæ. quo, obsecro, se ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tet Aegidius, nam cum dicitur cælum & inferiora corruptibile & incorruptibile differunt genere, aut intelligit de genere Phisico, aut de genere Logico, si primo habetur propositum, quoniam hoc materia est. si secundo, tunc accipio maiorem illam Aristotelis, quæ non habent generis vnitatem, non habent vnitatem materiæ, & quæro pro quo supponit genus in hac propositione, vel pro genere Logico, vel Phisico. si primo, igitur quæ non habent vnitatem generis logici non habent vnitatem materiæ, & ita si per ipsum corruptibile & æternum, vt cælum, & inferiora generis Logici vnitatem non habent, igitur nec vnitatem materiæ: si secundo, hoc summæ dementiæ est, quoniam idem est ac si dicat, quæ non habent vnitatem materiæ, non habent vnitatem materiæ. propterea quouis modo dicatur cælestia, & inferiora non habere vnitatem materiæ, fateri necessariũ est. colligitur quoque fundamentũ ex Aristotelis dicto primo de gener. 87. quod est quæ inuicem non transmutantur non habent eandem materiam, cælum & inferiora inuicem non transmutantur, ergo non habent eandem materiam. sunt postremo duo Aristotelis loca, quæ istorum sententiam penitus euertunt. vnus quidem est 8. Met. 12. vbi Philosophus ita scribit ad verbum, In naturalibus quidem sempiternis alia ratio, aut non habent materiam, aut non talem: Sed solum secundum locum mobilem: alter verò est 12. Met. 10 in quo ita habet, quæcunque transmutantur materiam habent, sed aliam sempiternorum quæcunque non generabilia sunt latione autem mobilia, verum non generabilem habent, sed vnde & quo, hæc Aristoteles, in quibus nemo est qui non videat, quod eam materiam reijcit à corporibus sempiternis, qualem inesse affirmat corporibus corruptibilibus, quia dicit æterna illa corpora aut materiam non habent, aut si habent, talem non habent, qualem scilicet possident caduca, sed aliam: verũ nec ista loca pertimuit Aegidius, sed ad hæc quoque responsionem excogitauit, quòd materia bif. considerari potest, vno modo vt subiectum formæ, alio modo vt subiectum transmutationis, tunc inquit, quòd quando Philosophus ait, quòd æterna non habent eandem materiam quam habent sublunaria, materiam accepit vt est subiectum transmutationis: quia enim æterna secundum substantiam non transmutantur, vt inferiora, proinde non habent eandẽ materiam, vt est subiectũ transmutationis, sed non negat quin habeant eandem secundum essentiam, & vt est subiectum formæ, sed non cognouit Aegidius propositum Aristotelis in illo contex. 12. octaui Met. nam vt cæcutientibus etiam notissimum est, in illo contex. declarat quòd in definitione absoluta oẽs causæ collocari debent, vt hominis collustrat exẽplo, in cuius definitione forma, finis, & efficiens, pariter & materia inesse debet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

se debet.cum autem hoc Philosophus declarasset,inquit,in substantijs naturalibus æterna alia ratio, nam in his aut non reperitur materia, aut in definitione ipsarum non ponitur talis materia,quæ ponitur in definitione corruptibilium,ecce quòd loquitur de materia respectu definitionis, ergo negat in Cęlo tandem esse materiam respectu definitionis:non itaque in eo contex.negat tandem esse materiam Cęli, & sublunarium respectu transmutationis,vt inquit ipse.præterea Philosophus declarans naturam materiæ Cęli,& differentiam inter hanc & illam,habet hæc verba, In naturalibus substantijs sempiternis alia ratio:aut enim in his non reperitur materia,aut non talis,sed qualis,inquit, solum inest materia mobilis secundũ locum,& potentia,vnde ex quo,vt asserit libro 12.contex.10.si igitur solum est materia mobilis secundum locum, & potentia vnde & quo, ergo non est subiectum formæ,& potentia ad formam.nam des oppositum, tũc materia illa non solum erit subiectum respectu motus,et solum potentia respectu vbi,sed erit etiam subiectum respectu formæ, & potentia ad formam contra Philosophum,cum hac exclusiua dicẽtem,quòd solum est materia mobilis secundum locum,& potentia ad vbi, quare non solum negat esse eandem respectu transmutationis, sed etiam secundum essentiam,quoniam sublunarium materia est subiectum receptiuum formæ,& potẽtiam ad formam,materia autem cæli subiectum solum respectu motus,& solum potentia ad vbi, quod etiam confirmo,vt hic error è mentibus hominum penitus auferatur. ex primo de generat.87. vbi Philosophus inquit, quod quæ non sunt inuicem transmutabilia non habent eandem materiam,vt sanitas, et ars medicatiua. sed hæc non solum diuersam habent materiam respectu transmutationis, sed etiam secũdum essentiam, quoniam subiectum artis medicatiuæ est anima, subiectum verò sanitatis est corpus, quæ etiã secundum essentiam distinguntur, ergo quæ non sunt inuicem transmutabilia non habent eandem materiam,nec respectu transmutationis, nec secundum essentiam. iam verò cum cælestia corpora & sublunaria non sint inuicem transmutabilia,ergo non solum diuersam habent materiam respectu transmutationis,sed etiam secundum essentiam.

Dilucidatio.

OB hæc itaque statuimus, & hanc pro veritate conclusionem ponimus, quòd materia cæli & materia inferiorum sunt alterius rationis, & alterius naturæ, quam conclusionem tenuerunt Alexander, Simplicius, Auerr. & inter Latinos præcipuus B. Doctor: materia enim est

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

quoddam genus commune analogum, vel ab vno, & ad vnum sub quo materia cæli, & materia inferiorum, vt diuersa analogata, diuersique modi materiæ continentur, vt dicere videtur Aristoteles secundo de gener. contex. 51. vbi inquit, sunt igitur & numero æqualia, & genere eadem principia, quæ & in sempiternis & in corruptibilibus, hoc enim vt materia, hoc autem vt forma, tertium vt agens. vnde materia cęli & inferiorum. ita sub vno communi genere continentur, vt forma & efficiens. certum est autem quòd forma & efficiens æternorum, & generabilium nō conueniunt genere vniuoco, sed analogo, ergo & materia cæli & inferiorum sub vno communi analogo continentur. qua conclusione ita constituta reliquum est, vt rationes quibus ij propriam tuentur sententiam, persoluantur, & ad primam, quicquid dixerit, B. D. negatur illa minor, quòd materia cæli sit pura potentia, siquidem materia cæli, vt infra magis patebit, ex se actu est, ideo intrinsecè distingui potest à materia sublunariū: & talis distinctio dicitur esse per actum, sicuti cum materia distinguitur à forma, talis distinctio dicitur esse per actū secundum Aegidium, quoniā materia est potentia, & forma est actus. ita cum materia cæli actu sit, materia autem inferiorum potentia, huiusmodi distinctio dicitur esse per actum: sed verius dicuntur primo diuersa quàm differentia. composita enim propriè differentia dicuntur, quoniam per aliud distinguntur, simplicia verò dicuntur primo diuersa, quoniam seipsis & non alio inter se distincta sunt. Ad illam autem Auerrois authoritatem 2. cęli commen. 3. qua probabatur quod materia cæli potentia sit, quia ex intelligentia, & orbe fit magis vnum quam ex materia & forma inferiorum, dicimus quòd non intelligit Auerr. quòd ex intelligentia & orbe fiat vnum per se, vt proprio cap. ostensum fuit. Sed intelligit quòd ex intelligentia & orbe fit magis vnum, hoc est magis indiuisibile quàm ex materia & forma inferiorum, quia cum intelligentia non vniatur orbi mediantibus dimensionibus indiuisibilis est, ex indiuisibili autem, & diuisibili, vt ex intelligentia, & orbe fit magis indiuisibile, & consequenter magis vnum. quam ex materia & forma inferiorum, quarum, & vna, & altera diuisibilis est. Ad secundam cum dicebatur si sunt alterius rationis non æqualiter distarent à primo secundum perfectionem naturæ, & ita non erit vtraque pura potentia, sed altera erit magis princeps actus. ad hoc concedimus totum argumentum, nec nos ad aliquod deducit incommodum, immò quæ apud ipsum falsa sunt, nos maxime peripatetica diiudicamus, nam materia cęli actu est, & ita altioris & perfectioris naturæ quàm materia sublunarium, quæ pura potentia est, & sicut in omni alio genere causæ reperitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ordo & gradus secundum maiorem & minorem perfectionem naturæ, ita etiam reperitur in genere causæ materialis, nam vna est eminentioris gradus quàm altera, quod etiam declarauit Auerr. 2. Cap. de subst. orb. vbi inquit, quòd materia corporum cœlestium est perfectior cęteris modis materiæ, & reddens causam inquit, quia non est in ea de potentijs nisi potentia tantum ad vbi. quod etiam repetiuit in vlt. capit. dicens, materia enim gradus habet, quoniam datur materia quæ pura potentia est, quæ infimi gradus existit. datur autem materia altioris gradus, quæ media est inter puram potentiam, & purum actum sicut est materia cœli, quare in genere causæ materialis gradus reperiuntur, quos etiam innuere visus est Aristoteles 8. Met 12. cum verò addit Aegidius, Materia est quid medium inter ens & nihil, & Auerr. primo Phis. 70. igitur in ea non reperiuntur gradus. dicimus quòd Auerr. in eo loco non loquitur de materia simpliciter, & in sui communitatem secundum omnem modum ipsius, sed loquitur de materia sublunarium tantum: hæc enim cum sit pura potentia est quid medium inter ens, & nihil, & propterea in ea non est dare gradus, at materia Cęli est media inter ens vel actum purum & materiam quæ pura potentia est. quod ex ipsomet Auer. declarari potest vltimo capit. de substan. orb. vbi ita scribit de materia Cęli, sed ista materia habet esse medium inter materiam, quæ est omnino in potentia, & actum purum, scilicet tres dimensiones, in quibus non est potentia omnino, nam non est, vt materia inferiorum, quoniam materia cęli actu est, non est sicuti tres dimensiones, quoniam materia cęli habet aliquam potentiam, scilicet ad vbi. tres autem dimensiones quæ in ipsa sunt nullam potentiam habent nec ad esse, quoniam actu existunt in materia cęli. nec potentiam habent ad terminum quoniam terminatæ sunt, & propterea actus puri, & sine potentia ab Auerr. hæ tres dimensiones nuncupantur. ecce quòd Auerr. non ponit materiam secundum omnem modum ipsius quid medium inter ens & nihil, vt putauit Aegidius, sed solum materiam inferiorum cum insuper dicebatur si sunt alterius rationis, non erunt naturæ simplices. negatur consequentia, ad probationē autē dicimus, vt anteà animaduersum est, quod non est idem esse differens & diuersum, nam quæ propriè differunt per aliquam differentiam differunt, et ideò ista differentia compositionem includunt, hæc autem cōposita sunt, quæ propriè differentia dicuntur, & differentiæ, & actus per quem distinguntur compositionē admittunt, sed quæ primo diuersa sunt non per aliud, sed seipsis distinguntur. iam verò materiam cęli & inferiorum non dicuntur differentes, sed sunt primo diuersæ, & seipsis distinctæ: & proinde non

sequi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

sequitur vt compositæ sint, sicuti à simili materia & forma, & duæ differentiæ substantiales inter se distinguntur, non tamen compositæ sunt, quoniam sunt primo diuersæ, & seipsis distinctæ, cui solutioni astipulatur Alex. primo naturali quæst. cap. 15. Ad penultimam concedimus, quòd cęlestia & sublunaria secundum magnitudinem comparantur, sed sicuti magnitudine conueniunt, ita etiam materia, at secundum magnitudinem conueniunt non vniuocè, sed analogicè si naturaliter considerentur. ergo etiã materiæ analogicè conueniunt. Ad vltimam rationem negatur maior, ad probationem respondet Auer. in Com. illo 79. quòd subiectum illius maioris supponit vniuersaliter, sed Aristoteles per potentiam infinitam non intelligit potentiam infinitam extensiuè, & in duratione, sed vigoris, vt sit sensus, Nullum corpus, aut virtus in corpore habet potentiam infinitam, in vigore, sed ista responsio falsa est, quia si potentia infinita acciperetur intensiuè & in vigore, tunc potentia infinita in vigore cõueniret omnibus intelligentijs. quod dici nequit: probatur consequentia, quoniam si in maiore propositione accipitur potentia infinita in vigore, igitur eodem modo accipitur in minore. secus eßet æquiuocatio in terminis. sed cum in minore propositione prædicetur de quolibet motore cęlesti, quia primus motor qui est subiectum illius minoris supponit confusè pro quolibet motore cęlesti, non speciatim pro primo motore simpliciter, vt à nobis demonstratum fuit contra communem sententiam in capite de principio indiuiduationis substantiarum separatarum, ad quem locum lectorem reijcimus. igitur infinitus vigor omnibus conueniret intelligentijs. prætereà esto, quòd primus motor accipiatur pro primo motore simpliciter, igitur primus motor haberet potentiam infinitam in vigore. nam cum in maiore secundum ipsum accipiatur potentia infinita in vigore, igitur eodem modo accipitur in minore, & cum in minore affirmetur de primo motore, igitur primus motor erit infiniti vigoris, quod est contra ipsius sententiam, qui in eo loco & alibi determinauit, quòd primus motor est finiti vigoris. quarè dum se tueri putat Auer. in alium scopulum nauim impingit, ea propter aliter mea sententia dicendum est, quòd in eo loco non intendit Arist. demonstrare primum motorem non esse corpus, vt putat Auer. eo modo formando demonstrationem, quia non esse corpus superius demonstrauit, cum probauit immobilem esse & per se & per accidens, sed demonstrare intendit primum motorem (accipiendo semper primum motorem, confusè vt est quid commune cuilibet motori cęlesti) non esse virtutem in corpore, & in magnitudine. hoc est non esse virtutem constitutam in esse per magnitudinem & subiectum, & demonstratio huiusmodi est, nulla virtus in magnitudine habet

bet potentiam infinitam in duratione, primus motor habet potentiam infinitam in duratione, quoniam mouet tempore sempiterno, igitur primus non est virtus in magnitudine, igitur indiuersibilis erit & impartibilis. sed statim occurret aliquis dicens, quòd Aristoteles per potentiam infinitam non intelligit in duratione, sed in vigore, quia paulo infra format consequentiam istam. si virtus in magnitudine haberet potentiam infinitam, igitur moueret in instanti, hoc autem non sequitur ex infinitate durationis, sed vigoris: igitur per potentiam infinitam non intelligit durationis, sed vigoris, difficili sanè versamur loco. dicimus tamen Aristotelem accipere potentiam infinitam in duratione. ad instantiam autem respondemus, quòd consequentia Aristotelis valet ex hoc, quoniam si esset aliqua uirtus in magnitudine quæ æterna esset, æternoque tempore moueret, tunc esset infiniti vigoris, nam si virtus est in magnitudine. defatigari & deficere potest: si autem æterna est, et mouet tempore æterno, igitur nunquam defatigabitur, nec vnquam deficiet. igitur perpetuo resistet causis defatigationis, & corruptionis: id autem fieri nequit nisi sit uigoris infiniti: non enim virtus caduca & defatigabilis perpetuo resistere potest causis laboris et interitus, nisi sit infinitæ virtutis & vigoris, quamobrem si fuerit virtus in magnitudine quæ sit durationis infinitæ, necessario erit infinitæ virtutis & vigoris: si sic, ergo mouebit in instanti, non tamen sequitur si sit virtus extra magnitudinem & abstracta, quoniam vt sic infatigabilis est, & nunquam defectura, nec habet causas laboris & defectus sibi occurrentes, quibus perpetuò resistere debeat, & propterea non sequitur si sit extra magnitudinem, quod sit infiniti vigoris, & consequenter quòd moueat in instanti, & in hoc ni fallor, consistit Aristotelis demonstratio, sed cum materiam Cæli alterius rationis esse à materia sublunarium ostensum sit, an pura potentia sit vel actu, sequenti cap. declarabimus.

An materia Cœli potentia sit, an actu exacta explicatio.

Coelestis corporis materiam alterius rationis esse à materia sublunarium superiori capite cum latissime demonstrauimus, nunc illud à nobis considerandum est, an materia cæli potentia sit, an actu, qua etiam in re apud interpretes controuersia est. putauit B. D. quòd materia Cæli quamuis sit alterius rationis à materia sublunarium, nihilominus ex se pura potentia sit, actu autem per propriam formam constituatur. differentia tamen (vt inquit) est inter hanc & inferiorum materiam, quoniam materia cæli est potentia ad esse, tantum, quam etiam vocant ad dimi-

dium

dium contingentis, & vnica forma contenta sit à qua nunquam separari potest.cum nulla sit in ea priuatio alterius formæ:at inferiorum materia potentia est ad esse & ad non esse, nec vnica forma contenta est, quoniam in ea semper iuncta est priuatio alterius formæ, quam etiam opinionem plures ex modernis sequuti sunt, quæ opinio inde fundamentum sumere videtur,quoniam omne compositum per se vnum constat ex duabus naturis,quarum altera est actus,& reliqua potentia. Cęlum est compositum per se vnum,ergo constat ex duabus naturis,quarum altera est actus, & reliqua potentia,quarè materia Cęli erit pura potentia: probatur insuper ex Aristo.8.Met.3.vbi diuisa substantia in materiam,formam, & compositum hunc in modum materiam definit,Materia secundum se potentia est.quod etiam repetiuit 2 de Anima 2.certum est autē ꝙ diuiditur substantia in communi, ergo diuiditur in membra diuidentia in communi, secus non euacuaretur tota natura diuisi.quarè definitur materia in communi ad materiam Cęli, & ad materiam inferiorum,igitur utraque materia secundum se potentia est.sed opinio ista ab Aristotelis sentētia aliena est, quòd ex plurib. Aristotelis locis validissimè demonstrari potest, & primo probatur ex octauo Met.contex.12.vbi Philosophus differentiam ponens inter materiam Cęli,et materiam inferiorum,sic inquit, in sempiternis autem corporibus materia reperitur solum secundum locum mobilis, & solum potentia vndè & quò,vt etiam repetiuit in 12.contex.10.quòd si solum est materia mobilis secundū locum,cum subiectum motus sit in actu, ergo materia Cęli secundum se existit in actu, & non est potentia nisi ad vbi.cęterum nonnulli ita respondent, quòd cum Philosophus inquit, quòd materia Cęli est solum mobilis secundum locum, & potentia ad vbi, non accipit materiam secundum se,quoniam vt sic non est in actu, nec est subiectum motus,sed accipit materiam Cęli,vt est informata propria forma, & hoc pacto actu est, mobilisque solum secundum locum habens potentiam ad vbi.sed ij Aristotelis intentionem in eo loco minimè sunt assequuti,nam Aristoteles eo in loco loquitur de materia,vt ponitur in definitione,vt patet legenti textum illum.iam verò materia non ponitur vt informata forma,quoniam tunc est,compositum, sed ponitur vt natura simplex,& natura contradistincta à forma& ab alijs causis. ergo Philosophus loquitur de materia vt est contradistincta à forma, & secundum se. cum ergo dicit quòd materia Cęli actu est, vel mobilis secundum locum,id intelligi debet de materia Cęli secundum se non considerata forma.insuper Philosophus in eo loco contradistinguit materiam Cęli à materia inferiorum, tunc quæro, aut Philosophus accipit vtramque materiam vt vtraque

que

que informata est, vel vt materia Cęli informata est, & materia inferiorum sine forma. aut accipit vtramque secundum se, & vt sine forma est. si primo modo dicatur, id falsum est, quoniam tunc non contradistinguere-tur materia Cęli à materia inferiorum, quia sicuti materia Cęli vt informata, est subiectum motus, ita & materia inferiorum, adde quòd vt informata non ponitur in definitione vt dictum est, seclusa forma, ergo non accipitur vtraque vt per propriam formam actuata & formata est. nec dici potest secundo modo, quoniam tunc comparatio esset in æquiuoco, quia accepisset materiam cęli vt informata est, & materiam inferiorum vt in formis est. igitur vtraque accipitur secundum se, & sine forma, ergo materia cęli secundum se seclusa forma erit in actu, & mobilis secundum locum, materia verò inferiorum erit in potentia, præterea quòd materia cęli non sit potentia probatur ex nono Met. 17. vbi Philosophus probans motionem cęli non esse laboriosam, ita ratiocinatur, causa laboris, & defatigationis est materia in potentia, non autem quæ actu: materia cęli est in actu, igitur materia cęli non est causa laboris, in qua ratione duplex supponit dari materiæ genus, vnum quod potentia est quod laboris causa esse dicitur, alterum verò quod actu est, & quòd materia cęli actu est, quod ex eo confirmari potest, nam omnis potentia ad esse est potentia contradictionis, & ad non esse, si igitur materia cęli est in actu per formam, ab intrinseco autem & ex se est potentia ad esse, igitur erit potentia ad non esse, quare cęlum non erit æternum, probatur assumptum ex Aristotele nono Met. contex. 17. vbi hac ratione probat æterna non habere potentiam ad esse, si æterna haberent potentiam ad esse, ergo haberent potentiam contradictionis & ad non esse. probat consequentiam, quoniam omnis potentia simpliciter vel ad esse, est potentia contradictionis, qua etiam ratione vsus fuit Aristoteles duodecimo libro contex. 30. ad probandum intelligētias non esse in potentia. ex qua quidem Aristotelis ratione è medio tollitur potentia illa ad esse tantum, quam etiam vocant ad dimidium contingentis: nam si daretur huiusmodi potentia, Aristotelis consequentia nulla erit, cum inquit, si æterna haberent potentiam ad esse, ergo haberent potentiā ad non esse, quoniā dicam quòd æterna habent potentiam ad esse tātum, negaboque propositionem illam quam affert probationis loco, quòd omnis potentia simpliciter & ad esse est potentia contradictionis, quoniā dicam semper quòd datur aliquid quod habet potentiam ad esse, quod tamen non seruat potentiam ad non esse, vt dicunt isti: si ergo Aristotelis ratio necessaria est, dicendum est quòd omnis potentia ad esse est potentia ad non esse, & consequenter materia cęli si ex se potentia est ad esse, igi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tur erit potẽtia ad nõ esse, quare cęlũ non erit æternũ, cũ habeat materiam quę est in potẽtia cõtradictionis ad esse, & ad nõ esse. verũ fuere nonnulli, & acuti quidẽ hoĩes ex classe B. Thomæ qui huic rationi ita respondere conati sunt, ꝙ potentia duplex est, vna quidẽ abijciens actum, alia verò coniuncta actui, tunc dicunt quòd omnis potentia abijciens actum est potẽtia contradictionis, & hanc remouet Aristoteles à substantijs æternis, potentia verò coniuncta actui non est in potentia ad non esse, & hæc reperitur in materia cęli, & de ista non loquitur Aristoteles contextu illo 17. Sed isti non perceperunt quamuis grauissimi sint interpretes Aristotelis intentionem in contex. illo, nam vt patet ex primis verbis illius contextus intentio est declarare, quòd actus secundum substantiam est prior potentia. dicit enim (secundum hanc rationem palàm est quòd actus prior est secundum substantiam potentia) quare de illa potentia loquitur quam actus antecedit, sed hoc non solum est potẽtia abijciens actum, sed omnis potentia, quæ est passiua & receptiua actus, ergo non solum Philosophus in eo contextu loquitur de potentia abijciente actum, sed de quauis potentia passiua sermonem habet, secus non probaret actum priorem esse secundum substantiam omni potentia, sed solum potentia abijciente actum, itaque subiectum huius propositionis, omnis potentia ad esse est potentia ad non esse, supponit pro omni potentia passiua & receptiua actus. accedit quòd data responsione ista rueret Aristotelis ratio 12. Met. 30. qua probat quòd substantiæ illæ mouentes cęlum nullam potentiam passiuam secum teneant, sed sint actus absoluti: sic enim ratiocinatur, Si substantiæ mouentes cęlum potentiam haberent ad esse, ergo potentiam haberent ad non esse, igitur non essent æternæ, & consequenter nec motus ęternus. iã verò si datur potentia ad esse tantum, & coniuncta actui, Aristotelis consequentia nulla erit, quoniam dicam quòd habent potentiam coniunctam actui, non autem potentiam abijcientem actum, & propterea non sequitur quòd possint non esse, sequeretur enim si potentiam haberent abijcientem actum, quare Philosophus non demonstraret diuinas illas mentes esse actus puros, vt infert, & ab omni potentia immunes, sed tantum à potentia abijciente actum. quapropter dicendum est, quòd omnis potentia ad esse est potentia contradictionis nulla facta distinctione de potentia abijciente actum, vel coniuncta actui, & per consequens si materia cęli ex se est in potentia ad esse, erit potentia ad non esse; vltimo & principaliter, quòd materia cęli non sit potentia, sed actu, probatur ex methodo et uia qua Aristoteles cognouit materiam cęli, nam materia cęli ab Arist. inuenta & cognita est ex motu locali, iam verò motus localis non arguit,

nisi

nisi materiam,& subiectum in actu, cum potentia ad terminum motus, & ad vbi, igitur ab Arist.in cęlo non cognita fuit alia materia, nisi materia in actu,cum potentia ad vbi,et ideò iuxta hanc methodum qua incessit Arist.8.met.contex.12.& vbique dixit in cęlo aut non reperiri materiã, aut solum secundum locum mobilem & actu, potentia verò unde & quo.

Dilucidatio.

PRopositam itaque difficultatem determinantes dicimus,quòd materia cęli quæ alterius rationis eſt à materia sublunarium,vt superius ostensum fuit,non est potentia,vt censuit B.Thomas, sed sui natura actu eſt, vt nuper ex Arist.demonstrauimus,quòd etiam rationi maximè consentaneũ esse videtur. nam cum materia & forma quoquo modo relatiua sint, vt legitur 2.Phis.26.igitur qualis diuersitas reperitur in formis,eadem in materiebus reperiri debet.cum autem dentur formæ quæ indigent materia, vt subsistant vt formæ inferiorum,aliæ verò non indigent materia,vt subsistant,vt formæ æternæ. igitur & duo materiæ gradus reperiri debent, quorum alter indigeat forma,vt actu sit,vt materia inferiorum, alter verò nõ indigeat forma,vt subsistat,& actu sit sicuti materia cęli.et ita formarum diuersorum ordinum erunt materiæ diuersi ordinis, vt uult Arist. 1.Phis.26.nam formæ cęlestes cum motrices sint solum secundũ locũ, materiam habebunt mobilem secundum locum,et ita in actu:formę verò mortales cum generabiles sint materiam habebunt in potentia,& sicut in formis dantur gradus,ita etiam in materiebus gradus inuenięntur, quod adeo mihi rationi,& naturæ ordini consentaneum esse videtur, at Aegidius cũ oppositum tenuerit, à recta philosophandi methodo recepisse videatur, quam etiam veritatem cognouit Com.Auer.qui vt inquit Doctor subtilis, qui perraro Auerroem laudare solitus est,solus in hoc Arist.mentem habuiße videtur:inquit.n.Auer.2.cap.de sub. orb. vbi ponit fundamentum ab Arist.desumptum 9.Meth.17.hoc autẽ est, omnis potentia in substantia est potentia contradictionis,in cęlo non reperitur potentia in substãtia, igitur in cęlo non reperitur materia,quæ sit potẽtia in substantia,sed tantũ ab vbi,qđ etiam habuit primo Phis.63.vbi inquit,in cęlesti corpore reperitur materia,quæ est potentia ad vbi,sed non reperitur materia, quæ eſt in potentia ad formã,quoniam reperiretur forma constituta in esse per subiectum,ecce ꝙ ne latum vnguem Auer.ab Arist.recedens,vult quòd omnis potentia ad esse,& ad formam,est potentia ad non esse,idcirco Auerroes semper hoc innixus principio format consequentiam istã, Si in cęle-

sti corpore reperiretur materia in potentia, in actu verò per formam es-
set in potentia contradictionis, & forma constituta in esse per subiectum,
sed non reperitur potentia contradictionis, ergo non reperitur materia,
quæ sit in potentia ad esse, actu verò per formam, ex quo patet quòd neq;
de Auerrois sententia datur potentia illa ad esse tantum, vt ei imponunt
moderni, quoniam si secundum ipsum huiusmodi daretur potentia, argu-
mentum eius peccaret per fallaciam consequentis, & à parte ad totum
negatiue, non habet potentiam contradictionis, ergo nullam habet poten-
tiã, quæ respiciat esse, quoniam dicam habere potentiam ad esse tantum.
insuper quòd materia cæli ex se actu sit, declarauit Auerr. in Paraphrasi
primi de cælo summa 6. iuxta principium, vbi hæc habet, cælum est cor-
pus simplex, non compositum ex materia & forma, accipiendo cælũ pro
orbe, sed veluti materia in actu ad formas abstractas, magisque simile
materiæ quàm formæ, licet neutri horum similitudinem obtineãt: adum-
brat enim materiam, tum quia sensibile, tum quia corpus, tum quia poten
tiam habet ad vbi: assimilatur autem formæ, quia sua natura existentiam
possidet actu, ecce qđ vult materiam cæli sui natura actu existere, & pro-
inde habere similitudinẽ formæ, quam ẽt scripsit 1. cæ. 95. vbi cõtradistin
guens materiã cæli à materia inferiorũ sic inquit, inferiorũ materia poten
tia est: materia autẽ cæli actu est. nec dici põt, vt quidam dicunt modernio-
res, ꝙ Auerroes accipit materiam cæli, vt informata forma, quoniam com
paratio esset in æquiuoco, quia fieret cõparatio inter materiam inferiorũ,
vt informis est, & materiam cæli, vt formata. tum ẽt quia capit materiã
cæli, vt est cognoscibilis secundum analogiam, perinde ac materia inferio-
rum: talis autem non est materia formata, igitur non capit materiam cæl,
vt est formata forma cum dicit tam esse in actu, sed secundum se, hinc er-
ror detegitur nonnullorum Auerroistarum qui secundum mentem Auer.
dicunt, quòd materia cæli secundum se potentia sit, actu autẽ constituatur
per formam, quod tantum distat ab Auerr. sententia, quantum distat ve-
rum à falso, sed licet materia cæli non habeat potentiam ad esse, & ad for
mam, habet tamen potentiam ad vbi, & proinde inquit Auerr. 2. cap. de
sub. orb. quòd materia cæli est perfectior cæteris modis materiæ, quia non
est in ea de potentijs, nisi potentia ad vbi. causa verò quare hanc potẽtiam
habeat, est, quoniam potentia intrinsecè spectat ad motum, ut patet ex de-
finitione motus, quæ est, motus est actus entis in potentia, vt in poten-
tia, & in contex. 15. eiusdem tertij libri, motus in alio genere collocari nõ
potest, quam in genere actus imperfecti, qui semper annexam poten-
tiã habet ad terminum motus, vnde habitibus præsentibus in materia ces-
sat mo-

ſat motus, quoniam ceſſat potentia, quæ eſt de conſtituentibus motum: idcircò cum cęlum moueatur, motus autem ſit actus entis in potentia ad terminum, propterea in cęlo reperitur potentia ad vbi, tanquam ad terminum motus: hanc autem potentiam perpetuò habet, quoniam ſi deficeret iſta potentia deficeret motus cęli, qui eſt actus cum potentia: cum autem motus cęli æternus ſit, ea propter ſemper coniunctam habet potentiam ad terminum motus, & ad vbi. itaque materiæ cęli naturam concludentes dicimus, quòd materia cęli eſt alterius rationis à materia ſublunarium, per ſe exiſtens in actu, ſolum habens potentiam ad vbi. qua concluſione ita conſtituta, ad ea quæ in contrarium adducta fuerunt ita reſpondeamus, & ad primam rationem dicimus, quod illa minor propoſitio falſa eſt, quoniam cęlum non eſt compoſitum per ſe vnum, ita vt ex materia & forma ipſius reſultet vna ſubſtantia, quoniam cauſa quare fiat vnum per ſe, eſt potentia ad formam, ex octauo Meth. contex. 15. cum autem materia cęli non ſit potentia ad formam, proinde ex tali materia & forma cęli non fit vnum per ſe, ſed ſolum eſt compoſitum ex materia & forma, aut ex corpore & anima, tanquam ex mouente & mobili: & ideo cum ſit compoſitum vnum quod ex ſe mouetur, ſolum potentiam habet ad terminum motus, & ad vbi. Ad Ariſtotelis authoritatem dicendum, quòd Ariſtoteles 8. Meth. 3. non definit materiam in communi, ſed materiam generabilium, quod ex verbis Ariſtotelis oſtendi poteſt: inquit enim materia potentia eſt, forma autem ſubſtantia eſt ſola ratione ſeparabilis, compoſitum autem cuius generatio & corruptio eſt. ecce quod loquitur de materia, quæ eſt pars compoſiti generabilis & corruptibilis. ſimiliter ſecundo de Anima 2. dici poteſt loqui de materia corruptibilium, vel dato quòd loquatur de materia in communi, vt ratio probare videtur, dicendum quòd vtraque potentia eſt, diuerſimodè tamen, nam materia corruptibilium dicitur potentia ad formam, materia autem cęli dicitur potentia, vnde, & quo, & hæc ſunt quo ad materiam corporis cæleſtis. qualis verò ſit eius forma, & quomodo ſeſe habeat ſequens caput declarabit.

Quæ ſit cœleſtis corporis forma.

HActenus naturam materiæ cæleſtis corporis abundè ſatis explicauimus, nunc quæ ſit eius forma à nobis conſiderandum eſt, qua in re varij & inter ſe diſſidentes Ariſtotelis interpretes ſunt. Cōmentator vt apud ipſum legitur 12. Met. 38. & 2. ca. de ſub. orb. cēſuit, ꝙ forma cęleſtis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

stis corporis sola intelligentia sit, nec in eo præter hanc alia reperiatur forma, ex altera parte fuerũt alij qui duplicem formam in cęlesti corpore posuerunt, informãtem vnam per quam cęlum in esse constituatur, alterã verò assistentem, vt intelligentiam quæ sibi motum, & operationem largiatur. Sed ij adhuc inter se varij ac discrepantes sunt, nã alij posuerunt formam hanc informantem non esse animam, vt B.D. in prima parte summæ quæst. 7. ar. 3. & Simp. 2. cęli, vbi aduersus Alexandrum tenet, quòd in cęlo non sit idem Anima & natura, sed in eo reperiatur natura distincta ab Anima, per quam cęlum inclinationem habet, vt moueatur: Anima uerò distincta ab hac est principium actiuum circularis motus. Alij verò vt Auicennas & nonnulli ex recentioribus dixerunt formam hanc esse de genere animarum, nõ quidem vegetalem, sed sentientem, per quam cęlum constituitur in actu, & corpus est neque graue, neque leue, vnde secundũ istos in cęlo duplex reperitur compositio vna quidem ex propria materia, & propria forma, per quam cęlum est, & actu existit: altera verò est ex cęlo sic in actu & ex intelligentia tanquam ex nauigio & nauta, & ita ex propria forma fit vnum per se, & secundum substantia: ex intelligẽtia verò quæ cęlo vnitur in actu per propriã formã fit vnũ secundum esse mobile, quod à seipso mouetur: tres ergo in summa de forma cęli extitere sententiæ, vna fuit quod sola intelligentia sit forma cęli, vt Auer. Alia verò quod præter intelligentiam insit propria forma, sed non anima, vt B.D. et Simp. Tertia, quòd propria forma præter intelligentiam sit de genere animarũ quæ imaginatiua dicitur, vt Auic. & recentiores. ij aũt qui propriã formam præter intelligentiã cælo accõmodarunt, hæc habẽt fundamenta, & primo B.D. primo cæli lect. 6. ita probat, cælum seclusa intelligentia est actu ens, secus non ageret in ista inferiora, igitur vel est actus, vel habens actum. non primo, quoniã actus & forma non potest esse subiectũ motus. ergo est habens actum, ergo seclusa intelligentia compositum est ex materia, & forma. amplius cælum seclusa intelligentia est singulare, & indiuiduum, ergo seclusa intelligentia formam habet cum materia. consequẽtia habetur ex Aristotele primo Cæli contex. 92. vbi inquit, quòd qui dicit hoc cælum dicit formã cum materia. addimus nos, & hæc alia duo, nam Aristoteles primo cæli demonstrauit cælũ diuersam habere naturã à quatuor elementis. huiusmodi distinctio & diuersitas cæli à quatuor elementis, vel erit à natura materiæ, vel à natura formæ: non primo, quoniam materia non est causa distinctionis, & diuersitatis, ex 7. Met. contex. 49. si secundo, vel erit à forma separata, & ab intelligentia, vel ab alia forma propria citra intelligentiam. non primo, quoniam cum intel-

ligentia

ligentia non sit quiditas cęli non potest esse causa diuersitatis eius à quatuor elementis: idem enim est principium distinguendi & constituendi rem: cum ergo intelligentia non sit principium constituendi, igitur non erit principium distinguendi cęlum ab alijs. igitur erit propria forma in materia præter ipsam intelligentiam à qua subiectum ipsum recipit esse, & denominationem, scilicet quòd neque graue neque leue appelletur, quamobrem in cęlo præter intelligentiam alia reperitur forma, & ista ratio maximè fauet huic opinioni. præterea id ex Auer. confirmari potest primo Cęli 92. & 95. vbi inquit, impossibile esse aliquid per idem esse sensibile & intelligibile, sed est sensibile per materiam, & intelligibile per formam. iam verò cęlum seclusa intelligentia sensibile & intelligibile est, igitur est sensibile per materiam, & intelligibile per formam: igitur seclusa intelligentia compositum est ex materia et forma. hæc sunt quibus probatur in cęlo præter intelligentiam aliam formam adinueniri. Sed istorum opinio falsa est, & primo aduersus id in quo conueniunt, quòd scilicet cęlum citra intelligentiam propriam formam habeat: instabimus secundò aduersus vtranque separatim, quo ad primum ita probatur, si cęlo inest alia forma præter intelligentiam, tunc intelligentia erit superflua & ociosa. probatur, quoniam nulla alia est necessitas secundum ipsos ponendi intelligentiam, nisi vt ei tribuat operationem, et motum: iam vero si citrà intelligentiam habet formam propriam dãtem esse, ergo ab hac etiam habebit operationẽ & motum, si quidem omnis forma dans esse rei, dat omnia accidentia consequentia esse illius rei, & est principium operationum illius rei, igitur non erit necessaria intelligentia vt ipsi tribuat operationem, & motum, nisi fortè dicant, quod non omnis forma dans esse rei, habeat rationem agentis, & tribuat propriam operationem rei. Sed hoc est maximè ridiculum, tunc enim euerteretur Aristotelis dictum 2. de Anima 37. vbi inquit, quod Animal quæ est causa vt forma, et actus corporis viuentis, est quoque causa vt agens & principium operationum corporis animati. nam dicam ego id eße falsum, quia licet sit causa vt forma, non tamen est causa vt agens, sed oportet ponere præter hanc aliam formam, quæ viuenti corpori operationem largiatur & motum, sicut est in cęlesti corpore, in quo forma est quæ dat esse cęlo, non tamen sibi largitur propriam operationem: sed præter hanc aliam formam ponere oportet, quæ habeat rationem Agentis, & cęlo propriam operationem largiatur, & ista ratio præsertim recentiores cogit, qui dicunt, quod hæc Anima sentiens quæ est propria forma cęli continetur sub definitione Animæ tradita in secundo libro de Anima, nam si sic est, igitur sicut Anima quæ est

causa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

causa vt forma, est etiam agens respectu operationum: pariter propria forma celi erit etiam agens, & principium motus. Amplius, si hæc propria forma cęli non est principium motus, quomodo igitur innotuit ipsam in cęlesti corpore reperiri? cum forma nõ innotescat nisi ex operationib. et Aristoteles non alia Methodo demonstrauit cęlum esse compositum ex duabus naturis, quam ex motu, vt patet ex 8. Phis. itaque omnis forma dans esse rei, ei quinetiam operationem, & accidentia propria largitur, sicut bene dicit Doctor subtilis, quòd vera forma tria habet, dat esse rei, facit vnum per se, dat operationem, & motum. quare cum ista forma dat esse cęlo, ergo ei tribuet operationem & motum, qua superflua erit intelligentia. præterea forma hæc aut erit corruptibilis, aut æterna. medium non datur. si primo, ergo cęlum erit formaliter corruptibile, quod falsum est. si æterna, ergo à materia abstracta, ergo intelligens, deducitur vltima consequentia ex Arist. 3. de Anima 16. vbi inquit, quòd omne per essentiam abstractum à materia est intelligẽs: sicut. n. materialitas causa est, vt forma sit intelligibilis solum, et nõ intelligẽs, vt inquit eodẽ loco, ita vacuitas et carentia materiæ causa est vt forma sit intelligibilis, et intelligens: si ergo huiusmodi forma abstracta est, & non educta de materia, ergo erit intelligens, ergo vniuscuiusque orbis duæ erunt intelligentiæ contra Aristotelis decretum 12. Met 44. vbi vnicuique orbi vnicam tantum accomodauit intelligentiam: postremo, tunc Philosophus alias substantias separatas venari non potuisset. probatur, quoniam ex hoc medio eas venatur motus æternus, ergo motor æternus, igitur substantia ęterna, et à materia abstracta, vt patet ex 8. Phis. & 12. Met. 30. iam verò si datur hæc forma citrà intelligentiam, dicam quòd hic motor æternus, & hæc substantia æterna est propria forma cęli quæ ipsum constituit in esse. & est principium motus æterni, & præter hanc non datur alia substantia separata, quare posita hac forma ablata erit via venandi alias substantias separatas. nunc seorsum vtranque opinionem cõsideremus, vt falsitas istarum opinionum magis appareat, & primo opinionem Simplicij & B. doctoris, dicunt isti quòd huiusmodi forma non est de genere animæ, quod sanè tam falsum est, quàm quod falsissimum. nam si hæc forma æterna est, ergo abstracta à materia, ergo intelligens erit, ergo anima, quinimmo supra animam cum gradus intellectiuus supra animam sit, nam repugnantia est me herclè, asserere, quòd est forma externa, et non est anima, vel intellectus, quoniam si hoc prædicatum stat cum subiecto, quòd sit æterna, & non sit intelligens, tunc Philosophus ex hoc principio quòd substantiæ mouentes cęlum sunt æternæ, nunquam potuisset inferrè quòd sunt intelligentes, si dicant isti quòd

Philosophus non demonstrat quòd sint intelligentes ex hoc principio, quod sint æternæ. sed quia sunt actus puri. sed dicãt isti (obsecro) vnde nam Aristot. demonstrauit, quòd sint actus puri, nonne ex hoc principio, quia sunt æternæ? sic arguens 12. Met. 30. formæ cęlestes sunt æternæ, ergo omnino à materia, & à potentia abstractæ: ergo puri actus, quòd si ex hoc medio quòd sint abstractæ à materia, & actus puri probauit quòd sint intelligentes, quòd autem sint abstractę à materia purique actus non intulit, nisi ex hoc medio, quia sunt æternæ, igitur esse intelligentes induxit ex hoc, quia sunt æternæ, & propterea egregiè dixit Auer. 2. cap. de sub. orb. quòd natura huius formæ æternæ est natura animæ tantum. Insuper falsum est, & ab Arist. alienum, quòd huiusmodi forma æterna sit vere natura, nam cũ Philosophus 2. Phis. 12. declarasset quòd natura dicitur de forma, declarans de qua dicitur natura, inquit, natura dicitur de forma quæ inseparabilis est à materia, & quæ terminus generationis est, vt inquit etiam in contex. 14. quod etiam confirmauit primo de animalium partibus cap. 1. vbi uolens probare quòd forma æterna & abstracta à materia nõ consideratur à naturali, sic ratiocinatur, Philosophus naturalis cõsiderat naturã, non oĩs Aĩa, vt æterna & abstracta est natura, ergo &c. ecce quod forma æternæ & abiuncta à materiæ cõditionibus non est natura, licet secundũ analogiam & proportionẽ natura dici queat, vt inquit Auer. 2. Cę. 3. quoniã sicut forma corruptibilis quæ vere natura est in proprio subiecto, motũ producit, ita forma æterna in proprio orbe, & hoc ẽt voluit Aphrodis. Alex. cum dixit, quod in cęlo idem est Anima & natura non intelligens, quod sit verè natura, quoniam si secundum Alex. Anima Cęli non est proprie Anima, ut ipse inquit primo suæ Paraph. de Anima lib. cap. 9. sed secundum analogiã Anima dici debet, multo minus secundum ipsum erit natura, sed Anima dicitur vt est actus corporis cęlestis, dicitur uerò natura quatenus in proprio orbe motum producit: grauiter enim peccat Simplicius, cum inquit, quòd huiusmodi forma causa est, vt Cęlum moueatur, nã forma non est causa, vt res patiatur, sed vt agat. actio enim & passio à diuersis proficiscuntur naturis, actio quidem à forma, passio uerò a materia, & cuicunque conuenit passio, conuenit rõne materiæ, vt testatum reliquit Arist. 1. de Gener. 55. & secundo lib. 53. quarè opinio Simplicij & Beati Thomę nullo pacto peripatetica est. Nec Auicennæ opinio & recentiorũ dicentium quòd huiusmodi forma est Anima sentiẽs, & imaginatiua Aristoteli consentanea est, siquidem vt habetur secundo de Anima cont. 160. imaginatiua est motus factus à sensu secundum actum, sed in Cęlo non reperiuntur sensus, vt sub finem tertij de Anima Arist. declarauit, quia ne-

que propter melius Animæ, neque propter melius corporis, ergo in cęlo non reperitur imaginata. nec valet si dicant, quòd ibi in secundo de Anima definitur imaginatiua mortaliū, & hæc præsupponit sensus externos, non autem imaginatiua cęlestis corporis, quoniam de ipsorum sententia, quando est vna natura communis analoga prius definitur illa natura communis, quàm sua analogata. imaginatiua secundum ipsos dicitur secundum prius & posterius de imaginatiua Cęli & mortalium, ergo prius definitur natura illa communis, & imaginatiua in communi, quàm hęc, aut illa, quare definitio ista erit de imaginatiua in communi, quòd sit motus factus à sensu secundum actum, & consequenter vtraque præsupponit sensus exteriores. prætereà vbi Philosophus egit de huiusmodi imaginatiua quæ est quiditas Cęli, nam cum sit forma, & quod quid est ipsius Cęli, de ipsa necessario erat agendum, secus pertractasset de cęlo, & non declarasset quod quid est, & forma ipsius, quòd si ea non definitur in secundo de Anima, cum alibi non consideretur, igitur nullibi Philosophus de ea pertractauit, itaque purum figmentum est & meræ nugæ, quòd imaginatiua præter intelligentiam in cęlesti corpora reperiatur.

Dilucidatio.

NON recedentes ergo in huius problematis determinatione ab opinione Auerrois, qui hac in re ueram Aristoteles mentem est assecutus, dicimus quòd forma Cęli sola intelligentia est, nec Aristoteles prę ter intelligentiam vllam aliam in cęlesti corpore formam cognouit, qua habita veritate quæ in oppositum adducta fuerunt, persoluamus. & primo ad rationem Beati Thomæ dicimus, quòd illa ratio bis. peccat, primo quidem cum dicit, quòd Cęlum seclusa intelligentia agit in ista inferiora, quod falsum est, nam Cęlum non agit in ista inferiora nisi mediante lumine, & motu: iam verò Cęlum seclusa intelligentia non mouetur, nec lumen habet, cū ista habeat ab ipsa intelligentia. igitur seclusa intelligentia non agit in ista inferiora: peccat secundo, quoniam argumentum est ab insufficienti, nā cum dicit si est actu, vel est actus, vel habens actum, dicimus quòd nec est actus, nec habens actum & formam, sed est materia per se existēs in actu, itaque argumentum peccat ab insufficienti. Ad secundam autem rationē bis. respondetur, et primo negatur antecedens, quoniam Cęlum seclusa intelligentia nec singulare, nec indiuiduū est, si quidem ablata intelligentia omnia quinetiam accidentia auferuntur, quibus mediantibus orbis, & Cęlum singulare, & indiuiduum efficitur: secundo de mente Auer. respondere potest,

test,quoniam Auer.primo Cę.com.95.dicere videtur,quòd orbis, & materia per se indiuiduata est,respondetur negando consequentiam,ad illam autem Aristotelis authoritatem dicimus, quòd ibi Aristoteles capit Cęlum pro mundo,de quo dubitationem mouit aduersus vnitatem inibi de eo demonstratam,& illa authoritas vera est de mundo & non de cęlesti corpore:& ratio est, quoniam mundus singularis est & indiuiduus per aliud vt per compositionem materię & formę,& proindè qui dicit hunc mundum,formam dicit cum materia,at Cęlum seclusa intelligentia non est singulare,& indiuiduum per aliud,sed per se,& proinde non sequitur formã habere cum materia.vnde illa propositio singulare & indiuiduum formã habet cum materia,veritatem non habet in ijs quę sunt indiuidua per se sicut sunt substantię separatę,& corpora cęlestia.Ad tertiam uerò ità respondemus,quòd Aristoteles primo libro de cęlo demonstrauit cęlum diuersam habere naturam à quatuor elementis:cęlum autem ibi capit ut est subiectum simplex,quod est aptum natum moueri motu circulari, per se existens in actu sine forma. cum autem quęritur an talis diuersitas sit à natura formę,vel à natura materię,dicimus quòd prouenit a natura materię,quę per seipsam distinguitur à natura quatuor elementorum, vnde in hac propositione,Cęlum est alterius naturę ab elementis,accipitur Cęlum pro subiecto simplici,et pro parte corporea quę est materia ex se existens in actu,quę quidem ab intrinseco,& ex sui natura distinguitur à natura quatuor elementorum:hoc enim pacto Cęlum considerauit Aristoteles in lib.de Cęlo,uidelicet quò ad partem corpoream tantum quę cum actu sit per se quali motu est apta moueri, tali mouetur: Ad vltimam negatur minor propositio, quia Cęlum seclusa intelligentia non est sensibile, si quidem non est sensibile nisi mediantibus accidentibus,vt lumine, figura & motu:hęc autem cum non habeat nisi ab ipsa intelligentia vt ipsemet testatur Auer. 2.cap.de sub.orb.igitur seclusa intelligentia non habet huiusmodi accidentia,quare seclusa intelligentia non est sensibile, quinimmo seclusa intelligentia non est intelligibile per se,siquidem eius natura cognoscibilis non est nisi per analogiam & similitudinem ad ista inferiora, nam sicut se habet sobiectum motus localis in inferioribus,ità se habet in corpore cęlesti,sed in inferioribus subiectum motus localis est in actu, igitur & in Cęlo subiectum motus localis actu est:discrimen tamen est quòd subiectum motus localis in inferioribus est actu per formam, in cęlestibus autem est actu per se.vtrunque tamen cognoscibile est secundum analogiam, sed differenter,quia materia et subiectum mortalium cognoscitur per analogiam non quidem ad formam,sed ad materiam artificialem,vt legitur a-

apud Aristo. primo Phis. 69. subiectum autem cęlestium corporum cognoscitur per analogiam ad materiam inferiorum. quoniam ergo Cęlum seclusa intelligentia nō est intelligibile per se, sed per comparationem ad aliud, ea propter non sequitur, seclusa intelligentia materiæ & formæ compositionem habere, sed hoc in loco occurret aliquis aduersus id quod dictum est, quòd cęlum seclusa intelligentia, quoniam non habet accidentia secum iuncta, sensibile minimè est. nam inquit Auer. primo illo de cęlo 92. et 95. quòd omne sensibile est sensibile per materiam, igitur remotis omnibus accidentibus adhuc Cęlum sensibile erit, cum remaneat materia quæ sentiendi ratio est. dicimus ad hoc quòd materia bif. considerari potest, uno modo secundum se, alio modo vt sensibilibus qualitatibus affecta, tunc dicendum quòd si primo modo consideretur materia non est causa sentiendi, quoniam si daretur compositum ex materia et forma sinè sensibilibus qualitatibus, vt sine colore non esset visibile, quoniam vt habetur secundo de Anima contex. 63. substantia per accidens sensibilis est mediantibus qualitatibus ipsis, vt visibile vt coloratum, gustatile vt saporosum: si verò secundo modo accipiatur materia vt sic causa est vt res sensibilis sit, verum ratio formalis sentiendi per quam aliquid dicitur sensibile est qualitas sensibilis, quę per seipsam sensibilis est, & cętera per ipsam: color enim per se visibilis est & ratio alia sentiendi. materia verò concurrit vt conditio agentis. cum ergo inquit Auerro. quòd quicquid est sensibile, est per materiā, non accipit materiam primo, sed secundo modo, licet ergo in Cęlo seclusa intelligentia remaneat materia, quia tamen non remanet accidentibus affecta, propterea non est sensibile. ex his itaque quæ hactenus dicta sunt mihi satis conclusum esse videtur, in cęlesti corpore præter intelligentiam nullam aliam formam adinueniri, sed nunquid intelligentia ei vniatur vt motor, vel vt forma ne legentium animos nimia prolixitate tędio afficiamus, sequens caput declarabit.

An intelligentia sit forma dans esse corpori cœlesti.

CVM in cęlesti corpore (vt superius ostensum est) nulla alia reperiatur forma nisi intelligentia, nunc illud considerādum est, an corpori cęlesti vniatur vt forma, vel vt motor, hoc est an sit forma informans, vel assistens, perinde ac nauigio nauta, & licet huius problematis resolutio ex superioribus aliquo pacto haberi queat, nihilominus vt magis atque magis

veritas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

veritas illustretur,& aliorum dicta hac in re omnibus conspicua fiant id, mihi in præsenti capite inuestigandum proposui, in cuius problematis determinatione non est eadem apud omnes opinio, Achillinus tertio libro de orbibus dubio primo, Suessa.& ex modernioribus plurimi alij, de Aristotelis & Auerrois intentione dixerunt, quòd intelligentia est forma dans esse formaliter Cęlo. quam opinionem pluribus rationibus & authoritatibus persuadere conati sunt:& primo per rationem formæ hoc pacto, Forma, vt habetur secundo Phisicor.context.28. est quod quid est esse rei, igitur intelligentia cum forma sit, est quod quid est ipsius Cæli, quod confirmant ex Aristotele secundo de Anima 37.vbi (vt inquiunt) ita ratiocinatur. Anima forma est. igitur causa est vt viuentia sint; à pari intelligentia forma est, igitur causa est, vt cęleste corpus actu sit: Secundo quòd intelligentia sit forma dans eße probatur ex ratione Philosophi, secundo de Anima 24.qua probat Animam esse corporis actum, omne id per quod alicui propria operatio inest, corporis actus est, sed per intelligentiam Cęlo propria operatio inest, igitur intelligentia cęlestis corporis actus est, et forma dans esse:tertio, quod vnitatem largitur rei, idem tribuit esse, quoniam ab eodem est esse, et vnum esse, vt habetur 2.de Anima contex.7.& quarto Met.3.sed intelligentia cælesti corpori vnitatem largitur, ergo eidem tribuit esse:minor patet ex Auerro.secundo Cęli, vbi inquit, quòd ex intelligentia & orbe fit magis vnum quàm ex materia & agēte, igitur intelligentia quæ abstracta est, cęlestis corporis causa erit ut forma, finis,& agens, sed causalitas formę est dare esse rei, igitur intelligē tia dabit esse formaliter Cęlo:probāt insuper hoc nonnullis Auerrois authoritatibus,& primo ex Auerrois authoritate primo Phisic. 63. vbi inquit, quod cęleste corpus constituitur per intelligentiam, sed intelligentia non cōstituitur per corpus cęleste, iam vero sicut negatur de intelligentia quod constituatur Cęlo, ita affirmatur de ipso, quod constituatur ab intelligentia, sed negatur, quod intelligentia secundum esse, constituatur à Cęlo, ergo affirmatur de ipso, quod constituatur ab intelligentia secundum esse. itaque intelligentia cōstituet Cęlum in esse, atque ita erit forma informās. Accedit alia Auerrois authoritas primo Cęli 95. vbi apertissimè inquit, quod materia Cęli nō est per se existēs in actu, igitur erit in actu per intelligentiam, sed id per quod res actu est, dicitur esse forma informans, ergo intelligētia dicitur esse forma informās.postremo afferūt Auerrois authoritatem in Paraphr.metaf.tract 4.vbi sic inquit, Substantię abstractę non sunt tantum motores corporū cælestium, immo dantes eis formas suas quibus sunt id quod sunt. hæc sunt ex quibus ostēdunt de Aristotelis et Auer

rois

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

rois sententia intelligentiam esse formam dantem esse formaliter cęlo, sed opinio ista, nec est ad mentem Aristotelis, nec ad mentem Auerrois. & quamuis summi Aristotelis & Auerrois interpretes, & præcipuè Zimara infinita adduxerint argumenta, nihilominus non tetigerunt radices, & vera Aristotelis, & Auerrois fundamenta, hinc factum est, quòd oppositam tenentes partem ipsorum argumenta facilè subterfugere potuerunt. Nos autem multitudinem argumentorum derelinquentes, quoniam perfectio rerum non numero, sed pondere dimetitur, vera Aristotelis, & Auerrois fundamenta inquiremus, & primo horum opinionem non esse ad mentem Aristotelis, mox non esse ad mentem Auerrois ostendemus, quòd autem non sit ad mentem Aristotelis ita probatur, Si intelligentia est forma dans esse, ergo cum orbe facit vnum per se, quoniam vt supra ex quarto Meth. 3. & secundo de anima contex. 7. ab eodem est esse, & vnum esse, sed non potest fieri vnum per se, nisi quia vnum est actus, & reliquum potentia ex 8. Meth. contex. 15. igitur si intelligentia est forma dans esse, materia cęli est in potentia ad esse, atqui materia cæli non est in potentia ad esse, quoniam tunc esset in potentia contradictionis, & ad non esse, vt superius abunde satis demonstratum fuit. si itaque materia cæli non est in potentia ad esse, igitur non potest fieri vnum per se. igitur intelligentia non est forma informans, quoniam antecedens non stat cum opposito consequentis: Nec valet modernorum responsio dicentium, quod potentia duplex est, vna ad esse tantum, & ad dimidium contingentis: alia verò ad vtrumque, & quòd materia cæli est in potentia ad esse tantum, & per hanc recipit intelligentiam ipsam cum qua facit vnum per se, quoniã si illa distinctio esset vera, euerteretur Aristotelis ratio nono Met. 17. vbi probat, quòd æterna non habent potentiam ad esse, quoniam tunc haberet potentiam ad non esse. & 12. Meth. contex. 30. vbi probat intelligentias in sua substantia potentiam non habere, quoniam tunc haberent potentiã ad non esse. quis enim asserere posset in sua substãtia intelligentias potentiam habere, quæ secundum dimidium contingentis est? & proinde inferre non licet, ipsas contingere non esse. ea propter dixere nonnulli, vt hanc vitarent difficultatem, quòd anima cæli est forma informans, & facit vnum per se, non tamen materia cæli est potentia, quoniam ex materia cæli, & forma vnum per se fieri potest. etiam si materia cæli non sit potentia ad esse, responsio ista tam procul abest ab Aristotelis sententia, vt nihil magis, nam si fieri posset vnum per se absque potentia, tunc rueret ratio, quã assignat Philosophus 8. Meth. 15. cum inquit, quod ideò fit vnũ per se, quia vnum est actus, & reliquum potentia: dicam enim ego, quòd altera causa

vnusquisque apud ipsum proprio quæsito de triplici causalitate intelligentiæ perlegere potest. demonstrabimus autem nos distinctionem hanc non esse ad mentem Aristotelis, & suo loco non esse ad mentem Auerroiss, q̃ non detur forma informans non educta de materia probatur ex Arist. secundo de Aaima 11. vbi tradita animæ definitione infert hoc corrolariũ, Anima est actus, & quod quid est corporis animati, ergo est à corpore inseparabilis, aut quædam subiectæ animæ partes si partibilis est. ecce quod forma informans, & quæ est quod quid est rei, est à corpore inseparabilis, & consequenter educta de materia, quod si daretur forma informans non educta, tunc Aristotelis consequentia falsa esset, cum inquit, est quod quid est corporis animati, ergo à corpore inseparabilis, quoniam antecedens stat cum opposito consequentis, nam datur forma, quæ est quod quid est corporis, & tamen non est inseparabilis, nec constituta per subiectum. secundo ita probatur, si est forma informans, & perficiens materiam, ergo materia sui natura actum excludit, & ex se potentia est. ergo si est forma informans recipitur in materia in potentia. hoc stante sic arguo, Omnis forma recepta in materia in potentia educitur de potentia materiæ, sed per hypotesim omnis forma informans recipitur in materiam potentia, ergo. Omnis forma informans educitur de materia. maior propositio probatur, quoniam cum forma recipitur in materia in potentia aut extrinsecus inducitur, aut educitur, sed non extrinsecus inducitur: hæc enim opinio Academicis ascribitur, non aũt Aristotelis fuit. nam vt scribit Auerr. 8. Meth. 15. & 12. Meth. 18. agens non congregat formam cum materia, sed formam extrahit de potentia ad actum. cum itaque secundum Arist. forma in materia ab extrinseco non inducatur, sed educatur, igitur omnis forma recepta in materia in potentia, & unita materię per informationem, de sinu materiæ educta est. quod ex eo confirmatur, quia omnis forma quæ recipitur in materia in potentia ad esse, recipitur in materia quæ est in potentia ad non esse, vt crebrò dictum est. ergo illa forma poterit non esse, ergo corruptibilis, & educta, igitur omnis forma recepta in materia in potẽtia necessario de materia educta est. & quia omnis forma informans recipitur in materia in potentia, igitur omnis forma informans educta est. quare distinctio illa ad quam miseri isti confugiunt de forma informante cõstituta, & non constituta ab Aristotele prorsus aliena est. quamobrem si intelligentia est forma informans, igitur reciperetur in materia in potentia, ergo de materia esset educta, igitur extensa, & diuisa ad diuisionem subiecti, igitur per accidens mobilis ad motum subiecti, quod probandum erat. præterea si intelligẽtia est forma informans, & quiditas cęlestis corporis, igitur talis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

superflua est, scilicet potentia, quoniam vnum per se fieri pōt actu solum absque potentia, sicut efficitur ex forma, & materia cæli: si itaque ratio ab Arist. assignata consistere debet, dicendum, ꝙ vnum per se necessario includit actum & potentiam tanquam causam adæquatam, nec ullo pacto vnio formæ per informationem cum materia fieri potest absque potentia: præterea velint, nolint isti fateri coguntur, quod si est forma informans, necessariò materia est in potentia, quòd ita probatur. Si anima cæli dat esse, & tribuit actum materiæ, igitur materia cæli sui natura caret esse, & caret actu: & quoniam est apta nata perfici, & recipere actum, igitur in materia cæli reperitur carentia cum aptitudine ad recipiendum actum, sed carentia cum aptitudine priuatio est. ergo materia cæli secum annexã & comprehensam habet formæ priuationem, sed priuationi semper iuncta est potẽtia ad formam, vt etiam declarauit Themistius celebri illa digressione primo Phisicorum de potentia materiæ. igitur si in cælo reperitur forma informans, in materia cæli necessariò reperitur potentia ad formã, quòd ipsi aufugere voluerunt, vt argumenta vitarent aduersus primã responsionem adducta: cum autem materia cæli non sit potentia ad esse, sed natura quædam per se existens in actu, igitur ex hac materia & forma non potest fieri vnum per se, cum duo actu non fiunt vnum actu, vt legitur 7. Meth. tex. 49. nec ipsi materiæ per informationem vniri potest, cum forma informans materiam postulet in potentia: secundo, & principaliter vtor argumento communi, si intelligentia esset forma informans, igitur numeretur per accidens ad motum subiecti. consequens falsum est ex octauo Phisic. deducitur consequentia, quoniam omnis forma recepta in materia, & perficiens materiam mouetur ad motum sui subiecti. Sed ij argumentum hoc facilè dilui posse existimarunt. dicentes quòd forma informans in duplici differentia est: alia enim est forma informans constituens subiectum, & constituta in esse per subiectum, sicut sunt formæ materiales. alia verò est forma informans constituens subiectum, sed non constituta per subiectũ, tunc dicunt, quòd forma informans constituta in esse per subiectum mouetur per accidens ad motum sui subiecti, non autem forma informans non constituta, quia huiusmodi forma non est extensa in materia: iam verò intelligentia est forma informans non constituta per subiectum, ea propter non mouetur per accidens ad motum subiecti. fuit distinctio hæc de duplici formarum genere sacra (vt aiunt) anchora, qua isti omnes nodos dissoluere, & omnes scopulos aufugere crediderunt. & licet Zimara totis viribus hoc duplex formarum genus demoliri conatus sit, id tamen ex Aristotele non effecit, & satis debiliter ex Auer. comprobauit, vt

vnus-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tur talis quiditas ab aliquo artifice considerari debet. aut ergo considerabitur à mathematico, aut à diuino, aut à naturali Philosopho: non à Mathematico, quoniam Mathematicus substantiam non contemplatur, & si aliquis ex Mathematicis de substantia theoriam facit, vt Astrologus, non tamen ita altius sese attollit, vt formam, & cęli quiditatem contempletur: non à diuino, quoniam diuinum considerat intelligentiam, & animam cęli non ea ratione qua est principium determinati entis, sed ea ratione qua est principium entis. hic enim est conueniens considerandi modus primi Philosophi, vt statuit Aristoteles sexto Meth. contex. primo, vbi sic inquit, Quæruntur enim principia entium, inquantum entia sunt, non à naturali Philosopho, quoniam vel in octauo Phis. vel in lib. de Cęlo, vel in lib. de Anima, in alijs enim naturalis scientiæ partibus considerari non potest. Sed non consideratur in octauo Phis. quoniam ibi agitur de primo motore sub ratione mouentis, non autem sub ratione formæ, non in lib. de Cęlo, quoniam vt vnicuique patet qui accuratè perlegit et primum & alterum librum de cælo, ibi non agitur de forma cęlestis corporis, sed duntaxat de parte corporea disputatio habetur: non in libris de Anima, vt ipsis videtur, quoniam, vt superius dictum fuit, in libris de Anima ea anima definitur, quæ est actus illius corporis animati, quod ponitur in diuisione corporis naturalis in tex. 3. secundi libri, sed corpus illud animatum quod est membrum diuisiuum corporis naturalis, illud est ut ibi describit Philosophus, quod in se principium habet nutritionis, & incrementi, hoc autem est corpus generabile & corruptibile, igitur in libris de Anima duntaxat definitur & consideratur anima corporis generabilis, & corruptibilis, sicut ēt extat oīum Græcorū sententia, itaq; nec in libris de Anima cęlestis corporis quiditas consideratur. cū ergo intelligentia, vt quiditas cęlestis corporis à nullo artifice cōsideretur, igitur nō erit forma informās & cęlestis corporis quiditas. postremo si esset intelligētia forma informās, cęlū nō diuideretur in partē per se mouentē, & partē per se motam, quod Aristoteli aduersatur, qui 8. Phis. statuit cęlum diuidi in partē per se mouentē, & partē per se motam, cum à seipso moueatur. consequentia conspicua est, quoniam si intelligentia est forma constituens materiam in actu, ipsa erit pars per se mouens. pars verò per se mota non potest esse materia, quoniam cum de se non sit in actu, sed in potentia, non potest esse pars per se mota, quoniam subiectum motus localis actu est. vt legitur quinto Phis. contex. 8. si itaque intelligentia esset forma informans, cęlum non diuideretur in partem per se mouentem, & partem per se motā, quod cum falsum sit, falsum erit id ex quo sequitur. hæc sunt ex quibus iā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

probatum esse arbitramur opinionem hanc non eße ad mentem Aristote lis. Nunc verò supereſt, vt demōſtremus opinionem hanc non esse ad mentem Auerrois, cuius doctrinam ipsi tantopere profitentur, cuius opinionē lubenter perpendimus, tum propter illos qui Auerrois dogmata insequuntur, tum etiam, vt ostendamus istos illum authorem non intelligere quem profitentur: accipimus autem in primis principium hoc secundum doctrinam Auerrois, quòd omnis forma informans educta est de potentia materiæ, cuius principij veritas ex ipsomet ita ostenditur, Si forma dat esse actu materiæ, igitur materia sui natura nec actu est, nec habet esse, ergo sua ptè natura potentia est ad recipiendum esse. igitur omnis forma dans esse, perficit, & recipitur in materia, quæ est in potentia ad esse, sed ubi materia est, quæ in potentia est ad esse, ibi est forma constituta per subiectum, ut aperta est Auerrois sententia primo Phis. 63. vbi sic inquit, In cęlo reperitur potentia ad vbi, non potentia ad formam, quoniā si reperiretur materia, quæ sit potentia ad formam, ibi reperiretur forma constituta per subiectum: quoniam autem nō reperitur materia, quæ sit in potentia ad formam, ideo non reperitur forma constituta per subiectum, hæc Auer. si igitur vbi forma dans eße, ibi materia in potentia ad esse, & vbi potentia ad esse, ibi forma constituta per subiectum: igitur de primo ad ultimum, omnis forma dans esse est forma constituta per subiectum, & educta de materia, quamobrem talis discursus in forma erigi poteſt, Omnis forma recepta in materia, quæ sit in potentia ad eße est constituta in esse per subiectum, omnis forma informans recepta est in materia, quæ est in potentia ad eße. igitur omnis forma informans est cōstituta per subiectum, & educta de materia. quòd si quis dicat illa maior propositio intelligitur de forma recepta in materia, quæ est in potentia ad eße, & ad non esse, non autem de materia, quæ est in potentia ad esse tantum, & cum Auer. inquit, quòd vbi materia, quæ est in potentia ad esse, ibi forma constituta per subiectum intelligit de materia, quæ est in potentia ad utrunque contingēs, non autem ad esse tantum. responsio ista falsa est, quoniam Auer. ibi, non accipit potentiam in substantia, vt contradistinguitur à potentia ad esse tantum, sed vt contradistinguitur à potentia ad vbi, quoniam sic inquit, In cęlo reperitur potentia ad vbi, sed non reperitur potentia ad formam. ecce quòd accipit potentiam ad formam, vt contradistinguitur à potentia ad vbi, & non ab alia potentia ad esse tantum. præterea secundum Auer. omnis potentia in substantia, & ad esse, est potentia ad non esse, vt patet sub initium secundi cap. De sub. orb. vbi ita ratiocinatur, In cęlo non reperitur potentia in substantia, & ad esse, quoniā si hæc potētia reperiretur,

tunc esset potentia contradictionis, & ad non esse, iam verò si secundum ipsum daretur potentia ad esse tantum, consequentia nulla esset, quoniam dicam, quòd in cęlo reperitur tantum ad esse, & ideo non sequitur quòd sit potentia contradictionis, & ad non esse, quare secundum doctrinam Auerrois qui in hoc est Aristotelem insecutus, omnis potentia ad esse contradictionis est, & per consequens omnis forma qua vnitur materiæ per informationem, & recepta in materia in potentia constituta est, & deducta de materia. hinc velim te de Auerrois sentētia colligere propositiones istas, Prima est, quòd omnis potentia ad esse est contradictionis & ad non esse, quæ fuit etiam Aristotelis nono Met. 17. Altera propositio est, quòd vbi potentia, ibi forma habens contrarium. vnde semper Auer. format consequentiam istam, si æterna haberent potentiam præter potentiam ad vbi, haberent contrarium, quæ ratio ex eo necessitatem habet, quoniam vbi potentia, ibi forma habens contrarium. Tertia propositio est, quòd omnis forma recepta in materia in potentia ad formam de materia educta est. quo principio innititur Auerrois consequentia primo Phi. 63. vbi potentia ad formam, ibi forma constituta per subiectum. Hinc sequitur quarta propositio, quòd cum omnis forma dans esse recepta sit in materia in potentia, quòd omnis forma dans esse educta est de materia, in quibus propositionibus cum Beatus doctor Auerroi contradicit, Aristoteli quoque maximè contradicit, quibus sic explicatis, illoque firmato principio, ità argumentamur, omnis forma informans educta est de potentia materiæ, intelligentia non est forma educta de materia, igitur intelligentia non est forma informans. Secunda ratio principalis ex Auer. omne compositum est nouum, & corruptibile, quo principio vtitur ipse 12. Met. com. 39. sed si intelligentia est forma dans esse cęlo, cęlum erit compositum ex materia, & forma dante esse, ergo cęlum erit nouum & corruptibile. Sed huic rationi hunc in modum isti satisfaciunt, dicentes, quòd illa maior propositio intelligitur de materia quæ est potentia contradictionis, & forma habente contrarium, et constituta per subiectum, iam verò cęlum non est compositum ex materia quæ sit potentia contradictionis, & forma constituta. ea propter non sequitur cęlum esse nouum & corruptibile. Cęterum quia ista responsio eo capite reprobata est, quo perpenditur illa propositio, omne compositum est nouum, ideò lectorem ad illum locum reijcimus, ne toties eadem repetamus. tertio, si intelligentia est forma dans esse, aut orbi vnitur ex se, & sine agentis beneficio, aut orbi vnitur mediante agente: si dicatur secundo modo, tunc prima intelligentia non erit simpliciter incausata, quoniam supra se habebit aliud agens. adde quòd vt inquit ipse-

*met Auer.8.meth.15.& libr.12.com.18.agens non congregat formam
cum materia,ſed formam extrahit de potentia ad actũ.igitur prima, aut
quæuis alia intelligentia vnitur orbi mediante agente, igitur extrahetur
de potentia ad actum,igitur non erit æterna. quam conſequentiam etiam
formauit Auer.12.Met.39. loquens de compoſitione primæ ſubſtantiæ
contra Saracenos inquiens, quod ſi in prima ſubſtantia vna pars alteri
componatur mediante agente,altera erit educta de potentia ad actum. ſi
vero dicatur quod per ſe ſine agente orbi vnitur,tũc daretur compoſitum
aliquod per ſe ſine agente,quod eſt contra Auer.nona diſput.ſol. primi du
bij,vbi redarguit Algazelem dicentem,quod datur corpus antiquum com
poſitum per ſe ſine agente,ſicut datur ens à ſe, ex quo reſpondebat argu-
mento Philoſophorum dicentium,primum motorem non eſſe corpus com-
poſitum, quoniam omne compoſitum habet agens. quam propoſitionem
negauit Algaz.dixitque dari corpus compoſitum æternum ſine agente.
Auerroes autem reſponſionem iſtam redarguit dicens,ſed non datur ali-
quo pacto corpus compoſitum æternum abſque agente, vt ſcriptum eſt in
libro Philoſophorum,nec par indiciũ eſt de ente,et de cõpoſito, quòd ſicut
datur ens à ſe,ità detur compoſitum à ſe:ſi itaq; daretur ſecundum Auer.
compoſitum aliquod ęternum abſque agente,tunc non eſſet impugnata Al
gazelis reſponſio, quinimmo Auerroes iret in ſententiam Algazelis,
quam reprehendit, quod etiam probatur ex Auerro. 12. Met. 39. vbi
redarguit ſolutionem illam traditam per Sarracenos, quòd ſubſtantiæ illæ
quę primam intelligentiã componunt per ſe vniantur,& per ſe componan
tur,ſic inquiens, Si huiuſmodi ſubſtantiæ ſunt per ſe compoſitę,ergo per ſe
ſunt de potentia ad actum deductæ ſine agente, ecce quòd pro inconueniẽti
habet quòd aliqua per ſe componãtur abſque agente: ſecus non eſſet impu
gnata Sarracenorum reſpõſio ſi aliqua per ſe componi poſſunt ſine concur
ſu agentis.hinc ſequitur quòd illa propoſitio, cauſalitas cauſæ intrinſecæ
neceſſario præſupponit cauſalitatẽ cauſæ extrinſecæ & efficientis, eſt vni-
uerſaliter vera, & non ſolum in materialibus, vt limitant moderni. adde
etiam, quòd ſi intelligentia per ſe vnitur orbi per informationem, ergo per
ſe educitur de materia, conſequentia eſt Auerrois loco citato, vbi ſic ratio
cinatur:ſit ſubſtantiæ illæ primam intelligentiam componentes per ſe in
vnum componuntur,ergo per ſe educuntur de potentia. quòd ſi Auerrois
ratio concludit, itidem & noſtra, quare ſiue intelligentia vniatur mate-
riæ mediante agente,ſiue per ſe,ſine agentis concurſu,aliunde ſequitur &
inconuenientia:igitur intelligentia nullo modo per informationem orbi co
pulari poteſt:poſtremo Auer.1.Cęli 95.poſtquam declarauit conuenien-*

tiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

& c.illam dictionem (magis) non significat excessum, exuberantiamque caloris, & qualitatis, itá vt ignis plures habeat gradus caloris, quàm siccitatis. quoniam hoc pacto inter elementa symbola non satis rectè mutua generatio seruari posset, vt ostensum fuit: sed illa dictio (magis) ordinem significat, ita vt vnumquodque elementum, non ex æquo, sed ordine quodam ambas qualitates respiciat vnam sanè magis præcipuè, alteram vero secundariò. quam solutionem ex eodem Aristotele confirmo libro de sensu, & sensili. cap. de sapore, vbi sic inquit: proprium quidem ignis calor est. siccitas autem terræ, vt diximus in lib. de elementis, vtpotè in 2. de gen. quem librum de elemẽtis appellat. quo etiam nomine eundem librum nuncupauit 2. de an. contex. 113. cum itaque Aristoteles seipsum citet, igitur eo pactò intellexit 2. de gen. ignem esse magis calidi, quam sicci, sicuti seipsum exposuit libro de sensu, & sensili: sed ibi declarauit calorem magis peculiarem esse igni, quàm siccitatem, & hanc magis peculiarem esse terræ, quàm igni: igitur eodem modo intellexit in 2. de gen. contex. 23. Nec Auerrois ratio. 4. meteo. allata com. 10. vllam efficaciam habet, quoniam etiam si ambæ qualitates reperiantur in summo parique gradu: non propterea parem agendi potentiam habent. Nam & ex ipsius sententia, in igne summus calor reperitur, & in aqua summum frigus, & tamen imparem habent agendi potentiam, inuicemque agunt, & patiuntur; eodem quoque modo siccitas, & humiditas se se habent. siquidem vt anteà dictum fuit, cum graduum æqualitate, virium inæqualitas consistit. Ad tertiam autem dicimus, quòd cui magis competit definitio per se, magis competit definitum. iamuerò humidi definitio non competit magis humido Aeris per se, sed ex accidenti, quoniam cum calore cõiunctum est, cuius proprium cum sit fundere, & rarefacere, in causa est, vt humidum aeris magis fluxibile sit, atque interminatum, humidum autem Aquæ, quoniam cum frigore coniunctum est, cuius proprium est cogere, & terminare, idcircò humidum aquæ respectu humidi aeris magis terminatum est. atque consistens. Ad quartam autem, quæ ex 4. meteo. desumitur, dicimus. quòd si litera, Aristotelisque contextus ità legeretur. eaque esset Aristotelis sententia, ratio aliquam haberet probabilitatem, sed res aliter sese habet. nam contextus Aristotelis ità legitur, [Aeris caliditas minor est, quàm frigiditas corporum, quæ concreta, & congelata sunt.] Aristotelisque sententia eo loci non est comparationem facere inter caliditatem aeris, & frigiditatem aquæ, sed inter caliditatem aeris, & frigiditatem corporum mixtorum, quæ congelata sunt. Nam cum statuisset putredinẽ ab ambiẽtis caliditate, id verũ esse pluribus signis comprobare decreuit, & primo quidem ex anni tempore locisque frigidioribus demonstrauit, siquidem corpora multò difficilius hyeme, frigidisque lo-

cis

tiam inter materiam cęli & inferiorum, quòd vtraque cognoscibilis est in ordine ad aliud, differentiã ponens inter vtranque, sic inquit, Materia inferiorum potentia est, materia autem cęli actu est, tũc quæro aut Auer. accipit vtranque materiam informatam, aut materiam inferiorum, accipit secundum se, & materiam cæli in actu per formam, aut accipit vtranque secundum se, non consideratis formis. primum quidem dici non potest, quoniam accipit vtranque vt cognoscibilis est in ordine ad aliud: dicit enim sicut materia sublunarium cognoscibilis est in ordine ad aliud, ita materia cęli. iam verò materia vt informata est, & actu per formam non cognoscitur in ordine ad aliud: accedit quòd contradistinguit materiam cęli à materia sublunarium, quoniam materia cęli est natura per se indiuiduata: materia verò inferiorum non est per se indiuiduata, igitur non accipit vtranque materiam vt vtraque informata est. nec secundum dici potest, quoniam tunc comparans esset in æquiuoco. adde quod accipit materiam cęli vt est indiuiduata & vna numero per se, ergo accipit materiam cęli seclusa forma: quare dicendum est quod accipit vtranque materiam secundum se seclusis formis, quod scilicet materia inferiorum secundum se potentia sit, materia autem cęli secundum se sit in actu: si igitur per se actu est, non igitur secundum Auer. indiget intelligentia informante, & actuante, ex quibus superque satis probatum existimo, vt multa alia silẽtio inuoluam, istorum opinionem non esse ad mentem Aristotelis, nec etiam ad mentem Auerrois.

Dilucidatio.

REM itaque determinantes dicimus, quod vera & germana Aristotelis, & Auerrois sententia est, quod intelligentia non est forma dans esse, nec cælo vnitur vt forma, quemadmodum superius vberrimè demonstratum fuit. sed cælo vnitur tanquam motor, & forma est, vt aiunt, assistens perinde ac nauigio nauta ei tribuens motum; neque enim per methodum qua progressus est Arist. quæ motus est secundũ locum. 8 lib. Phi. in cælesti corpore aliam compositionem cognouit ex forma æterna & orbe, quam vt ex mouente & mobili. verum quia motus secundum locum est unus ex iilis quatuor uitæ gradibus ab Aris. 2. de Anima 13. enumeratis, de illo loquor qui à seipso fit, quoniam talis animatorum est, ut idem testatur 8. Phis. 29. viuere autem uiuentis est esse, vt inquit secundo de Anima contex. 37. & iuxta multiplicem uitæ gradum multiplex

etiam

cis putrescunt, quàm æstate, calidioribusque locis, id secundo probauit ex corporibus, in quibus plurimum calor exuberat, sicut zinziber, Cinamomum, & id genus consimilia, siquidem ista difficilè putrescunt, quoniam, inquit, minor est in ambiente aere calor, quàm vt horum corporum caliditatem uincere possit. tertio id comprobauit ex corporibus congelatis, sicuti sunt metalla, quæ etiam cum difficultate putrescunt, cuius ratio inquit, ea est. quoniam aeris caliditas minor est, quam huiusmodi corporum frigiditas, & cum minor sit, vix, & non nisi longo temporis interuallo huiusmodi corporum frigiditatem euincere potest, illaque putrefacere. quoniam corrumpens rei corrumpendæ dominari debet, & hæc est germana lectio illius contextus, Aristotelisque sententia. Lectio autem illa quæ ab aliquibus afferetur, præter id, quòd non ità sese habet, Aristotelis proposito nihil inseruit ad probandam putredinem fieri ab ambientis caliditate: textus vtique Auerrois ità se habet. [Caliditas aeris minor est, quàm frigiditas aquæ] qui in causa fuit, vt temerè Auerroes de qualitatibus elementorum digrederetur. atque in errorem illum detruderetur. Nec vltima latinorum ratio vllum momentum habet. quoniam licet terra maximè omnium à motu cęli. qui est causa caloris, non propterea propter huiusmodi distantiam in terra frigiditatem producit. siquidem neque motus Cæli, neque vllum calefaciens propter distantiam effectum contrarium producit. nam sicut motus Cęli, quod sibi proximum est, maximè calefacit, & quod paulò remotius est, minus. & quod adhuc magis distat, minus adhuc calefacit; ità quod longissimè distat, nihil calefacit; cum itaque terra maximè distet, motus cæli eam non calefacit, neque propterea ex hoc sequitur; motus cæli aut ignis, hoc non calefacit; vndè ex hac maxima distantia terræ à motu cęli solum in terra priuatio caloris reperitur, quæ nõ est frigiditas positiua, sed frigiditas quædã priuatiua, pura. s. negatio caloris, et si Egid. 2. de genera. super cont. 23. cum bipartito frigiditatem in cælestem, & elementarem diuisit, asseruitque terram cælesti frigiditate Aqua frigidiorem esse, per cælestem frigiditatem caloris priuationem, frigiditatemque priuatiuam intellexit, & eius sententia recipitur, probandaque est, si verò frigiditatem positiuam à veritate abhorret, propter causam assignatam, & hæc satis, qua in re si paulo vberiore oratione vsi sumus. æqui, bonique consulat lector. quoniam exacta huius problematis explicatio ità tulit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

etiam est esse, Deo intelligentia tribuens motum cęlo tribuit sibi vitam, et tribuens sibi vitam, dicitur sibi tribuere aliquo modo esse. sed huiusmodi esse non est per informationem, aut quia deducat materiæ potentiam ad actum, sed est esse viuens secundum hunc vitæ gradum, qui motus est secundum locum, ex qua determinatione illud consequitur, quòd intelligentiæ non sunt veræ formæ, sed potius causæ agentes sunt. formæ namque ratio in eo consistit, vt rem constituat in esse, vt patet ex 2. de Anima 37. vbi ex hoc medio probat, quòd anima causa sit, vt forma, quoniam causa est, vt res ipsa sit. cum ergo intelligentiæ non sint causæ, vt cęlestia corpora actu sint, in quo formæ ratio consistit, ideò à ratione formæ deficiunt. quoniã verò causæ sunt operationis & motus; idcirco agentes sunt, etenim ex hoc medio loco citato cõcludit Philosophus, quòd anima est causa agẽs, quoniam principium est operationum corporis animati & sumitur ex definitione agentis: agens enim est principium vnde motus, quare intelligentiæ non formæ, sed potius agentes causæ sunt, tametsi formæ dici possint. quatenus cęlestia corpora conseruant in esse, non quia suaptè natura corruptibilia sint, sed quoniam, vt inquit Auer. secundo cap. de sub. orb. si intelligentia non esset cęlum, non esset. sed hæc non est causalitas formæ, sed potius agentis. verum quia se habent ad instar formæ, quia positis ipsis cęlestia corpora ponuntur, & ipsis ablatis auferuntur, ideò causæ, modo formæ dicuntur, sicuti interpositio terræ dicitur forma eclipsis, non quia vera forma sit, quoniam est extra quiditatem eclipsis, & causa efficiens ipsius, sed quoniam ipsa posita ponitur eclipsis, & ipsa ablata aufertur, ea propter causa dicitur, vt forma, vt testis etiam est Auerr. primo Post. 35. quibus sic explicatis nunc reliquum esse videtur, vt rationes in oppòsitum adductas perpendamus, & reÿciamus. et ad primam quæ sumitur ex definitione formæ, dicimus, quòd illa definitio non competit omnibus formis, sed solum formis generabilibus, & corruptibilibus, quòd ex eo patet, quoniam Philosophus eam formam definit, de qua proposuit agere in vltimo textu primi Phis. Sed ibi seclusa forma à materia separata de formis naturalibus generabilibus pertractare instituit, igitur 2. Phis. solum formam generabilem & corruptibilem definit, & huic duntaxat secundum placita Aristotelis competit vniri materiæ, vt formam. ad confirmationem ex secundo de Anima dicimus, quòd isti præpostere accipiunt rationem Aristotelis, nam illud quod est conclusio accipiunt pro medio, non enim Philosophus ibi ita ratiocinatur, forma est causa, vt res sit, Anima est forma, ergo st causa, vt res sit: quoniam ibi non intendit concludere, quod sit causa vt ees sit, sed quod sit causa in triplici genere causæ, vt forma, finis, & agẽs,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

quare quòd forma sit, non est medium in ea ratione, sed conclusio: & ratio huiusmodi est, id quod est causa, vt res sit, forma est, Anima est causa vt viuens sit, igitur anima est causa, vt forma, ecce quòd habita Aristotelis intentione apertissimè constat, quòd isti contrario modo Aristotelis rationem accipiunt. Sed dices, Aristoteles secundo de Anima contex. 2. formam definiens inquit, forma est substantia per quam est hoc aliquid & in actu. certum est autem, quòd ibi definitur forma in communi ad corruptibilem, & æternam, quoniam definitur forma, quæ est membrum diuisiuum substantiæ in communi, & quę est membrum condiuidens ipsum ens, atque forma quæ continet animam intellectiuam, quoniam ea forma definitur, quæ ponitur in definitione Animæ, atqui in ea definitione ponitur actus, & forma, quæ continet animam intellectiuam, igitur in tex. 2. definitur forma, quæ etiam animam intellectiuam complectitur. cum autē hæc æterna sit, & immortalis, igitur complectitur formam æternam, quamobrem forma æterna est substantia per quam aliquid est in actu, tenentibus animam intellectiuam æternam & immortalē sicuti nos tenemus, & de Aristotelis sententia teneri debet. argumentum aliquam facit difficultatem. Nos tamen ita respondemus, quòd forma quæ definitur contex. illo secundo ambitu suo complectitur formam corruptibilem & æternam, vt probatum est. cum aūt dicitur, igitur forma æterna constituit rem in actu. respondetur quòd constituere aliquid in actu bif. intelligi potest, vno modo quo ad esse substantiale, ita vtpotè etiam materiæ deducat ad actū. alio modo quo ad perfectum aliquem vitæ gradum, tunc dicimus, quòd forma æterna facit hoc aliquid, & constituit rem in actu, non primo modo, quia hoc solum, vt prius competit formæ corruptibili, sed secundo modo, & ita Anima intellectiua dicitur constituere hominem in actu, accipiendo hominem pro gradu illo eminentiori, & quò ad esse diuinum, quò ad gradum videlicet intellectiuum, & similiter intelligentia cęlum constituit in actu, quia ipsum deducit ad perfectiorem vitæ gradum, vtpotè ad gradum intellectiuum, appetitiuum, & motiuum secundum locum. Ad aliam rationem negatur maior. ad Aristotelem autem dicimus, quòd per illud medium non intendit probare quòd Anima sit forma dans esse, sed solum quòd sit actus & forma, non autem corpus, & materia. quod patet ex conclusione quam infert dicens, Anima est principium quo viuimus &c. quare Anima forma est & species, non materia & subiectum, ecce quòd ex hoc medio non concludit, quòd sit forma dans esse, sed quod non sit materia, & subiectum. prætereà admissa illa maiore, adhuc non habetur intentum, quoniam illa maior propositio intelligitur de eo per quod conuenit operatio, vt principium

quo, non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

quo,non vt quod, iam verò intelligentia non est principium quo mouendi, & intelligendi, sed principiũ quod mouet, & intelligit cum sit natura per se subsistens, idcirco non sequitur quod intelligentia sit forma dans esse, quare sic intellecta maiore,minor propositio est falsa. Ad alteram negatur minor: ad probationem autem dicimus, quòd Auerr. non intelligit quod ex intelligentia & orbe fiat vnum per se,vt ipsi temerè arbitrantur, vt alias ostensum est, sed intelligit quòd ex intelligentia & orbe magis vnum,hoc est magis indiuisibile quam ex materia & forma materiali: nec officit alia ratio, quia forma abstracta, est causa cęlestis corporis, vt efficiens,finis,& forma. efficiens quidem quatenus est principium motus:est etiam causa, vt finis, quoniam cęleste corpus propter intelligentiam est, vt eo videlicet vtatur ad suam bonitatem communicandam, omnia enim phisica corpora animæ instrumenta sunt pro exercẽdis eius operationibus: est quoque cęlestis corporis causa,vt forma,non quidem secundum causalitatem veræ formæ, sed dicitur forma quatenus est agens conseruans cęlum, id enim quod alterum conseruans est, modo formæ sese habet, quod etiam declarauit Auer.4.cę.commen.primo.nunc ad Auerrois authoritates me conuerto,& ad authoritatem illam primi Phisic.63. respondetur, quòd cęleste corpus dependet ab ipsa intelligentia duobus modis,vno modo quò ad eius dispositiones, alio modo quò ad esse,non quidem formaliter, sed inquantum est agens conseruans ipsum,vnde dependet ab intelligentia in esse conseruatiuo,quoniam si intelligentia non esset, cęlum non esset, vt ipsemet inquit 2.cap.de sub.orb.vbi inquit, quòd cęlum non solum habet virtutem mouentem, sed agentem,& conseruantem:nec officit authoritas primi de cęlo, quia non intelligit, quòd materia cęli non existat per se in actu,sed intelligit,quòd per se non est in actu secundo sine intelligentia, qđ patet ex verbis ipsius quæ huiusmodi sunt, sed materia cęli non operatur, nisi inquantum est subiectum formæ} ecce quòd cum inquit Auer.materiã cęli non esse in actu,intelligit de actu secundo quatenus per se sine intelligentia non operatur. Nec ipsis fauet vltima authoritas, quæ sumitur ex Epitho.Met.tract.4.quoniam non inquit Auerr.quod substantiæ separatę sint formæ dantes esse, sed inquit quod dant formas suas corporibus cęlestibus, sed per ipsummet Auerr.tertia disp. contra Algaz.sol.18. dubij dans formam est agens,igitur cum intelligentiæ formam ipsi cęlo largiantur,agentes erunt, & non formæ, quod etiam ex eodem loco probatur.in quo postquam dixit,quod intelligentiæ dant formas corporibus cęlestibus, infert,(& ideo sunt eorũ agẽtia quoquomodo)quare non intelligit Auer. quod sint formæ dantes esse,sed potius agẽtes. dicuntur autem cęlo formã

tribuere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tribuere non quia aliam formam largiantur, cum nulla alia forma præter intelligentiam in orbe, secundum Auer. reperiatur, sed formam tribuere dicuntur, quatenus propriam perfectionem largiuntur sicut motus est, qui vita est corporis cęlestis, & gradus appetitiuus, & intellectiuus, quòd Commentator innuit in his verbis inquiens, nam si tolluntur isti motores, nequaquam inerit forma corporum cęlestium, quemadmodum si tollitur, non inerit nobis vltima perfectio, quare isti motores in cęlo sese habent vt intellectus in nobis, & forma, quam isti tribuunt cęlo se habet vt vltima perfectio, quam tribuit nobis intellectus: sicut ergo intellectus non tribuit perfectionem substantialem secundum Auer. igitur nec intelligentiæ quæ se habent vt intellectus in nobis tribuunt perfectionem substantialem cęlo, & hæc est germana Auerrois sententia, quem isti non intelligunt, solum verborum superficiem considerantes, & hoc modo rationibus in oppositum satisfactum sit: remanet ergo firma opinio nostra, quòd intelligentia non est forma dans esse, ex qua conclusione & alijs quæ superius declaratæ fuerunt, quæ sit cęlestis corporis compositio colligi potest, videlicet, quod cęleste corpus compositum est ex duabus naturis, vt ex materia & forma, non tanquam ex materia in potentia, et forma dante esse, sed vt ex subiecto, vel materia per se existente in actu, & forma assistente tanquam ex mouente, & mobili.

Ex intelligentia & orbe fit magis vnum, quàm ex materia & forma, sed secundum dispositionem magis diminutam, quàm sit vnio recipientis, & recepti in forma abstracta.

F*VIT hæc Auerrois propositio secundo Cęli Comment. 3. tametsi propositio in propria forma quò ad primam partem in commentario minimè habeatur, sed duntaxat quò ad postremam partem, in qua compositũ ex intelligentia & orbe ad id confert, quod ex abstracto, & abstracto componitur. cuius verba lubenter subijciam, vt id quod dicimus verum esse intelligatur, & ideò forma & formatũ in eo sunt vnũ, sed secundũ dispositionẽ magis diminutã quàm sit vnio recipientis & recepti in forma abstracta, ex quibus verbis nemo est qui non videat Auerroem orbis, & intelligentiæ vnionem non ad hæc materialia conferre, sed ad abstracta, quomodo autem prima propositionis pars ex eo loco extrahatur, Zimaram præ cæteris adinuenio, quippe qui quo nam pacto extrahi possit, declarare conatus est: dicit enim quòd si litera legatur affir-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

matiuè vt iacet, procul dubio propositio hic non habetur, sed si litera negatiuè legatur, vt dicat, in (forma non abstracta) propositio extrahi posset, sed me herclè tantum abest si litera negatiuè legatur, vt hæc propositio elici possit, vt eius oppositum potius colligatur: propositio enim huiusmodi esset, si verba negatiuè legãtur, forma et formatum in eo sunt vnum, sed secundum dispositionem magis diminutam, quàm sit vnio recipientis, & recepti in forma non abstracta] quare ex intelligentia & orbe non magis vnum quàm ex materia & forma, sed potius secundum dispositionem magis diminutam fieri Commentator assereret. nec dici debet propositionem extrahi si illa particula, [& secundum dispositionem magis diminutam] permutetur vt dicat, [forma & formatum in eo sunt vnum] sed secundum dispositionem maiorem quàm sit vnio recipientis et recepti in forma non abstracta, quoniam hoc esset peruertere & dilacerare vniuersam literam, quæ ad hæc vsque tempora ità legi consueuit. ego autem Auerrois verba ne latum unguem peruertens, dico, quod licet prima pars propositionis in propria forma minimè habeatur, ex ratione tamen quam assignat Auerroes, si quis in eam accuratius incubuerit, facile extrahi potest. Auerroes enim causam reddens quare ex intelligentia & orbe vnum fiat, causa, (inquit) ea est, quoniam intelligentia mediantibus dimensionibus materiæ non cohæret, vt formæ generabiles & corruptibiles: ergo cum formę generabiles & corruptibiles materiæ vniantur secundum ipsum, mediante dimensione, ex ipsis non fiet ita vnum, vt ex intelligentia & orbe, ita vt ex hac ratione Auerrois discursus iste erigi possit, intelligentia immediatius vnitur orbi, quàm forma materię, ergo intelligentia cum orbe verius facit vnum, quàm forma cum materia: consequentia ex eo colligitur, quia hoc medio ostendit intelligentiam cum orbe facere vnum, quoniam absque ulla dimensione orbi vnitur. cum itaque intelligentia orbi immediatius vniatur, quam forma materiæ, igitur ex intelligentia & orbe vnum magis efficitur, quàm ex forma & materia, & hunc in modum (meo iudicio) ex eo loco præsens elicitur propositio: iam verò cum ostẽderimus quomodo ex hoc loco propositio eliciatur: nunc quomodo alij eam intellexerint, consideremus. arbitrati sunt plerique ex intelligentia & orbe fieri vnum per se, & secundum substantiam, vnde ex hoc loco inferunt postea secundum Auerroem intelligentiam dare esse orbi per informationem, sed hi aut Auerroem hoc loco non viderunt, aut eius uerba minimè considerarunt, siquidem causam reddens quare ex intelligentia & orbe vnum fiat, eam inquit esse, quoniam mediantibus dimensionibus orbi minimè cohæret: hæc autem ratio non est quare per se vnum efficiatur, cum

huius

huius causa actus cum potentia sit, vt ex eodem habetur 8. Meth. 15. quare si per vnum intelligat vnum per se, aut non, causam pro causa assignabit, aut sibimet pugnantia dicet. cum alibi vnum per se fieri affirmauerit, quoniam vnum est actus, & reliquum potentia, ea propter dixerunt alij quòd ex intelligentia & orbe fit uerius & magis vnum, quàm ex materia et forma, quoniam fit vnum æternum quod est verius vnum, quàm id quod est generabile, & caducum. Sed nec istorum sententia probanda est, quoniam tunc ex intelligentia & orbe non fieret minus vnum quam ex abstracto & abstracto, sicut inquit Auer. quia sicut ex abstracto & abstracto fit vnum æternum, ita ex intelligentia & orbe, quinimmo ex intelligentia & orbe fit uerius vnum quàm ex aliquo abstracto & abstracto, quoniam ex abstracto & abstracto, vt ex intellectu & intelligibili non fit semper vnum æternum, vt legitur apud ipsum tertio de Anima. 5. & 20. vbi inquit, quòd intellectus speculatiuus, & intentiones intellectæ corruptibiles sunt. itaque si propositio hunc in modum intelligeretur, tunc non esset absolutè maior vnio recipientis & recepti in forma abstracta, quàm ex intelligentia & orbe, cum ex illis non semper fiat vnum æternum, non ergo huius vnitatis ratio ab æternitate desumitur.

Dilucidatio.

IAM verò aliorum reiectis opinionibus, quis sit verus propositionis intellectus dicendum est. ut autem res fiat conspicua magis, hæc animaduertenda sunt, primum quidem quòd compositio triplex est: vna ex abstracto, & abstracto, hæc autem est ex intellectu & intelligibili, altera est ex materia & forma abstracta, & ità ex corporeo & abstracto qualis est ex intelligentia & orbe: postrema est ex materia & forma materiali, & ita ex corporeo & corporeo, quam triplicem compositionem eo in loco innuit Com. vnam quidem, cum ait ex intelligentia et orbe fit unum: alteram verò cum inquit, sed minus unum quàm sit unio recipientis et recepti in forma abstracta: tertiam innuit in ratione quam affert dicens, quia intelligentia non unitur orbi media quantitate, ut forma generabilis unitur materiæ. Alterum quod sciendum illud est, quòd unum pluralitatis et diuisionis priuationē dicit, vt decimo Meth. habetur tex. 2. vndè illud uerius unum dicitur, quod minus particeps est diuisionis, atque quod omnino indiuisibile est, illud summum unitatis fastigium possidet. vnde Deus opt. quia simpliciter indiuisibilis est, ideò simpliciter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

vnus, quinimmo vnitas dicitur. & est, quibus sic explicatis dicimus, quòd hic verus est propositi Theorematis intellectus, quòd ex intelligentia & orbe fit magis vnum quàm ex materia & forma, hoc est fit magis indiuisibile, intelligentia enim cum orbi mediante dimensione minimè vniatur indiuisibilis est, forma autem materialis cum mediante dimensione materiæ vniatur diuisibilis est, iam verò ex indiuisibili & diuisibili magis indiuisibile fit, quàm ex vtroque diuisibili: cum autem intelligentia indiuisibilis sit, & materiæ, & orbis diuisibilis, forma autem materialis diuisibilis, sicut & materia cui iugata est. igitur ex intelligentia & orbe fit quoddam magis indiuisibile, quàm ex materia & forma. & quoniam quod est minus particeps diuisionis, est magis vnum, vt dictum est, idcircò cũ ex intelligentia & orbe magis indiuisibile fiat, magis unũ efficit[illegible] ex materia & forma, & quòd hoc voluerit Com. ex eius ratione ostenditur, cum inquit, intelligentia cum orbe facit vnum, & magis quàm forma materialis cum materia, quia intelligentia non vnitur orbi mediante quantitate, & consequenter quia indiuisibilis est, forma verò materialis, quoniam materiæ vnitur mediante quantitate diuisibilis est, & proinde diuisibile cum diuisibili materia facit, & proinde minus vnum quàm illud quòd ex intelligentia indiuisibili, & orbe diuisibili resultat, ex quo Auerrois dicto illud elicitur, quòd varius atque diuersus est ordo materiæ, formæ, & accidentium in diuinis corporibus, & mortalibus. in his enim ista hoc ordine sese consequuntur, in primis enim extat materia, quam immediatè consequitur quantitas interminata. succedit tertio forma substantialis, quàm postremo consequuntur accidentia terminata, quem ordinem clarè admodum ponit Auerro. primo cap. de subst. orbis. at in corpore cælesti res secundum ipsam aliter sese habet: in primis enim forma est, mox consequitur materia, succedit tandem quantitas, & cætera accidentia, quæ vt idem secundo de substan. orbis testatum reliquit, sunt in cælo propter materiam, & sunt in materia propter formam: dicuntur enim inesse propter materiam, quatenus per hanc, quæ est ratio patiendi, cælum ipsum his accidentibus subijcitur, sunt autem propter formam, quatenus ab ipsa forma dependent. sed cum iam primã Theorematis partem superque satis declarauerimus, nunc secundam partem explicemus, quæ est, quòd ex abstracto, & abstracto fit magis unum quàm ex intelligentia & orbe. Dicimusq; ad hoc quòd ex abstracto & abstracto vtpotè ex intelligente, & intelligibili, quia huiusmodi est vnio, & compositio abstractorum, vt alibi dictum fuit, efficitur magis vnum, hoc est magis indiuisibile, quàm ex intelligentia, & orbe: nam cum abstra-

ctum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ctum & abstractum indiuisibilia sint, intelligentia verò indiuisibilis, orbis autem diuisibilis: ex indiuisibili autem indiuisibili fiat magis indiuisibile quàm ex vno indiuisibili & altero diuisibili, ideo ex abstracto & abstracto fit magis indiuisibile, & per consequens magis vnum quàm ex intelligentia & orbe. accedit quòd cum talis abstractorum compositio spiritalis sit, in ea minor est diuersitas, cum intellectus aliquo modo intelligibile fiat, quàm in compositione reali ex materia & forma, in qua neque materia, forma, neque hæc materia effici potest, & hæc circa præsentis propositionis expositionem dicta sint. in qua habes, quòd triplex est vnionis & compositionis gradus, primus quidem & supremus ex abstracto, & abstracto: secundus ex abstracto & corporeo: tertius & infimus ex corporeo & corporeo, vt ex materia & forma materiali.

Corporis simplicis simplex est motus, & motus simplex simplicis corporis est.

FVit hæc Aristotelis sententia primo Cę. contex. 8. & est vna ex illis suppositionibus, quæ ab Arist. acceptæ fuere ad demonstrandam corporis cęlestis simplicitatem, in qua dilucidanda tria à nobis consideranda sunt. Primo quidem, quid sit corpus simplex. Secundo quid sit motus simplex. Tertio qua ratione & via huius sententiæ veritas demonstrari possit. Quo ad primum corpus simplex definitum fuit eodem primo Cæ. contex. 7. hunc in modum, Corpus simplex est quod habet in se principium motus secũdum naturam: quam definitionem exponens Simplicius inquit, quòd corpus simplex est illud quod habet in se principium motus, quòd est natura, ad differentiam animalium quæ mouentur ab Anima, quæ à Natura contradistincta, & tunc definitio ita exponẽda erit: Corpus simplex illud est in quo principium motus est Natura, & non Anima, vnde secundum ipsum sub hac definitione continentur etiam mixta inanimata, quæ à Natura mouentur, & non ab Anima. Sed hæc Simplicij expositio falsa est. Nam data hac expositione, sequeretur quod cęlum non esset corpus simplex, quod tamen Aristoteles in eo loco sibi demonstrandum proposuit: probatur consequentia, nam secundum ipsum, corpus simplex illud est quod mouetur à Natura, non ab Anima, cęlum non mouetur à Natura, sed ab Anima vtpotè ab intelligentia, quæ vt inquit ipse à Natura contradistin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tradistincta, & non solum Anima quæ abstracta est. sed etiam quæ materialis existit. igitur cęlum non est corpus simplex. Secundo sequeretur, quod corporis mixti per se esset motus simplex aduersus Aristotelis sententiam dicentis in tex. 7. quòd mixto accidit motus simplex ratione corporis simplicis, quod in eo prædominatur: deducitur consequentia, quia corporis simplicis ab Arist. definiti est motus simplex proprius, & per se, sicut corporis mixti per se est motus mixtus. iam vero si sub corpore simplici definito continetur etiam mixtum inanimatum, igitur corporis mixti erit per se motus simplex, sed id falsum est, ergo falsum est, quòd sub definitione corporis simplicis contineatur mixtum corpus inanimatum: præterea legat obsecro Simplicius diuisionem corporū positam ab Arist. sub initium textus 7. quæ huiusmodi est, Corporum alia simplicia sunt, alia verò composita ex his, videlicet corporibus simplicibus, tunc sic Aristoteles definit illud corpus simplex, quod est contradistinctum à corpore mixto ex corporibus simplicibus, mixtum inanimatum non est contradistinctum à corpore mixto ex simplicibus, quinimmo non cōtinetur sub illo membro, igitur sub corpore simplici definito corpus mixtum inanimatum minime continetur, nec ea definitio ita intelligenda est, quare Simplicius simplex corpus non intellexit. secus itaque dicendum, & meo iudicio definitio ita est intelligenda, quòd corpus simplex est quod habet in se vnicum principium motus naturalis, neque illa particula, secundum naturam, ad principium referri debet, ita vt principium motus in corpore simplici sit: Natura, & non Anima, vt inquit Simplicius, sed ad motum referri debet: Nec immerito hæc particula adiecta fuit, quoniam corpus simplex respectu motus violenti, et præter naturam plura principia habere potest. illud autem animaduerte, quòd cum dicitur corpus simplex habere vnicum principium motus naturalis, id intelligas de principio actiuo motus. ex definitione autem corporis simplicis, vt notauit Auerr. in Commē. 7. dedit Aristoteles intelligere definitionem corporis mixti, quæ talis erit. Corpus mixtum est quod habet plures naturas mouentes, & plura principia motus. quòd si fortasse quispiam dixerit, mixtū non habere plures naturas mouentes, quia Animal mixtum est, & tamē vnicum principium actiuum motus habet, quod Anima est. similiter in alijs mixtis propria eorum forma principium motus est. cui nos ita respondemus. quòd licet mixtum habeat vnicam virtutem mouentem, quæ est prima, & principalis causa motus, quia tamen illa cum diuersis naturis coniuncta est, vtpotè cum grauitate, & leuitate, quę formam illam communem diuersimodè afficiunt, & ad diuersos motus inclinant. proinde mixtum plures formas pluresque naturas mouentes habere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

bere dicitur, vnam quidem principalem, quæ formarum forma ab Alexandro dicitur, & alias disponentes, ex quarum coniunctione, & mixtione motus mixtus exoritur. Sed corpus simplex cum formam non habeat, quæ cum alijs formis coniuncta sit, vt patet in elementis, proinde simplicem vnicamve naturam mouentem habere dicitur, ex cuius unitate, & simplicitate simplex quoque motus proficiscitur, nunc quid sit motus simplex explicemus.

Quid sit motus simplex.

Porrò motus non dicitur simplex per carentiam inæqualitatis, & compositionis ex veloci & tardo, quoniam talis inæqualitas, & compositio existens in motu non tollit simplicitatē motus. alioquin nullus elementorum naturalis motus, quæ corpora simplicia sunt, esset simplex. cum in principio sit tardior, & in fine velocior, sed dicitur simplex per negationem, & carentiam compositionis ex diuersis motibus vel genere, vt ex recto & circulari, vel specie vt ex recto & recto, vt patet ex Arist. in tex. sexto. eiusdem primi, vbi ponens diuisionem motus, inquit, motus alius rectus, alius circularis, alius verò mixtus ex his, atque ij duo solum videlicet rectus, & circularis simplices sunt: accipit ergo Philosophus Motum simplicem, vt contradistinguitur à motu mixto ex his vtpotè recto & circulari, & recto. quare motus simplex dicitur per carentiam compositionis ex diuersis motibus. talis verò carentia compositionis oritur ex simplicitate, & vnitate principij mouentis, ex simplicitate corporis, & ex simplicitate spatij, sine qua motus simplex esse non potest; hæc enim tria ad motus simplicitatem concurrunt. vnitas Naturæ mouentis, quia simplex & vnica Natura mouens est principium vnius, & simplicis motus. Simplicitas corporis, quia simplicis corporis est simplex motus. concurrit & simplicitas spatij, nam super spatium aliquam obliquitatem, & compositionem habēs non potest esse simplex motus, vt significauit Arist. tex. illo quinto, dicēs, Rectus & circularis sunt solum simplices motus, quia duæ solum sunt simplices magnitudines, recta & circularis, per magnitudines simplices non intelligens corpora mobilia simplicia, vt malè exposuerunt Auerr. & Alb. Magn. quia tunc Arist. peteret principium: supponeret enim dari corpus circulare simplex, quod tamen demonstrandum erat, sed per magnitudines simplices intelligens spatia simplicia super quibus efficitur motus localis, ex altera verò parte motus mixtus dicitur, quia componitur ex recto, & circulari, vel ex recto & recto. talis verò compositio oritur ex plu-

ralitate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ralitate principiorum mouentium, sicut contingit in animalibus, & sicut contingit in motu ventorum, qui propter diuersitatem principiorum mouentium nempè grauitatis, & leuitatis mixtus est ex recto & recto, ascensu & descensu: secundo oritur ex compositione corporis, tertio ex compositione spatij, quæ est, vel ex recto & recto, vel ex recto & circulari, quibus sic declaratis, iam habetur sensus propositionis quod corporis simplicis simplicem & vnicam naturam mouentem habentis, est simplex motus. alterius motus mixtionem excludens, & motui simplici simplex quoque motus correspondet. Cæterum, quia huius propositionis veritatem Aristoteles minime probare visus est, propterea qua ratione & via eius ueritas demonstrari possit, considerandum est.

Qua uia, & ratione propositionis veritas demonstretur.

PVtauit præcipuus inter latinos B. D. id ex motus definitione demonstrari posse. nã cum motus sit actus entis in potentia, actus autem ex potentia proportionari debeant: idcircò si ens in potentiæ simplex est, pariter & motus, qui eius actus est simplex esse debet: si verò ens in potentia compositum fuerit, pariter & motus compositus esse debet, & ex hoc voluit propositiones istas conuerti, Corporis simplicis motus simplex est, & motus simplex corporis simplicis est: sed Beati doctoris sententia nullo pacto probanda est, quia tunc sequeretur, quod corpus simplex motu mixto violenter, & præter naturam moueri minimè posset. quod sanè falsum esse ex eo manifestum est. Quia cum terra mouetur sursum violenter per lineam obliquam mouetur motu mixto: pròbatur consequentia ex eadem definitione motus, quæ non solum conuenit motui naturali, sed etiam violento, nam & motus violentus est actus entis in potentia, igitur si ens in potentia fuerit simplex: igitur & motus violentus qui eius actus est, erit simplex, & ita corpus simplex non mouebitur motu violento mixto, sed simplici, ea propter propositionis veritas aliunde potẽda est. dicimusque resolutè cum Auer. in principio com. 8. qui in hoc egregiè sentit, quòd huius propositionis veritas probatur ex definitione corporis simplicis tradita in tex. 7. hunc in modum. Corpus simplex est quod habet vnicam, & simplicem naturam mouentem, sed vnica & simplex. Natura mouens est principium vnius atque simplicis motus: igitur corpus simplex habet simplicem motum, & similiter probatur conuersa, nam simplex motus est qui fit ab vnica & simplici forma, sed cui inest vnica & simplex forma mouens est corpus simplex ex definitione ipsius, igitur si fuerit motus

tus simplex, necessariò corpus simplex erit, & ex hoc Aristoteles demonstrauit cęlum esse corpus simplex. nam cum motus simplex sit corporis simplicis, & motus circularis simplex sit. igitur cęlum cui huiusmodi competit motus, simplex erit: simplex intelligas non per negationem compositionis ex materia, & forma, quoniam compositionem istam admittit, vt suo loco demonstrabitur: sed simplex per negationem compositionis ex diuersis corporibus, sicut & elementa simplicia dicuntur corpora, & sicuti ex definitione corporis colligitur corporis simplicis motum simplicem esse, & è contra, ita ex definitione corporis mixti probatur corporis mixti motum proprium mixtum esse, hunc in modum: Corpus mixtum est quòd habet plura principia mouentia, sed pluralitas principiorum mouentium est causa motus mixti, igitur corpus mixtum motum quoque mixtum habet, licet corpori mixto accidit motus simplex ratione corporis simplicis in eo prædominantis, vt dicit philosophus in tex. 8. nec officit ratio diui Thomæ, quia illa propositio, actus & potentia, debent inuicem proportionari, intelligitur quo ad hoc, quòd propria potentia refertur ad proprium actum, & proprius actus recipitur in propria potentia, quia quodlibet nō fit ex quolibet, sed determinatum ex determinato, vt testatum reliquit Philosophus primo Phis. tex. 43. cæterum ne vllus remaneat dubitandi locus, vna dubitatio soluenda est circa illud Aristotelis dictum, quòd motus simplex potest esse corporis mixti ratione corporis simplicis in eo prædominantis, quia hoc dictum destruit necessitatem demonstrationis, qua philosophus corporis cęlestis simplicitatem demonstrat. nam si motus simplex potest esse corporis mixti ratione corporis simplicis in eo existentis: igitur ex motu circulari simplici non necessariò infertur ab Aristotel. Cęlum esse corpus simplex, quia cum antecedente stat oppositum consequentis, nempè quòd motus sit simplex, & tamen sit corporis mixti: & ideò cum dicitur, Motus circularis est simplex, ergo Cęlum est simplex, dicam quòd vtique motus circularis est simplex, Cęlum tamē non est simplex, sed mixtum, quod ratione corporis in eo existentis motus circulari simplici mouetur. tanta fuit uis huius difficultatis, vt magnus ille Auer. in com. 8. dixerit, quòd ex motu simplici non necessariò infertur corpus simplex actu per se existens, sed infertur corpus simplex aut per se existens, aut mixto inexistens tanquam pars ipsius, ratione cuius ipsi mixto motus simplex conuenit, vnde cum Aristoteles ex motu circulari simplici probat dari corpus circulare simplex, non probat illud dari vt actu per se existens, sed quòd vel datur vt per se existens in actu, vel vt pars mixti, & licet sit pars mixti, necesse est tamen vt quandoque inueniatur per se, quasi dicat ex motu circulari simplici probat dari corpus simplex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

circulare vel de facto, vel de possibili. cui responsioni dat manus Suessanus in eo loco. Sed hæc Auerrois responsio nulla est, quoniam Philosophus demonstrauit illud corpus circulare simplex esse quod simplici circulari motu mouetur secundum Naturam, quòd ve est quintum corpus alterius Naturæ ab elementis, quòd vè statuit neque graue, neque leue esse, ingenerabile & incorruptibile. Sed hoc est cęleste corpus per se existens actu non alteri coniunctum corpori mixto: igitur philosophus ex motu circulari simplici demonstrauit necessariò dari corpus circulare simplex per se existens in actu: confirmatur, quia illud corpus circulare simplex demonstrauit, quod statuit in 22. tex. esse locum & domiciliũ Deorum, & à quo per traditã hominũ memoriã nihil vnquã ablatũ est. sed hoc est corpus cęleste per se existens, quodve sensu ipso à nobis conspicitur, igitur &c. quid ergo dicẽdum? dubitatio certè non leuis est, & à paucis, vt video, animaduersa, bif. tamẽ dubitatio persolui potest. Primo quidem sic, quòd ex vera, & exacta simplicitate motus necessario concluditur corpus simplex, & hoc pacto philosophus ex motu circulari simplici conclusit dari corpus circulare simplex per se existens, motus autem simplex qui competit mixto ratione corporis simplicis in eo prædominantis non est verè simplex, sed secundum quandam sensuum apparentiam, & ex huiusmodi corpus simplex necessario inferri non potest, nec de simplici motu vsus est Arist. pro medio termino: vel secundo dici potest, vno modo quo ad simplicitatem & vnitatem Naturæ mouentis, vel quo ad simplicitatem spatij tantum: tunc dicendum est, quòd si motus simplex primo modo accipiatur vt sic motus simplex est corporis simplicis, & ex tali motu simplici necessariò infertur corpus simplex per se existens, quoniam si motus simplex fit ab vnica natura, cum simplex & vnica natura mouens sit corporis simplicis, igitur motus simplex necessario est corporis simplicis, & hoc modo Philosophus vsus est motu circulari simplici pro medio ad probandum corpus circulare simplex esse. Si verò accipiatur secundo modo, vt sic motus simplex potest esse corporis mixti ratione illius simplicis in eo prædominantis, nec de motu simplici ità accepto verificatur propositio ista, Motus simplex est corporis simplicis, quia potest esse corporis mixti, nec tali motu simplici vsus est Arist. pro medio ad demonstrandum cęlestis corporis simplicitatem, et hunc in modum dubitationi arbitror satisfactum iri.

Vnius corporis simplicis unus tantum est motus secundum naturã.

E*XTAT Aristotelis propositio eadem primo cęli contex. 9. quæ ibi ob eam causam adducta fuit, vt ostenderet motum circularẽ nulli*

elemen-

elementorum conuenire secundum naturam, vt autem præcipuum Aristotelis scopum assequi valeas scitò, quod huius instituti ea causa fuit, vt ostẽderet motum circularem esse proprium, et naturalem cęli, vt ex hoc ostenderet cęlum esse alterius naturæ ab elementis, quod erat pręcipuum Aristotelis institutum atque consilium: cum enim in tex. 8. conclusisset cęlum esse corpus simplex, reliquum erat ostẽdere an esset eiusdem vel alterius naturæ ab elementis: Ad ostendendum autem hoc, neceßarium erat accipere motum circularem esse naturalem & proprium cęlo, quo non cognito, nec diuersitas illa cognosci potuisset. illud autem probauit ex hoc, quia motus circularis nulli elementorum competit secundum naturam. hoc autem e xpropositione ista demonstrauit, quam præ manibus considerandã habemus, cuius sanè propositionis veritas ex eadem corporis simplicis definitione pendet, ex qua pendebat veritas propositionis superius declaratæ hunc in modum. Corpus simplex est quod habet simplicem & vnicam naturam mouentem. sed vna natura est principium vnius motus secundum naturam: igitur vnius corporis simplicis vnus tantum est motus secundum naturam, et similiter sua conuersa. ex eadem definitione ita probatur vnus simplex motus secundum naturam ab vna tantum prouenit natura, quia vnitas specifica motus non stat cum diuersitate specifica formarum, sed vna natura mouens vnius corporis simplicis est. igitur vnus motus simplex est vnius tantum corporis simplicis secundum naturam. Sed licet ex hac radice istarum propositionum veritas pendeat, attamen & vna & altera difficultate non caret. prima enim contra se manifestissimas habet instantias. nam inferiores sphêræ cęlestes duos habent motus, vnum ab oriente ad occidens, alterum verò ab occidente ad oriens. iam verò aut ambo sunt naturales, aut vnus naturalis & alter violentus, secundum dici non potest, quia si alter esset violentus non esset perpetuus. consequentia est Arist. primo cę. 15. vbi volens probare motum circularem non cõuenire cęlo violenter, probabat ex eo medio termino, quia tunc non esset perpetuus. igitur ambo illi motus sunt naturales, igitur vnius corporis simplicis plures sunt motus secundum naturam. præterea si aer existens in loco ignis deorsum ad locum proprium moueretur, talis motus esset sibi naturalis, cum sit ad locum proprium, si verò ex altera parte sit in loco aquæ, vel terræ naturaliter mouetur sursum ad eundem locum, sed motus sursum, & deorsum differunt specie, cum sint inter se oppositi, igitur vni corpori simplici plures motus secundum speciem secundum naturam conuenire possunt. Cęterum isthæc obiecta à nobis facile diluuntur, et ad primum concedimus sphæras inferiores duplicem habere motum: cum autem quæritur an ambo sint naturales, vel vnus naturalis, & alter violentus,

Q 2 lentus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

lentus, respondetur, quòd nec ambo sunt naturales, nec vnus naturalis, & alter uiolentus: Sed vnus est naturalis, vt qui fit per propriam illius orbis virtutem & Animam: alter verò est non secundum naturam, vt ille qui fit ad motum primi mobilis, talis enim non est secundum naturam, atque violenter, & cōtra naturam, sed est non secundum naturam, qui ab Auer. primo cę. 14. motus accidentalis appellatur, qui vniuersalior est motu violento, & non opponitur motui naturali, sed essentiali. & à Simplicio in eodem loco præter naturam negatiuè nūcupatur, nec inconueniens est hūc in modum vni corpori simplici plures conuenire simplices motus. Nec obstat secundum, nam licet verum sit quòd si aer moueatur à loco ignis deorsum ad locum proprium, & à loco terrę sursum ad eundem locum, vtroque motu moueatur secundum naturam, illi tamen duo motus facti sursum & deorsum non sunt specie differentes, illi enim motus secundum speciem diuersi sunt, qui fiunt à diuersis naturis secundum speciem, & terminantur ad diuersa loca secundum speciem. cum illi duo motus aeris fiant ab vna & eadē natura specifica aeris, & sint ad vnum, & eundē terminū ad quem secundum speciem. non itaque secundum speciem, sed numero tantum sunt differentes. & cum dicebatur, motus sursum & deorsum sunt oppositi, igitur specie differentes, respondetur, quòd non quilibet motus sursum, & deorsum oppositi sunt, sed solum ij qui fiunt ad opposita loca, & ad oppositos terminos, ex quorum oppositione oritur oppositio inter motus, sicut sunt motus ignis sursum, & motus deorsum terræ, qui oppositi sunt, quoniam fiunt ad opposita loca: motus autem sursum & deorsum qui fiūt ad vnum & eundem locum secundum speciem, sicut est motus sursum & deorsum Aeris ad proprium locum hi non sunt oppositi, nec specie differentes, & licet illi duo motus Aeris incipiant à contrarijs terminis, à quibus vt à loco ignis, & à loco terræ, non tamen sunt contrarij, quoniam oppositio in motu nō desumitur à termino à quo, sed à termino ad quem. sed cum propositio ista ab occurrentibus difficultatibus libera sit, nunc eius conuersam à calumnijs Io. Grammatici vindicemus. Io. Grammaticus, vt ex Alpharabio refert Auer. in Com. 8 perturbauit conuersam illius propositionis, quæ erat, quod vnus motus simplex vnius tantum est corporis simplicis secundum naturam. dixitque quòd vnus motus simplex pluribus corporibus secundum speciem differētibus, conuenire potest. nam motus sursum est vnus motus simplex secundum speciem: & tamen competit igni & aeri, qui specie distinguntur. similiter motus deorsum aquæ & terræ, sed decipitur Io. Gram. & temerè hac in parte reiecit hanc Aristotelis propositionem, quæ firmo nititur fundamento: nam, vt dicebatur supra, huius propositionis veritas ex hac pendet radice, quòd motus vnus secundum spe-

ciem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ciem ab vnica prouenit natura secundum speciem, nō autem à diuersis naturis secundum speciem, quia si cum diuersitate specifica formarum staret vnitas specifica, motus tunc præcluderetur via ex vnitate operationis inueniendi vnitatem specificam formarum. Sed vna natura secundum speciem est vnius tantum corporis simplicis secundum speciem, igitur vnus motus simplex est vnius tantum corporis simplicis secundum speciem, nec sua ratio qua ostendit oppositum, alicuius est momenti, quoniam falsum est, quòd motus sursum ignis, & aeris sint eiusdem speciei, nam cùm à naturis proueniant specie differentibus quales sunt formæ ignis, & aeris, fiantque ad loca secundum speciem diuersa, locus enim ignis est orbis Lunę concauum: locus verò aeris est concauum ipsius ignis, quæ secūdum naturam, diuersa sunt, huiusmodi motus eiusdem speciei esse non possunt: similiter motus deorsum aquæ & terræ bene sunt eiusdem speciei subalternæ, quapropter non omnis motus sursum est eiusdem speciei cum motu sursum, neque motus deorsum cum motu deorsum, sed ij solum qui fiunt ad eundem locum, & ad eundem terminum secundum speciem: qui vero fiunt ad loca diuersa secundum speciem, ij secundum speciem diuersi sunt: cęterum solutin ista instantiam contra se habet, quoniam si motus, qui terminos diuersos habent, diuersæ sunt speciei: igitur motus terræ deorsum per casum à concauo orbis Lunæ ad superficiem vsque terræ non erit vnius & eiusdem speciei, quod falsum est, quoniam tunc vni corpori simplici plures conuenirent simplices motus secūdum naturam. deducitur consequentia, quoniam hic motus fit per diuersos terminos secundum speciem; fit enim per locum ignis, aeris, & aquę, quæ specie diuersa sunt. Pro solutione sciendum, quòd terminus motus duplex est, vnus quidem vltimus & essentialis, & is est in quem mobile quiescit, nec vltra progreditur: alter verò est non vltimus, & accidentalis, tunc dicendum est, quòd illi motus specie distincti sunt, qui terminos habent vltimos, & essentiales diuersos secundum speciem, sicut sunt motus deorsum terræ & aquæ: ij enim quia ad vltimos terminos tendunt diuersos secūdum speciem, propterea specie diuersi sunt, similiter motus sursum ignis, & aeris: si verò motus terminos habent diuersos non vltimos, & accidentales, ij specie non distinguntur, quoniam specifica differentia non sumitur ab ijs quæ accidentalia sunt. iam verò motus ille deorsum terræ in casu posito licet habeat plures terminos non vltimos & accidentales, habet tamen vnicum terminum vltimum, & essentialem, vtpote superficiem terræ, & proinde totalis ille descensus & motus deorsum est vnus secundum speciem. & hæc satis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Motus circularis competit cœlo secundum naturam.

PRopositio ista tametsi ab Aristotele scribatur 1.cę. cont. 14. & 25. lubet autem hoc in loco ipsam expendere. quoniam motus circularis cęlum animatum consequitur, quæ licet ab Aristotele prolata fuerit, attamen Auicennas, 9. suæ met. cap. 2. & doctor subtilis 4. sent. libr. dist. 48. q. 2. dicere non dubitarunt, circularem motum cęlestis corporis naturalem non esse, neque ex parte mouentis, neque ex parte mobilis, nō quidem ex parte mouentis. quoniam cum motus circularis ab intelligentia proficiscitur, quæ natura non est, sed supra naturam, ea propter ratione intelligentiæ mouentis non naturalis, sed supra naturam, & voluntarius dici debet, neque ex parte orbis. quoniam orbis ad huiusmodi motum propensionem non habet, neque violentus est, cum contra orbis inclinationem minimè fiat; sed motus, aiunt, neuter est, orbisque ad huiusmodi motum in potentia neutra est, non secus ac superficies ad colorem in potentia neutra esse dicitur. Sed hi ab Aristotelis sentētia apertissimè dissentiunt. siquidem Aristoteles à contex. 9. ad 16. vsque textum, nō semel declarauit, motum accepit ad ostendendum cęleste corpus ab elementis diuersam naturam habere. enimuerò in contex. 9. asseruit, vniuscuiusque corporis simplicis vnum esse motum simplicem secundum naturam, cum autem, cęlum corpus simplex sit; igitur simplex motus, qui circularis est; conuenit ei secundum naturam. prætereà cont. 11. responsionem illam reijciens, quæ suæ demonstrationi afferri potuisset, cęlum videlicet esse alterius naturæ ab elementis. sed circularem motum ei præter naturam conuenire, ita ratiocinatur. si motus circularis competit cęlo præter naturam, ergo alter motus competit ei secundum naturam, aut igitur erit motus sursum. aut deorsum, cum autem nullus istorum sit. quoniam aut ignis, aut aliquod aliorum elementorum esset, quare diuersum non erit ab elementis, vt dicit responsio: igitur motus circularis competit cęlo secundum naturam, id ipsum ex demonstratione allata in cont. 14. facilè ostendi potest, vbi hac vtitur ratione; motus qui competit alicui præter naturam competit alteri corpori secundum naturam; iam verò motus circularis competit elementis præter naturam: igitur competit alteri corpori secundum naturam, cum autem motus circularis competat cęlo: igitur cęlo competit secundum naturam: id tandem confirmat demonstratio allata in contex. 16. vbi inquit, motum circularem, aut conuenire cęlo præter naturam, aut secundum naturam. non primò, quoniam non esset æternus & continuus. quoniam ea, quæ præter naturam. quinimmo eodem loco inquit, motum circularem cęlo

natu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

naturalem esse, sicuti motus sursum igni, & motus deorsum terræ naturales sunt, ex quibus vnusquisque facilè intelligere potest cęlestis corporis motum, non esse motum, (vt aiunt) neutrum. Sed motum naturalem esse, alioquin non esset cęlo naturalis, sicut motus sursum ignis, & deorsum terræ, & ex hoc, quod motus in orbem cęlesti corpori naturalis est, concludit diuersam, maximeque discrepantem ab elementis naturam habere.

Dilucidatio.

VT propositi Theorematis veritas intelligatur, illud primò considerandum est. An mouens à quo cęlestis corporis motus proficiscitur, natura sit, mobileque, et orbis ad huiusmodi motum propensionem habeat. Porrò effectrix causa circularis motus natura non est. quoniam effectrix causa intelligentia est; & forma abstracta, quæ quidem natura non est, vt ex 2. Phy. contex. 12. ab Aristotele scribitur, vbi declarans de qua forma, natura dicatur, inquit, naturam dici de forma à materia inseparabili secundum esse, quæ tamen cogitatione separabilis est: idemque statuit contex. 14. quod etiam apertis verbis ad memoriam reuocauit primo de partibus animal. cap. primo. vbi inquit, non omnem animam naturam esse, sed aliquam, vt quæ materiæ concreta est, abstractam verò atque æternam naturam quidem non esse, tametsi secundum analogiam, & similitudinem quandam natura dici possit. quoniam sicut natura in eo, in quo existit, principium motus est, ita intelligentia prout in orbe, cui insidet, principium motus est, naturæ similitudinem habet. Sed licet intelligentia natura non sit, orbis tamen, qui materia est, principiumque passiuum circularis motus natura est, & ad huiusmodi motum propensionem habet, quam sanè ex forma non habet, quæ citra intelligentiam orbi coniuncta sit, vt Simplicius, et B. Tho. arbitrati sunt. quoniam in cęlesti corpore præter intelligentiam nulla alia reperitur forma, quæ det esse orbi, quæue naturæ nomen promereri possit, vt alibi à nobis ostēsum fuit; neque huiusmodi inclinationem ex Sphericа figura habet, vt Alberto magno visum est. Sed ex propria ipsius natura. Nam quia ad circularem motum materia cęli propensa est, idcircò vt circulari motu commodè circumferri posset, Spherica figura ei accommodata fuit. Secundò animaduertendum est, Naturale bif. capi. posse. vno modo, vt distinguitur à voluntario, alio modo, vt distinguitur à violento. quibus ità constitutis, huius Theorematis veritas his propositionibus consistit: prima est. Si naturale recipitur, vt distinguitur à voluntario, motus circularis quidem non est, sed voluntarius, & supra naturam. quoniam ab intelligentia proficiscitur, quæ natura non est. sed intellectus, & supra naturam; cui

veri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

veritati ipse quoque subscribit Auerroes 2. cęli com.3. ex qua propositione Alberti magni statim diluitur obiectio 2.phys. cap.3.cum inquit, cęli motum naturalem non esse,quoniam æternus, & infinitus est: natura verò infinitum motum producere nequit, concludit enim motum cęli à mouente non proficisci quod natura sit.quoniam natura de forma dicitur finita, & mortali,quæ infinitum motum efficere non valet,quod et nos ipsi vltrò concedimus. Secunda propositio est. Si naturale accipitur,vt distinguitur à violento,cęli motus naturalis est,& ex parte mouentis, & ex parte mobilis. quoniam ex principijs internis dependet,& ad huiusmodi motum inclinationem habentibus.quoniam sicuti orbis vim confert & ad circularem motum propensionem habet, ità & intelligentia motus apta nata est,inclinationemúe habet, vt circulo moueat:motus autem,qui ab interno fit principio,vim etiam conferente passo naturalis est, vt distinguitur à violento, qui ab externo pendet principio,nullam quidem patiente, mobilique vim conferente,vt 3.Ethic.cap.3. ab Aristotele memoriæ proditum est.Cui etiam veritati consentit Auer.8.phy.com.27.vbi inquit,cęli motum naturalem esse,tùm ex parte animę mouentis,tùm etiam ex parte mobilis, & in hoc sensu verba illa Arist.intelligenda sunt primo cęli 15. cum inquit, motum cęli naturalem esse, sicuti motus ignis sursum,& motus terræ deorsum,non autem secundum prioris propositionis sensum.quoniam elementorum motus à forma proficiscitur,quæ verè natura est, distinguiturúe à voluntario:cęli autem motus ab agente promanat.qui supra naturam est, & hoc pacto intelligit Auerroes 2. cęli com.3.cum dixit motum cęli naturalem non esse,sicuti est motus elementorum. Cæterum huic conclusioni duæ se se opponunt difficultates:prima est,motus naturalis ab initio est tardior, in fine verò velocior,& motus cęli,& initio,& fine vniformis est. igitur motus cęli naturalis esse non potest: altera dubitatio est,motus cęli ab externo pendet principio, quoniam ab intelligentia proficiscitur,quæ orbi intrinseca non est:igitur motus cęli naturalis non est. argumentum ex Aristotele deducitur 7.physic.contex.10. vbi inquit; motum qui ab externo mouente dependet,naturalem non esse, sed absque vllo negotio allatæ difficultates à nobis persolui poßunt, vt ad primam dicimus, conditiones illas non eße de ratione motus naturalis,vt naturalis est.quoniam de ratione motus naturalis est, vt ex principijs internis fiat, & quæ ad motum propensa sint,sicuti ex opposito de ratione motus violenti est, vt ab externo principio fiat,nullam ad motum mobili propensionem habente; sed conditiones illæ sunt motus recti naturalis elementorum sibi ratione medij contingentes: nam cum in principio medium, siuè illud fuerit aer, siuè aqua, magis resistat,in fine verò minus, idcircò naturalis elementorum motus initio

tus initio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tus initio tardior est, in fine verò velotior, quamobrem propositio illa non vniuersaliter de omni motu naturali intelligenda est, sed de motu naturali elementorum, qui per medium fit, intelligi debet. Secunda verò dubitatio bif. dissolui potest. primo quidem inficias imus intelligentiã mouens extrinsecum esse. nam licet intelligentia orbi per informationem, non vniatur, vt priore libro ostensum fuit, non propterea ab orbe extrinseca dicitur cum loco, & subiecto ab eo secreta, separataque minimè sit: sed quoniam orbi, vt peculiaris eius motor applicata est, idcircò intrinsecum mouens esse dicitur: præterea vltro etiam cõcesso intelligentiam mouens extrinsecum esse; non proinde sequitur motum circularem naturalem non esse. quoniam non omnis motus ab externo mouente violentus est, & præter naturam. vt ex Aristotele colligitur 8. physico. contextu. 27. vbi facta diuisione in ea, quæ mouentur à seipsis, & ea, quæ ab extrinseco mouentur: diuidit ea, quæ ab extrinseco mouentur in ea, quæ mouentur secundum naturam, & in ea, quæ præter naturam mouentur, quod etiam ratio ipsa confirmat. Nam si terra ab aliquo deorsum proijciatur, motus ille ab externo mouẽte progreditur, & tamen motus ille violentus non est, sed naturalis. quoniam terra ad huiusmodi motum inclinationem habet: illa autem Aristotelis authoritas non ita ieiunè intelligi debet: sed cum hac conditione, vt seipsum declarauit 3. Ethic. cap. 3. quod motus, quod ab externo fiat principio, mobili vim, aut inclinationem ad illum motum non habente, licet ergo motus circularis ab externo mouente proficiscatur, non propterea præter naturam censeri debet. quoniam ad huiusmodi motum orbis vim confert, propensionemque habet.

Possibile ex se ab alio perpetuari non potest.

Fuit Aristotelis sententia primo libro de cęlo versus finem, quam Io. Gr. ex Græcis, ex Arabibus Algazel, & Auicennas, vt legitur apud Auer. tertia in Algazelem disputatione solui. 19. dubij, absolutè negarunt: voluit enim Io. Gr. cęleste corpus sui natura corruptibile esse, aliunde verò perpetuari. Alij verò omne ens causatum sui natura possibile esse affirmarunt, ab extrinseco verò consequi æternitatem. quam opinionẽ quia Aristotelis eo loco adductę falsam esse apertissimè ostẽdunt, idcircò vt à principijs Peripateticis aliena reijcienda est. Auer. aũt 12. Meth. Com. 41. eam hunc in modum perpendit, ꝙ propositio vera est in substantijs, non autem in accidentibus, si quidem in accidentibus fieri potest, vt sui natura passibile ab alio perpetuetur. nã motus Cęli sui natura corruptibilis est, quoniã contrariã quietẽ hẽt, & tamen ab alio æternitatẽ consequitur, qđ ex eo cõfirmat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

quoniam Philosophus eo in loco sermonem habet de mundo, qui substantia est. propositio igitur in substantijs, non autem in accidentibus intelligenda est, cuius sententiam secutus est Zimara Theoremate 46. & licet Auer. alibi aßerere videatur, quòd propositio neque in substantijs veritatem habeat, vt secundo cap. de subst. orbis, vbi inquit, quòd cęleste corpus non solum indiget virtute largiente sibi motum æternum, sed etiam virtute largiente in se, & in sua substantia permanentiam æternam. Cęlum autem substantia est, igitur tam in substantijs, quàm in accidentibus corruptibile permanentiam æternam ab alio adipiscitur. Aduertendum, quòd non intelligit ipse, quòd cęlum sit corruptibile ex se, & ab alio fiat æternum, quoniam, ut inquit in eodem loco, Cęlum simplex est, & non habet potētiam ad corruptionem, cum careat causis corruptionis, vt materia, & contrarietate, & propterea est ex se formaliter æternum: unde non indiget aliquo sibi largiente æternitatem, sed illud eo in loco uult Auerroes, quòd uirtus cęli sibi permanentiam æternam largiatur, quatenus motum ipsum conseruat, sine quo Cęlum eße non potest: nam vt inquit in eodem loco, si intelligentia non eßet, non eßet motus, & si non eßet motus, non esset Cęlum, quia motus, vt habetur 8. Phis. contex. 1. est tanquam vita corporum naturalium, et ab ipso Auer. tertia in Algaz. disp. sol. 10. dubij, esse Cęli quodammodo consistit in motu, vnde intelligentia dicitur largiri permanentiam Cęlo quatenus motum eius conseruat, sine quo Cęlum esse non potest. quod autem ista sit eo in loco Auerrois sententia verba ipsius in mediū afferam, quæ huiusmodi sunt, & debes scire, quòd corpus cęleste non indiget virtute mouente semper in loco tantum, sed uirtute largiente in sua substātia permanentiam æternam, quoniam & si simplex sit, & nullam habeat potentiam in se ad corruptionem, tamen est finitæ actionis neceßariò, & ideò cum intellectus potuerit ipsum existens per se absque eo quòd aliud largiatur sibi permanentiam æternam, neceße est, vt ita sit de finitate suæ permanentiæ in substantia, sicut est de finitate suæ actionis. hæc Auer. remanet ergo glosa Auerrois, quòd propositio in substantijs, non autem in accidentibus veritatem habet: sed licet maxima sit Auerrois authoritas, tamen si pro ueritate philosophandum est, hac in re Aristoteli, & sibimet apertissimè aduersatur. Aristoteli quidem vt probatur ex rationibus quibus ujus est primo de cęlo, & primo sic, Si motus Cęli sui natura poßibilis esset, & ab alio æternus, ergo idem simul erit, & non erit, quod impossibile est, contradictionem implicat, deducitur consequentia, si motus ex se possibilis est, ponatur inesse quod non sit, quoniam posito in esse quod non sit, non sequitur impossibile, tunc igitur non erit. & quoniam est ab alio æternus, ergo semper erit. igitur in eo instanti, in quo positus est non esse

erit.

erit. igitur in eodem instanti erit, & non erit. hoc autem impossibile est, cum autem hoc non sequatur ex eo quòd possibile positum est in esse. quoniam ex possibili non sequitur impossibile, ergo sequitur ex eo quòd corruptibile sit æternum. itaque quod corruptibile est, æternum fieri minime potest. qua ratione vsus fuit primo Cę. contex. 120. sed huic rationi respondere videtur Auer. Com. illo 41. 12. Meth. dicens, quòd ratio ista in substantijs valet, non autem in accidentibus & motu, & ratio, inquit, diuersitatis ea est, quoniam substantia permanentiam habet ex se, motus autem ab alio, et ideo impossibile est inuenire substātiam possibilem ex se, & necessariam ab alio, quod est possibile in motu. quasi dixerit Com. quòd ratio diuersitatis quare ratio adducta valeat in substātijs, non autem in motu huiusmodi est, quoniam substātia principium habet internum corruptionis & æternitatis. nam si substātia possibilis est non esse hoc est per materiam, quam intrinsecus habet, quæ causa corruptionis est. si verò æterna est, id est propter carentiam materiæ quæ est causa æternitatis, vt legitur 1. Cę. cont. 20. vbi ex carentia materiæ, et contrarij Cęlum probauit esse æternum, quarè si substantia possibilis fiat æterna cum sit possibilis per materiam, & ab intrinseco, æterna verò per carentiam materiæ, & pariter ab intrinseco, ergo simul materiam habebit, et non habebit, & ab intrinseco erit corruptibilis, & æterna, quod impossibile est. motus verò cum accidens sit, nō habet principium intrinsecum corruptionis, cum non habeat materiam ex qua, sed principium corruptionis in eo est contrarietas, nec intrinsecum principium habet æternitatis, quoniā æternitatem habet à motore externo, & ideo si motus corruptibilis est, æternus esse potest, quoniam non eadem ex parte, & ab intrinseco erit corruptibilis, & æternus, sicuti substantia est. Sed corruptibilis ex se, æternus verò ab alio, & hoc, vt inquit non est inconueniens, & hoc vult in illis verbis obscure, & cōcisè traditis. vnde secundum Auer. Aristotelis ratio ad hoc tendit, si corruptibile fieret æternum, tunc idem ex se, & ab intrinseco simul erit & non erit. & quoniam hoc tantum sequitur in substantijs, non autem in accidentibus, & motu, ideò ratio solum concludit de substantijs, & non de motu, sed hæc Auerrois solutio nulla est. quoniam Aristotelis ratio ad probandum quòd possibile ex se non possit fieri æternum, ad hoc deducit incommodum, quòd tunc idem simul erit, & non erit, iam verò hoc absurdum non solum sequitur in substantijs quæ principium habent intrinsecum æternitatis, sed etiam in accidentibus, & his quæ ab alio æternitatem habent, quòd ita ostenditur, si motus sui natura possibilis est non esse, ponatur in esse quod non sit, tunc igitur non erit, cum autem ab alio sit æternus. igitur semper erit, ergo in eo instanti in quo non est, erit. itaque si-

mul erit, & non erit, & ita cum hoc absurdum sequatur tam ad id quod est ab alio, quàm ad id quod est ab intrinseco æternum. igitur de utrisque ratio concludit. nec diuersitatis ratio ab eo assignata Aristotelis demõstrationem euariat, quod ex eo confirmatur, quoniam Philosophus arguit contra ponentes mundum ex se corruptibilem, & ab alio, nempè à primo motore æternum, igitur ratio etiam valet in his quæ ab extrinseco æternitatem habent. & consequenter in accidentibus, & motu qui secundum ipsum ab alio permanens est. Secundo, & principaliter probatur, quòd propositio uniuersalis sit tam in accidentib. quàm in substantijs, ex Arist. eodem 1. Cę. contex. 118. vbi inquit, quòd omne corruptibile habet determinatum tempus ad esse, in quo non erit. declarans autem in quibus propositio intelligi debeat, inquit, propositionem veritatem habere in omni prædicamento. cuius verba huiusmodi sunt; his verò definitis dicendum est ad ea quæ sequuntur, quòd si quædam possibilia sunt esse, & non esse, quoddam tempus maximum essendi & non essendi definitum esse necesse est. dico autem rem esse posse, & non esse in omni prædicamento, vt hominem, album, aut tricubitum & id genus. quid clarius? quem locum exponens Auerroes, inquit, quòd iste sermo, omne corruptibile habere determinatum tempus in quo non erit, est vniuersalis in omni prædicamento. itaq; & de ipsius sententia omne corruptibile cuiuscunque prædicamenti necessario corrumpetur, & ita vniuersaliter nullum corruptibile fiet æternum. Amplius si in accidentibus, vt inquit Auer. corruptibile æternum fieri potest igitur erit aliqua potentia quæ nunquam reducetur ad actum, quod Aristoteli, & ipsimet Auerroi aduersatur. Aristoteli quidem, quoniam in contex. 118. inquit, quòd omne possibile non esse in aliquo tempore non erit, quòd non valet nisi supposito quòd omne possibile reducatur ad actum. similiter in contex. 120. sic ratiocinatur si est aliquod corruptibile quod perduret tempore infinito, illud corruptibile potentiam habet ut non sit, igitur quandoque non erit, quæ consequutio non valet nisi supposito, quòd omnis potentia reducatur ad actum, de ea potentia loquendo, quæ naturalis est, ad differentiam illius potentiæ, quæ logica nuncupatur, quæ non dicit aliquid reale, sed solum est respectus quidam causatus ex non repugnantia terminorum. Auerroi verò aduersatur 1. Cę. Com. 20. vbi ait, quòd si in cęlo materia esset eiusdem rationis cum ea quæ in sublunaribus reperitur, in ea esset potentia ad non esse, sed ista nunquam reducatur ad actum, cum Cęlum æternum sit, igitur esset potentia quæ non reducetur ad actum. & ita ociosa in natura, quod impossibile esse affirmat. quam etiam sententiam habet 8. Phis. Com. 64. vbi ita scribit. & fundamentum est, quod omne quod est in potentia aliquando exibit in actum, & si non, tunc natura age-

ret

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ret ociose: postremo Auerrois opinionem falsam esse apertissimè demonstratur ex decimo Metaf.contex.26.vbi Philosophus posita diuisione contrariorum in ea quæ insunt per accidens,& ea quæ insunt per se, & secundum substantiam,inquit, quod corruptibile, & incorruptibile non secundum accidens insunt rei,sed per se,& secundum substantiam. quod hac ratione ostendit,quod est secundum accidens potest non esse, corruptibile & incorruptibile non possunt non esse,igitur non secundum accidens, sed secũdum substantiam insunt rebus.& licet ratio de corruptibili fiat, ratio tamen ad incorruptibile etiam se se extendit,vt verba sequentia apertissimè ostendunt, quæ huiusmodi sunt.eadem profecto ratio est de incorruptibili, ambo enim ex hisce sunt quæ secundum substantiam insunt: iam vero si motus cęli sui natura corrũptibilis est,extrinsecus autem & ab alio incorruptibilis.igitur non secundum substantiam,sed per accidens incorruptibilis erit,aduersus Philosophi sententiam.dissentit tandem Auerroes à seipso,quoniã 1.Cę.Com.118.habet,quod tã in accidentibus,quàm in substantijs ista propositio vera est, quod omne corruptibile cuiuscunque generis habet definitum tempus in quo non erit, igitur secundum ipsum corruptibile cuiuscunque generis necessario corrumpetur, & per consequens nullum corruptibile æternum fieri potest.insuper tertio libro de Anima.Com. 6.inquit, quod intentiones imaginatæ non possunt esse æternæ, quoniam tunc natura corruptibilis fieret æterna, & tamen intentiones imaginatæ accidentia sunt,quia sunt qualitates spiritales, quæ ipsi Animæ obiectum representant:igitur tam in accidentibus, quàm in substantijs, impossibile est corruptibile fieri æternum. & reuera Auerroes à contradictione vindicari non potest. itaque rem ipsam determinantes dicimus,quod tam in accidentibus,quàm in substantijs,omne corruptibile necessario corrumpetur & vniuersaliter nullum corruptibile fieri potest æternum: quod si quis in contrarium dixerit,aliquod corruptibile, quod tamen æternum est, sicuti sunt partes ignis in propria sphæra,quæ sui natura corruptibiles sunt,cum materiam habeant per quam possunt non esse, nunquam tamen corrumpuntur,cum ibi contrariarum non habeant à quo corrumpi queant, cui dubio ita satisfactum ijs debet,quod partes ignis in propria sphæra corruptibiles sunt, & quandoque corrumpuntur à contrario quod sibi finitimum & proximum est:igni enim aer contiguus est, qui cum contrariam habeat qualitatem.humiditatem scilicet, ratione cuius igni opponitur qui siccus est.in ipsum ignẽ agit, ipsumque secundum partes successiuè transmutat. vnde hæc duo elementa cum dimicantes habeant qualitates,adinuicem generantur,& corrumpuntur,atque ita omne corruptibile necessario corrũpetur,nullũque possibile cuiuscunque generis fuerit, æternũ fieri potest.

Ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Generatio vnius, est corruptio alterius, & vnius corruptio alterius generatio est.

Scribitur sententia hæc ab Arist. 1. de ortu, & interitu contex. 17. in qua sanè dilucidanda quatuor à nobis explicanda sunt. Primum, quam ob causam ea in parte ab Aris. allata fuit: Secundum, quis sit propositionis sensus. Tertium, de veritate propositionis erit: postremum, vtra istarum prior sit, an generatio vnius an corruptio alterius. Quò ad primum, ob eam sanè causam propositio hæc allata fuit, vt ex ea duplicem illam propositam quæstionem persolueret: vnam quidem de causa æternitatis generationis, & corruptionis; alteram verò de generationis subiecto, cuius causa prior illa mota fuit. nam cum philo. priscorum sapientum iam explicatis opinionibus, suam de natura generationis, deque inter generationem, & alterationem differentia aggrederetur sententiam, in contex. 11. dubitationem illam proposuit. An sit generatio simpliciter, quæ substantiarum est. cumque rationem persoluisset, quæ generationem simpliciter euertere videbatur, statuißetque generationem substantiæ fieri non ex ente, in actu, sed ex ente in potentia, in contex. 12. aliam proposuit quæstionem, quonam pacto sese habeat ens illud potestate, quod generationis subiectum statutum fuit, an actu aliquod prædicamentorum includat, aut certè nullum. Nam si primum detur, ita vt substantia tantum potestate sit, actu verò alia prædicamenta includat, accidentia absque substantia consistere poterunt; siquidem accidentia actu erunt, substantia actu non existente. si verò secundum dicatur, non ens actu per se consistere poterit. cum ergo, & vnum & alterum absurdum esse videatur propterea grauis oriebatur dubitatio, quonam pacto se se habeat hoc ens potestate, quod subiectum generationis statuitur, qua posita difficultate in contex. 13. alteram huic quæstionem annectit, quænam æternitatis generationis, & corruptionis causa sit, ex solutione huius priorem de subiecto generationis dubitationẽ persolueret. Illud autem Aristoteles animaduertens, quæstionem de causa æternitatis generationis propositam, non de effectrice causa, sed de causa materiali intelligendam eße: quoniam hæc ad naturam explicandam subiecti generationis sibi maximè inseruiebat, propositam autem de causa æternitatis generationis dubitationem persoluens, in contex. 17. inquit, generationem, & interitum perenni quadam successione proinde, quoniam corruptio vnius, est generatio alterius, & vnius generatio alterius est corruptio. quæ quidem causa, si rectè consideretur, ad materiam redigitur; ideo enim vnius corruptio, alterius est generatio, quoniam materia dum vna forma

exuitur,

exuitur, alteram recipit, atque vnius generatio alterius est corruptio, quoniam cum materia vnam formam recipit, altera spoliatur. ex qua quidem solutione mirabili quadam arte priorem etiam de generationis subiecto quæstionem persoluit. Solutio autem ea est, quòd ens potestate, quod subiectum generationis statutum fuit, ab omni forma, & actu denudatum minimè reperitur, sed semper cum aliqua forma coniunctum est. Nam cum generatio vnius alterius sit corruptio, igitur cum vna forma in materia oritur, altera in materia corrumpitur. itaque materia cum ea, quæ corrumpitur forma coniuncta erat, & cum vnius corruptio, alterius sit generatio, igitur cum vna forma corrumpitur, altera in materia oritur: quamobrem, ens potestate, quod generationis subiectum ponitur, semper cum aliqua forma copulatur, ac proinde non sequitur, passiones, & accidentia separabilia eße, actuque existere substantia actu nou existente, cum ens illud potestate materia scilicet, semper actu existat, & alicui formæ iugata sit, ex qua etiam propositione argumentum illud dissoluitur in 16. contex. allatum, quo probari posse videbatur generationem aliquando defecturam: argumentum autem illud erat, omne quod corrumpitur, abit in non ens, hoc autem cum nihil sit, vniuersum iam consumptum esse deberet, cum id, ex quo generatio fit, finitum sit; finitum autem per continuam partium ablationem tandem absumatur, soluitur, inquam, quoniam, quod aßumitur falsum est. Nam licet, id, quod corrumpitur, dicatur corrumpi in non ens, tanquam in terminum per se primum, quoniam corruptio transitus est de esse ad non esse: corrumpitur tamen in aliquod ens, tanquam in terminum secundarium, quoniam corruptio vnius est generatio alterius, quoniam scilicet altera consequitur forma, remanetque materia, quæ orientem inducit formam, ac proinde generatio in infinitum producitur. Hoc itaque pacto philosophus ex hac propositione mira quadam arte tot persoluit difficultates, & hæc de primo, nunc sensum propositionis aggredior.

Quis sit propositionis sensus explicatur.

EQuidem propositio ista formaliter intelligenda non est, ita vt generatio sit corruptio, & generatio vnius sit formaliter corruptio alterius, quoniam generatio ignis non est corruptio aquæ: siquidem ignis generatio mutatio est, qua aliquid acquiritur, & terminatur ad esse: corruptio verò mutatio est, qua aliquid amittitur, & terminatur ad non esse; iam verò mutationes, quæ ad diuersos terminos proficiscuntur, & aliquam oppositionem includunt, formaliter idem esse non poßunt, præterea in hoc sensu propositio ista ad quæstiones illas persoluendas nihil prorsus Aristoteli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

teli inseruiret, vnde quamuis propositio hæc sensum hunc habere poßet: attamen propositiones non in eo sensu, quem faciunt, sed in eo sensu, quo fiunt, intelligi debent. quamobrem propositio hæc causaliter, vel concomitanter intelligenda est, videlicet corruptio vnius causa est generationis alterius, vel ad vnius interitum alterius consequitur generatio, & è conuerso, atque in hoc sensu ab Aristotele allata est, in quo planè sensu propositæ soluuntur difficultates, de generationis subiecto, & de causa æternitatis generationis, & interitus, porrò mutationes istæ ita sunt inuicem conexæ, & complicatæ, vt vna ad alteram neceßariò consequatur, cuius necessariæ connexionis causa, materia est: quoniam cum suaptè natura potentia sit, & per seipsam consistere minimè possit: idcircò cum vna forma exuitur, alteram induere, necesse est: atque huic connexioni necessitatem imponit: quòd vnius corruptio alterius est generatio: quoniam verò materia duabus absolutis, perfectisque formis simul perfici nequit, eapropter cum vna oritur in materia, alteram in materia præexistentem interire oportet, & hoc pacto, alterius connexionis causa est, videlicet vnius generationem, alterius corruptionem esse. Vnde hac in re quorundam modernorum errorem reticere minimè possum, qui rationem reddentes, cur materia absque forma consistere non possit, eam huius rei causam eße inquiunt, quoniam corruptio vnius, alterius est generatio, cum tamen è contra sese res habeat, quod ideo vnius corruptio alterius generatio est, quoniam materia absque forma consistere minimè potest. siquidem philosophus eo primo de gener. loco ante citato, de æternitatis generationis causa, quæstionem proponens, non effectricem inquit, sed eam, quæ in materiæ specie est, causam inquiri. quæstionem autem persoluens ait, ideo generationem æternam esse, quoniam corruptio vnius, alterius est generatio. quæ sanè ratio ad materiam vt ad causam ipsemet authore Aristotele, refertur: quamobrem materia causa est vt generatio sit æterna, & vt corruptio vnius, sit generatio alterius. & quoniã causa est huius secundi, ideo est cã primi. ratio quamobrem causæ, cur materia absq; forma consistere non possit, ea certè nõ est. quoniã scilicet corruptio vnius, alterius est generatio, vt inquiunt moderni, quoniã id est effectus, non autem causa. sed causa est. quoniam materia potentia est, & ob id formam aliquam semper requirit, qua actu sit. & quoniam potentia est radix huius propositionis. Vnius corruptio alterius est generatio.

De veritate propositionis.

CAEterum propositio ista tùm in substantijs, tùm in accidentibus dubia est, & de veritate quàm maximè suspecta in substantijs quidem.

quoniam

quoniam ex quatuor elementis oritur mixtum, & tamen elementa non corrumpuntur, cùm actu in mixto superſint, oritur quinetiam animatum, & tamen mixtum non corrumpitur. quoniam cum naturalis mixti interitus, putredo ſit, vt 4. Meteororũ contex. 3. docuit Ariſtoteles, ſi in generatione animati mixtum interiret, tunc putredo nedum animati interitum, ſed etiam eiuſdem generationem præiret. quod eo loci Ariſtoteli aduerſatur, vbi inquit, animatorum interitum, vt auanſin in plantis, & ſenectutem, mortemque in animalibus putredinẽ præire, & ad hanc viam eſſe, prę tereà aliquid interit, abſque generatione alterius, enim verò corrumpitur animatum, & tamen mixtum de nouo non generatur. ſimiliter cum mixtũ in elementa diſsoluitur, elementa de nouo non generantur, nec non in accidentibus propoſitio maximè dubia eſt; quoniam in mixtis ſapores, & colores oriuntur abſque ſaporum, aut colorum interitu. & licet apud D. Thomam, illosùe, qui eius dogmata inſequuntur, quę de ſubſtantijs dubitationes allatæ ſunt, ne vllum quidem negocium facere videantur. ſiquidem arbitrati ſunt, elementa in mixto actu non ſupereſse, ſed ſecundum ſubſtantiam corrumpi, & in quouis corpore mixto vnicam tantum formam ſubſtantialem adinueniri, in generationeque vltima accedẽte forma, priores omnes aboleri: in interitu verò forma rei corrupta de nouo aliam ſuboriri, ac proindè generationem vnius ſemper alterius corruptionem coniunctam habere, & è conuerſo: tamen ſi Ariſtotelem reique naturam ſequi velimus, elementa in mixto actu manere, & in animati generatione certè mixtũ haud corrumpi, neq; in animati interitu mixtum recenter generari conſtanter tenendũ eſt. quod inferius cum mixtionis definitionem explicabo, me oſtenſurum polliceor, quò fit, vt allatæ dubitationes contra propoſitionem non leue negocium facere videantur. Vgo ſenenſis in primam fen Auicennæ cap. de elementis, vt elementorum remanentia tueretur in mixto dixit propoſitionem hanc in elementis ſolùm intelligendã eſse; in his enim generatio vnius, alterius eſt corruptio, vt cum ignis generatur ex aqua, generatio ignis eſt corruptio aquæ, & è contra: in mixtis verò propoſitionem locum non habere, ſed hæc ſententia ab Ariſtotele omnino diſſentit. quoniam propoſitio de ea generatione intelligi debet, de qua ibi philoſophus ſermonem habet. verò iam ibi de generatione ex corruptione elementorum, & mixtorũ ſermonem habet, vt patet ex contextu primo, et quarto primi de generatione. vbi non ſolùm de generatione elementorum, ſed etiam mixtorum differendum proponit igitur propoſitio de generatione elemẽtorum, & mixtorum, intelligenda eſt: præterea eo loci Ariſtotelis inſtitutũ perpendo, porrò propoſitio iſta in contex. 17. allata fuit ad explicandã cauſam æternitatis generationis, & corruptionis, de qua inibi dubitatio mota fuit, nec non ad de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

in commen. 8. illius libri, cum inquit, & non numerauit grauitatem & leuitatem inter principia elementorum, vt elementa sunt, sed primas qualitates, nota illam reduplicatiuam secundum quòd elementa, ad elementi autem rationem constituendam duo solum concurrunt materia, & primæ qualitates: materia quidem, quoniam cum de ratione elementi sint subiectum esse ex quo aliquid fit, subiectum autem esse non potest nisi ratione materiæ, cui ratio subiecti competit, & per ipsam omnibus alijs, ideo materia necessaria est. verum quia ignis, aqua, aer, et terra non sunt subiectum mixtorum per solam compositionem, perinde ac literæ syllabarum, & lapides domus subiectum sunt, sed alterata atque ad temperamentum redacta, alterari uerò & ad temperamentum reduci minimè possint, nisi per primas qualitates, ea propter primæ qualitates præter materiam ad elementi rationem constituendam tanquam causæ formales concurrunt, quibus quidem ablatis, remanente etiam materia cum actu substantiali, neque alterarentur, neque miscerentur, ac proinde mixta ex corporibus simplicibus non secus ac syllabæ ex literis, & domus ex lapidibus per solam compositionem iuxta se positis absque vlla alteratione generarentur, quapropter diuine, me hercle, Aristoteles cont. illo 6. dixit quòd materia, & qualitates primæ cōstituunt, & sunt principia elementorū secundū rōnem videlicet principij, et elementi, forma verò substātialis elementorum secundum hanc rationem concurrit ex accidenti, & vt causa sine qua nō, vnde illud animaduertant studiosi, quòd sicut ad constitutionem corporū simplicium secundum gradum substantiæ per se concurrunt materia, et forma substantialis primæ uerò qualitates, ut dispositiones concurrunt, ita per oppositum ad constitutionem eorundem secundum rationem elementi materia, et primæ qualitates per se concurrunt, forma verò substantialis vt causa sine qua non, et ex accidenti quatenus et materiæ, et primis qualitatibus cōiuncta est. et proinde mirum non est si summus ille Aristo. in cont. illo 6. inter principia elementorum recensuit solum materiam et primas qualitates non autem formam substantialem cum hæc ad rationem elementi solum concurrat ex accidenti, et vt causa sine qua nō. quibus ità constitutis nunc rationibus in oppositum adductis satisfaciendum est: et primæ quidem rationi satisfacit Auerro. octauo Met. com. 5. vbi illis maioris propositionis verum affert intellectum dicens, quòd illa maior propositio veritatem habet quotiescunque ad ablationem Alicuius primo, et per se tollitur substantia, qua sic intellecta, minor propositio falsa est. siquidem ad ablationem caloris non primo, et per se tollitur ignis, sed primo tollitur ad ablationem formæ substantialis, qua ablata tollitur compositum. Sed dices adhuc, licet compositum

clarandum generationis subiectum; itaque propositio de ea generatione intelligitur, de cuius æternitate, pariter & subiecto ibi dubitatio ab Aristotele mota fuit. iam verò dubitatio ea in parte mota fuit de causa æternitatis, deque subiecto generationis in communi tam mixtorum, quàm elementorum. siquidem de causa æternitatis illius generationis, pariter & subiecto mota dubitatio fuit, de qua philosophus dubitauit in contex 11. vtrum sit, nec ne. enim verò hac dubitatione proposita, solutaque ratione, quæ generationem simpliciter non esse ostendere videbatur. ostensoque generationem ex ente fieri in potentia, quæsiuit quomodo ens hoc potestate sese habeat, quod subiectum generationis est. pro cuius solutione secundam illam quæstionem de causa æternitatis generationis adiecit. itaque dubitatio ibi mota, fuit de causa æternitatis illius generationis, pariter & de subiecto, de qua addubitauit in contex. 11. iam vero hoc ipso contex. de generatione simpliciter, vt à generatione accidentium, & secundum quid distinguitur dubitatio mota fuit, vt legentibus facilè patet. Igitur propositio ista. [Generatio vnius, alterius est corruptio] de generatione mixtorum, & elementorum intelligi debet, non autem elementorum solùm, vt dicit ille Senensis. Eapropter D. subtilis 4 sententiarum lib. dist. 10. quæst. v. propositionem istam perpendens, inquit, propositiouem hanc immediatè, & mediatè, intelligi posse. immediatè quidem, vt si ignis generetur ex aqua. generationi enim ignis immediatè iungitur interitus aquæ, & è contra corruptioni aquæ immediatè connectitur generatio ignis. mediatè verò, vt in mixtis. quoniam generationi animati non immediatè nectitur corruptio formæ mixti. quoniam remanet, sed mediatè, & remotè. quoniam ad generationem mixti præcessit corruptio elementorum. pariter corruptioni animati, nõ immediatè nectitur generatio mixti. quoniam eodem forma mixti, quæ præfuit in viuente manet in cadauere, sed remotè, prout ad corruptionem mixti sequitur generatio vermis, aut alterius. deuenit in hanc sententiam Scotus. quoniam cum ex vna parte animaduerteret in generatione animati formam mixti non interire, nec in interitu animati formam mixti de nouo non generari, & ex altera parte asserentem Aristotelem videret cuius generationem, alterius esse interitum, & econtra, vt vnum, & alterum seruaret; dixit propositionem non immediatè tantum, sed etiam mediatè intelligendam esse. Ingeniosa quidem est hæc Scoti interpretatio, non tamen Aristoteli consentanea. quoniam philosophus primo de gener. contex. 21. rationem afferens, cur ex corruptis alijs semper aliquid generatur, ioquit, quoniam terminus ad quem corruptionis, est terminus à quo generationis, & è contra: igitur terminus à quo generationis, immediatè iungitur cum termino ad quem corruptionis, & ex consequenti vniuersaliter

corruptioni vnius immediatè connectitur generatio alterius. iam verò ex Scoti sententia, terminus ad quem corruptionis, non erit terminus à quo generationis. Achillinus 2. lib. de elementis inquit, propositionem hanc, & in mixtis & in elementis immediatè veritatem habere: ad instantiam autem de elementis, quæ actu manent in generatione mixti, respondet, quòd licet elementa in mixti generatione secundum totum non corrumpantur: secundum partem tamen aliquo pacto corrumpuntur. quoniam in generatione mixti secundum formas substantiales remittuntur, atque ita quoquo modo corrumpuntur, ac proindè generationi mixti annectitur corruptio aliqua ex parte ipsorum elementorum. Cæterum hæc Achillini sententia supponit elementorum formas intendi, & remitti. quod ab Aristotele alienum esse primo nostrarum dilucidationum libro ostensum fuit: ad quem locum lectorem reijcimus. Præterea cùm generatur sentiens in ortu animalis, manet vegetalis, vt inquit Auerroes, cuius doctrinam ipse insequitur 2. colliget cap. 11. vbi sic scribit. Anima vegetalis, quæ est in embrione parata & recipere animam sentientem, & ratio ipsa persuadet. quoniam generans non corrumpit nisi formam contrariam formæ introducendæ, non autem illam, quæ dispositio est formæ venturæ, sicut est vegetalis ad animã sentientem: igitur anima vegetabilis manet accessu animæ sentientis, & tamen anima vegetabilis non remittitur, cum sit forma perfecta, itaque fit generatio vnius absque corruptione alterius, vel completa, vel incompleta, quid ergo dicendum?

Dilucidatio.

PRopositi theorematis germanum intellectum nos declarantes, dicimus primùm præsens theorema in omnibus substantijs generalibus, immediatè, & semper veritatem habere, in substantijs quidem omnibus, contra Vgonem, immediatè contra Scotum, semper quidem, vt ipsemet Aristoteles eo primo de gener. contex. 20. his verbis declarauit inquiens, & est generatio vnius in substantijs semper alterius corruptio, & è contra,] & id ad differentiam accidentium, in quibus non semper res ita sese habet, vt paulò inferius declarabitur. sed si in mixtis accedente forma priores non corrumpuntur, & corrupta vna forma, vtpotè animati forma mixti de nouo non generatur, vt superius dictum est. qui igitur in mixtis propositio veritatis locum habet? sciendum, aliquid bif. generari, & corrumpi posse, vno modo simpliciter, & secundum substantiam, alio modo secundum quid tunc dicimus propositionẽ hanc non primo modo tantum, sed vtroque modo, videlicet, aut simpliciter, aut secundum quid, intelligen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Primarum qualitatum duæ sunt actiuæ, ut caliditas & frigiditas, duæ uero passiuæ ut siccitas. & humiditas.

Legitur propositio ista apud Aristotelem duobus in locis 2. de gener. 8. & quarto Metheo. primo, in cuius expositione uaria fuit apud interpretes opinio, Marsilius, & alij quamplurimi dixerunt, quòd ista propositio non est absolutè intelligenda, ita vt duæ sint agentes tantum, duæ verò patientes tantum, siquidem omnes agentes, & patientes sunt, siue in elementis, siue in mixtis considerentur: sicut enim in mutua generatione ignis, & aqua calidum agit si frigidum, & è contra, & humidum agit in siccum, & è contra, similiter in procreandis mixtis omnes in eccellentijs suis corrumpi debent, vt inquit Philosophus secundo de Gener. 48. & ad quandam mediocritatem reduci, hoc autem fieri minimè potest, nisi per mutuam actionem, & passionem: sicut enim in mixtione à frigore calor, et à calore frigus, ità humor a siccitate, & siccitas ab humore reprimitur. sed ità, inquiunt, intelligenda est, quòd duæ sunt magis actiuæ ut calor & frigus, duæ verò magis passiuæ, & minus actiuæ vt siccitas, & humiditas, hoc sanè ordine. dicunt, hæ primæ qualitates à natura distributæ sunt, ut duæ maiore vi agendi prædita sint vt caliditas, & frigiditas, duæ verò minore vt siccitas & humiditas licet; quò ad resistentiam opposito modo sese habeant, si quidem siccitas & humiditas, quæ minorem vim habent agendi, maiorem resistentiam habent quàm caliditas, & frigiditas: quoniam ergo caliditas & frigiditas maiorem vim habent agendi, minorem uerò siccitas & humiditas, proinde illæ actiuæ, hæ verò passiuæ qualitates ab Aristotele dictæ sunt. Sed opinio ista falsa est, siquidem Philosophus quarto Metheo. contex. primo inductione probans duas actiuas eße, duas verò passiuas, inquit, Caliditas, & frigiditas actiuæ sunt, quia terminant, & vniunt: siccitas uerò & humiditas paßiuæ; quia terminantur, & copulantur. vult ergo Philosophus quòd caliditas, & frigiditas sint actiuæ quia terminant, & uniunt passiuas, siccitas verò & humiditas passiuæ, quia terminantur ab illis: iam verò caliditas, & frigiditas terminant, et nō terminantur à pasßiuis: siccitas verò et humiditas terminātur; et non termināt neq; copulant actiuas ut caliditatē, & frigiditatē: igitur caliditas, & frigiditas sunt absolutè actiue, siccitas verò et humiditas absolutè passiuæ, præterea Philosophus inibi, & secundo de Gen. 8. et earū definitionibus idipsum confirmans, iuquit, caliditas & frigiditas dicuntur actiuæ, quoniam definiuntur per congregare, qaòd est agere, caliditas enim est quæ congregat homogenea, secernit verò & separat ætherogenea, frigiditas

dam esse. interdum enim generatio vnius, alterius corruptio simpliciter est, vt in elementis, cum ignis generatur ex aqua, & interdum etiam in mixtis, vt cum ex equo generatur cadauer. generatio quidem huius corruptio simpliciter est formæ ipsius equi. interdum vero generatio vnius, non est corruptio simpliciter alterius, sed solum secundum quid, vt cum generatur mixtum elementorum formæ secundum substantiam non corrumpuntur, sed secundum quid, prout amittunt quoquomodo rationem formæ, quatenus esse specificum, & demonstratum non largiuntur, sed fiunt potentiales, & veluti materia formæ mixtorum introducendæ, eodem modo in animalium ortu adueniente sensitiua anima vegetabilis secundum quid corrumpi dicitur. simili quoque ratione, corruptio vnius simpliciter alterius generatio secundum quid esse potest, vt cum corrumpitur animatum forma cadaueris de nouo generari dicitur non quidem simpliciter, sed secundum quid, prout de nouo incipit formæ rationem habere: siquidem denominat, esseque demonstrat, specificum largitur, quod antea, animæ præsentia, minimè faciebat, & dum corrumpitur cadauer, eodem modo elementorum formæ generari dicuntur: sicut etiam contingit in numeris: nam accedente quarta vnitate, tertia vnitas corrumpi dicitur, non quidem simpliciter quoniam tertia vnitas manet in quaternatio, sed secundum quid. quoniam neque denominat, neque numerum constituit. quarta verò vnitate sublata tertia vnitas de nouo generari dicitur, pro vt de nouo formæ rationem habere incipit, quoniam numerum ternarium constituit, quod antè non faciebat, præsentia quartæ vnitatis. consimile certè accidit formis, quæ instar vnitatis sese habent. & hoc satis est Aristoteli ad habendum propositum suum: decreuerat enim ex hac propositione secundo loco declarare, ens potestate, quod subiectum generationis simpliciter esse statuerat, cum aliquo actu semper coniunctum esse. iam verò cum animatum corrumpitur, licet forma mixti simpliciter non generetur, & cum mixtum corrumpitur, licet elementorum formæ de nouo secundum substantiam non generentur, materia cum aliquo, & cum aliqua forma coniuncta est. Vnde ad saluandam Aristotelis propositionem, ad dissoluẽdasque dubitationes, quibus propositio hæc ab Aristotele allata fuit, necesse non est ad corruptionem vnius formæ, alteram simpliciter generari, vt ferè latini interpretes communiter arbitrati sunt. Aristotelis intentionem non assequuti, neque ad huiusmodi propositionem soluendam ponere formæ veritatem in mixtis vlla necessitas cogit. quamobrem Aristotelis propositio in substantijs immediatè, & semper, vel simpliciter, vel secundum quid intelligenda est.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Quomodo in accidentibus propositio veritatem habeat.

IN accidentibus verò propositio vniuersaliter vnitatem non habet, vt contex. illo 20. his verbis Aristoteles indicauit, inquiens, in substātijs semper corruptionem vnius, alterius generationem. esse, ex hoc ostendens in accidentibus non semper veritatem habere. quæ res, vt conspicua fiat, est animaduertendum, accidentia dum generum esse. quædam enim sunt, à quibus materia separari potest, & quæ cum forma substantiali necessaria connexionem non habent, vt sunt colores, sapores, & odores, & cætera id genus: alia verò sunt, à quibus materia disiungi, separarique non potest, ex eo quia cum forma substantiali necessariam connexionem habent, vt sunt qualitates primæ. quia enim forma substantialis proprias in materia dispositiones expostulat, sine quibus nec è materia educi, nec in materia conseruari potest. ea propter istæ cum forma substantiali neceßariam connexionē habere dicuntur. et sicuti materia à formis substantialibus separari nequit, ita neque à qualitatibus primis vllo pacto diuelli potest. quod sub initium secundi de Gener. Aristoteles etiam scriptum reliquit. His habitis pro resolutione duo hæc ponimus theoremata. primum est, si de accidentibus sermo sit, à quibus materia diuelli potest, nec cum forma substantiali necessariam habent connexionem, propositio in his veritatem non habet. fit enim generatio caloris in mixto absq; corruptione alterius. pariter cum corrumpitur color in mixto non fit generatio alterius in elementis. quoniam cum ab his materia solui, denudarique possit, huic connexioni necessitatē minimè imponit, vt corruptio vnius sit generatio alterius, & è contra. Alterum theorema illud est, si de accidentibus sermo sit, quæ cum forma substantiali connexionem necessariam habent, vt sunt qualitates primæ. generatio vnius, est corruptio alterius, & vnius corruptio alterius generatio est, quoniam cum huiusmodi qualitates cum formis substantialibus ita connexæ sint, vt absque illis formæ substantiales vllo pacto consistere possint. Eapropter sicut vnius formæ substantialis generatio, alterius est corruptio, & è contra, ita vnius primę qualitatis generatio, alterius corruptio est, & è contra, vt exempli causa. forma substantialis ignis calorem, & siccitatē exposcit, forma autē aquæ frigus, & humorem: sicut ergo, si ignis ex aqua generari debet, ad corruptionem formæ aquæ, sequitur generatio formæ ignis, & corruptioni formę aquę, frigoris, & humoris corruptio iuncta est, & generationi formæ ignis, caloris, & siccitatis, generatio iūcta est, ita corruptioni vnius primæ qualitatis necessariò iuncta est generatio alterius oppositæ qualitatis. sed dicito in mixtis corporibus propositio ista non vide

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tur locum veritatis habere, quoniam cum corrumpitur animatum corpus, calor quidem euanescit. quoniam animati corporis interitus per defectum, interitumque caloris efficitur, non tamen ad interitum caloris, in cadauere sequitur generatio frigiditatis: quia sicuti post interitum animati elementa de nouo non generantur: ità neque primæ qualitates. Soluitur, propositionem, & in elementis, & in mixtis veritatem habere, diuersimodè tamen, quoniam in elementis generatio vnius primę qualitatis, alterius est corruptio simpliciter. sicut enim in his vna forma simpliciler corrumpitur, & altera simpliciter generatur, ista necesse est, qualitatem primam formæ coniunctam quæ corrumpitur, etiam simpliciter corrumpi, & alteram huic oppositam simpliciter generari: an mixtis verò propositio nō simpliciter, sed secūdum quid tantùm intelligitur. quoniam sicut in mixtis corruptio vnius formæ, non est alterius simpliciter corruptio, sed secundum quid, ità corruptio vnius primæ qualitatis non est alterius qualitatis simpliciter generatio, sed secundum quid. & enim dicta viuens corrumpitur, naturalis calor & ipse corrumpitur, non quidem simpliciter, & ex toto, sed pro eo gradu, eaque mensura, quæ animæ pro conseruatione ipsius in corpore necessarium erat, & frigidum quidem generatur non simpliciter, sed secundum quid, videlicet quo ad prædominium, quia cum iam pridem in viuente corpore dominium esset caloris supra frigus, in viuentis interitu deficit calor, & frigus inualescit: & è contra generatio frigidi est corruptio calidi secundum quid. & hoc pacto in mixtis quoque corporibus, vnius qualitatis corruptio, alterius est generatio, & in hoc sensu ab omnibus his, qui elemēta in mixto actu manere profitentur, propositio hęc intelligenda est. quibus ità constitutis, obiecta, quæ sub initium aduersus hanc propositionem tàm in substantijs, quàm in accidentibus adducta fuere, vnusquisque facilè dissoluere potest. Nunc quartum aggrediamur.

Inter generationem vnius, & corruptionem alterins quis ordo reperiatur.

H*Actenus generationem vnius in substantijs alterius in corruptionem coniunctam semper habere declaratum fuit. quoniam verò inter hæc duo aliquid ordo, secundum prius, & posterius neceßariò adinuenitur, nec satis constat vtra istarum prior sit generatio vnius, an corruptio alterius: capropter ad exactam huius theorematis explicationem, problema hoc, quod postremum in ordine propositum fuit, illustrandum etiam duxi. vt autem huius rei veritas resolutißima habeatur, animaduersione dignum est, vnum altero prius tripliciter dici poße. primò quidem priori-*

tate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tate intentionis; secundò prioritate originis, & naturæ; tertiò verò secundum tempus. qua habita distinctione, problematis veritatem tribus propositionibus patefacio; prima est, prioritate intentionis agentis generatio vnius prior est, quàm corruptio alterius. siquidem generans primò, & per se generationem intendit. quoniam agentis consilium est patiens sibi simile reddere, & seipsum propagare. verum quia id efficere nequit, nisi patiens id, quod agit, destruat, & corrumpat, proinde veluti ex accidenti alterius corruptionem intendit. enimuerò lupus cum agnum, aut ouem inuadit, præcipuè quidem agnum occidere non intendit, sed primò se ipsum alere, & conseruare: verùm quia id efficere nequit, nisi agnum, aut aliud animal occidat, ea propter ex euentu alterius corruptionem intendit. Sicut etiam politicus dùm spontè sese exponit morti, primò quidē mortem non intendit. quoniam malum, sicuti mors est, à nullo per se appetitur; sed primò quidem commune bonum, patriæque salutem, aut feliciorē sibi vitam, intendit. verùm quia isthæc consequi minimè potest, nisi morti sese exponat, idcircò ex accidenti mortem respicit, atque intendit. altera enunciatio ea est prioritate secūdum naturam, corruptio vnius prior est generatione alterius. siquidem forma generanda in materia introduci non potest, nisi præexistens ex materia abijciatur. Cum enim ignis generatur ex aqua, profectò forma ignis ex materia haud traduci potest, nisi antea forma aquæ corrumpatur. postrema enunciatio est, prioritate secundum tempus, vna non est altera prior, sed simul tempore fiunt. eodem enim temporis momento, quo forma in materia præexistens corrumpitur, forma generanda introducitur. quoniam si alio, atque alio temporis momento esset vnius generatio, & alterius corruptio, cum inter duo temporis momenta, & instantia tempus medium sit, hoc temporis intermedio materia absque forma, consisteret, quod certè dici nō potest. Vndè primum esse formæ generādæ, est primum non esse formæ corrumpendæ: & primum non esse formæ corrumpendæ, est primum esse formæ generandæ, cum ex parte generationis non detur vltimum instans, in quo forma non sit. Sed primum esse ipsius, & ex parte corruptionis non detur vltimum instans, in quo sit, sed primum non esse ipsius. Quamobrem eodem temporis momento primum non esse vnius, est primum esse alterius, & è contra. & licet hæc simul tempore fiant, tamen vnum, vtpotè primum non esse vnius natura, primum esse alterius antecedit. quoniam cum temporis simultate prioritas secundum naturam consistere potest. Homo enim & risibile simul tempore sunt, & tamen homo risibile natura antecedit. Et hæc satis dicta sunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

De naturæ ordine in ortu rerum naturalium.

CVM de ordine inter generationem vnius, & corruptionem alterius superiore capite habita fuerit oratio, nunc de naturæ ordine in ortu, rerumque naturalium interitu disserendum est. quo scilicet ordine natura in generandis, dissoluendisque naturalibus rebus progrediatur. Qua in re dicam primò de ortu, secundo verò de interitu. Quò ad primum. Rata sententia est, omniumque firmata consensu, quod id, quod in generatione primum requiritur materia, & subiectum est, sine quo nec generatio fieri, neque consistere potest. Sed quoniam materia nullo pacto ad formam transmutari potest, nisi extensa, & diuisa sit. siquidem vt 6. phys. contex. 32. ab Arist. scribitur, omne transmutabile corpus est, atque extensum; indiuisibile enim transmutari nequit. vt eodem libro, & primo de ortu cap. de actione, & passione Aristoteles declarauit, ideò materia extensa, diuisaque esse debet. cum autem diuisio, & extensio ex quantitate sit, vt 5. metaf. contex. 18. proditum est, ideo secundò loco materia quantitate affecta esse debet, vt longitudine, latitudine, & profunditate: enimuerò à materia huiusmodi quantitate sublata. tũc aliquam formam propriam ibi præfiniret, nec ad ullam aliam factam transmutari posset, quoniam sublata quantitate nõ esset diuisa, igitur nullo pacto posse ttransmutari: & quoniam materia absque forma consistere nequit: igitur materia formam propriam haberet, à qua nunquàm diuelleretur, & in hoc consistit illa Auerrois consequentia primo phys. com. 63. cum inquit, si materia ante omnem formam substantialem quantitatem secum iunctam non haberet, tunc formam haberet sibi dantem esse, & definitionem. verum quia materia quantitate affecta adhuc communis est, indifferensque ad plures formas. nec ex ipsa forma aliqua oriri potest nisi propria fuerit, & ad formam illã determinata. quoniã formæ propriæ materiam propriam requirunt, vt Aristoteles 2. phys. contex. 26. declarauit, inquiens, quòd alterius formæ alia est materia, quod etiam 24. de anima contex. 2. ad memoriã reuocauit, illosque veteres reprehendit, qui animam cuilibet corpori accomodabant, cum tamẽ propria forma in materia propria recipiatur: iam verò materia huic, & illi formæ propria non efficitur, nisi per qualitates, & dispositiones quæ in ea ab agente introducuntur: materia enim calore et siccitate disposita propria est materia ipsius ignis, sicuti disposita frigiditate, & humiditate est materia propria ipsius aquæ, idcircò in materia post quantitatem qualitates, & dispositiones pro rerum naturaliũ ortu, in materia requirũtur: ex quo patere potest, quã diuersus sit vsus, diuersaque necessitas quãtitatis, & dispositionũ

seù

seù qualitatum in materia. quantitatis enim necessitas est propter diuisionem, vt materia scilicet partem extrà partem habeat, ac proindè transmutari possit: qualitatem verò propter materiæ determinationem, vt scilicet materia determinetur, huicùe & illi formæ propria efficiatur, tametsi illud etiam discriminis sit, quòd quantitas à materia numquàm diuellitur. Sed est materiæ coæterna, quamuis termini varientur secundum diuersitatem formarum, qualitates verò, & dispositiones de nouo in materia ab agente introducuntur, atque etiam corrumpũtur. cuius sanè diuersitatis ea causa est: quoniam quantitas prout indeterminata est, omnibus formis generabilibus communis est, & propterea in materia numero eadem semper manere potest. enimuerò accidens & passio, quæ genito, & corrupto communia sunt; non corrumpuntur: vt primo de gener. contex. 24. Aristoteles declarauit. Qualitates verò vt calor, & frigus, siccitas, & humor quoniam non omnes omnibus formis communes sunt, sed quædam huic, quædam verò illi formæ propriæ sunt, ea propter secundum formarum diuersitatem, de nouo in materia introducuntur. Sed illud hac in re difficultatem facit, an huiusmodi dispositiones, quę antè formã substantialem in materia introducuntur, adueniente forma, remaneant, aut corrumpantur: putauit D. Thomas huiusmodi dispositiones in materia accessu formæ generandæ non remanere, sed simul cum forma in materia præexistente corrumpi, eo persuasus fundamento. quia forma substantialis immediatè materiæ primæ vniri debet, nõ autem medio aliquo accidente, quoniam tunc aggregatum ex materia, & dispositionibus præcederet aggregatum ex materia, & forma substantiali, ac proindè aggregatum per accidens præiret aggregatum per se, quod fieri nequit, cui etiam Aristoteles ipse fauere videtur primo de gener. contex. 23. vbi inquit: generationem, mutationem esse non manente subiecto sensibili. & in contex. 25. vbi sic inquit generatio fit cum nihil omnino alterum manet, cuius sit passio vel accidens] Sed hæc dicti Thomæ sententia à veritate abhorret. quoniam si dispositiones quæ pro forma generanda in materia ab agente introductę fuerunt, vnà cum forma pręexistente abolentur: Igitur materia indifferens, communisùe ad plures formas derelinquitur. quoniam non magis huic quàm alteri formæ determinata est: igitur ex huiusmodi materia indifferenter omnis forma poterit generari. Scio diuum Thomam, aut pro ipso quempiã dicturum, quòd licet in corruptione huiusmodi dispositionum materia indifferens, communisùe derelinquatur, non tamen omnis forma indifferenter, sed determinata, ex ipsa generatur, propter præsentiam agentis determinati; quod est aptum hanc formam & non illam producere, vt si ignis generetur ex aqua; licet enim caliditas, & siccitas, quæ in materia pro gene-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ratione ignis introductæ sunt; corrumpantur, simul cum forma aquæ, materiaque nuda supersit, indifferensque: nihilominus ex illa materia forma ignis, & non alia generatur propter præsentiam ignis generantis. Sed hæc responsio non satisfacit. quoniam licet aliquo pacto sese tueri possit in generatione, quæ fit ab agente vniuoco & particulari, non tamen sese tueri potest in generatione, quæ fit ab agente æquiuoco, atque communi. Nam si à Sole, qui alioquin generans est indifferens ad plures effectus, ex putrida materia rana generari debeat, dispositionesue, quæ in materia pro ranæ generatione introductæ sunt, corrumpantur, tunc materia communis, indifferensque remanebit, & ad formam ranæ, & ad formam muris, & cum Sol generans communis indifferensque sit non solum ad formam ranæ, sed etiã ad alias formas, vt vespæ, vel muris; igitur tum ratione materiæ, tùm ratione agentis, quod præsens est: non magis rana, quam alterum animal poterit procreari, quo fit, vt præsentia agentis non satis sit, sed requiritur in materia aliquod ipsi inexistens, vt dispositio, quæ materiam potius ad hanc quã ad illam formam determinet. Quod sanè indicauit philosophus 2. de anima contex. 2. vbi inquit: actus, & formæ recipiuntur in patiente probè dispositio quæ ratio certè aduersus D. Thomam vim demonstrantem habet, cui hæc altera addi potest: si dispositiones pro forma generanda in materia introductæ corrumpuntur, & simul cum forma aliæ consimiles generãtur: cùm forma substantialis ex D. Thomæ quoque sententia acquiratur in instanti, igitur & primæ qualitates acquirũtur in instanti, quod fieri nequit, quoniam, tota latitudo primarum qualitatum simul, temporisque momẽto acquiri nõ potest. Eapropter multò verius dicendum est, dispositiones, quæ in materia pro forma generanda introducuntur, aduentu formæ easdem necessariò permanere, quæ sunt copula, mediumq; vnionis formę cum materia; quod & ipsa rei natura indicare uidetur. non enim consentaneum esse videtur, perfectum, sicuti forma substantialis est, enti imperfectissimo vt materiæ primæ immediatè, & sine aliquo apparatu vniri. quo factum est, vt forma perfecta enti imperfectissimo materiæque medio aliquo actu imperfecto vt medio accidente vniatur. Vnde generans ipsius formæ generatione nudam materiæ essentiam non attingit, vt putauit D. Tho. sed materiam accidentibus tectam, & adumbratam transmutat, formamque traducit. Nec D. Thomæ fundamenta quicquã officiunt, & primum quidem falsum est formam substantialem immediatè vniri materiæ primæ. & ad probationem dicimus aggregatum per accidens dispositiuè præire aggregatum per se; quod tantum abest falsum esse, vt potius verissimum sit, summèque necessarium, siquidem imperfecta, & quæ ad finem ordinantur, tũ media necessario finem præire debent: neque Aristotelis authoritas vllam

lam molestiam præbent, quam cum priore libro super definitione generationis explicauerim, hic lubens prætermitto: sed ad ordinem reuersus ait, dispositionibus materiam probè excultam, & præparatam ab agente tandem formam substantialem traduci, quæ compositum cōstituit, materiamque perficit, eique existentiam præbet, & hæc de primo.

De ordine in rerum naturalium interitu.

QVoniam cuncta orta occidunt, atque intereunt, nec satis conspicuum sit, quis ordo sit in rerum naturalium interitu, eapropter id quoque breuiter explicandum est, porrò sicut in generatione substantiali ab agente primum in materia qualitates introducuntur, quibus materia disponitur ad hanc, & illam formam suscipiendam, tandemque forma ex materiæ gremio educitur, ex cuius vnione cum materia compositum ipsum cōsurgit; ita & in interitu primum quod corrumpitur qualitates ipsæ sunt. nam cum hę media sint, quibus materię forma copulatur, quibusùe in materia conseruatur, quoniam tandiù forma cohęret, in eaque asseruatur, quandiù illius formæ dispositiones in materia reperiuntur, ita dispositionum ablatio in causa est, vt forma à materia diuellatur, quoniam copula, & vniculum formę cum materia aufertur. ad ablationem autem qualitatum mox forma corrumpitur: cum forma in materia absque qualitatibus constare minimè possit. ad cuius interitum tandem compositum ipsum corrumpitur. Cæterum Zimara huic veritati theoremate 52. vbi contra Auerroem arguit, qui huic sententiæ aßentiri videtur, ità sese opponit, in generatione substantiæ ex Aristotele 7. metaf. context. 27. id, quod primo, & per se generatur, et corrumpitur compositum est, igitur quod primo oritur, & interitu, nō erit forma: accedit ex eodem contex. quòd forma ex accidenti oritur, & interitu, ad ortum, & ad interitum ipsius compositi: igitur forma posterius ipso composito oritur, & corrumpitur, quam instantiam nescio qua ratione ipse dimiserit insolutam, cum tandem & ipse nostram hanc sententiam probare videatur. ergo autem, ità respondeo, quòd sicut in generatione ex materia iā disposita id, quod primo oritur, & in esse erumpit, forma est. enimuerò cum forma ipsius compositi causa sit, necessariò ipsum præire debet: ac proinde prius oriri, ac prius quàm compositum interire debet, non prius inquam tempore, quoniam hæc simul tempore fiunt, sed natura, & causalitate. ad instantiam autem, dicimus ab Aristotele compositum dici primo, & per se generari, & corrumpi, non quia prius origine oriatur, aut intereat, quàm forma: sed quoniam obiectum est, quod primo, & per se ab ipsa genera-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tione respicitur. nam cum generari nil aliud sit, quàm acquirere esse, cum generatio transitus sit de non esse ad esse, illud primo, & per se generari dicitur, quod per se habet esse: hoc autem cum compositum sit, et non forma, proindè compositum dicitur præcipuè, & per se generari, ac obiectum generationis esse, non autem forma, tametsi forma prius in actum erumpat, intereatque, quam compositum. Ad id autem, quod secundo loco adijciebat est aduertendum, quòd cum generari nil aliud sit, quam acquirere esse, illud per se dicitur generari, quod per se hēt esse: cum aūt forma per se non existat, sed ad existentiam compositi, quod per se existit, proinde forma ex accidenti generari dicitur ad generationem compositi, corrumpiùe ad corruptionem eiusdem: in quo sensu forma etiam composito posterior esse dicitur, generarique ad generationem compositi, prout existentiam non habet, nisi ad existentiam compositi. sicut etiam materia ab Aristote. dicitur generari ex accidenti ad generationem compositi, prout existentiam non habet nisi ad existentiam compositi, quod per se existit: qua etiam ratione materia ipso composito posterior esse dicitur: quamobrem licet forma prius oriatur, intereatque quàm compositum, nihilominus non primo, hoc est principaliter, & per se generatur, ex accidenti ad generationem compositi, eandemque posteriorem esse, ut declaratum fuit.

Mutatio secundum totum, non manente sensibili vt subiecto eodem, generatio, & corruptio est.

P*Onitur definitio hæc primo De gene. cont. 23. quæ cū hactenus ab alijs non rectè fuerit explicata, iam dilucidare decreui. In qua sanè dilucidanda quatuor à nobis perpendenda sunt: primo quidem an definitio hæc sit generationis tantum, an generationis & corruptionis simul: Secundo, an cōueniat generationi & corruptioni cuiuslibet substātiæ generabilis & corruptibilis: tertio, tota explicabitur definitio: postremo quædam persoluetur dubitatio. Quò ad primum attinet, mea est sententia, hanc non esse definitionem generationis tantum, vt communiter dicunt interpretes, sed definitionem generationis & corruptionis simul, vt ex ipsomet Arist. probatur eo loco, vbi inquit, mutatio secundum totum non manente sensibili subiecto eadem generatio, & corruptio est. perpende diligenter verba ista, quoniam non inquit, mutatio secundum totum generatio est, sed inquit mutatio secundum totum, generatio, & corruptio est. vt cum ex semine sanguis, & ex aere fit aqua: mutatio enim secundum totum aeris pariter & seminis non manente subiecto eodem corruptio est. mutatio vero secundum totum aquæ & sanguinis generatio est. igitur definitio ista generationi & corruptioni communis est. præterea si hæc corruptioni communis non est,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

quę nam ergo erit definitio corruptionis? huius enim rationem explicare proposuit Aristo. in contex. primo primi libri, & se eam explicaβe aβeruit in contex. 24. & in epilogo facto contex. primo secundi libri: Nec profectò dici potest hanc eβe corruptionis definitionem. corruptio est mutatio non secundum totum, manente sensibili subiecto eodem, quoniam non distingueretur ab alteratione, nã & alteratio est mutatio non secundum totum, manente eodem sensibili subiecto. erit igitur ista, corruptio est mutatio secundum totum, non manente eodem sensibili subiecto. nam si generatio dicitur mutatio secundum totum, quia est mutatio secundum substantiam, igitur & corruptio cum sit mutatio secundum substantiam, erit mutatio secundum totum, immo quia in corruptione totum eβe rei deperditur: ideo in generatione totum eβe rei acquiritur. & quoniam in corruptione non manet idem subiectum sensibile, ideo nec in generatione. adeò enim sunt connexæ generatio & corruptio, vt generatio vnius sit corruptio alterius, & econtra. & mutatio secundum totum vnius, sit mutatio secundum totum alterius, & per consequens vtraque sit mutatio secundom totum, ea propter resolutè dicendum est, quòd definitio ista communis est generationi & corruptioni, & simul & semel Philosophus definitione hac vtranque mutationem complexus est. ambæ enim sub hac communi ratione conueniunt, quòd vtraque est mutatio secundum totum, non manente eodem subiecto sensibili. & illa particula, [mutatio secundum totum] communis est mutationi ad esse, & ad non eβe: & si dicatur mutatio ad eβe fit propria generationi: generatio enim est mutatio qua acquiritur totum: si verò dicatur, mutatio ad non eβe fit propria corruptioni, hæc enim est mutatio qua deperditur totum, vnde illud dici potest, quòd definitio ista per se primo competit mutationi substantiali, quę est quid commune ad generationem & corruptionem: contrahitur autem ad generationem & corruptionem per esse, & non esse, tanquam per differentias, ita dicentes, generatio est mutatio secundum totum ad esse, non remanente sensibili subiecto eodem. Corruptio verò est mutatio secundum totum ad non esse, non manente similiter subiecto eodem, & hæc de primo.

An conueniat generationi, & corruptioni cuiuslibet substantię generabilis & corruptibilis,

HAC in re non conuenit apud omnes. Zimara vt legitur theor. 20. voluit, quòd definitio ista non competit generationi & corruptioni cuiuslibet substantiæ generabilis, sed duntaxat generationi, & corruptioni elementorum. & ratio est, quia præcipua, inquit Aristotel. intentio in libris de generatione est agere de generatione,

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

& modo generationis elementorum, vnde in 2. de anima contex.117. & in libro de sensu, & sensili cap. de sapore appellat illos libros de gener. libros de elementis, & in tali elementorum mutatione fit mutatio secundũ totum, non manente eodem sensibili subiecto. Sed opinio istius ab Arist. apertissimè dissentit, quoniam Philosophus contex. primo primi libri suam ponens intentionem, sic inquit, De generatione & corruptione eorum quæ natura generãtur & corrumpuntur, & similiter de omnibus causæ distinguendæ & rationes ipsorum. in quibus verbis nemo est qui non videat Aristotelem non perstringere intentionem suam ad generationem & corruptionem elementorum, sed ad generationem & corruptionem omnium corporum, quæ natura generantur & corrumpuntur. & in contex.4. suam clarius patefaciens intentionem, inquit, se non velle agere de generatione elementorum tantum, vt fecit Plato, sed de generatione elementorum & mixtorum, quid clarius? ita vt talis discursus formari queat, ea generatio & corruptio definitur in contex.23. de qua proposuit agere in contex. primo, & 4. sed in his contex. agere proposuit de generatione & corruptione elementorum, & mixtorum. igitur definitur generatio & corruptio elementorum, & mixtorum. id prætereà confirmant exempla posita in ea definitione: inquit enim, mutatio secundum totum non manente sensibili subiecto eodem generatio & corruptio est, vt cum ex semine sanguis, & ex aere aqua, affert exempla in generatione & corruptione mixtorum, vt seminis & sanguinis, ex elementorum vt aeris, & aquæ: igitur vult definitionem communem esse generationi & corruptioni elementorum, & mixtorum. plura quoque ad hoc adducere possem, sed quoniam superuacaneum esset in re aperta, ideo hæc sufficiant. itaque dicendum est, quòd definitio generationis & corruptionis quæ tradita est in contex.23. communis est generationi & corruptioni elementorum, & mixtorum. sicut etiam voluerunt Ioannes Gram. & Auer. sed præcipua causa quæ Zimaram in hunc errorem mihi impulisse videtur, fuit ista, quoniam sese ex hoc laqueo explicare non potuit, quonam pacto generatio mixtorum potest esse mutatio secundum totum, non manente sensibili subiecto, cum elementa in generatione mixtorum maneant vt subiectum, nam si elementa in generatione mixtorum manent vt subiectum, generatio mixtorum non erit mutatio non manente sensibili subiecto: & si generatio mixtorum erit mutatio non manẽte sensibili subiecto, elementa non manebunt vt subiectum in generatione mixtorum. cum ergo bonus Zim. ista duo saluare non posset, & quòd elementa in generatione mixtorum maneant vt subiectum, & quòd mixtorum generatio fiat non manente sensibili subiecto, negauit definitionem istam conuenire generationi & corruptioni mixtorum, quod certè nobis nullum exhibet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

bet negocium. tenemus enim secundum Arist. quòd elementa in generatione mixtorum manent vt subiectum, & quod definitio ista conuenit etiam generationi, & corruptioni mixtorũ, vt nuper ostensum fuit, quod quomodo saluari possit, inferius patebit. Nec officit ratio quę adducebatur à Zimara, assentimur enim & nos, quòd præcipua intentio in libris de generatione & modo generationis elementorum, quam tractationem inchoatam reliquerat Arist. 3. Cę. quæ res vt omnibus reddatur conspicua, sciendum, quòd cum Philosophus in 3. Cę. cępisset agere de elementis, ostendissetque aduersus Emped. generabilia, & corruptibilia esse, & quod ex se inuicem generantur, in contex. 56. cępit disserere de modo mutuæ generationis elementorum: cum autem aduersus veterem sapientum opinionem ostendisset ex se inuicem non generari per segregationem, neque per figuræ mutationem, aut dissolutionem in superficies, reliquum erat suam de re hac afferre sententiam, & verum declarare modum, quo elementa inuicem generentur. verum ibi illum reticuit, alibique tanquam opportuniore loco explicandum reliquit, vt in libris De gener. in quibus, vt ait Alexan. initio Metheo. absoluitur, qđ tertio Cęli fuerat inchoatum: nã tertio cęli vt ibi notat Auer. com. 56. de modo generationis elementorum falsæ veterum reiectæ fuere opiniones: in libris autem De gener. verus modus & ratio mutuæ generationis elementorum explicatur. & hæc est præcipua Aristotelis intentio in libris De gener. neque in hoc à Zimara discrepamus, & licet res ita se habeat, non tamen sequitur, quòd definitio generationis tradita in primo libro contex. 23. sit definitio generationis & interitus elementorum, sed est definitio generationis in communi, quæ necessario præmittenda erat: & ratio est, quia cum scopus esset declarare modum generationis elementorum, hic autem explicari minimè posset, nisi cognita natura generationis communi, eiusque differentia ab alteratione, cæterisque mutationibus, ea propter prius de generatione in communi agendum fuit, atque eius differentia ab alteratione antea explicanda. quòd autem modus quo ex se inuicem generantur elementa cognosci minimè posset nisi prius cognita natura alterationis, & generationis in communi, ita probatur inde sumpto principio, elementa ex se inuicem generantur, vt tertio Cęli ostensum fuit. sed ex se inuicem non generantur aut per segregationem, aut per figuræ mutationem, aut dissolutionem in superficies, vt ibidem aduersus veteres ab Arist. probatum fuit, igitur elementa inuicem generantur: aut per mutationem in quali, aut per mutationem in substantia. sed inuicem non generantur per mutationem factam in quali, quia hæc est alteratio, quæ non est eadem cum generatione, igitur inuicem generantur per mutationem factam in substantia, quæ vera generatio est: cum itaque, probetur quòd elementa non ex se

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

inuicem generantur per mutationem in quali, quia hæc est alteratio, quæ non est eadem cum generatione, sed per mutationem in substantia, quæ vera generatio est. igitur prius cognoscenda erat natura alterationis, quod est mutatio facta in quali, & natura generationis in communi, quod est mutatio secundum substantiam, & consequenter diuersitas inter alterationem, & generationem. quibus nõ cognitis, aut explicatis, nũquam Philosophus declarare potuisset, quòd elementa ex se inuicem non generentur per mutationem factam in quali, sed in substantia: hoc enim supponit declaratam naturam mutationis in quali, quòd scilicet talis est alteratio, & naturam mutatiouis in substantia, quòd scilicet talis est vera generatio, et corruptio. quam necessitatem animaduertens diuinus Aristoteles initio librorum De generatio. agere proposuit de generatione, & corruptione in communi. & de differentia inter generationem, & alterationem, quod propositum absoluit in contex. 23. & 24. vbi declarans naturam alterationis, & generationis, & corruptionis in communi, sic inquit, Alteratio est mutatio facta in quali manente eodem sensibili subiecto: generatio verò & corruptio est mutatio secundum substantiam non manente eodem sensibili subiecto: ex quo colligitur latissimum discrimen inter alterationem, & generatiouem, vnde isthæc, & omnia alia, quæ sunt considerata in primo libro vt contactus, actio & passio, & mixtio, ea non sunt considerata propter se, sed propter generationem elementorum; vt etiam dicere visus est Aristo. in eo primo contex. 43. vbi suæ intentionis causam assignans, inquit, Ideo de tactu, actione, & passione, & mixtione agendum esse, quoniam de elementis, & de mutua eorum generatione agendum est. ex quo loco patet, quantum à veritate recedant Iuniores nonnulli, qui asserunt de elementis tractari propter generationem in communi, & propter ea quæ sunt considerata in primo libro, cum tamen oppositum ab Aristo. dicatur, quòd de illis in primo libro agendum erat, quoniam de elementis disputatio futura erat: redeuntes ergo ad Zimaræ rationem formaliter dicimus, quòd licet præcipua intentio sit agere de elementis, & modo generationis eorum, non tamen definitio generationis & corruptionis tradita in contex. 23. est definitio generationis & corruptionis elementorum solum, sed generationis in communi, cuius natura primum cognoscenda erat, velut fundamentum ad cognoscẽdum quomodo ex se inuicem fieret generatio elementorum, vt dictum est. Sed hoc in loco occurrit dubium, propter quid cum Philosophus 3. Cę. tractare cępisset de modo mutuæ generationis elementorum, variosque veterum explicasset dicendi modos, ea in parte dubitationem illam non persoluit, sed ab ea supersedit, eamque distulit ad libros De generat. non sine maxima eorum, qui legunt, confusione, de quo sequenti cap. Dubium hoc, quod ad

Aristotelis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Aristotelis attinet artificium summa consideratione dignum mihi semper visum est, cui respondens dico, quòd Philosophus ea in parte non potuit hanc dubitationem persoluere. & ratio ea est, quoniam cum elementa ex se inuicem non generentur nisi per mutationem factam in substantia, hæc autem non fiat nisi per mutationem præcedentem primarum qualitatum in quibusdam quidem per mutationem ambarum qualitatum, vt in generatione ignis, & aquæ, in quibusdam verò per mutationem vnius qualitatis tantum, vt in generatione ignis ex aere, operæpretium erat prius cognoscere has qualitates, & differentias elementorum ab his qualitatibus desumptas. cum autem hæ qualitates primæ in libris de cęlo neque possent, neque considerari deberent, idcirco in his libris considerari non potuit modus generationis elementorum, qui considerationem primarum qualitatum secum necessariò iunctam tenet. Sed iterum insurgit dubitatio propter quid primæ qualitates, vt caliditas, frigiditas, siccitas, & humiditas, in libris de cęlo considerari non potuerunt, sicut qualitates motiuæ vt grauitas & leuitas: Ad hoc dicimus eam fuiße causam, quoniam elementa ea in parte considerantur vt vna cum cęlo hanc mundi vniuersitatem constituunt, ideò ibi eæ qualitates considerari debebant, quibus elementa id efficere possent, iam verò hæ non sunt primæ qualitates, sed qualitates motiuæ, quia per has propria sibi determinant loca, suamque habent totalitatem, quibus mediantibus hoc vniuersum constituunt, ea propter ibi qualitates alteratiuæ considerari non potuerunt, sed duntaxat qualitates motiuæ, & earum opera, vnde Philosophus falsis priscorum reiectis opinionibus de modo generationis elementorum, animaduertens ibi suam de re hac non posse explicare sententiam in contex. vltimo illius tertij de Cęlo, elementorum differentias cognoscendus proposuit. & quoniam elementorum differentiæ à pluribus ducuntur fontibus, alia quidem à virtutibus, scilicet à grauitate & leuitate, has enim ita appellat in contex. primo illius quarti: aliæ verò ab affectionibus, hoc est à qualitatibus alteratiuis, aliæ verò ab operibus quę à virtutibus & ab affectionibus proficiscuntur. ideò de his erat agendum. verum quia ille idoneus locus non erat pertractandi de qualitatibus alteratiuis, ideo statim agere cępit de qualitatibus motiuis, & earum operibus, de quibus agit in quarto libro, nec proinde post quartum librum agere cępit de qualitatibus alteratiuis, & de mutua elementorum generatione, sed de natura generationis in communi, deque eius differentia ab alteratione, & augumentatione, quoniam absque huius notitia, quæ ex se inuicem est elementorum generatio minimè deprehendi poterat. & quoniam nonnullis elementorum generatio congregatio esse videbatur, vt inquit ipse in contex. 43. hæc autem

mixtio est. ideò de mixtione agendum erat. & quoniam hæc non est sine actione & passione: omnes enim, inquit, qui elementa generant, & qui segregatione vtuntur & congregatione agere, & pati vtuntur, ideo de actione & passione: & quoniam hæc non est sine contactu: ideò & de contactu, quæ omnia considerauit in primo libro, & quoniã elementa inuicem transmutantur mediantibus qualitatibus alteratiuis, ideo Philosophus secundum aggrediens librum de qualitatibus alteratiuis agere cœpit, declarans quæ sint, qualitates quibus elementa inuicem transmutantur agunt, & patiuntur, quot sint, & quomodo singulis elementis accommodantur. quibus omnibus sic explicatis, alia differentia elementorum ab affectionibus desumpta, & mutua generatio elementorum facilè potuit explicari. & hæc est methodus & ordo admirabilis in his ab Aristo. seruatus, sed cum iam satis digressi simus, nunc tertium in ordine propositum prosequamur.

Definitio generationis & interitus explicatur.

Generatio, inquit Aristo. & interitus mutatio est secundum totum non manente sensibili vt subiecto eodem. datur definitio hæc per terminum, & per subiectum. nam sicut his duobus mutatio substantialis constituitur, & ab alteratione distinguitur, ita his duobus definitur, ex quibus enim res constituitur, & ab alijs distinguitur, ijsdem deficitur: datur enim per terminum cum inquit, [mutatio secundum totum] generatio enim est mutatio qua acquiritur totum, corruptio verò qua deperditur totum. nec arbitreris quòd dicatur mutatio secundum totum, ita vt etiam materia generetur, & corrumpatur, quoniam materia nõ generatur, neque corrumpitur vt terminus, sed per totum forma substantialis intelligitur, quę terminus mutationis substantialis existit. non quidem vt tota formarum vniuersitas, & omnes formæ quæ in re præerant, in generatione, & corruptione mutentur, sed per totum forma substantialis specifica, & perfecta intelligitur, quæ ab Arist. 2. Phis. 31. totum appellatur, quoniam rei totum esse impartitur, atque rei totam essentiam complet, & absoluit, vt ipsemet testatur eodem 2. Phisico. 11. & penes hoc vno modo ab alteratione seiungitur. nam alteratio est mutatio secundum qualitates, & quoniam qualitates, & accidentia non dant esse simpliciter, sed secundũ quid, ideo alteratio nõ dicitur mutatio secundum totum. sed secundum quid: mutatio verò substantialis quoniam est mutatio secundum formam substantialem à qua totum esse rei proficiscitur, ideo dicitur mutatio secundum totum. verum quia mutatio substantialis non solum penes terminum ab alte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ratione seiungitur, sed etiam penes subiectum, ideo deficitur etiam per subiectum, cum inquit, [non manente sensibili, vt subiecto eodem] quæ particula quomodo intelligenda sit, non conuenit apud omnes. Auer. in comm. 14. ita putauit intelligendã esse, quòd in mutatione substantiali non manet aliquod sensibile sub ratione subiecti, licet aliquid remanere possit vt contingens subiecto, vel vt dispositio subiecti. & penes hoc ab alteratione distinguitur, quoniam in alteratione manet aliquod sensibile vt subiectum: in mutatione verò substantiali non manet aliquod sensibile vt subiectum, sed vt dispositio subiecti, quoniam si in mutatione substantiali maneret aliquod sensibile vt subiectum, generatio eßet alteratio, vnde secundum Auerro. alteratio & generatio in hoc conueniunt, quòd in vtraque manet aliquod sensibile: differunt autem, quòd in alteratione manet aliquod sensibile vt subiectum, in mutatione verò substantiali non manet aliquod sensibile vt subiectum, sed vt dispositio subiecti. cui expositioni fauere videntur verba illa Aristotelis in context. dicentis, non manente sensibili vt subiecto eodem. quam sententiam plurimi quoque secuti sunt, sed hæc expositio falsa est, & in hoc Auerroes sibi & Aristoteli contradicit: sibi quidem, quoniam ipse vult quòd elementa in generatione mixtorum maneant in ratione subiecti, vt patet primo Phisico. 82. & tertio Cęli 67. vbi inquit, quòd materia prima & elementa conueniunt in hoc, ꝙ sunt subiectum ex quo per se aliquid fit. differunt autem, quia materia prima est pura potentia, elementa verò sunt actu, aut medio modo inter potentiam & actum. sed quis fortasse pro Auer. dicere posset, quòd quando Auerroes inquit, quòd in generatione & corruptione non manet aliquod sensibile vt subiectum, intelligit in generatione elementorum, quia vult definitionem istam solum conuenire generationi & corruptioni elementorum. cum verò inquit in generatione manere aliquod sensibile vt subiectum, intelligit de generatione mixtorum, & ita nulla est contradictio, sed hic defensio nulla est. quoniam ipse secundo De generatio. primo, & primo Metheo. comm. primo, vult definitionem istam generationis, & corruptionis conuenire generationi & corruptioni elementorum & mixtorum: verba sunt hæc, dictum est in primo libro de generatione & corruptione communi simplicibus, & mixtis. & cum in hac neget remanere aliquod sensibile vt subiectum, igitur negat in qualibet generatione, & corruptione. & per consequens in generatione mixtorum, in qua tamen alias dixit remanere aliquod sensibile vt elementa sub ratione subiecti. in ea expositione postea Aristoteli contradicit, quia Aristo. secundo Phisico. 31. declarans quæ concurrunt vt materia & subiectum, inquit, vt elementa syllabarum & materia vasorum. &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ignis & aqua respectu corporum: vult igitur Philosophus quòd elementa sint materia mixtorum sicut literæ syllabarum, & lapides domus: iam vero hæc concurrunt vt subiectum, non autem vt dispositio subiecti, igitur & quatuor elementa concurrunt vt subiectum per se, quinimmo ipse Auer. locum illum exponens hæc habet ad verbum, Et omnia ista conueniunt in hoc, quòd sunt materia. differunt autem, quoniam quædam sunt materiam secundum compositionem tantum, vt literæ syllabarum, & lapides domus, & quædam secundum alterationem, vt panis respectu sanguinis, & quædam secundum compositionem & alterationem, vt quatuor elementa respectu corporum mixtorum. & hæc duo sunt fundamenta materiæ, compositio scilicet & alteratio, quod etiam ibi monuerunt Them. & Simp. cum itaque secundum Arist. elementa concurrant vt materia, & subiectum per se mixtorum, igitur secundum ipsum in mutatione substantiali remanere potest aliquod sensibile vt subiectum per se, quod tamen negauit Auerro. in expositione definitionis. Sed aliquis dicere posset pro Auer. quòd licet secundum Arist. in generatione mixtorum maneant elementa, vt subiectum, non tamen manet aliquod sensibile vt subiectum, quia elementa in mixto cum sint refracta, & castigata, non sunt sensibilia, & hoc est quod negant Aristo. & Auerro. videlicet permanentiam alicuius subiecti sensibilis, non autem permanentiam alicuius subiecti simpliciter: sed hæc responsio nulla est, quoniam substantia est sensibilis per accidens ratione qualitatum, vt legitur secundo de Anima context. 63. qualitas autem etiam si remissa sit, sensibilis est, igitur & substantia illi subiecta sensibilis erit, quare elementa in mixto quamuis remissas habeant qualitates, sensibilia erunt. præterea Philosophus secundo de Anima 52. quærit propter quid elementis existentibus in nobis, & sensibilia sint, non sentiuntur ab ipso sensu. in qua quæstione vnum quærit, & aliud præsupponit. elementa quidem præsupponit in nobis esse, & illa sensibilia esse. quærit autem propter quid non sentiantur ab ipso sensu, itaque elementa in mixto sensibilia sunt, & cum remaneant concurrantuè, vt subiectum per se mixtorum, igitur in mutatione substantiali manet aliquod sensibile, vt subiectum per se. Hinc patet etiam falsam esse sententiam Beati Thomæ, dicentis, quòd in mutatione substantiali non manet aliquod sensibile, nec vt subiectum, nec vt dispositio subiecti, & in hoc dissentit ab Auerro. quoniam Auerro. vult quòd in mutatione substantiali non manet aliquod sensibile, vt subiectum. manet autem vt dispositio. Beatus Thomas autem vult, quòd non manet aliquod sensibile nec vt subiectum, nec vt dispositio, sed omnia corrumpantur, & formæ, & accidentia omnia, ita vt non remaneat nisi materia nuda,

quæ

quæ sententia deterior est quàm ista Auerrois, quia vt nuper ostensum fuit ex Aristo. quatuor elementa in generatione mixtorum manent vt subiectum, sicut literæ respectu syllabarum, & lapides respectu domus. manet etiam aliquod sensibile, vt dispositio subiecti, vt in 24. context. illius primi Aristo. declarauit, & clarius habetur in secundo libro context. 27. vt à nobili suo loco demonstrabitur. ea propter Achillinus secundo libro de elementis artic. 3. aliter exponit dicens, quòd hæc particula, [non manente sensibili subiecto] ita intelligenda est. quòd in mutatione substantiali subiectum sibi non determinet aliquod sensibile, & aliquam qualitatem, vt talis sit sensus, non manente sensibili subiecto, hoc est, subiecto sibi non determinante aliquod sensibile, & aliquam qualitatem, quia si determinaret sibi aliquod sensibile, tunc in omni mutatione oporteret manere aliquod sensibile: quòd falsum est, quia licet in mutatione elementorum quæ symbola sunt remaneat aliquod sensibile, vt symbola qualitas, non tamen in generatione elementorum, quæ non sunt symbola vt ignis & aqua. potest itaque in mutatione substantiali remanere aliquod sensibile, illud tamen subiectum non debet sibi determinare aliquod sensibile, & aliquod accidens, & talem vult esse sensum illius particulæ, sed inanis est expositio ista: primo enim non consentit verbis Aristotelis, quia Philosophus negat remanentiam eiusdem subiecti sensibilis, & non negat determinationem alicuius sensibilis qualitatis à subiecto, præterea Philosophi institutum circa hanc particulam est assignare differentiam inter alterationem, & mutationem substantialem penes subiectum, quia in alteratione manet idem sensibile subiectum, in mutatione verò substantiali non manet idem sensibile subiectum: iam verò alteratio, & mutatio substantialis non distinguntur penes subiectum, hoc modo, quia subiectum alterationis sibi determinet aliquod sensibile, subiectum vero mutationis substantialis sibi non determinet aliquod sensibile, nec vnquam Philosophus hanc differentiam assignauit, sed distinguntur penes subiectum in actu, & subiectum non in actu, quia subiectum alterationis est in actu, subiectum verò mutationis substantialis non est in actu. & vbicumque Philosophus assignauit differentiam inter alterationem aut motum propriè dictum, & mutationem substantialem penes subiectum semper assignauit hoc modo, vt patet 6. Phisic. 8. & alibi, itaque hæc particula non est eo modo intelligenda, vt inquit Achil. alioquin Philosophus non declarasset naturam, & conditionem subiecti alterationis, & mutationis substantialis, & ita non assignasset veram differentiam inter alterationem, & mutationem substantialem penes subiectum, quod tamen suum erat propositum, & institutum, quid ergo dicendum?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Particulæ dilucidatio.

EA semper mea fuit sententia, quam etiam semper mihi detinendam puto, quòd cum Philosophus inquit, non manente sensibili subiecto eo dem, hæc particula ita intelligi debet, quod in mutatione substantiali non manet idem subiectum sensibile in actu specifico, & completo: non enim ne gat Philosophus quòd nō maneat aliquod sensibile sub ratione subiecti, sed negat quòd non debet manere sensibile subiectum sub gradu specifico, quia hoc tollit generationis rationē. & quòd hic verus sit sensus, ita ostendo. po nit ibi Philosophus differentiam inter alterationem et mutationem substā tialem, & penes terminum peneset subiectum: penes terminum, quia alte ratio est penes qualitates, mutatio verò substantialis penes totum, & for mam substantialem. penes subiectum autem differentia est, quoniam altera tio fit, inquit, manente eodem sensibili subiecto. mutatio verò substantialis non manente eodem sensibili subiecto: iam verò sicut remanentia eiusdem subiecti sensibilis affirmatur de alteratione, ita negatur de mutatione sub stantiali. sed de alteratione ità affirmatur, quod in hac manet idem subiectū sēsibile in actu specifico sub vtroque termino alterationis, vt ipsemet Aris. affirmat in contex. dicens, vt cum corpus sanum est, & rursus laborat ma nens idem, et æs quandoque angulare, quandoque rotundum manens idem, certum est autem quod cum corpus de sanitate in languorem mutatur ma net idem corpus in actu specifico, & similiter cum æs mutatur de rotundo in angulare manet æs sub eadem forma specifica: igitur in mutatione substā tiali nō manet idem subiectum sensibile sub actu specifico, & quod sit deter minatæ speciei, vt cum ex sanguine fit semen, in tali enim mutatione non manet subiectum sub eodem actu specifico, quia corrumpitur forma sangui nis, & subiectum recipit formam seminis. vnde diligenter perpende verba Philosophi: dicit enim non manente sensibili vt subiecto eodem, & non di cit absolutè non manente sensibili vt subiecto, vt ostendat se non negare in mutatione substantiali remanentiam alicuius sensibilis vt subiecti per se, quia alibi statuerat ipse, quod in mutatione substantiali mixtorum rema nent quatuor elementa in rōne subiecti, sed quod non debet remanere subie ctum sensibile idem, videlicet sub eodem actu specifico sub vtroque termino mutationis, sicut in alteratione manet, quia hoc tollit rationem generatio nis. quinimmo ipsemet Arist. in contex. 24. declarauit, licet satis obscure, cum inquit, In his autem si aliqua passio erit eadem contrarietatis in geni to & corrupto, putà quando ex aere fit aqua si ambo diaphana, aut humi da non oportet huiusmodi passionem alteram esse: si autem non erit, alte-

ratio,

ratio, putà cum homo musicus corruptus est, homo autem immusicus factus est, homo autem manet idem. quæ verba à nobis perpendenda sunt, vt quod probare intendimus manifestum fiat, & simul contextus iste qui difficilis semper habitus est, dilucidetur. cum Philosophus in contex. 23. defininiisset mutationem substantialem, dicens, quod mutatio est secundum totum, non manente sensibili subiecto eodem, potuisset quispiam suspicari hanc particulam ità intelligendam esse, quod in mutatione substantiali non manet subiectum sensibile idem, hoc est, sub eadem sensibili qualitate, vt ly [idem] significet identitatem, & vnitatem sensibilis qualitatis, quam suspicionem remouens in context. 24. inquit, quòd hæc particula non ita intelligenda est, quoniam si fuerit aliqua qualitas communis genito & corrupto eadem manet in vtroque, nec oportet sensibilem qualitatē quæ est in genito, diuersam esse ab ea, qua fuit in corrupto, vt cum ex aere fit aqua symbola qualitas, vt humiditas quæ fuit in aere non corrumpitur, sed eadem manet in aqua, & quod dicitur de elementis, idipsum intelligi debet de mixtis, quia Aristotelis sententia non perstringitur ad elementa solum, licet afferat exemplum de elementis, quia qua ratione verificatur in elementis, quòd qualitas symbola & communis genito & corrupto eadem manet in vtroque, eadem ratione uerificatur in mixtis. & proinde in mutatione substantiali manere potest subiectum sensibile idem, hoc est affectum eadem sensibili qualitate, sed intelligitur, quòd nō manet subiectum sensibile idem secundum eandem formam specificam, vt ly [idem] significat identitatem & vnitatem formæ specificæ, quia si non corrumperetur, sed maneret secundum eandem formam specificam, generatio esset alteratio, & hoc intelligit in illis verbis cum inquit, [si autem non erit alteratio] hoc est, manere potest subiectum sensibile secundum eandem qualitatem, sed non secundum eandem formam specificam, sed corrumpi debet, quia si non, videlicet corrumperetur generatio, esset alteratio, et hæc est vera expositio illorum verborum contex. 24. & illius particulæ positæ in definitione generationis. hinc patet, quòd illa dictio [vt] quæ ponitur in illis verbis, non manente sensibili vt subiecto eodem, quæ fortè fuit causa erroris Auerrois, et aliorum, non est specificatiua illius dictionis sensibilis, ità vt non maneat aliquod sensibile ut subiectum, sed est specificatiua illius dictionis [eodem] ita vt non maneat aliquod sensibile subiectum, vt idem & vnum, vtpotè sub eodem gradu specifico sub vtroque termino mutationis, quoniam hoc est subiectum alterationis, non autem generationis. Ex qua expositione optimè saluantur illa duo ex quibus Zimara sese explicare non potuit: primum quidem definitionem hanc conuenire generationi, & corruptioni mixtorum: saluatur etiam illud in generatione mixtorum manere quatuor elementa,

vt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

vt materia, & subiectum, quia licet in generatione maneat sensibile vt subiectum per se vt totum illud resultans ex materia & formis elementorum, illud tamen non est in actu perfecto, nec alicuius determinatę speciei, sed in actu incompleto, & indeterminato, quod adhuc est in potentia ad ulteriorem formam specificam, et hoc non negat Arist. nec id tollit rationem generationis, quamobrem ad saluandam definitionem istam generationis & corruptionis opus non est facere resolutionem vsque ad materiam primam, nec ex parte formarum substantialium in mixtis, nec ex parte accidentium, vt in elementis.

Dubitatio, & eius solutio.

SED aduersus nostram hanc expositionem non leuis sese offert dubitatio, nam Philosophus in contex. 24. eiusdem libri contradistinguens generationem & corruptionem ab alijs speciebus motus ita scribit, Generatio & corruptio fit cum nihil manet cuius alterum sit passio, vel accidens. in quibus verbis uelle videtur, quod in mutatione substantiali non maneat aliquod accidens, vel aliqua passio in subiecto; et consequenter non maneat aliqua substantialis forma, quæ necessario aliquam qualitatem exposuit, & proindè velle videtur quòd in mutatione substantiali nō maneat aliquod sensibile nec vt subiectum, nec vt dispositio subiecti. quam authoritatem tanti fecit Pomp. vt cum Diuo Thoma resolutè tenendum putarit in mutatione substantiali non manere aliquam formam substantialem, nec aliquod accidens. sed nudam materiæ substantiam locus iste prima fronte aliquam apparentiam habere videtur. attamen si accuratè consideretur nihil officit, quia cum dicit Philosophus generatio & corruptio fit cum nihil manet cuius alterum sit passio, vel accidens. illa dictio [Nihil] non se tenet ex parte formæ, ita vt nulla passio, vel accidens remaneat, sed se tenet ex parte subiecti, quod facilè ex verbis ipsis intelligitur, quia inquit, nihil manet, cuius alterum sit passio, vel accidens, hoc est, non manet subiectum idem cuius alterum sit passio: sed animaduerte, quòd licet se teneat ex parte subiecti, non propterea sensus est, quòd non maneat subiectum cui insit, aut inhæreat aliqua passio, vel aliquod accidens. sed sensus est, quòd in generatione & interitu non manet idem subiectum, cuius illud quod per generationem acquiritur, aut per corruptionem deperditur, sit passio vel accidens, ita quod illa verba, [cuius alterum sit passio vel accidens] dicunt terminum ad quem generationis, & interitus. & quod hic sit verus & germanus horum verborum sensus, ex eo ostenditur, quia Philosophus ibi contradistinguit generationem & interitum ab alijs speciebus motus, quæ

quidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

quidem in hoc conueniunt, quòd in alteratione, motu locali, incremento, manet idem subiectum, cuius illud quod aduenit, & per motum acquiritur accidens est in alteratione enim manet idem subiectum, cui per motum aduenit qualitas, in augumentatione quantitas, in motu locali locus. generatio aũt et corruptio nõ ita, inquit, fiunt, quia in his non manet idem subiectum, cui per generationem adueniat accidens, aut per corruptionem similiter accidens remoueatur, sed illud quod aduenit, aut à subiecto remouetur, est totum, & forma substantialis. cum itaque per ea verba generatio & corruptio contra distinguantur ab aliis speciebus motus, in illis autem ea verba dicant terminum ad quem affirmatiuè, igitur in generatione & corruptione dicunt terminum ad quem negatiuè, & est illud idem quod dixit in contex. 23. nam idem est dicere generatio & corruptio fit cum non manet subiectum idem, cuius illud ad quod est transmutatio sit accidens, sed totum, ac diceret, generatio et corruptio est mutatio non manente subiecto eodem facta secundum totum, & formam substantialem. quem locum si ità obseruasset ille Pomp. in eum errorem non incidisset, & hæc satis.

Simile non agit in simile, neque à sibi simili patitur.

SCribitur propositio hæc primo de ortu, & interitu context. 48. vbi improbata Democriti opinione, qui actionem, & passionem inter similia fieri existimauit, statuit simile in sibi simile non agere, neque à simili pati posse, quæ licet eo loci ab Arist. expositoribus satis animaduersa, explicataque fuerit, eamque Zimara theorematibus suis expendere quoque voluerit, quia in ea explicanda, neque rei veritatem, neque Aristotelis sententiam sunt assecuti, ea propter & ipse eandem propositionem tractare decreui: vt quandoque si fieri poßit, eius veritas illustretur. In qua sanè tractanda considerabo primum, in quo dubitatio ipsa consistat: secundo, quæ sit huius theorematis, Aristotelisque sententia, explicabo. Quò ad primum, sciendum est, similia duum generum esse, alia enim genere, & materia similia sunt: alia verò forma, & specie: iam uerò circa propositionem istam dubitatio non est de simili genere, & materia. quoniam certum est, simile genere, & materia in sibi simile agere, & ab eodem pati posse: ignis. n. agit in aquam, & calidum agit in frigidum, quæ genere, & materia simile sunt: sed propositio dubitationem habet de simili secundum formam, & speciem, an scilicet calidum in calidum, & frigidum in frigidum agere poßit, quæ specie, & forma similia sunt: similia verò secundum formam adhuc in triplici differentia sunt, alia enim sunt similia secundum formam tantum: alia verò secundum formam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

& gradum, vt quę pares gradus, numerosque caloris habent, vt calidum vt sex, & calidum vt sex, alia verò similia sunt, & secundum potentiam agendi, vt duo calida, quæ pares gradus caloris, paremque potentiam, & virtutem habent agendi: iam verò dubitatio non solum est de simili secundum formam tantum, sed etiam de simili secundum formam, & gradum: & quoniam actio, & passio duplex est, vna naturalis, quæ fit inter passibiles qualitates, altera verò spiritualis, vt actio sensibilis in sensum, tametsi Aristotelis propositio de actione, & passione naturali, quæ fit inter paßibiles qualitates, intelligatur: dubitatio tamen adhuc est de actione, & passione, spirituali, an inter similia actio, et paßio reperiri poßit. Quamobrem pro huius theorematis intellectu, tria à nobis expendenda sunt, primũ, an inter similia forma, & gradu formæ actio, & paßio naturalis esse poßit: secundum, an inter similia forma, sed non gradu actio reperiatur. tertium, an actione spirituali simile in sibi simile agere, & ab eodem pati poßit.

Quorundam opinio expenditur.

MArsilius, quem Zimara theorematibus suis, & Franciscus Toleto in quæstionibus suis de ortu et interitu, sunt insecuti, in huius theorematis explicatione, concordes hæc duo theoremata posuerunt: primum est, inter similia secundum formam, gradumue, atque potentiam agendi actionem, & paßionem reperiri minimè posse. nam cum inter agens, & patiens dißimilitudo aliqua esse debeat, quæ sanè inter ista non reperitur; idcirco inter se agentia, & patientia esse non possunt: non enim aliqua ratio adesse potest cur vnum sit agens, alterum verò patiens. & in hoc sensu Aristotelis propositionem intelligendam esse aiunt, cum inquit, simile non agere in simile, nec ab eodem pati. Alterum theorema est, inter similia secundum formam, & gradum formæ, dissimilia verò secundum potentiam, actionem & passionem reperiri posse, & multò magis inter similia secundum formam tantum, dissimilia verò gradu, & potentia, quod sanè probare conantur, & primo Aristoteles authoritate primo de generat. contex. 48. vbi inquit, [omnino autem, et vndequaque simile non agit, neque patitur à sibi simili] igitur quæ non sunt omnino similia agere & pati possunt. non enim philosophus absolutè enunciat simile non pati à simili, sed propositionem coarctat, atque perstringit ad ea, quæ omni ex parte similia sunt. iam verò similia forma, & formæ gradu; difformia verò secundum potentiam non sunt omnino similia; igitur inter se agere, & pati possunt. secundo ita confirmant, si sint duo calida paria secundum gradum, vtpotè duo calida vt quatuor, quorum vnum sit in materia densa, alterum verò in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

materia rara, illud, quod in densiore materia reperitur; potentius est, atque calidius eo, quod in materia rara adinuenitur: siquidē virtus, quæ in materia densa est, magis vnita est, ac proindè fortior: illa verò, quæ in materia rara consistit, dispersa est, & per consequens magis debilis, & imbecilla. iam verò id, quod potentius est, in illud agere potest, quod impotentius est: ergo calidum ut quatuor in materia densa, in calidum vt quatuor in materia rara existens, quod impotentius est, agere potest. pluresque gradus caloris inducere. non enim aiunt, animo consequi potest, quòd vnum maioris potentiæ sit, quàm alterum, & in illud non agat. quòd verò simile secundum formam tantum, non autem secundum gradum in sibi simile agat, ex eo persuadent, quoniam magis calidum agit in minus calidum, & è contra. Sed licet primum ipsorum pronunciatum verissimum sit, secundum tamen vtpotè similia forma & gradu formæ inter se agere, & pati posse falsum est & ab Aristote. penitus alienū. siquidem Aristote. eo primo de generat. contextu 50. agentis, & patientis conditiones declarans, inquit; quod non quodlibet agit in quodlibet: sed quę contraria sunt, aut contrarietatem habent. iam vero similia secundum formam, & gradum, vt calidum, & calidum vt quatuor minimè contraria sunt: igitur inter hæc actio et passio reperiri minimè potest. Cæterum ab hac ratione ità se se explicare arbitrati sunt, quod similia secundum formam & gradum quoquo modo contraria sunt. quoniam licet similia sint forma, & gradu, secundum potentiā tamen, et virtutem difformia & dissimilia sunt. quæ sanè dissimilitudo veluti quędam contrarietas est, ratione cuius vnum in alterum agere, & alterum ab altero pati potest. Non possum certe horum negligentiam in Aristotele exponendo non maximè admirari. siquidem philosophus eodem contextu 50. ex eo quod agēs, et patiens contraria sunt, similia genere esse, dissimilia vero & differentia specie deducit, & ità ratiocinatur. Contraria genere similia sunt, diuersa verò forma, & specie; iam verò agens, & patiens contraria sunt: igitur sunt similia genere, dissimilia verò, atque diuersa forma, & specie; quare agens, & patiens ità debent esse contraria, vt solum sint similia genere, dissimilia vero forma, & specie: licet ergo duo calida vt quatuor secundum potentiam dissimilia fuerint, huiusmodi tamen dissimilitudo ratio agendi, & patiendi esse non potest: quoniam stat cum identitate formæ, & speciei, quæ non conuenit rationi agentis, et patientis, ex Arist. discursu. accedit ad hoc, quod ex horum sententia agens, & patiens non solum similia genere sunt, sed etiam similia forma, & specie, quod tamen Aristoteli apertissimè aduersatur, qui statuit agens & patiens solum esse similia genere, diuersa vero, & dissimilia forma, & specie. Præterea supponatur totam latitudinem primarum qualitatum per octo numeros, et gra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

dus adimpleri, et si p plures, nõ curo: certũ est.n. totã latitudinẽ quib. termi nis coerceri. et accipio duo calida æque intensa, q̃dã totã impleãt latitudinẽ caliditatis, quorũ vnũ maiorẽ vim, & potentiã agẽdi habeat, quã alterum: enim verò cum gradum æqualitate virtutis, & potentia agendi inæqualitas consistere põt, vt etiam & ipsi concedunt: tunc quæro, aut calidum per octo gradus, qđ potentius est, aget in alterũ calidum vt octo, quod impotentius est, aut non, si aget, illudque secundũ gradum magis intendet, igitur dabitur maius summo modo calido, quod totam caloris latitudinem excedet: quod dici minimè potest; si verò non aget, igitur inter similia forma, & gradu, dissimilia verò secundum potentiam actio, & passio non reperitur: neq; dissimilitudo secũdum potentiam ad actionem & passionem satis est, vt ipsi affirmant. ex quibus liquido constat, illud quoque falsum esse, quod asserunt inter similia secundũ formam, non aũt secundum gradum actionẽ & passionem fieri posse. In quẽ errorem turpiter etiam lapsi sunt quidã ex latinorũ classe, & recentiores nonnuui, qui libros de ortu, et interitu nuper interpretati sunt. non enim difformitas secundum gradum tantum ad actionem, & passionem sufficiens est. quoniam, vt anteà ex verbis Arist. ostensum fuit, agens, & patiens contraria esse debent, dissimiliaque, & diuersa forma, & specie. Quorum etiã sententiã falsam esse ex eodẽ Arist. ostendi potest, et primo de generat. contextu 49. vbi probans contra veteres quosdam philosophos omnino dissimilia, genereque diuersa non esse inter se agentia, & patientia, hoc vtitur discursu: quæcunq; neq; contraria sunt, neq; contrarietatem habent, non se interimunt, neque à propria natura abijciunt, sed quæ genere diuersa sunt, neq; contraria sunt, neque contrarietatẽ habent; igitur se se non interimunt, neque corrumpunt, quare neq; agentia, neque patientia sunt. ex hoc itaque ꝙ non se se interimunt, neque corrumpunt, cõcludit omnino dissimilia, genereq; diuersa nõ esse inter se agentia, & patientia. porrò agens cum in passum agit, ipsum corrumpit, vt ipsum sibi simile reddat. eadem ratione concluditur, similia secũdum formam tantum nõ esse agentia, & patientia inter se, hoc pacto, calidum vt sex non corrumpit calidum vt quatuor, neque è contrà. quoniam non adest contrarietas, & dissimilitudo secundum speciem, & formam, quæ est ratio agendi, & patiendi, et cuius causa vnum interimit alterum, ipsumque à propria abijcit natura.

Dilucidatio.

EA propter multo verius dicendum est, inter similia secundum formã, & qualitatem, siue secundum gradum, siue secundum potentiam agendi dissimilia sint, nullo pacto actionem, & passionem fieri posse, atque

in hoc

in hoc sensu absque tot limitationibus, quæ ad rem nihil certè faciunt, propositio intelligenda est; cuius veritatis illud est præcipuum fundamentum. quoniã ad actionem, & passionem contrarietas, dissimilitudoq; secundum formam, & speciem necessaria est, vt antea ex Arist. ostensum fuit. qua sublata actio, & passio, ratioque agentis, et patientis statim auferetur: quod etiam ex Aristote. authoritate confirmatur libro de sensu, & sensili; vbi reddens rationem, quare ignis non agit qua ignis est, inquit. quoniã vt ignis non habet contrarium, sed agit vt calidus. quoniam hac ratione cõtrarium habet, quamobrem sublata contrarietate, & diuersitate secundum speciẽ, statim actio, & passio tollitur, & aufertur. licet similia secundum formã, gradumq; & potentiam agendi inter se nec agant, nec patiantur, id nõ prouenit ex similitudine secundum gradum, & potentiam formæ, sed ex similitudine formæ, & qualitatis, quæ tollit contrarietatem, quæ est præcipua cõditio, & veluti radix actionis, & passionis. nam sicut dissimilitudo secundũ gradũ, & potentiam agendi nihil prorsus facit ad actionem, & passionem, ita vt vnũ agat in alterum stante similitudine secundũ formã, & qualitatẽ, ita ablatio dissimilitudinis secundum gradum, & potentiam nihil facit ad ablationem actionis, & passionis, sed ablatio actionis, & passionis simpliciter similitudini secundum formam, & qualitatem, quæ contrarietatem excludit, accepta referri debet. Ea propter Aristo. eo loci hanc consequentiam deducit, si simile secundum formam in simile agere posset, tunc idem in se ipsum ageret, atque ita nihil incorruptibile foret; quæ consequentia ex eo necessitatem habet. quoniã si simile in simile agere posset, in quo neq; contrarietas est, neque diuersitas secundum speciem: igitur cum in eodem neque contrarietas, neque respectu sui ipsius vlla sit diuersitas secundum formam, ergo in seipsum agere posset: quod cum absurdum sit; igitur & absurdum est simile secundum formam in sibi simile agere posse. Nunc rationes eorum perpendo, & licet prima ratio, quæ ex verbis Aristote. desumitur, ipsorum sententiæ plurimum fauere videatur: tamen si rectè intelligatur, haud vllam molestiam præbet, quinimò sententiam nostram magis confirmat. siquidem philosophus eo loci non comparat similia secundum formam inter se, quorum alia similia sunt secũdum formam tantum, alia verò similia secundum gradum formæ, & secundum potentiam, sed comparat Aristote. & considerat ea, quæ tum genere, tum specie, & forma similia sunt. quod sanè præcedentia verba eiusdem context. apertissimè ostendunt. nam cum philosophus priscorum sapientum sententiam retulisset, quorum inter dissimilia, alij verò, vt Democritus, inter similia actionem, & passionem fieri asseruerunt, hosce inquit, in eo defecisse, quòd cum totum respicere debuissent, partem duntaxat respexerunt: siquidem agens, & patiens

similia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

similia, & dissimilia sunt; genere quidem sunt similia, specie verò, & forma dissimilia sunt: quibus verbis statim addit, omnino autem similia, hoc est genere, & specie similia impossibile est agere, & pati: atque non omnino similia sunt, sed partim similia, partim verò dissimilia sunt, genere quidem similia specie verò dissimilia inter se agunt, & patiuntur, ex quo Aristo. progressu vnusquisque facilè intelligere potest, per omnino similia Aristo. non intelligere, quæ secundum formam, gradumque, & potentiã similia sunt, & è contra indicare velle, quæ non sunt omnino similia, aut secundum gradum, & secundum potentiam agendi inter se agere, & pati posse, quoniam tunc agens, & patiens essent similia genere, & specie: quod tamen Arist. eo loci apertissimè inficiatur: sed per omnino similia intelligit, quæ tum genere, tum specie similia sunt, quæ inter se neque agere, neque pati possunt. hinc deducit, quòd quæ non omnino similia sunt, sed partim similia vt genere, partim verò dissimilia vt forma, & specie agere, & pati possunt. Ad secundam autem dicimus, quòd positis duobus calidis forma, & gradu formæ similibus, quorum vnum altero potentius sit, calidum quod potentius est, nullo pacto aget in calidum, quod debilius, & impotentius est, propter defectum contrarietatis inter vtrunque, nec maior illa, & minor potentia ad actionem, & passionem satis est, sed contrarietas, diuersitasque secundũ speciem necessariò requiritur. & licet doctissimus Franciscus Toleto admiretur, nec satis animo consequi possit, quonam pacto calidum, quod altero potentius est, illud non vincat, neque in illum agere possit: magis admiror ego, neque animo consequi possum, quomodo in casu proposito duobus acceptis calidis similibus forma, & gradu, quamuis vnum sit potentius altero, vnum in alterum agere queat, cum genere, & specie similia sint, à quibus Arist. actionem, & passionem reiecit: illa autem propositio, id, quod potentius est, agit in id, quod debilius, & impotentius est, in his veritatem habet, quæ contraria sunt, & dissimilia secundum formã, vt inter calidum, & frigidum, & humidum & siccum. in his enim quod potentius est in contrarium agit, illudque à propria abijcit natura: sed adhuc vir iste contra sese opponit, probareque contendit, calidum, quod potentius est, in calidum agere posse simile secundum formam, & gradum, quod tamen impotentius est. Accipiatur inquit, ferrum ignitum, cui cohæreat stuppa, porrò à ferro ignito stuppa comburetur, & in ignem conuertetur. cum autem in ferro ignito non sit forma ignis, in illo non erit calor in gradu summo, quem supponatur, totam latitudinem adimplere per octo gradus, igitur in ferro ignito erit calor per sex gradus, sed cum à ferro ignito ex stuppa accensa ignis producatur, quippe qui calorem in summo, qui est per octo gradus, requirit, & habet, igitur à calore ferri igniti producetur calor vt

octo.

octo. Sed quoniam calorem vt octo producere nequit, nisi prius producat calorem vt sex, igitur calor vt sex existens in ferro ignito agit in calidum, vt sex, ipsumque pro generatione ignis ad octo vsque gradus intendit, & auget. itaque simile in sibi simile forma, & gradu agere potest. tametsi ratio ista subtilis, & ingeniosa sit: non tamen vim demonstrantem habet, vt arbitratur. nam cum inquit, ab accẽso ferro, in quo calor vt sex adinuenitur, ex stuppa generatur ignis, id totum, conceditur. cum autem postea addit, sed ignis genitus habet calorem in summo, id certè ut falsum inficiamur. nam licet ignis in sui puritate calorem habeat in summo, impurus autem, & in aliena existens materia, sicut est ignis in proposito summum calorẽ non habet, sed habebit calorem vt sex, sicuti neque terra summam siccitatem, neque aqua summam frigiditatem, vt in pura, & apud nos reperiuntur; minimè habent; & licet ignis in sui puritate summum habeat calorẽ, non tamen putandum est calorem habere in gradu summo; ita vt citra summum illi gradum consistere non possit; tum quia id experientiæ aduersatur. quoniam summo, octauoque illo gradu ex aliqua alteratione sublato, non propterea aufertur ignis, tum quia nulla forma substantialis siue simplicium siue mixtorum temperiem, primarumue qualitatum dispositionem in indiuisibili, & in puncto, sed in quadam latitudine sibi præscribit, vt fusius suo loco explicabitur. quamobrem cum ferrum ignitum in generatione ignis sex caloris gradus introduxerit, non amplius aget, cum latitudo illa caloris pro generatione ignis sufficiens sit. sed aduersus solutionem istã fortasse quispiam hæsitabit. nam si in igne, qui ab ignito ferro genitus est sex gradus caloris reperiuntur, in ferro ignito, aut tot idem caloris gradus reperiuntur, aut pauciores, utpote ut quinque non primam. quoniam tunc in ferro accenso esset forma ignis, cum latitudo caloris, ut sex, sit sufficiens dispositio pro forma ignis: si verò secundum dicatur, cum sex gradus caloris pro ignis generatione producere minimè possit, nisi prius quinque producat, quot etiam in ipso reperiuntur; igitur ferrum ignitum calidum vt quinque agit in calidum, vt quinque pro generatione ignis, ipsumque intendit vsque ad sextum gradum. cum autem sint similia, & forma, & gradu; igitur simile in simile, & forma, & gradu agere potest. Nodus iste dissoluitur in ferro ignito pauciores gradus caloris adinueniri quàm in igne, qui ab eo genitus est, tametsi præ materiæ densitate quò ad uires, agendique potestate intensior, vehementiorque sit; cum autem quinque caloris gradus produxerit, vlteriusque agit, illosque ad sextum vsque gradum intendit, nõ agit quidem in calidum vt quinque, sed agit in portionem frigidi, quod in stuppa, adinuenitur, illud eò vsque remittens, quousque eam caloris mensuram introducat, quæ pro forma substantiali ipsius ignis satis sit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ſit. Nec vltima ratio vllum negocium facit, qua probant ſimile ſecundum formam tantum, non autem ſecundum gradum in ſimile agere poſſe. dicimus enim calidum vt ſex non agere in calidum vt quatuor, vt falsò arbitrantur, ſed agere in frigidum, quod cum calido vt quatuor, cõiunctum eſt, vnde ſublata, remotaque frigiditate à calido vt quatuor, nunquam certè magis in minus calidum aget, ſuamque actionem poterit exercere. quoniam non ſunt contraria, ſimiliaque genere, & ſpecie ſunt, quod ratione agentis, & patientis minimè conuenit.

Dubia contra reſolutionem, & eorum ſolutiones.

CAeterum vt ab omni ambiguitate habita reſolutio vindicetur, nonnullę dubitationes diluendæ ſunt, quę ipſam perturbare videntur. prima eſt, qua probatur, vndequaque ſimilia interſe agere, & pati poſſe. nam accipiantur duo calida, quæ paria, ſimiliaque ſint ſecundum gradum, & ſecundum potentiam, vt calidum, & calidum vt ſex, & ſibi ipſis finitima, & proxima ſint: aut enim inter ſe agent, aut non. ſi primum dicatur: igitur inter omnino ſimilia actio, & paſſio reperitur; cuius oppoſitum antea decretum fuit: ſi verò ſecundum affirmetur: igitur agens naturale propinquum paſſo, & non impeditum non aget, quòd cum à vero alterum ſit, primum dicendum erit. Nec illud certè dici poteſt, inter ſe agere minimè poſſe propter potentiæ æqualitatem, à qua actio prouenire non poteſt, cum actio fiat à proportione maioris. ſiquidem æqualitas virtutis, & potentiæ actionem non aufert. quoniam cum ex Ariſto. ſententia 4. de Anim. ortu cap. 3. actio fiat à minori, multò magis ab æquali prouenire poteſt. Quod verò inter ſimilia ſecundum formam, & non ſecundum gradum actio quoque fiat, ità oſtenditur; maior flamma minorem flammam extinguit, vt de duabus candelis accenſis conſpicuum eſt; igitur caliditas maioris flammæ minoris flammæ caliditatem extinguit. cum autem hæc ſecundum formam ſimilia ſint; igitur inter ſimilia ſecundum formam actio, & paſſio reperiri poteſt. Quod ſanè ità comprobari poteſt, in putredine, & naturali mixtorũ interitu calor à calore corrumpitur. ſiquidem putredo, vt ab Ariſt. ſcribitur 4. Meteorum libro, eſt corruptio proprij, naturaliſque caloris in humido ab aliena caliditate, quæ ambientis eſt. Sed quoniam proprius mixti calor ab ambientis calore non corrumpitur, niſi quia hic exuberans, atque dominans eſt, vt eodem loco docuit Ariſto. vbi inquit, ideo per hyemem corpora minus putreſcere. quoniam per illud tempus calor in circunſtante aere repreſſior, & imbecillior eſt, quàm vt proprium calorem mixti vincere, & corrumpere queat. itaque in mixtorum putredine actio, & paſſio inter

ſimilia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

similia secundum formam, & speciem, dissimilia verò secundum gradum actio, & passio fieri potest. Soluimus isthæc & ad primam obiectionem, cum quæritur an duo calida similia secundum gradum, & potentiam inter se agant, aut non; dicimus inter se non agere, non quidem propter potentiæ æqualitatem, vt putant, sed propter aliud impedimentum, vtpotè propter similitudinem secundum formam, & ablationem contrarietatis; ex quibus actio, & passio aufertur. cum itaque dicebatur inter huiusmodi duo calida non adesse impedimentum, id negatur. adest enim inter illa impedimentũ, quo minus inter se agent. quod nuper dictum est. Ad secundam autem dicimus maiorem flammam candelæ accensæ extinguere minorem flammam, & caliditatem maioris extinguere caliditatem minoris, non quidem per actionem in caliditatem flammæ minoris, sed per actionem in humidum vnctuosum, quòd est pabulum, & alimentum flammæ minoris, quod sanè maior flamma depascitur, & absumit, ad cuius absumptionem, cùm non ita citò nouum alimentum preparari, instaurariq; possit, interit minor flamma, & caliditas eius. Sicut etiam in viuentibus, cum calor innatus in humidum radicale agit, illudque absumit, ad eius absumptionem, & ipse quoque calor, qui in humido fouetur, interit & corrumpitur, ita vt seipsum corrumpere videatur, ex euentu, & accidenti, prout proprium alimentũ cõsumit, ad cuius consumptionem, & ipsum quoque interire necesse est. Sed statim oboritur dubitatio: nam si actio fit ratione contrarietatis, cum calor maioris flammæ non aduersetur humido vnctuoso, quod flammæ alimentum est; igitur sicuti in minoris flammæ caliditatem non agit propter defectum contrarietatis, ita neque in humidum vnctuosum, quod ipsius alimentum est, agere potest. respondetur: flammæ caliditatem per se non agere in humidum, cum ad illud oppositionem, & contrarietatem non habeat, sed per se agit in frigidum, quod cum humido iunctum est, vel in oleo, vel in sæuo, ex accidenti autem agit in humidum, sicut & calor solis cum in terram humidam agit, humiditatemque consumit, per se non agit in humidum, sed per se agit in frigidum, quod humiditati coniunctum est; ex accidenti autem in humidum, vnde si humidum non esset frigido coniunctum, calor in illud non ageret, quemadmodum aeris calor in humidum sibi coniunctum non agit. Nec certè difficilem explicationẽ habet, quod postremò deputredine abijciebatur. nam in putredine, & naturali mixtorum interitu circunstantis aeris calor per se non agit, neque per se proprium mixti calorem corrumpit; sed primò & per se in frigidum, extimamque mixti corporis partem, vtpotè cadaueris agit, ipsamque calefacit, & quoniam proprium calidi est rarefacere, ideo partem illam rarefacit, meatusque corporis reserat. quibus ita reclusis, et reseratis, calor, qui in internis mixti partibus reperitur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

euaporat, forasque egreditur, vna cum humido. & eo loci his verbis docuit Aristote. [exeunte enim calore naturali, secum egreditur humidum] quo autem magis calor mixti foras euocatur, eo magis atque magis deficit, & imminuitur, quo fit, vt cum humidum cum sicco amplius continere non possit, humidum à sicco dissoluitur, ad quorum dissolutionem sequitur interitus mixti, sicut ad ipsorum vnionem sequebatur ortus, & conseruatio mixti, vt cap. de putredine dictum est. quamobrem calor mixti ab ambientis aeris calore neque per se patitur, neque per se corrumpitur, sed ex accidenti, prout ad actionem externi caloris in frigidum sequitur relaxatio partiũ mixti, ad hanc verò sequitur egressus caloris interni, & ad egressum sequitur defectus, & imminutio caloris; iam verò simile ex accidenti à sibi simili pati, & corrumpi posse incongruum, & absurdum non est, sed simile secundum formam à sibi simili per se pati, id omnino falsum est, nec vnquàm ab Aristo. concessum. & hæc de actione, & passione naturali quæ fit inter passibiles qualitates dicta sint. An verò in actione, & paßione spiritali, simile à simili pati posit, sequenti cap. explicabitur.

An in actione, & passione spiritali simile agat in simile, & à simili patiatur.

Q Voniam nõ satis compertum est, an in actione, & passione spiritali simile agat in simile, & ab eodem patiatur: eapropter vt huius problematis veritas aperiatur, ipsum dilucidare operæpretium esse existimaui, porrò actio, & passio spiritalis est sicut actio obiecti sensibilis in sensum, aut in mediũ, in quibus speciem sensibilem producit, receptioq; speciei sensibilis in eisdẽ passio spiritalis est. Nã cum in his nõ forma, aut qualitas naturalis fiat, aut recipiatur, sed qualitas spiritalis, vt rei species, & imago, proinde actio, passioq; spiritalis nuncupatur. Ambigitur autem an organũ sensus, vel medium aliquã qualitatem habens aliam similẽ secundum speciẽ recipere posit, vt oculus aliquem colorem habẽs similem secundum speciẽ recipere queat. Recentiores quidã nostræ ætatis philosophi arbitrati sunt in actione, & passione spiritali simile à simili pati nõ posse, quod sanè ex Aristotelis authoritate primum persuadent secundo libro de anima contextu 54. vbi dubitationẽ illã persoluens, quæ mota fuit in contex. 51. An sensus à simili, an à dissimili patiatur, inquit sensum à dissimili pati. cũ aũt passus fuerit ab obiecto, iam similẽ factum esse. quare in actione, & passione spiritali simile nõ patitur à simili, sed à dissimili. præterea recipiens denudatum esse debet à natura recepti: igitur recipiens colorẽ ab ipso colore denudatũ esse dẽt, vt ẽt docuit Aristoteles 2. de anima contex. 71. & per consequens

organum,

organum, vel mediũ aliquã qualitatẽ vel aliquem colorem habens similem colorem recipere non põt, neq; à simili pati. Cæterum sententia hæc, & rei euidentiam, & Aristotelem contra se habet, euidentiã quidem, quoniã oculus croceo colore suffusus similẽ croceum colorẽ videt, enimuerò si duo accipiãtur ictерico, & regio, vt aiunt, laborãtes morbo, vnus colorẽ croceũ alterius videt, pariter lingua amaro sapore inspersa, vt in febre affectis contingit similẽ saporẽ amarũ sibi extrinsecus oblatũ recipit, & sentit, igitur organũ sensus aliquã formã, & qualitatem habens similem secundum speciẽ spiritaliter recipit, et per cõsequẽs in actione, et passione spiritali simile à simili pati põt. præterea si vitrũ, aut cristallũ accipiatur, in duasq; diuidatur partes, quarũ vna per alterã videatur, illa quæ vt medium se hẽt, per quod altera conspicitur, formã, & qualitatẽ similem secundũ speciem, vtpotè cõspicuitatem alteri parti, quæ spectari dẽt, inexistentẽ spiritaliter recipit, per eamque, vt per mediũ oculo obijcitur, & offertur: tandẽ si albedo à visu cõspici dẽt, operæpretium est, vt eius species in medio videlicet aere producatur, & per ipsum ad oculum deferatur: si verò albedinis species in aliqua medij parte existat, & ad eandem partem alia afferatur albedo, porrò hæc in eadem parte medij, speciem sensibilem producet: itaq; eadem pars medij albedinẽ spiritaliter habens, eandem secundum speciem spiritaliter recipit, & proinde à sibi simili patitur. Ad hæc omnia, q̃ alioquin sensibus aperta, & conspicua sunt, Aristotelis quoq; authoritas accedit, tertio libro de anima cõtex. 4. vbi intellectũ ab omnibus intelligibilibus immixtũ, vacuumq; esse ostendens, præter Anaxagoræ testimonium eam attulit rationẽ: quoniã si aliquid ex his, quæ intelligere dẽt, intra se teneret, cætera intelligere minimè posset: quoniam inquit: intus existens prohiberet aliena: hoc est natura illa in intellectu existens prohiberet quo minus alia intelligere valeret: ex qua ratione vnusquisque facilè intelligere potest, Aristotelem non enunciare naturam rerum intelligibilium existentem in intellectu receptionem simpliciter omnium prohibere siue similia sint, siue diuersa, sed inquit naturam illam impedimento esse, ne aliena, & diuersa respicere possit. Non igitur philosophus naturam illã inexistentem ad omnia simpliciter comparat siue similia, siue diuersa sint: sed ad diuersa tãtum, quo fit; quòd tametsi intellectus aliquam rerum intelligibilium naturam secum teneret, similem naturam recipere, & à simili intelligibili pati posset, pariter secundo de anima, contex. 71. organum sensus visus ab omni colore vacuum, & denudatum esse affirmauit, quoniam si quis color in eo reperiretur, ille impedimẽto esset, quo minus cæteros colores recipere posset, tametsi colorem similem secundum speciem recipere, & ab eodem pati valeret, vt ex ipsa rei euidentia antea ostensum est.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Dilucidatio.

MVLTO itaque verius, & ad Aristotelem magis dicendũ est in actione, & passione spiritali simile in simile agere, & à sibi simili pati posse. organum enim sensus aliquam qualitatem habens à simili secundum speciem pati, eandemque secundum speciem recipere potest, quod etiam de medio prout sensui inseruit, et de intellectu respectu intelligibilis intelligi debet. Quò fit, vt inter actionẽ, & passionem naturalem, & spiritalem maxima differentia sit, in actione enim, & pasione naturali simile non agit in simile, neque subiectum qua similem formam habet agenti ab eo patitur, aut alteratur, pariterque si subiectum fuerit; quod neque similem, neque contrariam qualitatem habebit agenti, sed ab vtrisque denudatum fuerit, ab agente nec pati, nec alterari poterit: porro si lignum à calore, & frigore quandoque denudatum reperiri posset, ab igne nunquam excalefieret, & alteraretur. in actione autem, & pasione spiritali simile agit in simile, & subiectum similem qualitatẽ habens agenti ab ipso patitur, & alteratur, vt de organo visus, & gustus ante à ostensum fuit, in hoc ipso præterea actionis, & passionis genere subiectum etiamsi neque similem, neque contrariam habet qualitatem agẽti ab eodem nihilominus patitur, & alteratur. Enimuerò organum sensus visus etiam si neque similem, neque contrarium habeat colorem, ab obiecto tamen sensibile, & à colore patitur. Cuius sanè discriminis, & diuersitatis causa ea est, quoniã actio, & pasio naturalis fit ratione contrarietatis, etenim actio, & passio naturalis fit ratione contrarietatis, etenim actio, et pasio naturalis propriè accepta alteratio est, alteratio autem fit de contrario positiuo in contrarium positiuum, vt 5. phys. contex. 7. docuit Aristoteles. quamobrem actio, & pasio naturalis formæ similitudinem à subiecto excludit, in eãdem formam contrariãue qualitatem necessario præsupponit. Actio verò, & pasio spiritalis, quoniã ratione contrarietatis minimè fit, cùm neq; verus motus, neque vera alteratio fit proindè formæ, & qualitatis similitudinem à subiecto non excludit, neque in eadem formam contrariam necessariò præsupponit. quibus ita constitutis, nunc rationes in oppositum perpendamus, & ad primam quidem, quæ Aristotelis authoritate 2. de anima suffulta est, dicimus Aristotelem eo loci nil aliud intelligere nisi sensum dissimilem, diuersamque naturam habere ab obiecto sensibili; cum enim statuisset sentire in quadam passione consistere, ac proindè sensum in genere virtutum patientium esse, potuisset facilè dubitari an sensus sit eiusdem naturæ cum obiecto sensibili, à quo patitur: cui sanè occurrens statuit, sensum non habere similem, eandemque

naturam

naturam cum obiecto sensibili: sicuti veterum sapientum nonnulli arbitrati fuerunt, quorum meminit primo de ani. contex. 33. quippè qui asseruerũt animam ad hoc vt aquam, vel ignem cognoscat, aqua, vel igne constare debere, ac proindè similem cum obiecto naturam habere. sed licet sensus à dissimili patiatur obiecto, prout ab eo dissimilem, diuersamque naturam habet: non tamen Aristoteles negat, quin sensus naturam, & qualitatem à simili secundum speciem pati possit. quoniam natura illa inexistens, neque receptioni, neque iudicio sui similis impedimento est. ad secundam autem dicimus, quod radix illius propositionis non est, quòd recipiens ab omnibus ijs, quæ recepturum est, vacuum, denudatumque esse debeat. ita vt aliquam naturam, & formam habens sibi similem recipere non poßit: in quo sensu quandoque ab Auerroe accepta fuit: sed radix illius propositionis est: quòd ideo recipiens ab omnibus, quæ recepturum est, denudatum esse debet, propter receptionem aliorum. quoniam natura illa inexistens in subiecto aliorũ receptionem probibet, vt ad modum clarè declarauit Aristoteles tertio illo de anima contex. 4. dicens, ideo recipiens ab his, quæ recipit, denudatum esse debet, quoniam intus existens probibet aliena, quid clarius?

An inter similia secundum gradum, & potentiam, dissimilia vero secundum formam actio reperiatur.

HActenus de similibus secundum formam, iam satis orationem habuimus: quoniam verò nonnulla sunt, quæ secundum gradum, & potentiam, non autem secundum formam similia sunt, vt calidum, & frigidum prout pares gradus, paremque agendi potentiam habent, de quibus dubitatio est, an inter se agere, & pati poßint; ea propter huius dubitationis replicationem etiam huic loco accommodatam silentio præterire nolui, porrò inter qualitates primas, prout gradu, agendique potentia pares, similesque sunt, actionem, & passionem reperiri non posse peruulgata illa propositio, quæ apud Arist. legitur, persuadere videtur; quæ est, à proportione maioris inæqualitatis actionem proficisci: igitur ab æquali, similique secundum potentiam, & gradum actio fieri minimè potest, quod etiam eiusdem authoritas primo de ortu, & interitu contex 88. confirmare videtur, vbi declarans, quam in mixtione proportionem habeant elementa, inquit: vnum elementum alteri non simpliciter dominari. quoniam tunc esset generatio dominantis, & corruptio dominati, ac proinde non mixtio, sed generatio esset, sed quoquomodo, inquit, secundum potentiam paria, & equalia sunt, ex quibus ita sese habentibus mixtio probè fieri potest. adiecit autem Aristoteles dictionem illam diminuentem, [quoquomodo] nec absolutè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

solutè dixit elementa in mixtione æqualia secundum potentiam esse, indicare volens, si æqualem, similemque potestatem haberent, nec agere, nec simul permisceri posse: sed si inter se agere debent, quoquomodo potentijs adæquari, vnumque supra alterum excessum, dominiumque habere; qui sanè excessus cum modicum ab æqualitate distet, quoquomodo secundum potentiam æqualia esse dicuntur, cuius etiam sententiæ visus est esse Auerroes 4. meteo. com. 10. vbi ostendens elementa habere ambas qualitates in summo, huiusmodi ratione vsus est, si elementa vtranque qualitatem haberent in summo, neque agere, neque simul permisceri possent: quæ consecutio secundum ipsum ex eo necessitatem habet, quoniam quæ secundum gradum æqualia sunt, secundum potentiam quoque æqualia esse dicuntur: & quæ huiusmodi sunt, inuicem agere, & pati non possunt. quamobrem tum ex Aristotelis, tum ex Auerrois sententia ab æqualibus actionem prodire minimè posse videtur: quibus authoritatibus plurimi ex latinorum classe persuasi asseruerunt ab æqualibus secundum potentiam, actionem minimè proficisci, sed semper à maiori potentia prouenire, & si vnum in alterum agere debet, semper supra illud excessum virtutisque dominium habere operæpretium esse. quam propositionem vt axioma, et pronunciatum quoddam Arist. statuisse affirmãt. Sed horum opinio ab Arist. omnino dissentit: siquidem Aristoteles 4. de ortu ani. cap. 3. vbi de similitudine natorum ad parentes orationem habet, sic inquit: causa vt agentis actio soluatur, ea est: quoniam agens in agendo repatitur, vt calefaciens à calescente refrigeratur: interdumùe contingit, vt id, quod agit, plus patiatur, quam agat, hæc Aristoteles. quibus verbis apertissimè ostendit, actionẽ à minori virtute supra id, proficisci, quod potentius est, quoniam si agens interdum plus patitur, quàm agat: igitur debilius, atque impotẽtius est. nam si validius esset: profectò magis ageret, quàm pateretur, quod si à minori actio prouenire potest: ergo multò magis ab æquali, quod etiam ità confirmari potest, nam si calidum, & frigidum accipiantur, vt parẽ agendi potestatẽ habẽt, & iuxta se ponantur, profectò animo concipi nequit, quin aliquo pacto inter se pugnent, & calidum aliquem frigoris gradum, non reprimat, & contra frigidum aliquo pacto caloris feruorem non refrenet, quod sanè ex agentibus voluntarijs facilè ostendi potest. nam si duo extiterint homines, qui æquali virium robore præditi sint. vnusque alterum inuadat, certè ęquali certaminis interuallo inter se dimicabunt, & vnus in alterum aget, non tamen vnius victoria supra alterum consequetur, quòd si in his, cunctisque alijs animantibus ab æquali secundum potentiam actio prouenire potest, in inanimis, naturalibusque agentib. idipsum reperiri posse, minimè negari debet.

Dilucidatio.

Dilucidatio.

PRopositam itaque difficultatem persoluentes dicimus, actionem non solum à maiori virtute, sed etiam à minori, & ab æquali prouenire posse, quæ res vt dilucida, & conspicua fiat, animaduertendum est, actionem bipartito diuidi. alia enim est, qua agens omnino passum immutat, sibique simile reddit. quæ cum victoria agentis actio nuncupatur. altera verò est, qua agens non ex toto passum corrumpit; sed cum ipso pugnat, ipsumque aliquo pacto retundit, & labefactatur, & propterea absque agentis victoria actio vocatur, ex qua sanè distinctione, has duas enunciationes ponimus in quibus totius difficultatis dilucidatio consistit. prima est. Actio, quę fit cum victoria agentis semper à proportione maioris virtutis emanat, agensque patienti simpliciter dominari debet, vt primo de gener. contex. 88. significauit Aristoteles inquiens: quod si in mixtione vnum elemẽtum alteri simpliciter dominetur generatio est dominantis idest, alterius similis dominanti, & corruptio dominati: igitur in actione, qua agens supra passum victoriam habet, ipsumque corrumpit, actio semper fit à proportione maioris, vt aiunt, inæqualitatis. Quod etiam declarauit Auer. 2. de gener. com. 48. secunda enunciatio ea est, actio absque victoria agentis, & à minori prouenit, & ab æquali, hæc enim cum in passum agunt, non omnino illud immutant, sed aliquo pacto alterant, & remittunt. Quamuis id quod minus est, cum agit in passum, vt Aristoteles ait, plus patiatur, quàm agat. & sit à patiente longiore virtutis distet interuallo ab eo tandem vincatur, & corrũpatur. si. n. gutta aquę in carbonẽ accensum inspergatur, in carbonem quidem agit, sed tandem ab eo corrumpitur. Quibus ita constitutis, ardunm modo non est Aristotelis authoritates, quæ oppositum sentire videntur, interpretari. Nam cum inquit, actionem prouenire à proportione maioris, de actione intelligit, quæ cum agentis victoria fit, in qua agens supra patiens virtutis dominium semper habere debet. cum verò primo de gener. asseruit elementa in mixtione secundum potentiam non adæquari, alioquin mixtio ipsa nõ fieret, intelligere oportet, Aristotelem minimè inficias ire, si elementa æqualem agendi potentiam haberẽt, inter ipsa actionem, & passionem non reperiri: sed negat, si æqualem potentiã haberent, ex ipsis perfectam mixtionem fieri posse, & mixti formam consurgere, & ratio ea est, quoniam ex ipsius sententia, elementa, ipsorumue qualitates in mixto in æquali gradu, & mensura. quam ponderis æqualitatem appellant, reperiri non possunt, vt primo illo de gener. contex. 88. declarauit dicens, cum autẽ quoquomodo secũdum adæquantur, tunc mutatur vtrunque in dominans,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

nans, nec alterum ipsorum generatur, sed medium, & commune, quod etiã ad memoriam reuocauit in 2. lib. cõt. 48. & primo cęl. cont. 7. iam verò si elementa æqualem potẽtiam haberent, secundum pares gradus sese remitterent, cum vnum supra alterum maiorem vim, potentiamque non habeat. vt illud magis remittere possit, ac proinde in mixto in æquali gradu reperirentur, quod mixti naturæ conuenire non posse affirmat. vt igitur elementa sese ad eam mediocritatem, temperiemq; redigere possint, in qua vnum alteri quoquomodo secundum gradum dominetur, vt mixti natura exposcit secundum potentiam æqualia eße non debent, quamobrem non propter actionem, sed propter mixtionem elementa pares vires, cum ad mixtionem accedunt, habere poße denegauit, in quo etiam sensu Auerroem locutum esse opinor, vt eius verba 2. de gener. com. 48. præ se ferre videntur, quæ huiusmodi sunt. mixtio enim fit: quoniam vnum alteri nõ simpliciter dominatur, neque æqualem potentiam habent, quoniam tunc alia forma non fieret, vt alibi declaratum est, videlicet. 4. meteo. com. 10. nam cum de ipsius etiam sententia elementorum qualitates in mixto in æquali gradu eße non poßint, sed vna semper alteri quoquo pacto dominari debeat, neq; id certè fieri poßit, si elementa parem virtutem haberent, proinde inquit, si elemẽta parem virtutem haberent, inter se agere non poßent, ità vt mixtionem efficerent, & hæc satis.

Mixtio est miscibilium alteratorum vnio.

POnitur hæc mixtionis definitio ab Aristotele primo de ortu, & interitu contex. vltimo, ex qua cum illius etiam problematis de remanentia elementorum in mixto, resolutio pendeat, diligenter expendenda est, in qua sanè explicanda, quatuor hæc à nobis excutienda sunt. primum quidẽ, ex quibus hæc mixtionis definitio deducatur secundum, quis sit verus huius definitionis intellectus: tertium, an mixtio à generatione mixtorum distinguatur, & quomodo: postremum, qualisnam sit remanentia elementorum in mixto ex eadem definitione explicabitur. Quo ad primum spectat, Aristoteles loco citato mixtionis naturam explicaturus miscibilium conditiones explorare aggreßus fuit, ex quibus mixtionis natura declaratur, eiusque definitio deducitur: quarum prima, quam in contex. posuit 87. & est: quod miscibilia inuicem agentia, & patientia esse debent: ex qua conditione illud Aristoteles colligere voluit miscibilia in mixtione alterari debere, quod absque actione, & paßione fieri nequit. secunda conditio ea est, miscibilia facilè diuisibilia esse, quæ ponitur in contextu 88. qua indicare voluit, miscibilia per actionem, & paßionem in mixtione ad exiguas partes

redigi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

redigi,quo magis,atque magis vniatur, & quoniam agentia, & patientia aliquam proportionem inter se habere debent; eapropter in contextu 89. tertiam conditionem ponit.ea autem est:quod miscibilia eam inter se proportionem habent,quòd neque vnum alteri simpliciter dominari,neque parem vim,agendique potestatem habere debeat. Sed quoquomodo paribus viribus esse debent,ità vt vnum quoquomodo alteri dominetur, ex qua sanè conditione illud habere intendit,miscibilia in mixtione nequaquam corrumpi,sed alterari solum.Nam quæ ità sese habent,quod vnum alteri simpliciter non dominatur,sed quoquomodo parem agendi potentiam habent, neque vnum, neque ambo corrumpuntur, sed alterantur solum: quoniam corrumpens alterum simpliciter dominari debet, ex quibus miscibilium conditionibus mixtionis definitio deducitur,vt ipsemet Aristoteles indicauit in contex.illo 90.vbi miscibilium conditionibus iam explicatis, sic inquit,ex his,quæ superius declarata fuerunt,mixtionem esse, & quid mixtio sit,satis conspicuum est, & c.deducitur autem in hunc modum miscibilia inuicem agentia & patientia sunt, eam inter se proportionem habentia,vt vnum simpliciter alteri non denominetur; sed viribus quoquo modo inter æqualia.iam verò agentia, & patientia, quæ ità proportionata sunt, nec vnum nec ambo corrumpuntur, sed alterantur tantum. igitur mixtio est vnio miscibilium non corruptorum,sed alteratorum tantum; quò fit,vt verus,& Germanus huius definitionis intellectus sit. Mixtio vnio est miscibilium. & quoniam verè miscibilia inuicem agentia, & patientia sunt, hæc autem elementa sunt,quæ cum primis qualitatibus prædita sint, inuicem agunt,& patiuntur;idcircò mixtio est elementorum vnio,& quoniam in mixtione viribus quoquomodo æqualia sunt,vt Aristoteles inquit, hæc autem alterantur solùm, non autem corrumpuntur, nec vnum, nec ambo: igitur mixtio est vnio miscibilium,& elementorum alteratorum,& nõ corruptorum.quod etiam Aristoteles ipse 2.de genera.contextu 48. vt interium cætera loca prætermittam, clarè admodum declarauit. ubi dubitationem illam persoluens, an elementa in mixto maneant,nihil prorsus alterata,& immutata,aut secundum totum corrumpantur,inquit, non superesse quidem primo modo nihil prorsus alterata, neque secundum totum corrupta,ità vt solùm materia prima remaneat,quæ mixti formam recipiat,sed manere ait corrupta solum in excellẽtijs,& summitatibus eorum. sed quæ secundum excellentias,& excessus corrumpuntur,alterantur solum,igitur cum elementa in mixtione reprimantur solum secundum excessus,igitur alterantur solum, & ex consequenti mixtio est vnio elementorum alteratorum solum,& non corruptorum. Hinc patet ab Aristotele Diui Thomæ expositionem quàm longißimè recedere, dicentis,mixtionem vnionem esse

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

elementorum alteratorum, ideſt corruptorum. inanemque prorſus eſſe expoſitionem doctoris ſubtilis dicentis mixtionem vnionem eſſe elementorum alteratorum, ideſt prius alteratorum, & poſteà corruptorum. quæ etiam hac ratione refellitur. Nam denominatio non fit à termino à quo, ſed à termino ad quem. iam verò ſi elementa in mixtione prius alterantur, & poſtea corrumpuntur, igitur alteratio ſe habet, vt terminus à quo: corruptio verò, vt terminus ad quem, igitur mixtio per corruptionem, quę ipſius alterationis eſt terminus ad quem, non autem per ipſam alterationem definienda erat; accedit, quòd alteratio corruptionem non infert, ſed corruptio alterationem. igitur multò congruentiùs dicendum erat, mixtionem vnionem eſſe miſcibilium corruptorum, quàm alteratorum. quoniam primum infert ſecundum. ſed non econtra, vnde ſecundum hanc Scoti expoſitionem hæc mixtionis definitio ſatis inconcinnè, incongruéque tradita eſſet, vtpotè per terminos, qui mixtionis naturam non explicarent enimuerò mixtio per vnionem miſcibilium alteratorum deſcribitur: cum tamen mixtio (vt ait Scotus) vnio ſit miſcibilium corruptorum. Quamobrem uerba, quæ in hac definitione ponuntur, nõ eo mõ dilaceranda ſunt, vt dicunt latini, ſed profectò intelligenda ſunt, ſicut iacent: quò fit vt mixtionis ratio non in vnione tantum conſiſtat. Sed in vnione ſecũdum miſcibilium alterationem per mutuam actionem, & paſsionem primarum qualitatum, vndè philoſophus in hac mixtionis definitione genus & differentiam, & tacitè quodãmodo effectricem cauſam proximam mixtionis complexus eſt. Genus enim vnio eſt [nam omnis mixtio vnio eſt, non tamen omnis vnio mixtio eſt, differentia verò eſt, miſcibilium alteratio] quæ vnioni addita mixtionis rationem conſtituit. qua poſita, ponitur, quaue ſublata mixtio aufertur, ſub miſcibilium autem alteratione mixtionis proximam perfectricem cauſam complexus eſt. Nam cum mixtio vnio miſcibilium alteratorum ſit, alteratio autem per actionem, & paſſionem fiat, actio autem cum primis qualitatibus proficiſcatur; igitur mixtio, quæ in vnione miſcibilium ſecundum alterationem cõſiſtit, à primis qualitatibus, vt ab effectrice cauſa immediatè promanat: tametſi præter qualitates primas alia cauſa efficiens remota & præcipua magis in mixtione concurrat. hæc autem eſt efficiens cauſa, quæ ipſorum mixtorum procreatrix eſt. Nam cum in mixtione miſcibilia ad certam quandam menſuram, & gradum, prout mixtorum diuerſitas expoſcit, alterari debeant, quæ ſanè menſura à qualitatibus primis prouenire non poſſit. cum hanc, aut illam determinatam formam non reſpiciant, idcircò præter qualitates primas in mixtione aliud agens præcipuum cõcurrere opertpreciumeſt, quod medijs qualitatibus primis, miſcibilia in ipſa mixtione ad eam menſuram alteret: atque diſponat, ſecundum naturam mixti, quod generari

nerari debet, in mixtis autem inanimis, ipsum generans est, quicquid illud fuerit. in animantibus verò uis illa procreatrix est, quæ in semine reperitur, quæ sicuti præcipuè animantia procreat, atque producit, ità medijs qualitatibus elementa permiscet, ad eamque mensuram, & gradum alterat, atque disponit. prout hoc, & illud viuens expostulat, quod generari debet, idem enim est agens producens formam, atque disponens materiam, vt aduersus Platonem docuit Aristoteles 7. met. cont. 28. causa verò finalis mixtionis est forma mixti, quæ est id cuius gratia elementa miscentur, & alterantur, & tandem in mixto conseruantur, & retinentur, quod sanè indicauit Aristoteles 2. de anima contextu 38. vbi inquit, in viuente corpore ne elementa dissoluantur, & quæ leuia sunt, sursum volent; graui verò deorsum ferantur, aliquid adesse oportet, quod ipsa contineat. id autem Anima est, quæ vnita, copulataùe retinet elementa. est autem Anima huius vnionis elementorum causa, in genere causæ finalis ex hac autem definitione duo eliciuntur. primum, quòd simile simili non permiscetur. nam cum mixtio miscibilium alteratorum unio: alteratio autem per actionem, & passionem fiat. actio autem fiat ratione contrarij, vt primo de generat. cap. de actione, & passione, Aristoteles declarauit. igitur mixtio similium non est. inter quæ actio, & passio non reperitur. sed eorum, quæ inter se contrarietatem habent, vicissimque agunt, & patiuntur. & licet cum aqua aquæ apponitur ei permisceri videatur, non tamen ei uerè permiscetur. cum nulla inter vtranque contrarietas, actioque ex passo reperiatur, quæ ad veram mixtionem requiruntur, sed potius vna alteri uniri, & continuari dicitur. Alterum, quod ex eadem definitione colligitur, est, elementa respectu mixtorum compositionis, & alterationis materiam esse. Nam cũ ex Aristotele 2. physico. contextu. 31. quatuor elementa mixtorum materia sint, non sunt maeria compositionis tantum, vt literæ respectu syllabarum, & lapides respectu domus. sed materia compositionis, & alterationis simul, quod in ipsa mixtionis definitione Aristoteles indicauit. cum enim inquit [mixtio est vnio] compositionis materiam esse significauit. cum autem dixit, vnionem esse miscibilium alteratorum, materiam etiam alterationis eße ostendit. quòd si abo leantur, atque intereant, vt falsò comminiscuntur latini, materia solum alterationis essent. Nunc tertium aggre dior.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

An mixtio à generatione mixtorum distinguatur, & quomodo.

Quod dubitandi occasionem facere videtur, illud est: quoniam cum putredo, quæ est naturalis mixtorum interitus in dissolutione elementorum cōsistat: quoniā vt Arist. quarto meteorum cap. de putredine testatum reliquit, quæ putrescunt in puluerem, & terram, cęteraque elementa dissoluuntur: elementorum verò dissolutio eorundem vnioni aduersatur: elemētorum autem vnio mixtio sit, vt anteà dictum fuit, igitur putredo mixtioni opponitur. cum autem ex Aristotelis sententia eodem quarto meteorum contextu 3. putredo generationi mixtorum aduersetur, igitur mixtio nil aliud quàm mixtorum generatio esse videtur: cui putredo sese opponit, quæ in direptione, elementorumque dissolutione consistit. Cæterum si res diligentius expendatur, secus quidem se se habet. Nam siue mixtorum generatio pro termino, & pro introductione formę mixti accipiatur, siue pro via iuncta termino, vtpotè pro alteratione mixti generationi immediatè annexa, ab ipsa mixtione distinguitur. enimuerò mixtorum generatio pro introductione formæ transitus est de non esse ad esse, ad substantiamque terminatur. mixtio verò est miscibilium alteratorum vnio, ac proinde eius ratio in vnione corporum secundum alterationem consistens. pariter pro via iuncta termino à mixtione disiungitur. nam mixtorum generatio ità accepta, vt ab Aristotele definitur quarto meteorum contextu 2. est transmutatio passiuarum qualitatum, vt humidi, & sicci ab agentibus qualitatibus, vt à calore, et frigore dominantibus supra passiuas: mixtio verò est miscibilium alteratorū vnio cum autem vtriusque diuersę sint definitiones, idem profectò esse non possunt. quę enim sunt, eandem quoque definitionem habent. prætereà mixtio est omnium elementorum vnio, quæ in mixtione alterantur. cęterum quia alterari minimè possunt, nisi per mutuam actionem, et passionem primarum qualitatum, inter se secundum primas operationes agentium. vt per calefacere, frigefacere, humectare & exiccare, quæ primarum qualitatum primę operationes sunt. non enim elementa alterantur, nisi quia calidum frigidum excalefacit, & reprimit. & hoc calidum frigefacit, neque reprimitur humidum, nisi quia siccum exiccat. neque id humefit, nisi quia humor humefacit. secūdum quam actionem, & passionem sicut elementa omnia alterantur, ità primæ qualitates omnes attemperantur, et ad symmetriam quandā rediguntur, igitur in mixtione qualitates primæ omnes sunt agentes omnesque. patientes, eædemque secundum primas earum operationes concurrunt. atque in mixtione in omnibus qualitatibus primis complexio, & attemperatio fit. in generatione

verò

verò mixtorum non omnes qualitates primæ agentes, & patientes sunt sed duæ tantum agẽtes, vt calor, & frigus: duæ verò patientes, vt siccitas, & humor, cõcurruntùe in hac quo ad secundas earum operationes, vt quò ad terminare, & terminari. agentes enim terminant passiuas, eisque debitam consistentiam tribuunt. atque in generatione mixtorum attemperatio, & complexio in patientibus qualitatibus tantum efficitur. itaque cum mixtio elementorum omnium vnionem significet, complexionemùe primarum omnium qualitatum secundum primas earum operationes inuicem agentium, & patientium: mixtorum autem generatio vnionem, & complexionem in passiuis qualitatibus tantum significet, quò ad secundas earum operationes. igitur mixtio à generatione mixtorum siue pro termino siue pro via iuncta termino sumantur, non exiguo discriminis interuallo diuersa est. quod etiam satis aperte primo de gen. contextu 83. Aristoteles declarauit, vbi persoluere volens problema illud, qđ antea proposuerat, an: scilicet mixtio sit antea sibi excutiendum proposuit, an mixtio à generatione, & corruptione distinguatur, statuitque mixtionem à generatione distingui. quod sanè mixtionem ipsam describens satis euidenter confirmauit, cum inquit. mixtionem, congressum, vnionemque cum alteratione elementorum esse. illud quidem verum est, quòd mixtio gradus est; præuiaque dispositio ad generationem mixtorum. cum hæc absque vnione elementorum, ac proinde absque mixtione fieri non possit. quòd si in hoc sensu Gregorius ariminensis intellexit 2. sententiarum libro, dist. 15. cum dixit: mixtionem generationem esse, rectè quidem locutus est: si verò mixtionem esse generationem formaliter intellexit, eius sententia falsa est, & ab Aristote. penitus aliena. Sed hac in re illud studiosos animaduertere velim, in quo video ferè cõiter Arist interpretes turpiter labi, quòd mixtio non est proxima, immediataq; dispositio ad generationẽ substãtiæ mixti: siquidẽ ex unione elementorum alteratorum, atque ex attemperatione omnium primarum qualitatum non statim oritur substantia mixti. sed post omnium elementorum congressum, primarumùe omnium qualitatum attemperationem, in passiuis qualitatibus transmutationem fieri, vtpotè à calore, & frigore terminari, consistentiamque acquirere operæpretium est. Quibus ità dispositis, & terminatis, substantialis mixti generatio statim consequitur. quod ex Aristotelis progressu facilè intelligi potest. nam cum ad extremum primi libri de generatione mixtionem definisset, inquiens, mixtionem miscibilium alteratorum vnionem esse, quarto posteà meteorum libro cont. 2. mixtorum generationẽ pro via, iuncta termino definiens, inquit, generationem passiuarum qualitatum transmutationem vtpotè consistentiam et terminationem esse, factam à calore, & frigore supra his dominantibus. quod etiam paulo

inferius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

inferius his verbis explicauit [& terminatum fuit humidum sicco dominantibus actiuis] ita vt in generatione mixtorum hic sit ordo, & naturæ progressus: primo est elementorum vnio, atq; congressus. Secundo, per mutuam actionem, & passionem est eorundem alteratio, nec non primarum omnium qualitatum temperies atque complexio. tertio, passiuarum qualitatum consistentia, et terminatio ab agentibus qualitatibus facta. postremò, ipsius mixtæ substantiæ generatio, quem sanè ordinem intelligũt ij, qui nõ multa perlegere, & festinanti cursu Aristo. interpretari cupiunt. Sed qui Arist. sensa scrutari, naturæq; progressus obseruare student. Quibus sic explicatis dubitatio, quæ ab initio allata fuit, facilè dissoluitur. Nam sicuti in generatione mixtorum tria reperiuntur, primo quidem omnium elementorum vnio, & oĩum primarũ qualitatũ attẽperatio: secundo, complexio, & terminatio passiuis qualitatibus tantum: tertio, substantiæ mixtæ generatio, ita in naturali mixtorum interitu, qui putredo est hæc tria reperiuntur. dissolutio quidem omnium elementorũ, & hæc opponitur mixtioni. reperitur quinetiã dissolutio passiuarũ, vt humidi à sicco, & hæc dicitur putredo. accipiendo similiter corruptionem pro via iuncta termino, quæ à dissolutione omnium elementorum distinguitur. & huiusmodi passiuarum dissolutio generationi mixtorum aduersatur. quoniam sicuti mixtorum generatio est vnio humidi cum sicco, ita putredo, quæ ei opponitur, est dissolutio humidi à sicco propter caloris naturalis inopiam, atque defectum: postremo, substantiæ mixti corruptio est quæ opponitur productioni substantiæ mixti. quamobrem ad rationem cum dicebatur, putredo, & naturalis mixtorum interitus est omnium elementorum dissolutio, id vt falsum reijcitur. quoniam putredo formaliter non est elementorum omnium dissolutio passiuarum, & hic generationi, non autem mixtioni sese opponit. Nunc quartum in ordine propositum aggredior.

Ex definitione mixtionis quomodo elementa mixto remaneant, explicatur.

QVoniam illud definitionis munus, est, vt quarto physi. contex. 31. docuit Aristoteles, vt non solum rei naturam, & essentiã declaret, sed etiã dubitationes veras contingentes circa è medio tollat; ea propter, cum iam satis mixtionis definitio superius animaduersa fuerit; nunc quonam pacto ex ipsa mixtionis definitione dubitatio de remanentia elementorum in mixto, de qua non leuis est apud philosophos disputatio dissoluatur, considerandum est. porrò cum mixtio, complexus, & vnio sit miscibilium, & elementorum alteratorum tantum, & antea ex principijs, ex quibus definitio

mixtionis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

mixtionis deprompta est, ostensum fuit. Statim illius problematis consequi
tur resolutio videlicet elementa in mixto actu, & secundũ substantiã asser-
uari. Nam cũ tres fuerint, aut de remanentia elementorum in mixto exco-
gitari modi potuerint, vnus quidem, elementa in mixto integra, & secundũ
substantiam, & secundum qualitates omnino immutata manere; quẽ sanè
modum Empedocli Aristoteles ascribere visus est. Alter verò elementa in
mixto secundũ substantiam corrumpi, ita vt materia prima remaneat, quæ
immediatè mixti, formã recipiat. tertius verò modus inter vtrunq; medius
elementa non omnino integra, & immutata manere, neque secundum sub-
stantiam corrumpi, sed secundum substantiam manere, alterata tamen; &
aliquo pacto mutata, Aristoteles sicuti plerisque alijs in rebus duos extre-
mos reijciciens modos, tertium modum amplexus est, quod sanè in ipsa mix
tionis definitione indicauit, inquiens [mixtio est miscibilium alteratorum
vnio] nam si mixtio alteratorum vnio est, igitur elementa in mixto, neque
secundum substantiam corrupta sunt, neque in mixto, prorsus immutata,
& alterata manent. Quod etiam 2. de genera. contex. 48. explicatius decla
rauit, inquiens, elementa in mixto non corrumpuntur, ita vt solum materia
supersit. neque seruata prorsus, & immutata, vt Empedoclis, quoniam tũc
mixtio iuxta positio tantum esset, sed secundum excellentias eorum quę
exuberantia tantum corrumpuntur. & ad commoderationem quandam
reducuntur. & licet ex hac mixtionis definitione, si quis eam rectè perpen-
dat, & ex Aristotelis principijs, miscibiliumque conditionibus eam dedu-
cat, huius problematis resolutio satis firma, & Aristoteli maximè consen-
tanea haberi possit: tamen vt veritas magis conspicua fiat, aliorumque
error magis aperiatur id quibusdam adhuc rationibus non satis ab alijs ani
maduersis, apertissimè demonstrabo, & primo sic, si elementa in mixto se-
cundum substantiam non manent, sed corrumpuntur, profectò corrumpens
adesse oportet à quo corrumpantur. Non enim aut ad corruptionem termi
ni corrumpuntur, cum hoc relatiuorum proprium sit, pater enim ad corru-
ptienem filij, vt ad corruptionem termini corrumpitur, in quorum ordine
cũ ignis, aqua & cætera elementa non sint, vtpotè quæ substantiæ sunt ad
termini corruptionem corrumpi nõ possunt. neq; ad corruptionẽ subiecti,
tum quia substantiæ sunt, tum quia licet formæ ipsorũ substantiales in mate
ria sint, ad subiecti corruptionem corrumpi nequeunt, cum materia, in qua
sunt semper cõsistat: quamobrẽ ab aliquo corrumpuntur, aut igitur inter se
corrumpuntur, aut ab alio: non primo. quoniam cum elementa in mixtio-
ne pares quodammodo habeant vires vt primo de gener. contex. 89. Ari-
stoteles declarauit. igitur vnum corrumpere alterum minimè potest. Cor-
rumpens enim semper alteri dominari debet. accedit, quòd si vnum alterũ

corrum-

corrumperet, atque ita alteri simpliciter dominaretur. Nunc esset corruptio dominati, & generatio alterius similis dominati, quamobrem non omnia corrumperentur, sed saltem in mixto dominans superesset, neq; ab alio corrumpi possunt, vel enim à cęlo, vel à generante, vel à forma mixti generanda corrumperentur, à cęlo quidem corrumpi. non possunt, tum quia corrumpens contraria qualitate ei in quod agit, alterum corrumpit. Ignis enim frigore, & humore, vt contrarijs qualitatibus corrumpitur. iam verò si cęlum ignem frigore, & humore corrumperet, ijs non corrumperet aquã, cum his qualitatibus aqua potius conseruetur, & si è contra calore, & siccitate aliquod elementorum corrumperet, ijs in ignem non ageret, neque ipsum corrumperet, cũ huiusmodi qualitatibus ignis conseruetur, & foueatur, quamobrem cęlum corrumpens esse non potest. neque ob eandem rationem corrumpens ipsum generans esse potest. minus à forma mixti generanda corrumpi possunt. primò quia forma mixti est id cuius gratia, & finis ipsorum elementorum, non enim ob aliam causam elementa miscentur, nisi ob formam mixti: iam verò finis, neque contrarius, neque incompossibilis est ijs quæ sunt ordinata in finem, igitur à forma mixti corrumpi non possunt. Secundo, quia cum forma mixti finis sit, cuius gratia elementa miscentur, finis verò non agit nisi metaphoricè, prout agens ipsum mouet. vt primo de generat. contex. 55. docuit Aristoteles, sed agẽs supponit, quod materiam alterat, quodue à subiecto, quæ fini formæue consequendę, contraria sunt, abijcit, & depellit. cum igitur corrumpens excogitari non possit, à quo elementa corrumpantur, profectò elementa in mixto secundum substantiam corrumpi dici non potest. Vnde non possum hac in re latinos interpretes, & qui ipsorum sententiam insequuntur, non maximè admirari, qui concordes affirmant elementa secundum substantiam in mixto corrumpi, à quo autem, & quomodo corrumpantur, minimè declarat. preterea mixtum cum corrumpitur in quatuor elementa dissoluitur, & euidenter quidem in pulueres, & terram. Cum autem mixtum, vt mixtum est, duplici tantum modo corrumpi possit, combustione scilicet, & putredine, vt 4. meteorum Aristoteles testatum reliquit. tametsi vt animatum pluribus modis corrumpi queat. animal enim, & febre, & fune, & gladio corrumpi potest, qui sanè in intereundi modi mixto, vt mixtum, minimè conueniunt. non enim aliquis tam mentis impos est, vt dixerit metallum, aut cadauer, febre, aut suspendio interire posse, sed combustione, et putredine tantum. combustione quidem ab igne, putredine verò ab externa ambientis aeris caliditate: vt loco citato cap. de putredine docuit Aristoteles. Iam verò cum mixtum ab igne combustione corrumpitur, & in terram dissoluitur, terra hæc, aut illa est, quæ actu præexistebat, in mixto, aut est de nouo, & recenter genita,

secun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

secundum quidem dici non potest, quoniam si recenter genita esset, profectò ab alio genita esse non posset, quàm igne à quo per combustionem corrumpitur mixtum. siquidem illud agens, quod est corrumpens, illud idẽ generans est, enimuerò agens in passum, & illud corrumpens ex ipso alterũ generat, ignis. n. agẽs in lignum, ipsum corrumpens ex ipso ignem producit. iam verò terra hæc, in quam dissoluitur mixtum, ab igne corrumpente produci non potest. Quoniam ignis mixtum comburens, & materiam disponere nequit pro generatione terræ, cum ignis mixtum corrumpens caliditatem introducat, quæ dispositio non est, quinimmo contraria pro generatione terræ, cum terra frigiditatem expostulet. Nec latinorum quispiam eò confugere potest, vt dicat: terram illam aut à cęlo, aut ab aere, vel à terra generari. non quidem à cęlo, tum quia cęlum non est corrumpẽs mixtum, quod combustione corrumpitur, tum quia cęlum frigiditatem producere non potest, quæ ad terræ generationem requiritur, cum medio lumine, & motu ex Aristotelis sententia solummodò agat. tum quia cęlum est causa vniuersalis, & indeterminata, quæ effectus particularis immediata causa esse non potest, vt secundo physico. conte. 38. docuit Aristoteles, neque ab aere produci potest, tum quia aer corrumpens non est, tum quia aer materiam disponere nequit pro generatione terræ, cum aer corrumpens calorem, & humiditatem in materia producat. quæ generationi terræ dispositiones contrariæ sunt, neque à terra sibi simili produci potest. Quoniam terra non est corrumpens mixtum quod combustione corrumpitur, similiter cum mixtum putredine corrumpitur à calore ambientis aeris terra hęc, in quam mixtum dissoluitur. neque à calore aeris, neque ab vllo alio eorum, quæ dinumerata sunt, generari potest, propter causam assignatam. igitur terra, cęteraque elementa in mixti interitu de nouo minimè generatur. Quamobrem illa erit, quę actu secundum substantiam pręexistebat in mixto, vnà cum cæteris elementis, in quæ mixtum dissoluitur. vnde non satis est dicere elementa in mixto secundum substantiam corrumpi, & in mixti interitu elementa de nouo generari, sed necessario explicandum est à quo generentur, & quomodo, qui rei naturam inquirere, & probè philosophari voluerit. Quamobrem tum ex ipsa mixtionis definitione rectè intellecta, tum ex rationibus allatis quæ ni fallor, vim demonstrantem habent, dicendum est, elementa in mixto secundum substantiam asseruari, atque in ea, cum mixtum corrumpitur dissolui. Quibus sanè rationibus omnia consentiũt Aristotelis loca. primo enim de gen. conte. 54. sic inquit, videntur enim quę miscentur prius ex separatis cõuenientia, & possibilia rursus separari. Animaduertant studiosi modum loquendi Aristotelis. inquit enim, [et possibilia sunt rursus separari] ac si dixerit, ex separatis

vniuntur, & simul coeunt, & rursus ex coeuntibus separata fieri possunt. igitur in mixto actu secundum substantiam manent, atque in ea mixta cum intereunt dissoluuntur, cui etiam consentit Aristotelis authoritas 3. cæ. cõ tex. 31. vbi contra Anaxagoram probans; non partes consimiles esse primordia, & elementa rerum, sed ignem, aerem, aquam, & terram, hoc vtitur principio, quoniam mixta cum intereunt, in quatuor elementa dissoluantur, ex quo concludit, quatuor elementa subiecti, principijque rationem habere, ex quo mixta constituuntur. sicut etiam docuit 2. physi. contex. 31. ijsdem rationibus eiusdem authoritas consentit, eodem primo de gener. contex. 88. vbi causam reddens, cur gutta vini mille amphoris aquæ infusa non permiscetur, quoniam, inquit, species, & forma vini corrumpitur. vult igitur ad rationem mixtionis formam substantialem rei, quæ miscetur, actu consistere, & asseruari. accedit ad hæc id, quod in contex. 89. asseruit miscibilia, & elementa in mixtione parem quodammodo potentiam habere, ac proinde secundum substantiam obliterari, & corrumpi non posse, postea ijs rationibus fortè Aristoteles persuasus. 2. de gener. contex. 48. statuit elementa in mixto non omnino integra, & immutata seruari, neque secundum substantiam corrupta, ita vt solum materia prima supersit, quæ mixti formam immediatè recipiat, sed manere quidem in mixto repressa, & castigata solum in excellentijs suis, qui locus vsque adeo perspicuus est, vt qui oppositum sentiunt, aut oscitanter Aristotelem perlegisse, aut ipsum non intelligere videantur, possem & alia innumera Aristotelis loca in medium afferre. sed quoniam hæc Aristotelis sententiam clarè admodum demonstrare videntur, cætera lubenter silentio præterire decreui. Sed hac in re multò grauius Buccaferreus aberrauit, qui primo de ortu, & interitu cap. de mixtione aßeruit, in mixto substantiales elementorum formas corrumpi, ipsorum autem qualitates seruari, ita vt in mixtione solum materia prima cum primis elementorum qualitatibus supersit, quæ mixti formam recipiat, quo certè nihil absurdius dici, aut excogitari potest, quoniam vt cap. de ordine in rerum naturalium interitu dictum fuit, formæ substantialis corrumpi non potest, nisi per ablationem primarum qualitatum, quæ medium sunt, & copula, quibus forma substantialis in materia suscipitur, & in materia conseruatur. atque agens in corruptione prius attingit, abijcitque qualitates, quam formam substantialem, sicut & in generatione generans, prius qualitates, quibus materiam disponit, quam formam substantialem producit, quo fit impossibile esse formam substantialem elementorum corrumpi, & ipsorum qualitates seruari. nam si qualitates seruantur, & formam substantialem seruari operæpretium est, aut si forma substantialis corrumpitur, & ipsorum qualitates corrumpi dicendum est.

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Sed huius erroris causa fuit Aristotelis authoritas non rectè ab ipso intellecta 2. de partibus anim. cap. 2. vbi philosophus, inquit, quod cum triplex cõpositio sit, prima quidem est ex quatuor vocatis elementis, vt igne, aere, aqua, & terra, sed rectius inquit est ex virtutibus elementorum, virtutes autem sunt caliditas, frigiditas, siccitas, & humilitas, quas etiam in mixto seruari statuit primo de gener. contex. 84. ex quibus Aristotelis verbis elementa non secundum substantiam, sed secundum qualitates ipsorum tantum in mixto permanere Buccaferreus ita deducit, si elementa in mixto secundum substantiam permanerent, prima quidem consimilium partium compositio nõ minus esset ex elementis, quàm ex virtutibus elementorum, ac proinde opus nõ erat, vt Aristoteles quasi se corrigens adiecisset rectius esse ex virtutibus elementorum, quam ex elementis, compositionem esse, sed vir iste hunc Aristotelis locum assecutus non est. primò quidem, quoniã locus iste satis ambiguus est, an de elementorum, aut de consimilium partium, & membrorum compositione intelligat. nam licet verba satis apertè de consimiliũ partium compositione intelligere videatur, quoniã inquiunt, primam compositionem esse ex quatuor vocatis elementis, vt igne, aere, aqua, & terra, ita vt hæc non sint, quæ componuntur, sed ea, ex quibus cætera constituuntur: secunda tamen compositio, quę paulo inferius ab Arist. explicatur, oppositum indicare videtur: quoniam inquit, secunda autẽ ex illis primis compositio est similiũ partium, vt carnis, & ossis: tertia verò, & vltima partium dissimilium est, vt faciei, & manus, & reliquorum huiusmodi membrorum. iam verò si prima compositio similium partium esset ex elementis, secunda profectò dissimilium ex similaribus esset: tertia vero, & vltima totius animalis ex dissimilaribus, & instrumentarijs partibus esset, cuius oppositum Aristotelis verba testantur, quo fit vt locus iste maximè ambiguus sit, ac ni fallor, mẽdosus, nec satis consulto ex eo loco fundamentum à Buccaferreo desumptum sit, præterea vltrò etiam cõcesso de compositione, similarium partium ex elementis Aristotelem intelligere, tamen si Aristotelis verba accuratius expendantur, non inficiatur ipse similarium partium compositionẽ ex elementis esse, quinimò ex illis esse affirmat. Nam inquit, prima compositio ex elementis est, sed fortè melius ex virtutibus elementorum esse dicendum est. non itaque compositionem ex elementis excludit, sed inquit, rectius compositionem elementorum qualitatibus referendam esse, neque certè Aristoteles compositionẽ ex elementis potuit inficias ire, si contextum. 48. secundi de gener. antea animaduersum huic loco conferre velimus. causa verò cur, cum elementa secundum substantiam seruentur in mixto, & ex ipsis mixtum componatur, mixtum magis ex elementorum qualitatibus, quàm ex elementis componi dicatur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

meo iudicio ea est: quoniam cum mixta ex elementis nequaquam componi possint, nisi alterentur, elementa verò alterari non possint, nisi ratione qualitatum, idcircò mixtorum cõpositio quãuis ex elementis sit, magis tamen elementorũ qualitatibus, quàm elementis refertur. cũ verò primo de gen. conte. 84. elementorũ virtutes in mixto remanere asseruit, nõ intellexit elementorũ virtutes, & qualitates absq; formis substantialibus in mixto manere. quoniã, id impossibile est, sed ait in mixto elementorum manere virtutes. quoniã licet vna cũ qualitatibus formæ substantiales quoque supersint, quia tamen formæ elementorum in mixto suis non funguntur muneribus, neque mixtum ipsum in esse constituunt, neq; denominant, qualitates verò suas in mixto operationes exercent, ipsumq; denominant calidũ, frigidũ, humidum, & siccum, propterea non formas, sed elementorum virtutes, & qualitates in mixto Aristoteles manere asseruit. quamobrem tum ex ipsa rei natura, tum ex Aristotelis sententia statuendũ est, elementa in mixto, & secundũ substantiã, & secundũ qualitates manere: sed cũ domita, & repressa maneant in excellentijs suis, vt ab Aristotele scribitur 2. de gen. con tex. 48. vtrum secundũ formas substantiales, & qualitates remissa sint, vt placuit Auerroi, vel secundũ qualitates tantũ, vt cẽsuit Auicennas, dubiũ est, cuius rei veritas, quoniã ex illius dubitationis explicatione pendet. An substãtia intendatur, & remittatur, de qua priore dilucidationũ libro cumulatè habita est oratio, vbi statutum fuit nullo pacto substãtiã; quæcunq; illa fuerit; intendi, aut remitti posse. eapropter resolutè dicendum est, elementa in mixto secundum qualitates tantum remissa esse. quod etiam Aristotelis authoritas 2. de gen. conte. illo 48. apertissimè confirmat, vbi cum statuisset elemẽta in excellentijs, eorumque summitatibus remissa esse, totã remissionem, eorũ qualitatibus ascribit, vt legentibus contextum illum facilè patet. & licet substantiales elementorũ formæ perfectæ supersint in mixto, non propterea generationis mixtorũ natura mixtorumq; vnitas aufertur, vt putauit Auerroes cõtra Auic. 3. cœl. com. 67. q̃ eo necessitatis Auerroem adegerunt, vt elementorum formas à perfectarum substantiarum dignitate, & vniuerso genere detorserit, vt non in qualitates, sed in medium quoddam, & inauditum genus transtulerit. Cuius opinionis leuitas cum alio loco à nobis reiecta fuerit, fusiorem hic disputationem non desiderat.

An primæ elementorum qualitates in mixto in summo remaneant, aut remissæ.

IN hoc problemate certè mihi immorandum non esset, nisi Fernelius nouam quandam opinionem excogitasset, studiosorumque animos quasi

irretire,

irretire, & in falsa quædam dogmata trahere uoluisset. Tertio enim de tē peramentis libro capit. secundo primas qualitates in mixto remissas non esse, sed in summo gradu remanere, quales in simplicibus elementis repe- riuntur. sed licet summæ remaneant secundum gradus, secundum vires ta- men, & potentiam remissæ, & castigatæ sunt. quam suam opinionem ita persuadere conatur, si qualitates primæ in mixtione non summa manent, sed remittuntur: igitur sese interimere, & prorsus corrumpere poterunt, cum non secus qualitates mediæ, & remissæ inter se pugnent, ac in summo gradu existentes. cum igitur non sese ex toto corrumpant, igitur neque se in mixtione remittunt, secundo idipsum ità persuadet. qualitates remißæ non minus inter se contrariæ sunt, quam summæ. ergo si remissæ in mixto vnà coire, simulque cōsistere possunt. ergo & quæ in summo sunt in mixto simul manere queunt, cuius sententiæ Aristotelem, & Galenum extitisse affirmat. Sed hæc Fernelij opinio admodum absurda est, & ab Aristotele, & Galeno penitus aliena, quod ex mixtionis natura primum ostendo, nam mixtio vt sub finem primi de gene. docuit Aristoteles, est miscibilium alte ratorum vnio. Itaque si in mixtione elementa vniri, copularive debent, al- terari necesse est: sed cum alterari minimè possint, nisi per remißionem sua rum qualitatum: igitur in mixtione ipsorum qualitates retundi, atque remitti oportet: quod si qualitates in mixtione summæ remaneant, si- cuti elementis, vt ait, insunt: igitur elementa non alterantur, & ex con sequenti non miscentur. Præterea elementa in mixtione aut inter se a- gunt, aut non. si non agunt: igitur non miscentur. siquidem capit. de mixtione miscibilium, conditiones declarans, inquit, miscibilia necessa- riò agentia, & patientia esse, & quæ inuicem non agunt, & patiuntur, propriè non misceri. quod sanè ipsa mixtionis definitio ostendit, quæ vnio est miscibilium alteratorum: alteratio verò absque actione, & passione fieri nequit: si vero in mixtione agunt, & patiuntur: igitur calidum agit in frigidum, & hoc in calidum: sed cum actio frigidi sit frige- facere, & calidi calefacere, igitur frigidum frigefacit calidum, & hoc frigidum excalefacit, & ex consequenti vnum secundum gra- dus alterum remittit, quod satis apertè secundo de gener. contex- tu 48. bis verbis Aristoteles declarauit, [mixtio fit calido refrigera- to, & frigido excalefacto]. quod etiam eodem loco declarauit, inquiens, elementa in mixtione ex toto corrumpi, nec omnino integra aßeruari; sed medio quodammodo, prout secundum excellentias, eorumque summita- tes corrumpuntur. quod si in excellentijs corrumpuntur: igitur primæ elementorum qualitates necessariò remittuntur. Vidit locum hunc Fer- nelius, cui hoc pacto respondit, Aristotelem eo loci non de qualitatibus, sed

de viribus

de viribus qualitatum intelligere. nam licet in mixtione, inquit, qualitates secundum gradus non remittantur, secundum vires tamen remittuntur, & hanc virium exuberantiam reprimi Aristoteles intellexit, sed nimis oscitanter Fernelius locum illum perlegit. siquidem philosophus eo loci de remissione qualitatum sermonem habet: hæc enim scribit ad verbum. Quoniam aũt est magis, & minus calidum, & frigidum, non oĩno, sed vt calidũ frigidum, & frigidum calidum erit: quoniam quæ miscentur, secundum excellentias se corrumpunt, & tunc neque illorum contrarium alterutrum simpliciter erit, sed medium. Quibus verbis ostendit in mixtione non omnino, & in summo calidum, & frigidum adinueniri, sed calidum frigidum, hoc est calidum refrigeratum, & frigidum calidum, idest, frigidum excalefactũ, iã verò calidũ refrigeratũ secundum gradũ remissum est, pariter & frigidũ excalefactum; igitur de remissione qualitatum secundum gradus Aristoteles intelligit, ex quorum remißione, virium quoque remissio consequitur, tã dem sua hęc opinio contra Galenum se habet primo de elementis cap. 3. qui ita scribit. Quotiescunque ex pluribus quippiam componitur, si illa quæ in compositionem veniunt, qualia sunt, talia ad extremum vsque durauerint, nunquam profectò nouam adipiscetur formam, quod si multifariam varientur, alterenturque, poterit tunc aliquid suboriri. Hæc Galenus, quæ ab Aristotele accepit 2. de gener. conte. 48. ita, vt hac in re Galenus, & Aristoteles concordes extiterint, ex summis elementorum qualitatibus, neque mixtionem fieri, neque ex eis quippiam consurgere posse: nisi remittantur, & ad quandam mediocritatem redigantur. Neque mihi illud silentio prætereundum est, quod inquit, primas qualitates in summo asseruari: remißas tamen habere vires agendi: quæ duo certè inter se pugnant. nam si remissas vires habent, remißas quinetiam secundum gradus necesse est. siquidem remissio virium ex remissione graduum per se dependet, vt ab Aristotele proditum est 4. de ortu animal. cap. 3. vbi sic inquit, causa vt soluatur, debiliteturque actio, & virtus agentis, est, quoniam agens in agendo repatitur, vt calefaciens à calescente refrigeratur, & secundum gradus caloris reprimitur. itaque remissio virium ex remissione graduum dependet: ac proinde, si in mixto repræßæ fuerint qualitates secundum vires agendi, secundum gradum etiam remissas esse velit nolit Fernelius cogitur confiteri.

Sed quoniam satis contra ipsum digreßus videor, ad problematis dilucidationem me confero.

Dilucidatio.

Dilucidatio.

TAmetsi elementa in mixto integras substãtiales formas retineant: primas tamen qualitates in summo retinere minimè possunt: sed omnes remissæ, castigatæque sunt. Cuius sanè repugnantiæ causa triplex assignari potest, prima quidem, quoniam qualitates summæ inter se contrariæ sunt, cum maximè inter se distent: contraria verò, cum simul consistere non possint, eapropter, si qualibet pars mixti ex quatuor elementis mixta esse debet, summæ qualitates in mixto reperiri non possunt, quo sanè fundamento rationem illam Aristotelis contra Empedoclem conte. 48. suffultam esse opinor, cum dixit: si elementa omnino integra, & nullo modo alterata in mixtione reperirentur; mixtio esset iuxta positio, nec qualibet pars mixti mixta esset, quoniã summæ qualitates oppositionem inter se habent, ratione cuius in eadem parte simul coire, consistereque non possunt. Secunda causa ea est, quoniam cum mixta ex quatuor elementis non sicuti parietes ex lateribus componantur, sed per actionem, & passionem primarum qualitatum. ex actione autem, & passione earum exuberantiæ necessariò remittantur, eapropter in gradu summo in mixto reperiri non valent, tertia causa est, ex diuersitate mixtorum, quæ idem temperamentum habere non possunt, etenim si omnibus mixtis primarum qualitatum gradus summus inesset, omnia mixta, secundum pares gradus qualitates haberent, ac proindè omnia temperamento conuenirent, quod à veritate abhorret, quibus sanè de causis puto ego Aristotelem, & Galenum concordi voce dixisse qualitates primas in mixto summum gradum non retinere, sed ex mutua actione omnes remissas esse, ex qua sanè remissione virium quoque remissio, & imminutio consequitur. Non enim calor ignis in mixto vrentem illam, summamque retinet potestatem agendi, sed refrigeratus, et veluti ad quendam teporem redactus, mitem domitamque vim habet agendi: quod si intendatur, vt in ardentibus febribus vsu venit torridam, & vrentem illam agendi vim ex intensione graduum adipiscitur, quibus sic explicatis Fernelij obiecta modo facilè diluuntur, & ad primum negatur consequentia. Ad probationem autem dicimus, falsum esse, quod ab eo assumitur, qualitates remissas, non secus inter se opponi, ac inter se opponantur qualitates in summo: siquidem qualitates non pro quolibet gradu inter se contrariæ sunt, sed secundum excessum, & altera latitudinis medium, & propterea quæ summæ sunt inter se agunt, mediæ verò, & repressæ cum contrariæ non sint vicissim non alterantur, & ex consequenti nec sese interimere, aut ex toto corrumpere possunt. eodem modo, & secundum diluitur: non enim qualita-

tes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tes remissæ,& temperatæ contrariæ sunt, sicuti summæ: siquidem contrarietas non quælibet distantia est, sed quæ maxima existit, eapropter temperatæ simul manere possunt. summæ vero nequaquam: non enim qualitates secundum propriam naturam contrariæ sunt, vt falsò putauit Gregorius Ariminensis, cui assentiri videtur Fernelius; sed earum contrarietas ex distantia graduum desumitur non quauis, sed quæ maxima est, vt Auerroes, & Græci asseruerunt. Quod ex Aristotele satis apertè colligi videtur. 2. de gener. conte. 48. vbi inquit, quòd si qualitates primæ summæ fuerint, & in excellentijs suis mixtio non fit, neque quælibet mixti pars mixta esse potest. Si verò in excellentijs suis remittantur, mixtio absoluitur, & quælibet pars mixta est. quibus verbis indicat summas qualitates simul in eadē parte consistere non posse, ac proindè contrarias esse: remissas verò in eadem mixti parto manere, ac propterea contrarias non esse, & ex consequenti primarum qualitatum contrarietatem in excessu, summaque distantia consistere. Sed aduersus solutionem allatam eam sese offert dubitatio, nam si qualitates attemperatæ simul consistere possunt. Quomodo igitur uerum est, quod ab Aristotele 2. de anima cont. 39. proditum est, elementa in viuente ab Anima contineri ne diuellantur, & seinuicem separentur. Nam si inter se non pugnant, concordi quadam pace simul consistere valent, nec opus est, vt ab anima retineantur, & si ab anima simul vnita tenentur: igitur inter se pugnant, nec se seipsis simul cōsistere possunt. respōdetur, Aristotelem non intellexisse animam elementa in corpore continere, ita vt ex se attemperata simul manere non possint, animaque veluti vinculo, & freno effectiuè iuncta, ligataque retineat elementa, ne diuellantur. Sed intellexit, aīam elementa in corpore continere in genere causæ finalis. quoniā cum elemēta in mixtione ad animā, ut ad finē ordinentur, et ipsius gratia permisceātur, vnitaque simul maneant, ut anima aliquo tempore in corpore persistat, suisque muneribus fungatur; idcircò anima elementis necessitatem, legemque imponere dicitur, vt vnita simul maneant, sicut, & anima, & quęuis alia forma, agenti, materięque, vt finis, necessitatem imponit, vt illud agat, materiamque hoc, vel illo modo disponat, prout ipsa forma exposcit.

An qualitates primę æquali mensura, & gradu, in mixto reperiantur.

SVperior tractatio illius problematis explicationem necessariò expostulare videtur, cum qualitates primæ in mixto remissæ, attemperatæque sint, an ad eam temperiem redactæ sint, vt æquis portionibus, paribusque gradibus in mixto reperiantur, quod hoc capite mihi explicandum proponitur.

nitur. Qua in re non leui contentione tùm medici, tum philosophi inter se certant, Fernelius tertio de temperamentis cap. quarto in ea opinione persistens primas elementorum qualitates in mixtis summas inesse, consequenter asseruit, qualitates primas paribus numeris, & gradibus in mixtis adinueniri: quod etiam ita persuadet. Nam cum ex calido, humidoque temperamento in frigidum, & siccum quippiã abit necesse est, per hanc æqualitatem deduci. nam si aliquod viuens fuerit, in quo calidum, & humidum secundum quinque gradus reperiantur, frigidum autem, & siccum secundum tres gradus tantum, cum temporis cursu calidum, & humidum dissoluantur; igitur cum calidi, & humidi gradus perierint, atque ad tres vsque gradus peruenerint, cum frigido, & sicco paria, & æqualia erunt, quæ secundum tres gradus inesse acceptum fuit, itaque in mixto paribus gradibus reperiri possunt: cui sanè fundamento plerique alij innituntur, qui eandem sententiam profitentur. adijcio autem ego rationem istam, qualitates primæ in mixto dispari inæqualiùe gradu reperiri, simulque consistere possunt; ergo multo magis in mixto paribus æquisùe gradibus reperiri poterunt. siquidem quò magis impares sunt, magis inter se oppositionem habere videntur, quò verò magis temperatæ sunt, magis ab oppositione recedũt. Auerroes cui nunquàm hæc arrisit opinio, com. 10. met. com. 23. ità oppugnat, si qualitates primæ in mixto æquali gradu reperirẽtur, mixta ab intrinseco corrumpi minimè poßent: consecutio ex eo deducitur. quoniam naturalis mixtorum interitus ex actione primarum qualitatum exoritur, quæ in mixto reperiuntur. iam verò si huiusmodi qualitates secundum gradum essent æquales, vna quidem alteram vincere, neque corrumpere posset, cum vnum contrarium, si alterum corrumpere debet, illi simpliciter dominari operæpretium sit; sed licet Auer. aduersus hanc sententiam se demonstrasse arbitretur, quam etiam Galeni extitisse affirmat, tamen ratio hæc, ne vllam quidem efficaciam habet, quinimmo naturalem mixtorum interitum Auerroem non satis intellexisse videtur: Enimuerò mixta duorum generum sunt, alia quidem animata, alia verò inanimata sunt. Quæ duo mixtorum genera proprium, peculiaremque naturalis interitus modum habent; animata enim cum naturali interitu corrumpuntur. Per actionem primarum qualitatum in ipsis existentium minimè corrumpuntur, vt falso Auerroes, & plerique alij arbitrantur, sed ex impotentia refrigerandi, euentandique calorem innatum, vt libro de morte, & vita ab Aristot. declaratum fuit, & nos priore libro vberiore oratione explicauimus, vnde licet in uiuente corpore qualitates primæ æquis portionibus reperirentur; adhuc viuens naturali interitu, & ab intrinseco corrumperetur: mixta uerò inanimata, ut cadauera, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

metalla, tametsi per actionem aliquo pacto internæ frigiditatis innaturalē mixti calorem corrumpantur: tamen, etiam si qualitates primę ęquali gradu reperirentur adhuc naturali interitu, & ab intrinseco corrumperentur. quoniam id genus mixta naturali interitu per putredinem corrumpuntur, vt 4. meteorum. contex. 3. Aristo. declarauit. Iam verò putredo, corruptio est, & imminutio caloris naturalis mixti ab externa caliditate, à qua mixti calore imminuto per exitum, & egressum, vt loco citato docuit Aristo. Interna frigiditas supra residuum caloris, quasi adaucta, & validior facta, ipsum corrumpit, ad cuius interitum mixtum dissoluitur, quòd fit, vt positis qualitatibus primis in æquali mensura, & gradu, etiam in his, adhuc naturali interitu & ab intrinseco corrumperentur. ea propter ratione magis efficaci Fernelij sententiam, aliorumque eiusdem opinionis interpretum falsam esse ostendo. Nā Aristoteles primo de ortu, & interitu cont. 88. declarans, quam in mixtione proportionem habeant elementa, inquit, vnum elementum alteri simpliciter non dominari. quoniā tunc mixtio non esset, sed generatio vnius, & corruptio alterius, nec æqualem agendi potentiam habere debent: sed quoquo modo secundum potentiam adæquari, ità vt vnum aliquo pacto alteri dominetur: perpendo ego vtrunque Aristotelis dictum, & primò, cur Aristoteles neget in mixtione elementa secundum potentiam adæquari posse. aut enim id negat. quoniam si æqualem potentiam haberent, inter se agere non possent, aut quoniam secundum pares gradus sese remitterent, quod sanè mixti naturæ minimè conueniat. primū quidem dici non potest. tametsi Buccaf. 2. de genera. id affirmare ausus sit. quoniam cum ex eodem Aristotel. 4. de ortu animal. cap. 3. actio fiat à minori, ab æquali quoque secundum potentiam prouenire poterit, vt proprio theoremate ostensum fuit; igitur propter naturam mixtionis, ipsiusque mixti secundum potentiam adæquari posse negauit. quoniam si secundū potentiam æqualia essent, secundum gradus æqualiter sese remitterent, cum vnum altero potentius non esset; igitur in mixto æqualibus numeris, & gradibus reperirentur, quod naturæ mixti minimè competit, ità vt Aristotelis ratio in hoc constituta sit, si elementa secundum potentiam in mixtione ęqualia essent, tunc secūdum gradus ęqualiter sese remitterent: igitur in mixto secūdum æquales primarum qualitatum gradus reperiretur, sed id naturæ mixti minimè conuenit: igitur concludit, elementa in mixtione secundum uires & potentiam adæquari non debent. Nunc secundum eius dictum perpendo, in quo decernit, elemēta in mixtione secundum potentiam quoquomodo æqualia esse, ità vt vnum aliquo pacto secundum potentiam alteri dominetur. iam verò id quod potentius est, magis aget, magisque reprimet illud, quod impotentius est, hoc verò minus aget, minusque reprimet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

met illud, quod potentius est, igitur in mixto plures gradus qualitatis reperirentur elementi, quod potentius est: remissiores verò gradus qualitatis elementi, quod imbecillius est. & ex consequenti ex Aristotelis sententia elementa secundum pares primarum qualitatum gradus in mixto reperiri non possunt.

Dilucidatio.

VT *propositæ dubitationis veritas illustretur, ipsam duobus Theorematibus patefacimus. primum est, primæ elementorum qualitates in mixto in æquali gradu secundum esse permanens, & firmum reperiri nō possunt, & ex consequenti æquale, vt aiunt, ad pondus, complexioùe, quæ pari graduum interuallo distet ab extremis, secundum esse permanens, quæùe cōsistat, reperiri nequit: sed semper altera qualitas excellere dominarique debet, & quidem mēsura, quam vniuscuiusque mixti natura exposcit, quod quidem secundum iustitiam temperatum appellant: quæ sanè repugnantia non ex primarum qualitatum natura proficiscitur. quoniam si dispari gradu se compatiuntur, & manent, sub æquali quinetiam gradu, & maximè temperato simul manere poterunt. sed ex ipsa mixti natura huiusmodi repugnantia manat, vt loco nuper citato Aristoteles indicauit, inquiens, vt elementa misceantur, indeque mixtum consurgat, vnum elementum alteri quoquomodo dominari debet.. Alterum theorema est; qualitates primæ in transitu, & fluxu, ac veluti temporis momento paribus gradibus in mixto reperiri possunt: quo etiam modo æquale ad pondus adinuenitur. Enimuerò si mixtum fuerit, in quo calidum, & humidum secundū sex gradus, frigidū aūt & siccum secundum quatuor gradus reperiantur, tractuùe temporis calidum, & humidum secundum duos gradus imminuantur, et secundum quatuor gradus remaneant, profectò ad graduum æqualitatem cū frigido, & sicco redacta erunt, sed huiusmodi æqualitas non consistit nisi per instans. quoniam calidum & humidum in transitu sunt, cum continuè imminuantur, à qua quidem sententia nec Galenus dissentire videtur, vt primo de tuenda valetudine apud ipsum legitur, vbi inquit, quòd id quod exacta qualitatū primarum æqualitate, pondereque temperatum est, aut solum mente concipitur, aut si in re consistit non nisi temporis momento perdurat, & ideò medicæ contemplationi minimè subijcitur, & licet Galenus complexionem mediam quæ æquali primarum qualitatum mensura distet ab extremis in re existentem ponere videatur, eam tamen solum, quò ad sensum ponit, non autem quia verè existat. Quod sanè considerans Auer. 2. colliget, cap. primo Galenum excusat, paruumque eius errorem extitisse affirmat. Sed aduersus hāc problematis explicationē Tho. de Garbo vir alioqn doctissmus, sūma de cōplexionib. sup Aui. tr. 2. q. 5. duplicē attulit i-*

ſtantiam, quarum prima oſtendit, ſi æquale ad pondus in tranſitu, & per inſtans reperiri poteſt: in eſſe quoque permanenti reperiri poſſe. ratio autem ità ſe habet, in quolibet inſtanti motus terminari poteſt. ergo tranſitus, & motus ille in eo inſtanti, in quo huiuſmodi qualitates ad æqualitatem redactæ ſunt, terminari poterit, igitur huiuſmodi æqualitas aliquod eſſe permanens habebit, & ex conſequenti qualitates primæ ſub eſſe permanenti inæquali gradu in mixto reperirētur, contra primā cōcluſionē. Secunda eius inſtantia, qua probat, ſi huiuſmodi exacta æqualitas in eſſe permanenti reperiri non poteſt, neque in tranſitu reperiri poſſe, huiuſmodi eſt. Quod alicui repugnat, impoſſibileque eſt, id ſecūdum omnem temporis differentiam repugnat, & impoſſibile eſſe dicitur: ſi itaque huiuſmodi æqualitatem repugnat eſſe, impoſſibileque eſt exiſtere in eſſe permanenti: igitur repugnat eſſe in tranſitu, & pro qualibet temporis differentiā Zimara Theoremate 71. vbi difficultatem iſtam perpendit, vtranque inſtantiā perſoluere conatur, & ad primam inquit. quod licet in quolibet inſtanti motus terminari poſſit, non tamen in quolibet inſtanti forma introduci poteſt. vnde licet tranſitus ille in eo inſtanti terminaretur, in quo primæ qualitates ad æqualitatem redactæ ſunt: in illo tamen inſtanti neque aliqua forma cōſurgeret, neque mixtum determinatæ ſpeciei generaretur. Sed hæc reſponſio non eſt ad propoſitum. quoniam ratio allata non eſt in uia generationis, ſed de mixto iam genito, & actu exiſtente. quoniam inquit, ſi in mixto, quod actu eſt, in tranſitu primæ qualitates ex exceſſu ad æqualitatem redigantur, & tranſitus ille in eo inſtanti terminetur, primæ qualitates æquali erunt menſura, & gradu, & tamen mixtum actu erit, formaque in materia conſeruabitur: Eapropter ratio mihi ſecus perſoluenda videtur, quod tranſitus ille in eo inſtanti, quo qualitates ad æqualem menſuram redactæ ſunt, terminari non pōt. non quidē rōne motus, quoniā motus, vt motus eſt, in quolibet inſtāti terminari pōt. ſed rōne mixti, quod huiuſmodi æqualitatē non patitur, nec non ratione agentis tum interni, tum externi: interni quidem, vt ratione caloris naturalis, qui continuè circa humidum verſatur, atque depaſcitur, ad cuius abſumptionem & ipſe calor imminuitur, et langueſcit: externi verò, vt ratione circunſtantis aeris, à quo mixta continuè alterantur, vt excalefiunt, frigeſcunt, humefiunt, & areſcunt: Vndè dicere tranſitum illum in ea ęqualitate terminari, nil aliud certè eſt, niſi caloris naturalis interni & ambientis externi actionem ſuſpendere, ne ille circa humidum verſetur, hic uerò in mixta corpora agat. quod quàm abſurdum ſit, nemo eſt qui ignoret, neque ſecunda inſtantia vllum negocium facit. ſiquidem propoſitio illa, quę aſſumitur de eſſentiali repugnantia veritatem habet, quæ ex ipſa rei eſſentia promanat, non autem de repugnantia accidentali,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

vt homini repugnat irrationalẽ esse hmõi repugnãtia, quoniam essentialis est, et ex propria ipsius natura proficiscitur, ideò sibi repugnat semper, & pro qualibet temporis differentia irrationalem esse. iam uerò repugnantia æqualitatis primarum qualitatum essentialis non est, & ex ipsorum natura, sed accidentalis est, tum ex natura mixti, tum ratione agentis interni, & externi, vt nuper dictum fuit, & propterea licet qualitatibus primis secundum æquales gradus sub esse permanenti repugnat in mixto adinueniri: non tamen eis repugnat in quolibet instanti, & quauis temporis differentia, sicut homini infantia, postremaque senectute generare repugnat, non tamen pro qualibet temporis differentia homini generare impossibile est. quoniam huiusmodi repugnantia essentialis non est, & ex ipsa hominis natura. sed accidentalis ex parte scilicet dispositionum, & organorum, quibus ità constitutis, vt ab omni difficultate huius problematis veritas vindicetur, rationes in oppositum persoluamus. & ad primam dicimus falsum esse, quod à Fernelio assumitur qualitates primas in gradu summo in mixto asseruari, vt superiore cap. ostensum fuit. Nec officit secunda. quoniam solùm concludit in fluxu, & in transitu huiusmodi æqualitatem in mixto adinueniri posse. postremæ tandem solùm probat qualitates primas æquali gradu adinueniri, temperatumque ad pondus dari posse, ex ipsarum primarum qualitatum natura, nec repugnare, nec impossibile esse: sed ex ipsius mixti natura, quod finis est, & id cuius gratia vniuntur, & attemperantur, huiusmodi repugnantia proficitur, & hæc satis.

Cur singulis elementis duę à natura accommodatæ sunt qualitates.

D*VAS vnicuique elemento inesse qualitates adeo conspicuum esse videtur, vt probatione non egeat, illud autem consideratione dignissimum est propter quid vnicuique à natura duæ accommodatæ sunt. Albertus Mag. secundo De gener. tract. primo, ca. 9. huius rei rationem assignãs, ob id factum esse inquit, quia omne actiuum requirit proprium passiuum, quod est ei sicut propria materia. & quoniam in singulis elementis actiuæ qualitates reperiuntur, ut in igne, & aere calor, in aqua & terra frigus, quæ actiuæ sunt qualitates. idcircò cum illis passiua tanquam propria materia reperiri debent: & quoniam materia propria summi, & intensi caloris humidum esse non potest, quoniam intensus calor humidum euaporare facit, hinc est, quòd ignis calor comitem passiuam habet siccitatem: quia vero calor cum temperamento fundatur in humido, idcirco calor aeris cum temperatus sit, & non ita intensus, ea propter in aere calor cum humidi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tate iungitur, similiter frigus cum temperamento in humido fundatur, quod cum in aqua reperiatur, ea propter frigus in aqua humido associatum est. quoniam verò intensum frigus humidum expellit, idcirco terræ frigus quod summum est, cum siccitate iungitur, & hęc est ratio assignata ab Alberto quare geminas elementa habeant qualitates, & actiuæ diuersis iunctæ sint qualitatibus passiuis. sed ratio hæc assignata ab Alberto nulla est, quoniam tunc sequeretur, quod contrariorum in esse summo esset idem subiectum & materia propria, quod falsum est. quia alterius actus alia est materia propria, vt inquit Philosophus secundo Phisi. 26. deducitur consequentia, quoniam siccum est materia propria intensi frigoris in terra, & intensi caloris in igne: ergo contrariorũ in esse summo erit idẽ passiuũ, eademque materia propria. prætereà in ratione aßignata supponit Albertus calorem ignis, & frigus terræ hnmiditatem consumere, & ita supponit in materia ignis, & terræ humiditatem reperiri, quod quidem falsum est, quoniam in materia prima non reperitur humiditas consumenda: illud præterea absurdum est, caliditatem & frigiditatem in elementis humiditatem absumere, quoniam caliditas & frigiditas id non efficiunt nisi in mixtis, vt habet Aristo. 4. libro Metheo. variè tamen, caliditas enim exiccat & humorem absumit per resolutionem & euaporationem tenuium partium à crassioribus atque terrestribus. frigiditas verò comprimendo, quod quidem in elementis esse non potest. nec tandem vitare potest Albertus, quin fateri cogatur in elementis in sui puritate consideratis tres qualitates adinueniri aduersus Aristotelem in secundo libro de Gener. vbi elementis duas tantum qualitates accommodauit. quod quidem incommodum nouit doctissimus ille Alexand. primo Metheo. cap. quarto, vbi inquit, quòd si in elementis tres reperirentur qualitates, nullum elementum simplex esset. deducitur consequentia, quoniam si summus ignis calor totam humiditatem absumpsit, & proindè siccus absque humiditate remansit, aeris verò calor quoniam temperatior est non potuit totam humiditatem absumere, & proinde humidus remansit, igitur aeris calor aliquam portionẽ &c. humiditatis absumpsit, & aliquẽ gradum siccitatis induxit. igitur in aere tres eßent qualitates calor absumẽs, humiditas, et portio siccitatis genita.

Dilucidatio.

MElius itaque dicendum est, quòd ideo singula elementa duas à natura sortita sunt qualitates, quoniam elementa duo habent, vnum quidem quòd inuicem transmutãtur, reliquum verò quòd cum partes sint vniuersi, determinatamque sedem habeant, vnum alterius locus existit. iam verò

rò

rò quatenus habent vt inuicem transmutentur contrarijs qualitatibus prę dita esse necesse fuit, siquidem omnis transmutatio fit ratione contrarij. quatenus verò vnum alterius locus est in aliqua qualitate communicare oportuit, quia cum locus sit conseruatiuus locati, conseruatio autem fiat à simili, non à contrario, idcirco prout vnum est locus alterius, symbolam et affinem habere qualitatem necessarium fuit, ea propter quæ finitima, & sibi vicina sunt elementa, hoc ordine distributa sunt, vt vnam similem, alterã verò contrariam habeant qualitatem, vt ratione similis qualitatis vnum alterius locus esse possit, pro vniuersi integritate: ratione verò contrariæ, inuicem transmutentur. quòd si communem tantum haberent qualitatem, vnum quidem alterius locus existeret, sed inuicem non transmutarentur, quoniam contrarietas deesset, quæ ad transmutationem requiritur: si verò contrariam tantum haberent, transmutarentur vtique, sed vnum alterius locus esse non posset. vt itaque isthæc duo haberent elementa, quæ ad vniuersi conseruationem et integritatem neceßaria sunt, singula duabus à natura insigniri qualitatibus operæpretium fuit. vnde aer igni finitimus, propter locationem, consimilem habet qualitatem propter actionem, & transmutationem: contrariam habet humiditatem, cum aeris humiditate conuenit aqua, dissidet autem frigiditate: aquæ verò secundum frigiditatem tellus amica est. secundum siccitatem verò digladiatur: & hæc est vera ratio quare singulis elementis duæ à natura accommodatę sunt qualitates, & hoc ordine distributę, quam etiam nouit Io. Gra. secundo de Gener. super contex. 23. ex qua determinatione illud consequitur, quòd aer sui natura calidus & humidus est, non autem frigidus, & humidus, vt Stoici, & Empedocles vniuersi ordinem non perpendentes temerè sunt arbitrati. quia cum sedes, & naturalis locus aeris ignis sit, naturalis autem locus sit cõseruatiuus locati, conseruatio autem fiat à simili, non a contrario: igitur & ignis & aer similem & communem aliquam debent habere qualitatem. cum autem hæc humiditas non sit, quoniam ignis humidus non est, neque siccitas, quoniam aer siccus non est: igitur communis vtrique qualitas caliditas erit. accedit, quòd si aer sui natura frigidus esset, inter aerem & aquam generatio minimè fieri posset. deducitur consequẽtia, quia cum trãsmutatio fiet ratione contrarij, si aer ex aqua frigiditate & humiditate conuenirent, inter ea non reperiretur contrarium: igitur inter ea neque generatio, neq; transmutatio reperiretur. cæterũ Empedocles dabit manus huic argumẽto, dicetq; neq; falsum, neq; absurdum esse id ad quod deducit argumentũ, quia elementa non sunt secundũ substantiã transmutabilia. sed hæc Empedoclis sententia falsa est, quia, ut contra ipsum 2. de Gener. scribit Aristoteles, si elementa essent secundum substantiam intransmutabilia,

tunc

tunc essent inalterabilia, & secundum qualitates intransmutabilia, quod affirmari nequit. deducitur consequentia, quia cum antecedenti non stat oppositum consequentis, quoniam si essent secundum qualitates transmutabilia, aut ad transmutationem qualitatum elementa secundum substantiam transmutarentur, aut non. secundum dici non potest, quia tunc elementorum substantia in rerum natura sinè qualitatibus superstes reperiri valeret, quod a veritate alienum est. primum igitur dicendum est: igitur stare non potest, quòd sint intransmutabilia secundum substantiam, ex alterabilia, & transmutabilia secundum qualitates, itaque si erunt intransmutabilia secundum substantiam, ergo erunt etiam inalterabilia, vt rectè concludit Aristoteles. insuper aerem natura calidum esse ex leuitate conuincitur, quæ ad caliditatem refertur, nec non id persuadet ratio illa qua vtitur Arist. 2. de Gen. 16. quia aer est sicut euaporatio quædam, cum extenuata, solutaque à calore aqua, aer efficiatur, neque huic veritati officit ratio qua Stoici vtebantur ad probandum aerem sua natura frigidum esse, quæ huiusmodi est. oleum etiam de Aristotelis sententia à prædominio aereum est, cum supernatet terræ, & aquæ. sed oleum frigidum est, ergo & aer. probatur minor, quia oleum etiam à paruo frigore celerius congelatur, quàm aqua, ergo frigidum est. siquidem, vt etiam respondere visus est Galenus 2. de simplicium medicamentorum facultatibus cap. 20. oleum non congelatur, sed potius consistit, & incrassatur, & licet celerus vincatur à frigore quàm aqua, id non est qua frigidum, sed qua crassum, & viscosum est, quòd facilius consistentiam acquirit quàm id, quod non ita se habet, vnde ex celeri congelatione, aut consistentia, non licet absolute inferre aliquid frigidum esse, quod tamen Stoici contendunt: est enim praua temperamentum inueniendi ratio, sed quòd aut frigidum, aut crassum, & viscosum est. quod quidem in oleo reperitur, & proindè ocius quàm aqua consistit, & condensatur, & hæc satis.

Quomodo singulis elementis ambæ qualitates accommodatæ sint.

Vnumquodq; elementum vnius est qualitatis, ignis magis calidi est, quàm sicci, aer magis humidi, quàm calidi, &c.

CVM secundò de ortu, & interitu Aristoteles singulis elementis geminas qualitates inesse ostendisset, in context. 23. vbi hæc scribitur sententia, quonam pacto singulis ambę qualitates accommodatæ sint, declarauit, statuitque ambas qualitates non ex æquo singulis conuenire, sed vnumquodque ele-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

mentum vnius magis, quàm alterius qualitatis esse, vt ignem magis calidum quam siccum esse, & ita de reliquis. quibus verbis indicare visus est, elementa non habere ambas qualitates in summo: sed vnam in summo, alteram verò repressam, qua sanè authoritate persuasi Alexander, Ioan. Gram. & Auerroes; quos plerisque sunt insecuti: concordes dixerũt, elementa ambas qualitates summas, queũe totam latitudinem impleant, non habere, sed vnam tantum summam, alteram verò remissam, & castigatam, vt in igne summam caliditatem adinueniri, in aere humiditatem, frigiditatem in aqua, in terra summam siccitatem tantum inesse; quam sententiam 4. meteo. com. 10. hac ratione confirmauit Auerroes, si elementa ambas qualitates haberent in summo, inuicẽ non agerent, & paterentur, atque ad mixtorum sobolem procreãdam inuicem permisceri non possent: consequentia ex eo deducitur, quoniam si ambas qualitates haberent in summo, parique gradu, parem quinetiam agendi potentiam haberent: sed cum ab æquali, actio prodire non possit, igitur inuicem non agerent, & paterentur, ac proinde non miscerentur: cum mixtio absque actione, & passione, absolui minimè possit, præterea aer est humidior aqua, igitur aqua humiditatem non habet in summo, quod assumitur ex humidi definitione: probatur: nam humidum, vt 2. de gen. conte. 8. & 4. meteo. cont. 1. ab Arist. definitur, est quod proprio termino difficilè terminatur: iam verò huiusmodi definitio magis competit humido aeris, quam aquæ: siquidem aqua respectu aeris consistentiam quandam habere videtur, & quoquomodo proprio termino cohiberi: igitur aer est magis humidus, quam aqua, nam cui magis competit definitio, eidem magis competit, & definitum. Eandem sententiam persuadent nonnulli ex Arist. authoritate 4. meteo. cont. 10. vbi inquit aquam magis frigidum esse, quam aerem calidum, igitur in aere non reperitur caliditas in summo. tandem istorum sententia hac ratione comprobari potest, terra est magis frigida, quàm aqua, igitur aqua non habet frigiditatem in summo. assumptum ita probatur, quod magis distat à fonte caloris, magis frigidum est: iam verò terra magis distat à fonte caloris, vtpotè à motu cęli, à quo calor proficiscitur, quàm aqua, igitur terra est magis frigida quàm aqua: qua sanè ratione ad id ostendendum, quandoque B. Thomas, Albertus, & Egidius vsi sunt, & hæc sunt quibus suam sententiam persuadent, quæũe proposito theoremati, maximè consentire videtur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Alexand. Auerrois, & aliorum eiusdem opinionis, sentētia reijcitur.

PORRO sententia hæc, tametsi à plerisque probatur, à veritate tamen, & ab Aristotele quàm longissimè recedit: quod ex ipsa rei natura primum, mox ex Aristotele demonstrabo. ex rei natura quidem, quoniam si in vnoquoque elemento altera qualitas remissa est: aut illa remissa est ex natura elemēti, quia scilicet summo naturę elementi non conueniat, nec cum altera qualitate in eodem gradu summo consistere non possit, aut remissa est propter actionem, & passionem, mixtionemque inter elementa, vt scilicet elementa inuicem agere, et pati, simulque permisceri possint: aut remissa est propter admixtionem cōtrariæ qualitatis. primum quidem dici non potest. quoniam si ignis ex aere generetur, profectò totam humiditatem corrumpi oportet. cum autem in aere, vt etiam vltro ipsi concedūt, humiditas in summo reperiatur, summa igitur humiditas corrumpi debet. & quoniam ad corruptionem vnius contrarij alterum inducitur, & quantum vnius contrarij corrumpitur, tantundem alterius introducitur, cum itaque summa humiditas aeris corrumpatur, igitur summa siccitas in materia pro generatione ignis introducetur. itaque in igne ex aere genito cum summo calore summa quoque siccitas reperietur: ac proinde summa siccitas naturæ ignis, summoque calori minimè aduersatur. præterea cum ignis ex terra generatur, corrumpitur quidem terræ frigiditas, remanet autem siccitas. iam verò siccitas in terra reperitur in summo, vt etiam ipsi concedunt, igitur in igne ex terra genito siccitas reperitur in gradu summo, quēadmodum, & calor: siccitatem verò in generatione ignis ex terra eandem numero permanere, tum ex naturę intentione, tum ex Aristotele facilè cōmostrari potest. enimuerò natura generans, materiamque pro formæ generatione disponens ea tantum corrumpit, & abijcit, quæ ipsius actioni impedimento sunt, quæue formæ generandæ aduersantur, quæ verò actioni potius opem ferunt, materiamque ad formam introducendam disponunt, non corrumpuntur, neque re vera corrumpi debent: iam verò siccitas in generatione ignis ex terra, neque actioni ignis impedimento est, neque formæ ignis ex materia educendæ aduersatur, quinimo ignis opus adiuuat, materiamque disponit, igitur siccitas in generatione ignis ex terra non corrumpitur, sed eadem numero manet, porrò dicere siccitatem in terra existentē corrumpi, & postea similem generari, quæ materiam disponat pro generatione ignis, est facere naturam ludētem, & temerè operantem, quod etiam ex Aristotele confirmatur 2. de gene. cont. 15. qui paulò infrà accuratius expendetur, vbi statuit symbolam qualitatem non corrumpi, quamobrem

cum

cum terræ siccitas maneat in igne ex ipsa genito, & illa sit in summo, igitur siccitas in igne reperitur in summo: quò fit, vt altera qualitas remissa non sit, quia in summo gradu naturæ elementi non conueniat, neque cum altera in summo gradu consistere non possit. Neque secundum dici potest. alteram qualitatem in elementis remissam esse, vt actio & passio inter elementa seruetur. quoniam si summus qualitatum gradus actionem, passionemque auferret: igitur summus calor in igne, & summum frigus in aqua inuicem agere, et pati minimè possent, quod falsum est: aut igitur nulla qualitas in elementis in summo ponenda est, aut si cum summo gradu vnius qualitatis aduersus aliam in summo alterius elementi actio, & passio seruari potest: igitur vtrisque positis qualitatibus in summo in vno elemento, vt calore, & siccitate in igne in summo, adhuc agere poterunt in summam frigiditatem, & humiditatem aquæ. quod etiam ex eo facilè comprobari potest, quoniam etiam si in elemētis qualitates omnes reperiantur in summo, parique gradu, imparem tamen, et inęquali agendi potentiam habent. siquidem qualitates, vt apud omnes in confesso est, hoc ordine à natura distributæ sunt, quod calor præ cæteris vim maximam habet agendi, secundo frigus, tertio humiditas, minimam omnium agendi vim siccitas habet: igitur etiam si elementa ambas habeant qualitates in summo, adhuc inter se agere, & pati, simulque permisceri poterunt, quoniam cum gradu summo, inæqualitas secundum vires, agendique potētiam seruatur. vbi autem hęc reperitur, ibi actio, et passio reperiri potest. quamobrem neque propter seruandam actionem, & passionem inter elementa, altera qualitas remissa in elementis poni debet, neque tertium enunciari potest, alteram qualitatem remissam esse propter admixtionem contrariæ qualitatis, vt siccitatem ignis remissam esse propter admixtionem humiditatis: omitto, quod tunc in elementis in sui puritate consideratis tres essent qualitates, vt in igne calor, siccitas remissa, et humiditas remittens, ac proinde omnia elementa symbola essent, quod Aristoteli aduersatur, qui 2. de gen. singulis elementis duas tantum qualitates accommodauit, bipartitoque elementa diuisit in ea, quæ symbola sunt, & in ea quæ ambas dimicantes contrariasue habent qualitates, vt ignis, & aqua, aer, & terra, sed ratione magis efficaci id ostendo: nam si ignis ex aqua generari debet, frigiditatem, humiditatemque aquæ ab igne generante corrumpi oportet, & quoniam generans illi simpliciter dominari debet, quod ab ipso corrumpi debet, igitur caliditas, & siceitas ignis generantis frigiditati, & humiditati, aquæ simpliciter dominabuntur; igitur omnes gradus frigiditatis, & humiditatis aquæ corrumpentur: caliditas verò, & siccitas pro generatione ignis introducentur. quòd si siccitas quæ igne genito ex aqua reperitur, remissa est: pro

fectò per admixtionem humiditatis remissa esse non potest, cum omnes gradus humiditatis aquæ ex qua genitus est ignis corrupti sint, sicuti etiam omnes gradus frigiditatis eiusdem aquæ corrupti sunt, ad quorum corruptionem summus calor in igne genitus est: & quod dicitur de siccitate ignis, consimili ratiocinio ostendi potest, de caliditate aeris, de humiditate aquæ, & de frigiditate terræ, quæ ab ipsis repressæ in elementis ponuntur. Quo fit, vt non rectè dixerit Alexander 1. meteo. cap. 4. alterā qualitatem remissam esse ex ipsius elementi natura, neque rectè dixit Auer. 4. meteo. com. 10. alteram qualitatem remissam esse. Propter seruandam actionem, & mixtionem inter elementa, temerè tandem asseruit Marsilius 2. de gener. alteram qualitatem in elementis remissam propter contrariā qualitatis permixtionem. Horum quinetiam sententiam falsam esse ex Aristotelis sententia facilè ostendi potest. Siquidem 2. de gener. conte. 25. modum declarans quo symbola elementa inter se generentur, inquit, symbolum elementum ex altero generari corrupta qualitate contraria, symbola remanente, vt ignis generatur ex terra corrupta frigiditate terræ, siccitate remanente, quæ terræ, & igni communis est. Sed terræ siccitas ust in summo ex ipsorum etiam sententia, igitur in igne ex terra genito, ex Aristotelis sententia, siccitas, non secus ac calor, reperitur in summo. Neque dici potest. terræ siccitatem numero eandem non permanere, sed corrumpi, & aliam similem pro generatione ignis recenter generari, Aristotelem autem intelligere terræ siccitatem symbolamùe qualitatem eandem secundum speciem remanere: siquidem philosophus in contex. 26. modum declarans, quo tertium elementum ex duobus generetur, inquit, ex igne, & aqua oritur aer corrupta frigiditate aquæ, remanente huius humiditate, corrupta quinetiam ignis siccitate, huius remanente caliditate: perpendo hæc Aristotelis verba. nam inquit, corrupta aquæ frigiditate [Huius] remanente humiditate, & corruptà ignis siccitate, [Huius] remanente caliditate. iam verò si humiditas aquæ corrumperetur, & alia consimilis generaretur, & similiter caliditas ignis, tum non maneret huius caliditas, vt inquit Aristoteles, sed quæ ignis est corrumperetur, & altera generaretur, quæ quidem non ignis, sed aeris esset recenter producta. præterea hoc ipso cont. rationem reddens, cur generatio elementorum, quæ non symbola sunt difficilior sit, quam generatio elementorum, quæ symbola sunt, ratio inquit ea est, quoniam in generatione elementorum quæ symbola non sunt plurium qualitatum corruptio, & generatio est: in generatione autem elementorum, quæ symbola sunt, pauciores qualitates corrumpuntur, & generantur. quod exemplo declarans, inquit, cum generatur ignis ex aere corrūpitur humiditas, remanet siccitas. sed cum ignis generatur ex aqua,

& fri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

& frigiditas, & humiditas corrumpuntur, & calor, & siccitas generantur, ac proinde generatio ignis ex aqua difficilior est, quàm generatio ignis ex aere. quæ Aristotelis sententia meo iudicio, eo innititur fundamento, quod anteà relatum fuit, quoniam generans nõ corrumpit, nisi ea, quæ aut suæ actioni, aut formæ generandæ contraria sunt. & propterea primo de gener. contex. 24. idem confirmans, sic inquit, in mutatione substantiali si aliqua qualitas erit communis rei genitæ, & corruptæ, non oportet corrumpi, & alteram esse, [non oportet] inquit. quò fit, ut qui in generatione elementorum, quæ symbola sunt eam corrumpunt, absque vlla necessitate, eam certè corrumpunt, quid multis opus? Alexander, Auerroes & Ioan. Gram. id sponte fatentur, tametsi Io. Gram. in primo de gener. contex 24. oppositum affirmauerit, veritate tamen coactus in 2. de gener. sententiam mutauit, Auerroes 2. de gener. com. 29. huius rationis summam vim animo voluens, nixus est respondere inquiens, quòd licet terræ siccitas numero eadem remaneat in igne ex terra genito, non tamen remanet in eodem gradu summo, quo reperitur in terra, sed remittitur, fitque cõueniens igni, sed ieiuna hæc Auerrois responsio nulla est, quoniam cum ignis ex terra generatur, siccitas terræ vel remittitur à calore, aut à siccitate ignis generantis: sed nec ab vno, nec altero remitti potest. tùm quia calor, & siccitas ignis in terræ siccitatem non agunt, nec ad ipsam oppositionem habent, siccitatis autem remissio per oppositionem, vel actionem alterius qualitatis fieri debet, nec aliquis pro Auerroe dicere potest, terræ siccitatem à forma ignis generanda remitti, quæ remissam siccitatem exposcit, tùm quia forma generanda quæque illa fuerit materiam præsupponit ab agente probè dispositam, & elaboratam, tum quia forma generanda finis est, & cuius gratia, & materiæ, & dispositionum, quæ in materia recipiuntur, vt 2. physico. contextu 91. ab Aristot. proditum est, iam verò finis non agit actione reali, nõ enim alterat, aut realiter manet, sed methaphoricè prout agens ipsum ad agendum impellit, vt 1. de gener. contex. 55. Aristotelis declarauit. itaque siccitas terræ à forma ignis generanda remitti non potest. vnde non satis fuit Auerroi dixisse terræ siccitatem remitti, sed opus fuit declarare à quonam remittatur, sed cum id non inueniret, mirum non est, si illud reticuit, & ità ieiunè respondit. Quamobrem tum ex ipsa rei natura, tùm ex Aristotelis sententia iam satis ostensum arbitror, in elementis vnam qualitatem in summo, alteram verò repressam minimè reperiri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Dilucidatio.

PRopositæ itaque difficultatis veritatem statuentes dicimus, singulis elementis in sui puritate consideratis ambas qualitates in summo, quæ ue totam latitudinem implent, adinueniri, oppositè quidem dico in sui puritate consideratis; quoniam si elementa impura fuerint, ambas habent qualitates remissas ex admixtione contrarij, neque sub hac ratione aliquod elementum secundum qualitates simplex est, sed mixtum, quæ sanè conclusio his innititur rationibus, quæ superius in Alexandrum, & Auerroem allatæ fuerunt: enimuerò vtrisque positis qualitatibus in summo in elementis ipsorum simplicitas optimè seruatur, multoque melius inter elementa symbola mutua generatio seruatur, quàm si altera repressa, retusaue qualitas insit: neque ex hoc in his elementorum qualitatibus distribuendis illa sequitur confusio, quam 2. de gene. faciunt Albertus, & D. Thomas: quippè qui in igne, tantum ambas qualitates ponunt in summo: in terra verò vnam in summo, vt frigiditatem, siccitatem verò remissam: in intermedijs verò vtranque remissam: quod certe neque naturæ, neque Aristoteli consentaneum est. Cæterum aduersus id quod à nobis decretum est, duo sese opponunt. primum est, quoniam vt rei euidentia ostendit, ignis vehementius calefacit, quàm aer: igitur ignis est calidior aere, ac proinde aer non est calidus in summo, quoniam tunc ità intensè calefaceret, sicuti ignis. præterea aqua multò magis corpora humectat, sensumque ferit, quàm faciat aer, cuius humiditas vix persentitur: igitur aqua est humidior aere. soluimus hæc, & ad primum dicimus, quod licet ignis magis calefaciat quàm aer, id non est, quia plures habeat gradus caloris. siquidem inter se pari graduum caloris distant interuallo, sed id ex accidēti contingit, ratione siccitatis, quæ secum iunctam habet. siccitas enim, vt aiunt, est lima caloris, quæ exacerbat, vimque caloris exacuit, ac proinde in causa est, vt calor ignis valentius agat, maximèque sensum feriat, aeris autem calor: quoniam humiditati coniunctus est, quæ potius hebetat, vimque caloris obtundit, circò non ità vehementer agit, aut persentitur, facilè quinetiā alterum obiectū diluitur: nā licet in aere, & in aqua summa humiditas reperiatur: aqua tamen magis humectat, quàm aer, quod duplici de causa cōtingit. primo quidem ratione densitatis materiæ: nam cum humiditas aquæ in densiore substantia reperiatur, est magis vnita, ac proinde potentior ad humectandum. siquidem virtus vnita potentior est seipsa dispersa: aeris verò humiditas; quamuis ei æqualis sit, & si adhuc intensior esset, non ità valdè corpora humectat, aut persentitur: quoniam in ratione sub-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

stantia consistit, ac proinde dispersa est imbecilliorque ad operandum. secundo id contingit, quoniam actio aliquam moram requirit, et quoniam humiditas aquæ, vtpotè quæ in crassiore substantia consistit, dum in vias, meatusque corporis inseritur, consistit, diutiusque commoratur, eapropter agit in corpora, eaque reddit madidiora: aer verò quoniam præ sui tenuitate non consistit, sed celerrimè effluit, atque dilabitur, idcircò corpora non ita humectat sicuti aqua, non enim maior agendi potentia graduum multitudinem semper insequitur: sed quandoque ex materiæ dispositione proficiscitur, ratione cuius forma aliquādo potentior interdumùe imbecillior redditur ad agendum: sicuti clarum est argumentum de flamma, & de ferro ignito. cæterū ne in huius problematis explicatione vllus supersit dubitandi locus, illud est animaduertendum, quòd licet elementum ambas habeat qualitates in summo, non tamen ambas ex æquo sibi præscribit, sed vnam prius, vt sibi propriam magis, alteram verò posterius. nam vt ab Arist. 7. physi. cont. 29. proditum est, susceptiuum plurium non est contingens, sed vnius primum, hoc est subiectum quod plures habet proprietates, non recipit illas indifferenter, sed ordine quodam: vnam enim sibi præcipuè magis præscribit, alteram vero secundario, porro ignis præcipuè magis sibi calorem determinat, secundariò verò siccitatem, aer verò primo humiditatem, aqua primo frigiditatem, terra verò primò siccitatem secundariò frigiditatem, qua in re illud obseruent studiosi, quo mirabili ordine huiusmodi qualitates à natura distributæ sint. Nam qualitas, quę in superiore elemento præcipua est, in elemento contiguo, proximèque inferiore minus præcipua est calor enim, qui in igne præcipuus est, idem est in aere secūdus. humor in aere primus, in aqua vero secundus est, frigus quod est in aqua primum, est in terra secūdum, siccitas, quæ in terra est magis præcipua, in igne sibi symbolo secunda est, & minus præcipua, insuper, qualitas, quæ est in elemento superiore secunda, eius contraria in elemento proximè inferiore magis præcipua est, vt siccitas in igne secunda, humiditas illi contraria est in aere prima, calor in aere secundus, frigus sibi contrarium est in aqua primum, humiditas, quæ est in aqua secunda, siccitas illi contraria in terra est magis præcipua, quibus omnibus sic constitutis, & huius problematis veritas ab omni ambiguitate vindicetur, rationes in oppositum dissoluere opus est.

Rationum solutiones.

ET ad primam quidem, quæ proposito theoremati, quod explicandum accepimus, veluti fundamento innititur, dicimus. cum philosophus inquit, ignem esse magis calidi, quàm sicci, aerem magis humidi, quàm calidi, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Ex duobus elementis tertium generatur, vt ex igne & aqua efficitur aer.

ARistotelis extat sentētia secundo de gener. cont. 27. vbi cum declarasset quō vnum elementū ex altero generetur, siuè symbola sint, siuè ambabus qualitatibus contraria, declarauit quomodo ex duobus elementis tertium generatur: verum quia tertium elementum ex duobus generari posse bif. intelligi poterat, aut ex duobus elemētis symbolam qualitatem habentibus, vt ex igne & aere, aut ex duobus elementis ambas dimicantes, & contrarias habentibus qualitates, vt ex igne, & aqua, vel ex aere, & terra, statuit ex duobus elementis solum symbolum non habētibus tertium generari posse, ex duobus autem symbolum habentibus nequaquam, quòd ea ratione probauit, quasi ex duobus elemētis symbolum habentibus vt ex igne, & aere tertium generari posset, aut hoc esset corruptis ambabus contrarijs, vt humiditate aeris, & siccitate ignis, & relictis symbolis, vt calore ignis, et aeris: aut econtra corruptis symbolis, et relictis cōtrarijs, primumquidem dici non potest, quoniam ex simplici calore nō consurgit elementū, sed cōiugatione quadam singula elementa efformantur: neque secundum admitti potest, quoniam ex duabos contrarijs qualitatibus elementum constitui nequit, quòd si quis dixerit remanere vnam symbolam, & alteram contrariam utpotè caliditatem ignis, et humiditatem aeris, ex his non generabitur tertium, & diuersum elementum ab illis, sed generabitur aer: relinquitur ergo quòd ex duobus elemētis penitus oppositis tertium elementum duntaxat generari potest. huius autem generationis modum declarans Arist. inquit, quod ex duobus elementis, vt ex igne, & aqua generatur aer in hunc modum: corrupta enim frigiditate aquæ, remanēte humiditate, & corrupta siccitate ignis, remanente caliditate consurgit aer: similiter ex aere, & terra efficitur ignis: corrupta enim frigiditate terræ, remanente siccitate, & corrupta humiditate aeris remanēte calidicate efficitur ignis. sed quomodo id fiat, & à quo, non satis conspicuum est, nec ab Aristotele explicatum habetur, quod communis erroris in causa fuit. communiter Philosophi huius extitere sententiæ, quod tertium elementum ex duobus generetur per actionem mutuā illorum duorum, ex quibus tertium generari debet, vtpotè si ex igne, & aqua aer generari debet, per mutuam actionem ignis, & aquæ generatur aer, igne enim dominante per calorem frigiditati aquæ, corrumpit frigiditatem aquæ, & econtra aqua per humidum dominante siccitati ignis, corrumpit siccitatem ignis, porrò vnum elementum per

vnam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

vnam qualitatem vni qualitati alterius elementi dominari potest,& alteram vinci ab altera alterius elementi,gr.ex.ignis per caliditatem dominari potest frigiditati aquæ,per siccitatem autem vinci ab humiditate aquæ,undè corrupta frigiditate aquæ,remanente humiditate, & corrupta siccitate ignis remanente caliditate, oritur aer,qui ex coniugatione caliditatis, & humiditatis consurgit. Sed communis hæc sententia falsa est,& à veritate aliena,quia impossibile est,vnum elementum per vnam qualitatem alteri dominari, & per alteram vinci, & superari,quia si id fieri posset,tunc nunquam fieri posset perfecta generatio, & transmutatio unius in alterum inter elementa penitus contraria vt inter ignem,& aquam,& aerem & terram,deducitur consequentia, quoniã si ignis per caliditatem aquæ frigiditati dominari potest,& ab aquæ humiditate vinci,& superari,tunc cum ignis ex aqua generari debet,non poterit perfectè corrumpere, & transmutare aquam in sui naturam,quoniam corrũpet quidem frigiditatem cum ei per caliditatem dominetur,humiditatem autem non corrumpet. quoniam dicam semper,quòd cum dominio & victoria caliditatis supra frigiditatem aquæ,stat dominium,& victoria humiditatis supra siccitatem ignis, sicut contingit in generatione aeris ex igne & aqua, secundum communem sentẽtiam. quod si quis dixerit,quòd in alia proportione accipitur ignis, cum ex eo, et aqua tertiũ generatur, & in alia proportione accipitur, cum ignis ipse ex aqua generari debet: cum enim ex igne, & aqua tertium generari debet,ignis in ea proportione accipitur,vt per caliditatem simpliciter dominetur frigiditati aquæ, & per siccitatem vincatur ab humiditate aquæ: & similiter aqua in ea proportione accipitur,vt per frigiditatem vincatur à caliditate ignis, & per humiditatem simpliciter dominetur siccitati illius, sed cum ignis ex aqua generari debet in ea proportione accipitur ignis, vt per caliditatẽ, & siccitatem simpliciter dominetur frigiditati, & humiditati aquæ, & tunc corrumpet vtranque, & ex aqua ignem generabit, sed ista euasio nulla est,quoniam si cum ignis ex aqua generari debet in ea proportione accipitur ignis vt per caliditatem simpliciter dominetur frigiditati aquę, & tunc per siccitatem etiam simpliciter dominatur humiditati eiusdem aquæ.igitur cum dominio simpliciter,& victoria caliditatis supra frigiditatem,stat etiam victoria, & dominium simpliciter siccitatis supra humiditatem, quarè & in generatione aeris ex igne, & aqua,si ignis per caliditatem simpliciter dominatur frigiditati aquæ, igitur & per siccitatem simpliciter dominabitur humiditati eiusdem,alioquin si in generatione tertij ipse ignis per calorem simpliciter dominari potest frigiditati aquæ,& non siccitatem,sed potius econtra,ab humiditate aquæ vinci, &

DD 2 superari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

superari, non video quare in generatione ignis ex aqua non possit per caliditatem simpliciter dominari frigiditati, & non dominari, sed potius vinci, & superari ab humiditate aquæ, quare meræ nugæ sunt, et purum figmentum, quod communis imaginatur sententia, vnum elementum per vnam qualitatem simpliciter dominari, & per alteram vinci, & superari, et per consequens figmentum est tertium elemētum ex duobus per actionem illorum inter se generari posse, prętereà si generatio aeris ex igne et aqua per actionem illorum inter se efficeretur, ità vt ignis sua caliditate corrumperet frigiditatem aquæ, & ex altera parte aqua sua humiditate corrumperet siccitatem ignis, tunc cum omne agens communicans in materia cū passo in agendo repatiatur per eadē qualitatem, vt est aperta Aristotelis sentētia 4. de Animal. gener. Cap. 3. vbi inquit, quòd omne agens communicans in materia in agēdo repatitur, vt calefaciens à calescente refrigeratur: igitur caliditas ignis agēs in frigiditatem aquæ, à frigiditate remittetur, & humiditas aquæ agens in siccitatem ignis similiter remittetur, igitur vtraque qualitas remanens, vt caliditas in igne, & humiditas in aqua, remissa erit, ergo ex illis non poterit generari aer, quoniam aer, et cætera elementa vel requirunt ambas qualitates in summo, vel vnam in summo, & alteram remißam prout secundum se considerantur, quòd autem ambas habeant remissas, nullaque illarum summum impleat latitudinis gradum à nemine concessum est. nec dici potest vt quibusdam fatuis visum est, quòd vel vtraque, vel vna tantum intendatur à forma substantiali generanda, quæ summam aliquam qualitatem exposcit, quoniam forma substantialis non inducit dispositiones nisi in genere causæ finalis, quatenus est id cuius gratia materia disponitur, sed supponit materiam ab agente dispositam secundum illum gradum, quem forma illa expostulat, nec dici potest vt quibusdam etiam latinorum placuit, quòd intendantur à Cęlo, quia Celum est agens vniuersale quod non determinatur ad effectum particularem, & determinatum dispositionis gradum, nisi per causam particularem, prætereà Cælum frigiditatem, & humiditatem intendere nequit, vt cum generatur aqua ex aere, et terra, quia cum Cælum agat mediante lumine, & motu, vt habet Philosophus 2. Cæ. 42. ex his frigiditatem & humiditatem producere non potest, sed caliditatem tantum, itaque vtraque qualitas remissa manebit, neque pro generatione tertij conueniens erit, quamobrem tertium elementum ex duobus extremis per actionem illorum inter se nullo modo generari potest, quid ergo dicendum?

terra fit ignis, terra maximè rarefaciat pro generatione ignis, quia non ponimus tertium ex illis duobus tanquam ex efficientibus generari, sed generans, & efficiens est simile ei, quod ex illis duobus generari debet, quod rarefacit, et condensat, disponitque materiam secundum exigentiam formæ generandæ, ex. gr. si ex igne, & aqua, terra fieri debet, terra est generans, & vtranque materiæ portionem condensans secundũ, quòd postulat forma terræ: & similiter si ex aere, & terra ignis fieri debet, ignis generans est, quivè vtranque portionem materiæ disponit, & rarefacit vsque ad eum gradum, quem postulat forma ignis. sed quoniam communis opinio veritatem istam non nouit, mirum non est, si tot ambagibus implicata fuit, sed quoniam dictum est, tertium elementum ex duobus generari, vt ignem ex aere, & terra corrupta frigiditate, remanente siccitate, & corrupta aeris humiditate, remanēte caliditate: illud autem hac in re considerandum est, an corrupta vna qualitate altera ei opposita generetur, vt corrupta frigiditate terræ, generetur caliditas, & corrupta aeris humiditate generetur siccitas.

An, cum tertium elementum ex duobus generatur, corrupta vna differentia, & qualitate, altera generetur.

AD partem negatiuam, quam sustinere visi sunt Auerro. 2. de Gener. com. 29. & Alex. Aphrod. referente Io. Gr. eodem loco, videtur quod cum ignis ex aere, & terra generatur, corrupta frigiditate terræ non generetur caliditas, & corrupta aeris humiditate non generetur siccitas: & ratio est, quoniam tunc generatio tertij ex duobus non esset facilior, quam generatio vnius elementi ex alio symbolum non habente, vt dicere videtur Arist. deducitur consequentia: quoniam sicut in generatione vnius elementi ex alio symbolum non habente, vt ignis ex aqua duæ corrumpuntur, & duæ generantur, ita in generatione tertij ex duobus duæ corrumperentur, & duæ generarentur, et proinde esset difficilis sicut illa, prætereà si corrupta frigiditate terrę, de nouo generaretur caliditas, cum de Aristotelis sententia remaneat etiam caliditas in aere, igitur ex caliditate remanente, & caliditate de nouo genita fieret caliditas nimis intensa, quæ caliditatis latitudinem egrederentur, ex qua tertium minimè generari debet, dicendum est corrupta vna qualitate alteram minimè generari, & fortè propter hoc Alex. vt saluaret faciliorem generationem, atque ex duobus tertium, vnum secundum numerum generari, cum Auer. tenuit, corrupta vna differentia, alteram non generari. Cæterum opinio ista nullo pacto probanda est, quia si corrupta frigiditate

giditate

Dilucidatio.

EXplicabimus nos (fauente Deo) huius problematis veritatem, dicimusque quòd tertium elementum ex duobus extremis generatur, non quidem tanquam ex efficientibus, sed tanquam ex materia alterationis, vt cum dicimus ex parte fit Chilus, & ex Chilo sanguis, generans autem & efficiens est consimile illi secundum speciem quod generari denerari debet, vt si ex igne, & aqua aer generari debet, generans est aer: hic enim cum duo illa elementa coniuncta fuerint suo calore aquæ frigiditatem corrumpit. quoniam autem secundum humiditatem similis est, aquæ humiditatem non corrumpit, sed illam in materia derelinquit. sua autem humiditate ignis siccitatem corrumpit, caliditatem autem, quoniam secundum illam persimilis est, non corrumpit, remanente autẽ ignis caliditate, & aquæ humiditate, quæ dispositiones sunt pro forma aeris tunc aer generans de potentia materiæ sibi similem secundum speciem aeris formam educit, & similiter si ex aere, & terra ignis generari debet, generans est ignis: hic enim suo calore terræ frigiditatem corrumpit, siccitatem autem tanquam suo operi inseruientem derelinquit, sua autẽ siccitate aeris humiditatem corrumpit, caliditatem autem derelinquit, quibus duabus qualitatibus remanentibus ignis de potentia materiæ formam substantialem ignis sibi similem secundum speciem educit, ad quã veritatem non ea sequuntur incommoda, quæ sequebantur ad cõem opinionem, ꝙ vnum elementum per vnã qualitatem simpliciter dominetur, & per alteram simpliciter superetur, sed sicuti vnum elementũ simpliciter dominatur per vnam, ità simpliciter dominatur per alteram: ignis. n. generans ignẽ ex aere, & terra, sicut per caliditatem simpliciter dominatur frigiditati terræ, ità per siccitatẽ simpliciter dominatur humiditati aeris. neq; illud sequitur incõmodum, ꝙ vtraq; qualitas quę remanet pro generatione tertij remißa, & castigata sit, sed vtraq; manet sub eodem gradu quo erat in vtrisque: cum. n. ignis ex aere, & terra ignẽ generat, terræ frigiditatẽ corrumpit, & siccitatẽ sub eodem gradu derelinquit: similiter cum aeris humiditatẽ destruit, caliditatẽ nulla remissione facta sub eodẽ gradu derelinquit. bene verum est, ꝙ remissio fit in qualitatibus agentis, vt cum ignis agit in frigiditatẽ terræ, ab ea repatitur, & secundum calorem reprimitur, & cum agit in humiditatem aeris secundũ siccitatem remittitur, neque tandem ea dubitatio perturbat, quæ cõmunem opinionem perturbare solet, quòd cum ex igne & aqua fit terra, ignis & aqua magis condensent, quàm eorum naturæ cõueniat, & cũ ex aere, &

terra

giditate terræ, non generatur caliditas, tunc cum in ea parte materiæ per Aristotelē remaneat siccitas, igitur ea portio materiæ habebit siccitatem sine caliditate, & si corrupta humiditate aeris non generatur siccitas, cum in ea parte materiæ remaneat caliditas, igitur illa portio materiæ habebit caliditatem sine siccitate, & cum in vtraque materiæ portione recipitaur forma ignis qui ex aere, & terra generatur, igitur forma ignis in illa portione materiæ terræ erit cum siccitate sine caliditate, & in altera portione materiæ aeris erit cum caliditate sine siccitate, & ità forma ignis non erit in tota illa materia, quæ resultat ex illis duabus materię portionibus aeris & terræ secundum caliditatem, & siccitatem, sed in vna parte secundum siccum tantum, & in altera secundum calidum tantum, quod cum impossibile sit, impossibile igitur erit corrupta frigiditate non generari caliditatem, & corrupta humiditate aeris non generari siccitatem. prætereà fieri nequit frigiditatem curruptam iri, & caliditatem non generari, siquidem corruptio frigiditatis fieri non potest sine inductione caliditatis, nisi enim calidum inducatur nunquam frigidum corrumpetur, igitur non potest corrumpi vnum, quin alterum generetur. sed fortè dicent ad hoc, quòd phisicè, et naturaliter verum est, quod corruptio frigiditatis sine generatione caliditatis fieri nequit secundum rationem autem fieri potest, quia concipi potest frigiditatem corruptā iri non genita caliditate, & hoc pacto Aristotelem intellexiße, cum dixit corrupta frigiditate terræ, remanente siccitate, & corrupta aeris humiditate remanente caliditate ignem generari ex sola animi intellectione. sed responsio ista ab Arist. dissentit, quia tunc Philosophus non docuisset modum generationis realis elementorum, sed secundum rationem tantum, quod absurdissimum est, quia cum aduersus Emped. statuisset elementa re aliter generari, atque ex se inuicem, cum omnia aliquam habeant contrarietatem. declarare cępit modum generationis eorum: & cum declarasset quomodo elementa symbola, et quæ non sunt symbola ex se inuicem realiter generentur, declarauit quomodo tertium elementum ex duobus generetur, quod etiam confirmant illa Aristotelis verba in contex. 28. vbi inquit, confessa autem ad sensum ignis generatio, maximè enim ignis flamma, hæc autem fumus ardens, fumus autem ex aere, et terra, certum est autem, quod hæc est generatio realis, non autem secundùm rationem, & intellectum.

Dilucidatio.

EA propter (meo iudicio) dicendum est, quòd cum tertium elementum ex duobus generatur, sicut duæ differentiæ, & qualitates cor-

rumpuntur

rumpuntur.ità etiam duæ generantur, vt gr.ex.cũ ex aere & terra ignis generatur, corrupta frigiditate terræ à calore ignis generantis, generatur caliditas in ea portione materiæ, & corrupta humiditate aeris in ea portione materiæ siccitas, generatur. vndè postea forma ignis ab igne generante introducitur in vtranque partem materiæ vniformiter dispositam per caliditatẽ, & siccitatem. in eam quidẽ partem materiæ terræ, dispositam per siccitatem remanentem, et caliditatem de nouo genitam per corruptionem frigiditatis, in eam verò partem materię aeris dispositam per caliditatem remanentẽ, et siccitatem de nouo genitã per corruptionem humiditatis,, & cum hoc stat, quòd tertium elementum, quod ex duobus generatur, est vnum secundum numerum, non autem secundum speciem, vt putauit Io. Gram. quia ex duabus illis materię portionibus fit vna materia, cuius vna pars est disposita per siccitatem remanentem, & caliditatem de nouo genitam, vt quæ subiecta erat formæ terrræ, altera verò disposita est per caliditatem remanẽtem, et siccitatem de nouo genitam, vt quæ subiecta erat formæ aeris, ex qua tota materia ità vniformiter disposita educitur forma ignis, ex qua vnus ignis secundum numerum constituitur: ad rationes autẽ, quę in contrarium adductę fuerunt, facilè respondetur, et ad primam negatur consequentia, ad probationem autem dicimus, quòd licet in generatione tertij elementi ex duobus duæ qualitates intereant, & duæ oriantur, sicut in generatione vnius elementi ex alio symbolum non habente, non tamen est eodem modo, quia in generatione vnius elementi ex alio symbolo, ut ignis ex aqua duæ corrumpuntur, vt frigiditas, & humiditas aquæ, et duæ oriũtur, vt caliditas et siccitas in tota materia, ex qua ignis generari debet, sed in generatione tertij ex duob. duæ quidẽ corrũpuntur, & duæ generãtur, sed non in tota materia generationis, sed vna qualitas in vna parte materiæ, & alia in alia parte, ex.gr. cũ ignis generatur ex aere, & terra, in parte materiæ terræ corrũpitur frigiditas, et introducitur caliditas, in parte verò materię aeris corrũpitur humiditas, & introducitur siccitas, vndè nõ in oĩ parte materiæ duæ generantur, & duę corrũpuntur, sicut in generatione vnius ex alio symbolum non habente, & proinde generatio tertij ex duobus facilior est, quam illa, etenim generatio tertij ex duobus media est inter generationem vnius elementi ex alio symbolum habente, vt ignis ex aere, & generationẽ vnius ex alio symbolũ nõ habẽte: illa.n. quæ fit inter duo elementa symbolum habentia, facillima est, quæ fit inter duo elementa symbolum non habentia difficillima est, generatio verò tertij ex duobus inter vtranque media est. respectu enim primæ difficilis est, respectu verò secundæ facilis est. Illud autem animaduerte, quòd facilitas, & difficultas

velocitas,

velocitas, & tarditas, quæ in his modis generationis reperiuntur, penes tempus intelligi minimè debent, vt falso multi imaginati sunt, sed penes plurium, & pauciorum transmutationē, et generationem, vt inquit Arist. in contex. 26. illius secundi, cuius verba sunt hæc, Ex igne autem aquam, & ex aere terram generari: difficilius autem, quoniam plurium generatio: illa enim generatio, in qua pauciora generātur, vt est generatio elementorum quæ symbola sunt, facilis dicitur, & velox. illa vero in qua plura generantur, sicut est generatio elementorum, quæ non sunt, symbola, difficilis dicitur & tarda: Nec officit ratio, quæ secundo loco adducebatur, quia caliditas quæ de nouo generatur in corruptione frigiditatis terræ, non recipitur in ea parte materiæ quæ subiecta erat formæ aeris, quia cum in ea remaneat caliditas illa, quæ erat in aere corrupto, iam satis disposita est pro receptione formæ ignis, & proinde non eget noua generatione caliditatis, sed recipitur in alia parte materiæ, quæ subiecta erat formæ terræ: hæc enim licet partem habeat dispositionis vtpote siccitatem, quæ remansit in corruptione terræ, non tamen caliditatem habet, & propterea in corruptione frigiditatis terræ caliditas de nono generatur, per quam idonea, & habilis fiat ad receptionem formæ ignis: cum itaque caliditas quæ de nouo generatur non recipiatur in ea parte materiæ, in qua remanet caliditas quæ fuit in aere, sed in diuersa materiæ portione, vt in pedali quantitate terræ, ea propter non sequitur, quòd caliditas quæ remanet fiat nimium intensa, & caliditatis latitudinem egrediatur, sed illa suos retinet caliditatis numeros, & gradus, & alia pari graduū interuallo in alia portione materiæ generatur, vt ambæ partes materię fiat vniformiter disposita pro receptione formæ ignis, & hæc satis.

Qua methodo compertum sit, Ignem, Aerem Aquam, & Terram. composita esse ex materia & forma, nec non simplicia corpora, & elementa esse.

QVATVOR illa rerum primordia, quæ vocata sunt elementa, ex materia & forma concreta esse, corporaque simplicia, & elementa satis peruulgatum est, ab ipsoque Aristotele decretum. Sed qua methodo, & via id compertum fuerit, non itā conspicuū est, neque itā ab alijs explicatum, eapropter tria hæc declarare optimū fore dijudicaui: & primū qua methodo ex materia, & forma cōposita esse cōpertum sit, porrò sicut alias declaraui, corpora naturalia, q̄ mortalia sūt, ex materia, et forma cōcreta esse via generationis inuentum fuit, eadem methodo quattuor elementa ex his duabus constare naturis cōpertū est.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

*enimuerò cum omnis generatio inter contraria, vt inter formam, & pri-
uationem versetur, profectò in omni, quòd generatur priuatio, & forma
reperiuntur. quoniam verò vnum contrarium alterum recipere, & susti-
nere non potest. idcircò in omni, quod generatur, præter priuationem, &
formam, tertium principium, vtpotè materiam, quæ ijs subijciatur, repe-
riri oportet, cęterum quia formę aduentu priuatio desinit, vt etiam
primo physi. cont. 59. Aristoteles declarauit, igitur in omni, quod genera
tur materia, & forma solum supersunt. quamobrem quattuor elementa,
sicut & cætera naturalia corpora corruptibilia ex materia, & forma
concreta sunt. Qua etiam methodo innotescit, elementorum, generabi-
liumque omnium materiam esse in potentia ad formam. Cum enim gene
ratio sit inter priuationem, & formam, et prærer hæc duo materia neces
saria sit, igitur generabilium materia priuationi coniuncta est. Sed quo-
niam priuatio necessariò potentiam includit, quæ veluti differentia est,
per quam priuatio à negatione distinguitur. igitur materia generabilium,
& corruptibilium est in potentia ad formam, potest quinetiam alia uia
probari quattuor elementa ex materia, & forma cõcreta esse: nam cum
omne sensibile sit sensibile per materiam, vt scribit Auer. primo cę. com.
95. vel omne sensibile materiam habeat, vt scribit Aris. eodem libro con
tex. 92. & omne intelligibile sit intelligibile per formam, siquidem actus
intelligendi ratio est, vt idem Arist. docet 9. metaf. cont. 20. igitur cũ ele
menta sensibilia, intelligibiliaque sint sensibilia sunt per materiam,
& intelligibilia per formam, ac proindè cõposita sunt ex materia, & for
ma. Quòd autem corpora simplicia sint, hoc est, ex alijs corporibus non
composita, siquidem corpora simplicia non dicuntur, per negationem om
nis compositionis, quoniam vt nuper ostensum fuit, ex materia, & for-
ma concreta sunt, sed simplicia dicuntur corpora per negationem compo
sitionis ex alijs corporibus, vt ex Aristo. colligitur primo cę. cont. 7. vbi
corporum diuissionem ponens, inquit, corporum alia simplicia sunt, alia
verò ex his composita, quibus verbis ostendit corpora simplicia illa esse,
quæ non ex alijs corporibus coalescunt: illa verò composita, quæ ex sim-
plicibus corporibus concreta sunt. quòd itaque corpora simplicia sint,
ex motu locali simplici viaque resolutionis compertum est, motu qui-
dem locali simplici, quoniam motus localis, quo recto itinere sur-
sum, aut deorsum mouentur: simplex est, cum per simplicem lineam fiat,
motus autem simplex corporis simplicis est, sicuti motus mixtus corpo-
ris mixti proprius, & peculiaris est, vt primo cę. cont. 7. ab Arist. prodi-
tum fuit, cum itaque motus rectus simplex secundum naturam cõueniat
elementis. igitur elementa corpora simplicia sunt, via quoque resolutio-*

nis

nis id ipsum ostendi potest. Nam vnumquodq; ex illis cōponitur, in qua resoluitur. Iamuerò elementa in ipsorum interitu in alia corpora non resoluuntur, sed solùm in materiam, & formam, igitur ex alijs corporibus composita non sunt, sed solum ex materia, & forma, Cęleste autē corpus simplex esse, ex motu circulari simplici solum probari potest, vt primo cę. cont. 7 ab Arist. ostensum est, via autem resolutionis probari non potest, cum celeste corpus à corruptione. & ab interitu immune sit, vt eodem lib. cont. 20 decretum fuit. Nunc qua via, ignē, aerem, aquā, & terram, elementa esse, compertum sit explicare aggredior, sed illud anteà declarare oportet, quæ sit rō elementi, ex quo conspicuū fiet, quid sibi velit; cum dicitur, quattuor simplicia corpora elementa esse. Enimuero elementum vt ab Arist. 5 met. describitur cap. de elemento, idest, ex quo fit aliquid cum insit, indiuisibile in alia specie, quò fit, vt elementum esse, nil aliud sit nisi subiectum esse, ex quo aliquid oritur, quatuor ergo illa corpora simplicia elementa esse, nil aliud est, nisi subiectum esse, ex quo mixta corpora generantur, hinc sequitur, esse elementum, non esse de ratione ignis aliorumque simplium corporum, sed accidens illis superadditum, vt decimo metaf. cont. 2. Aristoteles declarauit, inquiens, accidit igni elementum eße: quod postea docuit etiam Auer. 3. cę. com. 31. & rationem reddens, inquìt, quoniam ignis, cæteraque simplicia corpora substantiæ sunt, & quid absolutum; elementum verò quid respectiuum: quoniam relationem habet ad id, cuius est elementum: respectiuum vero non est de ratione substantiæ, reique absolutæ, quo ità explicato; nuuc declaro, qua via ab Arist. ostensum sit quatuor illa simplicia corpora elementa esse, idest subiecti rationem habere, ex quo cætera corpora oriantur, porrò Aristoteles 3. cę. cont. 31. vbi Anaxagorę opinionem redarguit, quippè qui asserebat partes consimiles, et homogeneas primordia esse, rerumque naturalium elementa. ità ratiocinatur, illa sunt rerum naturalium elementa, in quæ res naturales dissoluuntur. quoniam elementum subiectumque illud est, ex quo aliquidfit, in quod dissoluitur. vt primo phy. cōt. 65. Aristo. declarauit: iamuerò quatuor simplicia corpora in eorum interitu in partes consimiles, & homogeneas non dißoluuntur, sed potius ecōtra consimiles partes, vt caro & ossa, & id genus alia. in ignem, Aerem, aquam, & terram dissoluuntur, vt patet. igitur non partes similares; sed potius quatuor simplicia corpora sunt rerum naturalium elementa, & hunc in modum via resolutionis ab Arist. ostensum est, quatuor simplicia corpora elementa eße, subiectiq; rationem habere, & hæc satis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Substantia non suscipit Magis, & Minus.

FVIT hæc Aristotelis sententiæ in libro Cathegoriarum cap. proprio, quam sanè perpendens Auerroes 3.Cę.com. 67. inquit, quòd propositio ista non vniuersaliter intelligitur, sed duntaxat de substantijs perfectis, siquidem substantiæ imperfectę, sicut sunt elementorum formę suscipiunt magis, & minus, & intenduntur & remituntur proportionabiliter ad intēsionem suarum qualitatum, rationes verò quæ Auerroem coegerunt, vt in hanc deueniret sententiam, fuerunt istæ, & prima fuit vt saluaret generationem substantialem mixtorum, nam cum de Aristotelis sententia elementa formaliter maneant in mixto, si elementorum formæ non remitterentur, sed integræ manerent atque perfectæ, tunc mixtorum generatio esset alteratio, & forma superueniens esset accidens: deducitur consequentia, quia omnis mutatio adueniens rei iam existenti in actu alteratio est, et omnis forma eidem superueniens accidens est: si ergo elementorum formæ non remitterentur, sed integræ manerent, tunc mixtorum generatio aduenires materiæ iam existenti in actu per formas elementorum integras, & perfectas: igitur esset alteratio, & noon generatio, & mixtorum forma eßet accidens & non substantia: vt ergo seruetur vera mixtornm generatio, necesse est formas elementorum intendi & remitti. Alia ratio fuit, vt seruaretur vnum esse mixti, nam si eędem formæ integræ manerent, cū unaqueq; forma substātialis det esse simpliciter, & faciat hoc aliquid vt habet Arist. 2. de Anima. 2. igitur quælibet forma substantialis quatuor elementorum quæ actu sunt in mixto daret eße simpliciter, itaque mixtum non habebit vnum esse, sed plura esse simpliciter: vt igitur seruetur vnum esse mixti, elementorum formas intendi atque remitti neceße est, vnde si formæ elementorum non intenderentur, & remitterentur alterum duorum neceßariò consequeretur, aut quod formæ elementorum actu nō manerent in mixto, quod non est Aristot. cōsentaneum: aut si actu manerent in mixto nec vera generatio, nec vera mixtorum vnitas seruari posset: vt igitur vnum et alterū seruaretur conclusit Auer. formas elementorum intensionem, & remissionem admittere. Tertia ratio qua aduersus Auic. eodem Com. usus est huiusmodi est, si formę elementorum ad intensionem remissionemque suarum qualitatum non intenduntur, & remittuntur, igitur formæ elementorum in materia sine proprijs dispositionibus conseruari valerent, quod impoßibile est, deducitur consequentia, quia cum gr. ex. caliditas in igne remittitur, aut ad remissionem caliditatis remittitur forma ignis, aut non, si pri-

mum

mum habetur propositum : si secundum dicatur,cum omnes gradus cali ditatis sint eiusdem rationis,& in his quæ sunt eiusdem rationis idem sit iudicium totius,& partis:igitur qua ratione duo vel tres caliditatis gra dus remitti possunt superstite manente forma in materia , poterunt & omnes remitti et separari eadem incolumi manente forma: igitur forma ignis in materia sine caliditate seruabitur ; quod cum falsum sit falsum est,igitur dicere elementorum formas non intendi , atque remitti , hæc Auer.quibus adijcimus duo alia fundamenta Scoti quorum primum de- sumitur ex Aristotelis authoritate 8.Met.10.vbi inquit , quòd quæ sub- stantia est secundum speciem non suscipit magis & minus , sed siquidem cum materia in quibus verbis philosophus videtur velle,quòd licet sub- stantia secundum speciem non suscipiat magis & minus , suscipit tamen vt in materia est . quæ sane authoritas non solum probat de forma ele- mentorum,sed de qualibet materiali forma:alterum verò fundamentum desumitur ex 6.Phis.32.vbi inquit,quòd omne quod mutatur partim est in termino a quo,& partim in termino ad quē,tunc quæritur aut illa di- ctio partim,& partim accipitur secundum formam secundum quam fit mutatio,aut secundum subiecti partibilitatem:non secundo , quia ex 8. Phis.23.& libro de Sensu,& sensili contingit totum simul mutari, tum quia Aristoteles peteret principium,vult enim ibi probare , quòd omne mobile est diuisibile,quòd si acciperet quòd omne mobile habet partem, cum idem sit habere partem,& esse diuisibile,ergo acciperet quod pro- bandum erat,igitur accipitur primo modo,igitur forma substantialis suc- cessiue acquiritur,& cōsequenter intenditur & remittitur, quæ ratio cō similiter probat de omni substantia materiali,sed hæc Auerrois senten- tia non est Aristoteli consentanea,quia cum philosophus inquit substan- tiam non suscipere magis et minus assignat proprietatem istam,et alias, de substantia quæ est prædicamentum , & genus generalissimum quod quidem secundum Auer.in cap.de specie supra Porph.est corpus gene- rabile & corruptibile,quod ambitu suo complectitur,& substantias per fectas,& imperfectas,vt mixta & elementa,igitur non suscipere magis & minus, competit substantijs perfectis, & imperfectis , qua quicquid competit generi,competit omnibus contentis sub illo genere,quare nulla substantia siue perfecta,siue imperfecta,suscipit magis et minus,quod sa nè confirmatur ex eodem loco,quia Philosophus non contradistinguit sub stantiam à substantia imperfecta,cum inquit eam non suscipere magis et minus,sed eam contradistinguit ab accidente:inquit enim , sed vnaque- que substantia hoc ipsum quod est non suscipit magis,& minus , sicut est alterum altero magis,& minus album,& magis & minus bonum.igitur

substantia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

substantia secundum sui vniuersitatem, vt est prædicamentum contradistinctum ab accidente non suscipit magis & minus: sed fortasse, ad hoc dicet aliquis, quòd vtique Aristoteles accipit substantiam vniuersaliter, sed cum inquit quòd non suscipit magis, & minus, intelligit quò ad modum proprium ipsius substantiæ: modus autem proprius eius est esse per se, accipiendo per se negatiue, idest non in alio tanquam in subiecto, & secundum hunc modum in substantia non est aliquis excessus, aut magis, & minus: sed ista responsio nulla est, quia vt verba ipsius apertè ostendunt, Arist. non assignat hanc proprietatem de substantia, quò ad modum illum quatenus non est in subiecto, sed quo ad formā: inquit enim, substantia nō suscipit magis, & minus, vt hō nō est magis & minus hō, neq; ipse seipso, neq; alter altero; loquitur itaq; de substātia quò ad formā, ita vt in ea nō sit dare latitudinem secundū gradus. adde quòd Arist. cōtradistinguit penes hoc substantiam ab accidēte, iam verò si proprietas ista intelligitur quò ad illum modum, non contradistingueretur substantia ab accidente, quia sicut substantia non suscipit magis & minus, quò ad nō esse in subiecto, ita accidens non suscipit magis & minus, quò ad esse in subiecto, sed fortè alius secus respondebit Aristotelem intelligere substantiam non suscipere magis & minus secundum esse specificum & quiditatiuum, sed nec ista responsio est ad mentem Aristotelis in eo loco, quia licet nulla forma substantialis suscipit magis & minus secundum esse specificum et quiditatiuum, non tamen de hoc intelligit Aristoteles ea in parte, quia vt dictum est Aristoteles contradistinguit substantiam à natura accidentali, quia natura substantialis non suscipit magis, & minus sicut natura accidentalis, iam vero si Arist. intelligeret quò ad esse specificum, & quiditatiuum nō contradistingueretur natura substantialis à natura accidentali penes suscipere magis & minus, quia sicut natura substantialis non suscipit magis & minus quò ad esse specificum, sed in indiuisibili consistit, ità etiam natura accidentalis: ratio enim & diffinitio albedinis non magis conuenit vni quàm alteri, quia vna non est magis color quàm altera, Nec valet tandem siquis eo sese recipiat, Aristotelem loqui secundum famositatem, & aliorum sententiam, quia ipse hanc proprietatem assignans vtitur hoc verbo [Dico] consuetudo autem Aristotelis est, vbi consimilem habet loquendi modum, quòd loquitur ex mente propria, sicut etiam animaduertunt Græci interpretes in libro Priorum, vbi Arist. inquit, Terminum autem voco &c. præterea Aristoteles tandem confirmat sententiam 8. Met. 10. vbi comparans formam substantialem numeris, inquit, quòd sicut numerus non suscipit magis & minus, ita neque forma substantialis, iam vero numerus secundum nullā rationem suscipit magis

& minus

perfectas excepta anima rationali suscipere magis et minus, 8. Met. q. 3. dicere ausus fuit, cuius quidem sententia sicut latior est, ita etiam magis irrationalibilis est, quàm opinio Auerrois, si quidem Aristoteles primo de Anim. 65. probans, quod intellectus est substantia in non corrumpi, inquit, quod si corrumperetur, maximè corrumperetur ab ea debilitate, quę est in senio: hoc autem, inquit, non contingit, sed sibi accidit, sicut virtuti sentienti, & potentiæ visiuæ, quæ quidem in senio secundum substantiam non imminuitur, neque remittitur, sed si quippiam patitur, ita vt deterius operetur, id sibi contingit ratione organi mali dispositi: vnde inquit, si senex acciperet oculum, & organumiuuenis, videret ut iuuenis, qua in parte satis aptè ostendit philosophus, quod sicut anima rõnalis in indiuisibili consistit, & secũdum substantiã non intenditur, neq; remittitur, ita ẽt anima sensitiua, quod si anima sensitiua intenderetur & remitteretur, vt dicit Scotus, tunc anima sensitiua non ita se haberet sicut anima intellectiua quò ad intendi, & remitti, quia anima intellectiua in indiuisibili consisteret, & non intenderetur, et remitteretur, adde quòd falsum esset, quod inquit philosophus, quòd si senex acciperet oculum, & organum iuuenis, videret, vt iuuenis, quia si continue remittitur, igitur etiam si in senio acciperet organum iuuenis, non eam operationem exerceret, nec ita videret, sicut potentia visiua iuuenis, quæ intensior est, itaque non solum anima rationalis in indiuisibili consistit, nec in tensionem & remissionem subit, sed vnaqueque forma substantialis.

Dilucidatio.

PRO resolutione itaque dicendum, quòd nulla forma substantialis siue perfecta, siue imperfecta, siue secundum se, & secundum esse specificum, siue vt indiuidua, & in materia consideretur, intenditur & remittitur, seu quælibet in indiuisibili consistit, et in hoc distinguitur à natura accidentali, quę habet latitudinem graduum secundum quos à subiecto secundum esse intensius, & remissius participatur, quam veritatem B. D. Auicẽnas, & Porph. cognouerunt, & licet formæ substantialis operatio intendatur & remittatur, id non prouenit quia forma substantialis intendatur & remittatur, quoniam hęc sibi similis secundum substantiam semper existit, sed id prouenit rõne materiæ in qua operatur, & ratione instrumẽti sibi inseruientis, ex qua resolutione id corrolariè colligitur, quod generatio substantialis non fit successiue, sed in instanti, sed licet forma substantialis in indiuisibili consistat & gradus indiuiduales non habeat, attamen vna forma substantialis est maioris perfectionis, quam alia, lo-

quendo

& minus, quia ternarius non est magis, & minus, neque seipso, neque re spectu alterius ternarij: igitur neque forma substantialis quo vis modo consideretur suscipit magis & minus, habetque latitudinem graduum, prætereà quod Auerrois sententia falsa sit hac ratione ostenditur, Forma quælibet substantialis siue perfecta, siue imperfecta sit, perfectior est, atque supra gradum accidentis existit, iam vero non omnia accidentia intenduntur & remittuntur, sicut sunt accidentia propria: non enim risibile est magis & minus risibile, igitur neque forma substantialis etiam si imperfectissima sit: cum sit supra gradum horũ accidẽtium suscipit magis & minus: postremo id probari potest ratione qua ostendit Porph. cap. de differentia, specificas differentias non suscipere magis & minus quælibet forma substantialis etiam imperfectissima, sicut est forma elementi tribuit, & complet esse rei, esse autem vnicuique vnum, & idem est, neque intensionem, neque remissionem suscipiens: non enim dicimus vnum hominem altero habere magis esse, aut aquam, aqua, sicut dicimus magis & minus aquilinum esse, simum, aut coloratum esse. igitur neque forma substantialis quæ absoluit esse suscipit magis, & minus. Beatus Thomas super primo de Gener. cont. 84. arguit contrà Auer. & vtitur hac ratione, si formæ elementorum intenderentur, & remitterentur, igitur successiuè acquirerentur, ergo per motum, igitur ad substantiam esset motus contra Philosophum 5. Phis. 10. vbi negauit ad substantiam esse motum, sed ratio ista Beati Thomæ nihil concludit contrà Auer. nã cum inquit, si formæ elementorum intenderentur, & remitterentur, ergo succeßiuè acquirerentur, verum est, cum autem infert, ergo per motum, negatur consequentia, quia non valet, Forma succeßiuè acquiritur, ergo per motum: peccat enim argumentum per fallaciam consequentis, si quidem ad constituendam propriam rationem motus non sufficit succesʃio, sed requiritur subiectum in actu, & requiruntur termini positiui, nam vt habetur 5. Phis. tex. 8 subiectũ motus propriè dicti actu est, fitq; motus de subiecto in subiectum, idest de termino positiuo in terminũ positiuum. iam vero dicet Auer. licet formæ elemẽtorum succesʃiuè acquirantur, non tamen acquiruntur per motum, quoniã desunt duæ illæ cõditiones requisitæ ad motũ, videlicet subiectũ in actu, et termini positiui, quoniã succesiua illa elemẽtorum generatio habet subiectum in potẽtia, & fit de non subiecto in subiectum, idest de priuatione ad formam tanquam secundum terminos primos, quamobrem ratio diui Thomæ contra Auer. nullum habet momẽtum, sed quæ à nobis allatæ sunt eius sententiã euertere, et demoliri videntur, ex quibus etiam Scoti sententia euertitur, qui non solum elementorum formas, sed etiam formas substantiales

perfectas

quẽdo de formis diuersarum specierum: nam cum species entium sint sicuti numeri, sicut species numerorum non æqualiter distant ab vnitate, ità duæ species non æqualiter distant à primo principio quod est summa vnitas, & per consequens non sunt æqualis perfectionis, & hoc pacto in substantia inuenitur magis, & minus, idest essentia persectior, & ignobilior: quibus sic explicatis discutiamus modo rationes Auerrois, & alias in contrarium aductas, & ad primam Auerrois concedimus illud assumptum, quòd elemento formaliter, & actu supersunt in mixto, cum autem dicitur si formæ elementorum non remitterentur, sed integræ manerent in mixto, generatio mixtorum eßet alteratio, & forma superueniẽs esset accidens: negatur consequentia, ad probationem respõdetur quòd illa propositio ità intelligenda est, quòd omnis transmutatio adueniens enti in actu determinatæ speciei et non ordinabili ad vlteriorem formam alteratio est, etenim non quilibet actus existens in materia, nec quodlibet subiectum in actu tollit rationem generationis, & rationem substantiæ in forma adueniente, sed actus qui constituit subiectum in actu determinatę speciei, nec ordinabilis est ad vlteriorem formã, iam vero licet elementorum formæ integræ supersint in mixto, faciantque materiam in actu, quia tamen non faciunt subiectum in actu quod sit determinatæ speciei, quia materia informata formis elementorum non est alicuius præfinitæ speciei, sed relinquunt potentiam in materia ad vlteriorem formam, proinde non sequitur quòd generatio mixti sit alteratio, & forma superueniens sit accidens. quam responsionem lubet comprobare ex ipsomet Auer. vt eius inconstantia conspicua fiat Auerroes in epitom. Met. tract. primo in dictione materia dictinguit materiam primam à materia habẽte formam: hanc autem in duo generæ distribuit, alia namque, dicit, est materia quæ habet formas elementorũ refractas, alia verò quæ integrã formã hẽt sicut est materia vegetali aĩa insignita, sentiẽtẽ animã receptura, uult itaq; Auer. ꝙ anima vegetalis quæ actualior est quã formæ elemẽtorũ integra maneat in materia cũ recipit animã sẽtiẽtem, et tamẽ saluatur generatio, et rõ substãtię in aĩa sẽsitiua superueniẽte, ergo etiã si formæ elemẽtorũ, quę imperfectiores sũt anima vegetali in mixto maneãt integrę, & nõ remissæ multo magis saluabitur generatio mixti quarè alterũ duorũ secundũ ipsum dicere oportet, aut quòd anima vegetalis quæ de ipsius sentẽtia in materia manet, cũ recipit animã sentiẽtẽ, necessariò remittatur, vt saluetur vera generatio formę aduenieñtis, ꝙ tamẽ ipse nõ cõcedit, cũ sit forma perfecta, aut quòd non qlibet actus integer manens in materia generationẽ tollit, atq; ita ad saluãdã mixti generationẽ nõ necesse est formas substantiales elementorom intendi & remitti, vt temerè censuit

Auer. et qui eũ sunt insequuti, sed aduersus ea quæ dicta sunt occurrit dubitatio, nam ex Arist. 5. Phis. 8. & primo de Gener. 11. subiectum generationis potentia est, igitur subiectum generationis omnem actum abijcere debet: Secundo & fortius, Aristoteles primo de Gener. circa initia arguens contrà antiquos ponentes vnum elementorum generationis subiectum, format consequentiam istam, Si vnum elementorum generationis subiectum foret, tum generatio esset alteratio, iam verò si responsio allata vera est, nulla erit Aristotelis consequentia, quia dicent antiqui, quòd licet vnum elementorum sit generationis subiectum, non tamen generatio est alteratio, quia per nos materia informata formis quatuor elementorum est subiectum generationis mixtorum, & tamen generatio non est alteratio: si ergo Aristotelis consequentia aduersus antiquos consistere debet, dicendum est, quòd quilibet actus existens in materia generationem tollit. Soluimus, & ad primam rationem nos dicimus, quòd propositio ista, subiectum generationis potentia est, non est ità ad viuum resecanda vt intelligatur, quòd subiectum cuiuslibet generationis substantialis pura potentia sit, quia hoc nec Aristoteli, nec rationi consentaneum est, quia cum entium formæ non sint æqualis perfectionis, non æqualiter distare debent à materia prima, sicut neq; æqualiter distant ab actu illo purissimo, qui est fons omnis perfectionis, sed quæ imperfectiores sunt, materiæ proximiores sunt: quæ verò perfectiores, longius distant, vndè quia elementorum formæ imperfectissimæ sunt, materiæ primæ propinquissimæ sunt, atque puræ potentiæ cohærent. Anima verò vegetalis, quia perfectior est, longius distat à materia, in eaque supponit formas elementorum, sensitiua quę adhuc perfectior est, adhuc remotior est à materia, & proindè formas elementorum, et animam vegetalem in ea præsupponit Anima intellectiua quæ omnium perfectissima est, omnium remotissima est, atque in materia formas elementorum uegetalem, sentiẽtemque animam præsupponit, vndè quanto forma perfectior, nobiliorque est eò magis requirit materiam actuatam, quia non est rationi, nec naturæ ordini consentaneum, vt formæ quæ inæqualis sint præstantiæ, & perfectionis æqualiter distẽt à fonte imperfectionis; videlicet à materia prima, ac proindè omnes ex æquo recipiantur in materia in pura potẽtia, vndè illa propositio quam B. Doctor enunciat, Omnes formas habere idem subiectum proximum, vniuersaliter falsa est, sed tantum veritatem de formis imperfectissimis, vt sunt formæ elementorũ quæ sunt eiusdem ordinis, & æqualiloco constitutæ. in alijs verò perfectioribus formis nõ verè dicitur. quamobrem propositio illa non intelligitur quòd subiectum generationis pura potentia si respectu cuiuslibet generationis substãtialis, licet id verum

sit respe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

sit respectu generationis elementorum, sed intelligitur quod non sit ens in actu secundum gradum determinatum, & præfinitæ speciei, iam verò licet materia informata formis quatuor elemẽtorum actu sit, quia tamen nõ est alicuius determinatę speciei, nec gradum specificum habet, sed ordinabilis est ad ulteriorem formam, proindè dicitur in potentia, subiectumque generationi existit. Ad secundam quæ maioris ponderis est, respondetur, quòd Aristotelis consequentia valet contra antiquos, quia ponebant subiectum generationis vnum elementorum quod erat ens in actu secundum gradum determinatum, & determinatæ speciei, vt aqua, vel aer, et proindè sequebatur generationẽ alterationem esse: nobis verò non obest, quia vniuersitas illa formarum elementorum, quæ ponitur in materia non constituit materiam actu secundum gradum specificum, & determinatum, quia non est aut ignis, aut aqua, aut planta, vel brutum, sed est quid indeterminatum, & in potentia ad vlteriorem formam, & propterea non sequitur, quòd generatio mixti sit alteratio: Sed adhuc occurrit ardua dubitatio, quia dicet aliquis quòd licet non remissis elementorũ formis generatio saluari queat, vera tamen mixto saluari non potest, deducitur siquidem philosophus 2. de Gener. 48. arguens contra Empedoclem, qui posuit elementa integra manere in mixto, format consequentiam istam, Si elementa integra manerent in mixto, non esset mixtio, sed iuxta positio, igitur cum integritate formarum elementorum uera mixtio saluari non potest, alioquin nulla contrà Empedoclem esset Aristotelis ratio. maximam porrò efficaciam pro Auer. ratio ista habere videtur, sed mea sententia ità dissoluitur, quòd ratio Aristotelis concludit contrà Empe. quia Empedocles vt ei imponit Aristoteles, voluit elementa esse secundum substantiam intransmutabilia, ad quam positionem sequitur etiam eße inalterabilia, & secundum qualitates intransmutabilia, quoniã si eßent mutabilia secundum qualitates, essent etiam mutabilia secundũ substantiam, nisi velimus concedere mutationem factam in elementis secundum qualitates superstite manente substantia, vndè cum secundum Emped. elementa in mixto manerent integra, et perfecta manebant etiã secundum qualitates: cum autem summæ, & integræ qualitates, vt summus calor, summumque frigus in eadem parte simul se compati, & manere non possint, igitur elementa in eadem parte manere non poterant, sed vnum erat in vna parte, & alterum in altera parte: hoc autem non est mixtio, sed potius iuxta positio. nõ tamen ratio Aristotelis nostræ officit sententię, quia nos cum Arist. ipso tenemus, quòd elementa secundum substantiam transmutabilia sint, & consequenter secundum qualitates alterabilia, licet ergo elementorum formæ substantiales in mixto integræ

FF 2 manenat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

maneant & perfectæ, non tamen integræ, & summæ manent earũ qualitates, sed remittuntur, & ad eam mediocritatem rediguntur quòd elementa in eadem parte simul manere queunt, ità vt quælibet pars mixti mixta sit, ac proindè sit mixtio, & non iuxta positio; quam ob rem cum integritate formarum elementorum non solum vera generatio, sed etiam vera mixtio seruatur: sed nũc pergamus ad alterum Auerrois fundamẽtum, & primo reflectitur argumentum, quia cum de ipsius sententia vegetalis anima quæ actualior est quàm forma elementi integra remaneat in materia sensitiua adueniente, igitur animal non habebit vnum eße simpliciter, quod tamen ipse inficiatur. sed quoniam ducere ad incommodum non est soluere, & eo magis quod fundamentum fauet etiã opinioni Beati D. abijcientis omnino formas elementorum à mixto, respondetur negãdo consequentiam, et ad probationem cum dicebatur quælibet forma substantialis dat esse simpliciter, id cautè accipiendum est, nam in forma non ordinabili ad vlteriorem formam verè dicitur, sicut est de forma propria ignis, & de anima vegetali in plantis: hæ enim quia vlteriorem formam non expectant dant esse simpliciter, in forma verò ordinabili ad vlteriorem formam nõ verè dicitur. iam verò formæ elementorum, & vegetalis anima in mixto. quia ordinabiles sunt ad vlteriorem formam, vt ad animam sentientem tãquam ad terminum, non dant esse simpliciter, sed hoc ab vltima forma proficiscitur: nam sicut, vt 7. Met. inquit philosophus, in definitione licet plures differentiæ sint vnitas definitionis ab vltima proficiscitur differentia, & in numero quaternario licet sint dualitas, & & tertia vnitas, hæ tamen non dant esse, sed postrema vnitas accedens dat esse, & vnicam tantum numeri speciem constituit ità res sese habet in mixtis, quia licet elementorum formæ integræ maneant in mixto non dant eße simpliciter, sed hoc proficiscitur ab vltima forma adueniente tanquam ab vltima vnitate, quia priores formæ sunt quasi materia posterioris, & potentiam habent adhuc acquirendi perfectiorem formam, quæ sanè dicitur esse terminus, & actus formarum præcedentium, quamobrem non sequitur quod tantum pertimuit Auer. quòd si ponantur elementorum formæ in mixto non remissæ, vt mixtum non habeat vnum esse simpliciter. Ad tertiam, quam putauit concludere aduersus Auicennam, primo reflectitur argumentum, quia per rationem ipsius, formæ etiam mixtorum intenderentur, & remitterentur, deducitur, quia certum est quòd dispositio, & complexio qua mixti forma in materia conseruatur, intenditur, & remittitur, tunc q̃ritur aut ad remissionẽ dispositionũ remittitur forma substãtialis mixti, aut nõ: si primum habetur propositũ si secundũ, ergo qua rõne remissis

& ablatis

& ablatis duobus vel tribus gradibus vtpotè caloris, & complexionis potest mixti forma in materia conseruari, poterit ex omnibus ablatis in materia superstes remanere, quod cum falsum sit, igitur dicendum est remissionem dispositionum mixti formam substantialem remitti. Sed soluamus rationem ipsius, et cum quærebatur aut ad remissionem qualitatum remittitur forma elementi, aut non dicimus quòd non, & cum inferebatur, ergo qua ratione possunt remitti & separari duo vel tres gradus incolumi manente forma, poterunt & omnes remitti eadem superstite manente, cum omnes gradus vnius qualitatis sint eiusdem rationis, respondetur quòd gradus vnius qualitatis bif. cōsiderari possunt, vno modo inter se, alio modo respectu formæ substantialis: si primo modo considerentur cum omnes sint eiusdem rationis, si duo vel tres contingenter insint, et remitti possunt, pariter et omnes. si vero secūdo mō nō omnes separari et remitti possūt, superstite manēte forma in materia, et ratio est, quia cum forma substantialis elementi, & quælibet alio materialis forma pro sui conseruatione postulet in materia proprias dispositiones in quadam latitudine, & debita quadam mensura, tanquam finis, & id cuius gratia sunt dispositiones ipsæ, imponit necessitatem ijs qualitatis gradibus qui pro cōseruatione formæ in materia necessarij sunt, vndè licet facta cōparatione inter gradus vnius qualitatis inter se valeat ista cōsequentia, remittuntur duo vel tres, ergo omnes, facta tamē comparatione ad formā non valet, quoniam ea mensura qualitatis q̄ requiritur pro cōseruatione formæ in materia sumit necessitatem à forma tanquam à fine quò minus separari, atque remitti queat, in columi manente forma solutis rationibus Auerrois discutiamus modo duas illas vltimas Scoti, quibus non solum probabatur formas elementorum, sed quamlibet materialem formā intendi, & remitti, & ad illā quæ de sumebatur ex 8. Met. 10. respondetur, quòd cum philosophus inquit [ꝙ substātia non suscipit magis, & minus, sed siquidē cum materia] nō loquitur assertiuè, ità ꝙ illa particula [si quidē] habeat uim vnius termini, & forma vt in materia suscipiat magis & minus, quia cū ab Arist. ea in parte fiat cōparatio inter formas, & numeros quò ad intendi, & remitti, sicut numerus neq; secundū speciē, neq; ut in materia suscipit magis, & minus, ità neque forma substantialis, neque secundum speciem, neque vt indiuidua, & in materia suscipit magis, & minus, sed loquitur conditionaliter, vt sensus sit forma substantialis, quæ substantia est secundū speciem nullo modo suscipit magis, et minus, sed si susciperet, id esset vt in materia, ità quòd minus repugnaret sibi suscipere magis, et minus vt in materia, quā secūdū se: ex hac aūt cōdōnali nō sequitur philosophū affirmare ipsā suscipere magis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

re magis, & minus, quamobrem Scotus minus cautè super hoc Aristotelis dictum posuit fundamentum suæ opinionis. Ad ultimam bis. responderi potest, primo quidem quòd illa Arist. propositio non intelligitur de quacunque transmutatione, sed tantum de tribus speciebus notis, præterea dato quòd propositio etiam intelligatur de mutatione suastantiali, dicendum, quòd non intelligitur de mutatione substantiali ratione principalis, & ultimi termini, sed ratione præuiæ dispositionis, & iuxtà hunc modum intelligere debemus omnes Aristotelis authoritates, quæ indicare uidentur mutationem substantialem diuisibilem esse, & tempore metiri, non quidem pro introductione formæ substantialis, quia ratione huius non distinguitur mutari à mutato eße, sed pro aggregato ex alteratione præcedente: formaliter ergo ad argumentum Scoti negatur diuisio, quoniam non est partim, & partim ratione formæ substantialis, nec ratione subiecti, sed ratione præuiæ positionis, & hæc dicta sint satis.

Primę qualitates elementorum principia sunt.

DVOBVS in locis Aristoteles sententiam istam pronunciauit secundo de Gener. contex. 6. & quarto Metheo. primo, quæ cum conspicuè significare uideretur primas qualitates esse formas substantiales elementorum, inter eius interpretes orta controuersia fuit, an primæ qualitates sint formæ elementorum. Aphrod. Alexander, de quo scribit Auerroes octauo Met. Com. 5. in libro de sensu, et sensibili ca. de sapore, & 4. quæstio natura. cap. 4 uoluit primas qualitates eße formas substantiales elementorum. cuius etiam sententiæ fuit Ammonius in libro cathegoriarum cap. de substantia, vbi dubitans quomodo substantiæ nihil sit cõtrarium cum tamen ignis, & aqua per caliditatem & frigiditatem, quæ substantiæ sunt sibi inuicem opponantur, concedit ignis caliditatem, & aquæ frigiditatem substantias esse, ac proinde ignem, & aquam secundum formam substantialem sibi inuicem opponi, non tamen totum ignẽ toti aquæ contrarium eße, cum materia & corpore conueniant, quòd si Ammonius voluisset primas qualitates non esse formas substantiales, negandum erat illud quod acceptum fuit, ignis calorem videlicet, & aquæ frigus substantias esse, quod tamen ab ipso conceditur, præceptoris Ammonij sententiam secutus fuit Io. Gram. 2. de Gener. super contex. 49. vbi exponens dictum illud Aristotelis, quod erat, ignem cõtrariari aquæ, vt contingit substantiam substantiæ contrariam esse, eandem dubitationem mouet, & eodem modo persoluit, a quorum opinione non recessit Galenus medicus tractatu primo de elemẽtis, cuius sententiã

doctissi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

doctissimus Mathæus Curtius superiori ætate constanter eandem esse cū Aristotelis opinione asseruit. cęterum quia de Alexandri opinione dubitarunt iuniores nōnnulli, dixeruntque nunquam Alexandrum voluisse primas qualitates esse formas substantiales elementorum. falsoque sententiam istam ab Auer. Alexandro fuisse adscriptam, quòd si Alexander illas quandoque formas appellauit. hoc intelligendum est quò ad nos, quia vtimur his vice ex loco formarum. quæ nobis ignotæ sunt. ostendimus nos hanc fuisse veram, & germanam Alexandri sententiam ab Auer. rectè intellectam. siquidem Alexander loco superius citato cap. de sapore, considerans dictum illud Aristotelis quod ignis non agit in quantum ignis, nec aqua in quantum aqua dubitauit, quia cum ignis in calore & siccitate consistat & aqua in frigiditate, & humiditate, quæ substantiæ sunt, & per illas agant, igitur ignis agit in quantum ignis, & aqua in quantum aqua, quoniam agunt per ea quæ eorum substantiæ sunt. huic dubitationi respondens Alexander non negat quod assumit, uidelicet ignem consistere in calore & siccitate, & aquam in frigiditate & humiditate, easque substantias esse, quod tamen sibi negandum erat, si voluisset has non esse substantias, sed accidentia & qualitates, sed negat consistere in caliditate, & siccitate tantum, cum præter has aliquid aliud intra se teneant, quæ quidem verba fuerunt erroris modernorum, quia videntes Alexandrum dicere ignem non solum constitui per calorem, & siccitatem, sed aliquid aliud præter has continere, dixerunt Alexandrū voluisse ignem præter qualitates has, habere propriam formam substantialem: cum tamen Alexander declarans quid sit illud quod ignis præter calorem & siccitatem continet, non inquit hoc esse formam, sed materiam: hinc infert quòd licèt ignis agat per calorem & siccitatem quæ substantiæ sunt, non tamen agit vt totus ignis, quoniam totus ignis propter materiam quam continet, non habet contrarium, ratione cuius actio efficitur, & hoc modo vult intelligendum esse illud Aristotelis dictum, quòd ignis non agit inquantū ignis, ex qua solutione satis cōspicuūest Alexandrum voluisse primas qualitates esse formas substantiales elementorum, & præter has in elementis nil aliud præter materiam adinueniri, à quo non recesserunt Ammonius, & Io. Gram. vt dictum est, quorum sententia ità probatur, & primo ex Alexandro hoc pacto probauit Auerro. loco superius citato, idest forma substantialis alicuius ad cuius ablationem tollitur substantia rei, vt habetur secundo de Anima contex. 9. sed ad ablationem caliditatis, & aliarum qualitatum tollitur ignis, & cætera elementa: ergo primæ qualitates sunt formæ substantiales elementorum. secundo probatur ex Aristotelis authoritate secundo de Genera. cōtex.

6. vbi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

6. ubi inquit, quòd materia, & primæ qualitates constituunt, et sunt principia elementorum: cum autem principia, & principata in eadem coordinatione reperiãtur, igitur cùm elementa substantiæ sint, pariter & primæ qualitates, quæ elementorum sunt principia, substantiæ esse debent: secus ex non substantia constitueretur substantia, quod tamen inficias iuit Aristo. primo Phisicorum contex. 52. sed fortè ad hoc dicet aliquis, quòd primæ qualitates dicuntur, ab Aristo. principia elementorum circumscriptiuè, quia circunscribunt formas substantiales elementorum nobis ignotas, quæ sunt principia elementorum: quotiescunque enim formæ substantiales et ultimæ differentiæ rerum latitant, licet eas circumscribere per ipsarum proprietates, & accidentia: sed responsio ista nulla est, quoniam tunc malè Philosophus negasset in tex. octauo grauitatem & leuitatem esse principia elementorum, probatur consequentia, quoniam sicut primæ qualitates circumscribere valent formas substantiales elementorum; ità etiam grauitas, & leuitas, quoniam sicut primæ qualitates sunt principia alterationis, ità grauitas, & leuitas, sunt principia motus localis: igitur sicuti primæ qualitates principia elementorũ dici possunt, ita etiam grauitas, & leuitas: non ergo ratio principij magis primis qualitatibus, quàm grauitati, & leuitati attribuenda erat, si ergo Aristotelis sententia consistere debet, quòd primæ qualitates sint principia, grauitas autem, & leuitas nequaquam. dicere oportet Aristotelem voluiße primas qualitates esse vera principia elementorum: idem tertio probare conatus est Mathæus Curtius in hunc modum, Forma non innotescit nisi ex operationibus, sed in elementis nulla alia conspicitur operatio præter operationes primarum qualitatum: ergo in elementis nulla alia reperitur forma substantialis præter primas qualitates: consimili ratiocinio & arguendi modo usus fuit Aristoteles ad probandũ in plantis nullam aliam virtutem animalem præter vegetalem animam adinueniri, sic arguens, In plantis nulla alia conspicitur operatio præter operationem animæ vegetalis: ergo in eis nulla alia reperitur virtus præter animam vegetalem, postremo, idem est principium distinguendi & essendi rei, primæ qualitates sunt principia distinguendi unum elementum ab alio: ignis enim distinguitur ab aqua, quia ignis calidus, & siccus est, aqua verò frigida & humida, igitur primæ qualitates sunt principia essendi, atque ita formæ substantiales elementorum, sed quamuis doctissimorum virorum hæc extiterit opinio, attamen falsa est, & ab Aristotele aliena, & prima probatur ratione qua in Alexandrum usus est Auerroes octauo Meth. Commen. 5. quæ huiusmodi est. in his quæ uniuocè dicuntur, quòd uni est accidens, alteri non potest esse substantia, quoniam

quoniam oppositum prædicati non ſtat cum ſubiecto: ſi enim eſſet accidens in vno, & ſubſtantia in alio; igitur diuerſam haberet rationem, atque naturam: igitur non eßent vniuoca, ſed primæ qualitates vniuocè dicuntur in ſimplicibus, & mixtis, & in mixtis accidentia ſunt, ergo in elementis ſubſtantiæ eſſe non poßunt. minor probatur quo ad vtranque partem, & primo, quod in mixtis accidentia ſint, probatur ex Ariſtotelis authoritate tertio Meth. contex. 17. vbi ſic inqait, Subſtantiam quæ maximè ſignificare videntur ſunt ignis, aqua, ut aer, & terra, ex quibus corpora compoſita conſtant. horum autem calores, et frigiditates, & ſimiles paſſiones non ſunt ſubſtantiæ: quod autem vniuocè dicantur in mixtis & elementis probatur ex ſenſu tactus, qui rectiſſimus iudex tangibilium qualitatum, quippè qui eodem modo immutatur ab illis, id etiam patet ex definitionibus earum, etenim eaſdem definitiones habent in mixtis, & elementis, ſed clarius probatur ex Ariſtotelis authoritate ſecundo de Anima 41. vbi redarguens opinionem illorum, qui voluerunt, quòd calor ignis ſit cauſa præcipua nutritionis, & augumenti, inquit, quòd calor ignis non eſt præcipua cauſa nutritionis, ſed eſt concauſa, & inſtrumentum: vult ergo quòd idem re ſit calor ignis, & calor mixti, licet ratione inter ſe differant, vt penes moderatum, & immoderatum, quod quidem eſt differentia quædam accidentalis, & quidam modus caloris. ſecundo & principaliter, ſubſtantia non eſt terminus alterationis per ſe, ex Ariſtot. quinto Phiſico. 10. vbi negat ad formam ſubſtantialem eſſe motum, & conſequenter alterationem, quia à quocunque remouetur genus, remouetur & ſpecies. Sed primæ qualitates ſunt termini alterationis per ſe, vt eſt ſententia eiuſdem ſeptimo Phiſico 11. vbi inquit, quòd alteratio per ſe eſt ad caliditatem, & frigiditatem, igitur primæ qualitates non ſunt ſubſtantiæ. Inſuper nulla ſubſtantia eſt per ſe ſenſibilis, & tangibilis qualitas, vt habetur ex Ariſtotele ſecundo de Anima 64. vbi contradiſtinguit ſubſtantiam à ſenſibili communi, & proprio, quoniam hæc ſunt ſenſibilia per ſe, ſubſtantia verò eſt ſenſibilis per accidens. ſed primæ qualitates ſunt per ſe ſenſibiles, & tangibiles qualitates, ſiquidem Philoſophus ſecundo De generatio. 8. primas qualitates connumerat in eodem genere, in quo connumerat durum, & molle, aſperum, & lene, quæ quidem accidentia ſunt: itaque primæ qualitates accidentia erunt, & non ſubſtantiæ, ex altera parte Auerroes quarto celi commen. 20. & ſecundo de Anima 108. voluit grauitatẽ & leuitatem eſſe formas ſubſtantiales elementorum. cuius ſententiam ſecutus eſt Acchillinus tertio libro de elementis, dubio ſecũdo, ſed neque opinio iſta eſt Ariſtoteli cõſentanea,

primo quidem, quoniam Arist. secundo De gener. 8. grauitatem, & leuitatem connumerat inter tangibiles qualitates & in eodem genere in quo cõnumerat calidum & frigidum, & durum & molle, iam verò hæc sunt qualitates, & non substantiæ, igitur grauitas & leuitas. Sed ad hoc dicunt nõnulli grauitatem, & leuitatem bif. capi posse, vno modo pro actu primo, alio modo pro actu secundo, & vtar verbis ipsorũ, pro grauitatione, & leuitatione: licet enim hisce vocabulis vti pro euidentia rei, tunc dicũt quòd cum Aristoteles grauitatem & leuitatem connumerat inter qualitates, non accipit grauitatem & leuitatem primo modo, quoniã substantiæ sunt, sed secundo modo: sed isti in errore versantur, quoniã ibi Philosophus inquirens quænam tangibiles qualitates sint principia elementorũ, inquit, quòd neque grauitas, neque leuitas, neque durũ & molle elemẽtorum sunt principia. quia non sunt actiua & passiua: loquitur ergo Philosophus de ea grauitate & leuitate quæ non est actiua & passiua, iam verò hoc non solum verum est de grauitate & leuitate secundo modo, sed etiam primo modo pro actu primo, quoniam grauitas, & leuitas non sunt principia alterationis, & actionis & passionis, quemadmodum nec durum, & molle; quamobrem Philosophus accipit grauitatem & leuitatem simpliciter, & vniuersaliter, prætereà Philosophus 7. Phisi. 11. inquit quòd ad grauitatem & leuitatem alteratio est. certum est autem, quòd hoc non intelligitur de grauitate & leuitate secundo modo, quoniam ad motum non est per se motus, sed primo modo: sed illud quod est per se terminus alterationis est qualitas, & non substantia, igitur grauitas & leuitas pro actu primo erit qualitas & non substantia, idque tandem ex ipsomet Auer. comprobatur, nam grauitas & leuitas ex primis qualitatibus fluunt, vt inquit ipse quarto Cęli com. 39. vbi hæc habet ad verbum, & signum quòd aer est, magis grauis, quàm leuis, est, quia causa leuitatis est calor, & causa grauitatis est humiditas, & omnes conueniunt quòd aer est magis humidus, quàm calidus. ergo erit magis grauis, quã leuis. igitur grauitas & leuitas substantiæ eße non possunt, cùm substantia nõ fluat ex qualitatibus. cæterum Zimara hac in parte & plerique Auerroistæ insurgũt dicentes Auerroem nunquam voluiße grauitatẽ et leuitatem esse formas substantiales elementorum, et si quandoque vt locis citatis dixit substãtiàs eße, non intellexit formaliter, sed circumscriptiuè prout substantiã ipsam circumscribunt, sed isti hac in re nimis oscitanter Auerroem lectitasse præseferunt, quoniam Auer. 4. Cę. com. 20. inquit, quòd sicut impossibile est raritatem & densitatem reponi in prædicamento substantiæ, ità impossibile est grauitatem & leuitatem reponi in prædicamẽto accidentis habet ergo Auer. pro impossibili grauitatem & leuitatem reponi in prædicamẽ

to accidentis.similiter Auer.secundo de Anima contex.illo centesimo octauo vult quòd grauitas & leuitas sint formaliter substantiæ,quod ex eo patet,quia cum accepisset propositionem illam quòd obiecta sensus tactus sub diuersis generibus contineantur,eam probauit ex hoc, quia caliditas & frigiditas continentur in prædicamento qualitatis,grauitas autem & leuitas in prædicamento substantiæ:itaque grauitas & leuitas secundum ipsum sunt formaliter substantiæ:alioquin si essent formaliter qualitates, tunc caliditas,& frigiditas,grauitas & leuitas non eßent in diuersis generibus,vt inquit,sed in genere qualitatis,ac proinde non probaret obiecta sensus tactus in diuersis generibus contineri,quod tamen eius propositum erat.vnde Achillinus longè melius quàm Zimara Auerroem intelligens ne ab eius doctrina quam sequebatur aut latum vnguem recederet, tenuit grauitatem & leuitatem esse formas substantiales elementorum. qua in re & ipse claudicauit,cum non substantiæ,sed qualitates, & accidẽtia sint,vt ostensum est,quid ergo dicendum?

Dilucidatio.

PRO resolutione animaduertendum est, quòd elementa bif. considerari possunt, vno modo vt substantiæ sunt, alio modo vt elementa, differunt enim hæc inter se, quoniam ignis, aqua, aer, & terra vt substantiæ sunt,dicunt esse absolutum,vt verò elementa dicunt respectum ad alterum, quia cum elementum sit subiectum ex quo aliquid fit dicit respectũ ad id quod fit, vnde ignis vt ignis, & vt elementũ differunt sicut absolutũ & respectiuum, & esse elementum supra ignem, & aquam & alia relationem addit, quam sanè differentiam declarauit Arist. 10. Met. 2. vbi inquit accidit igni elementum esse, à quo accepit Auer. 3. Cæli com. 31. vbi ita scribit ad verbum, via ad cognitionem, quòd corpora sint elementa,& hoc est procedere à definitione rei ad suum accidens. corpus autem esse elementum est ei accidens,cum elementum dicatur in comparatione eius cuius est elementum. Insuper elementa primo modo adhuc bif. considerari possunt, vno modo vt completa sunt, & apicem substantialis perfectionis adepta,alio modo quo ad introductionem formæ substantialis, his habitis,ponimus conclusiones istas, prima quidem est. si considerentur elementa primo modo, vt substantiæ sunt iam perfectæ & absolutæ, habent propriam formam substantialem; primæ uerò qualitates, & grauitas & leuitas sicut & in aliјs,accidentia sunt & qualitates, sunt que effectus elementorum quatenus ab illis quo ad earum existentiã subiectiuè dependent, & si quandoque aut formæ, aut differentiæ nun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

cupantur, id intelligitur quo ad nos, & quatenus veras formas non nobis ita conspicuas circumscribunt. secunda enunciatio, si elementa considerentur quo ad eductionem formæ substantialis, qualitates primæ principia dicuntur elementorum tanquam materia. nam cum primæ qualitates sint materiæ dispositiones, quibus mediantibus forma substantialis elementorum in materia introducitur, quoniam actus actiuorum fiunt in patientie benè disposito, ea verò quæ se tenent ex parte materiæ ad materiã reducuntur, sicut ea quæ se tenent ex parte agentis reducuntur ad agens, ea propter primæ qualitates secundũ hanc rationem elementorum principia dici poßunt. tertia enunciatio, si corpora simplicia vt miscibilia, et vt elementa sunt, considerentur, primæ qualitates sunt principia elementorum in genere causæ formalis, quod ex eo probatur, nam de ratione elementi est, vt sit id ex quo aliquid fit, atqui ex elementis non potest aliquid fieri, nisi misceantur, non miscentur nisi alterẽtur, quia mixtio est miscibilium alteratorum vnio, nõ alterantur nisi per primas qualitates, ergo de primo ad vltimũ elemẽta nõ sunt elementa nisi per primas qualitates, quibus positis ponitur in corporibus simplicibus ratio elemẽti, et illis ablatis elementi ratio aufertur, et hoc pacto intellexit Arist. in hac propositione cum dixit, primas qualitates esse principia elementorum. non quidem secundum gradum substantiæ, sed secundum rationem elementi, et quo ad rationem subiecti, quod per rationem Aristotelis qua ea in parte vtitur, demonstrari potest. ratio ea est, principia elementorum debent esse actiua et passiua, primæ qualitates sunt actiuę et passiuæ non autem grauitas et leuitas, igitur primæ qualitates sunt principia, non autem grauitas et leuitas. certum est autem quòd maior illa propositio huius discursus non intelligitur de principio substantiali, quoniam de ratione principij et formæ substantialis non est vt sit actiua, et passiua. si quidem actiua et passiua, vt habetur primo De gener. contex. 51. contraria sunt, sed in forma substantiali nõ reperitur contrarium, vt 5. Phis. cõtex. 10. Idem Arist. testatũ reliquit, vbi ex eo probauit ad formam substantialẽ non esse motum, quoniam in forma substantiali non reperitur contrarium, ex quo etiã fundamento in libro de sensu, et sensili probauit, quod ignis non agit vt ignis, quoniam vt sic non habet contrarium, itaque ad hoc vt aliquid sit forma substantialis, et principium secundum gradum substantiæ, non oportet esse actiuum, et passiuum: ergo cum Philosophus inquit, quòd principia elemẽtorum debent esse actiua, et passiua, secundum rationem elementi intelligi debet, et quoniam primæ qualitates sunt actiuæ et passiuæ, grauitas et leuitas nequaquam. ea propter statuit primas qualitates esse principia elementorum, non autem grauitatem, et leuitatẽ, quod etiam nouit Auer.

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

positum primo, & per se tollatur ad ablationem formæ substantialis, & non ad ablationem calo ris, attamen forma substantialis ignis primo tollitur ad ablationem caloris, quia in interitu hic est ordo, primo tolluntur qualitates, secundo forma substantialis, quæ mediantibus qualitatibus in materia conseruatur, tertio compositum, itaque calor substantia erit: respondetur, quòd licet ad ablationem caloris immediatè tollatur forma substantialis ignis, non propterea calor substantia est. quoniam non tollitur forma substantialis ad ablationem caloris per se, & per viam causæ, sed per accidens, quia qualibet forma substantialis postulat in materia proprias dispositiones, quibus ablatis, materia redditur indisposita, nec amplius forma in materia sustineri aut conseruari potest: iam verò, propositio illa per se intelligenda est. Ad secundam verò, quæ desumebatur ex propositione Aristotelis, secundo De generatio. contex. 6. fatemur responsionem illam non esse, ad Aristotelem eo in loco propter rationem assignatam, sed dicimus Aristotelem intelligere iuxta tertiam conclusionem, quòd primæ qualitates sunt principia elementorum secundum rationem elementi, sub qua ratione elementa non sunt in coordinatione substantiæ, sed in coordinatione accidentis. cum ratio elementi in quadam habitudine, & relatione consistat ad id, cuius est elementum, & proinde per accidentia & qualitates in esse constitui possunt: elementa verò sicut & cætera corpora ex materia constare & forma substantiali ex libro de Physico auditu, vt explicatum reliquit. Ad tertiam verò negatur assumptum, quia in igne præter operationes caliditatis, & siccitatis alia reperitur operatio, quæ est formam substantialem inducere, & ignem parere, quæ formæ substantialis operatio est, & licet ignis isthæc opera per calorem exercere videatur, id tamen est secundariò & instrumentaliter, quoniam forma substantialis ignis caliditate vtitur vt instrumento ad generandum ignem, sicut & in animalibus anima calore vtitur ad procreandum animal. Ad vltimam dicimus maiorem ità fore intelligendam, quòd id quod est principium distinguendi primò & essentialiter vnum ab altero, est principium essendi rei, iam verò primæ qualitates non sunt principia distinguendi primo & essentialiter vnum elementum ab alio, sed per accidens, & quò ad nos, perindè ac risibile & hinnibile dicuntur distinguere hominem ab equo, & propterea non sequitur primas qualitates esse principia essendi, & formas substantiales elementorum, & hæc satis.

giditas verò congregat vtrunque siccitas vero & humiditas paßiuæ dicuntur, quoniam definiuntur per terminari, quod est pati: humidum enim est quod alieno termino terminatur. Siccum uerò termino proprio cohibetur; iam verò calidiras & frigiditas definiuntur per congregare, & non per congregari: ergo definiuntur per agere, et non per pati. igitur sunt absolutè actiuæ, & non passiuæ siccitas verò et humiditas definiũtur per terminari, et nõ p terminare, ergo definiũtur p pati, et nõ p agere. igitur sũt absolutè paßiuæ, et nõ actiuæ. non itaque secundum Aristotelem caliditas & frigiditas dicuntur actiue, quia sint magis actiuæ, siccitas verò & humiditas quia sint minus actiuæ, & magis pasſiuæ. Aristoteli præterea in hoc aduesantur, quoniam Aristoteles non comparat vnam qualitatem vt caliditatem alteri vt caliditatem frigiditati & humiditatem siccitati, vel è contra, sed comparat vnam oppositionem alteri, vt caliditatem & frigiditatẽ vt agentem causam, humiditati & siccitati tanquam materię. vnde generationem definiens quarto illo Metheo. contex. 2. inquit, generatio est transmutatio ab his virtutibus vtpote à caliditate, & frigiditate cum rationem habuerint ex subiecta materia vnicuique naturæ, materia autem sunt dictæ uirtutes pasſiuæ, siccitas & humiditas. Insuper Arist. non considerat has qualitates. in ordine ad primas operationes vt caliditatem, & frigiditatẽ in ordine ad calefacere, et frigefacere, & siccitatem & humiditatem in ordine ad humectare, & exiccare, quæ sunt primæ harum qualitatum operationes, sed considerat has qualitates in ordine ad posteriores, & secundarias operationes, quòd ex eo patet, quia Philosophus probans quòd caliditas, & frigiditas sint actiuæ, inquit, quia terminant, & congregant, & definiuntur per congregare, siccitas verò & humiditas paſſiuæ, quia terminantur, & definiuntur per terminari: iam uerò terminare & congregare, terminari & congregari sunt operationes posteriores, & secundariæ istarum qualitatum: Isti uerò comparant vnam qualitatem alteri vt caliditatem frigiditati, & siccitatem humiditati, & è contra. Insuper considerant istas qualitates in ordine ad primas operarationes quod est contra; sententiam Philosophi, ea propter Ioan. Grammatic. secundo de Gener. super contex. 88. & Auer. in paraf. & commen. primo quarti Metheo. concordes dixere, quòd huiusmodi qualitates bif. considerari poſſunt: primò, quo ad mutuam permutationem & actionem earum, & prout vna alteri comparatur: Secundo, quo ad generationem mixtorum, tunc dicunt, quòd si primo modo considerentur omnes sunt actiuæ, & omnes pasſiuæ: sicut enim calidum agit in frigidum, & è contra; ita humidum agit ia siccum, & è contra: si verò secundo modo considerentur, duæ sunt actiuæ ut caliditas, & frigiditas:

duæ

duæ verò passiuæ, vt siccitas, & humiditas, & hunc in modum inquiunt, intelligenda est Aristotelis propositio, quòd duæ qualitates sunt actiuæ, duæ verò passiuæ videlicet in ordine ad generationem mixtorum, cuius etiam sententiæ visus est esse Galenus primo de facultatibus naturali. cap. 3. nisi quòd ipsam non intelligit in ordine ad generationem mixtorum vniuersaliter, vt Io. Gra. & Auer. sed ipsam perstringit ad animalia, & plantas, dicens, quòd in his duæ sunt actiuæ, & duæ passiuæ, atque hoc si quis pronunciet erc existratem cōsentientem habiturum. sed si vniuersaliter ita sese hab Hippocimauerit, non solum Hippocratem, sed etiam Aristotelem negaturum. Cæterum hæc Ioannis Gram. & Auer. sententia videtur habere difficultatem, quia non solum in generatione mixtorum duæ actiuæ, & duæ passiuæ esse dicuntur. sed vniuersaliter atque in omnibus, quoniam Philosophus 4. Meteo. contex. 1. ita scribit, siccitas & humiditas passiuę sunt nō solum ut ex his concreta corpora sunt, sed etiam secundum se: igitur non solum in generatione mixtorum, duæ actiuæ & duæ passiuæ sunt, sed vniuersaliter, etsi secundum seipsas, considerentur. altera difficultas huiusmodi est, quia in generatione mixtorum non solum duæ actiuæ, & duæ passiuæ eße dicuntur, sed omnes actiuæ & similiter omnes passiuæ, quandoquidem in procreandis mixtis ad quādam symetriam, & mediocritatem omnes reduci debent: hoc autē fieri minimè potest nisi inuicē agant, et patiantur; unde Auer. 2. de Genera. com. 49. inquit, quòd si calidum non eßet in mixto, frigidū esset in fine, & in gradu summo, similiter si nō reperiretur in eodē humidum, siccum esset in summo, quia talia non reducuntur ad tēperiem nisi à suo contrario. Bucaf. super 4. Meteo. huic argumento pro istorum salute ità respondet, quòd uerū est ut argumētū demonstrat, quòd in generatione mixtorū omnes sūt actiuæ & omnes paßiuæ, cùm verò cū Arist. Jo. Gram. & Auerro. dicunt quòd duę actiuę sunt, & duę paßiuę, nō intelligunt quòd duæ sint absolutè actiuæ, duę vero absolutè paßiuæ, ut siccitas & humiditas, quoniam hę agunt et ipsę, sed volunt quòd duæ dicantur actiuæ, quia principaliter agūt, duę uero pasßiuæ, quia minus principaliter agūt: siccitas enim & humiditas, inquit, nō agunt nisi beneficio caliditatis, & frigiditatis, quia nō agūt, nisi misceātur, nō miscentur nisi beneficio caliditatis, et frigiditatis, igitur nō agūt nisi beneficio istarū: quoniā ergo caliditas et frigiditas principaliter agūt. siccitas uero et humiditas minus principaliter ꝓinde caliditas et frigiditas actiuę, siccitas uero & humiditas pasßiue qualitates ab istis dicuntur. et hāc Aristotelis Joā. Gram. & Auerrois extitisse sententiā arbitratur. Sed parcat mihi uir iste, nec Aristotelē, nec Joan. Gram. nec Auerro. intelligit Aristotelem quidē non intelligit, quoniam ut aduersus primā

opinionem ostensum fuit. Aristoteles uoluit quòd duæ sint absolutè actiuæ, ut caliditas & frigiditas, quia terminant, & nõ terminãtur, definiunturq; per agere, & non per pati, siccitas verò & humiditas absolutè passiuæ, quoniam terminantur, & non terminant, definiunturque per pati, & non per agere. prætereà vir iste comparat vnam qualitatem alteri: Aristo. aut comparat unam oppositionem alteri, ut caliditatem & frigiditatem, siccitati, & humiditati: inquit. n. in contex. 1. caliditas & frigiditas sunt actiuæ; quia terminant passiuas, & siccitas & humiditas passiuæ, quia terminantur ab actiuis. ecce quod comparat caliditatem & frigiditatem siccitati, & humiditati tanquam materiæ, nec Io. Gra. nec Auerroem intellexit, quoniam hi, ut accuratus Lector apud ipsos perlegere potest, uoluerunt quòd duæ sint absolutè actiuæ, & duæ absolutè passiuæ: nam Io. Gram. de Gener. 8. sic inquit mixta indigent calido, & frigido coniungente, & formante subiecti quidem & materiæ rõnem tenente humido & sicco. etenim in fictilium opificium humidum & siccum congreßa, materia sunt, frigidum verò compingit, calidum vero mutat & facit fictile. hæc Io. Gram. in quibus verbis nemo est qui non intelligat Io. Gram. uelle duas esse absolutè actiuas, caliditatem scilicet, & frigiditatẽ: duas uero absolutè passiuas, nã inquit ꝙ caliditas & frigiditas copulãt, & trãsmutãt passiuas humidum & siccum, hæc aũt vt subiectũ & materia transmutãtur ab illis, certũ est autẽ quòd materia nõ format neq; trãsmutat, sed formatur, & trãsmutãtur ab agente. igitur secundum Io. Gra. caliditas & frigiditas sunt absolutè actiuæ siccitas verò & humiditas sũt absolutè passiuę: ab errauit insuper, quoniam censuit Ioannem Gra. comparare unã qualitatem alteri, & considerare istas qualitates in ordine ad primas operationes, cũ tamen cõparet vnã oppositionem alteri, consideretque qualitates istas in ordine ad secũdas operationes: sic enim inquit Io. Gram. meminiße autem oportet vniuersaliter dicta in mixtorum generatione passiua quidem existens altera oppositio reliqua vero actiua. humidum enim & siccum materia sunt. calidum in vnum coniungit, & format, frigidum vero humidum & siccum compingit, quid clarius? cuius præcise sententiæ fuit Auerroes locis citatis, quippe qui in hoc Ioannem Gram. secutus fuit, nec profectò eiusdem hominis inconstantiam subticere poßum: nam paulo superius illorum sententiam redarguens, qui aßerebant quod duæ qualitates sunt actiuæ, idest magis actiuæ: duæ vero paßiuæ, idest minus actiuæ, & magis passiuæ, probauit quod propositio non erat ita intelligenda, sed quòd duæ absolutè actiuæ, duæ vero absolutè paßiuæ dicendę sunt, postea vero quasi suimet oblitus aut potius vi argumenti coactus, dixit, quòd non dicuntur duæ absolutè actiuę, & duę, absolutè

passiuę,

passiuæ, sed duæ dicuntur actiuæ, idest principaliter actiuæ: duæ vero passiuæ, i. minus principaliter actiuæ, sed quæstio 10. Gra. & Auer. sñia intelligẽda sit, quæstione rationes cõtra ipsos allatæ sint persoluendæ, post determinationem nostram explicabitur. Interim quorundam nostri temporis Philosophorũ sñiam considero, quippe qui propositionem istam exponentes per quædam dilucidare voluerunt, primum obiectum est hoc, ꝙ quando dicimus duas qualitates actiuas, & duas passiuas non cõparatur vna qualitas alteri, sed duæ qualitates alijs duabus qualitatibus comparantur. Alterum dictum est, quòd in mixti constitutione duæ sunt actiuæ, vt caliditas & frigiditas, duæ uerò passiuæ ut siccitas, & humiditas, declarans autem quomodo caliditas & frigiditas sint actiuæ, inquiunt, ꝙ caliditas dicitur qualitas actiua quia concoquit, & terminat: frigiditas uerò dicitur actiua, quia calorem contemperat, & eius feruorem reprimit, nam cum calor sit nimis potens non potest concoquere, aut mixtum generare, nisi sit temperatus: non fit autem temperatus nisi à frigiditate, quare frigiditas est qualitas actiua prout calorem contemperat: postremum eorum dictum est, quòd hæ qualitates ad duplicem operationem comparari possunt, ad operationem vniuocam, & æquiuocam vt vtar verbis eorum. vniuocas appellant vt calefacere, frigefacere, humectare, & exiccare: æquiuocas verò vt terminare, congregare, terminari, & congregari. tunc dicunt, quòd si considerentur quò ad operationes æquiuocas duæ sunt actiuæ, vt caliditas & frigiditas, duæ uerò passiuæ ut siccitas & humiditas. & hoc modo intelligitur Aristotelis propositio dicens, ꝙ primarum qualitatum duæ sunt actiuæ & duæ passiuæ. tametsi distinctio de duplici operatione vniuoca, et æquiuoca uera sit, pariter & conclusio quæ ponitur in ultimo dicto, neque in hoc ab ipsis dissentiam, in dictis tamen ipsorum cõtradictio est, summaque inconstantia, & in quibusdam falsitas. quòd autem cõtradictio sit, ita ostendo. & primo, inter primum & secundum dictum, dicunt in primo dicto ꝙ cum dicimus duas qualitates esse actiuas, et duas passiuas, non debemus comparare vnam qualitatem alteri, & tamen in secundo dicto comparant vnam qualitatem alteri vt frigidum calido, nam declarantes quomodo caliditas & frigiditas dicuntur actiuæ, inquiunt, ꝙ caliditas dicitur actiua quia concoquit, & terminat. frigiditas verò dicitur actiua, quia calorem contemperat, igitur frigiditas comparatur caliditati. quare secundum ipsas duæ dicuntur actiuæ, & vna comparatur alteri qualitati, quod tamen negant in primo dicto: est quoque contradictio inter secundum & ultimum dictum: dicunt enim in ultimo dicto ꝙ cum dicitur quòd duæ qualitates sunt actiuæ, hoc intelligitur quo ad operationes æquiuocas non vniuocas, ut calefacere, & frigefacere: tamen in secundo dicto dicunt oppo-

situm, nam declarantes quomodo duæ dicuntur actiuæ, dicunt quòd caliditas dicitur actiua, quia terminat & concoquit, frigiditas verò dicitur actiua quia calorem contemperat, & remittit: iam verò contemperare, & remittere non est actio æquiuoca, quia non est terminare, vel congregare. sed est frigefacere, vt eccessum caloris corrumpere. hoc autem est actio vniuoca. igitur frigiditas dicitur qualitas actiua quo ad actionem vniuocam. cum itaque in vltimo dicto asserant ipsi, quòd duæ sunt actiuæ qualitates respectu actionis vniformis, vt respectu actionis æquiuocæ, in secundo autem dicto quòd duæ sunt actiuæ respectu actionis difformis, vna vt caliditas respectu actionis æquiuocè, frigiditas verò respectu actionis vniuocæ, igitur inter secundum & vltimum dictum apertissima etiam est repugnantia, & præter id quòd in his dictis repugnantia est, illud secundum dictum in quo asserunt, quòd in mixti constitutione frigiditas actiuè concurrit, quatenus calorem contemperat, falsum est, & ab Aristot. alienum, vt paulo inferius demonstrabitur à nobis in explicatione generationis mixtorum ad quem locum Lectorem reijcimus & delegamus.

Propositionis dilucidatio.

CUM superius in aliorum explicandis opinionibus satis versati simus, nunc nostra est afferenda sententia, atque ipsa propositio dilucidanda. sed illud antea animaduertendum est, quòd qualitates istæ pluribus modis considerari possunt primo quidem in ordine ad formam substantialem, prout sunt sunt materiæ dispositiones pro introductione ipsius formæ. secundo possunt considerari in ordine ad suas operationes: & quoniam istæ in duplici ordine sunt, aliæ quidem primæ, & propriæ magis: aliæ verò posteriores, & minus propriæ: primæ sunt vt calidi calefacere, frigidi frigefacere, humidi humectare, & sicci exiccare: posteriores verò vt terminare, & congregare, & id genus alia, quæ Aristot. enumerauit 4. Meteo. contex. 1. similiter terminari, & congregari, ideò in ordine ad has duas operationes considerari possunt, & in ordine ad primas operationes, & in ordine ad posteriores. quibus modo sic constitutis, ponimus has conclusiones ex quibus præsens dilucidabitur propositio, et Arst. sentẽtia q̃ ante hac nec rectè, nec plenè explicata fuit. Prima conclusio huiusmodi est, si considerentur primę qualitates in ordine ad formã substantialẽ introducẽdã omnes sunt passiuę, & se habẽt vt materia, et in elemẽtis, & in mixtis: q̃ cõclusio ità probatur, Quę se tenẽt ex parte materię cõcorrunt vt materia, sicut quæ se tenent ex parte agẽtis, cõcurrunt vt agẽs: sed qualitates istæ respectu formę substãtialis introducẽ

dæ

dę se tenent ex parte materia, quia sunt materię dispositiones pro formã introducenda:igitur respectu formę introducendę tam in elementis, quàm in mixtis omnes sunt passiuę, & se habent vt materia:pręterea vt Themistius & Auer. dicunt tertio de Anima super contex. 36. hic Naturę ordo est vt imperfectioribus, & ordinatis in finẽ utatur loco materiæ, perfectioribus verò & fine loco formæ. cum autem qualitates istæ imperfectiores sint, & ordinatæ ad formam substantialem introducendam tamquam ad finem, igitur respectu formæ introducendę se habent vt materia, vnde Auer. 2. collig. cap. 11. loquens de vegetali sic inquit. Anima vegetalis, quia ordinata est ad Animam sentientem, stat loco materię, sentiens autem loco formę. & hunc in modum intelligitur illa Aristotelis authoritas secundo de part. anim. cap. primo, vbi inquit, quòd caliditas, frigiditas, siccitas, & humiditas passiuę sunt, et se habent vt materia, videlicet respectu formæ introducendę. Secunda conclusio, si considerentur eædem qualitates in ordine ad primas earum operationes, omnes sũt actiuę, et omnes passiuę et in elementis et in mixtis, etenim paulo superius dictum fuit quod primę earum operationes sunt calefacere, frigefacere, humectare, et exiccare: iam uerò sicut calidum calefacit, et frigidum frigefacit, ita humidum humectat, et siccum exiccat, et hoc tum in elementis, tum in mixtis. in elementis quidem quia in mutua generatione ignis, et aquę sicut calidum calefacit et generat calidum corrumpendo frigidum, et e contra frigidum frigefacit, et generat frigidum corrumpendo calidum, ita siccum exiccat, et generat siccitatem corrũpendo humiditatẽ, et è contra humidum humectat et generat humidũ corrũpendo siccitatẽ. in mixtis verò, quoniam cum in mixtis in gradu summo reperiri non possint, omnes remitti, & in eccellentijs suis corrumpi debent, sed non remittuntur nisi per mutuam actionem et passionem earum. Secundum quam mutuam actionem, et passionem omnes ad quandam mediocritatem, et æqualitatẽ quã secũdũ iustitiã vocant reducũtur. itaque quo ad primas earũ operationes, et in elemẽtis, et in mixtis oẽs actiuæ sunt, et oẽs passiuæ. Tertia enũciatio est, si cõsiderẽtur qualitates istæ in ordine ad posteriores earũ operationes duæ tantũ sunt actiuæ, & caliditas & frigiditas, duæ verò tantũ passiuæ, & siccitas, & humiditas, tã secundũ se, & vt in elemẽtis sunt, quã in mixti cõstitutione probatur conclusio hæc quò ad oẽs partes, & primò quo ad primã partẽ, nã eo modo duæ dicũtur actiuæ, & duæ passiuæ sicut inductione, et earum definitionibus ab Arist. 2. de Gene. 8. et 4. Meteo. 1. probatum fuit, atqui ab Arist. probatum fuit duas esse actiuas, duas verò passiuas, quia duæ in oĩbus terminãt, et duæ terminãtur, et duę definiuntur per terminare, et congregare, et duæ definiuntur per termi-

nari, sed hæ sunt operationes posteriores, & secūdariæ, igitur duæ sunt actiuæ & duæ passiuæ quo ad operationes posteriores, & secundarias. quod autem hoc modo duæ sint actiuæ, & duæ passiuæ secundum se, & vt in elemētis reperiuntur, est aperta Arist. sententia 4. illo Meteo. contex. 1. vbi sic inquit, siccitas & humiditas passiuæ sunt siue secundum se, siue ut ex his concreta corpora sunt: præterea id probatur considerando fundamentum dicti Arist. nam duæ, inquit, dicuntur actiuæ, quia duæ definiuntur per cōgregare, quod est agere: duæ verò passiuæ, quia duæ definiuntur per terminari, quod est pati. iam verò definitiones istæ verificantur de qualitatibus secundum se, & vt elementis insunt, quia caliditas etiam secundum se, & vt elementis inest, dicitur congregare homogenea, & separare etherogenea: frigiditas etiam secundum se dicitur congregare homogenea, & etherogenea, similiter humidum & secundum se, & vt in elementis dicitur esse quod terminatur termino alieno, sic cum verò termino proprio similiter in mixti constitutione duæ actiuæ sunt, & duæ passiuæ, tum quia: definitiones illarum qualitatum verificantur de illis in mixti constitutione, & alijs passionibus mixti: tum quia generatio mixti ab Arist. definita 4. Met. 2. id apertissimè ostendit. ea. n. talis est, generatio est transmutatio passiuarum, vt humidi & sicci à calore, et frigore dominantibus supra passiuas, verum enimuerò circa hoc, vnum est admittendum, quod maximi momenti est, quòd in mixtorum generatione duo consideranda sunt. alterū est mixtio, reliquum verò est ipsa generatio, quæ inter se discrepant, vt patet ex definitionibus earum. nam mixtio est miscibilium alteratorum vnio, vt patet sub finem primi libri de Gener. Generatio verò mixtorum est illa quæ nuper tradita est. iam verò cum dicitur quòd in mixtorum generatione duæ sunt actiuæ, & duæ passiuæ, non accipitur generatio pro mixtione præcedente, sed pro generatione per se, & absolutè vt excludit mixtionem ipsam, quoniā in his diuersimodè sese habent qualitates: in mixtione. n. omnes agunt & patiuntur, quoniā in mixtione omnes reprimuntur, & remittuntur, quod non fit nisi per mutuā earum actionem, et passionem, & quoniam non reprimuntur nisi per primas earum operationes, ideò in mixtione concurrunt quo ad primas earum operationes, & quoniam cum inuicē agunt vna alteri comparatur, ideo in mixtione vna qualitas alteri comparatur, sed in ipsa mixti generatione duæ sunt actiuæ tantum, vt calor & frigus: duæ verò passiuæ tantum, vt siccitas, & humiditas, in generatione quinetiam concurrunt quod ad posteriores operationes quò ad terminare, & terminari, vt patet quarto illo Meteo. contex. 5. vbi Philosophus sic inquit, ex his enim facta erant, & terminatum fuit humidum sicco, operantibus actiuis. cum igitur in præsenti Theoremate dicitur, quòd primarum

marum qualitatum duæ sunt actiuæ, duæ verò passiuæ, id intelligitur quò ad operationes posteriores, & hoc tam vt in elementis sunt, quàm in mixtis, vt à nobis declaratum est. cuius quoque opinionis fuere Io. Gram. & Auer. vt patet ex dictis eorum à nobis superius consideratis, in quam sententiam si ire voluit Galenus consentientem habet Aristotelem, sed solum in hoc redarguendus erit, quod propositionem ipsam perstringit ad animalia, & plantas, cum non solum in generatione animalium, & plantarum duæ sint actiuæ, & duæ passiuæ, sed etiam in generatione mixtorū inanimatorum, vt potè metallorum, cum & talium generatio sit terminatio humidi, & sicci, facta à calore, & frigore, quibus modò sic constitutis, diluuntur modo argumenta contra Ioan. Grammaticum & Auerro. supperius adducta, & primò cum dicebatur quod non solum in generatione mixtorū duæ actiuę sunt, & duę paßiuę, sed etiam vt in elementis sunt: dicendum, quòd cum summi isti interpretes dixerunt quòd duæ sunt actiuę & duæ passiuę in generatione mixtorum non intellexerunt hoc pręcisè, vt solum in generatione mixtorum duę sint actiuę, & duę passiuę: non autem vt in elementis sunt, quoniam voluerunt duas eße actiuas, & duas passiuas, vt etiam in elementis sunt, quòd ex eo patet, quia ipsi considerantes definitiones illarum qualitatum traditas secundo de Gener. 8. & 4. Meteo. primo, dubitarunt circa definitionem sicci, quę erat, siccum est quod terminatur termino proprio, quoniam ignis siccus est, & tamen non terminatur termino proprio, sed alieno, & difficultatem persoluentes Io. Gra. quidem secundo de Gen. 8. Auer. autem in paraf. quarti Meteo. dixerunt, quòd definitio sicci conuenit etiam igni, & per consequens definitiones illarum qualitatum conuenire illis, vt in elementis sunt, & quòd si uolunt definitiones primarum qualitatum, ut duæ sunt actiuæ, & duæ passiuæ verificari de illis, vt in elementis sunt, igitur volunt quod duæ sint actiuæ, & duæ passiuæ vt etiam in elementis sunt, & non solum in generatione mixtorum, sed eatenus dixerunt duas esse actiuas, et duas passiuas in generatione mixtorum, quia respexerunt finem, & præcipuam Aristotelis intentionem, nam finis, et præcipua Aristotelis intentio erat de his qualitatibus agere in ordine ad generationē mixtorum. quarto enim Meteo. cum dixit duas actiuas, et duas passiuas respexit generationem, et alias passiones mixtorum, de quibus agit ea in parte. et similiter secundo de Genera. 8. Aaistoteles finem, et generationem mixtorum ad quam istę qualitates ordinatæ sunt, quod ex eo patet quia probans duas eße actiuas, et duas passiuas, probauit per eas operationes secundum quas principaliter concurrunt ad generationem mixtorum, et proindè isti respicientes, et præcipuam Aristotelis dixerunt duas actiuas, et duas passiuas in gene

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ratione mixtorum. Ad secundum autem cum dicebatur in generatione mixtorum omnes sunt actiuæ, & omnes passiuæ, quia omnes remittuntur: respondetur, quòd in generatione mixtorum, vt superius dictum est, duo sunt consideranda: vnum est mixtio, alterum verò est ipsa generatio. tunc dicimus, quòd ad mixtionem omnes sunt actiuæ, & omnes passiuæ. & in hac omnes remittuntur, & omnes ad temperiem reducuntur, in ipsa vero generatione duæ sunt actiuæ, & duæ passiuæ, & hoc modo intellexerunt Io. Gr. & Aue. acceperunt enim generationem nō quò ad mixtionem præcedentem, sed ipsam generationem seclusa mixtione, vt patet legentibus verba ipsorum. propter cuius distinctionis ignorantiam Buccaf. nesciuit soluere hoc argumentum, & moderniores nostri in eam deuenere dictorum inconstantiam. Sed circa ea quæ superius à nobis determinata sunt, quædam occurrunt dubitationes. prima est, quia siccitas respectu passionum mixti non videtur esse tantum qualitas pasiua, sed etiā actiua si quidem ab Arist. 4. Meteo. 36. inter effectrices coagulationis causas connumeratur: inquit enim, coagulantur autem quæcumque coagulantur à calido, sicco, atque à frigido, neque dici posse videtur Aristotelem intelligere coagulationem fieri à sicco concurrente, vt materia coagulationis, à calore autem & frigore, vt à causa effectrice, quia cum non solum siccitas sit materia coagulationis, sed etiam humiditas, Aristoteles non solum enumerasset siccitatem, sed etiam humiditatem. cum igitur non enumeret humiditatem, sed siccitatem tantum, igitur vult siccitatem in coagulatione concurrere in genere causæ efficientis. altera difficultas est, quia calor & frigus non videntur agere posse in humidum & siccum, siquidem omnis actio fit ratione contrarietatis, vt habetur libro de sensu, & sensili: iam verò calor & frigus non sunt contraria humido & sicco, igitur in humidum & siccum agere minimè possunt. quò ad primam difficultatem nullo modo probanda est Alexandri sentētia, qui quarto Met. Com. 25. concedit quòd siccitas sit causa efficiens coagulationis, & consequenter ꝙ siccitas nō solū est qualitas pasiua, sed ēt actiua, siquidem, vt patet ex dictis siccitas & humiditas in passionibus mixtorum sunt tantū passiuę, & vt materię concurrunt, sicut calor & frigus agentes sunt qualitates. sed dicendum est, quòd siccitas non est qualitas actiua, sed pasiua tantum iuxta tertiam conclusionem. et cum dicebatur, siccitas ponitur ab Aristotele efficiens causa coagulationis. negatur, quia caliditas, & frigiditas tantum coagulationis effectrices causę sunt, vt patet in context. 30. vbi hęc scribit, agit agens duabus uirtutibus, & declarans quę sint istę virtutes, inquit, agit quidem calido, & frigido. cum autem inquit quod coagulatio fit à sicco, non intelligit, vt à causa efficienta, sed intelligit

tam-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

quod coagulatio fit à ficco, non intelligit, vt à causa efficiente, sed intelligit tamquam coadiuuante, & conferente ad coagulationem, & ad actionem calidi coagulanti. nam & materia plurimum confert ad actionem agentis, & pro materiæ varietate agentis actio quandoque etiam variatur. confert autem siccum ad coagulationem, quatenus facit ad retentionem humidi, & prohibitionem fluxus, & ideò dixit Philosophus à calido sicco, & non dixit quòd fiat à calido humido, quia humidum potius confert ad oppositum, scilicet ad liquefactionem: ecce quomodo pro varietate materiæ variatur actio agentis, & hæc est causa quare Pilosophus mentionem fecit de siccitate, non autem humiditate, licet humiditas sit materia coagulationis sicut & siccitas, quia humiditas non confert ad coagulationem sicut & siccitas, sed potius ad oppositum, hæc de prima. Ad secundum autem dicitur, quòd id quod primo, & principaliter in alterum agit, in contrarium agit, & id quod primo ab altero patitur, à contrario patitur, & hoc pacto intelligitur illa maior propositio, si verò vnum in alterum secundariò agat, inter illa contrarietas nõ requiritur: iam verò calor & frigus non agunt primo, & principaliter in humidum & siccum, sed secundariò, & veluti per modum sequelę: nam calidum primo agit in frigidum coniunctum humido et sicco, consequenter autem agit in humidum ipsum terminando, quatenus calefaciendo resoluit partes humidiores, quibus resolutis remanet humidum magis cõsistens, & magis craßum, similiter frigidum primo frigefacit, & agit in calidum coniunctum cum humido & sicco, consequenter, autem humidum terminat, quatenus frigefaciendo condensat & exprimit partes humidiores, quibus eductis, atque expressis remanet humidum magis consistens, & magis crassum, vt videmus hiberno tempore lutũ à frigore terminari, & hæc pro dilucidatione huius Thec rematis dicta sint.

Calidum est quod congregat homogenea, & disgregat etherogenea.

SCRIBITVR *hęc calidi definitio ab Aristotele duobus in locis secundo de Gene. 8. & quarto Mete. primo, quæ vtrobique posita est ad prodandum quòd calidam sit qualitas. actiua, in cuius propositæ definitionis dilucidatione, perpendam primo, an definitio ista sit conuenienter tradita: dubitabo secundo an sit vera, & quomodo intelligenda sit, explicabo: quò ad primum non videtur definitio hæc conuenienter tradita, quoniam quotiescunq; aliqua definitio datur à posteriori, & per operationes, illa dari debet per operationes primas, et principales, nõ autẽ per ope*

rationes posteriores et secundarias, atqui definitio ista calidi datur p operationes posteriores: igitur non est congruè, & conuenienter tradita. probatur minor, quia calefacere est operatio prima, & principalis calidi: congregare autem est operatio posterior, & secundaria, quia calidum non congregat nisi quia primò calefacit. iam verò definitio hęc non datur per calefacere, sed per congregare, igitur datur per operationes posteriores, & secundarias. Pro solutione animaduertendum est, quòd calidum bif. cō siderari potest, vno modo vt calidum est, & secundum propriam eius naturam: alio modo, vt ordinatum ab agente principali ad generationē mixtorum tanquam ad finem. si primo modo consideretur, tunc prima & principalis eius operatio est calefacere, secundaria autem est congregare homogenea, & terminare: si verò secundo modo consideretur, res econtra se habet, nam prima et principalis eius operatio est congregare homogenea, & terminare humidum cum sicco, quod ex eo patet, quia si consideretur calidum in ordine ad generationem mixti, debet primò & principaliter agere operationes, in quibus consistit generatio mixti, atqui generatio mixti consistit in congregatione eorum, quę homogenea sunt, & terminatione humidi cum sicco, vt inquit Philosophus 4. Meteo. contex. 5. dicens, ex his enim facta erant, & terminatum fuit humidum sicco operantibus actiuis, itaque in ordine ad generationem mixti prima & principalis eius operatio est congregare homogenea, & terminare humidum cum sicco. sed quoniam nec homogenea congregari poßunt, nec terminari humidum cum sicco nisi mediante calefacere, ideo quò ad mixti generationem calefacere est secundaria, & quasi per accidens operatio calidi, prout inseruit, & est conditio neceßariò requisita ad congregandum, & terminandū in quibus principaliter consistit generatio mixti: Secundò animaduertendum est, quòd hęc definitio data est de calido pręsertim in ordine ad finem, vt potè ad mixtum, quoniam quarto illo Meteo. calidum, & cæteræ qualitates primæ considerantur in ordine ad generationem, et alias mixti passiones, similiter cum Philosophus secundo de Gener. 8. definiuit calidum maximè respexit finem, & mixtum ipsum, quibus ità cōstitutis dico, quòd hæc definitio calidi data est per primam, et principalem operationem, quoniam data est in ordine ad mixti constitutionem, in qua prima, & principalis eius operatio non est calefacere, sed congregare homogenea, & terminare, quin immo si definitio hæc data fuisset per calefacere, data fuisset per operationem secundariam, quoniam secundum hanc operationem concurrit secundariò prout inseruit ad congredandum, & terminandum quæ est operatio primo intenta. ad argumentum ergo formaliter negatur minor, & ad probationem dicitur. quod calefacere est prima & principalis

ope-

operatio considerando calidum vt calidum est, & secundum intentionem propriam: sed secundo modo in ordine ad mixtum res econtra se habet, vt declarauit. Quo ad secundum videtur definitio hæc de veritate suspecta, quia calidum non tantum homogenea, sed etiam etherogenea congregare videtur. nam in generatione mixti calidum vnit, et congregat humidum cum sicco, quoniam generatio mixti non fit ex humido solo, nec ex sicco solo, sed ex permixtione humidi cum sicco, hæc autem etherogenea sunt, & diuersæ speciei; similiter in concoctione, quæ a calido celebratur, calidũ simul vnit, et congregat humidum cum sicco, quia humidum solum digeri, & terminari non potest. atque diuersa simul congregat alimenta, ex quibus in ventriculo conficitur chilus, qui ex diuersis rebus permixtus est. calidum igitur non tantũ congregat homogenea, sed etiam etherogenea. Buc cas. super 4. Meteo. his rationibus coactus concedit, quòd calidum non solum congregat homogenea sed etiam etherogenea. ad definitionem autem traditã de calido ab Arist. inquit, quòd hæc calidi definitio vt in pluribus intelligenda est, non autem uniuersaliter, quoniam quandoque calidum cõgregat homogea & etherogenea simul, vt in generatione mixtorum, et in concoctione probatum est. sed responsio ista ab Arist. apertissimè dissentit, quoniam Philosophus quarto Met. contex 1. inductione probans quòd calidum & frigidum sint qualitates actiuę, hæc habet, fides autem horum ex inductione, videmus enim in omnibus calidum, & frigidum terminantia, & copulantia, hæc homogenea, vt calidum; hæc uerò etherogenea vt frigidum, Aristoteles inquit, in omnibus calidum congregare homogenea, & disgregare etherogenea, igitur vult quòd definitio ista vniuersaliter intelligatur, & non vt frequenter, vndè aſserere quòd definitio ista non est vera vniuersaliter, & in omnibus, est destruere verba Aristotelis tam apertè dicentis id in omnibus verum eſse præterea definitio & definitum conuertuntur, igitur calidum, & definitio calidi conuerti debent, si conuertuntur, igitur definitio hæc debet esse vniuersaliter vera, alioquin si non esset vniuersaliter vera, definitio, & definitum non conuerterentur, quod dici nequit, ea propter Albertus Mag. quarto Mete. cap. 4. & Zimara in Theorematibus, quos & complures alij secuti sunt: alio modo respondent, dicentes, quòd calidum bif. considerari potest, vno modo vt calidum est, & secundum naturam propriam: alio modo vt naturale, & alterius instrumentum, tunc inquiunt quòd si calidum primo modo consideretur, vt sic congregat homogenea, & secernit etherogenea, et hunc in modum hęc definitio calidi intelligenda est. si vero secundo modo calidum cõgregat homogenea, & etherogenea, vt contingit in generatione mixtorũ, & in concoctione in quibus calidum non agit vt calidum, & secundum na

turam propriam, sed vt naturale, & regulatum ab alio agente principali. Cæterum nec horum sententia vera est, quoniam definitio ista competit calido vt regulatum est ab agente principali, quòd ita probatur: definitio ista competit calido prout etiam est causa generationis mixtorum, & concoctionis, sed calidum quod est causa generationis mixtorum, & concoctionis est calidum vt naturale, & alterius instrumentum, non autem vt calidum est, quia vt calidum non agit vltra proprium gradum, nec generat substantiam, sed calidum tãtum, igitur definitio ista competit calido etiam vt alterius instrumentum est. & per consequens calidum, vt alterius instrumentum congregat homogenea, & disgregat etherogenea: probatur maior, nam cum Philosophus contex. 1. quarti Meteo. statuisset quod quatuor sunt qualitates primæ, & ex earum definitionibus probasset, quòd duæ agentes sunt, duæ vero patientes, in contex. 2. sic inquit, Determinatis autem his agendum est de operibus harum primarum qualitatum, declarans autem quæ sint, istarum opera, inquit, simplex generatio & opposita mutatio proponit igitur Aristoteles desserere de generatione, & est effectus primarũ qualitatum, vt duę agentes sunt, & duæ patientes: igitur ibi in contex. 1. definit calidum quod est qualitas actiua prout est causa generationis mixtorum, & concoctionis, sed hoc est calidum vt naturale est, & alterius instrumentum: ergo definitio ista competit calido prout est alterius instrumentum, quod erat probandum, ac proinde calidum non solum vt calidum, sed etiam vt alterius instrumentum congregat homogenea, & secernit etherogenea.

Definitionis dilucidatio.

ALIORUM reiectis opinionibus, affero ego verum huius definitionis intellectum, & dico quòd quando Philosophus inquit, quòd calidum congregat homogenea, & secernit etherogenea, per homogenea non intelligit ea quæ sunt vnius & eiusdem speciei, nec per etherogenea quæ sunt diuersarum specierum, quoniã tam calor vt igneus, quàm ut alterius instrumentum cõgregat ea quæ diuersarum sunt specierum, ut patet in mixtura ex diuersis rebus apud ignem apposita, & in generatione mixtorum, & in concoctione, in quibus humidum, & siccum quæ alterius sunt speciei simul uniuntur, & congregantur: sed per homogenea intelligit ea quæ homogeneã & similem habent complexionem, & qualitatem, vt quæ sunt consimiliter liquabilia, uel grauia, & leuia, atq; intelligit ea quæ in vnam naturã homogeneã conuerti possunt. per etherogenea verò quæ dissimilis sunt complexionis, & qualitatis, & quæ in unam naturã conuerti non possunt, vt gr. exempli in generatione mixtorum humidum & siccũ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ſimul unita prout apta ſunt conuerti in unam naturam mixti, homogenea dicuntur, licet ſpecie diſtinguantur: illæ uero partes humidi, & ſicci quæ apte non ſunt conuerti in unam mixti naturam etherogeneę, & diſſimulis naturæ dicuntur, & proinde ſeparantur & ſecernuntur, ſimiliter in concoctione illa alimenta quę apta ſunt conuerti in uentriculo in unam naturam Chili homogenea dicuntur, licet ſpecie diſtinguantur, illa uerò quę in naturam Chili conuerti apta non ſunt, ut ſunt fęces, & excrementa etherogenea dicuntur, & proinde ſecernuntur, & ſimiliter in generatione ſanguinis & membrorum, quę in eorum naturam apta ſunt conuerti homogenea, quæ uerò minimę, etherogenea dicuntur, cum ergo dicitur calidum eſt quòd congregat homogenea, & ſecernit etherogenea, ſenſus eſt. calidum congregat quæ ſunt ſimilis naturæ, & complexionis, & quæ in unam conuerti poſſunt: diſgregat uerò etherogenea, hoc eſt, quę ſunt diſſimilis naturæ & complexionis, nec in unam naturam conuerti apta sūt. quæ ſanè definitio uniuerſaliter, et in omnibus ueritatem, habet, ut ipſemet inquit Ariſt. atque de calido ſiue ſecundum propriam naturam fuerit conderatum, ſiue ut alterius inſtrumentum, uerificatur: hinc fruunt rationes contra definitionem ſuperius adductæ, quoniam ij termini non ſignificant ea, quæ ſunt eiuſdem, uel alterius ſpeciei, ſed quæ ſimilis ſunt complexionis, et in unam naturam conuerti apta ſunt, et in hoc diſtinguitur calidum à frigido, quoniam frigidum indifferenter congregat quę ſunt ſimilis et diſsimiles complexionis, ut patet in miſcella ex plumis, paleis, lapillis, et ferro, et quæ in unam naturam conuerti, uel non conuerti poſſunt, et ob id frigidum ab Ariſtotel. ita definitum fuit, frigidum congregat homogenea, et atherogenea.

Calor terminat, unit, & condenſat.

S*CRIBITVR propoſitio iſta ab Ariſtoteles 4. mete. contextu primo nec non cap. de con. et de coagulatione, ſed quoniam non ſatis animo conſequi poteſt. quoniam pacto calor cuius proprium eſt rarefacere, et attenuare, terminet, uniat, et condenſet. eo quæ magis quod proprium frigidi eſt condenſare. ut 2. de part. animal. capitulo primo colligitur. ubi philoſophus inquit quod raritas, et denſitas; calidum, et frigidum ut potè in mortalibus, conſequuntur et quoniam oppoſitorum oppoſitæ ſunt proprietates; ideò cum calidi ſit rarefacere, frigidi proprium erit condenſare, & per conſequens terminare, idcircò huius propoſitionis ueritas illuſtranda eſt. explicandumùe quonam pacto calor has inter ſe pugnantes operationes*

abſol-

absoluat. Putauit Zimara Theoremate 17. hac distinctione ex hoc modo sese explicasse, calorem per se imsum consideratum rarefacere, & attenuare, eundem verò vt cęlestis corporis, aut animæ instrumentum, terminare, & condensare; nec absurdum quidem esse idem, vt præcipuum agens, & ut alterius instrumentum diuersas, oppositasque habeat operationes. Sed vir iste nec Aristotelem, nec ipsam rei naturam animaduertit. Nam coagulatio fit à calore per se ipsum considerato: & tamen coagulatio condensatio est, humidique terminatio: ut Aristoteles eo libro cap. de coagul. declarauit; enim verò oua, quæ alioquin fluxilia, & interminata sunt. si igni suę naturæ derelicto apponuntur à calore ipsius ignis coagulãtur, & condensantur: igitur calor etiam per se ipsum consideratus terminat, & condensat. Quod etiam ex modo, quo calor terminat, et condensat, facilè ostendi poneſt. enimuerò calor per humidi euaporationem has operationes absoluit. vt etiam Aristoteles loco nuper citato declarauit. iam uerò calor non solùm, ut animæ instrumentum, sed etiam per se ipsum agens, excalefaciensque corpus mixtum attenuat, attenuandoque facit humidum subtile euaporare; igitur calor elementaris, & per se ipsum acceptus eodem modo terminat, & condensat. non secus ac, ut animæ, aut cęlestis corporis instrumentum.

Dilucidatio.

QVA propter multo verius dicendum est. quod calor per se rarefacit, & attenuat: non tamen primò. siquidem per se primò calefacit: hæc enim prima est, & præcipua caloris operatio, ad quam cętera consequuntur. ex accidenti autem terminat, condensat, & vnit neque in congruum quidem est. ab vno, & eodem oppositas operationes prodire, quarum vna sit per se, altera verò ex accidenti, vt 2. phy. cont. 3. proditum est enimuerò calor per se calefacit. ex accidẽti autem refrigerat, nec non frigus per se frigefacit, et accidenti autem excalefacit, et ob id hyeme, & vere ventres calidiores sunt, melioresque fiunt concoctiones quàm æstate. vt primo Aphoris. libro magnus ille Hippo enunciauit, & quoniam oppositorum oppositæ sunt proprietates per se, idcirdò sicuti calori per se competit, rarefacere, & attenuare, ità frigori per se competit condensare & terminare, hinc peruulgata illa propositio orta est, proprium calidi est rarefacere, frigidi autẽ condensare: huiusmodi autem operationes calor absoluit, siue per se ipsum accipiatur, siue animę sit instrumentum, non enim ab anima cuius est minister has operationes sortitur. siquidem terminare, & condensare ad rarefacere, & atten-

insequuntur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

insequuntur, hęc autem duo immediatè ipsum calefacere comitantur, quod sanè caloris naturam insequitur. sed ab anima, cui calor famulatur, in concoctione, animantiumque generatione terminădi, condensandique pę finitam quandam mensuram acquirit. quam ex se calor non habet, vt 2. de anima cont. 41. his verbis Aristoteles declarauit omnium natura cõstantium, quæ. s. augentur, terminus est incrementi: id autem animę est, & formæ, non autem ignis, ob quam sanè causam in animantibus præter calorem uirtutem quandam superiorem necessariam esse probauit, quæ nutritionis, & incrementi princeps causa esset, quæue legem, & terminũ in his operibus exercendis calori imponeret, insuper ab anima vim, et facultatem quandam acquirit substantiam producendi, vt carnes, & ossa, totamque animantis substantiã ex semine, quę quidẽ proprijs viribus nequaquam efficere posset. siquidem nihil ultra proprium gradum agere potest. & ex non substantia nullo pacto substantia produci potest. ut primo phys. contextu 52. decretum est. sed calefacere, rarefacere, attenuare, nec non terminare, & condensare, ab anima non habet, nec ab alio agẽte principali: sed proprijs uiribus eas absoluit, illas quidem per se, has uerò ex accidenti, & hoc pacto Aristotelis sententia in hoc theoremate intelligi debet. Duobus autem modis calor terminat, & condensat: primo quidẽ per humidi euaporationem, ut 4. mete. cap. de coagul. Aristoteles declarauit: calore enim calefaciente, & attenuante tenuiores humidi partes euaporant. quibus sanè euaporantibus terrestre relinquitur humidum, atque consistens, sicuti usu uenit, cum calor solis lutum terminat, atque condensat, tenuioribus humidi partibus euaporantibus. secundò, per humidi commixtionem cum sicco terrestri, easdem operationes exercet. nã cum calor calefacit, & rarefacit, partesque relaxat, in causa est, ut humidum per omnes partes sicci sese diffundat, ac proinde optimè permisceatur cum sicco terrestri, ex qua permixtione humidum terminatur, densiusq; efficitur etenim quo magis aqua uel humidum cum sicco terreo permiscetur, eo magis terminatur, densumq; redditur. mutuò enim ista duo sibi inseruiunt, nam terra aquę consistentiam tribuit, aqua uerò terræ continuitatem largitur, ut 2. de ortu contex. proditum est. quamobrẽ nisi rarefacere, & attenuare præcesserint, calor neque terminare, neque condensare, aut quippiam indurare potest, ex quo sequitur calorem non in simplicibus elementis, sed in mixtis tantum corporibus. has operationes obire. nam cum calor terminet, & condenset, uel per humidi euaporationem remanente sicco terrestri, uel per humidi commixtionem cũ sicco. in simplicibus autem elementis, cum nec unum, nec alterum repeiatur, idcirco calor in his nec unam, nec alteram operationem exercet,

quod

quod etiam 4. meteo. cap. de coctione his uerbis Aristoteles declarauit, aqua sola à calore non incrassatur, neq; terminatur, ac proinde non concoquitur, quinimmo à calore magis, atque magis rarefit, interminataque redditur. quo theoremate sic explicato, vnicuique iam satis aperta potest esse solutio illius dubitationis, quæ in definitione concoctionis aduersus effectricem causam concoctionis allata fuit, quoniam pacto calor concoctionis, quę humidi terminatio est, effectrix causa esse possit, cum caloris proprium sit rarefacere, & attenuare, & hæc satis.

Generatio simplex, & naturalis, est mutatio ab his virtutibus, cum habuerint rationem ex subiecta materia vnicuique naturæ.

Scribitur hæc generationis definitio ab Arist. quarto Meteo. contex. 2. in cuius dilucidatione quatuor consideranda sunt, primo quidem an hæc definitio sit generationis in communi simplicium, et mixtorum, an mixtorum tantum: secundo qua Methodo definitio ista inuenta fuerit: tertio, tota explicabitur definitio: postremo nonnulla soluentur dubia quæ huic definitioni officere videntur. ut autem ad id quod primo propositum fuit redeamus, dicendum, quòd definitio ista non est generationis in communi, videlicet elementorum & mixtorum, sed mixtorum perfectorum tantum, quòd ex eo patet, quoniam definitio quarto Meteo. definita est mutatio passiuarum ut humidi & sicci ab actiuis qualitatibus ut à calore, & frigore, igitur generatio ibi definita est quæ fit interuentu omnium qualitatum prout duæ agentes sunt, duę uerò patientes, iam uerò elementorum generatio non est huiusmodi, non enim generatio ignis est mutatio humidi & sicci cum prædominio calidi, & frigidi, & ità de alijs. igitur definitio ista non competit generationi elementorum, nec per eandem rationem competit generationi mixtorum imperfectorum, quia nec talium generatio fit interuentu omnium qualitatum prout duę sunt actiuæ, & duæ passiue, sed potius hæc est alteratio quædam elementorum, quia mixta imperfecta, ut pluuia, nix, & grando & id genus alia non uidentur esse nisi elementa alterata prout recedunt à propria ipsorum natura, solum itaque hęc generationis definitio competit generationi mixtorum perfectorum, generationem enim & corruptionem communem simplicibus & mixtis definiuit Arist. 1. de Gene. contex. 23. cuius definitio explicata fuit, sed aduertendum quòd licet definitio ista conueniat generationi mixtorum animatorum, non competit generationi mixtorum animatorum ut animata sunt, quia generatio animatorum, ut animata sunt,

est illa quę ab Arist. definita fuit in libro de mor. & uita, cum inquit, generatio est participatio Animę à calido naturali, & uita est eius permāsio, sed conuenit generationi mixtorum animatorum, vt mixta sunt, & hoc modo intelligenda sunt illa Arist. uerba in context. 2. cum inquit, hęc enim ut generatio corruptio, & alia insunt animalibus & plantis et partibus ipsorum ut mixta sunt, itaque definitio hęc conuenit generationi substantiarum, quæ ex perfecta elementorum commixtione oriuntur ut mixta sunt, quę generationis definitio præire debebat definitionem generationis animatorum ut animata sunt, quia ratio mixti est prior, et cōmuniter quam sit ratio animati, prior quidem quia mixti constitutio est dispositio ad esse animati, neque.n. animatū generari potest nisi post mixti constitutionem: communior verò quoniam mixtum infertur, sed nō infert animatū, unde Philosophus in pertractando de generatione eā lege seruauit & ordinem quem proposuit primo Phis. 4. & 57. uidelicet à communioribus ad minus communia: primo.n. in 5. Phis. definiuit generationem in communi ad substantiam; ibi.n. definiuit generationē prout est mutatio inter contradictoria contradistincta ab ea mutatione, quæ fit de subiecto in subiectum, & de termino positiuo, in terminum positiuum, atqui mutatio inter contradictoria prout est contradistincta ab ea mutatione quę fit inter terminos positiuos est generatio in communi ad substantiam, & accidens. igitur eo in loco huiusmodi generatio definita fuit, postea ad minus communia descendens egit solum de generatione substantiæ in communi ad simplicia & mixta, quam sanè definiuit primo de Gener. 23. postea absoluto sermone de simplicibus & mixtis imperfectis egit de generatione mixtorū perfectorū ut mixta sunt, quarto Metheo. et est hæc quam præ manibus habemus considerandā: postremo tradidit definitionem generationis animatorū tantum in libro de mor. et uita. iam ergo habes quibus hęc generationis definitio conueniat, & qua ratione cōueniat. Nūc qua ratione, et methodo inuēta sit, consideremus. hoc modo et uia, ni fallor, Hæc generationis definitio inuēta fuit, nā mixta ut aurum, et argentū, & animantia quęque neque ex solo humido, neque ex solo sicco generari possunt: non ex solo humido, quia humidū fluxibile est atque interminatum, neque ex solo sicco, quoniā consistentiam nō habet. igitur generantur ex humido et sicco, sed ex his generari minimè possunt nisi congruè permisceātur, et terminentur, ut patet exemplo fictilium, & panis quæ generari non possunt nisi ea ex quibus fiunt debitam habeant consistentiam, & terminationem: humidum igitur & siccum congruè misceri, & terminari debent, sed humidum & siccum non terminantur, neque miscentur nisi à calido, & frigido, quæ mi-

scere, vnire, ac terminare dicuntur. Cæterum quia calidum, & frigidum neque miscere, neque perfectè terminare possunt humidum et siccũ nisi humido & sicco dominentur, quoniam agens si patiens trãsmutare dẽt, patiẽti dominari debet, igitur calidum & frigidum humido & sicco dominari debent, quare mixta non generantur nisi per mutationem & unionem humidi & sicci factam à calido & frigido dominantibus supra humidum, & siccum: itaque mixtorum generatio est mutatio ab actiuis, calido scilicet & frigido dominantibus supra passiuas, & hæc est uia qua hęc generationis definitio inueniri potest, & meo iudicio ab Arist. inuenta fuit, quæ sequenti cap. explicabitur.

Definitio generationis explicatur.

QVibus conueniat propositæ generationis definitio, & qua ratione conueniat, quavè ratione & via inuenta sit, superiori c. explicatũ fuit, nunc definitionem ipsam perpendamus, in cuius explicatione illud in primis sciendum, quod per generationem simplicem non intelligit generationem rei simplicis, uel generationem in communi, ut censuit Alber. Mag. sed generationem ut rectè exposuerunt Alex. & Olimp. quæ dicitur generatio simplex ei comparata, quæ accidentium existit, quæ non est generatio simpliciter, sed secundum quid, nec ita communiter capitur sicut dicebamus prius, sicut in primo libro de Gener. sed solum pro generatione mixtorum perfectorum, quæ dicitur generatio simplex, utendo nomine generis pro nomine speciei, quia nomen speciei non habemus, quo mixti generationem nuncupare valeamus. sicuti corruptionis naturalis mixtorum quę generationi contraria est, speciale nomen habemus, & appellatur putredo, per naturalem autem intelligit generationem perfectam, et absolutam, quòd ex eo patet, quia accipit generationem naturalem ut contradistinguitur ab ea quæ dicitur Molynsis, & generatio imperfecta, inquit enim generatio naturalis fit cum actiuæ perfectè dominantur passiuis: cum autem non perfectè dominantur passiuis, fit Molynsis, hæc autem est generatio imperfecta, itaque per generationem naturalẽ intelligit generationem perfectam. Insuper animaduerte quòd generatio hoc in loco definita alio modo sumitur, ac sumatur in primo lib. de Gen. nam ibi sumitur generatio pro introductione formæ substantialis, quod ex eo patet, quoniã ibi accipitur generatio vt contradistinguitur ab alteratione: etenim in cõtex. illo 23. differentiã ponit inter generationem et alterationẽ, igitur accipit ibi generationẽ seclusa alteratione, hic uerò capitur pro aggregato ex alteratione præceden-

te,

te, et introductione formæ, quibus sic declaratis, dicit Philosophus, quòd hæc generatio est mutatio à qualitatibus actiuis, sed quę mutatio sit ista à qualitatibus actiuis nō ita conspicuū est, nā ut alias monuimus, duplex est primarum qualitatum operatio, vna quidē prima, & propria magis, ut calefacere, et frigefacere, alia verò est secundaria, vt terminare, & terminari, iam verò dubium est, an mutatio hęc sit quoad primam operationem, an quo ad secundariam. ad quod dicimus resolutè, quòd mutatio hæc intelligitur quo ad operationem secundariam, ut terminare, & terminari, quod ex ipsomet ostendimus Aristot. sumpto fundamento ex contex. 2. illius quarti, vbi inquit, quòd ea in parte agitur de generatione, & de operibus primarum qualitatum, vt duæ sunt actiuę, et duæ passiuæ, tunc sic arguitur, Generatio est mutatio primarum qualitatum, vt duæ sunt actiuę & duæ passiuæ, sed duę dicuntur actiuę ex contex. primo, quia terminant, & copulant, duæ uerò passiuæ quia terminantur, & copulantur. igitur generatio est mutatio primarum qualitatum vt duæ terminant. & duę terminātur. quod cōfirmatur ex tex. 6. vbi hęc habentur uerba, ex his enim facta erant, & terminatū fuit humidum sicco operantibus actiuis. ex quibus uerbis facilè intelligitur, quòd generatio est mutatio penes terminare, & terminari, & ita penes secundarias operationes, licet istæ respectu generationis sint primæ, & principales. itaque generatio est mutatio, hoc est vnio, & terminatio passiuarum qualitatum facta ab actiuis qualitatibus, hę autem sunt calidum & frigidū, (cum habuerint, inquit, rationem ex subiecta materia unicuique naturæ.) declarat in his uerbis quando hęc mutatio fiat ab actiuis qualitatibus, fit, inquit, cum actiuæ qualitates habuerint rationem ex subiecta materia unicuique naturæ, quam partem exponens Suessanus, inquit, quòd actiuæ qualitates rationem habere dicuntur ex subiecta materia, quatenus à passiuis qualitatibus agendi rationem acquirunt, ex illis autem agendi rationem acquirunt, quatenus ab illis repatiuntur, & ad tēperamentum reducuntur, quæ cum fuerint temperatæ generantis rationem acquirunt. sed ista expositio falsissima est, quoniā uult Philosophus quòd generatio sit actus calidi, & frigidi vt agentis, & motoris, passiuarum uerò ut humidi, & sicci tanquam materię. unde inquit, mutatio fit à qualitatibus actiuis cum habuerint rationem ex subiecta materia, hęc autem sunt dictę uirtutes passiuę, tunc ita ratiocinamur, materia secundum quòd materia passiuum est, & non habet rationem agentis, ut habetur primo de Gen. 55 & in secundo libro contex. 53. passiuæ qualitates in generatione concurrunt ut materia, igitur in generatione mixtorū non habent rationē agentis, & consequenter non reagunt in actiuas qua

litates, consimili ratione usus est Alex. 4. Met. 25. ad probandũ, quòd humiditas non potest in coagulatione, & alijs passionibus mixti habere rationem agentis. præterea actio & reactio fit inter qualitates unius oppositionis, & comparando unam qualitatem alteri, ut calidum frigido, & humidum sicco, & fit secundum primas operationes vt habetur ex Arist. 3. de animal. Gener. cap. 4. vbi utrunque tangere videtur, dicẽs, agens in agendo repatitur, ut calidum à calescente frigido refrigeratur refrigerare verò est operatio prima, sed in generatione mixtorum non comparatur una qualitas alteri, sed una oppositio alteri oppositioni, ut calidum, & frigidum humido & sicco, nec actio calidi & frigidi in humidum et siccum fit quò ad operationes primas, sed quo ad secundarias: igitur in generatione mixtorum inter actiuas & passiuas non reperitur actio, & reactio, nec cum actiuæ agunt in passiuas ab illis repatiuntur: ut inquit Suess. sed actio & reactio fit in mixtione, in qua remittuntur & in excellentijs suis corrumpuntur, ut inquit Philosophus 2. de Gen. 48. et consequenter in mixtione generandi rationem acquirunt, non autem in generatione mixtorum; etenim in hac humidum & siccum nullam actionem habent, sed solum ab actiuis patiũtur quatenus ab actiuis miscẽtur, & terminantur ab illis. Dicamus ergo nos cum Aristotele qui seipsum interpretatur, nam cũ dixisset quòd calidũ & frigidũ generãt cũ habuerint rationẽ ex subiecta materia, quasi seipsum declarãs, subdit (generãt aũt calidum & frigidum cum vincunt materiam,) in quibus uerbis ostẽdit quòd calidum et frigidum eam rationẽ debent habere supra passiuas, ita ut uincant et dominẽtur passiuis: hæc enim est ratio, et proportio quã agens supra patientes habere debet, ut agens dominetur patienti, aliter si non dominetur non poterit patiens transmutare, et tunc sensus erit, generatio fit a qualitatibus actiuis cum habuerint rationẽ supra materiã, & supra passiuas hoc est cum uincunt, et dominantur passiuis, quã etiã expositionem tradidit Olimp. in eo loco. sed animaduerte, quòd licet actiuæ passiuis dominari debeant, hoc non intelligitur pro quolibet excessu, quia si quoquomodo dominentur, non poterunt perfectè transmutare passiuas ad formã mixti sicut in elixatione contingit, in qua si calor non perfecte dominetur humido, non fit perfecta elixatio, sed Molynsis, & diminuta concoctio. quod tangit Philosophus in contex. dicens, cum autẽ non dominantur, scilicet perfectè, sed quoquomodo fit Molynsis, & indigestio, quare actiuæ qualitates perfectè passiuis dominari debent. Nec proptereà debet esse summus, et maximus exceßus, quoniam potius destruerent, quàm generarent, sed esse debet excessus in tali mensura & gradu ut passiuæ qualitates ab actiuis sufficiẽter transmutari queant pro generanda

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

neranda mixti forma. Amplius animaduerte quod etiam si actiuæ qualitates proportionē perfectè dominātis supra passiuas habere debeāt, hoc intelligi non debet secūdum proportionem Arithmeticam ita ut æquale sit dominium actiuarum supra paßiuas respectu omnium mixtorum, quia non omnes mixtorum formæ eandem requirūt proportionem actiuarum supra passiuas, nec omnes eandem requirūt dispositionem in passiuis, vt pote humidum secundū eandē quantitatem, eādem subtilitatem, & eandem humidi commixtionem cum sicco: aliam enim proportionem, & dispositionem requirunt aurum, & argentum, aliam stirpes, & aliam animalia, sed dominari debent secundum exigentiam formæ generandæ, & talis est proportio geometrica, quæ ab ipsa forma desumitur. hæc enim est quæ imponit necessitatem agenti, & materia, quoniam hæc est finis, & id cuius gratia agens agit, et materia disponitur et transmutatur. quibus omnibus sic explicatis, propositæ definitionis hic erit sensus, Simplex generatio est vnio, et terminatio passiuarum qualitatum ab actiuis qualitatibus dominantibus supra passiuas, ex qua definitione tres apparent causæ forma, materia, agens, & agentis conditio forma est trāsmutatio, quoniam in definitione accidentium genus formę rationem habet, materia passiuæ, qualitates sunt, vt ipsemet inqt Arist. nec arbitreris, quod vera materia sint ex qua substātiæ generantur, quoniā vera materia substātia est, & substantię nascentis particula, sed materia dicuntur, quatenus in generatione mixtorum ab actiuis qualitatibus patiuntur, & terminantur, pro forma mixti generanda, agens actiuæ qualitates sunt agentis conditio dominium et victoria actiuarum supra passiuas, et hæc quo ad definitionis explicationem, quod erat tertium in ordine propositum.

Dubia aduersus definitionem generationis.

SED aduersus hanc generationis definitionem nonnullæ occurrunt difficultates, et prima quidem est aduersus illud quod dictum est, quod in generatione duæ qualitates concurrunt vt actiuæ, duæ vero vt passiuæ, si quidem omnes elementorum qualitates concurrunt vt materia mixtorū, vt est Aristotelis sententia 2. de animal. par. cap. primo: igitur omnes vt passiuæ, confirmātur, elementa omnia concurrunt, vt materia mixtorum, vt testatum reliquit Aristote. secūdo Phisico. 31. igitur et omnes elementorum qualitates vt materia, et passiuæ concurrunt: non ergo duæ vt actiuæ, et duæ vt passiuæ. Secunda dubitatio est aduersus illud quod actiuæ qualitates passiuis dominari debent, nā si id verum est, ergo omne mixtum erit à prædominio calidum et frigidum, et

ita

ita mixtum declinabit ab æqualitate ponderis per actiuas qualitates, quod falsũ est cum detur mixtum à prædominio humidum, et à prædominio siccum, deducitur consequentia quoniam cuiuslibet mixti complexio sequitur qualitatem in generatione prædominantem. Insuper est difficultas de frigido quod inter efficientes generationis causas ab Aristotel. cõnumeratur cum frigidum non ingrediatur opus Naturæ, sitque de ipsius sententia corruptionis causa, siquidem inter effectrices putredinis causas cap. de putredine connumeratur. itaque effectrix generationis causa esse non potest, cum idem non possit esse causa contrariorum effectuum. Hæc sunt quæ definitionem istam perturbare videntur.

Dubiorum solutiones.

CAETERUM hæc è medio tolli possunt, & ad primam ille Vicomercatus ita respondet, quòd verum est quòd primæ qualitates cõcurrunt omnes vt materia, sed magis humidum & siccum, quàm calidum, & frigidum: cum autem dicit Aristo. quòd calidum & frigidum concurrunt actiuè, non intelligit quòd absolutè concurrant actiuè, & non passiuè & materialiter, sed intelligit quòd magis concurrant actiuè, quàm passiuè. sed responsio ista Arist. contradicit, quoniam eo modo calidum & frigidum dicuntur in generatione mixtorum qualitates actiuæ, & siccitas & humiditas passiuæ, vt contex. 1. ab Arist. declaratæ fuerunt, sed eo in loco calidum & frigidum dictæ sunt actiuæ, quia terminant & non terminantur, & quia definiuntur per terminare, & non terminari, siue secundum se, siue in mixtis, vt dicit textus. ergo in generatione mixtorum calidum & frigidum solum concurrunt actiuè, & non passiuè, vt inquit ipse: ea propter Bucaf. 4. Meteo. secus huic dubio satisfacit dicens. verum esse quòd omnes qualitates primæ in generatione mixtorum concurrunt passiuè, & tanquam materia. cum autem Aristoteles inquit quòd calor vt efficiens in generatione concurrit, respondet, quòd calor bif. sumitur, vno modo pro qualitate, alio moodo pro substantia quadam calida vaporosa quæ ex tenuiori sanguinis parte ortum habet, aut sanguini proportionato: tunc, inquit, quòd cum Philosophus dicit, quòd calor actiuè in generatione concurrit, non accipit calorem pro calida qualitate, quoniam hæc passiuè concurrit, sed accipit calorem pro substantia illa vaporosa, & hæc est quæ in generatione actiuè concurrit. Non possum non satis mirari istorum negligentiam in considerando Aristotelis dicta, nam & ista ab Aristotel. dißentit, quod ex eo ostenditur. nam cum Philosophus in

contex. primo accepisset illa duo dicta, primū, quòd quatuor sunt qualitates quæ sunt causæ elementorum: alterum, quòd primarum qualitatū duę sunt actiuę, duę vero passiuę, sequitur in cōtex. 2 dicēs. his determinatis, agamus de operibus primarū qualitatū, opera aūt sunt generatio, et corruptio, et alia. ꝓponit ergo Philosophus agere de generatione, & alijs vt sunt effectus, et opera primarū qualitatū quæ sunt causę elemētorū. igitur calor qui in generatione actiuè concurrit, est qualitas elementaris, non autem substantia calida vaporosa, quoniam hæc non est causa elementorum, sed potius orta ex elementis. Sed posteaquam clarissimi isti Philosophi ex hoc modo sese explicare non potuerunt, soluamus nos dicimusque quòd qualitates bif. considerari possunt, vno modo respectu formæ mixti, alio modo respectu generationis: si considerentur primo modo omnes concurrūt vt materia, quia quæcunq; se tenent ex parte materiæ, dispositionesq; ad aliquam formā, materiæ rationē habent, sicut quæ se tenent ex parte agentis, rationem habent agentis. igitur qualitates primæ vt materiæ dispositiones sunt, ordinanturque ad formam mixti, materiæ rationem habent, & hoc pacto intellexit Philosophus 2. de part. si verò considerentur respectu generationis duæ habent rationem agentis vt calor, & frigus, quia terminant: duæ verò habent rationem materiæ, vt siccitas, & humiditas, quia terminantur, & permiscentur; & hoc pacto intellexit Philosophus in definitione generationis. ad confirmationem autem dicimus quòd diuersa est ratio elementorum, & primarum qualitatum, quoniam elementa tam respectu generationis, quàm respectu formæ mixti vera materia sunt, 2. Phis. contex. 31. primæ uerò qualitates, neque respectu generationis, neque respectu formæ generandæ sunt vera materia, quoniam actui, & formæ repugnant ratio subiecti ex quo aliquid fit. sed ea ratione solum se habent ut materia respectu formæ mixti, quatenus sunt materiæ dispositiones, & ad mixti formā ordinantur tanquam ad finem. Cæterum vt nullus supersit dubitandi locus aduersus illud quod dictum est, quòd calor elementaris ut efficiens causa in generatione concurrit, duplex occurrit difficultas persoluenda: prima est, quia id uidetur Aristoteli apertissimè aduersari: secundo de animal. gener. ca. 3. vbi inquit, ꝙ calor qui in semine reperitur, quiuè generationis author est, non est ignis, nec igneus, quoniam talis corrumpit, & destruit, sed est facultas quædam, quæ proportione respondet elemento stellarum: secunda difficultas est quoniam si calor concurreret ut efficiens causa generationis, cum per generationem substantialis forma acquiratur, igitur calor cōcurreret ad productionē formę substantialis, quòd dici nequit, quia nihil agit vltra proprias vires, & vltra propriam speciem. soluimus

ista

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ista,& ad primam dicimus, quòd calor qui in semine reperitur, & qui opifex est generationis mixtorum realiter non distinguitur a calore elementari,vt paulo superius ex contex.illo primo quarti Meteo. ostensum fuit.atque ex secundo de Anima contex.41.ostendi potest, vbi Philosophus reijciens illorum sententiam qui affirmabat calorem igneum præcipuam causam esse nutritionis,& augumenti,sic inquit, Hic videlicet calor igneus non est causa pręcipua,vt dicebant seniores illi,sed est cōcausa nutritionis,& augumenti.igitur calor naturalis qui est causa generationis,& nutritionis non distinguitur essentialiter à calore elementari, sunt unum & idem essentialiter,sicut idem sunt calor ignis, & calor artis distinguntur aūt rōne prout sunt instrumēta diuersorum agentium, quicquid dixerit hac in re Fernelius ille,& quidam nostri temporis medicastri,qui multiplicant entiationis causa est,non est ignis,nec igneus,nōn intelligit quòd eßentialiter distinguatur à calore igneo, sed intelligit quòd non est ignis,nec igneus,hoc est,non regulatus à forma ignis,nec est in eo gradu qui competit igni,quoniam vt sic comburit, & destruit, sed est commensuratus, & regulatus ab alio agente principali, & vt sic generat, & proportione respondet calori cęlesti,& calori artis. Ad secundam autem dicimus,quòd calor bis. considerari potest, uno modo secundum se,& vt calor est.alio modo ut instrumentum substantiæ. si primo modo consideretur,calor calorem tantum producit, & non substantiam,cum nihil virtute propria agat ultra propriam speciem,si uerò secundo modo consideretur, vt sic substantiam producere potest, sicut calor ut Animę instrumentum carnem generat & sanguinem.& tunc ad difficultatem cum dicebatur, si calor est efficiens causa generationis ergo ageret ad productionem substantię, conceditur ut instrumentum substantiæ,nec id est inconueniens,sed animaduerte ꝙ calor non solum,ut instrumentum. agit ad productionem substantiæ, sed etiam ad dispositionem materiæ: duo enim facit calor in generatione producit formam substantialem, & disponit materiam pro generatione illius formæ vt terminat, permiscet humidum cum sicco,indurat, & emollit usque ad certum terminum,iam uerò calor non solum producit formam substātialem ut instrumentum substantiæ,sed etiam ut sic disponit materiam, ut terminat,& permiscet humidum cum sicco usque ad talem mensurā secundum quod conuenit formæ generandæ: id enim non facit ut calor, quia non magis disponit ad unam quàm ad aliam formam,vnde talis dispositio materiæ quæ fit à calore composita est ex actione caloris, & aliqua intentione, & uirtute superaddita calori:terminare enim humidā, cōgregare,indurare calori attribui debent.certus autem terminus, certaque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

taque mensura superiori virtuti attribui debet, sicut emolire ferrum ab igne ad faciendum aliquod instrumentum secundum quod est emollire attribuitur igni, secundum quòd autem illud emollire terminum habet in unoquoque instrumento attribuitur uirtuti artis. Nunc secundam principalem persoluimus, & cum dicebatur, si generatio fit à calido, & à frigido prædominantibus. ergo in quolibet mixto prædominabuntur calidum, & frigidum, respondemus quòd qualitatum dominium & exuberantia bif. considerari potest, uno modo quo ad gradum, alio modo quo ad uirtutem, tunc dicimus quod cum Philosophus inquit quòd actiuæ passiuis prædominari debent, non intelligit secundum intēsionem graduum, quoniam mixtum quandoque recedit ab æqualitate ponderis per humidum, & quandoque per siccum, sed intelligit quòd calidum & frigidum in generatione passiuis dominari debent secundum uirtutem, ita ut sufficienter passiuas transmutare queant pro forma mixti, quia si secū dum uirtutem non dominentur non fiet generatio naturalis & perfecta. quòd si quęras comparādo calidum frigido utrum calidum secundum gradum semper frigido dominetur: respondetur, quòd non, sed quandoque calidum, & quandoque frigidum, vt habetur ex Arist. secundo de Gener. 48. vbi inquit, quòd datur mixtum calidum frigidum, idest, à prædominio frigidum, & datur, inquit, mixtum frigidum calidum, idest à prædominio calidum, nam semper terminus additus à parte post prędominium dicit, additus autem à parte ante subdominium significat, quarè non semper calidum in generatione secūdum gradum frigido dominatur, semper autem frigo secundum uirtutem dominatur, quia etiam exuberante frigido, vt si frigidum fuerit, ut quinque, & calidum ut tria, calidum operatur ad formam, & cęteras uitæ functiones. superest ultima dubitatio de frigiditate, quam sequenti cap. perpendemus.

Quomodo frigiditas actiue in generatione concurrat, explicatur.

Erat ultima dubitatio de frigiditate quomodo, vt efficiēs causa generationis ab Arist. statuatur, cum frigiditas non ingrediatur naturę opus, sitque de ipsius sententia putredinis, & corruptionis, causa, cōmuniter ad hoc respondent interpretes dicētes, quòd frigiditas concurrit ut efficiens generationis causa, non quidē per se, sed per accidens quatenus caloris feruorē refrenat, atque contemperat, tametsi opinio ista communis sit, et ad hęc vsque tempora percrebuerit, attamen falsa est, & ab Arist. aliena, quoniam si frigiditas in generatione concurreret quatenus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

nus calorem contemperat, tunc in generatione una qualitas actiua compararetur ad alteram actiuam, quod falsum esse superius ostensum fuit: non enim una qualitas actiua ad alteram actiuam comparatur, sed ambę actiuæ ad passiuas, unde Philosophus in contex. primo illius quarti probans, quòd frigiditas sit qualitas actiua, non inquit, ꝙ sit qualitas actiua, quia calidum contemperat, nec ad calidum comparat, sed quia passiuas terminat, & transmutat, præterea frigidum non reprimit, neq; calorem contemperat nisi per refrigerare, sed in generatione mixtorum non concurrit quò ad istam operationem, ut superius ostensum fuit. igitur frigiditas in generatione non habet tunc usum ut calorem contemperet. quemadmodum neque calor in generatione actiuè concurrit ut frigiditatem reprimat, atque contemperet. postremo in mixtione quæ ab ipsa generatione distinguitur corrumpuntur in excellentijs suis, & consequenter contemperantur, ut scribit Arist. 2. de Gen. 48. non igitur id in generatione efficitur. sed causa communis huius erroris fuit, quia non considerarunt discrimen inter mixtionem & generationem: in mixtione enim una ad alteram comparatur, inuicem agunt & patiuntur, & per mutuā actionem ad temperamentum, & mediocritatem reducuntur. quibus tēperatis non amplius una cum alia certamen habet, sed caliditas & frigiditas ueluti concordes & amicæ suam actionē exercent in passiuas qualitates, quæ & ipsę concordes, ut materia actiuarum actionem recipiunt pro generatione mixti. Nos itaque aliter respondemus, hac posita distinctione, ꝙ generatio bif. capi potest, uno modo pro introductione formæ, alio modo pro alteratione præuia utpotè pro unione, & pro constantia partium: tunc dicimus, quòd si generatio primo modo accipiatur, frigidum nullam in generatione efficientiam habet, quoniam introductio formæ in omnibus mixtis siuè mineralia sint, siue uegetabilia, siue animalia sint, fit à calido, nō autem à frigido: si uerò secundo modo accipiatur, frigidum per se ut efficiens causa generationis concurrit, quia facit ad constantiam partium, terminat, & unit humidum cum sicco, quod etiam facit calidum, sed præter id calidum operatur etiam, & agit ad introductionem formæ, quod non facit frigidum, & quoniam frigidum facit ad constantiam & unionem partium, proinde in generatione aliud præstat iuuamētum, ꝙ intrinsecus calorem detinet, ne euanescat, & dissoluatur. Sed animaduerte, ꝙ licet frigidum in generatione mixtorum non concurrat quò ad introductionem formæ, in generatione tamen elementorum utroque modo concurrit, & quò ad dispositionem materiæ, & quò ad introductionem formæ, ut patet in generatione aquæ, & terræ: cum autem dicebatur in contrarium, frigidum non ingreditur naturæ opus, dicimus

quòd

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

q̄ illa ꝓpositio dēt intelligi in mixtis, et hoc primario, et quo ad introductionē formæ, quia quo ad materiā ingreditur ꝑ se, ut declaratū est. soluitur et alia, cū enim dicebatur frigiditas est causa putredinis, ergo nō est causa generationis. q̄a idē nō est causa cōtrariorum: respōdetur, quod frigiditas q̄ est putredinis causa, alia est secūdum rationē à frigiditate q̄ est causa generationis, frigiditas enim q̄ est causa putredinis est exuberās, et incōmensurata, frigiditas uerò q̄ est causa generationis est moderata, & secundum ꝓportionē naturæ, & substantiæ mixti, iam verò non inconuenit, quòd idē diuersimode sese habēs sit causa contrariorum effectuum. ut habetur 2. de Gen. cōtex. 56. ubi Arist. inquit, quòd idē similiter sese habens semper est natum facere idem, sed diuersimodè se habent contrariorum causa esse potest. Sed licet quæ dicta sunt, verissima sint, non desunt tamen difficultates quæ probare videntur, quòd frigidum in generatione concurrat quò ad introductionem formæ, & prima huiusmodi est, si animal immergatur in aquam, & corrumpatur, generatur cadauer, quæritur à quo generatur, vel à calido, vel à frigido: non à calido, quia in aqua frigidissima non reperitur calor qui id efficere possit, igitur à frigido, ergo frigidum operatur etiam ad formam præterea in putredine generantur vermes, hi vel à calido, vel à frigido generantur: non a calido, quoniā calidum in putredine corrumpitur, putredo enim est corruptio caloris proprij, igitur à frigido, igitur frigidum concurrit etiam respectu formæ. soluimus hæc, et ne quauis in re circa aliorū dicta solliciti eße videamur, propriam sentētiam afferemus. dicimus ergo quòd cum Animal immersum in aquam corrumpitur nihil generatur de nouo, sed forma mixti quę erat ante aduentum animæ remanet post corruptionem ipsius, quia remanet in eo gradu calidum quo est sufficiens conseruare formam mixti: est enim forma mixti contenta inferiore gradu caloris. sed si dicitur generari forma mixti post corruptionem formę animalis, id est per accidens, & secundum dominationem, si quidem dum erat coniuncta animæ erat veluti potestate, & terminabatur ab anima, nec ipsum mixtum denominabat, sed intereunte anima amplius terminatur, sed fit terminus materiæ, & mixtum ipsum denominat: sed quoniā id acquirit post corruptionem animalis que fit à frigido, ideò per accidens dicitur à frigido generari. quare cum dicebatur, post corruptionem animalis in aqua forma cadaueris quæ est forma mixti, vel generatur à calido, vel à frigido: dicēdum, quòd per se nec à calido, nec à frigido, quia talis forma non generatur de nouo, sed per accidens dicitur à frigido generari, quatenus frigidum est causa corruptionis formæ animalis, ad cuius interitum formæ incipit esse terminus materiæ, & mixtum denominare. Soluitur et alia, & cum dice

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

batur, in putredine oriuntur vermes, hi aut à calido, aut à frigido generãtur, dicimus, quòd generantur à calido, ad instãtiam, in putredine calidum corrumpitur. respondetur, quod in putredine calidum non corrumpitur simpliciter, sed corrumpitur pro ea mensura, & gradu quo erat sufficiẽs terminare, & seruare vnionem humidi cum sicco: illud autem quod relinquitur est causa generationis illorum animalium, licet enim illud calidum quod relinquitur nõ sit naturale mixto quod putrescit, nec amplius sufficiens sit vt terminet humidum cum sicco illius mixti. est tamen naturale, & sufficiens, vt terminet & vniat portionem humidi & sicci, quæ ex putrescente corpore dissoluitur pro generatione illorum animaliũ. sententia hæc est Aristotelis cap. de putred. in fine, vbi hæc habet, & animalia fiunt ex his quæ putrescunt, propterea quod segregata caliditas naturalis facit constare segregata, itaque de Aristotelis sententia animalia illa quæ à putredine oriuntur à putrescentis mixti calido generantur, non autem à caliditate ambientis, vt temerè quidam arbitrati sunt. quod ex eo patere potest. quia ex eo vltimo signo intendit Philosophus, quod corruptio caloris naturalis fiat à calore ambientis cum superius pluribus alijs signis id ostendisset, & inquit, in his quæ putrescunt animalia generantur, propterea quòd segregata, & dispersa caliditas facit constare humidum, quod etiam in putredine segregatum est, quod si segregata caliditas id efficit, cum caliditas non sit disgregata, neque dispersa nisi à caliditate ambiẽtis: igitur in putredine corruptio caloris naturalis fit a caliditate ambientis, quod si quis accipere velit Olimpiodori sententiam, quod Philosophi intentio sit probare quod putredo fiat caloris inopia, adbuc habetur intentum. & tunc sensus erit, in his quæ putrescunt animalia generantur, propterea quod disgregata caliditas facit constare humidum, sed disgregata caliditas est diminuta, ergo putredo fit ex imbecilla, & diminuta caliditate, sed prima intentio mihi magis probatur, quia magis consentit cum alijs signis superius positis, ex quo illud etiam patet, quod non omnia animalia quæ ex putri materia oriuntur, generantur a calore cęlesti diffuso in terra, & aqua, sed etiam a calore interno rei putrescentis, qui in putredine dissoluitur, ut inquit Aristoteles, quibus sic explicatis, iam finem facimus, quod decursa & planissimè exposita iam videantur omnia quę ad hanc generationis definitionem attinere videbantur.

Simplici generationi contrarium maximè commune putredo est.

PRopositio est Aristotelis eodem quarto Meteo. contex. 3. quæ ob eã cãm in parte adducta fuit, ut ex ea naturalis interitus, & putredinis

nis naturam adinueniret, atque ostenderet: cum enim superius de generatione egisset, reliquum erat agere de naturali corruptione sibi opposita, quæ putredo est, sed quia putredinis ratio & natura non alia aptiore Methodo inueniri poterat, quàm ex hoc ꝙ simplici generationi opponitur putredo, ideo Philosophus iecit propositionem istam veluti principiũ ad naturam putredinis explicandam, vnde cum probasset propositionem istam in ultima parte contex. putredinis rationẽ deduxit, dicens, & ex enim facta erãt, & terminatũ fuit humidum sicco operãtibus actiuis. fit autẽ corruptio cũ id quod terminatur, dominatur calori terminãti ꝓpter ambiens, quasi dixerit, cũ generatio fiat per terminationẽ humidi cum sicco calore supra humidũ dominãte, putredo ei opposita fit opposito modo nõ amplius dominãte calore, sed ecõtra humido supra calorẽ dominãte propter ambiens, & proinde quæ putrescunt primò fiunt humida, deinde sicca, & arida: hanc autem propositionem ea ratione probauit, quòd est vltimum per quod mixtum dissoluitur: illud simplici generationi maximè cõiter opponitur, quia illud per quod aliquid dissoluitur, opponitur ei per quod fit, & oritur, sed hoc est generatio, igitur vltimum per quod mixtum dissoluitur generationi cõiter opponitur, sed putredo est finis, et vltimum per quod mixtum dissoluitur, quam minorem ponit his verbis, Finis autem horum omnium putredo est. &c. igitur simplici generationi maximè communiter opponitur putredo, per simplicem eam intelligit ꝗ superius definita fuit, ea verò est generatio mixtorum perfectorum vt mixta sunt. Sed circa hoc nonnullæ occurrunt difficultates. prima est, quia non solum putredo communiter opponitur generationi, sed etiam cõbustio, quia sicut mixta per putredinem corrumpuntur, ita etiã per cõbustionẽ: adde, quod illud quod est commune putredini & cõbustioni est communissimum generationis contrarium, quia omnẽ modum corruptionis mixtorũ continet, atque cõplectitur. Insuper putredo nõ opponitur generationi, sed mixtioni. nã putredo est dissolutio elemẽtorum. dißolutio autẽ elementorum opponitur vnioni eorũ, sed vnio elementorum alteratorum est mixtio, vt legitur 1. de Gener. in fine, igitur putredo nõ opponitur generationi, sed mixtioni. postremo motus opponitur motui non mutationi, putredo motus est, quia putredo est corruptio caloris ꝓprij, generatio autẽ est mutatio, igitur putredo nõ opponitur generationi. hæc sũt ꝗ Arist. sentẽtiã perturbare videntur. Cæterũ hę dubitationes dilui, atq; persolui poßũt. et ad primã dicimus, ꝙ putredo maximè cõiter opponitur generationi mixtorũ, quoniã putredo cõpetit mixto secundũ naturã, et inquantũ mixtũ est, quia mixtũ habilitatẽ & inclinationẽ hẽt, ut per putredinẽ corrumpatur: nã cum mixtum genitum sit ꝑ vnionem, et mixtionẽ humi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

di cum sicco ex prædominio calidi supra humidum & siccum, aptum natum est corrumpi opposito modo per dissolutionem humidi & sicci ex defectu calidi: combustio verò quia non competit mixto vt mixtum est, quia mixtum inclinationem non habet vt per combustionem corrumpatur, & per conuersionem eius in naturam alterius agentis, quia unumquodq; secundum naturam dissoluitur in ea ex quibus cõponitur, ea propter combustio non maximè communiter opponitur generationi mixtorum. quia ergo quæ per combustionem corrumpuntur sunt apta nata per putredinem corrumpi, quæ uerò per putredinem intereunt, nõ sunt apta nata corrumpi per combustionem, ea propter putredo dicitur esse cõtrarium maximè commune generationi mixtorum, & non combustio: illud. n. cõius dicitur à quo non conuertitur consequentia, & hoc est quod inquit Philosophus in contextu, ubi probans putredinem maxime communiter opponi generationi mixtorum, hæc habet: Finis. n. horum omnium putredo est, nisi aliquid violente corrumpatur: est. n. carnem, & ossa cõburere, &c. quasi dixerit, putredo maximè communiter opponitur generationi mixtorum, quia competit mixto secundum naturam, & inquãtum mixtum, combustio verò non opponitur maximè communiter, quia non competit mixto secundum naturam, sed uiolenter, & præter naturam, nec profectò ab hoc diuino Philosopho melius dici potuit. Ad secũdam autem dicimus, quòd id quod est commune putredini, & combustioni est contrarium communissimum quatenus continet id quod est commune contrarium generationi mixtorum, sed Aristoteles non accepit contrarium communissimum, ut imprudenter censuit ille Argenterius, qui non intelligens Arist. in hoc sicut in multis alijs eum redarguere ausus est, sed accepit contrarium communissimum pro eo quod competit mixto genito secundum naturam, & in quantum mixtum est. quia verò hoc est putredo, non autem id quod est commune putredini, & combustioni, quia combustio (ut inquit) est accidentalis mixto, propterea contrariũ communissimum generationi mixtorum statuit putredinem esse, non autem id quod putredini, & combustioni commune est. Ad tertiam, quæ non est ab alijs, quos ipse legerim, animaduersa, negatur assumptum: ad probationem sciendum, quòd sicut in generatione mixtorum tria reperiuntur, primo quidem unio omnium elementorum alteratorum, ex crassis, & complexio in omnibus primis qualitatibus secundum primas earum operationes, & hæc est mixtio. Secundo reperitur cõplexio in passiuis qualitatibus tantum, ut potè congrua terminatio humidi cum sicco ex prædominio calidi terminantis: & hęc dicitur ab Arist. generatio, accipiendo generationem pro uia iuncta termino, quæ formaliter distin-

guitur

guitur à mixtione, quoniam mixtio significat unionem omnium elementorum, & complexionem omnium qualitatum secundum primas earum operationes: generatio verò significat vnionem, & complexionem in passiuis qualitatibus tantum, quò ad secundas earum operationes. Tertio est eductio formæ substantialis, quæ necessario supponit & complexionem omnium qualitatum: quò ad primas operationes, & complexionē passiuarum tantum quò ad secundas. ita in naturali mixtorum interitu qui putredo est, hæc tria reperiuntur, est enim dißolutio omnium elemētorum, & hęc opponitur mixtioni, reperitur etiam dissolutio passiuarū, vt dissolutio humidi a sicco, & hæc dicitur putredo, & naturalis corruptio, accipiendo similiter corruptionem pro uia iuncta termino, quæ formaliter distinguitur à dissolutione omnium elementorum: & talis dissolutio passiuarum opponitur formaliter generationi mixtorum, quia cum generatio sit unio humidi cum sicco, ità putredo quæ ei formaliter opponitur, est dissolutio passiuarum, tertio est corruptio formæ substantialis, quæ opponitur termino generationis, eductioni uidelicet formæ substantialis: quamobrem cum dicebat argumentum, putredo est dissolutio omnium elementorum, id est falsum, quia putredo non est formaliter dißolutio omnium elementorum, sed formaliter est dißolutio passiuarum, et hæc formaliter opponitur generationi, non mixtioni, ut declaratum est. Ad vltimam dicendum quòd putredo accipitur tribus modis, primo pro alteratione præcedente, quę nil aliud est nisi dissolutio paßiuarum propter defectum caloris. secundo pro termino, vt pro interitu formæ substantialis: tertio, pro aggregato ex utrisque totidemque modis accipitur generatio ei opposita, tunc dicendum est, quòd si accipiatur putredo primo modo opponitur generationi primo modo sumptæ, ut pro uia, & alteratione præcedente, & ita motus opponitur motui, quoniam utraque motus est et alteratio, si vero secundo modo mutatio opponitur mutationi, quoniam utraque mutatio est, si uerò tertio modo aggregatum ex motu & ex mutatione opponitur similiter aggregato ex motu & ex mutatione, & ita referendo singula singulis putredo semper opponitur generationi. Aristoteles autem accepit putredinem tertio modo, & hęc opponitur generationi eodem modo acceptæ, vt extremum extremo; hinc patet quòd generatio & putredo penes tria sibi inuicem opponuntur, primò quidem penes terminum, quia generatio est ad esse formę, putredo uerò ad non eße: secundo penes causas, quia generatio fit actiuis qualitatibus dominantibus supra passiuas, putredo uerò fit paßiuis dominātibus supra actiuas, & hoc declarat Philosophus in hoc contex. tertio opponuntur, quia generatio est terminatio, & uni⁹ humidi cum sicco, putredo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tamen non rectè intellecta fuit. Albertus Mag. quarto Meteo. cap. 6. & Vgo ille Senensis in primam quarti canonis in tractatu de febribus putridis conuenerunt in hoc, quod putredo sit naturalis, quia fit ab agente, & à calore interno, combustio verò violenta, quia fit ab agente & à calore externo. sed discreparunt in hoc, quia voluit Albertus quòd putredo fiat à naturali calore mixti adaucto & intenso à calore ambientis. voluit autem Vgo quòd putredo fiat à calore ambientis impresso in humidum mixti, quod est subiectum caloris naturalis, sed vt studiosis iuuenibus vtriusque sententia conspicua fiat, sciendum: quòd putauit Albertus quòd in putredine à calore ambiētis qui est primum agēs augeatur, et intendatur calor naturalis mixti, qui adauctus, & intensior factus, dissoluat humidum, ipsumque euaporare faciat, ad cuius dissolutionem & ipse calor dißoluatur. et ita fiat putredo, vnde secundū ipsum licet putredo remotè fiat à principio externo vt à calore ambiētis, pximè tantū à calore interno mixti adaucto humidū dißoluente: cōbustio verò, inquit, non ita se hēt, quoniā in cōbustione calor naturalis mixti nō vitiatur, neq; intēditur à calore cōburentis, sed in sui naturali dispositione persistit, & nihil agit, & cooperatur cōbustioni, imò resistit, & reluctatur in quantū pōt, vnde totum combustionis principium extrinsecum est, nihil coagente calore naturali mixti, et proinde combustio est violenta, ac prgter naturam. quam Alberti opinionem insecutus est conterraneus meus Sebastianus Paparella, quem honoris gratia nomino, in eo libello quem nuper edidit de calido naturali. cap. 14. tertij libri. ex altera parte putauit Vgo, quòd putredo fiat à calore ambiētis impresso in humidum, qui ita impressus in humidum agat, ipsumque dissoluat. ad cuius dissolutionem, dissoluatur & calor naturalis mixti, quamobrem de vtriusque sententia putredo fit a calore interno, & proinde est naturalis: Sed utriusque sententia falsa est, & ab Aristo. aliena, & primo Alberti opinio, si quidem putredo non fit per auctionem, & intensionem caloris naturalis a calore ambientis, vt patet ex ipsomet Arist. cap. de putredine, vbi cum statuisset, quòd putredo est corruptio caloris naturalis a calore ambientis, declarans modum quo calor naturalis corrumpatur a calore ambientis, sic inquit: Exeunte enim calore proprio secum euaporat humidum]. in quibus verbis nemo est qui non videat Aristotelem velle quòd calor naturalis corrumpatur a calore ambientis per exitum, & euaporationē, sed cū calor naturalis egreditur et euaporat, non augetur, sed diminuitur. igitur calor naturalis mixti a calore ambiētis non augetur, vt ait Albertus, sed diminuitur. pterea ex eadē propositione, q̄ maximi momēti est, patet etiam falsum esse in putredine humidū dissolui per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tredo uerò est interminatio, & dissolutio humidi à sicco, quamobrem nõ solum penes causas generatio, & putredo opponuntur, ut temerè sentit Buccaf. sed etiam formaliter, sed quoniam Philosophus in contextu ponit propositionem hanc, omnis secundum naturam corruptio in putredinem via est, ut senectus, & ariditas, quæ non omnibus ita conspicua est, propterea sequenti capite breuiter dilucidabitur.

Omnis secundum naturam corruptio in putredinem via est, vt senectus, & arriditas.

PLurimi ex expositoribus propositionem istam exponentes dixerũt, quòd per corruptionem naturalem quam dicit viam esse in putredinem non intelligit Philosophus corruptionem quæ transitus est de esse ad non esse, quoniam hæc non precedit putredinem, sed potius eam insequitur, sed intelligit diminutionem quandam, & (vt eorum verbis vtar) deteriorationem, quæ putredinem antecedit, sicut est senectus in animalibus, & ariditas in plantis. atque ita volunt nullam formę substãtialis corruptionem ipsam putredinem anteire, sed putredinem immediatè sequi ad diminutionem illam, & imbecillitatem, quæ communi uocabulo in animalibus senium appellatur, ad putredinem autem sequi corruptionem formæ substantialis mixtorum animatorum. sed istorum sententia ab Arist. & à ueritate recedit, si quidem putredo non immediatè sequitur ad diminutionem illam animatorum, nec est finis putredo, & terminus in quem secundum naturam desinunt animantia, quia putredo terminatur in cineres, & terram, ut inquit Philosophus, animata verò cum desinunt post diminutionem illam non resoluuntur in cineres, & terram, quoniam post corruptionem animatorum relinquitur mixtum, ut in corruptione substantiali animalium relinquitur cadauer, & corpus mixtum. itaque putredo non insequitur diminutionem illam, nec est finis & terminus animatorum: prætereà Philosophus declarans quid per corruptionem naturalem intelligat quæ uia est in putredinem, inquit, ut senectus in animalibus, & ariditas in plantis. sed ariditas in plantis est corruptio substantialis, ut patet ex ipsomet in libello de mor. & uita cap. 14 vbi cum diuisisset corruptionem animatorum in naturalem, & uiolentam, sic inquit, Violenta quidem est quando principium extrinsecum fuerit, secundum naturam uerò quando in ipso, sed non aduentitia aliqua passio, in plantis igitur arditas, in animalibus autem hæc uocatur senectus: igitur per corruptionem naturalem intelligit corruptionem substantialem, quòd etiam confirmant uerba Aristotelis eodem libro cap. 3. vbi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

vbi diuisa morte in naturalem & violentam: naturalis moris, inquit, in animalibus senectus vocatur. Dicẽdum itaque est, quòd cum Philosophus inquit hoc in loco, quòd corruptio secundum naturam, vt senectus, & ariditas in putredinem via est, per corruptionem naturalem non intelligit diminutionem: & recessum a vigore, sed corruptionem substantialem: Sed aduertendũ, quòd corruptio naturalis in duplici ordine est. alia enim animatorum est, alia vero mixtorum corruptio naturalis animatorum in animalibus dicitur mors naturalis, senectus, et impotentia respirandi: in stirpibus verò ariditas. naturalis verò mixtorum corruptio putredo dicitur, de qua Aristoteles quarto Meteo. agit. cum ergo inquit quod naturalis corruptio in putredinem via est, intelligit de naturali corruptione animatorum, quæ putredinẽ, & naturalẽ mixtorũ antecedit, si quidẽ animato corpore corrupto mixtũ relinquitur, ꝙ postea putrescit, & in pulueres dissoluitur, neq; verũ est quod omnis corruptio secundũ naturã caloris ꝓprij in humido sit putredo, sed quæ fit à calore externo. & ad quã sequitur incineratio, et dissolutio humidi à sicco sed circa determinationẽ factã duæ occurrunt difficultates: prima est, quia si naturalis animatorũ corruptio putredinem antecedit, cum omnis mixtorũ corruptio fiat propter corruptionẽ caloris, vt habet Philosophus lib. de mort. & vita, igitur in naturali animatorum corruptione calor corrumpitur, igitur putredo non erit corruptio caloris naturalis, quia iam corruptus fuit in naturali animatorum interitu. alia dubitatio est, quoniam si naturalis animatorum corruptio putredinem antecedit, ergo prius ab Arstotel. de animatorum corruptione, quam de putredine agendum erat. sed hæc persolui poßunt. & ad primã diceret B. D. ꝙ in naturali animatorũ interitu, generatur mixtum de nouo, & consequentter calor naturalis, qui postea corrumpitur in corruptione illius mixti, e ità putredo est corruptio caloris naturalis qui de nouo genitus est, post corruptionem animati. sed hæc responsio falsa est, quia certum est, quod ante generationem animati quod corrumpitur, genitum fuit mixtum, gr. ex. si Socrates generari debet, ante generationem Socratis prius genitum, fuit mixtum, quia animatum supponit generationem mixti: tunc quæro aut illud mixtum quod præcedit generationem animati, aut remanet idem numero post corruptionem Socratis, aut corrumpitur ante corruptionem Socratis: si primo, igitur post corruptionem animati non generatur mixtum, neque calor de nouo: si secundo, cum corruptio naturalis illius mixti sit putredo, igitur putredo non erit finis, & terminus corruptionis naturalis animatorum, vt senectutis in animalibus, & ariditatis in plantis, vt inquit Philosophus: propterea melius dicamus nos, quòd in naturali ani-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

matorum interitu corrumpitur quidem naturalis calor, sed non secũdum totum. ità vt nihil remaneat caloris, sed corrumpitur secundum illã mensuram, & gradum qui necessarius erat pro conseruatione animæ in corpore: postulat enim anima, & vnaquæque forma mixti determinatam caloris mensuram, qua ablata, & ipsa forma corrumpitur, remanet tamen calor in corruptione animatorum secundum illum gradum qui sufficiens est pro conseruatione mixti, si quidem forma mixti inferiore caloris gradu contenta est. & hic calor in putredine corrumpitur, in qua nec etiam calor secundum totum corrumpitur, sed vt naturalis, & proprius, et prout idoneus ad retinendum humidum cum sicco. remanet autem in ea mensura quæ sufficiens est pro generatione illorum animalium quæ in putredine oriuntur. vt est aperta Aristotelis sententia cap. de putre. in fine, vbi sic inquit, & animalia fiunt in his quæ putrescunt, propterea quòd segregata caliditas naturalis existẽs facit constare. segregat, vtpotè humidum, & siccum quæ putredine disiunguntur. Ad secundum autem dicimus, ꝙ licet naturalis inanimatorũ interitus tẽpore putredinem antecedat, quia tamen putredo est passio mixti quòd prius, & communius est animato: ideò prius agendum fuit de putredine, & mixtorum interitu in quarto Mete. in quo agitur de passionibus mixti vt mixtum est, quàm de naturali animatorum interitu, de quo agitur in lib. de mor. & vit. & hæc satis. sed quoniam, vt video, ad sui quoque explicationem me vocat illa propositio, quæ ponitur in eodem loco quæ huiusmodi est. Putredo corruptio naturalis est, combustio uerò violenta, ideo sequenti cap. dilucidabitur.

Putredo est corruptio secundum naturam, combustio verò uiolenta.

HABETVR propositio ista in eodem contex. vbi Philosophus sic inquit, Finis omnium est putredo si corrumpitur secundum naturam, & non violenter: est enim carnem, & ossa comburere, &c. quæ propositio maximè dubia est. quia cum vtraque vnum habeat finem, quia utraque terminatur ad cineres, & terram, & vtraque fiat à principio externo: combustio quidem à calore ignis, putredo verò à calore ambientis, non videtur quare combustio sit violenta, & putredo secundum naturam. & eo magis quòd Philosophus in lib. de mor. et vit. distinguens corruptionem in naturalem, et violentam, inquit, quòd naturalis est, quæ fit à principio interno, violenta verò ab externo: cũ autem putredo ab externo fiat principio, igitur violenta erit sicut cõbustio. A plurimis propositio hæc exposita fuit, hactenus

tamen

actionem caloris adaucti, quoniam inquit, humidum dissolui non per actionem caloris naturalis, sed per exitum & euaporationem ipsius caloris. præterea ridiculum est quod dicit Alb. quòd in combustione calor proprius mixti in sui naturali dispositione seruetur, & persistat: tunc enim sequeretur quod in combustione calor non corrumperetur, quia calor corrumpitur quandiu in sui naturali dispositione seruatur. Insuper non apparet ratio quare in putredine calor naturalis mixti augeatur a calore ambientis, & non augeatur a calore ignis, & propterea causa quam assignauit Albertus falsa est, & præter omnem rationem adducta. falsa quinetiam est opinio Vgonis dicentis quòd putredo fiat a calore ambientis in humidum impresso, ipsumque dissoluente. siquidem calor ambientis non est proximum, & immediatum dissoluens, & corrumpens humidum, sed est immediatum dissoluens calorem naturalem mixti: putredo enim, inquit Aristoteles, est corruptio caloris naturalis a calore ambientis. præterea inquit, quod exeunte calore naturali dissoluitur humidum, itaque non dissoluitur humidum a calore ambientis impresso in ipsum humidum, neque per verba Aristotelis talis humidi dissolutio habet causam positiuam, sed solùm causam priuatiuam, quæ est euaporatio caloris naturalis, quamobrem putredo non dicitur naturalis ex hoc quod fiat a calore ambientis inpresso, atque intrinseco ipsi humido, præterea non potest vitare Vgo quin combustio sit naturalis, quia combustio fit a calore ignis comburentis. aut igitur fit a calore ignis impresso in humidum mixti, aut a calore naturali mixti adaucto a calore comburẽtis, & quodcunque detur fiat a calore interno, & per consequens erit naturalis sicut putredo. ea propter dixere alij, quòd putredo non dicitur naturalis ratione principij actiui, quoniam fit a principio externo, sed dicitur naturalis ratione materiæ, & ratione principij passiui, quoniam materia in putredine inclinationem habet ad aliam formam, sed & ista opinio falsa est, quoniam tunc etiam combustio esset naturalis, sicuti putredo, quia in combustione etiam, & in qualibet mutatione materia confert vim, & inclinationem habet ad aliam formam. Vicomercatus, & quidam alij recentiores dixerunt, quòd putredo est naturalis, & combustio violenta, quia putredo fit paulatim a calore ambientis: combustio verò fit celeriter, & quia Naturæ opus non est velox, ideo dixerunt quod putredo est naturalis, & combustio violenta. Sed opinio ista, quia antiqua fuit, ante nos ab Alberto c. 6. hac ratione reiecta fuit. modus rei consequitur rem, cuius est modus, ideò non potest esse cã rei. velox & tardum sunt modi qui consequuntur naturale, & violentum, igitur velox, & tardum non possunt esse causa mutationis natu-
ralis

ralis, & violentæ. probatur minor, nam motus localis naturalis elementorum quandoque uelox, quandoque tardus est. similiter & uiolentus. quòd si fieri uelociter, uel tarde esset causa naturalitatis uel uiolentiæ in motu, tunc motus naturalis cum fieret celeriter, esset uiolentus, et cum motus uiolentus fieret tarde, & paulatim esset naturalis, præterea si hæc opinio esset uera, sequeretur quòd combustio quandoque esset naturalis cum fieret tardè, & paulatim. Pomponatius & Bucaf. & ipsi suam afferentes opinionem dixerunt, quòd putredo ab Aristotele dicitur naturalis, non quia fiat à principio interno, sed dicitur naturalis propter hoc, quoniam mixta suæ naturę derelicta per putredinem corrumpũtur. sed isti clarissimi Philosophi dubio nõ satisfaciunt. quoniam cum dicunt, quòd mixta suæ naturæ derelicta per putredinem corrumpuntur, aut intelligunt quòd putrescant sine agente externo, aut ab agente externo: si primo Aristoteli aduersantur, qui uult putredinem fieri à calore ambientis: si secundo, afferenda est causa quare putredo est naturalis, & cõbustio uiolenta, cum vtraque fiat ab agente externo.

Propositionis dilucidatio.

CVM itaque clarissimi tot Philosophi veritatem huius propositionis minimè sint aßecuti, sentẽtiam nostram in mediũ afferamus, & in primis ad hoc dici poßet, quòd putredo ab Arist. dicitur naturalis, quia putredo nõ fit absolutè à principio externo, sed partĩ à principio externo, & partim à principio interno: fit. n. putredo à caliditate externa, & a frigiditate interna, ita quod causa adæquata putredinis cõstet ex causa interna, & externa: & propterea quia fit aliquo pacto à principio interno sit naturalis, combustio uerò quia absolutè fit à principio externo vt pote à calore comburentis, sit uiolenta. Sed licet hunc in modum satis subtiliter dici poßet, hæc tamen non fuit uera, & germana Arist. sententia, quia statuens putredinem naturalem esse & combustionem uiolentam non respexit ad hoc, ut una fieret à principio interno, altera uerò à principio externo, sed uoluit quòd putredo sit naturalis, quia competit mixto ut mixtum est, & secundum eius naturalem dispositionem, quia cum mixtum genitum sit per unionem; & mixtionem humidi cum sicco dominante calore, aptum natum est corrumpi per dissolutionem humidi à sicco, deficiente calore: vnumquodque enim naturaliter dissoluitur in sua componẽtia: combustio uerò uiolenta est, & pręter naturam, quia non fit secundum habilitatem & inclinationem mixti, quia mixtum inclinationem non habet ut corrumpatur per conuersionem in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

naturam alterius agentis, sed aduertendum, quòd licet putredo hac ratione naturalis sit, potest tamen dici violenta, & præter naturam, quatenus rei naturam destruit, & non fit secundum intentionem Naturæ, quæ rei corruptionem, & destructionem abhorret. nec inconueniens est vt vna mutatio varia ratione dicatur naturalis & violenta. quibus sic explicatis illud minimè silentio prætereundum est, Aristotelem cum statuit mixta aut putredine naturaliter, aut combustione violenter corrumpi, tetigisse omnes modos corruptionis mixtorum, contra illum Argenterium, qui cum aut Aristotelem non legerit, aut ipsum non intellexerit ipsum redarguere ausus est, quod non declarauerit quot modis mixta corrumpi possint: his enim duobus modis solum putredine scilicet, & combustione mixta corrumpi possunt, quos Aristoteles explicauit, dicens, Finis omnium mixtorum est putredo nisi aliquid violentia corrumpatur: est enim carnem & ossa comburere, & licet sint alij modi corruptionis præter naturam, quos Argenterius enumerat, vt gladio, suspẽdio, aut morbo in partibus similaribus & instrumẽtarijs, conformatione, magnitudine, & numero, hic ecquis est obsecro qui hoc non videat? non sunt modi corruptionis mixtorum vt mixta sunt: non enim cadauer corrumpitur gladio, uel suspendio, uel morbo. sed sunt modi corruptionis animalium, de quibus cum non loquatur Aristoteles Meteo. sed de mixtis vt mixta sunt, ideo modi illi corruptionis non fuerunt ab Aristotele enumerati. nunc verò rationes in oppositum persoluamus. & ad primam nos dicimus, quòd licet putredo, et combustio in pulueres & terram terminentur, & ambæ ab externo principio fiant, putredo est naturalis, quia competit mixto ut mixtum est, & fit secundum habilitatem ipsius: combustio uerò non, vt dictum est. Ad secundam autem dicimus quod Philosophus ibi loquitur de corruptione animatorum, asseritque quòd horum corruptio secundum naturam fit secundum naturalem calidi & humidi resolutionem absque aliqua violenta ocurrenti passione: sed, vt inquit, propter temporis longitudinem, & perfectionem, nã temporis longitudine arefactis in piscibus branchijs, in alijs verò pulmone fit impotentia respirandi, ex qua tandem deficit calor cum humido naturali, & hæc dicitur mors à senectute, & naturalis corruptio, quæ periodica est, et fatalis etiã 5. Phis. cõtex. 57. ab Aristotele nũcupatur. violenta verò dicitur, quia non fit secundum naturalem calidi & humidi dissolutionẽ, sed ex aliqua occurrente passione vt in animalibus morbo, gladio, aut cõbustione, in stirpibus verò extinctione, quæ quidẽ corruptio est accidentali animato, vnde non dicitur corruptio violẽta animati, quia absolutè fiat a principio externo, sed qa nõ fit secundũ naturalẽ calidi, et humidi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

midi resolutionem, nec secundum habilitatem corporis animati, sed ab alia passione vim inferente: iam verò putredo quæ mixtorum est, licet ab externo fiat principio, quia tamen fit secundum mixti habilitatem & inclinationem, proinde dicitur naturalis: combustio verò quia non fit secundũ mixti habilitatem, proinde non est naturalis, sed præter naturam, & accidentalis mixto, & hæc satis.

At qui putredo propriè dicitur in his quę secundum partem corrumpuntur, cum a natura recedunt, qua propter cætera omnia, vno excepto igne, putrescunt, nam terra, aqua, & aer, putrescunt, omnia enim hæc sunt materia igni.

CVM superius statuisset Philosophus, quòd simplici generationi putredo contrarium maximè commune est, atque finis naturalis interitus, putredinis uerò duo sint genera, & differentiæ, vna quidem quæ est corruptio secundum partem, altera verò secũdum totum, in hac particula declarare intendit, quòd non omne putredinis genus simplici generationi aduersatur, & naturalis interitus finis est. sed ita tantum putredo quæ corruptio est secundum totum, illa verò quæ corruptio est secundum partem & recessus à sua natura, neque simplici generationi opponitur, neque naturalis interitus finis est. dicit ergo, putredo propriè dicitur in his &c. quasi dicere uoluerit superius dictum est, quòd simplici generationi opponitur putredo, atqui putredo propriè dicitur q̃ secundum partem corrumpuntur, & à propria natura recedunt, sed hæc non opponitur simplici generationi: putredo autem inquit in tex. 6. est corruptio caloris proprij & naturalis, hoc est, putredo autem quæ opponitur se simplici generationi, est corruptio caloris proprij & naturalis in vnoquoque humido, & hic est verus nexus, & Aristotelis institutũ, ex quo loco nemo est qui non uideat quantum defecerit ille Argenterius, qui Aristotelem accusare ausus fuit, quòd putredinis differentias non assignauit, cum tamen ex contex. 5. & 6. satis euidenter appareat oculatissimum Aristotelem duo putredinis genera, uel differentias assignasse, unam quæ dicitur corruptio secundum partem, alteram uero secundum totum, quæ proprie mixtorum perfectorum est: in hac autem dilucidanda particula tria à nobis peragenda sunt, primo quidem quid sit hæc putredo quæ dicitur corruptio secundum partem, & recessus a propria natura, & quo modo proprie dicatur putredo: secundo, quòd hæc putredinis differentia, competit elementis excepto igne, & quomodo, ter-

tio, propter quid non competit igni. quo ad primum fuit opinio illius Argenterij, quòd putredo quę dicitur corruptio secundum partem & recessus à propria natura nil aliud sit nisi segregatio, & dissolutio humidi à sicco: etenim cum generatio, inquit, fiat per unionem humidi cum sicco putredo quæ ei opponitur fit per dißolutionem, & secretionem humidi a sicco: et quoniam humidum & siccum dicuntur esse materia compositorum, ea propter talis dissolutio humidi & sicci dicitur eße corruptio secundum partem, idest secundum materiam, diciturque recessus à propria natura, quia tunc natura, & materia separatur, ob quam separationem fit putredo, & corruptio, sed hæc profectò summa dementia est. quia secundum Aristote. in hoc contex. hæc putredinis differentia competit elementis, iam verò putredo elementorum non fit per dißolutionem humidi à sicco, quoniam cum dißoluitur humidum à sicco fit puluis & terra, modo cum putrescunt aer & aqua non remanet puluis, & terra: itaque putredo hæc quæ dicitur corruptio secundum partem non fit per dißolutionem humidi à sicco, præterea tantum adest ut per dißolutionem humidi à sicco elementa putrescant, & recedant à sua natura, ut potius ad suam naturam maximè reuertantur, quod de terra ipsa facilè probatur. nam cum in terra ipsa dissoluitur, et disiungitur humidum à sicco, remanet propria natura terræ, & cum miscetur terra cum aliena qualitate utpote cum calido & humido, tunc degenerat, & à sua natura secedit, quia sua natura consistit in frigido & sicco, præterea decipitur uir iste, quia supponit hanc putredinis differentiam simplici generationi aduersari, quod tam falsum est, quam quod falsissimum, quia hæc putredo competit elementis, sed putredo quæ competit elementis non opponitur generationi simplici inibi definitæ, quia sub ea definitione non continetur generatio elementorum ut proprio cap. probatum fuit, ea propter quidam alij moderniores dixerunt quòd huiusmodi putredo nil aliud est nisi corruptio caloris naturalis in humido in parte rei: verba enim eorum sunt hæc, sed secundum partem dixit, quando pars quæpiam mixti aliqua ex causa corrumpitur, reliquis non statim corruptis partibus, & quod intantum corrumpatur ea pars vt a natura discedat, quæ nil aliud est, quàm calidum ipsum natiuum in vnoquoque humido, hæc isti. quæ sententia & Alexandri, & Olimpiodori extitisse videtur, nam ea verba exponens Olimpiod. quę dicunt, (atqui putrescunt cum a propria natura recedunt) inquit, idest cum caliditas domestica, & familiaris seclusa fuerit a composito. cæterum & ista opinio ab Aristotele dissentit, quoniam huiusmodi putredo competit elementis, atqui putredo quæ competit elemẽtis non est corruptio proprij & naturalis caloris, quia non in omnibus

elementis

elementis reperitur proprius,& naturalis calor, vt in terra, & aqua: quarè huiusmodi putredo nō dicitur recessus a propria natura, quia recedat a proprio,& naturali calore.prætere a ut dicebamus supra, elementa quæ hac putredinis differentia putrefiunt,tantum abest,vt per recessum a calore putrefiant, & intereant, vt potius ad propriam naturam, & temperamentum accedant, vt patet de terra,& aqua,a quibus cum caliditas secluditur,ad puritatem,& temperiem suam accedunt. quinimmo cum aliena caliditate & humiditate commiscentur, tunc recedūt à propria natura,& consequenter putrefiunt.

Dilucidatio primi capitis.

NOstra autem sententia ea est, quòd hæc putredinis differentia est corruptio secundum partem. declarans autem Philosophus quid per hoc intelligat,inquit,receßum à propria natura,ità vt idem sit corrumpi secundum partem,& recedere a propria natura,& hoc sit expositiuū illius.per receßum autem à propria natura non intelligitur dissolutio humidi à sicco,nec recessus proprij, & naturalis caloris,sed recessus a proprio temperamento quodcunque illud fuerit, siuè fuerit frigidū & siccum, vt terræ, siuè frigidum, & humidum, vt aquæ,siue calidum & humidum vt aeris: cum enim hęc a suo temperamento recedunt, secundum partem corrumpi dicuntur, nomine partis non intelligendo aut partem substantialem,aut quantitatiuam,sed (vt ita loquar) qualitatiuam,& tunc putrefieri dicuntur. talis autem putredo propriè ab Aristo.dicitur,non quia vera,& propria putredo fit, vt temerè dicunt nonnulli,malè dictionem illam (propriè) intelligentes,quia vera & propria putredo mixtorum perfectorum paßio est. & quæ contrarium est commune generationi mixtorum, quæ de hac putredinis differentia verificari non poßunt,sed accipitur(propriè) pro eo quod est peculiariter, vnde nonnulli textus legunt singulariter,vt sit sensus, atqui in his quæ corrumpuntur secundum partem,& recedunt a propria natura, & a proprio temperamento reperitur quidam proprius,& peculiaris modus putredinis diuersus a modo putredinis eorum, quæ corrumpuntur secundū totum. qui quidem modus subintelligito neque generationi opponitur, neque est paßio mixti,vt mixtum de quo sermo habetur,nunc ad secundum & tertium caput accedamus.

Secundi,& tertij capitis dilucidatio.

COmpetit autem modus iste putredinis elementis,nam inquit, quapropter & omnia elementa putrescunt excepto igne,q; sanè hūc

in modum ab Arist. infertur, quæ secundum partem corrumpuntur, & à propria natura recedunt, talia putrescunt, sed elementa vno excepto igne secundum partem corrumpuntur, & à sua natura recedunt, qua propter elementa omnia, igne excepto, putrescunt. similiter & animalium humores ex quibus febres ortum habent hoc modo dicuntur putrescere, cum à propria natura, & temperamento recedunt. & quò magis atque magis à sua conditione, & temperamento declinant, eo magis putrescunt. ità vt quandoque ad suam temperiem & naturam vix reduci queant: vnde in febribus pestilentibus ingens illa putredo nil aliud est nisi summus humorum recessus à proprio temperamento, qui interitus etiã dicitur secundum partem: huius autem putredinis ratio maximè diuersa est a ratione & modo illius putredinis, quæ mixtorum generationi opponitur, si quidem elementorum putredo fit per commixtionem alienæ caliditatis, & per commixtionem malorum vaporum: aer enim putrefit per commixtionem malorum vaporum. pariter & aqua per commixtionem alienæ caliditatis, & humiditatis, & secretio, & dissolutio ab his est reditus eorum ad propriam naturam, atque temperiem, & hoc est quod Aris. inquit, in tex. aer enim, aqua, & terra putrescunt, quia sunt materia ignis, hoc est, quia commixtionem igneæ portionis, et alienæ caliditatis recipiunt, & patiuntur: putredo uerò quæ corruptio est secundum totum, et generationi mixtorũ opponitur fit per dissolutionẽ humidi a sicco ꝓpter defectũ caloris naturalis, sicuti generatio ei opposita fit per vnionẽ, et mixtionẽ humidi cũ sicco ex ꝑdominio caloris. Ignis verò, nũc ad tertiũ deuenio, inter cætera elemẽta non putrescit, q̃a nec alienæ caliditatis, nec aliorũ vaporũ cõmixtionẽ admittit, et patitur, sed omnia dissipat, & cõsumit: nã sicut cętera elemẽta vt inq̃t Philosophus, ideò putrescũt, quia sunt igneę portionis materia, igitur ꝑ oppositum ignis nõ putrescit, quia nõ est materia aliorum, hoc est, quia aliorum cõmixtionem secum nõ admittit, et proindè à naturali constitutione, et tẽperamẽto non recedit, sed dicito, non solum ignis nõ putrescit inter elemẽta, sed etiã aer ex Aristotelis authoritate in lib. de lon. et bre. vitæ, vbi inquit, quòd ideò pinguia non putrescunt, quia aeris sunt, igitur non putrescit: respõdetur ꝙ illa Aristotelis authoritas nõ dicit impossibilitatẽ, ità vt aer nullo modo putrescat, similiter et quę pinguia sunt, sed dicit difficultatẽ, quia difficilius putrescit aer, quã cętera duo elementa, vt terra, et aqua: quia cum et ipse caloris particeps sit sicut et ignis, aliquo pacto resoluit alienos vapores, sed quoniã non ità potens est sicut ignis calor, non potest illos vndequaque dissoluere, atque cõsumere, et ꝓinde à putredine vt ignis omnino liberari, et vindicari nõ potest. iã ergo habes quid sit putredo quę dicitur

corruptio

corruptio secundum partem, & quomodo propriè dicatur putredo, quòd competit elementis, igne excepto: & quomodo, & quare ignis non putrescit, quid autem sit putredo quæ generationi mixtorum opponitur, & quæ corruptio est secundum totum, his explicat verbis.

Putredo autem est corruptio propriæ, & naturalis caliditatis in unoquoque humido ab aliena caliditate, hæc autem ambientis est.

CVM eam superius explicaßet putredinis differentiam, quæ corruptio est secundum partem, modo in hac contextus particula de ea agit putredine quæ naturalis interitus finis est, & q̃ mixtorũ generationi opponitur, de qua libro quarto Meteo. præcipua est intentio, dicitque, putredo autem est corruptio caloris &c. quasi dixerit, visum est quòd putredo, quæ est corruptio secundum partem generationi minimè opponitur: putredo autem, quæ scilicet mixtorum generationi opponitur, est corruptio caloris proprij, & naturalis etc. cuius sanè putredinis definitio, & natura celebrata plurimum est, sed adeò perobscura, & concisis verbis ab Arist. explicata, vt Græci: & Com. eam potius subodorarint, quàm exactè explicarint: alij autem posteriores Philosophi, & Medici ad hæc vsque tempora licet de ea copiosè tractare voluerint, adeò tamen confusè, & malè, vt errandi potius occasionem, et tenebras magis, quàm lucem aliquam attulisse videantur. ea propter decreuimus nos eandem causam agere, conabimurque (fauente Deo) vt eius natura aperiatur, et Aristotelis sententia conspicua reddatur, qua in re dilucidanda, quatuor a nobis peragenda sunt: primo quidem, qua via huiusmodi definitio inuenta sit: secundo, definitio ipsa explicabitur, & dubitationes aduersus eam persoluentur: tertio, modus putredinis aperietur. Postremo, causæ a quibus dependet, considerabuntur. sed vt ad id redeamus quòd a principio propositum fuit, sciẽdum, quòd hæc putredinis definitio duas habet principes partes, prima est, putredo est corruptio caloris ꝓprij, & naturalis in vnoquoq; humido: secũda est, ab aliena caliditate q̃ ambiẽtis est. prima quidẽ pars inuenta est, atque deducta ex eo principio quod ab Aristotele acceptum fuit in cont. 3. illud autẽ est, simplici generationi opponitur putredo: iã verò cum generatio mixtorũ fiat ex ꝑdominio caloris supra humidum, igitur putredo q̃ ei opposita est, fit ꝓpter defectum caloris in humido, opposite.n. mutationes oppositis modis fiũt: et sicut in generatione mixtorum et prædominio caloris fit terminatio, et humidi cũ sicco, ita p oppositũ in putredine ꝓpter defectũ caloris fit dissolutio humidi a sicco,

& propterea quæ putrescunt primo fiunt humida, deinde sicca & arida, vnde cum Philosophus tex. 3. iecisset hoc principium, simplici generationi opponitur putredo, ex hoc inferebat naturam putredinis, dicens, fit autem corruptio, & putredo cum id quod terminatur, quod hum dum est, dominatur, & superat terminantem calorem propter ambiens, ex his. n. facta erant, & terminatum fuit humidum sicco operantibus, & dominantibus actiuis: itaque ex hoc principio, atque ità per viam à contrario inuenta, atque deducta fuit prima pars definitionis: secunda verò pars inuenta, & deducta fuit, quorum primum fuit ex temporibus anni, quia per hiemem, frigidioraque tempora mixta minus putrescunt, quàm per æstatem, quia exiguus est per hiemem calor in continente aere, & aqua, quare modicum, aut nihil pollet, æstate autem maior, & ex alijs sequentibus signis, & ex his hæc putredinis definitio deducta est. ex quo sequitur quòd definitio ista non est formalis, sed causalis, nam cum ex hoc principio deducta sit (simplici generationi opponitur putredo) sicut victoria, et dominium caloris supra humidum est definitio causalis, hoc est, generatio mixti fit propter dominium caloris, ità ista putredo est corruptio, caloris est definitio causalis, hoc est, putredo fit propter corruptionem, & defectum caloris. cæterum animaduertant studiosi, quod non est causalis eo modo quo dicũt quidam huius Academiæ Philosophi, qui volunt quòd sit causalis immediatè respectu termini, vtpotè respectu interitus formæ substãtialis mixti, si quidem non solum est causalis respectu termini, sed etiã respectu viæ ad terminum: via autẽ hæc est dissolutio humidi a sicco, quæ corruptionem substantiæ antecedit, et ad corruptionem et defectum proprij caloris immediatè sequitur. nam sicut in generatione cui opposita est putredo tria hæc per ordinem sese consequuntur dominium caloris supra humidũ, et est dispositio agentis: ad dominium autem caloris sequitur terminatio, et vnio humidi cum sicco, quæ est dispositio materiæ. ad hãc autẽ sequitur introductio formæ substãtialis. ita in putredine, & naturali mixtorũ interitu generationi opposito tria hæc reperiũtur, & seinuicem ꝑ ordinẽ consequũtur. primo quidẽ est corruptio & defectus caloris ꝓprij, et est opposita dispositio caloris agẽtis in generatione ad defectũ proprij caloris sequitur dissolutio passiuarum vt humidi a sicco, q̃ est opposita dispositio materiæ, & passiuarũ qualitatũ in generatione: & ꝑinde, notẽt studiosi, quia hæc supponit corruptionẽ & caloris defectũ. Aristoteles definiẽs putredinem non definiuit eam vel per dominium humidi, vel per dissolutionem humidi a sicco, sed per interitum caloris naturalis, ex quo sequitur dominium humidi aut dissolutio eius a sicco: ad hãc autẽ sequitur corruptio substãtiæ mixti, ita quòd sicut in generatione victoria, et dominiũ

caloris

caloris supra passiuas est definitio causalis non solum respectu termini, sed etiam respectu uiæ ad terminum, quæ uia, est terminatio passiuarũ. ita in putredine corruptio caloris proprij non solum est causalis respectu termini, sed etiam respectu uiæ ad terminum, quia ad defectũ caloris immediatè sequitur dissolutio passiuarum: & ex utraque definitione ut ex illa quæ est dispositio agentis, & defectus caloris, & ex illa quæ est dispositio passiuarum, & dißolutio humidi à sicco fit una totalis definitio causalis & propter quid respectu corruptionis substantiæ mixtę, quæ est diffinitio dicens quid, et proinde sicuti generationis definitio tradita fuit ab Arist. pro uia iuncta termino, pariter & putredinis definitio quę ei opposita est. quibus sic explicatis, nunc secundum aggrediamur.

Putredinis definitio explicatur.

EX quibus putredinis definitio deducatur, qualis vè sit, superiori capite declaratum fuit, nunc superest ut singulas definitionis particulas explicemus, quę sanè opus habent, cum non rectè hactenus fuerint explicatę. & primo occurrit illa particula explicanda, putredo est corruptio caloris, quid per corruptionem caloris intelligatur: aut enim per corruptionem caloris intelligitur corruptio simpliciter, aut mutatio caloris ab eße naturali ad esse præter naturale. cui dubio respondentes, dicimus, quòd per corruptionem caloris non intelligitur corruptio simpliciter, nec ea mouemur ratione qua mouetur Buccaf. quia corruptio quæ ab esse ad non eße fit subito, hæc autem caloris corruptio nõ fit subito, sed in tempore, quia cum subiecto maioris stat oppositum prædicati: primæ enim qualitates elementorum in mutua eorum transmutatione simpliciter, & absolute corrumpuntur, & tamen illarum qualitatum corruptio non fit subito, sed in tempore, sed mouemur ipsius Aristotelis testimonio sub finem capitis de putredine, ubi ita scribit, In his quæ putrescunt animalia fiunt, propterea quòd segregata caliditas naturalis existens facit constare segregata. in quibus uerbis apertissimè indicat, quòd in putredine remaneat caliditas quæ congregat, & unit humidum quod dissoluitur cum sicco pro generatione illorum animalium, & licet sit præter naturalis respectu mixti quod putresit, quia non potest amplius illud humidum terminare, & quasi manu tenere pro conseruatione mixti, est tamen naturalis, & potens respectu illius humidi quod dissoluitur, quod illorum animaliũ quæ oriuntur, materia est. itaque corruptio caloris nõ est corruptio simpliciter: erit ergo mutatio caloris ab esse naturali, ad esse præternaturale, vnde nõ ma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

le (meo iudicio) nonnulli textus ita legunt, Putredo est corruptio quædam caloris, hoc est non corruptio simpliciter caloris, sed mutatio ab esse naturali ad esse præter naturale. sed quoniam mutatio ista bif. fieri potest, uel quo ad intensionem, uel quo ad diminutionem, dubium est, an ista caloris mutatio sit quo ad intensionem, uel quo ad diminutionem. communis extat opinio quòd caloris corruptio sit mutatio ad maius, & quò ad intensionem, vt sit sensus, Putredo est corruptio caloris, hoc est intensio, & adauctio caloris proprij. cuius ea sanè ratio esse potuit quia corruptio hæc caloris, ut inquit Philosophus, fit à calore ambientis, sed calor non diminuitur à calore, sed potius intenditur, & augetur: quoniam simile non diminuitur à simili, sed potius adaugetur, igitur corruptio caloris à calore ambientis non est diminutio, sed intensio, tametsi opinio ista communis sit, & quasi omnium, attamen falsa est, & ab Aristotele aliena, quod in primis ex eo probatur principio, ex quo pars ista deducta fuit. nam ut dictum fuit, pars hæc ex eo principio deducta fuit, simplici generationi opponitur putredo, iam uerò generatio est uictoria, & dominium caloris humidum terminantis, igitur putredo generationi opposita est in potentia, & defectus caloris qui iam pridem humidum terminabat, quinimmò hoc apertissimè declarauit Arist. in contex. 5. eodem innixus principio dicens. putredo fit humido dominante supra calorem propter ambiens. igitur corruptio caloris supponit dominium humidi, sed corruptio caloris quæ supponit dominium humidi non est intensio & adauctio caloris supra humidum, sed diminutio, etenim si corruptio caloris ab ambiente calore esset intẽsio caloris proprij supra humidum, tunc putredo non fieret humido dominante supra calorem, sed cõtra, calore dominante, & supra humidum maximè adaucto, præterea id probatur ex uerbis Arist. qui ita scribit, exeunte .n. calore secũ attrahit humidum naturale, quibus uerbis ostendit quòd corruptio caloris fiat per exitum, et euaporationem, atqui exitus, & euaporatio caloris proprij à centro ad circumferentiã, non est intensio, sed diminutio: igitur corruptio caloris proprij non est intensio caloris, sed diminutio: postremo probans Arist. putredinẽ, & corruptionẽ caloris proprij fieri à frigiditate interna, hoc vtitur ratiocinio, putredo est corruptio caloris ꝓ prij, sed corruptio caloris est intẽsio frigidi, igitur putredo fit à frigido, uerba Arist. hæc sunt, in quibus stat discursus, quoniã indigẽtiã patitur calidi, indigẽs autẽ tali virtute frigidũ est. ambę vtique causæ erũt, & putredo cõmunis passio est externæ caliditatis, & internæ frigiditatis, hæc Arist. iam verò si corruptio caloris proprij est intensio caloris, tunc illa propositio Arist. quę dicit, corruptio caloris proprij est intensio frigidi, erit

falsa

falsa, quia ad intensionem caloris sequitur remissio & diminutio frigidi, non autem intensio: & ità Aristoteles potius probaret oppositum, quàm propositum, quia si corruptio caloris à calore ambientis est intensio caloris, cum intensio caloris sit remissio frigidi, igitur internus calor mixti corrumperet frigidum, non autem frigidum corrumperet calidum, quod tamen Aristoteles probare instituit. Concludimus itaque contra communem opinionem quod corruptio caloris sit defectus, et diminutio, non autem intensio: sed quoniam hæc caloris corruptio fit, vt inquit Philosophus, à caliditate externa, & à frigiditate interna, à calore autem externo non fiat nisi secundum quantitatem, quia cum fiat exeunte calore à centro ad circumferentiam per exitum, & egressum non corrumpatur secundum gradum: sed secundum quantitatem, ut si in mixto sit calor igneus quatuor vnciarum si exeat vna vncia, dicitur diminui secundum quantitatem. igitur huiusmodi corruptio & diminutio caloris à calore ambientis est secundum quantitatem: & quoniam fit etiam à frigiditate interna, calor autem à frigiditate secundum gradum corrumpatur, & diminuatur, igitur huiusmodi diminutio caloris est etiam secundum gradum: quare putredo est corruptio, hoc est diminutio, & defectus, & secundum quantitatem, & secundum gradum. secundum quantitatem à calore ambientis, secundum gradum à frigiditate interna, quæ concurrit in genere causæ efficientis, ut infra demonstrabimus. nec officit ratio in contrarium allata: nam cum dicebatur, calor à calore non diminuitur, sed augetur, respondetur, quòd calor per se augetur à calore, per accidens autem diminuitur per extractionem à centro ad circumferentiam, vt contingit per æstatem in animalibus, in quibus internus calor diminuitur à calore ambientis, quia extrahitur ab internis ad externas corporis partes, uel per cõsumptionẽ nutrimenti sicut cõtingit in exstinctione minoris flãmę; à maiore flãma: dũ enim maior candela accensa admouetur minori candelæ maior extinguit minorem, quia maior absumit ei pabulum, & nutrimentum quod præparatum est, ad cuius defectum deficit & calor; in putredine autẽ calor internus diminuitur ex accidenti à calore ambientis, quoniam ab eo extrahitur, & egreditur, quò sanè egrediente diminuitur, & intrinsecus imbecillior redditur. nomine autem caloris non intelligitur substantia calida vaporosa ex sanguinis tenuiore parte genita, ut temerè censuit ille Buccaf. quia putredo est corruptio illius caloris qui in generatione humido dominatur, sed calor qui in generatione dominatur, humidumque terminat, est calor, qui est qualitas elementaris, quia generatio est opus actiuarum qualitatum quæ sunt causæ elementorum, ut

inquit

inquit Philosophus in text. illo primo quarti Meteo. igitur putredo est corruptio caloris, qui qualitas est, non autem substantia illa calida ex tenui sanguinis parte genita.

Quid per proprium, naturalemque calorem Philosophus intelligat.

IN horum uerborum expositione varij sunt dicendi modi, sed nominima quaque in re aliorum dicta perpendere uideamur, Conterranei mei Sebastiani Paparellæ expositionem solum in mediũ afferemus, qui tertio suo libro de calore præter naturali cap. 5. hæc uerba exponens, inquit, Aristotelem per calorem proprium intelligere propriam vniuscuiusque membri calidam complexionem in qualitatis prædicamento re positam: per naturalem uerò calorem formam substantialem mixti corporis uiuentis. sed cum supportatione expositio ista non est ad Aristotelem, quia ut nuper diximus aduersus Buccaf. in putredine calor ille naturalis corrumpitur, qui iam pridem in generatione humidum terminabat, sed ille qualitas est, igitur nomine caloris proprij, & naturalis qualitas intelligitur: prætereà estò quòd nomine caloris naturalis forma substantialis intelligeretur, non tamen accipi potest pro forma substantiali mixti uiuentis, ut inquit, quoniam putredo non est passio mixti uiuentis, sed mixti ut mixtum est. non enim uiuentia, sed quę iam vita orbata fuerunt per putredinem intereunt. Nos itaque sententiam nostram afferamus, quæ ut conspicua fiat, illud ad memoriam reuocare oportet, quòd generatio est transmutatio passiuarum qualitatum à calore dominante. generant enim calor, & frigus, dicebat Arist. cum dominantur, sed licet calor in generatione passiuis dominari debeat, nõ tamen sub æquali gradu in omnibus mixtis passiuis dominatur, sed sub alia, & alia proportione, & mensura: nam sub alia mensura dominatur in osse, & sub alia in carne, & ità de alijs, ut in auro, & argento; iam uerò quatenus calor dominatur passiuis qualitatibus, dicitur naturalis, ut est ipsiusmet Aristotelis sententia eo quarto Meteo. cap. de coctione in genere, ubi ità scribit: Humiditas enim est quæ terminatur à naturali calore, quamdiu autem in eo est ratio, & proportio supra humidum, naturalis est. ex quibus uerbis clarum est, quòd calor dicitur naturalis quatenus supra humidum dominium habet, quòd à calore terminari debet; cum autẽ amplius humidũ nec superat, nec terminare ualet, præter naturalis dicitur, quatenus uerò sub tali determinata mensura, & gradu dominatur passiuis in hoc, & illo mixto proprius

prius

prius dicitur huic, & illi mixto: in putredine verò corrumpitur calor naturalis, & proprius: naturalis quidem, quia non amplius dominantur humido sicut in generatione, sed potius econtra humidum dominatur calori: proprius verò quia non manet amplius sub ea mensura, quę erit illi mixto proportionata. Sed dicitò, cur Aristotele in definitione putredinis præmittit proprium naturali, dicens, Putredo est corruptio caloris proprij, & naturalis, in definitione verò coctionis præmittit naturalem proprio, dicens, Concoctio est perfectio à calore naturali, & proprio: scito, id maxima cum ratione, & non fortuito ab Aristotele factum fuiße, quia in putredine prius corrumpitur calor, vt proprius: deinde vt naturalis, ideò præmisit proprium naturali. quòd autem in putredine prius corrumpatur ut proprius & commensuratus, ex eo patet, quia si sit mixtum aliquod, cuius calor proprius & proportionatur sit, ut quinque, si duo gradus, aut tres illius caloris corrumpantur, calor non est amplius illi proprius, & proportionatus, quia per casum erat, ut quinque, & cum corruptus fuerit secundum illos tres gradus nõ amplius dominatur passiuis, & tunc corruptus est, ut naturalis. &ità in putredine prius corrumpitur, ut proprius, deindè ut naturalis in generatione autem & coctione opposito modo sese habet, quia prius est naturalis, deindè proprius, quia prius calor passiuis dominari debet, et postea fieri debet commensuratus & proindè in definitione concoctionis proprio naturalis præmittitur: talis autem corruptio caloris proprij, et naturalis fit, inquit, in unoquoque humido siue sit aereum, siue aqueum: nam sicut in generatione calor dominatur, & potens est ad terminandum unumquodque humidum, et aereum, & aqueum, ità per oppositum in putredine fit diminùtio, & impotentia caloris respectu uniuscuiusque humidi, ità ut amplius nec humidum aereum, nec aqueum terminare queat. Et quoniam declarandum erat à quo fiat hæc caloris naturalis corruptio, ideò subdit dicens, (ab aliena caliditate; hæc autem ambientis est,) qua in parte declarat primã putredinis efficientem causam, dico primam, quoniam ambientis caliditas non est totalis, & adæquata putredinis causa, quia ut inquit ipsemet, putredo est commnnis effectus externæ caliditatis, & internæ frigiditatis, sed est præcipua, & origine prior, quam sit interna frigiditas: per hanc autem particulam distinguitur putredo à naturali animatorũ interitu, quia putredo fit ab extrinseco, vt à calore ambientis. Addè, & per actionem internæ frigiditatis in calorem naturalem, naturalis autem animatorum interitus, vt mors naturalis animalium non fit ab extrinseco, neque fit per actionem cõtrarię qualitatis in calorem natura-

lem, quicquid dixerit Auer. 3. C. 31. sed solum fit per impotentiam refrigerandi calorem arefactis propter temporis longitudinem in piscibus branchijs & pulmone in alijs animalibus, in stirpibus verò & plantis fit ariditas propter humidi resolutionem, ad cuius defectum dissoluitur, marcescit calor, absque concursu agentis externi, aut actionis contrariæ qualitatis internæ, sicut contingit in putredine, sed quid per calorem ambientis intelligat considerandum est.

Quid per alienam caliditatem quæ ambientis est, Philosophus intelligat.

COmmuniter Philosophi, & Medici arbitrati sunt per calorem ambientis non solum intelligere calorem aeris aut aquę, sed calorem cuiuscunque rei ambientis corpus sicut sunt vapores, & fuligines, quæ a corporibus nostris eleuantur. quæ quidem cum non sint propriæ humoris quem ambiunt, sed tanquam res externæ, vim habent ambientis, atque externi calidi. sed hic est alius communis error, ad hæc vsque tempora per manum traditus. quia Philosophus partem istam pluribus signis probans, quid per calorem ambientis intelligat seipsum exponit: et primo id probans ex temporibus anni, sic inquit, Mixta minus per hiemem quam per æstatem putrescunt, quia per hiemem exiguus est calor in ambiente aere, & aqua: itaque per ambientis calorem solum intelligit calorem aeris, & aquæ, non autem fuligines, & calidos vapores in corpore clausos. quòd si per calorem non solum intelligeret calorem aeris, & aquæ, sed etiam fuligines, et calidos illos vapores, tunc Philosophus in aßignando causam quare mixta minus hieme, magis autem æstate putrescant, non assignasset causam communem et adæquatam, cum præter calorem aeris, et aquæ concurrant etiam fuligines, et calidi vapores. quod vtique confirmat secundum signum a concretis corporibus desumptum. in quo sic inquit, (et neque quod congelatum, magis enim frigidum, quam aer calidus, non igitur obtinet, mouens autem obtinet,) addit et tertium, dicens (neque feruens; aut calidum) minor enim quæ in aere caliditas, quam quæ in re, et similiter in alijs signis, cum itaque Philosophus per calorem ambientis semper exponat calorem aeris, et aquæ, et ad isthæc duo putredinis causam referat, igitur per calorem ambientis solùm intelligit calorem aeris, et aquæ, quæ ex accideuti calida est, non autem fuligines. et calidos illos vapores in corpore retentos, vt dicit communis opinio ad Aristotelis probationem

non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

non respiciens.præterea a fuliginibus,calidisque uaporibus non fit remis sio,neque diminutio caloris naturalis neque secundum quantitatem,neque secundum gradum,sed potius intensio,& adauctio ut patet in febribus putridis,in quibus,vt inquit Galenus,igneus efficitur, & plus iusto augetur.sed corruptio caloris naturalis a calore ambientis, est diminutio,& mutatio ad minus:igitur hæc corruptio caloris naturalis a calore ambientis nen fit a fuliginibus, calidisque vaporibus, & per consequens sub caliditate ambientis neque fuligines,neque calidi.vaporis continentur.adde,quòd corruptio caloris naturalis a fuliginibus eleuatis fit per prohibitam transpirationem,quia cum fuligines quæ in nostro sunt corpore perspiratũ non hẽnt:alterant calorem naturalem,& ignem reddunt,vt inde febres exoriantur, sed putredo ab Aristotele definita fit per exitum,& euaporationem caloris naturalis,vt supra dictum fuit,et infra magis patebit.igitur non fit a calidis illis vaporibus, & per consequens,vt supra,sub aliena ambientis caliditate non continentur.illud bene verum est,quod putredo illa quæ dicitur corruptio secundum partẽ, et recessus a propria natura quę humoribus competit ex qua putridę febres oriuntur,a calidis vaporibus,& fuliginibus efficitur:sed hæc maximè diuersa est a putredine ab Aristo.definita,qa hęc est corruptio secundum totũ,& opposita generationi mixtorum:illa verò nequaquã.sed isti omnia cõfundũt.cæterũ hac in parte ab Argenterio redarguitur Aristoteles,quòd non declarauit naturã & qualitatẽ huius alienæ caliditatis putrefacientis.Addimus quòd ex eo quoque redarguẽdus videtur,quod non declarauit proportionem huius caloris putrefacientis sicut fecit in generatione,sed ab his Aristoteles facilè vindicari potest.et ad primam Argenterij nos dicimus,quòd vtique declarauit qualitatẽ caloris putrefaciẽtis.nam cũ dixit,quæ putrescunt primo fiunt humida,deinde sicca, & arida,& quòd corruptio caloris naturalis fit per exitũ,& euaporationẽ,quis est tam mentis impos,qui nõ videat Aristotelẽ voluisse quòd caliditas putrefaciens sit caliditas humida,q̃ aperit,& relaxat,& ꝓinde reddit corpus aptũ exhalationi caloris naturalis,& recessui eius ab humido: nec opus fuit vt declararet p̃ter naturalẽ eße vt optat Argẽterius,qa cum sit calorẽ naturalẽ corrũpens, et faciẽs recedere a suo naturali statu,quis dubitat quod est p̃ter naturã,et modũ excedens? Soluitur & alia,quòd Aristoteles virtute quadã huius alienæ caliditatis proportionem declarauit nam cũ sit corrumpens proportionem dominãtis habere debet,non enim corrũpẽs est nisi alteri dominetur,vel dicito Aristotelẽ ꝓportionem huius alienæ caliditatis declarasse in ꝓbatione illius particulæ,nam causam reddens quare minus per hiemem corpora putrescant,

trescant, magis autem per æstatem, causa inquit, est, quia minor per hiemem calor est in ambiente, maior autem per æstatem, & similiter in alijs sequentibus signis, & hæc est putredinis definitio ab Arist. tradita, quæ tres causas continet, formam, cum dicit corruptio caloris, materiã in vnoquoque humido, efficientem primam, ab aliena caliditate.

Quid putredo sit apud Galenum.

Galenus 11. Metho. cap. 8. hunc in modum putredinem definiuit, putredo est mutatio ad corruptelam totius substantiæ putrescentis ab externa caliditate: dixit corruptio totius substantiæ ad differentiam corruptionis secundum partem, & recessus à proprio temperamento quæ humoribus competit, ex quibus putridæ exoriuntur: huiusmodi enim non est corruptio secundum totum cum ad propriam naturam redigi queant. dixit, (substantię putrescentis) vt censeo, vt ostenderet quòd putredo non est corruptio totius substantiæ vt viuens est, sed mixti, quod est substantia putrescens, (ab aliena caliditate) vt ostenderet effectricẽ putredinis causam. Quæ sanè definitio, ab ea quæ ab Arist. tradita est, non distinguitur nisi penes hoc, quia putredo à Galeno definita est putredo pro termino, quæ verò ab Aristot. definita, est pro alteratione & pro via iuncta termino, ex quibus fit vna integra & perfecta putredinis comprehendens definitionem pro uia, & pro termino, & dicentem Quid, & propter Quid, quæ huiusmodi est putredo est corruptio totius substantiæ putrescentis facta propter corruptionem caloris proprij, & naturalis in unoquoque humido ab aliena caliditate, hinc soluitur temeraria Argenterij in Aristotelem accusatio, quòd dixerit putredinem caloris corruptionem esse, cum tamen non caloris, sed substãtiæ corruptio sit. soluitur inquam, quia Aristoteles nõ definiuit putredinem pro termino, vt fecit Galenus, sed pro via iuncta termino, atque præuia alteratione, & proinde dixit esse corruptionem caloris, quę est definitio causalis, & propter quid respectu definitionis traditæ à Galeno: non enim adeò stupidus fuit Aristoteles quin nouerit, quòd putredo est substantiæ mixtæ corruptio, sed quià videbat substantiæ corruptionem supponere, & dependere ex dissolutione passiuarum, hanc autem dependere ex caloris naturalis terminãtis interitu, ea propter per caloris interitum definiuit. Cæterũ quia aduersus putredinis definitionẽ ab Aristotel. Assignatum plures occurrunt difficultates, ideo ne legentium animum tędio afficiamus, huius capitis hic finis esto: easque sequenti capite prosequemur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Dubitationes aduersus putredinis definitionem, & earum solutiones.

Tametsi putredinis definitio congruè, & decenter ab Arist. tradita fuerit, attamen aduersus eam nonnullæ occurrunt difficultates, & prima fuit illius Argenterij, qui exilibus, & spinosis quibusdam rationibus singula quæ de putredine ab Arist. sapienter dicta fuerunt; funditus euertere conatus est. & ratio ea est, putredo fit a calore, igitur non est corruptio caloris. præterea putrefieri, & corrumpi sunt nomina quæ passionem significant, sed calor non agit, sed patitur: igitur calor non putrefit, neque corrumpitur, igitur putredo non est caloris corruptio. quæ ratio non cohæret fundamento, quia id quod agit non patiatur, vt putauit ille Remigius qui hac in re Aristot. tueri voluit. sed meo iudicio, eo innititur fundamento, quia ex ipsius Aristotelis decreto, duæ sunt qualitates passiuæ, & veluti materia vt siccitas & humiditas. duæ verò tantum actiuæ vt calor & frigus. cum itaque calor sit qualitas actiua, & non passiua, igitur agit, & non patitur, quare neque putrefieri, neque corrumpi dicitur, quæ passionem significant. habet præterea dubitationem id quod dicitur putredinem fieri à calore ambientis: si enim hoc verum esset, sequeretur, quod mixtum, quod sui natura corruptibile est positum in uacuo non corrumperetur, sed externum foret, quod est contra Aristotelis decreta primo Cę. contra Platonem, deducitur consequētia, quia in uacuo non est externa ambientis caliditas: igitur non erit putredo, neque mixti corruptio. præterea mixtum constat ex contrarijs & dimicantibus inter se qualitatibus, igitur intrinsecus natutali interitu per actionem, cuius contrariæ qualitatis in alteram ut frigiditatis in calorē internum corrumpi potest absque externa ambientis caliditate. Amplius aduersus eandem partem castaneæ, nuces, & id genus consimilia plerumque, ut conspicimus, intrinsecus putrefacta sunt, extrinsecus autē illesa. igitur ab externa caliditate putrefacta dici non possunt. probatur consequentia, quia si ab externa caliditate putrefacta essent, cum agens prius in partem sibi finitimam, & propinquam agat, quàm in partē remotam. igitur prius externæ quàm internę partes putrefieri deberent, cum autem secus eueniat: igitur ab externa ambientis caliditate putrefieri. minimè dici debet: postremo aduersus definitionem totam, si putredinis definitio vera esset. sequeretur quòd putredo non distingueretur a combustione aduersus Aristotelem ipsum. deducitur consequentia, quia combustio etiam est corruptio caloris proprij, & naturalis in vnoquoque humido ab aliena caliditate: igitur eadem erit cōbustionis, & putredinis

dinis definitio, sed quæ definitioni conueniunt eadem sunt: igitur combustio & putredo unum & idem erunt: hæc sunt quæ putredinis euertere & demoliri uidentur. Cæterum isthæc quæ aduersus Aristotelem afferuntur nullo quidem negocio à nobis persolui possunt. & prima illa ratio Argenterij leui profectò homine digna est: non enim est idem calor qui corrumpit, & qui corrumpitur: qui enim corrumpit externus est, atque ambientis: qui verò corrumpitur internus est, proprius, & naturalis. & quod nam absurdum est obsecro si ab externo internus, si ab immoderato moderatus corrumpatur? solum ergo concludit argumentum, quòd cum putredo sit à calore ambientis non est eiusdem corruptio, sed alterius, ut potè interni, & naturalis. Ad secundam autẽ dicimus, quòd putrefieri, & corrumpi vtique passionem significant. & cum dicebatur calorem esse qualitatem actiuam, & non passiuam. respondetur, quod ista propositio non est ità ad uiuum resecanda, ut intelligatur, quòd caliditas ità agat vt nullo modo patiatur, quia caliditas in frigiditatem agens in agendo repatitur, & aliquando à frigiditate corrumpitur: si enim esset, scribit Aristoteles primo de Generatio. 55. caliditas abiuncta à materia, ageret, & nihil pateretur. sed cum materiæ concreta sit, quę radix est, & causa passionis, ut in eodem loco scribit, dicens, materia secundum quòd materia pasſiuum est, patitur, & corrumpitur, sed propositio illa ità ab Arist. intelligitur, quòd caliditas vnà cum frigiditate agens est, & non patiens. quò ad secundarias operationes, vt potè quo ad terminare, & copulare, nam hæ terminant, & non terminantur, sicut contrà siccitas, & humiditas patientes sunt & non agentes: quia terminantur, & non terminant: & hæc est germana Aristotelis sententia circa propositionem illam, quam non intellexit Argenterius, nec Remigius Aristotelem defendens. tertia autem dubitatio tãti momenti fuit, ut Zimara in eam uenerit dementiam, ut dixerit, mixta adæquatum principium actiuum suæ naturalis corruptionis intrinsecus habere, seclusa quauis actione agentis exterioris, non animaduertens Arist. verba dicentis, putredinem & naturalem mixtorum interitum fieri ab aliena caliditate, quæ ambientis est. nobis autem nullum facessit negocium, & licet aliàs soluta fuerit, soluitur breuiter & nũc. & cum dicebatur, si putredo fieret ab aliena caliditate, igitur mixtum positum in uacuo non corrumperetur, sed esset æternum. conceditur argumentum: ad falsitatem autem consequentis. respondetur, quod aliqua propositio potest esse uera per se, quæ falsa est per accidens ex aliqua hypotesi, nam propositio ista, corruptibile non potest eße æternum est uera per se, potest tamen reddi falsa per accidens ex hoc data hypotesi,

Remigius Melioratus

tesi, nam admißo uacuo in rerum natura mixtum erit æternum: aliqua enim conditionalis poteſt eſſe uera, cuius antecedens, et conſequens sũt impoſsibilia; impoſsibile enim eſt vacuum eße, fieri nequit corruptibile æternum eſſe, de Ariſt. ſnĩa, illa tamen data hypoteſi corruptibile ęternum erit, quia ex impoſsibili ſequitur quodlibet. Ad quartam autem dicimus, quòd mixtum conſtat ex contrarijs, & pugnantibus qualitatibus, minimè tamen corrumpi poteſt per actionem contrariæ qualitatis ut internæ frigiditatis in internam caliditatem abſq; præcedente ambientis caliditate: & ratio eſt iſta, qua interna frigiditas propriam & naturalem mixti caliditatem corrumpere minimè poteſt niſi ei dominetur, ſed interna frigiditas internæ mixti caliditati dominari minimè poteſt, niſi ab ambientis caliditate prius fuerit diminuta, qua ita diminuta, interna frigiditas adaugetur, & ſupra caliditatem oppoſitionem acquirit. atque ita eam corrumpit, quamobrem mixta per actionem internæ frigiditatis in internam caliditatem corrũpi minimè poſſunt, abſque pręuia ambientis caliditate. quòd ſanè declarauit Ariſtoteles his verbis, dicens, quoniam indigentiam patitur calidi, indigens autem tali uirtute frigidum eſt. ambæ erunt putredinis cauſæ externa caliditas, & interna frigiditas, quorum uerborum is ſenſus eſt. quoniam putredo eſt indigentia, et inopia calidi, inopia uerò calidi eſt intenſio frigiditatis, igitur putredo fit ab interna frigiditate: ecce quòd interna frigiditas ſupponit inopiam, & indigentiam caloris naturalis factam à calore ambientis, & conſequenter non poteſt eſſe cauſa corruptionis naturalis mixti abſque ambientis caliditate. Ad argumentum autem de nucibus & caſtaneis quicquid alij comminiſcantur, nos ità reſpondemus, quòd licet in his internæ partes putrefactæ ſint, externæ uerò integræ, & illęſę, illa tamen putredo facta eſt ab externa caliditate. & pro intelligentia aduertendum, quòd nucum, & caſtanearum, & id genus conſimilium, extimæ partes non ſunt vniformes in raritate, & denſitate, ſed quædã ſunt rariores, quędam uerò denſiores, & compactę magis, tunc dicimus quòd caliditas ambientis extimas partes calefacit, & calefaciendo partem rariorem reſerat, atque aperit, qua ita reſerata calorem internum euocat, & extrahit, ad cuius extractionem ſecum quoque extrahitur, & egreditur humidum, quo exeunte intrinſecus remanet puluis per receſſum humidi à ſicco, & proinde in his fructibus, quæ putreſcunt, nos orificium quoddam ſpectamus, per quod naturalis calor unà cum humido euaporat, cæteræ corticis extimæ partes quia ſunt compactæ magis, nec rarefactioni, & diſsolutioni ità perhabiles integræ manent & illęſæ, quę poſtea temporis interuallo putreſcunt, & in pulueres reuertuntur. Vltima

tima

tima similiter dubitatio parum nos perturbat, licet semper difficilis uisa fuerit. & cum dicebatur, si putredinis definitio esset uera, tunc putredo non distingueretur a combustione. negatur consequentia, ad probationem, eadem putredinis & combustionis definitio est, id est falsum, quinimmo inter se maximè discreminantur. primò quidem quia putredo fit deficiente, & diminuto calore interno à calore ambientis: combustio uerò fit adaucto & intenso à calore ignis. secundo putredo non fit per cõuersionem in naturam agentis exterioris: combustio uerò fit per conuersionem in naturam ignis comburentis. tertio, putredo fit à calido humido, combustio uerò fit à calido sicco: tandem putredo fit non solum à caliditate externa, sed etiam à frigiditate interna: combustio uerò nequaquam, sed solum à caliditate externa: iam ergo uides quàm maxima sit inter utranque differentia, quibus omnibus difficultatibus sic solutis, accusationibusq́ue reiectis, nunc modum putredinis explicemus, quòd fuit aliud in ordine propositum.

De modo putredinis.

VT quem proposuimus ordinem teneamus, explicata putredinis definitione, dubijsq́ue solutis, nunc superest ut putredinis modum explicemus, qua in re non conuenit apud omnes Albertus Mag. & plurimi alij qui postea ipsum secuti sunt, huius extitere sententiæ, quod putredo fiat per intensionem caloris naturalis supra humidum, qui adauctus, & intensior factus à calore ambientis, agit in humidum, ipsumq́ue dißoluit, ad cuius dissolutionem, quod caloris naturalis pabulum & alimentum est, calor & ipse dissoluitur, quo dißoluto & consumpto fit putredo, & naturalis mixtorum corruptio, ita vt secundum istos in putredine isti motus concurrant, & talis sit ordo. primo quidem externus calor qui mixtum corpus ambit suam uim exercens calefacit, & calefaciendo rarefacit, & relaxat, qua relaxatione partium facta intus penetrat, & penetrando internum calorem adauget & intendit, quo intenso & ultra modum adaucto agit in humidum, ipsumque absumit, ita ut nihil supersit alimenti idonei & præparati ad calorem nutriendum, quo absumpto deficit naturalis calor & euanescit, et inde sequitur mixti corruptio: Addidere autem Buccaf. & Argenterius quòd intensio caloris naturalis fit etiam per concentrationem & prohibitam transpirationẽ caloris naturalis ratione externæ frigiditatis, quę mixtum ambiens calorem naturalem intrinsecus fugat, atque propellit. & mixti corporis densans, & obstruens caloris naturalis & fulginosorum uaporum prohibet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

hibet perſpiratum, ex quo fit ut calor naturalis alteretur, & plus iuſto augeatur, quo ita adaucto ĩ humidum agit. Sed horum ſententia eſt Ariſtoteli omnino contraria, & primo fiet communis intenſio aduerſus omnes, mox ſeorſum aduerſus Buccaf. & Argenterium. primò quidem iſtorum omniũ opinio eſt, quò ad id quod putredo fiat calore naturali adaucto, ut ſupra humidum dominante. quinimmo putredo fit oppoſito modo nempè humido ſupra calorem naturalem dominante, ut patet ex contex. illo 4. in quo Philoſophus hæc habet: Fit autem putredo quę generationi oppoſita eſt, cũ id quod terminatur quod humidum eſt, dominatur ſupra calorẽ terminantẽ propter ambiens. quod etiam luce clarius oſtendunt uerba illa in contex. 6. vbi ſic inquit; exeunte enim calore proprio ſecum attrahit humidũ naturale, ad quẽ locũ nos ſæpè recurrimus, quoniam is eſt qui horum demẽtiam oſtendit, & patefacit. cum itaque corruptio caloris naturalis à calore ambientis fiat per exitum & egreſſũ illius, cũ aũt egreditur calor naturalis non augeatur, ſed diminuatur: igitur putredo non fit per intenſionẽ, ſed diminutionem caloris a calore ambientis. ex quibus Ariſt. uerbis illud quoque apertè falſum eſſe oſtenditur humidum diſſolui per actionem caloris naturalis adaucti; pariterque calorem naturalem diſſolui, atque diminui ad diſſolutionem humidi. ſiquidem Philoſophus inquit humidum diſſolui non per actionem caloris naturalis, ſed per exitum, & euaporationem ipſius caloris, ita ut talis humidi diſſolutio non habeat cauſam poſitiuam, ſed priuatiuam ſolum, quæ eſt receſſus caloris naturalis ab humido, ex eiſdem etiam uerbis quis eſt tam mentis impos qui nõ videat Ariſt. non velle calorem diſſolui ad diſſolutionem humidi, ſed potius contra humidum diſſolui ad diſſolutionem caloris naturalis, atque caloris naturalis diſſolutionem non ſupponere diminutionem, ſed potius humidi dominium? Buccaf. autem & Argenterius ab Ariſt. omnino diſſentiunt. quia cũ putredo, & corruptio naturalis corruptio fiat, vt dictũ eſt, exeunte calore: igitur nõ fit per concentrationem, & prohibitã tranſpirationem caloris; pugnant enim iſta putredinem fieri per concentrationem caloris naturalis, & fieri per exitum, & euaporationem caloris, ut dicit Ariſto. ex quo ſequitur non fieri a frigiditate externa, quia hæc impedit & arcet euaporationẽ & exitum caloris, cũ condenſet, et obſtruat: in cuius confirmationem accedit Ariſt. authoritas in contex. 6. vbi ſic inquit, putredo eſt communis effectus æternæ caliditatis, & internæ frigiditatis, quæ ſequitur inopiam & indigentiam caloris naturalis. ſed iſti putredinis differentias cõfundunt, ut illã quę eſt corruptio ſecundum partem cum illa quæ mixtorum generationi opponitur, et quæ naturalis interitus finis eſt: illa enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

fieri potest per prohibitam transpirationem ab externa frigiditate ut contingit in febribus putridis, hæc uerò per exitum & euaporationem caloris naturalis. Ex altera parte dixerunt alij putredinem fieri per actionem caloris ambientis in humidum: ille enim in humidum agens ipsum attenuat, & rarefacit, quo attenuato egreditur, & euaporat: ad cuius euaporationem secum quoque euaporat, & dissoluitur naturalis calor, ad cuius dissolutionem sequitur corruptio mixti. Cæterum & ista opinio falsa est. siquidem calor ambientis non est proximum & immediatum dissoluens, & corrumpens humidum, sed est immediatum dissol uens calorem naturalem: putredo enim, inquit, est corruptio caloris naturalis a calore ambientis. præterea humidum non dissoluitur neque euaporat per actionem caloris ambientis, sed per exitum, & recessum caloris naturalis. In eo pariter errore versantur isti, quòd calor naturalis dissoluatur, & deficiat ad defectum humidi, qua in re studiosos iuuenes commonefacimus, vt posthac commmunem hunc errorem aufugiant, quem etiam his temporibus publicè edoceri animaduertimus non sine maxima admiratione, quòd videlicet in putredine calor naturalis deficiat ad defectum humidi. cuius communis erroris causa ea fuit, quia arbitrati sunt calorem naturalem bif. tantum diminui atque dissolui posse. vno modo à contrario: alio modo ob defectum humidi, & alimenti: quam sententiam approbauit etiam ille Remigius in apologia Aristotelis aduersus Argenterium, quod tamen ab Aristotele apertissimè dissentit, quia calor naturalis non solum diminuitur a contrario, & ob defectum humidi, sed etiam a calore ambientis per exitum & euaporationem ipsius, ut in putredine, sicut patet ex verbis Aristotelis superius citatis. Nec officit si quis in contrarium Aristotelis authoritatem adducat in libro de resp. morte & vita, vbi inquit calorem bif. deficere, & corrumpi posse. vno modo à contrario, alio modo ob humidi defectum, quia Aristoteles intelligit in corruptione animatorũ, de qua ibi sermonem habet: in hac enim illis duobus tantum modis calor naturalis deficit, & corrumpitur. uel dicas alio modo, quòd intelligit de corruptione, & diminutione caloris naturalis secundum gradum, sed secundum gradum & quantitatem illis duobus modis deficit, & diminuitur, sed per exitum etiam & euaporationem vt in putredine, & naturali mixtorum interitu contingit.

De modo putredinis opinio propria.

REIECTIS *aliorum opinionibus, nunc verum, & Aristoteli consentaneum putredinis modum explicemus, dicimusque putredinem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tredinem hunc in modum effici: primo enim ambientis calor calefaciendo corpus mixtum aperit, & relaxat: relaxatione facta internus egreditur, & foras trahitur, atque ita diminuitur: calore autem egrediente secum quoque trahit, & allicit humidum naturale: cum autem per exitum calor naturalis diminuitur interna frigiditas incipit augeri & supra calorem dominari, qua dominante in calorem naturalem agit ipsumque vsque adeò remittit, quòd non potest amplius retinere humidum cũ sicco, unde humidum quasi sui iuris factum diffluit, et à sicco disiũgitur. ad hanc autem humidi secretionem, passiuarumque dissolutionem sequitur corruptio mixti, & solum manet puluis, & terra, & hic est verus putredinis modus, his verbis ab Aris. assignatus (exeunte.n.calore proprio secum trahit humidum naturale) vndè in putredine multæ mutationes concurrunt, videlicet calefactio, raritas, & relaxatio partium egressus, & diminutio caloris naturalis, actio internę frigiditatis in calorem naturalem, euaporatio humidi, atque ità dißolutio passiuarum, tãdem interitus ipsius substantiæ: & licet ad putredinem multæ mutationes concurrant, attamen vna tantum mutatio est, quia vltimus terminus ad quẽ terminatur, vnus tãtum est, à quo mutatio specificatur: hinc patet quàm temerè, et impudenter ille Argenterius Aristotelem accusarit, quòd putredinis modum non explicarit, cum tamen id pręstitisse tam clarum sit, quàm quod clarissimum. saltem dicet in hoc accusandus erit, quòd nõ omnem putredinis modum explicarit, quia datur alius modus putredinis, qui fit per prohibitam transpirationem, quem ipse non declarauit. concedimus vltrò non omnem putredinis modum explicasse, quia cum non omnes putredinis differentias perpendat, suoque subijciat negocio, sed eam duntaxat, quæ mixtorum generationi opponitur, quæ ad Philosophum attinet, illius naturam, modum, et causas explicauit: illa verò putredinis differentia, quę per prohibitam transpirationem efficitur, ex qua putridę oriuntur. quæ humorum coruptio dicitur secundum partem, & receßus à propria natura, non attinet ad Philosophum, sed ad Medicum, et proindè illius putredinis modum, & causas ad medium demandauit, & hęc de putredinis modo dicta sint, nunc eius causas perpendamus.

Putredo est communis passio externæ caliditatis, & internæ frigiditatis.

PORRO his verbis duas putredinis effectrices causas Aristotelem statuere externam caliditatem vnam, internam frigiditatem alteram hactenus, in confeßo fuit, neque in re hac immorandum eßet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

nisi doctissimi quidam viri de nouo insurrexissent, qui contrarium affirmare ausi sunt, dixeruntque internam frigiditatem putrrdinem non vt effectricem causam ingredi, sed vt subiectum, eo fundamento persuasi, qua effectrix causa non est posterior re cuius est causa, interna frigiditas est putredine posterior: igitur putredinis causa effectrix esse non potest, probatur minor ex via & methodo qua usus est Aristoteles ad probandum internam frigiditatem putredinis causam esse, quæ huiusmodi est. Putredo est defectus, & corruptio caloris naturalis, sed ad defectum caloris sequitur interna frigiditas, igitur putredo est passio, et effectus internæ frigiditatis. quarè interna frigiditas caloris defectum, & putredinem consequitur, igitur effectrix putredinis causa esse nequit. alioquin effectrix causa suo esset posterior effectu. Sed horum opinio falsa est, quia cũ Philosophus in contex. 1. quarti Meteo. illam hypotesim accepisset, quòd primarum qualitatum duæ sunt agentes vt caliditas, & frigiditas: duæ verò patientes vt siccitas & humiditas, in contex. 2. de operibus agentium qualitatum agere proposuit. isthæc autẽ opera dinumerans, inquit, vt simplex generatio, & naturalis corruptio et opposita, nunc ita arguitur, Aristoteles proposuit agere de generatione simplici, et de putredine ei opposita, vt sunt effectus & opera caliditatis, & frigiditatis, vt sunt qualitates actiuæ, igitur caliditas et frigiditas in simplici generatione et putredine concurrunt vt actiuæ: igitur interna frigiditas in putredine cõcurrit, vt qualitas agens, non autem vt passiua est, atque ut materia: & profectò asserere quod interna frigiditas in putredine concurrit, vt materia, est dicere, quòd frigiditas sit qualitas passiua, non autem actiua, quod est conuellere Aristotelis sententiam: præterea putredo non solum esset communis affectio externæ caliditatis, & internæ frigiditatis, sed etiam internæ siccitatis, aduersus Aristotelem, qui illarum duarum qualitatum tantum putredinem communem affectionem esse asseruit. probatur consequentia, quia non solum interna frigiditas concurrit vt subiectum, sed etiam siccitas, & magis, quia qualitas passiua est. & in his operibus vt materia, & subiectum concurrit, vt testatur in cont. 2. eiusdem quarti. quòd si internam frigiditatem solum, vt subiectum assignasset, tunc maximè culpandus esset, quia siccitatem reliquisset, quæ ita in putredine derelinquitur, sicut interna frigiditas. ea propter dicendum est, quod externa caliditas, & interna frigiditas cum actiuæ sint qualitates in putredine concurrunt in genere causæ efficientis, non autem vna, vt agens, & altera vt patiens: & materia, vt dicunt. quomodo autem interna frigiditas id efficiat ex superioribus patere potest. Ad rationem autem, cum dicebatur, interna frigiditas sequitur putredinem, & corruptionẽ, calo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ris naturalis. respondetur, quòd interna frigiditas non sequitur omnimodam corruptionem, & diminutionem caloris, sed inchoatam, & incompletam factam à calore ambientis: ipsa verò putredinem complet, & diminutionem caloris vsque ad eum gradum deducit, quo humidum cum sicco amplius terminare non potest. ratio autem supponit internam frigiditatem sequi completam putredinem, & diminutionem caloris naturalis, quod falsum est.

An externa caliditas, & interna frigiditas eodem modo effectrices causæ sint.

NVnc illud considerandum est an externa caliditas, & interna frigiditas eodem modo effectrices causæ sint. cui dubio moderniores quidam respondentes, dicunt, quòd non eodem modo effectrices causæ sunt, sed externa caliditas est causa per se, interna verò frigiditas est causa per accidens: sed ista opinio quò ad vtrumque falsa est, & à veritate aliena: quò ad primum quidem, quia simile non corrumpitur, neque dissoluitur per se à simili, sed per accidens, vt est Aristotelis sententia in libro de resp. calor naturalis est similis calori ambientis, igitur ab eo non corrumpitur, neque dissoluitur per se, sed per accidens: quò ad secundum verò quia contrarium per se agit in contrarium, & non per accidens. ergo illud per se corrumpit, non autem per accidens. interna frigiditas est contraria calori naturali, ergo in illum per se agit, & per consequens illum per se corrumpit, & non per accidens: nescio enim apud quem authorem legerint doctissimi isti uiri, quòd simile per se corrumpit simile, & contrarium per accidens agit, & corrumpit contrarium. sed fortasse dicent ipsi, quòd rationes istæ supponunt, quòd corruptio caloris naturalis sit defectus, & diminutio ipsius. quod minimè verum est, quia est intensio, & adauctio caloris: iam verò intensio caloris per se fit à simili, & per accidens à contrario. sed ista quoque sententia falsa est, vt patet ex superius dictis, quibus probatum est, quòd corruptio caloris nõ est intensio, sed defectus, atque caloris remissio. præterea dato etiam quòd corruptio caloris sit intensio caloris, saluari non potest, quomodo fiat ab interna frigiditate per accidens. nam licèt ab externa frigiditate calorẽ intrinsecus propellente caloris intensio per accidens fieri queat, ab interna tamen frigiditate nequaquam, quia interna frigiditas non intrò, sed potius extra calorem naturalem propellit, & propterea potius ipsum diminuit, quàm intendat.

Diluci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Dilucidatio.

Dicamus ergo nos, quòd externa caliditas, & interna frigiditas putredinis effectrices causæ sunt, diuersa quidem ratione, & modo, ac dixerint ipsi: externa enim caliditas est causa putredinis, & defectus caloris per accidens, prout ipsum egredi, & euaporare facit: interna uerò frigiditas per se, prout in ipsum agit, & secundum gradum corrumpit. præterea externa caliditas est causa origine prior, & præcipua magis: interna uerò frigiditas est causa secundaria, & posterior, quia supponit diminutionem, & defectum caloris naturalis à calore ambientis, ut scribit Philosophus his uerbis, Putredo est corruptio, & indigentia caloris, ad indigentiam autem caloris sequitur intensio frigiditatis; ergo putredo est effectus frigiditatis, ecce quod uult internam frigiditatem supponere defectum caloris naturalis ab externa caliditate, ex quo patet in maximo errore uersari illos, qui aßerunt primum efficiens, eße qualitum contrarietatem: externam autem ambientis caliditatem secundariam, & quasi actioni contrariæ qualitatis suffragantem causam eße, cum tamen ex Aristotelis uerbis res econtra sese habeat. Neque inconueniens aut absurdum est, ut idem effectus à contrarijs causis proueniat secundum diuersam rationem & modum. sed quispiam quęret hoc in loco, cur putredo non fit à frigiditate externa sicut à frigiditate interna, cum externa ita sit contraria calori naturali. ipsumq; remittere queat, sicut & interna. respondetur, quòd causa ea est, quia putredo fit per egressum, & euaporationem caloris naturalis vnà cum humido: iam verò externa frigiditas tantum abest ut facit ad euaporationem caloris naturalis, & humidi, ut potius calorem naturalem intro compellat: & ad unionem partium faciat, & proinde putredinem potius impediat, quàm efficiat, & propterea dicebat Philosophus mixta temporibus, locisque frigidioribus minus putrescere propter ambientis frigiditatem quæ corpora densat, & ità caloris naturalis euaporationẽ prohibet, & arcet. interna uerò frigiditas calorem potius extra propellit, illud bene verum est, quòd humorum putredo ex qua putridæ febres oriuntur, quæ fit per intensionem caloris naturalis ab externa frigiditate fieri potest, sed de hac non loquitur Aristoteles. & hęc de putredine dicta sint, in qua pertractanda adeò solers, & diligens fuit Aristoteles, licet concisis uerbis eam explicarit, ut nihil quidem præterierit quod ad eius naturam, modum, & causas attineret, quicquid aduersus eum ignari quidam affirmare ausi sint.

Mixta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Mixta principium habent intrinſecum actiuum alterationis, ac interitus.

Legitur propoſitio iſta apud Auer. 2. Phiſ. com. primo, ubi exponens uerba illa Ariſtotelis in calce contextus primi. Quædam uerò habent principium intrinſecum ſecundum alterationem) inquit, quòd philoſophus accepit alterationem communiter, ut dicitur de mutatione in ſubſtantia, & de mutatione in qualitate, & rectè quidem: declarans autem Auer. an omnia alterabilia & corruptibilia habeant principium intrinſecum alterationis ac interitus ſecundum eandem ratione͂ principij, reſpondet quod non, quia elementa ſolum habent principium intrinſecum paſſiuum alterationis ac interitus; mixta uerò non ſolum habent principium intrinſecum paſſiuum alterationis & interitus, ſed etiam principium actiuum. in qua propoſitione à nobis dilucidanda duo conſideranda ſunt, unum quidem ex parte ſubiecti, quomodo accipiantur mixta; alterum uerò ex parte prædicati, quomodo ſcilicet habere dicantur principium intrinſecum actiuum corruptionis. Quo ad primum dicunt Sueß. & quidam alij in eo loco, quòd mixta in hac propoſitione nõ ſignificant mixta uniuerſaliter, ſed ſolum mixta difformia. & ratio eſt: quia cum hęc partium habeant difformitatem, & diuerſitatem, quarum una poteſt in alteram agere alterationis, & interitus intrinſecam efficientem cauſam habent; mixta uerò uniformia, quoniam partium difformitate carent non habent intrinſecam efficientem cauſã corruptionis, ſed ſolum habent principium paſſiuum, perinde ac eleme͂ta quæ etiam propter partium uniformitatem ab intrinſeco corrumpi non poſſunt, ſed hæc ſententia falſa eſt, quoniam Commentator ibi punit differentiam inter elementa & mixta penes habere principium intrinſecum alterationis, & corruptionis, dicens, quòd elementa ſolum habent principium paſſiuum corruptionis: Mixta verò non ſolum habent principium paſſiuum, ſed etiam actiuum. itaque Com. accipit mixtum, vt contradiſtinguitur ab elemento, igitur accipit mixtum vniuerſaliter ſiue ſit uniforme ſiue difforme, & licet Com. afferat exemplum de animalibus, id effecit, quoniam in his res erat conſpicua, & manifeſta magis. Cæterum aduerſus hoc inſurgit Põponatius ſuper 4. Meteo. in fine dubitationis 17. dicens, quòd ſi propoſitio vniuerſaliter intelligitur, falſa eſt, & ab Ariſt. aliena, quòd ita probat, Mixta naturali interitu per putredinem corrumpuntur, ſiquidem naturalis mixtorum interitus putredo eſt, ut habetur 4. Meteo. atqui putredo eſt corruptio caloris

natu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

rali interitu corrumpuntur à caliditate externa , & per consequens à principio externo, nec vnquam dixit Arist. inquit, quòd vniuersaliter omne mixtum corrumpatur à principio interno, licet hoc uerissimum sit de mixto animato. unde in hoc dissidet Pomp. à Suessano, quòd Suess. vult, quòd licet mixta vniformia corrumpantur à principio extrinseco, mixta tamen difformia corrumpuntur a principio intrinseco: Pomponatius autem vult, quòd nullum mixtum inanimatũ siue uniforme, siue difforme corrumpatur à principio interno, sed solum à principio externo, per rationem ab eo assignatam. Sed ambo hallucinantur, licet magis Põpo. qui uult nullum mixtum inanimatum habere internum principium actiuum corruptionis, & cum in hoc Auerroem redarguit, nec Aristotelem, nec putredinis, & naturalis interitus mixtorum rationem intelligere apertissime ostendit: quòd autem mixta omnia perfecta inanimata, siue uniformia siue difformia sint ab intrinseco corrumpantur, ita probatur, Mixta omnia perfecta inquantum mixta naturali interitu per putredinem corrumpuntur, ut supra probatum est, Sed putredo est corruptio caloris naturalis à frigiditate interna, ut inquit Philosophus c. de putred. igitur mixta uniuersaliter naturali interitu corrumpuntur à frigiditate interna, ergo à principio interno: nec dici potest frigiditatem internam in putredine concurrere in ratione subiecti, & in ratione principij passiui, non autem in ratione principij actiui: Primo, quia Põp. in dubitatione 21. mouens dubitationem an caliditas externa, & interna frigiditas concurrant in eodem genere causæ respondet, quòd ambæ concurrunt in genere causę efficientis. & nequeo certè mirari satis huius uiri tam craßum errorem, quòd tenens frigiditatem internam concurrere in genere causæ efficientis, dixerit mixta inanimata solum habere principium intrinsecum passiuum corruptionis, & nullo modo actiuum. Secundo quia cum Philosophus in contex. primo quarti metheo. statuisset, quòd caliditas & frigiditas sunt qualitates actiuæ: siccitas autem & humiditas qualitates passiuæ, in contex. 2. proponit agere de operibus caliditatis & frigiditatis, ut sunt qualitates actiuæ: declarãs autem quæ sint hęc opera, inquit: primo igitur vniuersaliter simplex generatio, & opposita corruptio secundum naturam quæ putredo est harum virtutum opera sunt, igitur generatio, & putredo sunt opera caliditatis & frigiditatis, ut sunt qualitates actiuæ, igitur caliditas externa, & frigiditas interna in putredine concurrunt, ut ambę habent rationẽ principij actiui. itaque mixta omnia naturali interitu corrumpuntur à frigiditate interna, ut à principio actiuo, & proinde mixta in hac propositione de Aristotelis & Auerrois sententia significant mixta perfe-

cta

ta uniuersaliter siue uniformia, siue difformia sint, quo ita constituto: Nunc secundum consideremus quomodo habere dicatur principium intrinsecum actiuum corruptionis, Zimara in quæstione de mouente & moto, & cum eo quidam alij Recentiores dixerunt, quòd tam mixta inanimata quàm animata intrinsecus habent adæquatum principium actiuum sui naturalis interitus: qd quidem, vt dicunt, est calor naturalis ipsius mixti, qui agens in humidum vt seipsum conseruet, & tueatur, illud absumit, atque dissoluit: ad cuius dißolutionem ipse quoque dissoluitur, quo dissoluto mixtum ipsum corrumpitur, quod quidem per ipsum calorem in eße conseruatur. quem mixtorum intereundi modum Aristotelem declaraße aiunt in libro De morte & vita: quòd autem mixta omnia naturalis interitus adæquatam efficientem causam intrinsecus habeant, Zimara ita probat, Ponatur, inquit, mixtum inanimatum in vacuo, tunc, aut illud corumpetur, aut non si nõ corrumpetur, igitur natura corruptibilis fieret æterna, contra Philosophum primo Cęli cõtex. 120. si corrumpetur, cum ibi nulla adsit actio agentis exterioris cum per casum positum sit vacuum: igitur ex toto ab intrinseco corrumpetur à calore interno humidum dissoluente. Opinio ista ita simpliciter prolata falsa est, & ab Aristo. aliena, nam licet de mixto animato verissimum sit, quòd intrinsecus naturalis interitus adæquatam efficientem causam habeat, et seclusa actione agentis exterioris corrũpi queat, de mixto tamẽ inanimato, & vt mixtum est, id minimè verum est, quod ita probatur. Mixta vt mixta naturali interitu per putredinem corrumpuntur, sed putredo fit ab extrinseca, & aliena caliditate, quæ aeris ambientis est, vt eo cap. de putred. Arist. probat per multa signa: igitur mixta inanimata naturali interitu corrũpuntur ab extrinseca ambiẽtis aeris caliditate, & per consequens corrumpuntur à principio extrinseco, & non simpliciter à principio intrinseco, vt dicit Zim. illud prætereà falsum est quòd corruptio naturalis mixtorum fiat per actionem caloris interni in humidum, & quòd calor internus deficiat ad defectum, & dissolutionem, vt fusius demonstrabitur inferius in disputa. de putred. ad quem locum lectorem reijcimus, ne eadem sæpius repetamus.

Dilucidatio.

NOS igitur veritatem hanc à paucis intellectam determinãtes dicamus, quòd mixta omnia habent principium intrinsecum actiuũ naturalis interitus, differenter tamen, quia animata habent intrinsecus adæquatum principium actiuum naturalis interitus, Mixta verò ina

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

nimata non habent adæquatum principium actiuum intrinsecum, sed partim extrinsecum, & partim intrinsecum, & ita principium actiuum partiale intrinsecus solum habent, quæ res vt conspicua fiat quo ad vtrãque partem aduertendum, quod animata hunc in modum corrumpuntur, nam cum temporis in animalibus instrumenta inseruientia respirationem, & refrigerationem caloris naturalis vt pulmo, & in piscibus branchiæ sicciora redduntur, & præ siccitate ita obdurescunt vt amplius non possint ita facilè suo munere fungi, at dimoueri & eleuari, tũc calor naturalis refrigerari non potest; & cum refrigerari non possit intenditur, intensior autem factus humidum naturale absumit, quod eius pabulum, & nutrimentum est, ad cuius absumptionem, & ipse quoque deficit, quo sanè deficiente secundum eum gradum quo amplius Anima in corpore seruari nequit, viuens corrumpitur & hoc modo fit naturalis viuentium interitus, quem intereundi modum Aristoteles considerauit in libro de mor. et vita, ex quo sequitur quòd viuentia intrinsecus habent adæquatam efficientem causam corruptionis naturalis, & proinde si in vacuo ponerentur ablata actione agentis exterioris adhuc corrumperentur. Mixta verò vt mixta sunt naturali interitu per putredinem corrumpuntur, putredo verò est corruptio caloris naturalis ab externa caliditate, & ab interna frigiditate, igitur mixta ut mixta sunt partim ab extrinseca caliditate, & partim ab interna frigiditate corrumpuntur, ex quibus duabus causis resultat vna causa totalis, & adæquata naturalis interitus mixtorum, ex quo sequitur quòd mixta intrinsecus solum habent principium actiuum partiale naturalis interitus, hoc autem est interna frigiditas, quæ supponit actionem externæ caliditatis internam caliditatem dissoluentis, quem quidem mixtorum intereundi modum considerauit Aristote. in 4. libro Metheo. in quo agitur de mixtis vt mixta sũt. quem locum si legisset Doctor subtilis solutionẽ illius difficultatis an mixta inanimata ab intrinseco corrumpantur 2. senten. dist. 15. q. vnica, sub dubio non reliquisset: Concludamus ergo quòd mixta omnia intrinsecum habent principium actiuum naturalis corruptionis, sed differenter, animata quidem adæquatum, mixta verò vt mixta partiale tantum, & hæc est vera et germana Aristotelis, et auerrois sententia, à qua verus peripateticus ne latum vnguem recedere debet. quibus ita constitutis nunc rationibus in oppositum est occurrendum, & primo cum Suessanus dicebat, Mixta vniformia non habent partium difformitatem, ergo non habent principium intrinsecum actiuum suæ corruptionis. negatur consequentia, quia difformitas partium non est necessaria ad corruptionem intrinsecam, sed sufficit difformitas, & oppositio qualitatum, quod

ex

ex ipsomet Arist. iam patere potest, qui vult putredinem fieri ab interna frigiditate internam caliditatem corrumpente, licet ergo mixta homogenea non habeat partium difformitatem, quia tamen habent oppositionem caloris interni, et frigiditatis internæ, propterea ab intrinseco quoquomodo putrescunt, et naturali interitu corrumpuntur. quòd verò corpora simplicia ab intrinseco corrumpi nullo modo possint, id non prouenit, quia non habeant partium difformitatem, sed quia non habeat oppositionem qualitatum, ideo enim aqua ab intrinseco corrumpi nequit, quoniam intrinsecus oppositas qualitates non habet: Cum autem probabat Pompo. quòd nullum mixtum inanimatum habeant principium intrinsecum actiuum, quoniam corrumpitur per putredinem, quæ fit ab extrinseco, dicimus, quòd vel ipse intelligit quòd putredo fiat ab extrinseco tanquam à causa adæquata & totali, & tunc Aristoteli & sibi ipsi contradicit, vel intelligit quòd putredo fiat ab extrinseco tanquam à causa partiali & hoc est verum: sed tunc nihil aliud concludit, nisi quòd mixta inanimata non corrumpuntur ab intrinseco tanquã à cã adæquata, & hoc concedimus, sed corrumpuntur, diximus, ab intrinseco tanquam à causa partiali, & hoc modo intellexit Auer. cum autem Zimara tota planè diametro discrepans à Pomponatio probabat quòd omne mixtum siue animatum siue inanimatum intrinsecus habeat adæquatum principium actiuum naturalis corruptionis, dicimus, quòd si mixtum inanimatum poneretur in vacuo non corrumperetur, quia cum tale naturali interitu non corrumpatur nisi per putredinem, hæc autem fiat ab externa caliditate aeris ambientis, igitur posito vacuo, & ablata actione externæ caliditatis non putresceret, neque corrumperetur, ad instantiam, igitur natura corruptibilis fieret æterna: respondetur, quòd absolute ista propositio est falsa, natura corruptibilis fit æterna, sed data hypotesi, quòd detur vacuum in natura, ista est vera, nam tota conditionalis potest esse uera cuius partes sunt impossibiles, nam impossibile est vacuum esse, impossibile quoque est naturam corruptibilem fieri æternam, tamen tota ista conditionalis est vera, si daretur vacuum natura corruptibilis fieret æterna, quia ex impossibili sequitur quodlibet, sicut à simili fieri nequit hominem volare. si tamen homo haberet alas homo volaret, id autem semper intelligi uolumus de mixto ut mixtum est, quod solum per putredinem corrumpitur secundum naturam, non autem de animato, quoniam hoc etiam si poneretur in uacuo motu naturali corrumperetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

In his, quæ putreſcunt animalia fiunt. quoniam ſegregata caliditas naturalis exiſtens facit conſtare ſegregata.

FVit hæc Ariſtotel. ſententia 4. lib. Meteorum ſub finem capitis de putredine, quę ut placuit Olimpiodoro ab Ariſtotele. allata fuit ad oſtendendum putredinem fieri ob inopiam, & imminutionem caloris, uel vt ipſe puto ad probandum putredinem fieri ab aliena ambientis caliditate, quod certè mihi probabilius videtur. quoniam magis conſentit cum alijs ſignis ſuperius poſitis, putredinem fieri, ab ambiente calore, in qua ſanè dilucidanda iſthæc expendenda ſunt. Primum à quo huiuſmodi animalia in putredine, & naturali mixtorum, interitu producantur, & quomodo. Secundum, cur in mixti interitu, qui per combuſtionem fit, huiuſmodi animalia non oriantur. Poſtremum, an huiuſmodi animalia ſint eiuſdem uel alterius ſpeciei, cum his, quæ ex ſemine oriuntur. Quò ad primum, in hoc theoremate ſtatuit Ariſt. authorem, effectricemq; cauſam animalium, quę ex putreſcente mixto innaſcuntur ſegregatam caliditatē eſſe. inquit enim & animalia fiunt in his, quę putreſcunt. quoniam ſegregata caliditas conſtare facit, quæ ſegregata ſunt; quibus uerbis, & efficiens, & materiam oſtendit. efficiens ſanè cū inquit [ſegregata caliditas] materiam uerò cum addit [conſtare facit ſegregata ut potè humidum, & ſiccum, quæ in mixti putredine diſſoluuntur, & quæ in mixtorum generatione, materiæ rationem habent; vt docuit in cont. 2. eiuſdem libri, cum inquit. Generatio eſt transmutatio ab his uirtutibus, vt potè calore, & frigiditate, cum habuerint rationem ſupra materiā; hæ autem ſunt paſſiuæ qualitates, ſiccitas uidelicet, & humor. iam uerò ſegregata caliditas, quam huiuſmodi animalium cauſam efficientem ſtatuit, aut eſt caliditas mixti putreſcentis, aut caliditas aeris ambientis. profectò caliditas aeris ambientis dici non poteſt, quoniā hæc non eſt caliditas diſſoluta, ſed potius disgregans, ut diſſoluens calorem mixti. etenim putredo, ut inquit philoſophus, corruptio eſt caloris naturalis à calore ambientis per exitum, et egreſſum caloris naturalis mixti cum quo una egreditur humidum; iam uerò exitus caloris mixti eſt diſſolutio ipſius: igitur diſſolutio caloris naturalis mixti fit a calore ambientis, ac proinde ſegregata caliditas non eſt caliditas ambientis, ſed caliditas mixti corporis putreſcentis. quod ex eo facilè oſtēdi poteſt. quoniam huiuſmodi propoſitio ab Ariſt. allata fuit, uel ad oſtendendū putredinē fieri ex inopia, & diminutione naturalis caloris, ut placuit Olimpiodoro, hūc in modum, in his, quæ putreſcūt, animalia oriūtur,

quia in putredine segregata caliditas facit constare. Igitur in putredine caliditas segregata est, igitur putredo ex inopia, & imminutione caloris efficitur, uel allata fuit ad probandum tanquàm ex ultimo signo putredinem fieri ab aliena ambientis caliditate, hoc pacto. In his, quę putrescũt, animalia oriuntur. quoniam segregata caliditas facit constare etc. igitur in putredine caliditas naturalis segregata est, sed non dissoluitur nisi à calore ambientis; igitur putredo fit à calore ambientis. Itaq; quouis modo dicatur, segregata caliditas, non est caliditas aeris ambiẽtis, sed mixti putrescentis. Cum autem hæc causa effectrix sit huiusmodi animalium igitur caliditas mixti, vt cadaueris putrescentis, author est, & efficiens causa animalium, quæ in putredine oriuntur. Cęterum contra hoc duæ se se offerũt difficultates, prima est. Calor mixti in putredine corrumpitur. si quidem putredo est caloris naturalis corruptio; igitur calor mixti putrescentis hmõi aĩalium causa esse non potest. Altera ea est, caliditas aeris ambientis cã est animalium, quæ ex putri materia oriuntur, vt docuit Aris. 3. de gener. animalium cap. ultimo. cuius verba hæc sunt. Itaq; calor in aĩalibus cõtentus ex alimento efficit, hoc calor in ambiẽte aere cõtentus ex mari aut terra cõcernit cõcoquens, atq; constituit: nõ igitur caliditas mixti putrescẽtis: sed hæc facilẽ solutionem hẽt, & ad primam dicimus in putredine, naturalique mixtorum interitu calorem non simpliciter corrumpi, ità vt nihil caloris superfit, sed corrumpitur vt naturalis, & secundum eam mensuram, quam exposcit ad retinendum humidum cum sicco, sicut et in corruptione uiuẽtium non simpliciter, et secũdum omnẽ gradum corrumpitur calor, sed secundũ eam mensuram, quæ opportuna, & necessaria est pro conseruatione viuentis, & existentia animæ in corpore, forma enim substantialis præfinitam quandam mensurã primarum qualitatum exposcit, qua sublata non amplius in materia seruari potest, & propterea dixit Aristo. putredo est corruptio caloris naturalis, & proprij, vt ostenderet calorem non simpliciter corrumpi, sed vt naturalem, & secundum vim & dominium, quod habet supra humidum, & siccum, quod etiam eodem libro contex. 3. his verbis significauit. ex his enim facta erant, & terminatum fuit humidum sicco, dominantibus actiuis. fit autem corruptio, cum id quod terminatur humidum dominatur calori terminanti propter ambiẽs. et quoniam huiusmodi calor mixti putrescentis aliqua ex parte imminutus est, & dissolutus, propterea disgregatus ab Aristote. appellatus est. Sed fortassè quispiam dicet, calor in generatione mixtorum passiuis dominari debet, vt docuit Arist. eo loci cõtex. 2. cũ inquit. Generãt autẽ calidũ & frigidũ cum vincunt, et passiuis dominantur: cum autẽ in putredine calor mixti iam dis-

solutus

solutus sit, defeceritque secundum rationem dominantis, ità ut amplius humidum cum sicco pro mixti conseruatione retinere non possit: igitur author, & causa esse non potest huiusmodi animalium, quæ ex unione, & consistentia humidi, & sicci efficiuntur. Huic obiectioni ipsemet Aristote. in hoc theoremate occurrere videtur, cum inquit, segregata caliditas, naturalis existens, facit constare, solutio ex est. quòd calor mixti putrescentis bif. considerari potest, uno modo respectu ipsius mixti, quod putrescit, alio modo respectu animalium, quę ex ipso innascuntur. si primo modo consideretur, præternaturalis est, & minimè idoneus ad retinendum humidum cum sicco, cum non amplius passiuis qualitatibus dominetur si uero secundo modo, naturalis est, uim atque dominium habens suprà humidum, & siccum, quo illa terminare, & copulare possit: quæ duo breuiter Arist. his uerbis complexus est, cum dixit, (segregata caliditas, naturalis existens) dicitur enim segregata, & dissoluta respectu ipsius mixti, naturalis uero respectu generationis animalium. siquidem passiuis qualitatibus dominatur, ex quibus illa generari debēt quam solutionem probarunt etiam Auerro. & Albertus Magnus. Sed illud profectò admiratione dignum uidetur, cur si calor mixti putrescentis uim & potestatem habet terminandi, uniendique humidum cum sicco pro generatione illorum animalium, quæ exputrescente corpore oriũtur, uim eandem non habet atque dominium retinendi humidum cum sicco pro conseruatione mixti. Huius rei, meo iudicio, ea causa est. quoniam cum multo maior sit copia, & quantitatis humidi, & sicci, quæ requiritur pro conseruatione mixti, quàm sit portio humidi, & sicci, quę certè exigua est pro illorum paruorum animalium generatione: multo minor quoque copia, & uis caloris requiritur humidum cum sicco pro conseruatione mixti, quàm ad terminandum eadem pro illorum animalium generatione, quo fit, vt cum in putredine calor imminutus, imbecilliorque factus sit, multam humidi quantitatem retinere non possit. pusillam uerò, & exiguam, qualis est illa, ex qua animalia illa generantur, unire, & terminare queat. Secundæ autem dubitationi ità occurrendũ est. Animalia, quæ ex putri materia oriuntur duum generum esse. alia. n. sunt, quæ ex cęnosa terra, & putrescente limo nascuntur, alia uerò quæ ex mixto & putrescente cadauere producuntur, quæ primi ordinis sunt à calore solis in circunstante nos aere diffusò suam originem ducũt, & de his. 3. de animal. generat. Arist. intellexit, quæ uerò alterius ordinis sunt, a calore mixti putrescentis procreantur, & de his in hoc theoremate intellexit, vndè qui absque distinctione hac animalia orta ex putredine a calore solis diffuso in ambiente aere produci simpliciter affirmant,

mant, quod communiter fieri animaduerto, hi ab Arist. longissimè rece dunt. siquidem Arist. animalium, quę ex putrescente materia innascuntur, modò calorem solis in terra, & aqua, diffusum, modò mixti putrescentis calorem authorem, & causam assignat. & si magnus ille Auer. 12. Met. com. 18. cum dixit, animalia ex putrescente materia genita à calore solis pendere diffuso in terra, & aqua uniuersaliter intellexit, ab Arist. sententia abhorret, si uerò de ijs tantum, quæ ex cænosa terra, & putrescente aqua oriuntur, congruenter certè ad Arist. locutus est. Cæterum hoc in loco difficilis, & ardua oboritur dubitatio, quonam pacto à calore solis & mixti putrescentis huiusmodi animalia produci queant, cum utrumque accidens sit; sed ne longiore oratione legentium animos tædio afficiam, id sequentia capite explicandum propono.

An genita ex putrescente materia à calore solis uel mixti putrescentis produci possint.

Constans, & rata est apud omnes sententia, accidens substantiam non producere, quia efficiens, aut uniuocum, aut æquiuocum est, si primum, æquè perfectum cum effectu, si secundum, præstantius, atque perfectius est suo effectu, cum autem accidens multò imperfectius substantia sit, ipsam efficere minimè potest: iam verò calor siue mixti putrescentis, siue in ambiente aere à sole productus, accidens est; igitur uiuentis substantiæ author, & causa esse non potest. Quod si quispiam dixerit, calorem vi propria substantiam efficere minimè poße, sed uirtute substantiæ huiusmodi potestatem habere, sicut calor naturalis in animali existens, qui licet proprijs viribus carnem, et ossa producere, nō possit, uirtute tamen animæ, cuius est minister, & instrumentum, id efficere potest. Profectò maior difficultas emergit. quoniam calor mixti putrescentis aut huiusmodi animalia producit uirtute mixti, quod putrescit aut uirtute corporis cælestis, non primo, quia cum mixtum illud, quod putrescit, ut cadauer, inanimum sit, animati corporis præcipua causa esse non potest, neque uirtute corporis cælestis. siquidem cęleste corpus cum sit causa uniuersalis, & indifferens ad plures effectus, particularis effectus causa esse non potest. etenim causa uniuersalis est effectus uniuersalis, & effectus particularis est à causa particulari, vt docuit Arist. 2. phy. cont. 38. & per eandem rationem genita ex putrescente terra à calore ambientis uirtute corporis cęlestis minimè produci posse uidentur; cum & calor in ambiente, & cęleste corpus, a quo originē habet, sint causæ uniuersales, quæ effectum particularem producere non possunt,

nisi per aliquam causam particularem determinentur, quæ respiciat effectum particularem: quamobrem cum huiusmodi animalia a calore neque vi propria, neque alterius produci queant: igitur eorum generatio calori haud referri posse uidetur. Non defuerunt olim & illustres quidem philosophi, qui dixerunt huiusmodi animalia ab agente quodam separato produci, quod uel Mundi animam, uel Calcodeam, aut datorem formam appellarunt, calorem uerò materiam solum disponere pro introductione formæ, & hunc in modum Arist. sententiam intelligendam esse, cum inquit. Calorem istorum animantium genitorem esse, prout materiam ad formam substantialem recipiendam disponit. Sed hęc sententia ab Arist. omnino dissentit. siquidem ut scribitur 7. Met. cont. 28. idem est agens disponens materiam, & introducens formam, & licet propositio hęc communiter Auerroi attribuatur, attamen Arist. est sententia, eaque utitur aduersus Platonem asserentem à forma separata formam substantialem produci; agens materiale materiam ipsam disponere, at contra, Aristoteles inquit, res se se habet. quoniam idem est agens disponens materiam, formamque substantialem producens: cum itaque calor rei putrescentis materiam excolat, atque disponat, idem ex materia horum animalium formam traducet. Prætereà si forma animalium, quæ ex putri materia oriuntur, ab agente separato de nouo producitur, aut id est per transmutationem aut per creationem: non primò. quoniam agens separatum materiam transmutare non potest, cum per contactum fiat, quem rebus corporeis tantum conuenire docuit Arist. primo de gener. cont. 44. non secundò. quoniam secundum dogmata Arist. quicquid incipit de nouo, incipit per motum, vt patet ex discursu, quo Arist. vsus est. 8. physi. cont. 4. ad ostendendum motum æternum esse, qui huiusmodi est, motus est actus mobilis à motore. iam uerò motor, & mobile, aut cęperunt de nouo, aut sunt æterna si. inceperunt de nouo, ergo per motum; iam uerò si per creationem aliquid de nouo incipere potest, profectò Arist. consequentia nulla est. quoniam cum antecedente stat oppositum consequentis, quòd aliquid scilicet incipiat de nouo, & non incipiat per motum, sed per creationem. adde quòd cum omnis consequentia ueritatem habeat in uirtute alicuius principij. Aristotelis consequentia vim non habet, nisi in uirtute huius principij, omne, quod incipit de nouo, incipit per motum; nec Aristoteles alium de nouo productionis modum cognouit, nisi per motum; quamuis impiũ, & profanum sit, eiusque oppositum secundum sacrosancta nostræ religionis dogmata absque ulla hæsitatione tenendum sit; quare cum neque per creationem, neque per transmutationem ab agente separato

huiusmodi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

huiusmodi animalium forma produci queat, horum generatio agenti separato tanquàm authori, causęque efficienti minimè referri debet, quid igitur dicendum?

Dilucidatio.

PROFECTO *(vt anteà ex Aristote. sententia decretum fuit) animalia ex putrescente cadauere genita à calore eiusdem putrescentis cadaueris, vt ab effectrice causa originem ducunt. is enim est, qui materiam disponit, formamque substantialem ex materia traducit, non quidem vi propria. siquidem accidens vi propria substantiam, & quidem uiuentem efficere minimè potest: sed virtute quidem corporis cęlestis. sicut enim calor in animalibus existens virtute animæ nutrit, & ex alimento substantiam gignit, vt carnem, & ossa, & calor in semine virtute generantis, à quo semen promanat, viuens corpus efformat, animamque vtpotè vegetalem, & sentientem ex semine traducit: ità calor mixti putrescentis virtute corporis cęlestis uiuentem substantiam producit. nam vt docuit Aristo. primò Met. cont. primò, oportet mundum hunc inferiorem superioribus lationibus esse continuum, vt omnis virtus huius indè gubernetur. prout itaque virtus caloris mixti putrescentis à cęlesti corpore dirigitur, & moderatur, viuentis substantiæ gradum attingere potest, & illam producere, quod viribus proprijs efficere nunquàm potest. Non secus calor solis in circunstante aere perfusus, & tota virtute corporis cęlestis ex cænosa terra animalia producit, quamobrem animantium generatio siue ex semine, siue ex putrescente materia oriantur ab Aristo. calori accepta refertur, tametsi ortus animantium ex semine à calore seminis fiat virtute generantis, à quo semen decisum fuit: ortus verò animantium ex putrescente materia, vel à calore mixti putrescentis, vel à calore ambientis virtute corporis cęlestis; non quia isti calores natura, & specie inter se distinguantur. quoniam omnes sunt eiusdem speciei, vt alibi ostensum fuit, sed solum ratione agentium, à quibus moderantur, & diriguntur, & ratione subiectorum, in quibus reperiuntur. Ad instantiam autem in contrarium, qua ostendebatur calorem virtute corporis cęlestis huiusmodi animalia minimè producere posse; quoniam cęleste corpus, sicut & calor, indifferens est ad plures effectus, & causa vniuersalis, quæ effectum particularem parere non potest. Respondetur, quòd licet cęleste corpus sit causa vniuersalis, sicut & calor, qui ad plures effectus indifferens est, vt ad ranam, & murem, & calor mixti putrescentis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ad muſcam, & vermes, nihilominus ad hunc & illum particularem pro ducendum ex materiæ diuerſitate determinantur, in quam ſuam actionem exercent. nam ſi materia multum terrena, & corpulenta fuerit, ratione huius ad teſtacea producenda calor cęleſtis determinatur: ſi verò materia tenuior, ſubtiliorque fuerit, ad muſcas, & ranas, leuioraque animalia producenda contrahitur, ita vt ex materiæ diuerſitate calor, & cęlum, quæ ſunt cauſæ vniuerſales determinentur, & magis hoc, quàm illud animal producant, quòd ſatis apertè Ariſtote. ipſe declarauit 3. de animal. generat. capit. vltimo, vbi ſic inquit. In mari verò multum portionis terrenæ exiſtit, quo circa ex tali concretione natura teſtati generis oritur, ita vt pars terrena circiter dureſcat, cogaturque. quibus verbis oſtendit, ideò teſtaceorum genus à calore produci ex putreſcēte terra ex natura materiæ, quia ſcilicet portio terrena multum exuberat; eodem loco rationem aſſignans, propter quid alia nobiliora, alia verò ignobiliora animalia naſcantur, id ex materiæ diuerſitate prouenire affirmat dicens. Sed differentia nobilioris, ignobilioriſque generis conſtituendi in comprehenſione principij animalis eſt, huius autem rei cauſam, & loca habent, & corporis, quod comprehendit. Hæc Ariſto. quorum verborum ſenſus hic eſt, differentiam nobilioris, ignobilioriſque generis in his animalibus in comprehenſione principij animalis, ideſt caloris, qui animalis appellatur, quatenus animam producit, vitamque largitur, in diuerſa materia putreſcente, ex cuius diſcrimine, & diuerſitate varius efficitur calor, qui diuerſa producit animalia nobiliora, & ignobiliora. Itaque ex diuerſitate materiæ putreſcētis diuerſus, & particularis efficitur calor, qui diuerſorum animantiū author, & cauſa exiſtit. Vnde ad aliud agens recurrendum minimè fuit, nec negligentiæ, aut obliuionis culpandus eſt Ariſt. de horum animalium generationis cauſa efficiente. Sed ſtatim contra hoc addubitabit aliquis. nā omne, quod generatur à ſibi ſimili generatur, vt memoriæ prodidit Ariſtot. 7. met. contex. 31. iam verò cęleſte corpus, & calor ſimilia non ſunt ijs, quæ ex putreſcente materia oriuntur: igitur ab his minimè generari dicūtur. Poſſet huic obiectioni latinorum afferri reſponſio, quòd illa propoſitio, omne quod generatur à ſibi ſimili generatur, vel formaliter, vel virtute intelligēda eſt, modò licet cęleſte corpus his, quæ ex putri materia oriuntur, formaliter ſimile non ſit: quoniam formam muris, aut ranæ actu non habet: eſt tamen virtute, & eminenter ſimile, prout huiuſmodi animalia generandi uirtutem, & ptātem habet. nam ſicuti formæ ſunt in potentia materiæ, ita ſunt actu virtuali, & eminenti in primo motore, & corpore cęleſti, & hæc ſimilitudo ſatis eße videtur:

tur: quoniam satis est, vt agens sit tale virtute, quale est subiectum in potentia. Attamen responsio ex ipsomet Arist. afferri potest primo de gen. cont. 30. vbi inquit, quòd omne, quod generatur dicitur à simili generari, vel secundum speciem, vt homo ab homine, vel secundum genus vniuocum, vel analogum, sicut inquit, aliquid fit ab eo, quod actu est, modo licet huiusmodi animalia, à simili secundum speciem non generentur, neque à simili secundum genus vniuocum: quoniam æterno, & corruptibili nihil est commune uniuocum, vt docuit Aristo. 10. met. contex. 26. generantur à simili secundum genus analogum vel ab vno, quoniam generantur ab aliquo existente actu vt à corpore cęlesti, quod actu est: unde Sol, & huiusmodi animalia conueniunt in ratione actus, qui analogicè de utrisque prædicatur, quam etiam conuenientiam indicare uoluit Arist. 7. meteo. cont. 30. cum inquit, palam verò ex dictis quoniam modo quodam omnia fiunt à simili, & conuenienti: non enim absolutè dixit à simili generari, sed dixit (modo quodam) vt indicaret aliquem similitudinis gradum satis esse, non solum in genere vniuoco, sed etiam analogo: quod explicauit eo primo de generat. contex. 30. cum dixit, quod ab alio generatur, vt à simili, vt homo ab homine, vel ab actu, & hæc de effectrice causa animalium, quæ ex putri materia oriuntur, nunc ad alterum pergamus in ordine propositum.

Propter quid ex putrescente cadauere non mixtum, aut planta, sed animal oritur.

Quod dubitandi occasionem præbet illud est, quoniam mixtum putrescens maiorem cum mixto inanimato, & planta, quam cum animali affinitatem habet, faciliorisque generationis sunt mixtũ inanimatum, & planta, quàm animal. Accedit ad hoc, quòd natura ab extremo ad extremum absque medio non progreditur. enimverò ab elementis ad mixta inanimata, ab his ad plantas, à plantis ad animalia imperfecta, quæ Zoophita, & plantanimalia nuncupãtur, & ab his ad perfecta magis progreditur. igitur tum ratione maioris affinitatis, faciliorisque generationis atque ordinis naturæ operantis magis ex putrescente mixto metalla, & plantæ, quàm animalia, et præsertim leuia, atque uolãtia, vt sunt musca, & vespæ oriri deberent. Cui sanè problemati ita occurrendum puto, quod licet mixtum putrescẽs maiorem cum mixto inanimato, plantaq; affinitatem habent, quàm cũ animali, nihilominus propter materiæ dispositionem animalia magis, quàm illa exoriuntur. enim

uerò aialia nō ex toto mixto, et materia putrescēte nascuntur, vt docuit Aris. 3. de ortu animalium c. vlt. sed ex humido, quòd ex ipso mixto dissoluitur, ut ipsemet docet in theoremate, quod præ manibus habemus, cum inquit, & animalia generantur, quoniam segregata caliditas naturalis existens, facit constare segregata, vtpotè humidum, quod dissoluitur, & segregatur: & quoniam humidum, quod dissoluitur tenue est, atque subtile, id autem materia idonea non est pro generatione metallorum, & plantarum, quæ ex humido crasso, atque plurimum terreno oriuntur, sed aptissima est materia pro animalium ortu, quæ leuia, atque volantia sunt. propterea ex putrescente mixto horum animalium genus innascitur. quod si humidum illud, quod dissoluitur paulò crassius erit, vermes oriuntur, qui cum paulò magis terreni sint, quàm vespes, & musca ex humido paulo crassiore generatur, idipsum euenire putes in generatione animalium, & plantarum, quæ ex cænosa, & putrescente terra, & aqua nascuntur. Nam secundum maiorem, & minorem humidi participationem cum sicco terrestri varia plantarum, & animalium genera magis, & minus terrena oriuntur. quod si quæras propter quid putrescente cadauere ex humido, quod dissoluitur, non vnum animal magnum, sed plura, & parua quidem animalia generantur: causa ea est, quoniam ex putrescente cadauere non totum humidum simul dissoluitur, sed paulatim, & secundum exiguam portionem, quò fit, vt nō vnum animal magnum, sed plura, & quidem pusilla animalia generentur. Nunc ad illud problema me confero, cur in interitu mixti per combustionē hmōi animalia non generantur, sicut in putredine. Illud profectò in causa est, quoniam in combustione humidum non relinquitur, ex quo animalia generari debent, etenim in combustione humidum accenditur, & ab igne comburente absumitur, in putredine uerò humidum relinquitur, quod à sicco disiungitur, quod postea virtute caloris terminatur, & cum sicco permiscetur. Eapropter in combustione mixti, sicut in putredine huiusmodi animalia, generari non possunt. An verò animalia, quæ ex putri materia oriuntur eiusdem sint speciei, cum his, quæ in semine generantur, iam iam explicare aggrediar.

An orta ex putri materia, & ex semine sint eiusdem, vel aalterius speciei.

FVit olim hac de re apud Lationis, et Auerroem controuersia, putarūt pcipui latinorū interpretes vt Bea. Thomas, et Scotus orta ex putri, et ex semine eiusdē esse speciei, quā sētētiā ita psuadere conati sūt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

neque eadem membra, & organa secundum speciem habere dicuntur. nam si, ut idem Arist. inquit primo de generat. animal. cap. primo; quod ex his, quæ ex putri materia orta sunt, originem trahit, neque mas, aut fœmina; non igitur eadem habent organa, quamuis utrorumque membra inter se ita similia uideantur, vt eadem esse uideantur, similitudo enim plerunque deceptionis causa est, vt testatur Auerro. primo de generat. animal. cap. primo. Neque uerum est illud, quod secunda ratio assumit, orta ex putri sibi simile secundum speciem procreare: pugnat enim hoc cum Arist. sententia, qui locis supra citatis, ab his, quę sibi simile procreant sponte, ut orta ex putri excludit, atque reiecit. ad probationem autem dicimus, in nauibus recenter factis mures si sibi similes producuntur, illos ex putri materia non prodijsse, sed aliò accessisse, aut cum muribus illuc delatos fuisse, aut si ex putri materia nati sunt, sibi similes secundum speciem non procreare, quod si in nauibus multiplicari spectentur, id non fit, quia mures, qui geniti sunt ex parentibus ortis ex putri alios pariant: sed quoniam ex putrescenti materia in naui continuè generatur. nec Arist. authoritas quicquam cogit, cum inquit, eadem animalia ex semine, & absque semine generari: nam locus ille ipsomet Arist. explicatur quinto de historijs animal. cap. primo, cũ inquit, in piscium genere nonnulli sunt, qui ex putri materia oriuntur, qui licet idem genus cum alijs sortiantur: spetie tamen differunt. Quibus uerbis ostendit ex semine, & absque semine eadem animalia procreari, non quidem specie, sed genere. Sed fortè quispiam dicet, Aristotelem intelligere eadem animalia secundum speciem ex semine, & absque semine generari ex similitudine, quam ipse affert. sicut enim inquit, eadem sanitas arte fit, & natura, ità eadem animalia ex semine, & absque semine oriuntur. iam uerò eadem sanitas specie ab arte, & natura efficitur: igitur eadem animalia ex semine, & absque semine secundũ speciẽ procreantur. Nodus iste ita dissoluitur, similitudinẽ Arist. non eße constitutam in hoc, ut sicut eadem sanitas specie arte fit, & natura, ità eadem animalia specie semine, & absque semine oriantur. sed in eo consistere, quòd sicut sanitas, & arte, & natura fit, ita & animalia quædã ex semine, & absque semine procreari possunt, non tamẽ eadẽ specie, si Aristot. per ipsum, & interpretari velimus. Et hæc satis.

Concoctio perfectio est à calore naturali, & proprio, ex oppositis passiuis.

S*I quis est Aristotelis locus, aut definitio, quæ explicationem expostulet, profectò hæc concoctionis definitio est, quæ quarto meteoro.*

libro

Orta ex semine, & ex materia putri, easdem habent operationes secundum speciem, siquidem eodem motu secundum locum mouentur, eademque habent organa, & membra, igitur eiusdem sunt speciei. deducitur consequentia. siquidem ex unitate operationum secundum speciem, membrorumq; unitate, & identitate vnitas formæ infertur secundum speciem. nam, ut docuit Auer. primo de anima com. 53. cum diuersitate formarum secundum speciem, membrorum, organorumq; unitas consistere non potest, inquit enim membra cerui differunt à membris leonis, quoniam anima differt ab anima. Secundò ea ratione ipsorũ sententia cõfirmatur, orta ex putri, & ex semine sibi simili procurant secundum speciẽ, ut mus ortus ex putrescente materia alium ex semine murem sibi similẽ secundum speciem producit; igitur quæ ex putri oriuntur, atque ex semine eiusdẽ sunt speciei: id quod assumitur, ex eo patet, quoniam in nauibus recenter ædificatis reperiuntur mures ex putrescente humido nati: siquidem nulli antea erant, ex quibus originem ducerẽt, quippe qui alios ex semine sibi similes secundum speciem producunt, atque subinde ex his alij ex fœminę congressu exoriuntur. Fauet huic sententiæ Arist. authoritas 7. met. contex. 23. vbi ait, eadem animalia ex semine, & absque semine oriri posse: igitur ex Arist. sententia ex putri, & ex propagatione genita eiusdem sunt speciei, atque naturæ. hęc latini: cæterũ hæc sententia Arist. & rationem contra se habet: enimuerò Arist. quinto de historijs anima. cap. 1. apertissimè inquit, quod in piscium genere non nulli sunt, qui ex putrescente limo oriuntur, qui licet idem genus cum alijs sortiantur, specie tamen differunt, quod etiam primo de generat. an. c. 1. vbi scribit, quòd animalia, quæ ex putri materia procreantur, generant quidem, sed id, quod innascitur diuersam speciei sobolem habet, idque aliud non generat, quoniam tunc esset processus in infinitũ, quod rei natura abhorret; iam uerò si orta ex putri, & orta ex his ex cognatione seminis antecedente eßent eiusdẽ speciei, & hæc alia secundum speciem sibi similia procrearent, & ita in infinitum, Arist. ratio statim collaberetur: quoniam incongruum non est, neque à natura abhorret, in indiuiduis eiusdem speciei dari processum in infinitum: quamobrem si Arist. ratio consistere debet, dicendum est, orta ex materia putri, & ex his genita ex semine alterius esse speciei, nec ista ulteriorem sobolem procreare, quoniam tunc esset processus in infinitum in speciebus, quod rei natura abhorret, id quinetiam ex eiusdem Arist. sententia comprobari potest 2. de anima contex. 34. ubi inquit, quòd naturalissimum opus uiuentium sibi simile procreare quæcunque imperfecta nõ sunt, neq; orbata, aut spõte genita. quibus uerbis tria excludit ab his, quæ sibi simile procreãt, quę

imper-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

imperfecta sunt, quæue mutila, & orbata, & quæ sponte orta sunt: per hæc intelligens, quę ex putri materia oriuntur, ut ipsemet Arist. indicauit primo de genera. animal. cap. primo, quæ proinde sponte oriri dicuntur, quoniam in eorum ortu nullum spectatur, & apparet agens, à quo suam originem ducant. quamobrem cum orta ex putri materia sibi simile secundum speciem non generent, igitur orta ex putri, & quæ ex semine procreantur eiusdem speciei minimè sunt. Rationem quoque opinio hæc contra se habet: si quidem quotiescumque res ipsa commodè fieri potest, semper vnitas multitudini præferenda est, et finitas infinitati, quo sanè principio non semel usus est Arist. & primo phys. cont. 50. & 8. phys. cont. 48. ad ostendendum unum satis esse primum mouens æternum, & non plura, quod etiam artis exemplo ostendi potest, quæ naturam ipsam ęmulatur; etenim ars quod vnico instrumento congruè efficere potest, pluribus non agit. iam uerò si animalia a natura commodè ex putri materia procreari poßunt, igitur frustra eadem secundum speciem ex semine, et congreßu maris, & fęminæ producuntur, neq; vlla profectò esset opportunitas seminis, aut maris, & fęminæ. Aue. 8. phy. cont. 46. & primo de gene. ani. cap. 1. alia ratione probauit, orta ex putri, & ex semine esse alterius speciei, quæ hmõi est: materiæ diuersæ arguunt formas specie diuersas: siquidem una forma secundum speciem materias diuersas habere non potest, cum forma non fiat ex quolibet, sed ex determinata priuatione, & determinato subiecto, vt docuit Arist. 1. phys. cont. 43. & 2. phys. cont. 26. ubi inquit, quòd materia, & forma sunt ad aliquid, & talis est inter materiam, & formam habitudo, quòd alterius formæ alia est materia, & alterius materiæ alia est forma. iam uerò putrescens materia, & semen materiæ sunt inter se maximè diuersæ; igitur formæ, quæ ex his innascuntur sunt specie diuersæ, ac proinde genita ex materia putri, & ex semine sunt secundum speciē diuersa. Cæterum ratio ista quamuis aliquam probabilitatem habere uideatur, ne vllam quidem efficaciam habet. Nam illa propositio, quæ ab Auer. accipitur, materiæ scilicet diuersæ arguunt formas specie diuersas, non intelligitur de materiebus, quæ secundum essentiam discretæ, atque diuersæ sunt, sed de materiebus, quæ diuersis dispositionibus affectæ, atque excultæ sunt. Nam hæ diuersas formas secundum speciem referunt, atque ostendunt: siquidem vna forma secundum speciem de diuersis dispositionibus consistere non potest. propterea enim forma equi ex semine equi, & ex semine leonis indifferenter produci minimè potest; non quia secundum substantiam diuersæ sint, sed quoniam dissimilibus dispositionibus affectæ sunt, quæ formæ equi non conueniunt. Vnde si semen

men leonis consimilibus dispositionibus afficeretur quibus semen equi affectum est, utrunque eßet equi propria, & præfinita materia. iam uerò licet putrida materia, & semen materiæ diuersę sint secundum substantiam, quia tamen consimilibus dispositionibus excoluntur, & præparantur, utraque propria, & determinata materia unius formæ secundum speciem fieri potest. nam sicut materiæ primæ portiones, que eiusdem naturæ sunt, prout diuersis dispositionibus afficiuntur, diuersæ quoquo pacto fiunt, & diuersarum formarum secundum speciem materiæ sunt ut materia disposita calore, & siccitate, eademque affecta frigiditate, & humiditate formæ ignis, & formæ aquæ subiectum sunt, ita materiæ, quæ secundum substantiam diuersæ sunt, prout consimilibus dispositionibus, & vniforme congruentibus afficiuntur, unius formæ secundum speciem vnum subiectum propriè fiunt: sic enim ex diuersis cibarijs ingestis, ut pane, vino, & carne, quę secundum substantiam diuersa sunt, vnum subiectum proprium fit unius formæ secundum speciem, ut sanguinis, quoniam consimilibus dispositionibus afficiũtur, quæ vni formæ accommodatæ sunt. Quamobrem ratio Auerrois, quam eius sectatores plurimi faciunt, nullam certè vim habet, sed quæ superius ex Aristote. allatæ fuerunt latinorum sententiam satis apertè demoliri videntur.

Dilucidatio.

PRO *resolutione itaque problematis statuendum est, animalia ex semine genita, & ex materia putri esse alterius speciei, vt ex Arist. sententia iam satis ostensum est, & quod de animalibus decretum est, id ipsum quoq; de stirpibus intelligi debet. Nam stirpes, quæ spontè naturę, & ex putri materia nascuntur sibi simile non generant, vt 2. de anima docuit Arist. & octauo de historia animalium cap. 1. vbi inquit. plantarum enim nullum aliud munus esse uidetur, nisi quòd sibi similem alteram faciant, videlicet quæ ex semine procreantur. latinorum autẽ rationes aduersus sententiam hanc facilè diluuntur, & ad primam negatur, quod assumitur; animalia orta ex semine, & ex materia putri eodem motu secundum speciem moueri, eademque habere organa, et membra: nam si, ut inquit Arist. quæ ex putri materia prodiere similem formam secundum speciem non pariunt, igitur neque eundem motum secundum locum largiuntur. idem enim motus secundum speciem eandẽ insequitur formam secundum speciem, & licet ambo motu progressiuo moueantur, hic secundum speciem idem non est, sed specie subalterna,*

neque

libro de Aristotele scribitur, quæ præter id quod per seipsam satis inuoluta est, eius interpretes maiores tenebras addiderunt, idcirco meas partes esse intelligo, eam explicare, & quantum per me fieri possit, à tenebris uindicare, in qua sanè explicanda, primò definitionem ipsam considerabo, secundò concoctionis modum declarabo, tertiò occurrentes quasdam difficultates dissoluam. Quò ad primum rudis sensus definitionis is est, concoctio perfectio est, aut ad perfectionem mutatio passiuarum qualitatum opposito modo sese habentium à calore naturali, & proprio facta: qui sanè vt intelligatur singulas definitionis partes explicare oportet. porrò in hac definitione ponuntur forma agens, necnon modus seu conditio agentis, & materia. ponitur forma cum inquit, concoctio perfectio est: nam in definitione accidentium genus formæ rationem habet, cum autem perfectio genus sit, proinde [perfectio] formæ rationē subdit, quòd verò concoctio perfectio sit, in contextu 15. philosophus ità persuadet. quoniam cum aliquid plenè concoctum fuerit perfectum dicitur, & factum, quòd si concoctū, perfectum est, igitur cōcoctio perfectio quædam est, quā sanè probationē perpendens Buccaferreus inquit, quòd id quod concoctum est, ab Arist. dicitur perfectum, & factum. quoniam id quod potentia erat, iam actu effectum est, ac proindè perfectum: vt potè quod erat potentia caro, cum concoctum fuerit, in fine concoctionis est actu caro. Sed hæc expositio falsa est. quoniam cùm alimentum iā concoctum fuerit, non est caro, aut ossa: enimuerò cum alimentum in uentriculo concoctum fuerit, chilus efficitur, non caro, nec cum chilus per uenas meseraicas ad hepar deuehitur, ibique plenè concoquitur, aut in corde, in fine concoctionis non fit caro, aut oßa, sed sanguis, qui postea in substantiam carnis commutatur, sed hæc nutritio est. non autem concoctio. unde vir iste nutritionem cum concoctione confundere uidetur. ea propter uerius dicendum est, quòd alimentum cum concoctū fuerit perfectum dicitur, & factum uidelicet vtile nutritioni, cum autem inconcoctum fuerit imperfectum est, & non factum uidelicet utile nutritioni, & propterea concoctio dicitur alimenti perfectio ad esse vtile, idoneumque nutritioni. & quoniam huiusmodi alimenti perfectio, est humidi terminatio, & consistentia. siquidem resoluto humido superfluo alimentū iam perfectum, & concoctum est, sicuti inconcoctio dicitur imperfectio, hoc est humiditas interminata, vt philosophus ait in cont. 20. ea. propter cōcoctio dicitur perfectio hoc est terminatio consistentiaque humidi inexistentis alimento, per quam alimentum nutritioni utile factum est. explicans autē philosophus cuius sit perfectio, inquit, [perfectio est ex oppositis passiuis ut pote humido, et sicco, quæ ut subiecta materia sunt,]

quæ uerba tribus modis exponi possunt. primo quidem, quòd passiuæ qualitates oppositæ sint agenti, à quo transmutantur, & perficiuntur. siquidem agens & patiens inter se relatiuè opponuntur: Secundo passiuas qualitates sibi inuicem oppositas esse. quoniam humidum, & siccum, quæ passiuæ qualitates sunt, oppositionem inter se habent: tertiò prout oppositam conditionem & modum passiuarum qualitatum significant, vt sensus sit, concoctio perfectio est ex oppositis passiuis: hoc est, passiuarum qualitatum sub opposita conditione existentium. enimuero passiuæ qualitates ab esse interminato, & imperfecto, vt à termino, à quo ad perfectionem & consistentiam, vt ad terminum ad quem ab agente transmutantur, quæ tertia expositio mihi multò magis probatur, & propterea philosophus non dixit concoctionem esse perfectionem passiuarum oppositarum, sed (ex oppositis passiuis) vt simul terminum à quo, & materiam complecteretur, & licet humidum, & siccum concoctionis materia ab Aristotele dicantur: humidum tamen præsertim concoctionis materia existit, & vbique in cap. de concoctione concoctionis materia dicitur. nam inquit, concoctio est terminata humiditas, tuncue planè celebrata dicitur concoctio cum victa fuerit materia, & humiditas. hæc enim est, quæ terminatur à naturali caliditate: concoctio verò interminata humiditas ab eodem appellatur. Siccum verò eatenus materia concoctionis dicitur, prout humidum absque sicco in concoctione terminari non potest, sicuti eodem capite cont. 21. his verbis Aristoteles declarauit. Nullum autem humidum absq; sicco concoquitur. aqua enim non incrassatur sola humidorum. Cæterum quia concoctio, passiuarumque perfectio absque causa agente fieri nequit, eapropter agentem causam explicat, inquiens, (à calore naturali et proprio [Calor enim causa efficiens est, naturalis autem & proprius.] ad concoctionem absoluendam necessaria eius cõditio existit, nomine autem caloris naturalis, & proprij calor internus rei, quæ concoquitur minimè intelligi debet. si quidem concoctio ab interno calore rei concoquendæ minimè fit, siue ab arte, siue à natura fiat. alimenta enim in ventriculum recepta, non à calore elementorum, sed à calore ventriculi concoquuntur. caro etiam, quę aut elixatione, aut assatione concoquitur, non à calore carnis, sed aut à calido humido aquę, aut à calido sicco ignis decoquitur, vndè philosophus assationem ità describit. Assatio est, quæ fit à calido sicco externo, sed nomine caloris naturalis, calor dominans intelligi debet, si vti codẽ cap. seipsum declarauit his verbis. (accidit enim hoc pati cum victa fuerit humiditas, hæc enim est, quæ terminatur à naturali caliditate. quandiu enim in ipsa ratio est, naturalis ipsa est. qua propter excrementa conco-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

cta sanitatis signa sunt, quoniam indicant calorem humido dominari] quibus verbis ostendit calorem naturalem esse. quoniam dominantis rationem supra humidum habet, enimuerò si calor humidum terminare debet, pleneque concoctionem perficere, humido dominari debet. quoniam si non dominetur fit molynsis, & diminuta concoctio, vt eodem cap. declarauit his verbis. inconcoctio imperfectio quædam est propter indigentiam calidi, & inconmensurationem ad humidum, quod decoquitur. Sed quoniam calor simpliciter dominari non debet, quoniam si minius erit caloris excessus corrumpet potius, quàm concoquet eapropter rei concoquendæ commensuratus esse debet: quare nomine: caloris naturalis, calor dominans: nomine verò proprij, commensuratus, humidoque proportio natus intelligi debet, sicuti inconcoctio fit à calore non dominante. immoderata verò concoctio à calore quidem dominante fit, sed non proportionato, & proprio, sed licet calor author sit, effectrixque causa concoctionis: multa tamen sunt, quæ, vt ait Aristoteles, ad explicandam coctionem calorem adiuuant, sicuti sunt ea omnia quæ excalefacere, caloremque ad augere possunt. neque propterea turbetur quispiam in febribus ardentibus calidos humores purgandos à frigidis alterantibus concoqui, iuxta illã Hippocratis sententiam, Aphorismorum primo, concocta medicari, & mouere non cruda. quoniam Aristotelis sententia de concoctione propriè dicta intelligi debet. quæ fit in humore vtili pro nutritione viuentium. non autem de concoctione, quæ fit in materia morbosa, atque inutili, quæ non verè concoctio est. Sed purgandi humoris præparatio quædam. quibus omnibus sic explicatis, totius definitionis sensus hic est. Concoctio est perfectiò seu consistentia passiuarum qualitatum sub esse interminato existentium à calore dominante, et commensurato. sicuti econtra inconcoctio imperfectio est, seu humidi interminatio à calore non dominante. cum enim calor non dominatur fit molynsis, vt in definitione generationis, & in hoc cap. Aristoteles declarauit.

Modus, quo concoctio à calore fiat, explicatur, curùe à natura potius calor, quàm frigus concoctionis autor statuatur.

CVM alimentum custodiæ, salutique animantium à natura comparatum sit, sine quo ne diutius quidem conseruari possent: alimentum verò cum impuris, inutilibusùe quibusdam partibus constet, quæ neque alere, neque viuentium substantiam fouere queunt, ea propter sordes, impurasque partes, secernere operæpretium est: ex quarum se-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

cretione alimentum purius, alẽdoque corpori magis idoneum reddatur: quod sanè authore calore per concoctionem efficitur. cæterum quia non satis constat. quonam pacto id à calore efficiatur, alimẽtumque decoquatur, idcircò id breuiter à nobis considerandum est, porrò cum alimentum in ventrem, aut in locum huic persimilem receptum fuerit, calor naturalis statim ipsum exagitat, primoque excalefacit. et quoniam caloris proprium est rarefacere, & attenuare, ideò calor ipsum rarefacit. & attenuat, ex quibus duo consequuntur: vnum est, quod calor rarefaciendo, inutiles etherogeneasque partes, & ab homogeneis, ijsùe, quæ in vnam naturam conuerti possunt, secernuntur. ex quarum secretione alimentum ab imperfecto ad eße perfectum mutatur, & ex inutili quoquomodo vtile efficitur. alterum autem est, quòd calor attenuando humidum superfluum resoluit, partesùe quæ aereę magis, & aqueæ sunt, euaporant. ac proindè humidum, quod magis solidum est, & consistens derelinquitur, vndè dissimilium partium ab homogeneis, & his quæ uiuentis substantiæ similes sunt, secretione facta, humidoque superfluo resoluto, alimentum iam concoctum est, & ex opposita ratione, vt ab esse interminato ad esse terminatum, & perfectum mutatur, prout nutritioni, alendoque corpori vtile factum est, & hic modus est, quo concoctio à calore administratur, in qua licet plures motus concurrant: concoctio tamen vnus motus est, ab vnitate vltimi termini, vtpotè a terminatione, humidique consistentia, quæ est formaliter concoctio, ex quibus illud etiam, quòd secũdo loco propositum fuit, facile intelligi potest. cur calor, & non frigus concoctionis author extiterit. nam cum in concoctione impuræ, inutilesque partes ab utilibus separari debeant, vt alimentum perfectum reddatur, id autem caloris proprium sit: quippè qui vt 4. meteo. cont. primo ab Aristotele describitur. cõgregat homogenea, quæùe in vnam naturam conuerti poßunt, etherogenea verò secernit, frigus verò homogenea, & etherogenea simul permiscet. eapropter calor non autem frigus concoctionis author a natura institutus fuit. cui etiam illud adijci potest, quòd cum calor sit veluti causa uitæ, frigus autem potius vitæ se inimicum præbeat, idem calor causa est omnium eorum, quæ ad vitã ordinantur. siquidẽ idem est cã finis, & eorũ, q̃ ad finem ordinantur. cum aũt concoctio ad nutritionẽ, & vitam ordinetur, sicuti calor est causa vitæ, ita ẽt concoctionis, & nutritionis causa est, non aũt frigus, neque propterea inficias iri debet, quinetiã frigus aliquo pacto ad cõcoctionem concurrat, prout caloris feruorẽ retundit, & prout etiam calorẽ ipsum intrinsecus retinet, prohibetq; ne euaporet, & propterea in cã est, ut suas calor retineat uires, concoctionemq; probè administrare possit.

Dubia

Dubia aduersus concoctionis definitionem, & eorum solutiones.

CÆterum quia permulta sunt, quæ concoctionis definitionem demoliri videntur, eapropter vt omnis ambiguitas, qua eius veritas facilè offundi potest, auferatur; illa à nobis expendenda sunt. quorum primum est circa concoctionis genus, cum inquit, concoctio est perfectio passiuarum, & humidi, & sicci: cum autem concoctio, vt eodem capite inquit sit terminata humiditas, sicut econtra inconcoctio est humiditas interminata, igitur terminatio humidi eius perfectio erit, quòd tamen à veritate abhorret. siquidem humidum cum terminatur, consistentiamúe acquirit, a propria natura recedit, cum humidum, vt legitur 4. Meteo. contextu 1. illud sit quod proprio termino interminatum est: illud autem quod a propria natura recedit, imperfectum potius redditur, quam aliquo pacto perficiatur. quò fit, vt concoctio cum sit terminatio humidi, sit eius imperfectio, inconcoctio verò, quoniam est interminata humiditas, humidi perfectio dicenda sit. Ambigitur secundo circa effectricem causam concoctionis. quoniam non rectè decretum esse uidetur, concoctionem a naturali calore fieri, vt ab agente, quoniam cum concoctio sit humidi terminatio, & quæ concoquuntur, vt eo loci philosophus declarauit, ex aereis fiant aquea, & ex his terrea, maioremque semper consistentiam acquirant. calor autem minimè terminet, cum proprium caloris sit rarefacere, & attenuare. quæ autem rarefiunt, & attenuantur, fluxilia potius reddantur, & interminata; igitur calor concoctionis effectrix causa esse non potest. vnde ista duo inuicem pugnare videntur. concoctionem humiditatem terminatam esse. fierique à calore, vt ab agente: illud tertio concoctionis definitionem perturbat. quoniam si ea esset concoctionis definitio, & natura, concoctio a mixtorum generatione non distingueretur. siquidem mixtorum generatio, vt eodem libro contex. 2. definita fuit, est transmutatio, passiuarumque terminatio a calore dominante supra pasiuas; quamobrem vna, & eadem erit generationis, & concoctionis definitio, ac proinde vtriusque eadem erit natura, tamen concoctio a coagulatione minimè distingueretur. Nam & coagulatio, ut proprio capite eiusdem libri philosophus declarauit, est humidi consistentia per resolutionem humidi superflui a calore, non secus ac concoctio, aut igitur hæc concoctionis recta definitio, nō erit, aut dicere opus erit cōcoctionē a generatione,

& coa-

& coagulatione minimè distingui, cum tamen diuersa eo libro ab Arist. statuantur; sunt & alia permulta, sed quoniam alijs communia sunt, ab alijsque tractantur silentio prætermitto. quamuis ista aliquod negocium facere videantur, facilè tamen dissolui possunt. & ad primum dicimus, humidum bif. concipi posse: vno modo secundum propriam eius naturam, alio modo respectu nutritionis, & conseruationis viuentis, cuius gratia decoquitur. si primo modo sumantur concoctio, humidique termi natio eius perfectio non est, sed potius imperfectio, cum terminatio humidi recessus sit à propria eius natura: Secundo autem modo, humidi consistentia eius perfectio est. prout per consistentiam, quam à calore acquirit, fit perfectum, & vtile nutritioni, animantiumque saluti, & hunc in modum concoctio humidi perfectio esse dicitur: inconcoctio verò humidi imperfectio, prout humidum interminatũ remanet, ac proindè inutile nutritioni uiuentis. tametsi humidum in ipsa concoctione intermina tum existens secundum propriam naturam perfectum sit, secundum autem obiectum. quoniam explicatione indiget, quonam pacto calor termi net, cum alioquin eius proprium sit rarefacere, fluxilemq; rem facere, ea propter id usque ad secundum caput differtur, in quo modus, huiusque obiecti solutio plenius explicabitur. Nec tertium obiectum quicquã efficit. nam generatio bif. capi potest, vno modo pro alteratione præcedente, alio modo, pro introductione formę substantialis. si primo modo sumatur, concoctio à generatione nequaquam distinguitur. quoniam generatio ità sumpta nil aliud est nisi transmutatio, passiuarumque terminatio à calore supra passiuas dominante, non secus ac concoctio & utriusque terminus intrinsecus consistentia humidi est. Nam quæ generantur aliquo pacto per concoctionem generari dicuntur. quod in definitione generationis eo libro tradita Aristotelis indicasse uisus est, cum inquit. nisi calor passiuis dominatur, concoctio à generatione distinguitur. siquidem terminus intrinsecus generationis est substantia, internus autem concoctionis terminus est accidens, vt in cont. 17. his uerbis Aristoteles indicauit [finis concoctionis est cum humidum tale fiet, & tantum] & licet ab eodem concoctionis terminus substantia esse dicatur, hæc non internus, sed externus concoctionis terminus existit. Ad ultimum autẽ dicimus, quod licet coagulatio humidi consistentia sit facta à calore per humidi euaporationem, non tamen coagulatio, concoctio est, quoniam cõcoctio humidi consistentia est, à calore naturali, & proprio, atque commensurato: coagulatio verò humidi consistentia est à quocunque calore etiam intenso, atque immoderato. & proindè philosophus in definitione concoctionis adiecit, illa verba à calore naturali, & proprio,

quæ non adiecit in definitione coagulationis, ut inter vnam, & alteram differentiam indicaret, et hæc quò ad concoctionis definitionē dicta sint.

Dilucidatio rationum Aristotelis primo de partibus animalium capite primo: & primo de qua Anima sit dubitatio ibi ab Aristotele mota.

DEcreuerat Aristoteles post rudem illam, & confusam animaliū doctrinam, quæ in libris de historia tradita fuit, perfectè ac distin ctè ipsorum naturam, ac substantiam contemplari; verum quia ipsorum substantia ex duabus partibus nimirum ex materia & forma constituitur, de duabus hisce naturis se verba facturum necessarium dijudicauit, et magis de forma, cum ad rei notitiam magis facere videatur, & naturali Philosopho sit magis conueniens, cum ipsa naturæ nomine dignior quam ipsa materia habeatur. quoniam verò animalium forma anima est, cum recedente a corpore anima, animal eße desinat, neque membrum vllum nisi ratione suæ figuræ idem relinquatur, ea propter de anima disputare proposuit: cum autem naturali ob perfectam animalium doctrinam animæ cognitionem necessariam esse ostendißet, dubitauit Arist. vtrum ad naturalem Philosophum pertineat de omni anima disputare, aut de quadam, quæ sanè dubitatio prius quàm Aristolis rationes perpēdamus a nobis diligenter consideranda est. An scilicet hæc dubitatio ab Aristot. mota sit de anima ipsorum animalium tantum, hoc est, an ad naturalem attineat disserere de omni animalium anima, aut de quadam: aut dubitatio sit de anima simpliciter, & in vniuersum: ex hoc enim manifestum fiet quid nomine intellectus, qui pro subiecto in rationibus istis accipitur, intelligere debeamus. arbitrati sunt qui Alexandri doctrinam insequuntur, Aristotelis dubitationem non esse de anima animalium tantum, quoniam de hac non dubitauit an in vniuersum a naturali considerari debeat, sed dubitationē esse de anima simpliciter, an scilicet quēadmodum naturalis eam animam contemplatur, quæ animalium est: ita etiam de animabus illis separatis disputare queat, ac proindè volunt intellectum quem paulo post Philosophus a naturali consideratione seiungit, nō capi pro intellectu humano, sed pro substantijs separatis, vel, vt posteriores dicunt, pro intellectu in communi ad intellectum humanum, & ad substantias separatas. quorum sententia ab Arist. omnino dissentit, quod ex eo probatur: nam Philosophus dubitationem mouens, sic inquit, Sed quæret quispiam animaduertens ad id quod modo dixi, vtrum naturalis intersit de omni anima disputare, aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

re, aut de quadam: mouet igitur Arist. dubitationem propter id quod proximè dixit, proximè autem dixerat, ac posuerat istam disiunctiuam, anima aut omnis, aut quædam nempè qua tale animal est à naturali cõsiderari debet: iam verò hęc disiunctiua est de anima animalium tantũ, non de anima simpliciter. igitur proposita ab Arist. dubitatio est de anima animalium tantum, non de anima simpliciter. etenim cum Philosophus ex declaratis collegisset conclusionem istam, si hæc ità se habent naturæ studiosi sanè interest de anima disserere, & scire aut omni, aut si non de omni, tamen de ea ipsa qua tale animal est, quærere inquit quispiam posset hanc disiunctiuam animaduertẽs verum naturalis de omni anima agere debeat, aut de quadam: itaque dubitatio ista orta est ex illa disiunctiua superius posita. cum autem illa duntaxat sit de anima animalium, igitur & proposita quæstio de hac duntaxat anima erit, quòd autem illa disiunctiua sit de anima animalium tãtum, ex Aristotelis processu facilè ostendi potest. proposuerat, ut dixi, Aristoteles exactè naturam ac substantiam animalium contemplari, sed quoniam duæ sunt principales partes ex quibus animalium substantia constituitur, materia scilicet, & forma, iccirco materiæ & formæ notitiam naturali necessariam esse dijudicauit. cum autem animalium forma anima sit, ideò conclusit, animam quæ animalium forma est, à naturali Philosopho cognoscendam esse, aut omnem, aut aliquam nempè qua tale animal est. ità ꝑ Aristotelis discursus est iste, forma animalium pro ipsorum notitia à naturali Philosopho cognoscenda est. Anima est forma animalium, igitur anima aut omnis aut quædam qua tale animal est, à naturali cognoscenda est. iam verò anima quę accipitur in conclusione ea est, quę accipitur in minori propositione: anima verò quæ in minori propositione accipitur, est forma animalium: igitur eadem est, quæ in ipsa conclusione desumitur, igitur ista disiunctiua quæ in cõclusione profertur, anima aut omnis, aut quædam à naturali consideranda est, de anima animalium tãtum est, & non de anima simpliciter, vt dicunt isti. quod sanè confirmatur ex his quæ inferius subiunxit. volens enim probare quòd anima animalium à naturali cognosci debeat, & magis quàm materia, tali vtitur discursu. Philosophus naturalis debet naturam cognoscere, & magis, quod est magis natura. sed anima, inquit, animalium aut omnis aut quædam est natura, et magis quàm materia, ergo anima animalium aut omnis, aut quædam à naturali cognoscenda est, & magis quàm materia: sequitur posteà dicens, sed quispiam quęret, id quod modo dixi animaduertens nimirum hanc disiunctiuam, utrum omnis anima, aut aliqua à naturali considerari debeat. refert igitur dubitationem ad id quòd immediatè

diatè dixit, atqui immediatè posuit illam rationem, cuius propositiones sunt de animalium tantum, igitur dubitatio mota est de anima ipsorum animalium tantum, quòd si dubitatio eßet de anima simpliciter, vt dicunt, tunc dubitatio non referreretur ad id quod immediatè dictum fuit, ut uult Arist. quamobrem concludimus quòd proposita dubitatio non est de anima simpliciter, sed de anima ipsorum animalium, qua dubitatione sic explicata, nunc Aristotelis rationes consideremus.

(Perpenditur prima ratio Aristotelis.)

MOTA dubitatione probauit Aristoteles naturalem Philosophum non omnem animam contemplari, ut intellectum, & prima ratio huiusmodi est. si naturalis ageret de intellectu, præter naturalem scientiã nulla relinqueretur Philosophia. probatur cõsequẽtia, quoniam si naturalis consideraret intellectum, consideraret omnia intelligibilia. deducitur, quia relatiuorum, & omnium inter se coniunctorum eadem est scientia, intellectus & intelligibilia sunt relatiua, igitur intellectus & intelligibilium eadem est scientia. quare si naturalis consideraret intellectum, consideraret omnia intelligibilia, ergo nihil remaneret quod ab alijs scientijs consideraretur. ergo præter naturalem scientiam nulla relinqueretur Philosophia, id est absurdum, ergo & illud ex quo sequitur, at sequitur ex hoc quòd dicitur naturalem Philosophum intellectum considerare, ergo id minimè dicendum est. quam sanè rationem considerantes nonnulli vt Antonius Mirandulanus 18. libro suæ monomachiæ, & quidam alij, dixerunt rationem hanc non eße necessariam, nec ab Arist. vt necessariam adductam esse, sed vt probabilem, & apparentem ad hominum ingenia exercenda, quod plerumque Aristoteles facere solitus est. & quod hoc verum sit, ostẽdit Mirandul. & primo sic, Si Aristotelis ratio esset necessaria, sequeretur intellectum à nulla sciẽtia considerari, quod falsum eße nemo est qui dubitet. probatur consequẽtia, quia si aliqua sciẽtia quæcunque illa sit, vt Metaphisica cõsideraret intellectum, igitur cõsideraret omnia intelligibilia, igitur præter ipsam, aut aliam, si ponatur aliã ipsum considerare, nulla relinqueretur Philosophia, hoc est falsũ: ergo falsum erit asserere ipsum ab aliqua scientia considerari, igitur à nulla considerabitur, at cũ id absurdũ sit, ergo et id ex quo sequitur, at sequitur ex hoc quòd Aristotelis ratio ponitur necessaria, ergo dicendũ est nullo modo necessariam esse. Secũdò, quòd ratio nõ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

sit cōcludens, & necessaria ex eo ostendit, quia cum Philosophus inquit, si naturalis consideraret intellectum, ergo & omnia intelligibilia cum sint relatiua, solum concludit, quòd naturalis consideraret omnia vt intelligibilia sunt, & quatenus referuntur ad intellectum, non tamen concludit, quòd naturalis consideret omnia intelligibilia simpliciter, & omnibus modis. cum itaque infertur. ergo præter naturalem nulla relinqueretur Philosophia, negatur consequentia, quia remanebunt res alijs modis considerandæ, & consequenter aliæ scientiæ, quæ non considerabunt res ipsas vt intelligibiles sunt, sed quò ad propriam earum naturam. vnde ratio non concludit propositum, & propterea non est dicendum Aristotelem ea vt necessaria vsum fuisse. Qua Mirandulani ratione persuasi quidam recentiores dixerunt rationem hanc non inniti illo principio, relatiua pertinent ad eandem scientiam, quoniam tunc ratio nullum haberet momentum, quia nil aliud concluderet, nisi quòd naturalis consideraret omnia intelligibilia, vt referuntur ad intellectum, non tamen simpliciter, & omnibus modis, & propterea nō sequeretur præter naturalem nullam remanere Philosophiam, quam instantiam plurimi faciunt. Sed Mirandulanus, & qui cum eo rationem hanc non vt necessariam, et demonstratiuam adductam fuisse, affirmant, in maximo errore versantur, quod ita probatur: nam cum Philosophus posuisset conclusionem illam disiunctiuam dicens, anima aut omnis, aut quædam à naturali consideranda est: huius occasione mouit illam dubitationem, vt determinaret disiunctiuam, & ostenderet secundum quam partem veritatem haberet, quod ex illis verbis Aristotelis manifestum est, quæ sunt, sed quispiā animaduertens ad quod modo dixi, quæret quæ nam pars istius propositionis est vera, utrum omnis, aut quædam à naturali consideranda est: est enim ista conclusio ad aliquam partem determināda. persoluens autem dubitationem Philosophus determinauit: quod non omnis anima à naturali consideranda est. quòd hac ratione, et sequentibus demōstrauit; quòd si Philosophus dubitationem illam secundum veritatem non persoluit, nec rationes vt necessarias, sed solum vt probabiles, & apparentes adduxit. igitur propositæ dubitationi non satisfecißet, nec secundum quam partem illa disiunctiua veritatem habeat determinasset, quod tamen apprimè necessarium erat, & eo magis quòd propter hanc causam dubitationem illam proposuit, & rationes illas ob hanc quoque adduxit. Accedit quod id apud Aris. compertum est, ꝙ quotiescunq; ex intentione, & in proprio loco aliquam dubitationem proponit, eam secundum veritatem determinat, & ad conclusionem probandam rationes, vt necessarias, & concludentes adducit, vt cuiuis qui ēt in Aris. mediocriter ver

satus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ſatus ſit, ſatis apertum eſt. etenim cum 3. & 4. de Phiſ. auditu de infinito, de loco, tempore, & vacuo dubitationes proponit, an ſit, & quid ipſorum vnumquodque ſit. illas ſecundum veritatem determinat, & rationes vt neceſſarias, & demonſtratiuas adducit. ſimiliter cum 8. Phiſ. de motus æternitate dubitationem proponit, & primo Cœli de unitate mundi, et omnibus alijs in locis idipſum facit. cum ergo Ariſtoteles hoc in loco ex intentione, & in proprio loco: erat enim hic proprius locus hanc difficultatem eexaminandi, cum hic a naturali de anima agendũ eſſe propoſuiſſet, hanc dubitationem proponat, & ipſam ſatis diffuſe examinet. igitur dicendum eſt Ariſtotelẽ dubitationem hanc ſecundum veritatem determinare, & rõnes ut neceſſarias, & demonſtratiuas adducere, quòd ſi Ariſtot. hoc in loco id non facit, dicant obſecro, vbi hanc dubitationẽ perſoluit? vbi illam diſiũctiuam determinat? vbi rationes vt neceſſarias, & demonſtratiuas adducit? quod ſi dixerint id ſexto primæ Philoſophiæ cont. 2. ab Ariſt. determinari, porrò eandem concluſionem eodem modo determinat, et eadem rõne, qua primo de partibus poſtremo vtitur loco, eandem confirmat. ſexto enim primæ Philoſophiæ ſic inquit. Manifeſtum eſt, ꝙ naturalis Philoſophi non intereſt de omni anima diſputare, ſed de quadam: rõ autem, inquit, ea eſt, quoniam naturalis Philoſophus non cõſiderat ea quæ ſe habent vt concauum, ſed ea quæ ſe habent vt ſimum: differunt autem hæc, quoniam ſimum quidem vna acceptum eſt cum materia, concauum verò abſque materia, diſcurſus conſiſtit in hoc. naturalis non conſiderat id quod ſe habet vt concauum, hoc autẽ eſt, quod abſq; materia eſt. igitur naturalis non conſiderat intellectum, qui omnino eſt abſtractus a materia, eadẽ præcisè vtitur ratione primo de partibus poſtremo loco, dicens, ad hæc, rem nullam abſtractam à materia cõſiderat naturalis. igitur nec intellectum, quòd ſi ſexto Met. eam concluſionem ſecundum ueritatem determinat, & ratio illa vtitur vt neceſſaria, ut re uera utitur: cum inibi inter ſcientias ipſas differentiã ponat. ergo & primo de part. eandem concluſionem ſecundũ ueritatem determinat, & ratione ntitur ut demonſtratiua, quod ſi ea ut neceſſaria, et demonſtratiua uſus eſt: igitur & alijs, prioribus, cum de omnibus idem ſit iudicium. ex ijs ergo concludimus rationem hãc ut neceſſariam ab Ariſto. adductam fore, non autem ut probabilem, ut iſti ad pauca reſpicientes, enunciant.

Quomodo ratio neceſſaria ſit, dilucidatur.

CAeterum vt intelligatur quomodo ratio hæc neceſſaria ſit, eſt aduertendum, quòd intellectus biſ. conſiderari poteſt, uno modo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

vt intellectus est. secundo modo vt anima. differunt autem hæc, si quidem intellectus primo modo est vis absoluta, & non respicit corpus, at secundo modo respectum includit, & habitudinem ; ad corpus . tunc dicimus, quòd intellectus vt intellectus est, & quiditatiuè non consideratur à Philosopho naturali; & id probat hęc Aristotelis ratio, quoniam si intellectus hoc modo à naturali consideraretur, nulla præter naturalem relinqueretur philosophia, rō est, quia relatiua ad eandem pertinent scientiā: si igitur naturalis consideraret intellectum, ergo & omnia intelligibilia: sed quoniam relatiuorum in eadem scientia idem est cōsiderandi modus, quinimmo non solum relatiuorum, sed omnium quæ in eadem scientia considerantur. eapropter si naturalis consideraret intellectum vt intellectus est, & quiditatiuè, cum intellectus vt sic abstrahat à materia et secundum esse & secundum rationem: ergo consideraret omnia intelligibilia eodem modo, nimirum vt abstracta sunt à materia & secundum esse, & secundum rationem. & si naturalis res hoc modo consideraret, igitur res ipsas consideraret vt sunt abstractæ à materia secundum rationē tantum, quia si de quo minus videtur, & est, ergo & de quo magis. et cū naturalis proprio considerandi modo omnia consideret vt in materia sunt, igitur Philosophus naturalis consideraret omnia secundum omnem considerandi modum: tribus enim modis scibilia considerari possunt, uel ut sunt in materia, uel ut sunt abstracta à materia, & hoc dup. vel vt sunt abstracta à materia, secundum esse, & secundum rationem, vel vt sunt abstracta secundum rationem tantum. iuxta quos tres modos Aristoteles sexto Metaf. contex. 2. tres statuit scientias naturalem, mathematicā, & diuinā. vndè si naturalis consideraret ijs tribus modis consideraret ipsa omnibus modis: igitur præter naturalem nulla relinqueretur philosophia, quia nullus remaneret considerandi modus, quo res scientificè considerari poßent, & in hoc Aristotelis ratio consistit, & in hūc sensum necessaria est, atq; demonstratiua, quam ij Aristotelis dicta intimius non considerantes, minimè intellexerunt. verū tamen intellectus vt Anima, atque ut iunctus corpori à naturali consideratur, quoniam ut sic sub naturalis philosophi considerandi modo comprehenditur, cuius est rem ut in materia contemplari. sed hæc non est propria, & quiditatiua eius consideratio, quemadmodum substantiæ separatæ ut animæ sunt, atque proprijs iugatæ orbibus à naturali considerantur, sed hęc non est propria, & quiditatiua earum consideratio, nec in hunc sensum Aristoteles intellectum à naturali consideratione seiungit. nec id probat Aristotelis ratio, sed duntaxat quòd intellectus quiditatiuè à naturali considerari minimè possit, propter illud quod sequitur inconuenie ns, sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

hic dubitatio est, quoniam Aristotelis ratio probare quoq; uidetur, quòd intellectus ut iunctus corpori non consideretur à naturali, si quidem intellectus ut corpori iunctus omnium intelligibilium est, hoc enim principium tertio lib. de anima contex. 4. accepit Aristotele ad declarandam naturam intellectus possibilis, dicens. Intellectus omnia intelligit. certum est autem quòd ibi sumitur intellectus vt corpori iunctus. igitur si naturalis consideraret intellectum ut corpori coniunctus est, cõsideraret etiam omnia intelligibilia, ergo præter naturalem nulla relinqueretur Philosophia, ergo siue hoc, siue illo modo sumatur intellectus per hanc rationem à naturali consideratione reijcitur. pulchra quidem dubitatio est, non tamen nostram demollitur sententiam: concedimus enim quòd intellectus vt corpori coniunctus omnium intelligibilium est. cum tamen dicitur, si naturalis consideraret intellectum vt corpori iunctis est, ergo consideraret omnia intelligibilia: verum est, vt iuncta sunt materiæ, quia relatiua, vt diximus, eodem considerandi modo in eadem scientia considerantur: qua enim ratione consideratur intellectus, eadem quoque ratione considerantur intelligibilia: si ergo consideratur intellectus vt est iunctus materię, pariter et intelligibilia cõsiderabũtur vt sũt iuncta materiæ, vnde non sequitur præter naturalem nullam remanere Philosophiam, quia remanebunt intellectus, & intelligibilia cõsiderãda vt à materia abstracta sunt, & ita remanebunt alię scientię, quę illa sub hac ratione cõtepletur. qua propter Aristotelis ratio nõ valet de intellectu vt iũgitur corpori, nec adhoc probãdũ ab ipso allata est. sed valet de intellectu vt intellectus est, atq; vt abstrahit à materia, sicut superius declaratũ est. sed priusquam rationes in contrariũ persoluamus, nõnulla uerba quæ in hac ratione ponuntur, à nobis consideranda sunt: et primo quid per intelligibilia accipiat Arist. cũ inquit, intellectus rerũ intelligibilium est, arbitrantur nonnulli Aristotelẽ per intelligibilia accipere substantias illas separatas, quod ea ratione ostendunt: per intelligibile illud accipit Aristoteles quod est contradistinctum à sensibili, sed sensibile nõ capitur pro particulari, quoniam scientia circa particularia non uersatur. ergo capitur pro uniuersali ex sensibilibus collecto. intelligibile autem quod ab hoc contradistinguitur est genus substantiarum separatarum, igitur nomine intelligibilium genus substantiarum separatarũ intelligitur. Sed boni isti uiri hac in re ab Arist. apertè dißentiunt, quod ostẽdo, et in primis cõsidero illationẽ Aristotelis: uolens enim probare Aristoteles quomodo ualeat cõsequẽtia illa, si naturalis ageret de intellectu, ergo p̃ter naturalem nulla relinqueretur Philosophia, ualet inquit, quia intellectus est rerum intelligibilium. ergo naturalis omnia intelligibi-

lia.

lia, & rerum omnium notiones una tenebit, uerba sunt hęc. intellectus enim siue mens rerum intelligibilium est, itaque naturalis rerum omnium notiones vnà tenebit, &c. iam verò sicut intelligibile accipitur in consequente, ita accipitur in antecedente, sed in consequente accipitur pro intelligibili in uniuersali, quia inquit: ergo rerum omnium notiones vna tenebit, igitur eodem modo accipitur in antecedente, quòd si in antecedente sumatur pro substantijs separatis, cum in consequente accipiatur pro notionibus omnium rerum, erit æquiuocatio in terminis. prȩterea vtor eodem medio quo vtuntur ipsi, per intelligibile accipitur illud quod est contradistinctum à sensibili, uideamus quid per sensibile intelligatur. porrò per sensibile non intelligitur particulare, cum nō cadat sub scientiam, nec intelligitur vniuersale, & commune ad omnia sensibilia, quod ipsis videtur. quod probatur ex verbis Aristotelis dicentis relatiuorum, & omnium inter se coniunctorum eadem est scientia, sicut sensus & sensibilis: quibus uerbis apertissimè ostendit per sensibile illud intelligere, quod sub eandem scientiam cadit cum sensu: hoc autem non est commune ad omnia sensibilia, quoniam scientia quę considerat aliquē sensum, non considerat quodlibet sensibile, sed sensibile illius sensus: scientia enim quæ considerat uisum, non considerat quodlibet sensibile ut sonum, & odorem, sed sensibile quod est correlatiuum ipsius ut potè colorem, igitur per sensibile intelligitur quod est determinati generis sensibile; ergo per intelligibile quod contradistinguitur à sensibili accipitur uniuersale, & commune, & generis indeterminati ad omnia intelligibilia. hoc autem non est genus substantiarum separatarum, igitur nomine intelligibilium genus substantiarum abstractarum non accipitur, sed quid commune ad omnia intelligibilia. sed grauius, meo iudicio, aberrāt illi, qui cum hoc quòd per intelligibilia exponunt substantias abstractas, per intellectum etiam exponunt quid commune omnibus abstractis, & ita faciunt quòd in hac propositione, intellectus rerum intelligibilium est, pro eodem supponant subiectum & prædicatum. nam si intellectus supponit pro quodam communi ad omnia abstracta & similiter intelligibilia; ergo pro eodem supponent subiectum, & prȩdicatum illius propositionis, quod minimè dici potest, cum subiectum & prȩdicatum in illa propositione importent relationem, quæ est inter extrema diuersa, sicut & relatio quæ est inter sensum & sensibile. Ad fundamentum autem ipsorum dicimus, quòd per intelligibile accipitur illud quod est contradistinctum à sensibili, sed sicut per sensibile accipitur illud quod est determinati generis sensibile, ita per intelligibile quod est generis indeterminati, & commune ad omnia intelligibilia. quibus sic explicatis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

nunc rationes illorum persoluamus, qui rationem hanc probabilem esse affirmarunt. nec officit prima. nam cum dicebatur, sequeretur quòd intellectus a nulla scientia consideraretur. negatur consequentia. consideratur enim sub ea ratione a Metaphisica. ad probationem dicimus, quòd ratio ab Aristotele adducta valet de naturali, non autem de Metaphisica, & ratio est, quia scientia naturalis est scientia specialis, quæ considerat entia in particulari nempè vt in materia sunt. iam verò si naturalis consideraret intellectum quiditatiuè, & ut abstractus est à materia secundum eße, & secundum rationem consideraret omnia intelligibilia eo modo quo superius declaratum fuit. & si consideraret omnia ut sunt abstracta a materia secundum esse, & secundum rationem; consideraret quoque entia vt sunt abstracta à materia secundum rationem tantum. quia si de quo minus uidetur, & est, & de quo magis: & si considerat extrema ut potentia vt sunt in materia, & ut sunt abstracta secundum esse, & secundum rationem, consideraret etiam media nimirum ut abstracta sunt secundum rationem tantum: quare naturalis consideraret omnia secundum omnem considerandi modum, vnde præter naturalem nulla relinqueretur scientia. non valet autem ratio de Metaphisica, quoniam hæc est scientia uniuersalis quę considerat entia sub ratione communi, & transcendenti vt legitur 4. & 6. Meth. utrobique contex. primo, & consequenter ut abstracta sunt à materia secundum esse, & secundum rationem, vt 6. Met. habetur 2. etenim ratio entis, substantię actus, & id genus materiam non concernit, unde si Metaphisica considerat intellectum quiditatiuè, & ut abstractus est: igitur considerabit intelligibilia eodem modo ut sunt abstracta. Nec propterea sequitur, quòd aliæ tollantur scientiæ, quia remanent alij considerandi modi, res sub ratione propria, & vt in materia sunt, & est naturalis & ex ablatione a materia, & est Math. itaq; ratio non concludit de Metaphisica, sed de naturali. sed solutio ista patitur instantiam: quia si Metaphisica considerabit intellectum quiditatiuè saltem rueret Mathematica. deducitur, quia si consideraret intellectum quiditatiuè, & ut abstractus est a materia secundum eße, & rationem, igitur consideraret omnia intelligibilia eodem modo, ergo consideraret etiam ut sunt abstractæ secundum rationem tantum: hęc enim erat ratio ad probandum præter naturalem non remanere Mathematicam: respondetur, negando consequentiam, quia ut dixi Metaphisica est scientia uniuersalis, quæ sub ratione communi, & transcendenti res ipsas contemplatur, & ideò licet consideret entia ut sunt abstracta à materia secundum esse, & secundum rationem, non tamen considerat res ut sunt abstractę secundum rationem

tan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tantum, ut entia Mathematica, quia hæc est consideratio propria, & particularis, quæ non est Metaphisici: valet autem de naturali, quia naturalis est scientia specialis quæ considerat entia sub ratione propria, & particulari: & ideo si consideraret entia vt abstracta sunt secundum esse, & rationem: consideraret etiam entia ut abstracta sunt secundum rationem tantum, & propterea Mathematica scientia tolleretur. diuersa est. itaque vtriusque ratio. cum autem dicunt secundo loco, quòd etiã si ratio ut demonstratiua ab Arstotel. adducta esset. non tamen concludit, quoniam cum dicitur, si naturalis consideraret intellectum, ergo & omnia intelligibilia, solum concludit, quòd consideraret illa, vt intelligibilia sunt, & vt referuntur ad intellectum, non tamen simpliciter, & omnibus modis, & propterea non sequi, præter naturalem nullam remanere sciẽtiam. non intelligunt isti summam uim Aristotelicæ rationis, quia ratio non solum concludit, quòd naturalis consideraret intelligibilia vt dicunt ipsi, sed simpliciter, & omnibus modis: quia si naturalis consideraret intellectum quiditatiuè, & vt abstractus est à materia, tunc consideraret intelligibilia non solum vt referuntur ad intellectum, sed etiam quiditatiuè, & vt abstracta sunt à materia: nam sicut naturalis non solum consideraret intellectum, & ratione qua refertur ad intelligibilia, sed quiditatiuè, & ut abstractus est à materia, eodem modo consideraret ipsa intelligibilia, & non solum ut referuntur ad intellectũ: & cum ipse naturalis omnia cõsideret, ut in materia, igitur omnia consideraret secundum omnem considerandi modum, igitur non remaneret alius modus quo scibilia considerari possent, atque ita nulla alia præter naturalem relinqueretur scientia, & in hoc Aristotelis ratio consistit, quòd si animaduertissent clarissimi quidam Alexandri sectatores, non affirmassent Aristotelis rationem non inniti hoc principio, relatiua ad eandem pertinent scientiam, cũ etiam cęco manifestissimum sit, & hæc de prima ratione.

Perpenditur secunda Aristotelis ratio.

SECVNDA ratio, qua Aristoteles ad eandem vtitur conclusionem huiusmodi est. Naturalis considerat naturam, intellectus non est natura, ergo intellectus non consideratur à naturali, & per consequens non omnis Anima: quam secundam rationem parum accuratè cõsiderantes Mirandulanus libro 19. suæ Monomachiæ, & Buccaf. sub initium primi libri de Anima, dixerunt non solum probabilem esse, qui nimmo falsis propositionibus inniti, si quidem propositio illa ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Aristotele accepta, intellectus non est principium motus, falsa est, cũ tertio libro de Anima 48. statuerit intellectum esse principium motus. similiter illa propositio, intellectus non est natura, falsa est. nam cum de eiusdem sententia intellectus sit principiũ motus, igitur erit natura etenim natura est principium motus in eo in quo est. pariter substantiae separatae, inquit Mirandulanus, naturae sunt, igitur, et intellectus noster. quare ratio ista non solum probabilis est, quinimmo falsis innititur propositionibus; haec profectò summa hominum dementia est. nam ut superius diximus, quotiescunque Aristoteles ex intentione, & in proprio loco aliquam dubitationem mouet, illam secundum ueritatem persoluit, & ad conclusionem probandam sophisticis rationibus non vtitur, nec propositionibus falsis: cum ergo primo de part. ex intentione, & in proprio loco illam dubitationem moueat, ergo illam secundum veritatem determinat, & ad conclusionem probandam non vtitur propositionibus sophisticis, & falsis. sunt & illae rationes superius adductae. ad quas lectorem reijcimus. Nec eorum rationes aliquod habent momentum. & ad primam dicimus, quòd cum Philosophus inquit 3. lib. de Anima 48. intellectum esse principium motus, per intellectum non intelligit intellectum proprie, sed per intellectum accipit phantasiam, quae etiam eodem 3. de Anima 20. ab ipso intellectus passiuus nuncupatur. & quòd hoc verum sit, ostendunt uerba illius contex. 48. quae ita se habent. videntur haec duo mouentia, aut appetitus, aut intellectus, si quis phantasiam vocauerit intellectum. quibus verbis apertè ostenditur per intellectum accipere phantasiam, quam statuit esse principium commune motus. quia in alijs animalibus in quibus reperitur motus non reperitur intellectus, sed phantasia: intellectus verò nec principium commune motus est, nec proximum in homine in quo reperitur, & hoc modo intelligit Aristotel. primo de part. cum inquit, Intellectus non est principium motus, sed quid aliud, quia in alijs animalibus reperitur motus in quibus non est intellectus, quare tantum abest vt in dictis Arist. repugnantia sit, vt eadem potius utrobique dicantur. nam primo de part. inquit, intellectus non est principiũ motus, sed quid aliud, quod sanè 3. de Anima 48. phantasiã esse affirmauit, & rationẽ assignãs inquit, quia in alijs animalibus reperitur motus, in quibus non reperitur intellectus, sed phantasia. quã eãdẽ rationem assignat primo de part. hinc ergo cognoscant studiosi an haec sit contradictio, aut potius dictorum suorũ cõfirmatio. ex qua probatione Aristot. qua utitur ad probandum intellectum non esse principium motus, nemo est qui non intelligat Aristotelẽ per principiũ non intelligere principiũ proximum motus, vt nonnulli ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

iunioribus arbitrantur, sed intelligere principium commune, & adæquatum motus, vt sensus sit, intellectus non est principium motus commune, & adæquatum motus. quod ostenditur per rationem quam ipse assignat: intellectus enim inquit non est principium motus, quia non est principium motus in alijs animalibus. cuius verba lubenter subijciam, vt rem hanc intelligant omnes, uerba sunt hæc. Intellectus non est principium motus, sed quid aliud, quia motum uel in cæteris animalibus esse nouimus, intellectum uero in nullis. hæc Arist. quare com Philosophus probet intellectum non esse principium motus, quia non est principium motus in alijs animalibus, in quibus reperitur motus: ergo per principium motus intelligit principium commune ipsius motus. quod sanè dicit esse quid aliud, nimirum phantasiam, vt ipsemet declarauit 3. de Anima 48. quam probationem si animaduertißent recentiores isti, per principium non exposuissent principium proximum motus, licet verum sit, quòd intellectus non est principium proximum motus in homine in quo reperitur. sed ad hoc non tendit Aristotelis probatio. Nec officit secunda, nam cum dicunt intellectus est principium motus, ergo natura. Illum assumptum falsum est, intellectus enim neque est principium commune motus, neque proximum in homine, & proinde non sequitur quòd sit natura: præterea esto quòd esset principium proximum motus in homine in quo est, non tamen sequitur quòd sit natura, si quidem non quodlibet principium motus est natura, sed quod dependenter, & inseparabiliter est in materia, vt ipsemet Aristotel. declarauit secundo Phisico. 12. vbi declarans de qua forma dicatur natura, ita scriptum reliquit, Alio modo dicitur natura forma et species inseparabilis à materia existens. principium igitur motus quòd à materia inseparabile est, dicitur natura, & hoc modo naturæ definitio intelligenda est: quod enim melius est quàm Aristotelem per Aristotel. interpretari? similiter intelligentiæ quamuis sint principia proxima motus, non propterea sunt naturæ, quia separatæ sunt, & à materia independentes, vndè peccat ratio per fallaciam consequentis, cum dicitur, est principium per se motus. ergo natura, sed valet, est principium per se motus à materia dependens, ergo natura, ideo Aristoteles sibi ipsi maximè constans cum se dixiße recordaretur secundo Phisico. quòd natura dicitur de forma, quæ est terminus generationis, & à materia inseparabilis, primo de part. dixit, non omnis Anima est natura, sed aliqua, vtpote à materia dependens. intellectus verò & quæuis forma abstracta à materia non est natura. illud bene verum est, quòd vt inquit Auer. secun. Cæli 3. formæ abstractæ dicuntur

naturæ secundum quandam analogiam, quia sicuti formæ materiales quæ verè sunt naturæ, sunt principia motus in his, in quibus sunt, ita formæ abstractæ in proprio subiecto suam operationem producunt, & quatenus ita operantur, assimilantur naturæ, attamen reuera nec naturæ, neque animæ sunt, sed supra animæ, & naturæ gradum, vt testatur Auerro. duodecima in Algaz. disp. sol. primi dubij, et Alexand. primo de Anima cap. 9. vbi ait. enimuerò formæ abstractæ secundum quandam analogiam animæ dicendæ sunt, nunc autem illud à nobis considerandum est, quid nomine intellectus accipiat Aristoteles, cum inquit, intellectus non est natura. quidam Alexandri sectatores voluerunt Aristotelem nomine intellectus non intelligere intellectum humanum, sed diuinas illas mentes, ac substantias separatas, quas à naturali consideratione seiungit, easque negat esse naturas, sed isti grauiter hallucinati sunt, quia de eo intellectu est solutio, de quo est dubitatio: non enim dubitatio pōt esse de vno, & solutio de alio, sed dubitatio mota fuit de anima animalium tantum, & de intellectu humano, vt superius probatum fuit, ergo & solutio est de intellectu humano, & non de substantijs separatis. præterea considero dictum illud Arist. in eo loco, quod est, Intellectus non est principium motus, quia non est principium motus in alijs animalibus, tunc ego quæro aut sub hoc termino intellectus continetur intellectus humanus, aut non: si primo, igitur nomine intellectus non solum accipiuntur intelligentiæ, sed etiam intellectus humanus. si secundo, id est falsum, quia sicuti substantiæ separatæ non sunt principia motus localis in omnibus animalibus, pariter nec intellectus humanus. quamobrem istorum expositio penitus reijcienda est, sed causa erroris fuit, quia videbānt ex hoc loco aduersus ipsorum sentētiam apertissimè colligi humani intellectus æternitatem. cum Aristoteles eum neget esse natnram, velitque liberam esse formam, atque à materia separatam: sed videant obsecro quod per secundum rationem contra ipsos adductam coguntur in eum scopulum nauim impingere, quem euitare conati sunt. idcirco posteriores dixerunt nomine intellectus Aristotelem non accipere substantias separatas tantum, nec intellectum humanum tantum, sed aggregatum ex intellectu humano, & substnotijs separatis: sed licet ij ad Aristotel. magis accedere videantur, tamen & horum sententia ab Aristotele aliena est, quia cum dubitatio mota ab Aristotele fuerit de anima animalium tantum, & de intellectu humano, vt supra probatum est: igitur solutio solum est de intellectu hnmano: concludimus ergo, quod uoce intellectus Aristoteles intelligit intellectum humanum, quem à naturali consideratione se-

iungit sub ea scilicet ratione, qua diximus : bene verum est quòd corrola riè rationes istæ probant etiam de substantijs separatis, sed ad hoc principaliter non tendunt rationes istæ, sed ad intellectum humanum, de quo ex intentione mota dubitatio fuit. ex qua secunda ratione velim vos colligere aduersus Simplicium, & eius sectatores, quòd natura sub se etiam animam comprehendit, si quidem Philosophus inquit, non omnis anima est natura, sed aliqua vna, aut plures, quare vult quandam animam non esse naturam, vt intellectum, vult autem quasdam sub naturæ ambitu contineri vt vegetalem, & sentientem, atque ob id à naturali Philosopho considerari. sed ad hoc fortaßè dicent Aristotelem eo in loco esse in parte argumentatiua, atque ita rem non determinare pro veritate : sed videant obsecro Aristotelem eandem confirmare sententiam 2. Phis. contex. primo, vbi venaturus naturæ definitionem ex differentia inter artefacta, & naturalia, inquit, artefacta non habent in seipsis principium motus. naturalia verò in seipsis habent principium motus, & status, illa quidem secundum locum. hæc verò secundum augumentum, quædam verò secundum alterationem, hinc colligit naturæ definitionem, dicens, igitur natura est principium motus localis, & augumenti, &c. Sed principium motus augumenti est anima, igitur natura ibi definita continet animam. quod etiam confirmat in contex. 13. eiusdem libri : declarans autem de qua forma, & de qua anima diatur natura, de ea forma, inquit, & de ea anima quæ à materia inseparabilis est, & terminus generationis, & cum eadem præcisè sententia ponaturprimo de part. cap. primo, ergo si secundo Phis. illud secundum veritatem dterminauit idipsum feciße primo de par. dicendum est. et hæc de secunda ratione.

Tertia Aristotelis ratio dilucidatur.

POSTREMO Aristoteles ad eandem conclusionem hac vtitur ratione, dicens : ad hæc, rem nullam à materia abstractam considerat naturalis, cum natura, rei alicuius gratia omnia faciat, rebus autē abstractis abiūctum est id quod sub hoc verbo cuius gratia intelligimus, quæ ratio dup. exponi potest. & primo sic. Nulla forma abstracta à materia à naturali considerari potest. intellectus est huiusmodi, ergo intellectus à naturali considerari minimè potest, & per consequens non omnis anima. maior illa propositio ab Arist. ità probatur, naturalis eam formam considerat quæ agit propter finem, quia considerat naturam, quæ quidem propter finem omnia facit, forma abstracta à materia non agit propter finem : igitur forma abstracta non consideratur a naturali, sed

si hoc

si hoc modo intelligatur ratio, propositiones ita exponi debent, naturalis considerat formam, quæ agit propter finem, qui per motum acquiritur, quia naturalis quiditatiuè considerat naturam, quæ agit propter hunc finem, qui per motum acquiritur, ita illa minor intelligenda est, quia censendum non est Aristotelem a forma abstracta ademisse finem simpliciter, cum 12. primæ Philosophiæ Deum opt. substantiarum separatarum supremum finem esse, propter quem agunt, determinauerit. sed a formis abstractis illum finem negauit, qui est terminus motus. Potest & alio modo ratio ista intelligi, vt sit per locum a maiori negatiuè in hunc modum. scientia naturalis nullam rem abstractam a materia secundum definitionem contemplatur, vt sunt entia Mathematica, ergo multo minus formam abstractam à materia secundum eße, & secundum rationem considerare potest. cum autem intellectus sit huiusmodi, ergo intellectus à naturali considerari non potest, probatur illud aßumptum, quia naturalis considerat ea, in quibus reperitur finis, si quidem naturalis considerat naturam quæ propter finem agit. rebus autem abstractis, vt Mathematicis non inest finis, ergo huiusmodi abstracta non considerantur à naturali. quod autem talium abstractorum non sit finis, declarauit Aristoteles tertio Met. 3. vbi ait, finis autem, & id cuius gratia cætera fiunt, actionis cuiusdam finis est. actiones uerò omnes cum motu, quare fieri nequit vt in immobilibus hoc principium sit, aut ullum per se bonum, qua propter in Mathematicis nihil per hanc ostenditur causam. quod etiam eodem primo de part. declarare uidetur, vbi hæc habet, rem autem hanc esse illius gratia, vbique aßerere solemus, quotiescunque finem intelligimus, in quem terminatur motus. quibus verbis ostendit se à rebus abstractis, vt Mathematicis illum finem ademisse, qui finis est actionis, & qui per motum acquiritur, qualis in rebus naturalibus adinuenitur. cum ergo naturalis ea quiditatiuè cõsideret in quibus reperitur finis, qui per motũ acquiritur, in rebus autem ex abstractione à materia non reperiatur hic finis, ergo quæ in abstractione consistunt vt Mathematica non considerantur à naturali, ergo multo minus intellectus qui à concretione materiæ, & secundum esse, & secundum rationem seiunctus est, & hæc secunda expositio mihi magis probatur, tum quia verbis Aristotelis conuenientior est, quæ græcè ità leguntur. ἔτι δὲ τρου ἐξ ἀφαιρέσεως, οὐδενὸς οἷόν τε εἶναι τὴν φυσικὴν θεωρητικήν. quæ latinè significant: amplius autem, nullum eorum quæ ex abstractione sunt naturalis scientia contemplari potest. illa autem dictio ex abstractione, Mathematicis attribuitur, vt apud eũdem Aristotel. legitur primo de Anima.

17. vbi

17. vbi habet, ipsarum autem non separabilium quidem, inquantum autem non talis corporis passiones, sed ex abstractione, Mathematicus, quòd etiam habetur tertio de Anima 11. & 35. vbi inquit, quæ verò ex abstractione dicuntur, per hæc Mathematica intelligens. tum quia sexto Met. 2. eadem præcisè ratione uti videtur, inquit enim, Naturalis non considerat id quod se habet vt concauum, hoc autem abstractum est. certum est autem quòd concauum abstractum est à materia secundum rationem tantum, & ex hoc infert, quòd naturalis non debet omnem animam contemplari ut intellectum, quasi vtatur loco à maiori negatiuè, si naturalis considerare non potest id quod se habet vt concauum, quod est abstractum à materia secundum rationem tantum, ergo multo minus cōsiderare poterit intellectum, qui & secundum esse, & secundum rationē à materia solutus est, ijs itaq; de causis secundam expositionem quę non ità animaduersa est, veriorem censeo, & magis ad Arist. quam si cognouisset Mirandulanus de necessitate huius rationis minimè dubitasset, & hæc circa has Aristotelis rationes dicta sint satis.

Actus duplex est, primus vt scientia, secundus vt considerasse.

D*Istinctio hæc de duplici actu ab Arist. 2. lib. de Anima contex. 2. & 5. qui cum non satis verbis quid vterque foret, explicarit, non paruam eius interpretum animis ambiguitatem reliquit. fuit ferè omnium expositorum consensus, quod actus primus substantia sit, actus autem secundus functio, & operatio, quæ ab ipsa substantia proficiscitur, quæ opinio ad hæc vsque tempora percrebuit. Sed quamuis grauissimorum virorum hęc extiterit opinio, attamen falsa est, & ab Arist. aliena, quod ita probatur, indagaturus Aristoteles communem animę definitionem substantiam in materiam, formam, & ex vtrisque compositum diuisit: cum autem materiam potentiam esse, formam autem actus declarauerit, mox actum subdiuisit in primum & secundum. iam uerò ille actus diuiditur qui substantia est, quoniam is diuiditur, qui est membrum condiuidens substantiam, sed substantia in substantiam & accidens minimè distribuitur, cum membra diuidentia participare debeant naturam diuisi: ergo vterque actus & primus & secundus substātia est, & consequenter actus secundus non est operatio & accidens vt cōmuniter aiunt, cæterum moderniores quidam, vt communem tueantur errorem, huic rationi, ita respondent, quòd actus qui ab Aristot. diuiditur non est actus substantialis, sed est actus in communi ad substantiam & accidens. si quidem formam substantialem describens inquit,*

quit,

quit, quòd actus est, qui latior, & fusior est quàm sit forma substantialis, vnde actum qui formæ substantialis genus est in primum & secundū diuisit, & hic in substantiam & accidens bene partiri potest. sed quòd isti hallucinentur, & quæ ab Aristotele dicuntur parum intelligant ex contex. 5. ita probatur, cum in tex. quarto Philosophus probasset, quòd anima non est corpus, quoniam corpus non est in subiecto, Anima verò in subiecto est, in principio contextus quinti Animæ colligens definitionē, inquit, Anima substantia est, substantia autem actus, actus autē qui huiusmodi corporis est, hic autem duplex est, primus & secundus. perpendo hęc Aristotelis uerba, cum inquit. Anima substantia est, substantia autem actus, hic autem duplex, ergo diuiditur ille actus qui substantia est. quoniam inquit, substantia actus. his autem qui substantia est diuiditur in primum, & secundum. actus itaque substantialis, non autem qui communis est hoc in loco diuiditur: perpendo insuper verba sequentia, cum dicit, Actus autem est corporis organici, hic autem duplex est. vnde ille actus diuiditur, qui est actus corporis organici, sed hic non est actus in communi ad substantiam & accidens, sed actus substantialis: ergo hic, & non qui communis est, vt aiunt, ab Arist. diuiditur. cum itaque actus substantialis diuidatur in primum & secundum; ergo & primus & secundus substantia est: accedit quòd si actus secundus operatio est, & accidens, tunc diuisio actus facta ab Arist. in primum, & secundum minimè necessaria fuit. probatur consequentia, quia diuisio actus in primum & secundum non ob aliam causam necessaria erat, & ab Arist. facta fuit, nisi vt determinaretur, quòd anima est actus primus, & non secundus: iam verò si actus secundus operatio est, tunc cognito & habito in prima diuisione quòd anima est substantia, cognitum fuit quod anima non est accidens, & per consequens operatio, et ita quòd est actus primus, & non secundus. & proinde diuisio actus in primum & secundum superuacanea fuisset: melius ergo cum Auer. dicendum, qui solus hac in re Arist. est assequutus, quòd & actus primus, & actus secundus est forma substantialis à seipsa duntaxat ratione distincta: dicitur enim actus primus quatenus non operatur, & propterea Aristoteles ipsum describens assimilauit somno, qui est habere & non operari, vt cum quis scientiam habet & non operatur. Secundus autem dicitur, vt operatur, propterea Arist. ipsum vigilijs assimilauit, & contemplari, vt cum quis scientiam habet, & cōtemplatur, quare actus primus est forma non operans, actus autem secundus est forma operans: & hęc est vera & germana Aristotelis sententia, ex quo sequitur quòd substantiæ illæ separatæ, cęlique motrices non sunt actus primus, quia nunquam

quam à suo opere feriantur, aut quiescunt, & consequenter sub communi animæ definitione tradita in secundo libro, quæ est actus primus corporis potentia vitam habentis, minimè continentur, quicquid dixerit Achillinus & nonnulli recentiores, quod ex eo confirmari potest, quoniam ea anima definitur quæ est actus illius corporis habentis vitã, quod ponitur in diuisione corporum naturaliũ in tex. 3. vbi Philosophus posita diuisione in contex. 2. entis, pariter & substantię in materiam, formam, & compositum ex vtrisque, in contex. 3 diuisionem ponit corporis naturalis in non habens vitam, & habens vitam, sed huiusmodi corpus vitam habens illud est, quod per seipsum nutritur, & augetur vt ab Arist. eodem loco describitur, tale verò est corruptibile, & cui ad vitam cibi præsidio opus est. igitur definitur anima corporis viuentis corruptibilis. & quoniam, vt inquit in tex. 6. idem est vitam habens, & organicum: igitur definitur anima, quæ est actus corporis corruptibilis organici, quamuis neq; cæleste corpus, corpus organicum dici possit, quia vt ex eodem context. 6. colligitur, corpus organicum illud est, quod diuersas habet partes destinatas ad exercendas diuersas animæ functiones & opera: vnde ex hoc fructices & plantas corpora organica esse ostendit, quia differentes atque diuersas habent partes ad diuersa obeũda munera destinatus, vt folium gratia fructiferi, hoc autem gratia fructus, radices verò ori persimiles ad alliciendum nutrimentum à terra, quo etiam modo corpus organicum definiuit Alex. Aphrod. primo de Anima cap. 4. neque diuersitas partium secundum rarum & densum in cęlesti corpore existens corpus organicum facit, vt cẽsuit Achill. alioquin & simplicia corpora cum secundum rarum & densum diuersas habent partes, corpora organica dici deberent: solum itaque sub ea animæ definitione, vt etiam Græci omnes tenuere interpretes, generabilium & corruptibilium anima continetur, quæ est actus primus, & quandoque à suo opere conquiescit. cæterum hoc in loco dubitatio sese offert, quia si anima est actus primus corporis organici, actus autem primus est forma non operans. igitur anima vegetalis cum semper operetur, nec vnquam à suo munere conquiescat, sub definitione animę non continebitur, quod Aristoteli aduersatur in tex. 7. vbi sic inquit, si autem aliquod cõmune in omni anima dicere oportet, erit utique actus primus corporis naturalis organici. quam dubitationẽ animaduertens Auerroes in Com. 5. ita respondet, quòd anima vegetalis non semper operatur, nec semper nutrit, vt in his animalibus contingit, quæ hiberno tempore in lateribus degunt, quæ quidem cum extrinsecus nutrimentum assumant, non videntur nutriri, idcircò cum & ipsa vegetalis quandoque a propria operatio-

ne vacet,

ne vacet, sicut & aliæ animæ partes, propterea actus primus est, & sub definitione animæ continetur. verum solutionem hanc falsam esse percipiens cum ex Aristo. primo de Gener. 14. animal nutriatur quousque viuit, licet non semper augeatur, & quies animæ nutrientis à sua operatione est mors: ea propter secundam tradidit responsionem, quæ huiusmodi est, quod actus in definitione animæ non dicitur vniuocè, sed æquiuocè: respectu enim sensitiuæ, & intellectiuæ dicitur actus primus, respectu autem vegetalis dicitur actus secundus. vnde actus primus in definitione accipitur respectu quorundam, videlicet animæ partium. sed ista quoque responsio falsa est, quoniam Philosophus *in text. 7. inquit, quòd si aliquod in omni anima dicere oportet, erit vtique actus primus corporis Phisici organici. vult itaque quòd actus primis omni animæ communis sit, & proindè actus in definitione animæ non accipitur æquiuocè, vel vt est communis actui primo, & secundo, vt inquit Auer. sed contractus ad actum primum qui competit omnibus animæ partibus, vt inquit Aristoteles. secus itaque dubitatio persoluenda est. verum vt solutio planior fiat, sciendum, quòd vegetalis anima tres habet operationes, nutrire, augere, & sibi simile procreare, ad quas non eodem modo sese habet: nam respectu nutritionis semper operatur, sed respectu aliarum non semper: non enim semper auget, nec semper generat, sed ad certum, statutumque tempus. tunc dicendum quòd licet respectu nutritionis actus secundus sit, respectu tamen aliarum vt generationis, & incrementi est actus primus, cum isthæc non semper exerceat opera, & id satis est ad hoc, vt sub animæ definitione contineatur, cum etiam actus primus de vegetali anima verificetur: quòd si quispiam instet ab his animalibus argumēto desumpto quæ hiberno tempore in latebris degunt, & ex morbo illo qui atrophia, hoc est nutritionis priuatio dicitur. vegetalem animam à nutritione quandoque feriari, ac proinde respectu nutritionis etiam actum primum eße. respondemus, & primum quidem sic dirimitur, quòd huiusmodi animalia quæ per hiemem in latebris degunt, licet nutrimentum extrinsecum non assumant, nutriuntur tamen nutrimento interno, quod quidem æstiuo tēpore uoracius acceperunt, quod præcaloris imbecillitate digerere non potuerunt, vndè in ipsis colluuies quædam indigesti humoris colligitur, in cuius coctionem dum in latebris iacent, innatus calor potissimum incumbit, & concoquit. id autem pro eo tempore satis eße uidetur, quoniā naturalis calor eorū qui ēt ingruente frigore imbecillior redditur, nō nisi longiore tempore illud cōficere, & in corporis substantiā cōmutare potest. & hunc in modum Aristot. dictum secundo de Anima 24. intelligi*

volo, cum inquit, quòd animalia tandiu nutriuntur, quandiu nutrimentum habent, videlicet tam intrinsecum, quàm extrinsecum. Secundum quin etiam de atrophia facilem explicatum habet: nutritio enim bifariam capi potest vno modo pro integra & perfecta alimenti conuersione in substantiam eius quod nutritur: alio modo pro qualibet alimenti mutatione, & conuersione, tunc dicimus quòd si nutritio primo modo accipiatur animantia non semper nutriuntur, vt in atrophia contingit, & in extremo: si verò secundo modo, nutritio ab initio vitæ ad postremam vsque diem animantia prosequitur, & in atrophia perdurat, & ab hac intelligitur illa Aristotelis propositio, animal quousque viuit, nutritur. Sed quoniam de nutritione, & nutrimento mentio facta est, nec satis conspicuum sit, quando nutrimentum actu nutrimentum est, aut actu nutrit, vel quando dissimile est, vel quando iam simile factum est: ideò res ista sequenti cap. dilucidabitur.

Anima est actus primus corporis naturalis potentia vitam habentis.

QVONIAM concoctio à naturali calore in viuentibus citra animæ opem, quæ princeps causa est, expleri minimè potest: eapropter de anima orationem habiturum necessitas cogere videtur. quia verò in aliqua re pertractanda à rei natura auspicandum est, quæ per definitionem exprimitur; idcircò animæ definitionem, quæ 2. de anima contex. 6. ab Aristotele scribitur; ego expendam: quæ licet obscura, nimisque inuoluta sit, pro viribus tamen ipsam explicare conabor. in ea autem explicanda, perpendam primò, quæ anima eo loci ab Aristotele definiatur, mox definitionem considerabo, & vnde singulæ partes deducãtur; explicabo, tertiò, quo discrimine à secunda definitione distinguatur, quæ eodem libro cont. 24. ab Aristote. ponitur, & quænam fuerit secundæ definitionis necessitas, declarabo. Quo ad primum, plerique tam veteres, quam moderni arbitrati sunt animam ab Aristotele definitam eam esse, quę principium est animati corporis in communi ad stirpes, & animalia, ex quo postea deduxerunt, animatum corpus in libris de anima subiectum esse, cum ex Aristotelis decreto illud subiectum statui debeat, cuius principia quæruntur, & causæ: cęterum sententia hæc ab Aristotele dissentit: si quidem ea anima definitur, de eaque in libris de anima tractatio habetur, de qua primo de animal. partibus cap. primo Aristoteles disserere instituit. iam vero eò loci de anima. quæ animalium forma, & principium est solum disserere proposuit,

fuit, quòd ex Aristotelis discursu sub initium illius libri facilè intelligi potest, vbi sic inquit, cum in his libris, qui de animalium historia inscripti sunt, rudi quadam cognitione, & per modum historiæ de animalibus habita fuerit oratio, nunc exacta magis animalium cognitio tradenda est. sed quoniam perfecta animalium cognitio ea proprijs ipsorum principijs habetur, quæ sunt materia, & forma: ideo de his agendum. cęterum quia materia proxima sunt partes tum similes, tum dissimiles, forma vero animalium est anima, ideo de partibus animaliũ, eorundemque anima disserendum est, quod etiam ad memoriam reuocauit primo de anima contex. 2. inquiens, de anima quidem disserere oportet, animalium enim principium est, itaque anima, quæ animalium principium est, & forma 2. de anima ab Aristotele definita fuit. non autem corporis animati, sed quoniam sub communi animalium anima vegetalis quinetiam continetur, quæ stirpium forma est, eapropter ex euentu stirpium anima definitur, de eaque ex accidenti in libris de anima pertractatur, que fit, ut multò probabilius dixerint illi, qui asseruerunt animal in libris de anima subiectum esse, quam qui animatum corpus: tametsi nec una nec altera mihi probetur sententia, ex quo Aristotelis instituto illud etiam palam est, sub anima ibi definita neq; cęli animam contineri, cum ea definitur tantum, de qua primo partibus tractare proposuit, quę animalium tantum est, quæ ex partibus similibus, & dissimilibus coalescunt. quod etiam illud persuadet: quoniã anima illa definitur, quæ actus est illius corporis organici, quod in diuisione corporis naturalis acceptũ fuit in cont. 3. siquidem in definitionis compositione illa mẽbra accipiuntur, quæ in diuisione assumpta fuere, iam verò in diuisione corporis naturalis acceptũ fuit corpus organicũ, quod nutritur et augetur. igitur anima quæ definitur actus est corporis organici, quod aliter, & ex cõsequẽti animalis quod oritur, & interit: accedit ad hoc, quod cęlum non est corpus organicum: siquidem corpus organicum illud est, quod diuersas partes habet complexione, figuraq; disiunctas, ad diuersas functiones à natura delegatas. vt 2. de anima colligitur cont. 6. vbi philosophus probat stirpes corpora organica esse. quoniam diuersas habet partes ad diuersa munera obeunda: frondes enim habent ad cooperiendum fructiferum. hoc vero verò ad protegendum fructum. radices quinetiam ad alliciendum alimentum, à terra, iam verò cęlum diuersas partes minimè habet figurà, & complexione distinctas ad diuersas operationes exercendas: tum quia cęlum diuersas operationes non habet, quæ corpus organicum, partiumque difformitatem expostulent, cum vnico moueatur circulari motu, quippè qui partium complexione differentium veritatem non

requirit, tum quia cęlum corpus simplex est, non secus, ac elementa, vt primo cęl. contex. 7. decretum fuit. sicut igitur elementa corpora organica non sunt, sed cõsimilium, partium pariter nec cęlum. Vnde qui cęlum corpus organicum esse affirmant, neque organici corporis naturam, neque eius necessitatem intelligere vidẽtur. & licet cęlum partem raram, partemque densam habeat, huiusmodi tamen diuersitas corpus organicum non constituit, cum & in elementis hæc partium differentia reperiatur, quamobrem cum anima cæli sub anima ibi definita non continea tur, superest ergo animalium tantum animam ab Aristotele definiri.

Dubia quædam circa dicta, & eorum solutiones.

SED circa ea quæ dicta fuerunt duæ occurrunt difficultates. prima est, quoniam si cęlum corpus organicum non est, sed simplex, suisque in partibus consimile, non secus ac elementa, igitur anima cęli erit actus corporis similaris, & homogenei, sicuti & forma elementorum: quod non videtur rationi consentaneum esse. Quoniam cum anima cęli sit multò nobilior, quam forma elementi, ei quinetiam corpus, & instrumentum nobilius, altiorisque conditionis conuenire debet. siquidem corpus ipsi formæ proportione correspondere opus est. Altera dubitatio est: quoniam si anima cęli in libris de anima non definitur, neque consideratur, igitur tractatio de anima cęli in naturali philosophia ab Aristotele prætermissa videtur, cum tamen eius tractatio in ea sciẽtia apprimè necessaria sit. nam cum scientia naturalis cęlum, quod corpus naturale est, ex duabusque naturis concretum, vt ex materia, & forma contempletur; igitur, & materiam, & formam cęli pro exacta eius notitia contemplari debet. Cum autem eius forma anima sit, igitur & animam cęli naturalis scientia considerare debet. soluimus, & ad primam dicimus. Animam cęli, formamque elementorum corpus simplex, & homogeneum sortitas esse, enimuerò formæ in triplici ordine sunt: aliæ enim corporum inanimorum formæ sunt: aliæ verò formæ corporum animatorum mortalium: reliquæ verò formæ corporum animatorum immortalium. hæ autem, ita se se habent, quod formæ inanimatorum, & animatorum immortalium, vt corporum cęlestium, corpus homogeneum, partiumque consimilium sortitę sunt. Anima verò, & forma viuentium mortalium corpus organicum, diuersisque partibus insignitum sibi vindicauit, cuius ratio ea est, quoniam cum formæ corporum inanimatorum, & formæ corporum cęlestium multiplices non habeant

operationes,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

operationes, quæ partium diuersitatem expostulent. sed quę per eandem partem exerceri possunt, idcirco corpus organicum neque necessarium fuit, neque sibi à natura accommodatum. anima uerò uiuentium mortalium quoniam multiplices operationes habet; vt nutrire, generare, uidere, audire, & id genus alia, quæ per eandem partem expleri non possunt. non enim audire per oculos, aut videre per aurem fieri queunt: ideò corpus organicũ, diuersasque partes habens, sibi necessarium fuit, enimuerò corpus in gratiam animæ factum, vt 2. de anima contex. 37. Aristoteles declarauit, sed licet formæ inanimatorum, corporumque cęlestium corpus homogeneum sortitæ sint, id tamen non propter eandem rationem competit illis non formæ cęli propter eius perfectionem corpus homogeneum tributum est, formæ verò corporum inanimorum propter imperfectionem, siquidem in æternis forma quo perfectior est, eo pauciores operationes habet, quæ in mortalibus verò quo imperfectior, eò pauciores habet operationes. vnde anima sentiens quoniam vegetali perfectior est, ideo plures operationes habet, vegetalis quoniam perfectio est forma elementorum, ideo plures sortita est operationes, quam forma elementi. insuper licet corpus homogeneum vtrique formarum generi accommodatum sit, non tamen utrunque parem dignitatis conditionem sortitum est. Corpus enim cęleste æternum est, transmutabileque vno excepto motu secundum locum: corpora vero inanima caduca sunt, & secundum substantiam, & secundum qualitates transmutabilia, & hæc de prima. Ad secundum autem dicimus, quod licet anima cęli in opere de anima non consideretur, nõ propterea ab Aristot. eius tractatio prætermissa fuit, siquidem de ea in 8. lib. de Physi. auditu habita fuit, oratio. Nam cum cęleste corpus ex corpore constet, & anima, secundum partem corporem in libris de cęlo pertractauit, de ipsius verò forma, & anima sub ratione animæ, & naturæ in 8. lib. physi. disseruit. notanter dico sub ratione animæ, & naturæ, quoniam intelligentia bif. considerari potest. vno modo, substantia quædam abstracta, purus actus, atque intelligens, vt nullam ad materiam habitudinem habet: alio modo vt anima, & natura, vnionemque habet ad corpus primo modo 12. primæ philosophiæ consideratur, cuius quidem munus est formas contemplari, vt abstractæ sunt à materia, & secundum esse, et secundum definitionem, authore philosopho 6. metaf. cont. 1. secundo autem modo in 8. lib. physic. consideratur: nam de ratione naturæ est vt sit principium motus in eo, in quo est. vt 3. physi. legitur contex. 3. de ratione autem animæ est, vt sit corporis actus, eique vitam largiatur. cum autem in 8. lib. physi. anima cęli, vt principium internũ motus circularis

consideretur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

consideretur, vtque cælesti corpori motum ęternum largitur, qui vnus est ex vitæ gradibus. vt 2. de ani. contex. 13. Aristoteles declarauit: igitur anima cæli intelligentiaque in 8. lib physi. vt anima, & in quantum natura consideratur, secundum quem diuersum considerandi modum octauus liber phys. distinguitur à 12. metaf. penes contemplationem mouentis æterni, & hoc pacto philosophus naturalis, qui considerat cęleste corpus, quod est corpus naturale concretum ex materia, & forma, considerat quinetiam materiam, & formam cęli, prout videlicet est anima, habetque rationem naturæ.

Animæ definitio explicatur, nec non vnde eius particulę deducantur.

QVoniam in cuiuslibet rei definitione, aliqua ex parte generis, aliqua verò ex parte differentiæ necessariò reperiri debent, ea propter Aristoteles communem animæ definitionem exploraturus à diuisione eorum incæpit, quæ generis locum tenent, substantiam diuidēs in materiam, formam, & compositum, nec non actum, in primum, & secundum, in cont. autem tertio diffærentiam exploraturus, corpus naturale diuisit, in viuens, & non viuens. cum autem in cont. 4. ostendisset animam formam eße, animæ definitionem ita deduxit. [Necesse est ergo animam substantiam esse sicuti formam corporis naturalis potentia uitam habentis] in qua sanè definitione aliqua generis, aliqua verò differentiæ locum tenent, quæ generis locum tenent hæc sunt: substantia actus siue forma, & actus primus, in quibus anima cum formis corporū inanimorum etiam conuenit, enimuerò forma ignis substantia est, & actus primus, quod verò differentiæ vicen subijt, est, (corporis potentia uitam habentis,) quo a formis inanimorum anima ipsa diuellitur, quæ pro intellectu huius definitionis à nobis explicanda sunt, & primum, vt à genere exordiamur, animam substantiam esse, vt ostensum accepit Aristoteles in primo lib. contra veteres, vbi probauit animam neq; quantitatem, & numerum eße, neq; qualitatem, aut relationem esse: secundo id accepit ex prima nostra cognitione naturali, vt inquit Auer. in 2. lib. com. 2. hoc est ex operibus ipsis, ex quibus, veluti ex his, quæ primum sensibus nostris obuia sunt: prima nostra cognitio proficiscitur. Nā intelligere, & sentire, quæ intellectus, & sensus opera sunt, ab accidēte prodire non poßunt, ita vt dicamus, accidens intelligit, aut sentit, neque nutritio ab accidente primariò proficisci potest, cum nutritio ad substantiam mutatio sit, vt carnes, & ossa: substantia verò ab accidente

præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

præcipuè promanere non potest, cum nihil agat vltra proprium gradū, neque imperfectum proprijs viribus aliquod præstantius procreare possit, quamobrem cum opera hæc ab anima proficiscantur, anima necessariò substantia esse debet, tandem ex eo deducitur, quoniam accessu animæ animantis substantia constituitur, eaque sublata animantis substantia aufertur, solaq; figura relinquitur non secus ac lapideum, & depictū, illud verò ex cuius accessu rei substantia oritur, & ex eiusdem ablatione aufertur substantia est, vt ipsemet declarauit eo 2. lib. contex. 9. igitur anima proculdubio substantia est. Sed quoniam substantia tripartitò diuiditur, in materiam, formam, & compositum, anima neque compositum est, neq; materia, sed substantia, quæ est actus, & forma. quod in contex. 4. philosophus hac ratione deduxit, corpus viuens, & compositum non est in subiecto, sed potius vt materia, & subiectum. Anima est in subiecto: igitur non est corpus compositum: eademq; ratione probatur, animam materiam non esse: cęterum hæc Aristotelis ratio non satis firma esse videtur: quoniam animam eße in subiecto, quòd alioquin ostensione eget, ab Aristotele non probatur: respondeo huius propositionis probationem in illa propositione tacitè contineri, quæ in calce contextus tertij ab Arist. aßumitur, videlicet (corpus viuens compositum eße,) nam cum corpus viuens compositum sit, igitur ex corpore compositum est, & ex aliquo, per quod viuit, sed id quo viuit, cum corpus esse non possit, alioquin omne corpus viueret, id igitur anima erit, itaque corpus viuens ex corpore, & anima compositum erit, quare in corpore anima continetur, ac proinde anima in subiecto reperitur, potest quinetiam ex operationibus ostēdi animam formam eße. enim vero agere, & operari formæ attribuitur, sicuti passio materiæ, vt etiam scribit Aristoteles 1. de ortu contex. 55. & 2. libro contex. 52. cum igitur viuentis corporis opera ab anima proficiscantur: quoniam ea sublata, quamuis corpus ipsum superſit, quàm primum viuentis opera auferūtur: igitur anima actus, & forma erit, qua probatione vsus fuit Aristo. secundo illo de anima context. 24 cæterum circa illud, quod nuper dictum fuit, animam in subiecto esse, nollem quempiam suspicari animam substantiam non eße, quoniam, vt Aristoteles in antepredicamentis decreuit, illud propriè in subiecto est, quod est in alio, & non est pars alterius. adde etiam, quod per subiectum non constituitur. iam verò anima substantiæ pars est, subiectumque constituit in actu, ea propter in subiecto propriè non est, sed verius dicitur esse in materia, vt Græci interpretes declararunt. cæterum cum actus duplex sit primus, & secundus, quis actus sit, nunc considerandum est.

Quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Quid sit actus primus, & secundus, vtrumve anima sit actus primus tantum.

INterpretes omnes, vno excepto Auerroe, concordes dixerunt actũ primum formam esse, & substantiam, à qua operatio proficiscitur. actum verò secundum operationem esse, tum aiunt animam actum primum esse, hoc est, substantiam, non autem actum secundum, vt potè operationem. Non possum certe hac in re tot sapientum ingenia non maximè admirari; quoniam secundum sententiam hanc, præter id, quod definitio hæc esset redundans, esset quinetiam ridicula, & puerilis. Redundans quidem: quoniam secundum communem expositionem verba Aristotelis hunc sensum facerent. Anima est substantia, quæ est actus primus, idest qui substantia est. iam verò cum Aristoteles acceperit in definitione primum animam substantiam esse, superuacaneum fuit statuere postea esse actum primum, hoc est substantiam esse, in dubiumque reuocare, an sit actus primus, vel secundus, hoc est substantia, vel operatio. Ecquis obsecro, vnquam fuit, qui dixerit animam operationem esse, ita ut opus fuerit Aristotelem ostendere animam operationem non esse, sed substantiam? ridicula insuper esset definitio hæc. nam hic sensus esset. Anima est substantia, quæ est actus primus. idest anima est substantia, quæ est substantia, quo certè nihil absurdius dici potest. & licet moderniores quidam philosophi aduersus nos communem hanc sententiam mordicus defensare conentur: tamen nil firmi, nilue solidi dicunt, vt vnusquisque rationes nostras, ipsorumque responsa in quibusdam ipsorum placitis de anima, prioreque nostrarum dilucidationum libro perlegerit, facilè diiudicare potest.

Dilucidatio.

EA propter, secus dicendum puto actum primum esse formam non operantem. actum verò secundum eandem formam esse, vt in operatione uersatur. vt cumulatè alibi a nobis ostensum fuit. colligitur quinetiam eo secundo de anima contextu 5. vbi philosophus actum primum discribens, inquit, sicuti somnum esse, qui est habere, & non operari: igitur actus primus est habitus, & forma non operans. & cum actus secundus à primo contradistinguatur, sicuti actus primus est forma non operans. vigilijs ab Aristotele comparatur. & licet Aristoteles dixerit actum secundum esse sicuti contemplari, quod operatio est, non propterea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

redà ex his verbis colligi debet, actum secundum operationem eße. quoniam si in verbis illis facienda est, igitur & actus primus accidens erit, siquidē Arist. ipsum, scientiā appellat. quæ accidens, & qualitas est. sed Aristoteles actum secundum contemplari assimilauit. quoniam cum actus secundus forma operans sit, eiusque ratio in operatione consistat, idcirco contemplari, vigilijsque ipsum comparauit, energiamque appellauit, sicuti & 3. de anima contextu 19. intellectum agentem energiā etiam appellauit. non quia intellectus agens operatio sit. sed quoniam ratio intellectus agentis, vt agens est, in actione, & abstractione consistit. statuitur autem ab Aristotele anima actus primus corporis, idest forma non operans. sed aduertendum, quòd licet Aristoteles statuat eße actum primum corporis viuentis, non propterea inficiatur animam, eiusdem viuentis actum secundum esse. vt facile ex eo contex. 5. colligi potest. vbi philosophus ait. [quoniam enim anima inest, somnus & vigilia inest.] quasi dixerit. siue animal operetur, vt in vigilijs, siue non operetur, vt in somno, semper anima adest, & corporis actus est. sed cum non operatur est actus primus. cum verò operatur est actus secundus. igitur anima est uiuentis corporis actus tàm primus, quàm secundus. Causa verò cur Aristoteles dixerit animam eße actum primum, non autem secundum duplex. vt arbitror, fuit. prima est, quoniam si Aristoteles statuisset animam actum secundum, formamque operantem, facilè quispiam suspicari potuisset animam tandiu corporis uiuentis actum, & perfectionem eße, quamdiù operatur. cum autem non operatur corpori uiuenti coniunctam non esse: quę certè suspicio non contingit, si anima actus primus dicatur. nam si anima est actus primus, & cum non operatur, nulli dubium est, eße etiam actum secundum corporis. & cum in operatione versatur, & hoc voluit dicere philosophus in cont. 5. si rectè cōsideretur: vel secundo dici potest. dixisse animam esse actum primum, & non operantem, non autem actum secundum, vt indicaret esse, et rationē animæ nō consistere in operando, sed vt sit principiū operandi, actusque corporis siue operetur, siue nō operetur. & propterea philosophus animam scientiæ, & habitui cōparauit; cuius ratio non consistit in operādo, sed ut operationis principium sit, siue operetur, siue non operetur. Iam verò si dixisset animam actum secundum, & operantem corporis eße: suspicio statim oriri potuisset; animæ rationem in operando constitutam eße; ad remouendam ergo suspitionem hanc, dixit animam esse actum primum: corporis; non autem secundum. quamuis, & actus secundus dici possit. actus verò, qui in hac definitione accipitur de animæ speciebus non vniuocè, sed analogicè, vt dici solet, prædicatur. & hæc sunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

quæ in hac definitione generis locum tenent, nunc ultimam partem per pendo, quæ differentiæ locum tenet.

Quid sit potentia vitam habens, & vndè deducatur.

CVM definitio ex differentia potissimum suas vires habere videatur, eapropter cùm hactenus ea declarasset, quæ generis vicem gerunt, ijs vltimam partem adiecit quæ differentiæ rationem habēt, inquiens, anima est actus primus corporis, potentia vitam habentis, sed quid per hoc Aristoteles intellexit, non satis conspicuum est. puta. D. Thomas per potentiam vitā habens, intelligere corpus, quod est in potentia ad animam, ità vt sensus sit. Anima est actus corporis potentia habentis vitam hoc est in potentia ad animam, ità vt vita pro anima accipiatur: Sed expositio hæc contra se Aristotelem habet. qui in cont. 10. particulam hanc declarans, sic inquit, [Non est autem, potentia vitam habens, quod abiecit animam, sed quod ipsam habet, semen autem & fructus huiusmodi potentia est,] quibus uerbis apertissimè ostendit. quod potētia uitā habens nō intelligit id, quid vacat anima, sicuti femē, qđ est in potētia ad illā; sed quod actu uiuēs est, actuq; animā habet, & licet ēt id Arist. ità apertè nō declarasset, ex eius progreßu hoc pacto cōprobari potest. Illud corpus naturale potentia vitā habēs in definitione anima accipitur, quod in diuisione corporis naturalis in cont. 3. ab Aristo. acceptum fuit. Non enim ob aliam causam ibi diuisio corporis naturalis posita fuit, nisi vt hæc particula inueniretur, quæ in definitione differentiæ vicem subit. iam uerò eo loci corpus naturale viue ns accipitur, quod compositum est, quodùe principium habet internum, quo alitur, & augetur, vt ibi ab Arist. describitur. igitur & in animæ definitione corpus naturale viuens accipitur. quod compositum est ex corpore, & anima, cui sanè progressui videat D. Thomas quomodo cō sentiat Aristotelis declaratio in cont. 10. nuper allato, eapropter ab Aristotele ipso non recedentes dicimus, quòd [potentia vitam habens] pro eo intelligitur, quod actu viuens, & animatum est. sed est potentia ad uitam, idest ad operationes vitales, ita ut uita pro uitalibus operationibus accipiatur, sicut 2. de anima accepit Aristoteles cont. 13. ubi uitam in quatuor gradus partibus est nutriri, sentire intelligere, & moueri secundum locum, sensus ergo is erit, anima est actus primus corporis naturalis animati, quod potentia est ad exercenda munera uitæ, sicut etiam declarauit Alexander secundo suæ paraf. de anima ca. 5. ex quo sequitur animam per materiam, et per corpus non definiri,

quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

quod est altera pars compositi, ut falsò arbitrantur nonnulli; sed per compositum, & corpus animatum. Nam cum animo non primò respiciat materiam, sed compositum, & formatum, cuius est, quod quid est, respicit iurè anima per corpus animatum tanquam per eius effectũ, quem primò respicit, definiri debet. sed statim ea oboritur dubitatio, quam mouet Alexander 2. naturalium quæstionũ cap. 8. quoniam si anima per corpus actu uiuens actuque animam habens definitur, igitur idem per idem, ut anima per animam definiretur. quoniam in definitione ipsius ponitur id, quod animam habet, quicquid huic dubitationi dixerit Alexander, cuius solutiones eo loci unusquisque per se ipsum legere poterit dixerim ego. quod licet anima per corpus actu animam habens definiatur, non tamen idem per idem definitur. quoniam anima non per ipsammet, sed per corpus animatũ sicut forma per suum formatum, & causa per suum effectum definitur. iam uero corpus animatum non est anima, sicut neque formatum forma est. licet formam ipsam includat, sicut etiam cum dicitur, lux est actus, & perfectio corporis lucidi, et calor perfectio est corporis calidi, idem per idem nõ definitur, sed abstractum per concretum. & causa per effectum. Sed undè hæc particula [Potentia uitam habens] deducatur, dubium est. & quod dubitationem adauget, illud est, quoniam philosophus in tex. 4. cum ostendisset animam formam esse, statim definitionem concludit, inquiens.

Necesse est igitur animam substantiam esse sicuti formam corporis potentia uitam habentis] sed quomodo sequatur id, & undè, anima est actus, igitur est actus corporis potentia uitam habentis, non leuis est dubitatio, deducitur ut mea fert opinio, ex propositione, quæ in calore contextus tertij ab Aristotele accipitur. cum inquit, [quare corpus uiuens compositum est] deducitur autem hoc pacto, corpus uiuens compositum est. cum autem per corpus non uiuat, alioquin omne corpus uiueret. componitur igitur ex corpore, & ex aliquo alio per quod uiuit. cum autem uiuere functio & opus animæ sit, igitur corpus uiuens ex corpore componitur, & anima, per quam uiuit, ex quo huiusmodi connexum fieri potest. Quo huiusmodi particula colligi ualet, id quo corpus uiuens, uitam habet, actus est, & perfectio uiuentis, & habentis potentia uitam, sed anima id est, quo corpus uiuens uitam, habet. Hinc Aristoteles concludit. [Necesse est ergo animam actum esse, & formam habentis potentia uitam] sed quoniam idem est potentia uitam habens, & corpus organicum. ut in contextu 7. his uerbis Aristoteles declarauit. [Quodcunque autem potentia uitam habens est. tale organicum est] propterea hoc ipso contextu animam per cor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

pus organicum definiuit, inquiens, anima est actus primus corporis naturalis organici. & sicuti hæc duo idem sunt, inuicemque conuertuntur. ità & hæ duæ definitiones, quarum altera datur per potentia vitã habens, & altera per corpus organicum, eisdem sunt, inuicemque conuertuntur, nec secunda, quæ datur per corpus organicum communior est prima, vt temerè censuit Achillinus tertio libro suo de orbibus dubio primo. Quo fit, vt cum potentia vitam habens, & organicum idem sint, in animæ definitione ambo simul ponenda minimè sint, sed satis est uel vnum, uel alterum tantum ponere, tametsi Simplicius vtrunque in definitione simul poni non incongruum esse existimauit. Huius vero necessitatis causa, cur anima corpus organicum requirat, ex diuersitate operationum animæ desumitur. nam cum anima varias diuersasque habeat functiones, vt nutrire, generare, audire, videre, atque olfacere, & id genus alia, quæ per eandem partem expleri non possunt. idcircò operæpretium fuit, à natura sibi corpus parari, quod organicum esset, diuersisque partibus ornatum, quibus diuersæ animæ functiones absolui poßent. Vndè anima propter operationum diuersitatem finis, & id cuius gratia corpus organicum factum est, ab Aristotele dicitur 2. de anima contextu 37. Hinc est, quòd anima quò plures, magisque diuersas operationes habet, corpus magis organicum, maiorique partium diuersitate insignitum à natura sibi paratum est. et ideò anima sentiens, quoniam longè plures, variasque operationes habet, quàm anima vegetalis, propterea animalia, quæ sentiente perficiuntur, magis organica sunt, quàm plantæ quibus sola insidet vegetalis, sed circa definitionem hanc illud difficultatem facere videtur. quoniam philosophus libro de morte, & uita, viuentium generationem describens inquit. [generatio est participatio animæ à calido naturali, & uita, est eius permansio] itàque anima participatur a calido naturali, & per consequens actus est calidi naturalis. iam verò calidum naturale non est organicum, & animatum igitur anima non est actus corporis organici, & animati. soluitur. Aristotelem non accepiße calidum naturale pro calore qui qualitas est, & in temperamento primarum qualitatum consistens. quoniam is non est qui anima, vt formæ perficitur, sed agens instrumentarium animæ inseruiens ad obeunda munera vitæ, vt Aristoteles 2. de anima contextu 41. testatum reliquit. sed calidum naturale accepit pro corpore organico affecto calore naturali, quod & ipsius verba præseferre videntur. Non enim dixit, animam participari a calore, sed a calido naturali, quod concretum est, subiectum qualitate affectum significans, quo sanè loquendi modo vsus est

Aristoteles,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Aristoteles, vt indicaret, quòd licet anima actus sit corporis organici; ipsum tamen non perficit. nec in eo conseruatur, nisi calore naturali affectum sit, quo quidem sublato, vita quamprimum corruit, & anima ab animato corpore statim dissoluitur. & proindè eodem libro de morte, & vita, caloris incolumitatem vitam esse ab Aristotele dictum fuit. sed cum iam satis hanc animæ definitionem explicasse videar, nunc in ordine postremum aggredior.

Quo discrimine prior animæ definitio à secunda distinguatur, quæ tradita est in contextu 24. quæue fuerit secundæ definitionis necessitas.

CUM primam hanc, qnam exposuimus, animæ definitionem Aristoteles tradidisset, cõmunem aliam eiusdem animæ definitionem in contextu 12. peruestigare aggressus est, sic inquiens, [tentandum est iterum sic aggredi de ipsa] quam posteà in contextu. 24. in medium attulit, quæ huiusmodi est, anima est principium quo primo viuimus, sentimus, intelligimus, & mouemur loco. sed quoniam non satis constat, quo discrimine a priore seiungatur, quaùe de causa allata fuerit, eapropter id breuiter explicandum est. porrò, posterior animæ definitio à priore distinguitur. quoniam prior in ordine ad corpus tradita est, quod ab ipsa perficitur. posterior verò in ordine ad operationes, quò fit, vt prior animæ definitio substantiam exprimat, posterior verò ipsam, vt natura est, declaret. enimuerò ipsam describit, vt operandi principium est. iamuerò vt principium operandi, natura est, siquidem naturæ ratio in hoc consistit, vt sit motus principium in eo, in quo est, vt 2. physi. contextu 3. Aristoteles declarauit, quæ duo de anima explicanda proposuit Aristoteles primo de anima contextu 3. cum inquit. inquirimus enim animæ substantiam & naturam contemplari. propterea duas animæ tradidit definitiones, quarum vna substantiam, altera verò naturam respiceret. posterior tandem à priore diuellitur. quoniã prior solũ, quia est, declarat, posterior verò propter quid, causamùe prioris assignat: quam sanè differentiam ipsemet Aristoteles in contextu 2. his uerbis declarauit, [non solum enim, quia est, oportet rationem definitiuam ostendere, sed etiam causam demonstrare] cum autem prior animæ definitio solùm, quia est, declaret, altera quidem exploranda est, quæ tradat propter quid, vndè prior animæ definitio demonstrationis conclusio est. Secunda verò demonstrationis principium, qua

prior

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

prior concluditur, & ueluti per causam probatur, tametsi id eo loci ab Auerroe non probetur, vbi inquit, quòd prior animæ definitio non est verè demonstrationis conclusio, neque per secundam, demonstratur, sed similis est ei, quæ est demonstrationis conclusio, prout quia est, tantum declarat, sed hac in re fallitur Auerroes, cum ex huius rei exẽplo quod in contextu 12. in mathematicis de quadrato ab Aristotele adducitur, tum quia in contextu 2. secunda allata animæ definitione in cõtextu 24. per secundam, priorem definitionem ità cõcludit: anima est principium, quo primo viuimus, sentimus. &c. igitur anima est actus, & ratio, quod potentiam habet, vt huiusmodi sit. hoc est. ad obeunda munera vitæ, quamobrem ex his, quæ certè euidentia sunt, aßerendum est, priorem animæ definitionem verè demonstrationis conclusionem esse, & duntaxat, quia est, explicare: animam scilicet viuentis corporis actum eße; secundam verò demonstrationis principium esse, qua prior concluditur, per eandemùe causã assignatur, cur anima viuentis corporis actus sit, eique vniatur, atque ex vtrisque absoluta quædam conficitur animæ definitio, dicens quid, & propter quid, anima est viuentis corporis actus quoniam est principium, quo primo uiuimus, sentimus &c. quæ solo terminorum situ à demonstratione seiungitur, demonstratioque hunc in modum construi potest, id quo primo uiuimus. sentimus, & intelligimus, est actus corporis naturalis potentia uitam habentis, anima est, id quo primo uiuimus &c. igitur anima est actus corporis potentia vitam habẽtis, & sicut esse principium operandi est absolutio, & finis unioris animæ cum corpore. quoniam non propter aliud alima uiuenti corpori copulatur, nisi vt per ipsam uiuamus, & operemur, ità secunda animæ definitio, absolutio, & perfectio est primæ definitionis, ex quibus unicuique iam satis patere potest necessitatis causa secundæ definitionis de anima, sed quamuis hæc quæ a nobis decreta sunt, tam clara, tamùe conspicua sint, vt nullam certè difficultatem, pati uideantur: attamen D. Thomas aliter sentire, oppositamque sententiam tueri non dubitauit. inquit enim cum duæ sint animæ definitiones, & una per alteram demonstretur, prima per secundam a posteriori, & per effectus demonstratur. secunda uerò per primam à priori, & per causam, ea sanè ratione persuasus. quoniam secunda definitio per operationes allata est. quæ sunt effectus, & non causæ. accedit, quod prius est esse corporis actum, quã operari. siquidem non operatur anima nisi iugata, atque coniuncta corpori. sicut itaque esse corporis actum præcedit operari, quinimò in causa est ut anima operetur, ità prior animę definitio, quæ per actum corporis allata est, posterioris causa est, quæ per operationes allata fuit,

ac

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ac proindè posterior per primam ut per causam, & à priori demonstratur. sed hac in re ab Aristotele dissentit. siquidem cont. illo 12. secundæ definitionis necessitatem declarans, inquit, quod cum prior a i-mæ definitio solum declaret, quia est, altera erat definitio exploranda, quæ propter quid, & causam explicaret: ex quibus verbis nemo est, qui non intelligat Aristotelem velle secundam animæ definitionem, per causam esse, priorisque causam explicare. neque pro Diuo Thoma quispiã ad id confugere potest, vt dicat Aristotelem intelligere secundam definitionem allatam esse per causam in inferendo. quoniam datur per operationes, & effectus, qui prout ex eis principia innotescunt, causæ in inferendo appellari consueuerunt. quoniam philosophus eo modo intelligit esse per causam, sicut est definitio illa quadrati, dicens. quadratum est mediæ lineæ inuentio, respectu alterius definitionis quadrati. iam verò illa definitio quadrati, non est per causam, quò ad illationem, sed quò ad eße: igitur & secunda animæ definitio explicat propter quid, & est per causam, quò ad eße. quod etiam ipsa rei natura confirmat. nam id quod finis est, & cuius gratia alterius causa est, eique necessitatem imponit, vt in calce 2. physico. ab Arist. proditum est. iamuerò si ista duo inter se comparentur, esse viuentis corporis actum, & eße principium, quo uiuimus, & operamur, profectò eße viuentis corporis actum, finis non est, & cuius gratia, quod anima est principium operandi. siquidem anima non operatur, vt sit corporis actus, eique uniatur. sicuti etiam viuens non nutritur, vt habeat animam. videtque vt habet visum, sed potius econtra anima corpori vnitur, & per eam viuamus, sicuti etiam potentia uisiua oculo vnitur, vt per ipsam uideamus. igitur esse principium quo uiuimus, & operamur finis est, & cuius gratia, anima est corporis actus, atque vnioni animę cum corpore necessitatem imponit. enimuerò si per animam uiuere, sentire, intelligereque debemus, necesse est animam eße corporis actum, eique copulatam esse, & cum esse principium, quo uiuimus &c. sit secunda animæ definitio: igitur hæc in genere causæ finalis causa, & principium prioris definitionis existit, ac proindè cum prior per secundam demonstratur, vt per causam finalem demonstratur. Nec rationes in oppositum difficilem explicationem haben. quoniam esse principium operandi bif. intelligi potest uno modo secundum actum. quoniam scilicet principium est, quo actu uiuimus. actuque sentimus. alio modo secundum aptitudinem, quia scilicet inclinationem habet, vt ipso operemur, primo quidem modo posterius est. quoniã prius anima corpori coniuncta eße debet, quam in uiuente actu operetur. secundo autem modo prius est, quia enim anima talis est naturæ

eiusque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

eiusque intentionis vt principium sit, quo uiuamus, alijsque fungamur uitæ muneribus, propterea uiuenti corpori unitur, & hoc pacto in animæ definitione accipitur, ac si dicatur. Anima principium est, quo viuimus &c. idest, anima substantia est quæ inclinationem habet, talisq; extat naturæ, vt sit principium, quo viuamus, & operemur. rationes autem, in oppositum de operationibus, deq; principio operandi secundum actum concludunt, quo quidem pacto in ea definitione non accipiuntur, & hic finem habeant, quæ ad illustrandam animæ definitionem ab initio proposita fuere.

De differentijs, seu animę speciebus.

QVid sit anima in vniuersum iam satis superius explicatum fuit, sed quoniam anima in vegetalem, sentientem, & intellectiuam, vt in subiectas species distribuitur, quibus diuersi animatorum ordines constituuntur, nec satis constat vnde huiusmodi species deducantur, quomodoùe inter se distinguantur, eapropter de his animæ speciebus disserere operæ pretium esse existimaui, de quibus hæc expendenda sunt. dicam primo, vnde animæ species deducantur: ex cuius explicatione illud postea conspicuum fiet, cur virtus motiua quartam animæ speciem non constituat. considerabo secundò per quid animæ species inter se distinguantur. tandem, cur tam dispari, dissimiliq; conditione præditæ sunt, ita vt vegetalis sit omnino bruta, & cognitionis expers. sentiens verò sit cognoscens tantum, & non intelligens: rationalis verò nedum cognoscens, sed etiam intelligens sit. Quo ad primum spectat, cum anima, vt quæ sensus nostros effugiat, substantia quædam sit satis recondita, atque occulta, quid ipsa sit, quæùe & quot eius species, & differentiæ sint, non nisi ex operibus cognosci possunt, sicut & vnamquanq; latentem causam ex operibus, quæ sensibus magis obuia sunt, peruestigare soliti sumus. & quoniam propria & peculiaris animæ operatio viuere est, ideo ab hoc oratio à nobis petenda est, à quo etiam Aristoteles 2. de anima context. 13. secundam animæ definitionem exploraturus initium sumpsit. atq; ex eo, eiusque differentijs, quid anima sit, quæùe, & quot sint animæ species deduxit. Porrò viuere in quatuor gradus, & species, vt nutriri, & augeri, sentire, intelligere, moueriq; secundum locum, distribuitur, vt loco nuper citato Aristoteles declarauit, quę ab anima proficiscitur: à quo enim genera prodeunt, ab eodem etiam species proficiscuntur. cum igitur vita, quę veluti commune quoddam genus est, ab anima, vt eius peculiaris operatio promanet, igitur & uitæ species, vt nutriri, & reliquæ ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

anima necessariò originem ducũt. propterea philosophus 2. de anima cõ tex. 24. per hos vitæ gradus animam definiuit, inquiens, anima est principium quo primò viuimus sentimus intelligibus, & mouemur loco: cæterum quia huiusmodi vitæ species inter se essentialiter distinguuntur: et tres præsertim vsque adeò inter se disiunctæ sunt, ut nutriri sentire, & intelligere, vt vna sub altera non contineatur, nec una alteram consequatur, in stirpibus enim nutritio, & auctio reperiuntur, in quibus sentire non reperitur, in brutis quinetiam animantibus reperitur sentire, quibus non inest intelligere, eapropter huiusmodi uitæ species ab una, & eadem animæ specie prouenire non possunt, quoniam si ab una animæ specie promanerent, ubi igitur nutritio reperitur, ibi & sentire, & intelligere inessent; quod sanè non usu uenit, quo fit, ut à pluribus, diuersisque animæ speciebus proueniant erunt igitur plures, eßentialiterque distinctæ animæ species, quæ horum diuersorum uitæ gradum effectrides causæ sunt, & quoniam tres tantum sunt species uitæ, quæ non solum eßentialiter distinguuntur: sed nec una ad alteram consequitur, aut sub altera continetur, ut nutriri, sentire, & intelligere, ut nuper ostensum fuit, eapropter tres tantum, & non plures sunt animæ species essentialiter differentes, his nũcupatæ noĩbus. uegetalis, sentiens, atque intelligens, & hunc in modum ex uitæ differentijs, & speciebus, ceu aptissima methodo plures eße animę species, quot, & quæ sint, compertum est. Hinc studiosi facilè intelligere poßunt, cur motus secundũ locum, qui est quarta uitæ species ab alij essentialiter distincta, quartam animæ speciem non constituit. huius rei ea causa est. quoniam illæ species uitæ animæ speciem arguunt, & ueluti propriam animæ speciem constituunt, quæ non solum essentialiter distinguũtur, sed quę ita sese habent, quod una ad alterã nõ consequitur, nec ab altera dependet, iam uerò licet motus secũdum locũ sit uitæ species ab alijs vitæ speciebus essentialiter distinctæ: quia tamen duas uitæ differentias insequitur, ut sentire, & intelligere, atque ex his depẽdet, ut ex Aristotele colligitur 3. de anima cõt. 48. ubi inqnit, quod cognitio, et appetitus sunt principia motus secundũ locũ. nã in motu locali ipsorum animalium, talis est series, & ordo primo enim est cognitio obiecti sensibilis, ut sensibile est; utpotè ut dulce, uel amarũ, mox sequitur cognitio obiecti ut delectabile, uel tristabile, hinc sequitur appetitio prosequendi, quod delectabile est, & repellendi, quod tristabile est. tandem sequitur motus secundum locum, similiter res sese habet de anima cęli. & de intellectu. primo enim intelligit, quod bonum est. mox illud appetit, hinc sequitur motus. ut ex Aristotele colligitur 3. de anima context. 30. quoniam ergo moueri secundum locum sub

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

his duabus vitę differentijs continetur, ab his que dependet, & necessariò seinuicem consequuntur, idcircò moueri secundum locum tametsi à cęteris vitæ gradibus distinguatur, quartam animæ speciem non constituit. sed solum arguit virtutem motricem, quæ ab anima sentiente, & intellectiua re ipsa non distinguitur. sed illud minimè reticebo, cum ab Aristotele dictum est. motum secundum locum vitæ speciem esse, non dè quo vis motu secundum locum intelligi debet. qui enim corporibus in animis conuenit, vitę species non est. nec animæ operatio, sed de eo intelligitur solum, qui ab interno fit principio, & ijs corporibus conuenit, quæ à seipsis mouentur, vt idem Aristoteles declarauit octauo libro phys. cō tex. 29. vbi inquit, moueri à seipsis proprium animatorum esse: quod à Platone accepit decimo de legibus, vbi hæc habet num me interrogas si idem viuere affirmaremus, quando id ipsum se mouet? vtiq; viuit. & animatorum proprium est ex seipso moueri. quod etiam declarauit in Phędro. hic enim vitalis est operatio, & inter species vitæ ab Aristotele 2. de anima contex. 13. recensetur. Sed licet ex illis tribus speciebus vitæ numerus, sufficientiaque specierum animæ colligatur, cur scilicet tres tantum sint, & non plures, id etiam ex modo operandi colligi potest. Nā cum tres tantum animæ possint esse operandi modi, vnus sanè media qualitate, & organo, alter verò medio organo absque qualitate, tertius verò absque qualitate, & organo, idcircò tres tantum sunt animæ species, & non plures. vna, quæ media qualitate, & organo operatur, & hæc est vegetalis, & altrix, quæ medio organo, & calore naturali sua exercet opera. Altera verò quæ absque calore, sed medio organo operatur, & hæc est sentiens, quæ citra instrumentum corporeum operari nequit: licet calore naturali, vt medio non vtatur, sed specie sensibili ad sentiendum: altera verò est, quæ neque medio calore, neque medio instrumento corporeo suo fungitur munere, & hæc est intellectiua, quæ neque calore naturali, neque instrumento corporeo vtitur ad intelligendum, vt 3 de anima context. 6. & 2. de animal. ortu cap. 3. Aristoteles declarauit. cum autem plures operandi modi animæ esse non possint, ideò tres tantum animę species sunt, & non plures.

Dubitatio de uirtute uitali.

SED circa ternarium hunc numerum animę specierum ea oboritur dubitatio, quoniam præter vegetalem, sentientem, & intellectiuam, datur quinetiam virtus vitalis, quæ re, & essentia ab illis tribus distincta est. igitur non tres, sed plures erunt animæ species essentialiter differentes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

rentes. Non leuis hac in re apud philosophos, & medicos controuersia est. porrò arbitrantur medici præter illas, quæ dinumeratæ sunt animæ species, virtutem quinetiam vitalem dari, quæ re, & essentia ab illis disclusa, atque distincta est. quam quidem sententiam Fernelius libro suæ physiologiæ tractatu de animæ facultatibus capit. 23. aduersus Aristotelem mordicus defensare conatur. hoc planè vsus argumento, quæcunque ita comparata sunt, vt vnum lædi, vel prorsus interire, extinguique possit, reliquis illæsis, atque constantibus, distincta sunt, neque vnam substantiam habent. iam verò reliquæ animæ species lædi, labefactarique possunt, superstite, incolumique manente virtute vitali; igitur hæc à reliquis omnibus essentia discreta est, quod ab Auicenna accepisse prima fen. tractatu de virtute vitali, vbi hęc habet. eadem est ratio de virtute altrice, quoniam eius actio in aliquo membro aufertur, & tamen membrum adhuc vitam habet. cuius etiam sententiæ inquit Fernelius Alexandrum extitiße, aliosque Aristotelis interpretes, qui Aristotele derelicto vitalem à vegetali distinxerunt. Sed hæc medicorum sententia mihi non satis probatur: quoniam cum anima viuendi principium sit, igitur virtus vitalis cum facultas animæ sit viuendi principium erit. cum autem ipsius viuere plures sint gradus, & differentiæ, vt nutriri, sentire, & intelligere, & moueri secundum locum: igitur virtus vitalis alicuius vitæ gradus necessariò principium erit. siquidem quod generis principium est, alicuius species sub illo genere comprehensæ principium quinetiam est, aut igitur virtus vitalis nutritionis principium erit, aut sensationis, aut intellectionis, aut motus secundum locum. iam verò si nutritionis principium est, vegetalis erit: si sensationis, sentiens: si intellectionis, intellectiua: si verò motus secundum locum, cum hæc à sensitiua, vel intellectiua non distinguatur, cum motus secundum locum in animalibus appetitum, & cognitionem obiecti propter quod fit motus, necessariò præsupponat: igitur vel vna, vel altera istarum erit, quamobrem virtus vitalis à reliquis animæ speciebus re, & essentia distincta non est, vt medici arbitrantur. vnde oportet ipsos, aut alium vitæ gradum effingere præter illos, qui supra ex Aristotele dinumerati sunt, aut si nullus alius reperitur, ut re vera non reperitur, aut igitur alicuius vitę gradus ex his, qui relati fuere, principium erit, aut nullius, si primo, vel altrix, vel sentiens, vel rationalis erit, si nullius, virtus vitalis facultas, & animæ species non erit, cum vitæ principium non sit quæ propria & peculiaris est animæ operatio, quare quo quo se uertant medici his veluti astricti vinculis, eo quo minime volunt, reuoluentur. grauiter quinetiam hallucinari mi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

hi videntur, cum inquiunt ex toto nutritionem auferri poße, & adhuc membrum viuere. nam quo gradu, speciéq; e vitæ uiuit, non enim nutritione, quoniam iam sublata supponitur, aut igitur sensatione, vel intellectione, aut motu secundum locum, & quodcunque dicatur, cum hæc à sensitiua, & ab intellectiua proficiscantur: viuet igitur vel per sentientem, vel per intellectiuam, non autem per uirtutem, quam vocant vitalem ab his eßentialiter distinctam, vt ipsi dicunt, præterea sublata nutritione, non generatur sanguis, neque calor naturalis consistit, igitur neque spiritus, qui ex ipsorum sententia per nutritionem ex sanguine genito à calore producitur, & ex consequenti, neque vitalis facultas consistere potest, quæ vt aiunt, in spiritu conseruatur.

Dilucidatio.

EA propter multò verius cum Aristotele dicendum puto, virtutem vitalem re, & essentia à vegetali; quam ipsi naturalem appellant, minimè distingui, per quam animantia viuere dicuntur, qua sublata, nutritioneùe, quæ eius functio est, ex toto deficiente, statim aufertur vita, nec amplius animans, aut aliquod eius membrum viuum superesse dicitur, ea propter philosophus 2. de anim. cont. 14. asseruit animantia tandiù viuere, quandiù alimento vti possunt. quod etiam contex. 47. his verbis repetiuit, eo vsque animans seruatur, & uiuit, quousque nutritur, à qua Aristotelis sententia, nec Alexander aphrodiseus, aut latum vnguem recessit, vt apud ipsum legitur primo libro suæ paraf. de anima cap. 9. vbi hæc habet, vita ab altrice virtute cunctis animantibus inest, vnde confestim necesse est, intereant animantia, simul hac ipsa virtute priuata sunt, contra viuunt omnia vbi illam adipiscuntur, nec ab eadem sententia cæteri interpretes recesserunt, vt falsò arbitratur Fernelius, qui vtinam ita rerum veritati indagandæ, sicut verborum lepori operam nauaßet, potest quinetiam aliquo pacto calor naturalis virtus vitalis appellari. quoniam cum sit animæ instrumentum, animæ virtus dici potest, ab ipsoque vita proficisci, ea propter philosophus libro de respir. asseruit uitam caloris naturalis incolumitatem esse, econtra verò mortem eius interitum fore, nec ratio à Fernelio in oppositum allata ullum negotium facit, falsum est enim, deficiente, omninoque sublata nutritione animantis membrum adhuc superesse uiuum, ut anteà ostensum est, quo fit, vt animæ species tres tantum sint, & non plures re, & eßentia inter se distinctæ, sed per quid inter se distinguantur, sequenti c. explicabitur.

Per

Per quid animæ speccies inter se distinguantur.

ARISTOTELES *secundo de anima contex. 22. statuiße videtur, animæ species ex earum operationibus inter se distingui. Nã inquit, sensitiuum ab intellectiuo differre: quoniam sentire alterum est ab opinari, & intelligere, sicut & vegetalis à sensu distincta est: quoniam nutritio a sensatione diuersa est, vnde ex eo conte. illa propositio deprompta est. quod potentiæ per actus, & opera distinguuntur. cæterũ hoc Aristotelis decretum difficultatem habet: quoniam cum idem sit principium essendi, & distinguendi, animæ verò operationes principia essendi non sint, nec animæ substantiam compleant. igitur nec erunt principia distinguendi animæ species inter se, quamobrem ad aliud confugiendum esse videtur; ex quo inter animæ species distinctio oriatur, pro huius problematis explicatione animaduertendum est, principia distinguendi in duplici differentia esse. alia enim sunt a priori, & quo ad eßentiam, alia uerò a posteriori, & quo ad nos, ex qua distinctione hæc duo ponimus theoremata: primum est, animæ species a priori, & quo ad eßentiam per ipsarum actus, & operationes non distinguuntur: quoniã nullus effectus, nullumque posterius sicuti causarum essendi principium non est. ita distinctionem essentialem facit in causis. cum autem animæ opera, effectus sint, posterioraque eßentialis specificæque distinctionis principia inter animæ species esse non possunt. sed animæ specierum distinctio ex earum operationibus desumitur a posteriori, & quo ad nos prout scilicet operationum diuersitas inter animæ species diuersitatem patefaci, & hunc in modum Aristoteles intellexit 2. de anima contex. 22. cum dixit, animæ species per actus, & operationes distingui: alterum theorema est. animę species secundum eßentiam seipsis, & ex intrinseca ipsarum ratione inter se differunt. hoc enim discrimine simplices naturæ, & compositę seiunguntur quòd composita ex materia, & forma per aliud vtpotè per formam distinguuntur. Nam sicuti esse formaliter per formam habent, ita etiam specificè per formam distinguuntur, quæ propriè differentia dicuntur, & de his intelligitur illa Aristotelis propositio 7. metaf. context. 49. Actus est, qui separat, & qui distinguit. simplices verò naturæ, non per aliud secundum essentiam: sed seipsis. Nam sicuti seipsis, & non alio, sunt for*

maliter

maliter entia, ita etiam seipsis formaliter distinguuntur, ut docuit Aristoteles 8. metaf. contex. 15. nec in his alia essentialis distinctionis causa a propria essētia inquirēda est, amplo sanè discrimine distinguitur Deus opt. a materia prima. non tamen per aliud, sed ex propria ipsius natura, pariter, materia a forma, & formæ inter se, non per aliam formam, sed seipsis, & ex intrinseca ratione, & potius primò diuersæ, quam differentes dici debent, ut 8. metaf. contex. 13. ab Aristo. proditum est. cum itaque animæ species simplices formæ sint, specifica ipsarum distinctio non aliunde, quam ex propria ipsaram natura desumitur.

De dissimili animæ specierum conditione.

TAMETSI secundum operandi modum animæ specierum dispar, dissimilisque conditio sit, vt ex superiori capite vnicuique patere potest: attamen multò magis diuersa est earundem conditio, quę modo explicanda proponitur. Enimuerò in his tribus ea conditio reperitur, quod anima vegetalis omnino bruta est, & cognitionis expers. Anima verò sentiens cognoscens est: non tamen intelligens. Rationalis uerò nedum cognoscens est, sed etiam intelligens. patens quidem, & conspicua est diuersitas hæc, sed quæ tam diuersę conditionis causa sit, non omnibus compertum est, & quod magis difficultatem adauget, illud est, quoniam cum anima sentiens ita sit concreta materiæ, atque mortalis sicut anima uegetalis, cur magis anima sentiens cognoscendi priuilegio a natura donata est, quam anima uegetalis, ut tam magnę diuersitatis causa conspicua fiat, duo consideranda sunt: primum quænam est causa, ut aliqua natura sit cognoscens. secundum uerò, quænam est causa, ut aliqua natura sit intelligens. porrò causa quare aliqua natura sit cognoscens, ea est: quoniam spiritaliter, specierumque sine materia est receptiua, ut ex Aristotele colligitur 3. de anima contex. 60. ubi rationem assignans, cur stirpes non sentiunt, neque cognoscunt, eam esse inquit, quoniam specierum sine materia receptiuæ non sunt, itaque natura, quæ species sine materia est apta nata recipere, cognoscens est. cum itaque anima spiritaliter non recipiat, eapropter anima uegetalis bruta est, & cognitionis expers. Anima uerò sentiens, quoniam specierum sine materia, spiritaliterque est receptiua, ut 2 de anima contextu 121. Aristoteles declarauit, idcircò sensus est uirtus, & natura cognoscens, sed licet sensus species absque materia recipere dicatur, prout non recipit albedinem, aut aliam sensibilem qualita-

qualitatem cum materia, ſed eius ſpeciem, & imaginem, non ſecus ac cera, ut inquit philoſophus loco nuper citato, non recipit aurum, aut ferrum, ſed figuram auro impreſſam: non tamen non recipit ſpeciem ſenſibilem abſque conditionibus materiæ. quoniam ſpeciem recipit ſingularem, & cum hic, & nunc, ut dici ſolet, hinc illa propoſitio orta eſt, ſenſus licet abſtrahat a materia, non tamen abſtrahit a conditionibus materiæ, ex quo ſequitur, quod licet uegetalis, & ſenſitiua hoc habeant commune, quòd utraque concreta eſt materię, atque mortalis, uegetalis tamen materia magis diuerſa eſt, & inuoluta: ſenſitiua uerò a materia paulo eleuatior eſt, quoniam ſpiritaliter recipit. ſed aduerſus ea, quæ dicta ſunt, ea ſeſe offert dubitatio. quoniam aer, qui medium eſt, quo ſpecies caloris ad oculum deferuntur, calores ſpiritaliter recipit, & tamen non eſt naturę cognoſcens. igitur uerum non eſt, quod ſenſus ſit uirtus cognoſcens; quoniam ſpiritaliter recipit ſenſibiles qualitates, aut ſaltem dicendum erit, aerem quinetiam uirtutem cognoſcentem eſſe. ſoluitur propoſitionem intelligendam non eſſe de natura recipiente ſpiritaliter diſpoſitiuè, ſed completè. iam uero licet aer calores ſpiritaliter recipiat, diſpoſitiuè tamen recipit. & ueluti medium deferens, propterea aer non eſt natura cognoſcens, ſicuti ſenſus, qui non diſpoſitiuè ſenſibilia ſpiritaliter recipit.

Animantia omnia nutriuntur quouſque viuunt.

SIC *Naturæ lege ſancitum eſt, vt animantia omnia, quæ mortali conditione orta ſunt, nutriantur, & adoleſcant. quod ſanè præter id quod 2. de anima contextu 47. & primo ortu contextu 41. declaratum eſt, ipſa rei euidentia oſtendit. cæterum quia non ſatis conſpicuum eſt, Quid nutritio ſit, à quoue fiat. & an ad extremum vſque diem continuè perduret; eapropter ſi hæc tria explicauero, ſtudioſis rem ad modum vtilem me facturum exiſtimaui. Et quò ad primum ſpectat, vt quid nutritio ſit commodè inueniri queat; illud primo accipiendum eſt, in cunctis animantibus continuè aliquid affluere, atque diſſolui, tametſi in animalibus id magis, quàm in ſtirpibus euidens, manifeſtumque ſit. quamobrem ne cito contabeſcant, atque intereant, quod effluxum eſt, rependi, inſtaurarique operæpretium eſt; verum quia id minimè fieri poteſt, niſi per propoſitionem, conuerſionemque alicuius quod ſimile illi ſit, quod effluxum fuit. idcirco animantibus omnibus aliquid intrinſecus adijci debet, in ſubſtantiamque animantis conuerti, ex quo illud, quod exhauſtum eſt, inſtaurari queat: hoc autem alimentum eſt,*

ex quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ex quo animantia nutriri dicuntur. Quò fit, vt nutritio nil aliud sit, nisi partis in viuentibus effluxæ, atque deperditæ, instauratio ex alimenti conuersione: quam etiam definitionem attulisse visus est Galenus prima Aphoris. parte com. 15. inquiens: nutritio est eius, quod euacuatur repletio, hoc est, eius, quod effluxum est, instauratio, nutritionem quidem describens per id, quod formaliter nutritio est, enim uerò nutritio formaliter alimenti conuersio non est, sed partis effluxæ instauratio, tametsi absque alimenti conuersione fieri minimè possit, vnde cum aiunt, corpus nutriri, nil aliud est, nisi in eo quod effluxum, resolutumque est resarciri, sicut etiam alimentum nutrire. nil aliud est, nisi ex eo veluti ex materia dissolutam substantiam, vel quæ ei æquiualet aggenerari. quod sanè primo de ortu, & interitu contextu 41. his uerbis Aristoteles indicauit, inquiens: nutrimentum vt potentia caro nutrit. Hinc vnicuique ratio patere potest, cur corporibus cęlestibus, inanimisque corporibus nutritio tributa minimè fuerit. cum enim in cęlestibus corporibus nihil quicquam secundum substantiam dissoluatur, & effluat, cum ab alteratione, & ab interitu sit prorsus liberum, & immune, in ipsis nihil rependi, instaurarique debet, quapropter ipsis nutritio nullo pacto necessaria fuit, similiter cum ex inanimis corporibus nihil, aut certè pusillum, vt ferè nihil sit, dissoluatur; nihil in eis instaurari debet, ac proindè in eis aut alimenti, aut nutritionis nulla necessitas fuit. & licet quandoque ignem nutriri Aristoteles enunciauerit, id secundum analogiam, & similitudinem intelligi debet. solum itaque stirpibus, & animalibus accommodata fuit. quoniam autem nutritio partis iam consumptæ instauratio est, à generatione, quæ altera viuentium est operatio non re, sed solùm rõne distinguitur. secundum scilicet diuersitatem totius, & partis. Nutritio enim partis substantiæ viuentis generatio est: vt generatio portionis carnis iam consumptæ generatio verò totius carnis, totiusque substantiæ viuentis productio est, & ideo licet utraque ad substantiam terminetur: quia tamen illa ad substantiam alteri iam per se consistenti adhærentem, hæc uerò ad totam substantiam. & per se solitarieque consistentem terminatur; duæ uiuentium constituũtur operationes diuersæ. illaq; aggeneratio, hæc verò generatio absolute appellatur, vnum autem hoc in loco animaduertant studiosi, quod mihi non reticendum esse existimaui; quod licet nutritio absque concoctione haud fieri possit, concoctio tamen non est: sed inter se maximè disiunguntur, quoniã nutritio est substantiæ viuentis comsumptæ partis per alimenti conuersionem instauratio, ac proindè intrinsecus nutritionis terminus substantia est. Concoctio verò vt 4.

meteo.c.de concoct. docuit Aristoteles, perfectio est a calore naturali, & proprio ex oppositis passiuis, vt potè terminatio passiuarum vt humidi, et sicci ex oppositio, videlicet ex esse interminato facta à calore, vt infra latiùs explicabitur, ac proindè concoctio alteratio est. cuius terminus intrinsecus accidens est: non autem substantia, nisi extrinsecè, vt chilus, & sanguis, quæ partes viuentis substantiæ non sunt: sed futuræ per ipsorum conuersionem in carnem & ossa. Vndè satis imprudenter Horatius Augenius primo suarum epistolarum medicinal. libro, epistola secũda asseruit concoctionem alimenti conuersionem esse in propriam viuentis corporis substantiam. nam si hęc cõcoctionis essentia est. quoniam pacto stabit hæc concoctionis definitio cum ea, quæ ab Aris. tradita est. Cõcoctio scilicet perfectio est à calore naturali ex oppositis passiuis: quã sanè paulò inferius illustrans inquit. Concoctio terminata humiditas est, sicuti ex aduerso, inconcoctio, imperfectio est, & interminata humiditas. ꝑtereà cum cibaria in ventriculo concoquuntur huiusmodi cõcoctio non est alimenti in propriam viuentis corporis substantiam commutatio: sed in chilum, & cum hic ad hepar deuehitur, ibique plenè conficitur, (admissa pro nunc medicorum sententia) chili concoctio non est in viuentis substantiam conuersio, sed in sanguinem, qui plenè etiam concoctus vltimũ alimentum est, & in viuentis substantiam conuertitur. tandem dicat obsçero, si concoctio alimenti est in viuentis substantiam transmutatio, cũ alimentum in substantiam viuentis commutari nõ possit, neq; ex eo substantiæ viuẽtis pars ullo pacto generari, nisi rectè alteretur humidumq; alimenti, ut inquit Aristoteles terminetur hæc alteratio humidique terminatio, quid erit? dicet forte, vt omnia præpostere dicantur, hæc nutritio est. alimenti verò in substantiam viuentis transmutatio concoctio est, quamobrem, vt antea decretum fuit concoctio humidi interminati perfectio est, à naturali, proprioque calore. Nutritio vero partis substantiæ viuentis instauratio, ex alimento iam concocto, & in substantiam conuerso, à quo autem nutritio fiat sequenti cap. explicabitur.

De effectrice nutritionis causa.

QVID nutritio sit iam satis, vt arbitror, explicatum fuit, quoniam verò non ita conspicuum est, à quo, vt ab effectrice causa nutritio proficiscatur; eapropter id explicandum est. Putarunt stoici nutritionem à natura, & forma, quæ anima non est, ab effetrice causa prouenire, ac proinde nutritionem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

& auctionem neque inter vitæ gradus recenseri, neque stirpes, quibus isthæc insunt opera vitam degere; & animatas eße. Sed natura, quæ infra animam est, regi, & conseruari. ea fortaße ratione persuasi, quòd huiusmodi virtus, à qua nutritio promanat, absque vlla cognitione operetur, agentisque naturalis conditiones habeat, ita vt animæ rationem nequaquam habere videatur, sed hæc à veritate abhorret, & ab Aristotele secundo de anima contex. 41. hac ratione reiecta fuit. Nutritio, & augumentatio secundum omnes diametros, & secundum contraria loca efficiuntur. stirpes enim, & animalia; & sursum, & deorsum: ante, & retro; in dextram, atque in læuam partem; aluntur, & augentur. igitur nutritio, & augumentatio, à virtute, & forma, quę non est anima minimè proficiscuntur. consequentia ex eo deducitur. quoniam nulla forma, quæ anima non est, agit secundum contraria loca, sed ad vnam tantum differentiam positionis determinatur, & agit vt de elementorum forma. deque mixtorum omnium inanimorũ natura sensus ipsi vel apertissimam fidem faciunt, & licet non ità conspicuum sit nutritionẽ secũdum quamlibet positionis differentiam fieri, id tamen ipsa augumentatio docet, quę fit secundum contraria loca, & in ea quæuis pars aucti augetur. cũ enim augumentationi vsque adeo necessaria sit nutritio, vt citrà huius opem compleri minimè possit, vt 2. de anima contextu 47. docuit Aristoteles; eapropter si augumentatio fit secundum contraria loca, & quæuis pars augetur, nutritionem quoque secundum cõtraria fieri loca, quamlibetue viuentis partem nutriri operæprætium est, idcirco Aristoteles 2. de anima contextu 14. ostensurus vegetabilia omnia vitam degere, fundamentum non desumpsit ex eo, quòd secundum loca contraria nutriantur, sed ex eo, quod quoquo versum, & secundum omnes positionis differentias augentur. quod sanè euidentius erat. ex quo & secundum omnem partẽ nutriri statim ostensum erat. & hæc methodus est, & via ad ostendendũ nutritionem, & incrementum, neque à calore primum, neque ab alia virtute infra animam prouenire posse. siquidem actio, quæ per se secundum omnem positionis differentiam perficitur, opus quidem non est naturæ infrà animas existentis, sed superioris virtutis, & animæ. quo fit, vt cum nutritio, & incrementum secundum omnem positionis differẽtiam administrentur, ab anima, vt ab effectrice causa proficiscantur. Hinc Aristoteles eodem contextu nutritionem, & incremẽtum inter vitæ gradus recenseri, stirpesũe quibus hæc insunt opera viuere, & animatas esse, deduxit. & licet huiusmodi virtus, quæ nutritionis, & incremẽti causa est, absque cognitione, & secundum agentis naturalis cõditiones, vtpotè primis qualitatibus operetur, non propterea animæ rationem subterfugit.

quoniam

quoniam secundum omnes positionis differentias operatur. illud quidem verum est, naturæ infrà animam, agentisque naturalis instar, imaginem que habere, prout absquecognitione, & per qualitates primas sua munera exercet. Quod sanè considerans Galenus sentire & mouere animæ opera, nutritionem verò, & incrementum naturæ opera appellauit, non quia ab anima non proficiscantur. sicuti sentire, & mouere secundum locum: sed quoniam nutritio, & incrementum ab anima vegetali per modum naturæ proueniunt. quoniam absque cognitione, & non secus, ac natura infra animam operatur: sentire autem, & mouere, quoniam ab anima sentiente per modum animæ promanant. quoniam cum cognitione administrãtur, proptereà animales operationes à Galeno appellatæ sunt. neque hac in re Galenus, & Aristoteles inter se dissentiũt; tametsi verbis dissidere videantur. An verò nutritio continuè fiat, iam iam explicare aggredior.

An in viuentibus nu tritio semper fiat.

TErtium hoc problema, quod excutiendum proponitur, duplicem sensum habere potest, primus quidem est, an nutritio ad supremum vsque vitæ diem perduret, aut potius ad certum quoddam tempus administrentur. Alter sensus est. si toto vitæ curriculo ad postremum vsque diem persistit: An absque vlla quietis intercapedine fiat, ità vt motus quidam continuus sit, et nulla quiete interceptus. Iam uerò secundũ priorem sensum non ambigitur. quoniam certum est, nutritionem vsque ad obitum, & vltimum vitæ diem persistere, quod sanè primo de ortu & in teritu contextu 41. Aristoteles declarauit, inquiens, animantia non semper augentur, sed ad certum vsque tempus, at semper aluntur, quousque vitam degunt. sed dubitatio est, an semper fiat, ità vt continue, & absque vlla quietis intercapedine in uiuentibus administretur. Marsilius primo de generat. quæst. 14. putauit nutritionem in viuentibus continuam non esse, sed quandoque intermitti, & quiete interceptam esse. quod ità persuadere conatur, si in viuentibus interdum contingat calorem naturalem ità debilem, imbecillumque factum esse, vt non amplius quam ad gradum, vt tria resistens adijciatur. profectò calor alimentum hoc neque conuertere, neque transmutare poterit; siquidem transmutãs, & corrumpens patientis resistentiam euincere, & superare debet. quòd si calor, tunc temporis alimentum in viuentis substantiam non commutabit. igitur corpus ipsum non nutrietur, & ex consequenti tunc temporis nutritio quiete intercepta erit, vitaque persistet. quoniam adhuc aduer

sæ dispositiones introductæ non sunt, cum quibus viuentis corporis forma consistere non possit. Secundo ex ijs animalibus id ostendit. quæ per hyemem in latebris terræ recondita iacent. quæ cum per ea tempora alimentum non aßumant, non nutriuntur. cum nutritio absque alimento nullo pacto fieri possit. quod etiam 2. de anima, contextu 14. Aristoteles his verbis edocuit: animantia nutriri, quousque nutrimentum habere possunt. tandem animalia interdum quodam efficiuntur morbo, qui atrophia nuncupatur. hoc est nutritionis priuatio; igitur quandoque animalia non nutriuntur. & tamen viuunt. itaque nutritio licet ad extremum usque uitæ diem perduret, continua tamen non est. sed quandoque cessat. & intermittitur. sed hæc sententia falsa est. & quamuis plurimi ex Aristotele id se demonstrare arbitrentur 2. de anima contextu 14. & primo de generat. contextu 41. ubi inquit. uiuentia semper, & vsque in finem nutriri, at non semper augeri. attamen ex his aduersus Marsilij sententiam nihil concludunt. siquidem cum philosophus ait viuentia semper nutriri, non intelligit continuè, & absque vlla intercapedine nutriri, ità vt illa dictio (semper) continuitatem nutritionis significet. sed intelligit semper nutriri. hoc est ad extremum usque vitæ diem, & non ad certum aliquod tempus, sicuti uiuentia augentur: quod ex eo ostendi potest. quoniam philosophus primo illo de generat. contextu 41. nutritionem ab auctione contradistinguens, inquit, viuentia semper nutriuntur, sed non semper augentur. iam uerò sicuti semper augeri negatur de uiuentibus, ità de eisdem affirmatur semper nutriri, sed augeri semper de uiuentibus negatur. quoniam non extremam diem, sed ad certum vsque tempus adaugentur, ergo semper nutriri de eisdem affirmatur. quoniam vsque in finem uitæ, & non ad certum vsque tempus nutriuntur, perperam itaque exhisce locis ferè communiter interpretes colligunt nutritionem in uiuentibus continuam esse, cum Aristoteles solum intelligat nutritionem, non ad certum tempus compleri, sed vsque ad obitum ad auctionis differentiam perdurare, neque etiam quicquam nonnulli nostri temporis recentiores concludunt, cum nutritionem ex eo continuam esse demonstrare conantur. quoniam cum assiduo fluore varijs ex causis tum internis, tum externis humida viuentis substãtia dissipetur, assiduè quinetiam & continuã instaurari debet: alioquin si non continuè quod effluxum, exhaustumq; est, resarciretur, sed aliquo temporis interuallo intermisßio fieret, uitã statim deficeret, & calor incontinenter euanesceret. sed hæc ratio nullius momenti est, ut paulo inferius ostendam, cum continuæ nutritionis neceßitatem explicabo, eapropter alia ratione Marsilij

sententia reijcitur, ea autem est, nutritionem ab altrice anima, & à calore naturali, quæ agentia naturalia sunt, proficisci. cum autem naturalis agentis ea sit conditio, & natura, vt approximato sibi passo in illud necessario agat, eapropter cum in uiuentibus aut nutrimentum externum, quod aßumitur, aut internum, quod sanguis est, aut humor sanguini proportione correspondens calori naturali propinquum, præstoq; sit, idcirco calor naturalis in alimentum continue agit, illudque transmutat: ac proindè cõtinuè nutrit, reficitque, quod exaustum fuit, idq; aut vlterius aut parcius secundum vires, & robur ipsius caloris, vnde asserere nutritionem continuam non esse, nil aliud est, quàm asserere agẽs naturale, caloremq; naturalem patienti, alimentoque propinquum esse, & in illud non agere, quod cum falsum sit, falsum quoque est asserere nutritionem in viuentibus ab altrice anima, & à calore naturali continuè non administrari, & licet augumentatio ab eodem calore fiat: non tamen augumentatio semper continuèque efficitur: quoniam calor non semper idem robur, easdemque retinet vires, vt amplius, vberiusque restituere posit, quàm id, quod effluxum fuit, sicut augumentatio exposcit. Maius enim caloris robur ad augumentationem, quàm ad nutritionem requiritur: quoniam licet in viuentibus diminutio fiat, vt senio continguit, adhuc nutritio administratur. quoniam caloris vires satis ad nutriendum sunt, & aliqua ex parte ad instaurandum, quod deperditum est, quæ non sufficiunt ad augẽdum. Qua in parte illud animaduertãt studiosi, in quo ferè communiter philosophos labi animaduerto, quòd continuæ nutritionis necesitas ex vitæ conseruatione minimè dependet ita vt vita, quæ animæ in corpore permansio est, absque nutritione ne vllo quidem temporis momento persistere posit, sed ceßante aliquo pacto nutritione statim vita deficiat, & anima a corpore diuellatur: quoniam ẽt si nutritio per posibile in viuentibus breui aliquotemporis interuallo intermitteretur, adhuc vita persisteret, & anima in corpore conseruaretur quod ita ostendo, anima sub quolibet gradu, & mensura calidi, & humidi in corpore consistit, sed pręfinitam quandam mensuram amborum exposcit, ut in corpore conseruetur, supponatur aũt mensuram hãc calidũ, & humidũ secundũ tres gradus, & numeros esse, tunc puerũ accipio in quo calidũ, & humidũ secundũ sex gradus reperiãtur. si in eo nutritio per dimidiã horã p posibile intermitteretur, aut vita deficeret, aut nõ: primũ quidẽ dici nõ põt: quoniã eo breui tẽporis spatio ẽt si duo gradus calidi, & humidi dißoluerẽtur, adhuc quatuor grades supersunt, quibus vita, pariter: & aĩa in corpore cõseruari posũt, igitur intermißa nutritione adhuc vita ꝑsistere põt, itaq; vt nutritio cõtinua sit ex vita necessi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tate minimè dependet, cum aliquo pacto possit nutritio feriari, & vitam adhuc superesse, vt dictum est. sed continuæ nutritionis necessitas ex conditione agentis dependet, à quo nutritio administratur. cum enim nutritio ab altrice anima, & à calore innato, quæ agentia per naturam sunt, quorum ea est conditio, vt cum eis patiens propinquum fuerit, necessariò in illud agat. ea propter cùm vegetali animæ calori alimentum toto vitæ curriculo aut externum, aut internum continuè adiectum, proximũque sit, continuè circa illud versantur, illudque in viuentis substantiam, quo ad fieri potest, continuè transmutant, et ex consequenti continuè corpus ipsum enutriunt. Illud quidem verum est ex vitæ conseruatione, vt ex fine nutritionis, necessitatem pendere; quoniam absque nutritione vita diu superstes seruari non potest: sed continuæ nutritionis necessitas nõ ex vitæ conseruatione, sed ex agentis conditione dependet. vt antea dictũ fuit. quibus sic explicatis, nunc Marsilij rationes breuiter expendamus. & ad primam dicimus, quòd si in viuente calor sub ea conditione ponatur, vt amplius agere non possit, quam ad gradum, vt tria, eique alimentum, quod tantundem habeat resistẽtiæ adijciatur, calor innatus cum nõ dominetur, neq; alimenti resistentiam superet, totum alimentum non transmutabit, sed aliquam eius portionem solum conuertet. qua sic conuersa, & alimenti resistentia imminuta, quasi ualidior, factus paulatim residuum in partis substantiam commutabit, atq; ita corpus enutriet. ad secũdam autem rationem ab ijs animalibus desumptam, quæ per hyemem in latebris degunt, qua aliquãdo persuasus Auerroes 2. de anima com. 5. dixit, vegetalem animam quandoque à nutritione feriari, & requiescere, dicimus, quod huiusmodi animalia tametsi nutrimentum externum non assumant, nutrimento tamen aluntur interno, quod quidem per æstatem voracius acceperunt, quod cum caloris imbecillitate concoquere non potuerint, humoris indigesti colluuies quædã in eis colligitur, in cuius coctionem dum in latebris degunt, naturales calor potißimum incumbit, & concoquit, atque ex eo, huiusmodi animalia nutriuntur, sicut etiam in senio confectis hominibus contingit, in quibus præ caloris imbecillitate multa phlegmatis copia coaceruatur, quod paulatim à calore decoquitur, & ex eo nutriuntur, propterea senes facilè ieiunium ferre ab Hipp. prima aphoris. parte memoriæ proditum est: cum nutrimentum habeant internum, quo nutriri possunt, & hunc in modum illud Aristotelis dictum 2. de anima contex. 14. intelligi debet: cum inquit; animantia tandiu nutriri, quandiu nutrimentum habent tam internum, quã externum. Nec officit instantia de atrophia: nam in hoc morbi genere, non penitus nutritio aufertur, nec priuatio nutrititionis appellatur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

quia ex toto ablata nutritio sit: sed quoniam diminuta nutritio est, imperfectáque nutrimenti assimiatio efficitur tripliciter enim actio lædi, aut auferri dicitur, vel ablatè, vel deprauatè, vel diminutè. licet ergo in atrophia perfecta nutritio non sit, imperfectè tamen reperitur, prout ex alimento aliquo pacto humida substantia, & calor reparantur, ita quod nutritio indifferenter sumpta vt perfectè, vel imperfectè administratur, continua est, & absque vlla prorsus quiete ad extremum vsque vitæ diem perdurat.

Quando nutrimentum actu nutrit, & actu nutrimentum est.

PVlchra quidem, & non leuis dubitatio est, an nutrimentum sit actu nutrimentum, cum dissimile est, vel cum iam simile factum est, & in viuentis substantiam commutatum: non enim actu nutrimentum dici potest, cum dissimile est. quia tunc contrarium est ei quod alitur, & proindè mutatione opus habet, nec actu nutrimentum dici potest, cum simile factum est, quoniam tunc viuentis pars effectum est: pars autem nutrimentum dici non potest, nec propterea actu nutrimentum dici potest, cum conuertitur & mutatur, quia cum conuertitur, & mutatur adhuc dissimile est & contrarium, alioquin non mutaretur: in mutato autem esse, iam simile est, & pars, & ita ut prius. quid ergo dicendum? Dubitatio ista (mea sententia) ita persoluenda est, quòd nutrimentum dicitur actu nutrimentum cum simile factum est, & in viuentis substantiam cõmutatum, si quidem tunc actu nutrimentum est, cum actu reparat quod effluxum, & deperditum est: ea enim ratione à natura uiuentibus nutrimentum elargitum est, vt reparet, & instauret quod effluit, & continuè deperditur: iam verò tunc nutrimentum actu reparat, quod effluxum est, eique actu æquiualet, cum simile factum est, & in substantiam conuersum: igitur nutrimentum actu nutrimentum est, & actu nutrit, cum iam simile factum est: cum verò dissimile est, atque conueetitur, tunc potentia est, vt partem effluxam instauret, in eiusque locum reponatur, & proindè æquiuocè & potentia nutrimentum est. quam veritatem ante nos cognouit Hippo. in principio libri de alimento, cui subscripsit Galenus primo de facult. naturali. cap. 11. qui concordes dicunt, quòd datur actu nutrimentum, & potentia nutrimentum, & hoc dupliciter, vel potentia remota, uel proxima: actu nutrimentum est, inquiunt, cum conuersum est, & simile factum, potentia proxima, & quod veluti nutrimentum est, dicitur esse illud, quod appositum, & agglutinatum est,

atque exigua mutatione eget, vt ſimile fiat potentia vero remota nutrimentum dicitur eſſe illud quod multa eget mutatione ſicut eſt ſanguis in venis,& chilus in ventre: hæc Hippoc.& Galenus, ex quibus nemo eſt, qui non videat celebratiſſimos hoſce viros voluiſſe actu nutrimentum fore cum ſimile factum eſt,& in eius, quod alitur ſubſtantiam commutatum: antequam autem conuerſum ſit, propriè nutrimentum non eſſe, ſed æquiuoce,& potentiam nutrimentum. Ad inſtantiam autem in contrarium dicendum, quòd nutrimentum cõuerſum ad duo comparari poteſt, & ad partem præexiſtentem cui apponitur,& ad partem effluxam,& deperditam in cuius locum reponitur: ſi primo modo conſideretur, vt ſic dicitur pars quia carnis,& membri cui apponitur pars efficitur. ſi vero ſecundo modo, nutrimentum dicitur quia finis,& id cuius gratia comparatum eſt nutrimentum eſt, vt inſtauret quod indies ex viuẽtibus effluit & diſſoluitur pro conſeruanda vita, quam ſanè partem deperditam quatenus inſtaurat, corpus viuens nutrire dicitur.

Quare neceſſe eſt, quoniam omnia intelligit immixtum eſſe, vt dixit Anaxagoras, vt imperet, hoc autem eſt vt cognoſcat. Intus enim exiſtens prohibet alienum.

LEGITUR cõtex. iſte tertio libro de Anima,& eſt in ordine quartus, quem hunc in modum introducit Auer. cum enim inquit Ariſtot. in tex. 3. duo accepiſset de intellectu vnum quod eſt de genere virtutum paſſiuarum, alterum quod non tranſmutatur, quia neque eſt corpus neque virtus in corpore. in hoc contextu quarto eius propoſitum eſt demonſtrare vtrunque. ſed hæc Auerrois ſententia ex toto falſa eſt,& ab Ariſtotele aliena: primo enim falſum eſt Ariſtotelem in tex. 3. accepiſſe intellectum non eſse corpus, neq; virtutem in corpore, ſi quidẽ in tex. 3. nullam inter ſenſum & intellectum differentiam poſuit, ſed duntaxat inter vtrunque conuenientiam aßignauit, quod ex eo patet, quia cum in tex. 2. ex ſimilitudine inter ſentire,& intelligere collegiſset quod intelligere eſt pati perfectiuè ab intelligibili, ex hoc ſub initium contextus tertij deduxit intellectum impaßibilem eſſe, quod etiam ipſi ſenſui commune eſt. nam cum intellectum impaſsibilem eſſe deducatur ex eo quod intelligere eſt pati perfectiuè ab intelligibili, hoc autem ex eo quod ſentire (cui ſimile eſt intelligere) eſt pati perfectiuè a ſenſibili, igitur intellectũ impaſsibilem eſſe deducitur tanquam ex principio ex eo quòd ſenſus impaſsibilis eſt corruptiuè ab obiecto ſenſibili, quare hoc dicitur impaſsibilem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

lem esse commune vtrique est, & sensui, & intellectui: ex quo patet illos Aristotelem minimè intelligere, qui ex hac propositione intellectus immortalitatem colligere voluerunt. cum tamen per impassibilem non intelligat absolutè & vndequaque impassibilem, sed non pati corruptiuè ab obiecto, quod etiam ipsi sensui commune est. vnde cum Philosophus in tex. 3. assignasset hoc vtrique commune, ne quis putaret in impassibilitate vndequaque persimilis esse, in tex. 7. impassibilitatis diuersitatem declarauit dicens, quòd autem non sit similis impassibilitas sensus & intellectus manifestum est ex sensorijs, & sensu: sensus. n. non est impassibilis secundum totam latitudinem sui obiecti, quoniam ab excellenti sensibili, corruptiuè patitur: intellectus verò secundum totam obiecti latitudinem impassibilis est, quoniam ab excellenti intelligibili non corrumpitur, sed perficitur magis. ex quo loco quis est qui non videat Aristotelē in tex. 3. per impassibilem esse quid commune intelligat sensui & intellectui, cum post impassibilitatis differētia ab ipso in tex. 7. declaretur. quod etiam satis apertè confirmant vltima verba cōtextus tertij, in quibus summatim colligens communionem & conuenientiam inter utrunque sic inquit. Et similiter sicut se habet sensus ad sensibilia, ita intellectus ad intelligibilia, vnde malè Auerro. cum Alberto Magno, exposuit illam parriculam, [sed non hoc] idest non corpus, neque in corpore virtus, sicuti sensus. cum immediatè Aristoteles summatim colligat conuenietiam eorum quæ superius dixerat inter sensum & intellectum, sed oportet intelligere illud [non hoc] idest non est actu aliqua species, sed potentia, vt rectè exposuere Them. Joan. Gramma. & ex latinis B. D. Secundo falsum est in tex. 4. demonstrare intellectum esse de genere virtutum passiuarum, cum satis conspicuum sit, quòd ex illo principio [intellectus omnia intelligit] non deducat nisi quòd intellectus immixtus sit, ipsum aūt esse de genere virtutum passiuarum, in tex. 3. demonstratum fuit, nam ex eo quod intelligere est pati perfectiuè concludebat intellectum esse impassibilem corruptiuè, et ex eodem inferebat esse susceptiuū specierum, & consequenter de genere virtutum passiuarum. nam cum intelligere sit pati perfectiuè ab intelligibili, ab hoc autem minimè perfici possit nisi aliquo modo recipiat, ideo sequitur quòd receptiuus sit, & quoniam id quod aliquid recipit debet carere illo, habere tamen potentiam ad illud, ideo tertio concludebat esse potentia, & non actu id quod receptiuum est. Postremo falsum est in tex. 4. demonstrare intellectum non esse corpus, neque virtutem in corpore, ita vt per immixtum intelligat abstractum, & non corpori mixtum, quoniam in tex. 6. probans ipsum non esse corpori mixtum adiecit illam dictionem (corpori) sic dicens, vn-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

de rationabile est ipsum non esse corpori mixtum, quod si in tex. 4. intelligeret immixtum à corpore, adiecißet illam dictionem, corpori cum ea esset prima conclusio. cum autem in tex 4. dicat immixtum tantum, in 6. autem addat corpus. igitur in tex. 4. non intelligit, neque probat esse immixtum corpori, præterea si in tex. 4. probaret intellectum non esse virtutem in corpore, sed abstractam, tunc in tex. 5. non potuißet illud corrolarium inferre quod potentia omnia sit, & nullam actui speciem habeat, quia diceret Plato, aut quiuis alius, quòd cum antecedēti stat oppositum consequentis, quòd scilicet sit virtus abstracta, & non sit potētia omnia, sed actu species habent, propterea melius cum Simplicio, & diuo Thoma dicendum quòd propositum Aristotelis in tex. 4. est demonstrare intellectum nulli prorsus intelligibili mixtum eße, sed ab omni liberū, & denudatum: etenim cum in tex. 3. ex eo quod intellectus est susceptiuus specierum collegisset ipsum non habere actu speciem, in tex. 4. ex eo quod omnium est susceptiuus infert nullam prorsus actu habere speciē, sed quæcunque priuatum eße, & propterea dicit, quare necesse est quoniam omnia intelligit &c. quasi dixerit. si enim ex eo quod recipit speciē caret specie, igitur cum recipiat omnes neceße est omnibus carere, & omnibus denudatum esse, ex quo iure in tex. 5. inferre potuit, quare ipsius natura potentia est, & nihil est actu eorum quæ sunt antequam intelligat, sed licet Simplicius, & B. D. conueniant in hoc, quòd Aristotelis propositum sit demonstrare intellectum immixtum esse, & denudatum ab omni forma intelligibili, dissident tamen inter se, quoniam voluit B. D. Aristotelem demonstrare intellectum ab omni forma & specie simpliciter denudatum fore, Simplicius autem voluit non demonstrare denudatum esse ab omni specie simpliciter, quoniam posuit in intellectu rationes illas. & ideas intellectui coæternas, sed demonstrare intellectum denudatum fore ab omni specie quę deriuatur ab intellectu agēte, sed diui Thomæ sententia verior est, & Aristoteli consentanea magis quàm illa Simplicij, vt inferius patebit. probat autem Aristoteles conclusionem iam dictam ex hoc principio. Intellectus omnia intelligit, ergo immixtus est. Auer. in sua opinione persistens per immixtum exponit non mixtum cum corpore. probat autem consequētiam Auerro. quoniam si eßet mixtus cum corpore et virtus materialis tunc, haberet formam propriam, quæ prohiberet ne alienas recipere poßet, & ita non omnia intelligeret: sed expositio reiecta fuit, quoniam Aris. non comparat intellectum ad corpus, sed ad ipsa intelligibilia: illud bene verum est, quòd ex eodem principio, quia videlicet omnia intelligit, deducitur, & infertur non esse cum corpore mixtum, sed hoc non facit in tex. 4. sed in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tex 6. cum inquit. vnde rationabile est ipsum non esse cum corpore mixtum: illa enim dictio (vnde) clarissimè ostendit conclusionem illam ex illo principio deduci, quod positum fuit in tex. 4. neque illa probatio consequentiæ ab ipso adducta alicuius est momenti. nam cum dicit, si esset cũ corpore mixtus formam propriam haberet, quę impediret ne alienas reciperet. ista consequentia nulla est, quia cum antecedẽte stat oppositum consequentis: nam cogitatiua forma materialis est, & tamẽ formam propriam non habet, quæ impediãt ne alienas recipiat, & cognoscat, cum omnes intentiones decem prędicamentorum ipso etiam authore 2. de Anima 63. cognoscat, & propter dato etiam quòd intellectus esset forma materialis, non sequeretur id quod dicit Auerro. quòd propriam formam haberet, quæ alienas impediret: qua in re bonus dormitauit Auerro. dicimus ergo nos per immixtum Aristotelem intelligere nõ esse mixtum cum formis intelligibilibus. probat autem consequentiam primo Anaxagoræ authoritate, quippè qui posuit intellectum immixtum ab omnibus, vt imperaret: hoc autem est, ut cognosceret, quæ verba bifa. exponi poßunt. primo quidem, vt sensus sit, Anaxagoras posuit intellectũ inmixtum, vt imperaret, id est, vt omnia cognosceret: secundo ita exponi possunt, quod sicut Anaxagoras posuit intellectum immixtum ab omnibus formis, vt omnibus formis imperaret, ita oportet hunc intellectum de quo sermo est, esse immixtum ab omnibus, vt omnia cognoscere valeat. sed prima expositio mihi magis placet. probat secundo consequentiam ratione, & ratio est à destructione consequentis ad destructionem antecedentis hoc modo, si intellectus alicui intelligibilium mixtus eßet, non omnia intelligeret, quia intus existens prohibet alienum. sicut enim contingit in sensibus, quòd si oculus suffusus fuerit calore croceo à bilioso humore, color ille intus existens impedimento est, quo minus alios colores spectare queat, quinimmo quæcunque videt, ut crocea sibi visibilia sunt. ità si intellectus cum aliqua intelligibili forma mixtus esset, omnia recipere minimè poßet, quia forma illa inexistens prohiberet ne aliena reciperet, & hoc uoluit Philosophus cum dixit: Intus enim existens prohibet alienum) vt igitur omnia recipere et intelligere queat, purum, simplicem, ab omnique intelligibili forma liberum esse operæ prætium est, & hæc est sententia, germanaque expositio præsentis contextus, ex quo facilè colligitur Aristoteli minimè consentaneam esse Simplicij opinionem, dicentis, in intellectu rationes illas ideales intellectui coęternas aduenire, nam data Simplicij opinione Aristotelis ratio statim conuellitur. nam cum dicit, intellectus omnia intelligit, igitur ab omnibus intelligibilibus formis immixtus, & denudatus est. negatur consequentia,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ad probationem, quia si esset cum aliqua specie commixtus, non omnia intelligeret, quia illud intus inexistens aliena prohiberet, id totum negabitur, dixerimque quod intellectus cum formis & speciebus permixtum est, omniaque intelligere valet, nec intus inexistens prohibet ne aliena cognoscat, quia Simplicius ideas, & rerum species ponit, quæ intellectui minimè impedimento sunt, ne aliena cognoscat, & intelligat. si igitur Aristotelis ratio saluari debet, dicendum est Aristotelis rationes illas & ideas ab intellectu penitus reiecisse, voluisseq; formis intelligibilibus & speciebus simpliciter impermixtum esse, sed posteaquam in hunc locum incidimus, non erit ab re in confirmationem huius in medium afferre locum illum Aristotelis secundo. Posth. prope finem, vbi Philosophus dubitationem mouens quomodo demonstrationis principia cognoscãtur, quærit vtrum in intellectu de nouo generentur rationes & habitus, quibus principia cognoscuntur cum prius non essent, aut in intellectu sint rões & habitus, qui tamẽ latitent. cui sane dubio satisfaciens destruit secundum mẽbrum dicens: valde absurdum esse asserere in intellectu rationes adinueniri & habitus, illos autem latere: ideo concludit quod rationes, & habitus, illi de nouo generantur in intellectu, cum prius non essent. quomodo autem huiusmodi habitus consequamur declarans, inquit, id fieri medio sensu, si quidem ex sensu fit memoria, ex memoria verò sæpe de eadem re facta oritur experimentum, ex procedente autem experimento ac sæpe confirmato, vniuersale colligitur, quod scientiæ demõstratiuæ principium est. iam vero si Aristoteles eius eius fuisset opinionis quam sibi imponit Simplicius, tunc in soluendo difficultatem non debuisset reijcere et destruere illud secundum membrum quinimmo debebat illud recipere, & maxime comprobare: cum autem vt valde absurdum reijciat, comprobetque primum membrum, quod rationes, & habitus in intellectu de nouo generantur cum prius non eßent, itaque noluit Aristoteles has rationes in intellectu adinueniri, alioquin dubitationem præposterè soluisset, negasset enim quod erat affirmandum, & affirmaßet quod erat negandum, vnde studiosos monitos eße uelimus, vt Simplicij super tertium de Anima librum caute legant. sed quoniam hæc Aristotelis ratio in tex 4. duabus, vt inquit Auer. innititur propositionibus, quarum altera est, quod intellectus omnia intelligit, reliqua vero quod recipiens debet esse denudatum à natura recepti, proinde in sequenti, & vna, & altera dilucidabitur.

Quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

Quę,& quot vegetalis animæ opera sint.

NVtritionem vegetalis animæ opus esse superius a nobis ostensum fuit, an vero præter hanc alia extent eius opera, & si alia sunt, quæ & quotnam sint, undeùe ipsorum sumatur necessitas, quisùe ordo, & series inter ipsa reperiatur, nunc a nobis excutiendum proponitur. Quò ad primum, Aristoteles 2. de anima cont. 34. vegetalis animæ operationes statuens inquit, eas esse generare, & alimento vti, sub hac quidem secunda, quæ est alimento vti, nutrire, & augere, simul comprehendens: quoniam cum anima in his duobus administrandis operibus alimenti conuersione vtatur, ex qua nutritio, & augmentatio fiunt, hæc verò cum affluentius, vberiusque alimentum eo conuertitur, quod consumptum fuit. eapropter nutrire, & augere communi hac voce, vtpotè, alimento vti, complexus est: in generatione verò, quoniam alimento non vtitur, sed id quod superfluum, alimentique excrementum est: siquidem in generatione semine vtitur, quod alimentum non est, sed ultimi alimenti vtile excrementum, idcircò generationem alimenti vti non appellauit, tres itaque erunt vegetalis animæ functiones & opera nutrire, augere, & generare, quòd autem auctio opus animæ sit, et quidem vegetalis, ex eo ostendi potest: nam auctio in viuentibus nutritionem consequitur, cum absque nutritione, alimentique conuersione fieri minimè possit, cum autem nutritio fiat ab anima vegetali: igitur auctionem ab eadem proficisci neceßariò dicendum est, præterea auctio in uiuentibus ab interno principio, & secundum omnem positionis differentiam efficitur: igitur auctio ab anima proficiscitur. siquidem actio secundum contraria loca non naturæ infra animam, aut virtutis elementarijs, vtpotè quæ ad vnam tantum positionis differentiam determinetur, sed animę actio est, qua ratione vsus fuit Aristoteles 2. de anima context. 14. qđ verò vegetalis animę opus sit, inde patere potest, quod auctio in stirpibus reperitur, quibus sola inest anima vegetalis: igitur ab hac auctio proficiscitur, eiusque munus est, eiusdem quoq; generatione opus esse hinc perspicuum eße potest, quoniã viuentium generatio opus est summè pręcipuum, maximeque a natura intentum, cũ per hanc uiuentia æternitatem, eßeque diuinum, quo fieri potest. consequãtur, qđ per nutritionem, & auctionẽ minimè contingit, quod si nutritio, & auctio ab ãĩa proficiscuntur: igitur & ab cadẽ generationẽ, quæ illarum finis est, & intenta magis, prodire neceße est, quò etiam tendit Aristotelis ratio 2. de anima contex. 34. cum inquit: naturalissimum opus viuentium

uentium est quæcunque orbata non sunt, aut sponte nata sibi simile procreare, quasi dixerit, si nutritio, & auctio ab anima fiunt, ergo multò magis generatio, cum hæc opus sit magis præcipuum, magisque à natura intentum, ab anima proficiscitur. ità vt Aristotelis ratio à minori ad maius esse videatur. sed aduersus id, quod dictum est, nonnullæ occurrunt difficultates, quoniam generatio viuentium quandoque fit à Sole, et a calore celesti, ut cum mures, & ranæ ex limosa terra, oriuntur. interdum verò a calore mixti putrescentis, vt cum vermes ex putrescente cadauere innascuntur. in quibus anima vegetalis non reperitur. igitur uiuentium generatio vegetalis animæ opus proprium non est, nec ab ea solum proficiscitur: accedit, quod viuentium generatio, vt 2. de ortu animal. cap. 3. docuit Aristoteles a calore, qui semini inest, efficitur, qui anima vegetalis non est, nec ei anima uegetalis coniuncta est, cum semen corpus organicum non sit, cuius, ex 2. de anima contex. 6. anima actus, & perfectio est, vt his breuiter occurrere valeamus. animaduertendum est, duplicem viuentium generationem esse, alteram quidem quæ medio semine efficitur, reliquam verò absque semine, & ex putrescente materia. iam verò non omnis uiuentium generatio vegetalis animæ opus proprium est, ab eaque originem ducit, sed ea tantum, quæ medio semine absoluitur, ita vt ista conuertãtur, anima vegetalis medio semine generat, omnisque generatio, quæ medio semine fit, vegetalis animæ opus proprium est. verum hæc nõ eodem modo, parique conditione in cunctis animantibus generandi principium est. in quibusdam enim sibi simile secundum speciem generandi principium est: in quibusdam verò nequaquam, vt in ijs, quæ spontè. & ex putrescente materia nata sunt, quod sanè 2. de anima contex. illo 34. Aristoteles significauit inquiens, naturalissimum opus uiuentium est, quæcũque nec orbata, aut mutilata sunt, nec sponte orta, sibi simile procreare. hæc enim licet sibi simile secundum genus procreẽt, simile tamen secundum speciem minimè generant, vt octauo de histo. animal. cap. primo, et primo de ortu etiam animal. capit. 1. clarissimè Aristoteles declarauit, ita vt anima vegetalis sibi simile vel secundum genus, vel secundum speciem generandi principium sit. in his enim quæ ex putri materia orta sunt simile secundum genus generandi principium est, in his verò, quæ ex semine nata sunt simile secundum speciem generandi principium est. & hoc pacto vegetalis animæ definitio 2. de anima cõtext. 48. ab Aristote. tradita intelligenda est. cum inquit. Vegetalis anima sibi simile generandi principiũ est. Vnde præter id, quod anima vegetalis a forma differr inanimatorum: quoniam anima vegetalis medio semine, quod vt materiam sibi ministrat, &

parat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

quantum auget: quomodo autem generationi inseruiat, licet Aristoteles non declarauerit, sed 2. de anima context. 4. cuius generationi inseruiat solum declarauerit dicens. alimentum generationis principium non est eius, quod alitur. sed similis ei, quod alitur, tamen dici potest alimentum generationi inseruire, vt superfluum est, & a nutritione redundãs. id enim quod exuberat in semen conuertitur, & ob id Aristoteles primo de ortu animal. cap. semen definiens inquit, excrementum esse vltimi alimenti utpotè sanguinis, sicut etiam calor licet ad hæc eadem opera obeunda necessario requiratur, non tamen respectu omnium paribus viribus, eademque mẽsura concurrit. respectu enim auctionis maior vis, potestasque caloris quam respectus nutritionis requiritur: quoniam cum in auctione vberius illud sit, quod instaurari debet, quàm illud, quod effluxit, quod in nutritione certè non contingit, in qua aut æquale, aut minus esse potest, eapropter auctio maius caloris robur, & vires, quàm nutritio exposcit. quibus omnibus sic explicatis, iam satis patere potest, vegetalis animæ operationes numero ternario constitutas esse, nunc secundum in ordine prosequamur.

Vnde trium vegetalis animę operationum necessitas desumantur.

VEGETALIS animæ tria extare opera hactenus ostensum fuit. nunc verò vnde horum trium operum necessitas desumatur, considerandum est. porrò in uiuentibus tria necessaria sunt conseruatio indiuidui, idonea quantitas ad operandum, & conseruatio speciei. Nam cum in viuentibus substantia assiduo fluore varijs ex causis continuè dissipetur: si aliquo temporis interuallo conseruari debet, illud, quod effluit rependi operæpretium est: quoniam verò eius, quod effluxum est, instauratio nil aliud est, nisi nutritio, idcircò uiuentibus omnibus, quòd longius conseruentur, nutritio necessaria fuit: quoniam verò uiuentium solum conseruari, sed etiam propria munera obire debent, hæc autem præstare minimè possunt, nisi conuenientem magnitudinem habeant, quam cum a primordijs generationis varijs ex causis, præsertimque ex exigua materiæ, & seminis quantitate habere minimè potuerint, temporis cursu eam acquirere debent. cum autem illam non nisi per auctionem acquirere valeant, idcircò viuentibus omnibus auctionem accõmodari operæpretium fuit, vt per ipsam in ampliorem molem porrigerentur. indeque veluti robur, & firmitatem quãdam acquirerent, ac propterea suis muneribus fungerentur. quo fit, vt au-

ctio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

parat.forma verò elementorum per actionem, & passionem immediatè generat,nec materiam,ex qua generant,sibi producunt:differt etiam penes hoc: quoniam forma elementorum semper sibi simile secundum speciem generat. Anima verò vegetalis non semper sibi simile secundum speciem procreat,sed quandoque simile tantum secundum genus,vt dictum est,quibus sic acceptis allatæ dubitationes facilè diluũtur.& ad primam quidem dicimus,viuentium generationem,quæ ex putri materia exoriuntur, vegetalis animæ opus non esse, nec de ea Aristotelem intelligere,tametsi illa viuentium generatio ab animato corpore,vt a celesti corpore proficiscatur.Neque negotium vllum facit secunda,siquidem viuentium generatio,quæ ex semine oriuntur a calore proficiscitur in semine existente,sicut ab animæ instrumento, quæ licet in semine actu non reperiatur, virtus tamen ipsius, a qua semen decisum est,calori cõiuncta est,cuius vi,& ope calor membra efformat,animantiaque producit,quod sanè 1.de ortu ani.ca.1. his verbis Aris. declarauit,semen uirtute generãtis agere dicitur,quod quidem iam separatum est,desiitque eße quod sanè reb.admirabilib.persimile est, in quibus mouens inest,quod mouet aliquid,& mox quiescit,relinquiturùe, quod mouet,mouetque eo motu,quem a morte acquisiuit. sic & in natura:cum n.id a quo semen conficitur uim semini tribuerit,quæ materiam ad perfectionem,& procreationem mouet, semen relinquitur secundum eam uim mouens.quamobrem neceße non est, ut generans tangat id, quod mutatur semen.s.vsque in finem,sed satis est in principio. Hæc Arist. Vnde anima uegetalis,vt productiua seminis,sibique materiam pro generatione parans in viuente actu reperitur. ut uerò generationis causa effectrix,& viuentium procreatrix,in semine virtute adinuenitur:quãobrem ab anima,ut a præcipua causa, a colore uerò semini inexistente sicut ab instrumento uiuentium generatio ex semine proficiscitur,cęterum his omnibus veg etalis animę administrandis operibus alimentum, vt materia inseruit,tametsi nõ socundum eandem rationem ad hæc tria obeunda munera concurrat respectu enim nutritionis, vt substantia concurrit.nam cum nutritio sit substantiæ iam effluxæ restauratio,substantia verò non nisi ex substantia restaurari,generarique possit, ideo nutritio ex alimento,vt substantia efficitur.quod primo de gener.contex.41. his verbis Aristoteles indicauit,inquiens: alimentum,vt potentia caro nutrit,& vt hoc aliquid est,respectu uerò auctionis concurrit, vt quãtum.cum enim auctio sit maioris quantitatis adeptio,maius autem quãtum ex quanto consurgat,ideo auctio ex alimento,vt quantum efficitur, quod etiam loco citato Aristoteles declarauit, inquiens, alimentum vt

quantum

ctio non formæ in materia conseruationem, sed uiuentis opera, ueluti finem, respiciat. cum enim forma viuentis a primordijs generationis sub ea materiæ magnitudine introducatur, & conseruetur, igitur ad formæ conseruationem ea materiæ quantitas satis eßet, alioquin forma sub ea materiæ quantitate genita non esset. vnde nutritio substantiã uiuentis formeque in materia conseruationem respicit. & licet substantia, quæ nutritione acquiritur quanta sit, quando substantia materialis absque quantitate consistere nequeat, nutritio tamen substantiam non respicit, vt quantitatem habet, sed vt substantia tantum est. & hoc illud est, quod obscuris verbis dicere uoluit Aristoteles primo de gener. contex. 4. cum inquit, [Hæc autem species sine materia, immaterialis quædam potentia, in materia est.] quorum uerborum sensus non ille est, quẽ eò loci attulit D. Thomas, sed germanus intellectus hic est, quòd forma, quæ nutritione acquiritur, in materia quidem est, & quantitate coniuncta: tamen vt nutritionis terminus est, sine materia, & quantitate eße dicitur, prout non quo materiam quantam habet, sed solum, vt substantia est, nutritione acquiritur. auctio verò ad idoneam quantitatem ad viuentis opera probè administranda respectum habet. tandem cum viuentia caduca, & mortalia sint, nec secundum indiuiduum æternitatem consequi possunt. necessarium esse videbatur, ne immortalitatis appetentia, quæ ipsis inest, sicut & alijs quibusque rebus, penitus eßet inanis. neue viuentium species quandoque deficerent, vt secundum successionem, & secundum speciem saltem ęternitatem consequerentur. verum quia neque species conseruari, neque viuentia secundum successionem æternitatem poterant adipisci, nisi per generationem, eapropter viuentibus generatio neceßaria fuit, eisque à natura tributa, vt quod singulari substantia seruari non poterat, specie saltem persisteret, hinc usu venit, vt unumquodque indiuiduum cum mortale dissolubileq; se sentiat, aliud sibi simile optet in suum locum reponere, in quod languidam, & inclinãtem vitam suam quodammodo conferat, & per quod ope generationis, quasi repuerascens, & renouatum, perpetuum quodammodo fiat, atque æternum, quod quidem 2. de anima contex. 34. his verbis Aristoteles declarauit, [naturalissimum opus uiuentium est, quæ lacessita, aut spõte orta nõ sunt, tale quale ipsum est, procreare, vt semper sint, conditionemque, quo ad possunt subeant diuinam, quam sanè appetunt vniuersa, ipsiusque gratia agunt omnia: quæ secundum naturam agunt,] quam obrem cum hæc tria in viuẽtibus necessaria sint, salus nimirum, & incolumitas indiuidui. idonea ad operandum magnitudo, speciei que conseruatio, hinc vnicuique causa patere potest; cur vegetalis animæ opera

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tiones numero ternario cōstitutæ sint, non plures, neque pauciores exti terint. quarum duæ, vt nutritio, & auctio ad indiuiduum spectant, tertia verò vt generatio ad speciei conseruationem attinet.

Inter vegetalis animæ operationes quis ordo reperiatur.

VT ea omnia exequamur, quæ de vegetalis animæ operibus ab initio tractare polliciti sumus, agè modo quæ series, quisùe ordo inter ipsa reperiatur explicemus. cęterum quia inter huiusmodi opera, duplex ordo spectari potest, vnus quidem originis, alter uerò perfectionis, de ordine quidem originis, nulla prorsus dubitatio est. siquidem clarius est, quam aut ulla egeat explicatione, nutritionem via originis auctionem præire, cum auctio absque nutritione, alimentique conuersione in viuentis substantiam absolui minimè possit. & similiter vtramque generatione priorem eße, cum generatio absque eo quod in nutritione exuberat alimento, decentique magnitudine per auctionem adepta haud fieri queat, sed de ordine perfectionis dubitatio est, quod nam istorū operū perfectius, & excellētius sit ex quo præsertim inter nutritionem, & generationem dubitatio versatur, omissis hac in re inanibus argumentis, quibus vltro, citroque alijs satis inutiliter vti consueuerunt, quæ veritatis contemplationi non satis conuenire videntur, propositam difficultatem ità dißoluimus, inter uegetalis animæ opera generationem ordine perfectionis priorem eße, nutritioneque, & auctione multò perfectiorem, præstantioremque esse. itaque sicuti cæteris origine posterior est, ità sit perfectione prior. cuius problematis veritas ex his ostendi potest, & primo sic: finis ijs, quæ sunt ad finem nobilior, & præstantior est. vt 2 physico. contextu 22 docuit Aristoteles. iam vero generatio nutritionis, & auctionis finis est, igitur generatio nutritione, & auctione præstantior est, minor ex Arist. ostenditur 2. de anima contextu 49. vbi cum anteà vegetalem animam per nutritionem definiuisset, ostendens multo decentius esse ipsam per generationem definire, inquit, à fine vnumquodque denominari iustum eße. cum autem generatio aliarum vegetalis animæ operationum finis, igitur vegetalis animæ per generationē definienda est, quod sanè facit eo cont. inquiens. anima principium est generandi tale, quale ipsum est, quod animam habet. generatio itaque nutritionis, & auctionis finis est, igitur vtraque præstantior dici debet. insuper, actio qua nobilior acquiritur finis, nobilior certè conseri debet. iam verò generatione longè nobilior, quàm nutritione finis acquiritur, siquidem generatione esse perpetuum, & sempi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ternum secundum speciem viuentia acquirunt, quod certè nutritione nō contingit, qua solum viuentia ad certum quoddam statutumque tempus conseruantur. igitur enarratio nutritione multò præstantior existit. tandem ipsius præstantia ex his, quibus conuenit facilè confirmari potest. enimuerò nutritio viuentibus omnibus siue imperfecta, orbataque aut sponte genita sint, conuenit. sibi similis autem generatio, neque imperfectis conuenit, vt ijs quę neque membrorum robur, neque idoneam magnitudinem habent, neque mutilatis, & sponte natis, sed solum ijs, quæ perfecta, & mutilata non sunt. nam eodem authore Aristotele 4. met. v. cap. de maturatione, perfectum est, quod tale, quale ipsum est procreare potest. itaque generatio nutritionem præstantia antecedit. nec illud silentio pertransibo, quòd nutritione pars substantiæ uiuentis acquiritur. generatione verò totum indiuiduum, totaque substantia per se consistens. iam verò totum est præstantius parte, quoniam vt philosophus inquit 2. phy. cont. 31. partes rationem materiæ, totum uerò formæ rationem habet. sicut itaque forma nobilior est materia, ità totum est præstantius parte. igitur generatio, qua tota acquiritur substantia, nutritione nobilior est, qua solum pars uiuentis substantiæ adipiscitur. & proindè quia generatio inter opera uegetalis animæ opus præstantissimum est. naturalissimum viuentium opus hoc est à natura maximè intentum, loco superius citato ab Arist. appellatur. quo enim opus aliquod præstantius est. eò magis à natura intentum esse dicitur, & licet nutritio sit generationis basis, & fundamentum, cum citra opem nutritionis generatio absolui minimè possit, & sublata nutritione statim generatio collabatur, non propterea nutritio generatione præstantior dici debet. enimuero sensus tactus in animalibus aliorū sensuum radix, & fundamentum est. non propterea sensus tactus sensu uisus, & auditus præstantior est: illud enim potius necessitatem, quam perfectionem ostendit. Quod si quis huic ueritati ita se se opposuerit, ostendens nutritionem generatione perfectiorem esse: quoniam conseruatio uiuentis secundum unitatem numeralem perfectior est, quam conseruatio viuentis secundum unitatem specificam, sicut vnitas, & identitas numeralis unitatem secundum speciem secundum perfectionem antecedit. iam uero nutritio ad uiuentis conseruationem secundum unitatem numeralem conducit. generatio uero ad conseruationem viuentis secundum vnitatem secundum speciem solummodo confert. igitur nutritio generationem præstantia antecedit. Huic sanè hunc in modum est occurrendum, quod licet aliqua ex parte conseruatio uiuentis secundum unitatem numeralem perfectior sit, quam eiusdem conseruatio secundum identita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

tem, & unitatem speciei, prout vnitas numeralis supra unitatem specificam aliquam perfectionem significat, quia tamen conseruatio uiuentis secundum unitatem numeralem, quo ad tempus est, & secundum præfinitam quandam periodum, conseruatio autem viuentis secundum vnitatem speciei est secundum eße perpetuum, & sempiternum, ac proinde secundum esse nobilius, atque diuinius, eapropter conseruatio viuentis ęterna secundum unitatem speciei præstantior est, quam conseruatio uiuentis secundum unitatem numeralem. cum autem hęc per nutritionem, illa uerò per generationem habeatur. idcircò generatio nutritione præstantior esse dicitur. quod si nutritio perpetuò indiuiduum conseruaret, nutritio generationem dignitate præiret, quinimò generatione uiuentibus opus non esset. Quà in re illud minimè reticebo, generationem esse ueluti speciei nutritionem. nam sicuti nutritio singularis substantiæ uiuentis partis deperditæ instauratio est ex conuersione alimenti, propter salutem particularis uiuentis, ita generatio instauratio est indiuidui iam deperditi, atque corrupti ex transmutatione redundantis alimenti, utpotè seminis, propter conseruationem speciei; cæterum sicut generatio nutritione perfectior est, ita etiam auctionem perfectione antecedit, tùm quia finis est, tùm ratione termini, quoniam auctio ad quantitatem est. generatio verò ad substantiam, tum ratione eorum, quibus conuenit. enimuerò generatio perfectis solum conuenit, auctio verò, & imperfectis, & mutilatis, atque sponte natis communis est. sed si nutritio, & auctio inter se conferantur diuersa ratione vna perfectior altera dici potest. Nam ratione termini nutritio auctione perfectior est. quoniam nutritio ad substantiam est, auctio verò ad quantitatem, sed auctio, tùm quia nutritionis quoquomodo finis est. tùm quia vltimo, & perfectissimo fini videlicet generationi proximior est, nutritionem dignitate præcedit. Nam quod optimo, & perfectissimo propinquius est, perfectius quoque dicitur. vt 2. met. Arist. declarauit, vndè in cathegorijs rationem assignans, cur species perfectior sit, magisque substantia quàm genus, eam esse inquit, quoniam species primæ substantiæ, quæ maxime substantia est, propinquior existit. cum itaque auctio generationi, quæ inter opera uegetalis animæ perfectissima est, proximior sit, hac ratione nutritione perfectior dici potest.

An uero nutrix, auctrix, & generatrix, à quibus hæc opera promanant, realiter distinguantur, sequenti cap. explicabitur.

An

An altrix, auctrix, & generatrix inter se essentialiter distinguantur, & ab anima vegetali.

CVM tres iam explicatæ operationes ab altrice, auctrice, & generatrice promanare dicātur, nec satis constet, an hæ tres virtutes eædem sint, aut potius inter se realiter & specie distinguantur; eapropter ne vllus hac in re supersit dubitandi locus, huius quoque problematis veritatem illustrandam, dilucidandamque fore operæpretium esse duxi. Gandauensis 2. de anima quæst. 13. Albert. mag. eodem libro, tract. 2. cap. 9. & tandem ij, qui B. Thomæ doctrinam sunt insecuti, concordes dixerunt, altricem, auctricem, & generatricem, inter se realiter, specieque distingui, easque nil aliud esse, nisi qualitates de secunda specie qualitatis, quæ naturalis potentia dicitur, & ex consequenti ab anima vegetali essentialiter differre, quę duo dicta persuadere nituntur, & primum quidem hoc pacto, huiusmodi virtutes diuersas, specieque distinctas habent operationes, vt alere, augere, & generare. igitur inter se specie distinctæ sunt. consequentia ex eo deducitur. quoniam operationes specie distinctæ formas arguunt, à quibus promanant, specie distinctas. quod etiam indicauit Aristoteles 2. de anima contextu 22. vbi inquit, potentias per actus, & opera distingui, cum itaque alere, augere, & generare specie distinguantur, igitur et altrix, auctrix, et generatrix à quib. proficiscūtur specie distinguūtur secundò eandem sententiā ex diuersa formali ratione obiecti ità confirmant. Nam licet istarum virtutum idem sit materiale obiectum, circa quod versantur, vtpote alimentum; non tamen eadem ratione formali ipsarum obiectum est, vt antea dictum fuit, iam verò potentiæ, quarum diuersa sunt obiecta formalia realiter distinguntur, igitur & virtutes inter se realiter distinguntur: essentialiter verò ab anima vegetali, quod secundum dictum erat, ita ostendunt. Substantia non est immediatum principium agendi, sed medio accidente operatur. vt ex Aristotel. habetur libro de sensu, & sensili, igitur anima vegetalis medio accidente, & qualitate tria isthæc opera exercet. Cum autem hæc medijs his tribus potentijs administret, igitur huiusmodi potentiæ accidentia sunt, & qualitates, ac proinde ab anima uegetali essentialiter differentes. sed horum essentia quò ad vtrumque dictum falsa est, & ab Aristotele aliena, & primum quidem dictum à veritate recedere, ità ostendo: animantium naturalis calor nutritionis, auctionis, & generationis proxima, immmediataque

que causa est instrumentaria tamen, ut 2. de anima contextu 41. & 2. de ortu animal. cap. 3. docuit Aristoteles. iam uerò ex harum operationum diuersitate naturalis calor secundum essentiam, & speciem non variatur, sed unus, & idem calor diuersa hæc munera obit, & administrat. igitur una, & eadem potentia diuersa hæc munera obire potest, nec ex harum operationum diuersitate huiusmodi potentiæ distingui debent, quòd si ob hanc causam hæ potentiæ secundum speciem distingũtur, a pari ex earumdem operationum diuersitate, diuersaque ratione formali obiecti, & alimenti, circa quod versatur calor, tres erunt calores in eodem uiuente specie distincti, quod quam falsum sit, nemo est, qui ignoret. Præterea nutritio, & generatio essentialiter, specieque non distinguuntur; igitur neque nutrix, & generatrix specie distinctæ sunt. quod aßumitur ex eo patet. quoniam nutritio generatio est partis carnis, & partis ossis substantiæ uiuentis. iam uerò pars carnis, & pars ossis, totaque caro, totumque os specie non distinguntur. igitur neque nutritio, & generatio specie distinctæ sunt. quoniam diuersitas motuum secundum speciem ex specifica terminorum diuersitate desumitur. vt 5. physico. auditu ab Aristote. memoriæ proditum est. tametsi nutritio, & generatio differentia quadam accidentaria inter se differunt. siquidem generatio ad substantiam per se, solitarieque consistentem; nutritio verò ad substantiam, utpotè ad carnem alteri coniunctam, & cohærentem terminatur. iam verò coniunctum, & separatum eße motus secundum speciem non euariant, cum differentia specifica motus penes terminos specie differentes, non penes terminorum modos spectetur. Vidit rationem hanc Fandanensis, & eo loci ita respondet, uirtutem generatricem duplicem esse, vnam quidem, quæ semen producit, quæ in uiuente corpore reperitur. alteram uerò, quæ ex semine corpus essòrmat, & ex eodem animam traducit. & hæc in ipso semine continetur, tunc ait, virtutem generatricem, quæ semini insidet ab altrice potentia specie non distingui, cum istarum opera specie non distinguantur. siquidem altrix partẽ carnis, & corporis efficiat, generatrix uero, quæ semini inest, totam carnem, totumque corpus producat, quæ specie non distinguntur. sed uis generatrix, quæ seminis effectrix causa est, in ipsoque uiuente reperitur, ab altrice specie distinguitur, cum altrix substantiæ viuentis partem, generatrix vero semen producat, quæ specie differunt, & hoc intelligendum esse inquit, cum dicitur generatricem ab altrice specie diuelli. sed hæc responsio mihi nequaquam probatur. primo, quoniam sicuti generare est alterum quale ipsum est procreare, ita vis generatrix est principium sibi simile procreandi, tametsi vis illa, quæ semen

men

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

men efficit, appellari possit. prout materiam subministrat, vtpotè semen, ex quo uiuens generari potest. sicuti vis, quæ lac producit, propriè altrix non est, sed materiam suggerit, qua infans ab altrice virtute enutriri potest. neque dubitatio de hac cum quæritur, an generatrix ab altrice specie distinguatur. sed de ea, quæ verè generatrix est, tuius opus est alterum viuenti simile procreare. præterea estò vim hãc seminis effectricem etiam generatricem esse, profectò vis illa procreatrix, quæ in semine reperitur specie non distinguitur ab ea, quæ seminis causa effectrix est. siquidem vis procreatrix semini inexistens, quæ uiuens corpus efformat, nil aliud est nisi vis illa generatrix a qua semẽ ipsum deciditur, quæ uirtute in semine calori coniuncta, & copulata est, vt ex primo de ortu animal. antea citato satis conspicuum est. quod ex eo etiam confirmari potest. quoniam sicut vnus, & idem calor specie est, qui author, & effector seminis est in uiuente, & qui in semine existens ex eo animam traducit, ita eadem erit generatrix, quæ semen efficit, cum ea, quæ in semine existens corporis viuentis substantiam gignit. quòd si vis illa generatrix, quæ semini insidet specie, & essentialiter, vt ait, ab altrice vi non distinguitur, igitur neque vis seminis procreatrix ab altrice essentialiter discrepabit. quibus sanè rationibus Aristotelis authoritas accedit 2. de anima contextu 42. vbi inquit. quoniam eadem uis animæ est altrix, & generatrix &c. tametsi latini, vt lubet, hunc locum interpretentur. Nunc ad secundum ipsorum dictum me conuerto.

Alterum ipsorum dictum expenditur.

ABERRANT quinetiam, & ab Aristotelis sententia quam longissimè recedunt, cum inquiunt huiusmodi virtutes ab anima vegetali essentialiter differre, & qualitates esse de secunda specie qualitatis, quod ex Aristotelis progressu ita ostendo. Nam cum philosophus eo loci de vegetali anima orationem habere instituisset, de ipsius obiecto, vt de alimento, ut in contextu 33. proposuit, primum tractare aggressus fuit. de quo cum peregisset, statim de operibus tacitè, & implicitis quodam modo verbis disseruit, a quibus ad vegetalem illico sese contulit. eamque tum per nutritionem in cont 48. tum per generationem in cont. 49. definiuit. iam uerò aut Aristoteles ibi potentiam, aut animam definiuit, si potentiam, igitur Aristoteles solum accidens, & animæ qualitatem declarauit. ad animæ autem vegetalis substantiã non peruenit. neque eam declarauit, sicuti primo de anima cont. 3. proposuit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

fuit inquiens, inquirimus enim substantiam & animæ naturam contemplari. & eius accidentia. quamobrem propositę intentioni minimè satis fecisset, quod profectò dici nequit. Si verò animam definiuit. vegetalem, vt verba Aristotelis in 49. præseferunt, igitur ab operibus ad animæ substantiam progressus est. igitur inter essentiam animæ uegetalis, et opera potentia non inest, quæ ab animæ essentia distinguatur. alioquin ab operibus ad potentiam animæ vegetalis, non autem ad essentiam animæ progrediendum erat, cùm potentia animæ uegetalis nutritionis, & incremēti, ut aiunt, immediatum principium sit. & ab hac ad animæ essentiam proficisci, nec eo vt se se tueantur, confugere poßunt. ut dicant, opus quidem non fuisse, Aristo. de potentia disserere, aut aliquam de ipsa mentionem facere. quoniam potentia illorum operationum causa est instrumentaria. sed operibus ad animam, quę illarum princeps causa est, statim orationem conuertit. quoniam neque de calore naturali eadem ratione earundem operationum causa instrumentaria est, mentionem ullam facere debuißet. de quo tamen in cont. 41. & 50. disseruit: quinimò in cont. 50. agentia dinumerans, quæ in operibus uegetalis animæ administrandis concurrunt, duo solum dinumerauit, utpotè animam, & calorem, inquiens, animam esse mouēs solum. Calorem uerò esse mouens motum uidelicet ab anima cuius est minister, & instrumentum. ex quibus verbis facilè intelligi potest in huiusmodi administrandis operibus, inter calorem, et animam nullum aliud agens intermediū, vtpotè potentiam animæ adinueniri. quoniam non solum anima, & calor nutritionis principia essent, sed etiam potentia animæ vegetalis. ac proindè vnum eßet mouens solum vt anima, duoque essent mouentia mota, vt calor, et potentia Altrix, quæ secundum ipsos est mouens motum ab anima vegetali, vt ab agente præcipuo, quod tamen eo loci Aristoteles inficiatur. itaque altrix, cæteræque virtutes non sunt ab anima vegetali essentialiter distinctæ, neque diuersa principia operandi ab anima vegetali; præterea philosophus 2. de anima contextu 33. Animæ essentiā peruestigandi methodum, et viam proponens duplicem tantum ordinem proponit, vnum sanè ab obiecto ad opera, alterum verò ab operibus ad animam. iam uerò si potentia ab anima uegetali distingueretur, triplex certè progreßus, & ordo statuendus foret. vnus ab obiecto ad opera, alter ab his ad potentiam, tertius ab hac animæ eßentiam. cum autem duplex tantum ab Aristotele statuatur progressus: igitur huiusmodi virtutes qualitates animæ vegetalis non sunt; nec ab ea essentialiter differentes. tandem huius rei necessitatem perpendo, propter quid huiusmodi virtutes, qualitates, & accidentia esse debent. Nam aut qualitates

tates

tates esse, necessariũ est.quoniã vegetalis anima cum suarum operationum immediatum principium eße non possit.medio egeat accidente quo suas operationes exercere queat,huiusmodi autem accidens & medium ipsa potentia sit:aut ob causam ab Egidio allatam accidentia eße debēt. quoniam accidens variabile, quod quandoque adest, & abest. substantiæ non inhæret nisi medio aliquo accidente inuariabili, & permanenti. cum aũt uegetali animæ operationes variabiles sint.quoniã quãdoq; sũt quãdoq; uerò non sunt:præsertim augere,& generare. Animæ uegetali medio aliquo accidenti permanenti inhærere debent, huiusmodi autem accidens permanens cum aliud esse non possit, nisi potentia, ob id altrix, auctrix,& procreatrix accidentia eße oportet. sed nullum istorum huiusmodi virtutes accidētia neceße est.non quidē pp primum. quoniam animæ vegetalis naturalis calor, vt comes & minister iniunctus est, quo mediante suas operationes exercet.ut docuit Aristoteles 2. de anima cont.41.& 50. quamobrem animæ vegetali aliud accidens, & medium adhibere neceßarium non est,quo agat,& operetur. & ex consequenti iam dictas uirtutes accidentia eße, mediaque ad munera obeunda animæ uegetalis opus non est. Neque propter secundum id necessarium est.quoniam præter id,quod illa Egidij propositio non satis probanda est. uegetalis animæ operationes ei medio calore naturali inhærent qui accidens permanens est. cum uegetalem animam quousque viuenti corpori sociata est, perpetuò comitetur, quamobrem haud neceße est aliud accidens permanens excogitare, aut effingere quo mediante vegetales operationes ei inhæreant, & ab ea proficiscantur.atque proinde huiusmodi uirtutes ob hanc causam accidentia, & qualitates statuere minimè necesse est.

Dilucidatio.

QVAMOBREM congruenter magis ad veritatem, & ad Aristotelem dicēdum esse opinor,altricem,auctricem, atque procreatricem neque inter sese,neque ab anima vegetali realiter distingui,vt iam satis superius ostensum fuit, sed ipsammet animam vegetalem eße,quæ pro diuersitate officiorum,& munerum, quibus in corpore fungitur, secundumque diuersos, quos ipsa respectus habet,diuersa quoque sortitur nomina. respectu enim uiuentis corporis anima, & forma dicitur, prout corpus animatum reddit, eique esse impartitur, vt 2.de anima contex.37.ab Aristotele scribitur. respectu vero operationum potentia appellatur. eadem nanque 2.de anima context.

27. vegetalem in plantis, & sentientem in animalibus, potentias appellauit, cum inquit. in quibusdam enim una sola potentia inest, vt vegetatiuum in plantis, &c. respectu autem operationum potentia dicitur; quoniam vt docuit Aristoteles 9. met. contextu 3. potentia actiua est principium transmutãdi alterum, sicuti potentia passiua est principium transmutandi ab altero: quoniam ergo ratio potentiæ est, ut sit principium agendi, propterea anima vt agendi principium, potentia dicitur. sicut etiam eadem ratione natura vocatur, siquidem natura, vt legitur 2 physic. contextu 3. principium motus est, in eo, in quo est, &c. & hoc illud est, quod Aristoteles primo de anima contex. 3. cum suum in eo opere consilium patefaceret, cõsiderandum proposuit, inquiens: inquirimus enim animæ substantiam, & naturam, contemplari. substantia enim dicitur, prout uiuentis corporis actus, & forma est. Natura verò, vt in uiuente corpore operationum principium est. propterea philosophus, vt proposito instituto satisfaceret, duplicem tradidit animæ definitionem, vnam sanè, quæ animæ substantiam explicat, 2. de anima contextu 6. cum inquit, anima est actus corporis potentia vitam habentis. Alteram verò eodem lib. cont. 24. quæ animam vt naturam declarat, cum inquit, anima est principium quo viuimus, sentimus, intelligimus &c. quamobrem sicut natura realiter est forma substantialis, & ipsamet anima includens tamen respectum, & habitudinem ad motum, ita potentia est ipsamet animæ essentia, vt ad operationes habitudinem habet, & quoniam anima vegetalis tres operationes habet, alere, augere, & procreare, secundum harum operationum diuersitatem, diuersis quoque nominibus appellatur. prout enim alit, altrix, vt auget, auctrix. vt verò procreat, procreatrix uocatur. quam veritatem D. Augustinus nouisse visus est, libro de spiritu, & aïa, cũ inquit. anima secundum sui operis officium varijs est nuncupata nominibus, quibus ita probè, ni fallor, explicatis, vt huius dogmatis veritas, quo ad utranque partem ab omni ambiguitate vindicetur, obiectis oppositum est occurrendum, & primum quidem, quo ostendebatur huiusmodi uirtutes inter se essentialiter distingui: quoniam diuersas secundum speciem habẽt operationes. præter id quod falsum assumit: omnes scilicet illarum operationes, specie distingui. siquidẽ nutritio, & generatio accidentali quodam discrimine solum, non autem essentialiter seiunguntur, vt anteà probatum fuit, facilè postea dissoluitur. Nam operationes, & actus in duplici differentia sunt. alij enim subordinati, & consequentes sunt, ita vt vnus ab altero pendere videatur, alij vero subordinati non sunt. iam verò propositio illa, diuersos actus, & operationes secundum speciem

à diuersis

à diuersis naturis secundum speciem proficisci, de actibus, & operationibus non subordinatis veritatem habet, & de his intelligit Aristotel. 2. de anima contex. 22. cum inquit, quod potentiæ distinguuntur per actus, probat enim ibi sensitiuum, & opinatiuum inter se distingui: quoniam sentire, & opinari, quæ sunt actus subordinati, & consequentes minimè sunt. actus verò specie differentes, qui subordinati sunt, formas species differentes minimè arguunt, sed ab una forma promanare poßunt, sicut calefacere, rarefacere, & liquefacere, tametsi operationes specie diuersæ sint, non tamen à diuersis formis secundum speciem proficiscuntur: sed ab uno calore promanant. cum autem alere, augere, & generare, operationes sint subordinatæ, & vna quasi ab altera dependens, eapropter diuersa principia, secundum speciem non exposcunt: sed ab vno principio, vnaque potentia prodire possunt, similiter & secundum diluitur. Nam licet in harum virtutum obiecto diuersa sit ratio formalis: ex hac tamen diuersitate essentialis harum virtutum differentia minimè infertur. quoniam sicuti cum huiusmodi diuersa alimenti ratione formali stat vnitas caloris innati, qui circa alimentum formaliter diuersum versatur, ita etiam cum huiusmodi diuersitate vnitas potentiæ consistit. Non enim quęlibet obiecti diuersa ratio formalis diuersitatem potentiarum facit. Sed quæ nullum in obiecto ordinem includit. quoniam autem hæc tria in alimento, utpotè substantia. Quantum, & redundans, ordinem aliquem inter se habent, nõ secus ac nutritio, quæ substantiam respicit: augumentatio verò quantum, & generatio vt redundans, ac superfluum, eapropter huiusmodi diuersitas in alimento harum virtutum essentiale discrimen minimè facit. Nec vllam molestiam exhibet postrema ratio, qua ostendebatur huiusmodi virtutes accidentia esse, & ab anima vegetali essentialiter differre. Nam quicquid sit de propositione illa, quæ aßumitur, videlicet substantiam non esse immediatum principium agendi, quæ profectò neque ex parte substantiæ, neque ex parte actionis vniuersaliter veritatem habet, ultrò quidem concedimus uegetalem animam non immediatè agere: sed medio quodam accidente tria illa munera exercere. cum autem infertur huiusmodi accidens potentiam eße, id inficiamur: quoniam huiusmodi accidens, quo intermedio vegetalis anima agit, & operatur, est naturalis calor, qui ipsius minister est, & instrumentum, à quo nutritio, auctio, & generatio promanant, vt 2. de anima cont. 41. Arist. declarauit. quib. sic explicatis, iam finẽ facimus, q̃d decursa, & planissimè exposita iam videantur oĩa q̃ ad nutritionẽ, cæterasq; operationes aĩæ vegetalis & ad facultates attinere uidebãtur.

Vbi sensus, ibi dolor, & lætitia, vbi autem hæc, ibi necessario appetitus reperitur.

SCRIBITVR sententia hæc ab Aristotele 2. de anima contex. 20. & 27. quæ utrobique ad ostendẽdum allata fuit, quod vbi sensus inest, ibi quoque appetitus necessario reperitur, in qua sanè explicanda, tria à nobis expendenda sunt: primum, quid sit dolor, secundum, ad quam facultatem pertineat dolor, postremum, quem ordinem tria hæc inter se habeant, dolor, sensus, & appetitum, & licet ad exactam doloris notitiam de ipsius causis disserendum foret, de quibus satis dubia quæstio est: tamen quia de re hac tum veteres, tum moderniores medici plenissimè pertractarunt, difficultatem hanc lubẽter silentio prætermisi. Quo ad primum spectat, tametsi dolor aliquo pacto alijs etiam sensibus cõmunis sit, prout tristia quædam et lætitia in eis reperiuntur, quæ ex obiecto delectabili, & tristabili oriuntur: tamen quia propriè dolor in sensu tactus reperitur, eapropter de dolore uerba facturus, de hoc præsertim pertractabo, porrò dolor, ut etiam secundo de patientibus locis descripsit Galenus, nil aliud est nisi tristis sensatio à tangibilibus qualitatibus tactui non conuenientibus. vimque inferentibus facta: sicut ex aduerso voluptas blanda quædam sensatio est ab eisdem qualitatibus facta, prout temperatæ sunt, tactuique conueniẽtes. Quam sanè doloris definitionem Horatius augenius conciuis meus tertio suarum epistolarum medicinalium libro perpendens, inquit, summo, cum artificio Galenum dixisse dolorem tristem sensationem esse, non autem sensationem simpliciter, vt significaret dolorẽ exterioris sensus actionẽ non esse, cuius munus est obiectũ solũ cognoscere, vt sensibile est, ut dulce, et amarum, calidumùe, & frigidom: sed doloris essentiã in actione interioris sensus cõsistere, cuius munus est obiectum cognoscere ratione, qua nocuum, et molestum est, in cuius perceptione dolor ipse consistit quare cũ dixit Galen⁹ dolorem sensationẽ esse, exterioris sensus necessitatẽ significauit, cuius sanè cognitio præire debet, cum uero dixit tristem sensationẽ esse, vim sentientẽ internam cõuenire necessario indicauit, cuius munus est, obiectum cognoscere sub ratione iuuantis, atq; nocentis. Hæc illæ, sed id commentitium quoddam est, quoniam si Galenus ita intellexisset, non solum in explicanda doloris essentia artificio, aut eruidtione vsus non esset, sed summam certè ignorantiam ostendisset. vt in secundi problematis explicatione declarabitur, vbi ad sensum exteriorem dolorem attinere, nec

re, nec ad vim sentientem internam concurrere apertissimè demonstrabo, eapropter multò verius, mea sententia, dicendum est, dolorem tristẽ sensationem dici, non autem sensationem simpliciter: quoniam ad dolorẽ eiusdem virtutis sentientis duo actus necessario concurrunt, vnus quidẽ est, obiecti sensibilis cognitio, vt sensibile est, vt calidum, & frigidum alter verò est, obiecti sensibilis cognitio, vt triste, & iniucundum, quippè qui priorem necessariò præsupponit. Non enim sensus obiectum vt triste, vel ut iucundum cognoscit, nisi prius idem obiectum, vt sensibile est calidum scilicet, & frigidum cognouerit: & quoniã dolor in cognitione obiecti vt sensibile est non consistit. quoniam tunc cognitio obiecti sensibilis secundum omnem rationem, & gradum, quo sensibile est, dolor esset, proinde cognitio calidi temperati, pariter, & frigidi temperati, quæ sensibilia sunt, dolor esset. quòd à veritate abhorret, sed dolor in obiecti cognitione consistit, vt tristabile est, molestiamque infert, eapropter dolor non sensatio simpliciter, sed sensatio cum tristitia esse dicitur, ita vt his duabus vocibus non duæ virtutes, vt inquit ille, sed duo eiusdem virtutis sentientis actus, & munera, quæ ad dolorem concurrunt, intelligantur. cum enim sensatio dicitur, obiecti sensibilis vt sensibile est, cognitio intelligitur, cum uerò sensatio tristis, eiusdem obiecti cognitio, ut nocuum, tristemque indicatur, in quo doloris essentia consistit. sicut & voluptas, quæ blanda sensatio est. utrumque actum pariter exposcit, & obiecti cognitionem, qua sensibile est, & quà delectabile. Quod etiam doctissimum Galenum intellexisse opinor, alioquin eius sententia falsa esset, et à verò maximè aliena, ex quo illud consequitur, dolorem actionem formaliter esse. Nam cum dolor sensatio sit, quæ quidem actio est, ut ex Aristotele patet 9. metaf. context. 15. vbi actionem diuidens in immanentem, & transeuntem inquit, actionem immanentem esse, vt sentire, & intelligere, quod etiam 2. de anima declarauit contex. 37. ubi statuit sentientem animam sensationis effectricem causam esse, ac proinde sensationem actionam formaliter, reique iudicium esse. Quamobrem dolor formaliter actio, non autem passio censeri debet. tametsi aliquo pacto passio nuncapari possit, prout dolor ipsius sensus actio quædam est præter naturalis, atque molesta. actionis autem, quæ noxam, detrimentumque aliquod significant passionis nomine appellari solent. Cæterum id, quod à nobis decretum est, eam contra se dubitationem habet, quoniam sentire ut 2. de anima contex. 51. & 3. quoque libro context. 2. ab Aristotele proditum, est pati quoddam est, igitur cum dolor formaliter sensatio sit, passio formaliter erit. Dicimus sentire non esse formaliter pati, sed cau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

ſaliter,& antecedenter, prout ſentire abſque paſſione præcedente, ſpecierumque receptione in organo ſenſus fieri nequit, & hoc pacto citatis locis Ariſtoteles intellexit, cum inquit, ſentire pati quoddam eſſe, quò fit, vt dolor actio, formaliter ſit, reique nocentis perceptio, in organo tamen ſenſus paſſione quadam præcedente.

An paſſio dolorem præcedens ſpiritalis ſit, aut materialis.

NON *leue certè negocium facit, quod modo excutiendum proponitur, porrò qui tangibiles qualitates profitentur in organum ſenſus tactus immediatè agere, illaſque perſentiri, vt Auicennas 6. naturalium libro cap. 4. & pluſquam commentator in tertium artis paruæ librum Galeni com. 53. concordes affirmant paſſionem, quæ triſtem ſenſationem antecedit, realem, ac naturalem eſſe, qua organum ſenſus tactus à tangibilibus qualitatibus immediatè afficitur, ex altera parte Ariſtoteles cuius authoritatem hi neglexiſſe videntur, cenſuit, vt legitur ſecundo de anima contextu 113. & infra, a tangibilibus qualitatibus organum ſenſus tactus immediatè non immutari: quoniam ſicut in alijs ſenſibus ſenſibile immediatè poſitum ſupra ſenſorium nō ſentitur, ita ſeſe habet in ſenſu tactus, ex quo poſtea in contextu 116. deducit. carnem ſenſus tactus organum non eſſe: quoniam ſenſibile ſupra carnem immediatè poſitum perſentitur, quo fit, vt paſſio, quæ dolorem, triſtemque ſenſationem immediatè antecedit in organo ſenſus tactus ex Ariſtotelis ſententia realis non ſit, ſed ſpiritalis, utpotè ſpecierum receptio, quæ a tangibilibus qualitatibus in organum tactus producuntur, ut in contextu 121. eiuſdem libri his verbis declarauit, [verum eſt dicere de omni ſenſu, quod eſt receptiuus ſpecierum ſine materia] profectò me non fugit, quam ardua, quamue difficilis ſit huius problematis explicatio; hac tamen in re Ariſtotelis ſententiam ſequar, inquiens paſſionem, quæ dolorem, ſenſationemque triſtem immediatè antecedit, ſpiritalem eſſe, quæ nil aliud eſt, niſi ſpecierum tangibilium qualitatum receptio in organo ſenſus tactus: ſed quoniam ſpiritalis hæc paſſio abſque immutatione reali tangibilium qualitatum in medium minimè fit, vt in carnem, aut alterum, quod carni proportione reſpondeat: eapropter paſſionem hanc ſpiritalem, ſpecierumque receptionem in organum, paſſio quædam realis in medium antecedit, ita ut in dolore tria hæc reperiantur, quæ ordine ſeſe conſequuntur; primum quidem eſt. realis immutatio a tangibilibus qualitatibus, quam paſſio ſpiritalis conſequitur, ſpecierumque receptio in organo, cui ſtatim triſtis ſenſatio ſuccedit,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 1.6.403

cedit, quæ est formaliter dolor. hæc autem tria ita se habent, quòd dolor est in sensu: quoniam dolor sensatio est, quæ in sensu reperitur, cum actio immanens sit, passio uerò spiritalis immediatè præcedens in organo inuenitur, reales autem immutatio, quæ fit à tangibilibus qualitatibus, in medio efficitur, & de hac propositio illa intelligi debet, cum dicitur, dolor passio materialis est, quæ non formaliter, sed causaliter intelligenda est, prout dolor absque passione, immutatio neque reali fieri nequit, ex doloris essentia explicata, illud colligitur dolorem minimè persentire, cum dolor sensatio sit, quæ sanè non sentitur, sed obiectum, quod nocuum est, atque contristans illud est, quod persentitur. & licet magnus ille Hipocrates secundo aphorismorum libro dicere uisus sit, dolorem sentiri, cm inquit, (quicunque aliqua parte dolentes, dolorem non sentiunt, ijs mens ægrotat) scito, dolorem formaliter nō accepisse vt tristis sensatio est, sed mater, pro obiecto videlicet, tristabili, quo oritur dolor, vt sensus sit, quicunque dolorem, hoc est triste obiectum non sentiunt, ijs mens ægrotat. Nunc secundum in ordine propositum æggredior.

Ad quam facultatem pertineat dolor.

PVTAVIT Excellentissimus Horatius loco citato dolorem ad sentiētem virtutem internam attinere, eiusdemque passionem esse, quam modo sensum communem, modo imaginatiuam, modo ùerò appetitum esse affirmat. cuius verba eiusmodi sunt dolor, & lætitia ad appetitum attinent, cuius duo munera sunt, alterum quidem obiectum cognoscere, ut conueniens, et non conueniens est, reliquum uero quod conueniens est prosequi. quod verò non conueniens est aufugere, & reijcere) & paulò post ita subiungit, dolor est passio sensus, atque simul imaginatiue) quam iudicare inquit, voluit Galenus cùm dixit, dolorem tristem sensationem esse. siquidem ad hoc, vt dolor fiat interiore virtute opus est, quam sententiam pluribus persuadere conatur. & primo sic, dolor in perceptione obiecti sensibilis consistit vt nocuum, atque tristabile est, iam verò nullus sensus exterior obiectum sub hac ratione percipere potest, tametsi illud ut sensibile est, cognoscat. igitur dolor exterioris sensus passio non est, sed præter ipsum sentiens virtus interna necessaria est, sed vt hæc, inquit, maiorem fidem faciant ex peripateticis, ipsoque Aristotele probanda sunt. idque primum ex Arist. probat 2. de ani. cap. de sensu communi, vbi inquit, præter externos sensus operæpretium esse communem sensum statuere, qui inter obiecta sensi-

bilia differentiam cognoscat, quam externi sensus percipere nō possunt. igitur sensus communis obiectorum sensibilium differentiam cognoscit, prout hæc amica, & conuenientia, illa verò contristantia sunt, cui consimilem ex libro de somno, & vigilia Aristotelis authoritatem adducit, vbi hæc scribit, hæc est quædam communis potentia, quæ dulcia ab albis discernere potest) quibus verbis ostendit externos sensus inter sensibilia obiecta differentiam haud cognoscere, sed id ad communem interiorem potentiam attinere, postremo suam hanc sententiam ex Aristotele confirmat 2. de ani. contex. 20. ubi de insectorum animalium partibus loquens, sic inquit, vtraque enim sensum habent, & motum secundum locum si autem sensum imaginationem, & appetitum. vbi enim sensus est. ibi dolor, & lætitia, vbi autem hæc ibi quoque appetitus inest.) quam etiam sententiam in cōtex. 27. repetiuit. iam verò inquit vir iste, si appetitus necessarius non est ad hoc vt obiectum tristabile percipiat, quomodo hæc Aristotelis consequentia valet, ubi dolor est, ibi & appetitu. non enim opus erat inferre, ubi dolor, ibi appetitus, sed vbi dolor, ibi sensus, si ad dolorem, obiectique tristabilis cognitionem sensus externus satis est. et hæc sunt, quibus se demonstrasse arbitratur obiectū vt conueniens, vel non conueniens ab externo sensu percipi non posse, sed à uirtute interna, & ex consequenti dolorem, qui in obiecti non conuenientis cognitione consistit, non ad externum sensum, sed ad internum attinere.

Sententia hæc reiicitur.

QVONIAM ea est veritatis lex, atque conditio, vt neque patriæ, neque amicorum, quinimò neque suijpsius permittat ratione haberi, eapropter certo scio mihi haud vitio dandum esse, si veritatis causa conciuis mei sententiam libero animo expendam, profectò omnia huius hominis dicta, quæ ad hanc rem explicandam allatta fuerunt, a verò quàm longissimè recedunt, quæ vt ab omnibus facilè intelligantur, ea in medium proponam, inquit primo, obiecta sensibilia ratione, qua delectabilia, & contristantia sunt ab externis sensibus minimè cognosci, addit secundò, sensus communis eam necessitatem esse, ab Aristoteleque institutum fore vt inter obiecta sensibilia prout alia iuuātia, alia uerò nocentia sunt differentiam cognoscat, subnectit tertiò, appetitum duplex munus habere, unum quidem, ut obiectum vt iuuans, & nocens cognoscat, alterum verò, vt hoc refugiat, illud uero prosequatur, ex ijs tandem concludit, dolorem qui in obiecti nocentis cognitione